

PhD ÉRTEKEZÉS

dr. Nagy Alexandra

MISKOLC
2021

MISKOLCI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA

DR. NAGY ALEXANDRA

A BELEEGYZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS CSELEKMÉNYEK
BÜNTETŐJOGI ÉRTÉKELÉSE
(PhD értekezés)

Nyilvános vitára alkalmas változat
Kézirat lezárásának dátuma: 2021. június 6.

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Róth Erika, egyetemi tanár

A doktori program címe: A magyar állam- és jogrendszer, jogtudomány továbbfejlesztése, különös tekintettel az európai jogfejlődési tendenciákra

Tudományos vezető: Dr. Sántha Ferenc, egyetemi docens

MISKOLC

2021

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton is szeretnék köszönetet mondani Dr. Nyiri Beátának, az Egri Törvényszék volt elnökének, valamint Dr. Hajdúné Dr. Ruzsics Gabriella Erzsébetnek, az Egri Törvényszék volt elnökhelyettesének, hogy lehetővé tették számomra azt, hogy az Egri Törvényszék területén kutatásokat végezhessek.

Szeretnék köszönetet mondani Dr. Répássy Árpádnak, a Miskolci Törvényszék volt elnökének, valamint Dr. Fuhrmann Gábornak, a Miskolci Törvényszék elnökhelyettesének is, hogy a Miskolci Törvényszék területén részemre engedélyezték a kutatásokat.

Köszönöm Prof. Dr. Kurt Schmollernek, a Salzburgi Egyetem Büntetőjogi és Büntetőeljárásjogi Tanszék vezetőjének, hogy tankönyveket és kommentárokat bocsátott rendelkezésemre a dolgozat osztrák szabályozást bemutató fejezetéhez.

Köszönöm Dr. Bartkó Róbertnek, a Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Tanszék egyetemi docensének, Dr. Gilányi Eszternek, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala OPCAT Nemzeti Megelőző Mechanizmus Főosztály pszichológus jogi főreferensének, Prof. Dr. Görgényi Ilonának, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék egyetemi tanárának, Prof. Dr. Jacsó Juditnak, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanárának, Dr. Madai Sándornak, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi docensének, Prof. Dr. Szomora Zsoltnak, a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézete intézetvezető-helyettes egyetemi tanárának és Dr. Udvarhelyi Bencének, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék adjunktusának a dolgozat végleges változata elkészüléséhez nyújtott szakmai javaslatait.

Köszönöm a dolgozat megírásában nyújtott szakmai segítséget és támogatást témavezetőmnek, Dr. Sántha Ferencnek, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék egyetemi docensének.

Köszönöm segítségét és fáradhatatlan támogatását Családomnak.

TÉMAVEZETŐI AJÁNLÁS

Nagy Alexandrát II. éves egyetemi hallgató kora óta ismerem, az egyetemen végzett tevékenységét kezdetben szemináriumvezetőjeként, illetve évfolyamdolgozatának konzulenseként kísértem figyelemmel. Nagy Alexandra tanulmányai kezdete óta aktív tudományos tevékenységet folytat, ez idáig magyar, német és angol nyelven számos tanulmányt publikált, kutatási eredményeit számos hazai és – az Igazságügyi Minisztérium konferencia részvételt támogató pályázata keretei között – nemzetközi konferencián mutatta be. Több országos tudományos versenyen kiemelkedő eredményt ért el, az értekezés témájába illeszkedő dolgozatával még joghallgatóként az Országos Bírósági Hivatal Mailáth György Tudományos Pályázatán, illetve a XXXII. OTDK-n II. díjat, majd doktorandusz hallgatóként a Magyar Jogász Egylet pályázatán pedig III. díjat nyert el.

A disszertáció témája a beleegyezés nélküli – *non-consensual* – szexuális cselekmények büntetőjogi szabályozása. A szerző a dolgozat bevezetőjében meghatározza, hogy mely bűncselekményeket érti e fogalom alatt szűkebb és tágabb értelemben, a későbbiekben pedig e logikai rendszer alapján építi fel értekezését.

Ahogy azt a szerző is írja, a hatályos büntető kódex Különös Részének a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket szabályozó fejezete – különösen a szexuális kényszerítés és szexuális erőszak tényállásai – azon tárgykörök közé tartozik, amelyekről élénk jogirodalmi diskurzus alakult ki, számos új kommentár, tankönyv, tanulmány, bírósági és jogegységi határozat született többek között a tényállások helyes értelmezéséről, elkövetési módjairól, illetve a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak elhatárolási kérdéseiről. Az értekezés a magyar szabályozás előzményeinek sajátos, részben alkotmányjogi szempontú elemzését és a vonatkozó nemzetközi elvárások, a lehetséges szabályozási modellek és külföldi kodifikációs technikák ismertetését követően azonban egy új megközelítést alkalmaz: a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények, így a szexuális kényszerítés és a szexuális

erőszak tényállásai által felvetett elméleti kérdéseket a recens jogirodalom, valamint a közzétett bírósági határozatok feldolgozása mellett további gyakorlati esetek részletes ismertetésével, bírósági döntések elemzésével kívánja megválaszolni. A szerző e cél megvalósítása érdekében részben doktorandusz hallgatóként, részben pedig már bírósági fogalmazóként az Egri Törvényszék és a Miskolci Törvényszék bíróságain széleskörű kutatást végzett, több mint 120 bírósági aktát dolgozott fel.

Nagy Alexandra a dolgozat elején meghatározza, hogy az értekezés központi, a hatályos magyar szabályozást elemző szerkezeti egységében mely hipotéziseket kíván igazolni, a hazai bírósági gyakorlatot is ezek figyelembe vételével vizsgálja és elemzi. A dolgozatban részletesen elemzi egy külföldi állam, Németország szabályozási modelljét, és vizsgálja azt is, hogy e modell mennyiben lehet követendő példa a hatályos magyar szabályozás számára.

A szerző dolgozatában számos olyan kérdéskört tárgyal, melyekkel kapcsolatos megállapításai nemcsak a büntetőjog-tudomány képviselőinek érdeklődésére tarthatnak számot, hanem a hazai judikatúra számára is hasznosíthatók. Így vizsgálja, hogy milyen szabályozási modellek alapján biztosítható a szexuális önrendelkezés fokozott büntetőjogi védelme, hogyan határozható el egymástól a szeméremsértő és a súlyosan szeméremsértő cselekmény, a magyar bíróságok hogyan értelmezik a szexuális kényszerítés elkövetési módjait, milyen esetben minősítik a beleegyezés nélküli szexuális cselekményt szeméremsértésnek, és mikor szexuális kényszerítésnek vagy szexuális erőszaknak, melyek a többes elkövetés, mint a szexuális erőszak minősített esete megvalósulásának feltételei.

A szerző stílusa világos, érthető, az értekezésben a szakirodalmi álláspontok alapos feldolgozása, a részletes dogmatikai elemzés és a gyakorlati esetek ismertetése mellett számos eredeti, új tudományos eredménynek minősülő gondolatot is megfogalmaz. A dolgozat hiánypótló abban a tekintetben, hogy hazánk negyedik Büntető Törvénykönyvének hatályba lépése óta nem született olyan nagyobb terjedelmű tudományos munka, amely a rekodifikált beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények elméleti és

gyakorlati kérdéseit, illetve a kapcsolódó új német szabályozást ilyen alaposággal vizsgálja és elemzi.

Összegzőképpen megállapítható, hogy Nagy Alexandra színvonalas, a formai és tartalmi követelmények szem előtt tartásával megírt dolgozata minden tekintetben megfelel egy PhD értekezéssel szemben támasztott követelményeknek, ezért a szerző részére a PhD fokozat odaítélését messzemenően támogatom és ajánlom.

Miskolc, 2021. június 6.

Dr. Sántha Ferenc

PhD egyetemi docens, témavezető

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	2
TÉMAVEZETŐI AJÁNLÁS	4
TARTALOMJEGYZÉK	7
I. A DOLGOZAT TÁRGYA, A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKA, AZ ÉRTEKEZÉS CÉLJA	11
II. AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE ÉS MÓDSZERTANA, AZ ÉRTEKEZÉS HIPOTÉZISEI	15
III. A BELEEGYEZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS CSELEKMÉNYEK SZANKCIONÁLÁSÁNAK TÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE	22
<i>III.1. A Csemegi Kódex rendelkezései</i>	22
<i>III.2. Az 1961. évi V. törvény rendelkezései</i>	28
<i>III.3. Az 1978. évi IV. törvény és módosításai</i>	30
<i>III.4. Az azonos nemű személyek beleegyezés nélküli szexuális cselekményeinek szankcionálása – A természet elleni erőszakos fajtalanság tényállása</i>	37
<i>III.5. A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek beleegyezésével megvalósított nemi cselekmények büntetőjogi értékelésének történeti fejlődése</i>	41
<i>III.6. A 2012. évi C. törvény hatályba lépését megelőző szabályozás és annak problematikus kérdései</i>	46
III.6.1. Az erőszakos közösülés – régi Btk. 197. §.....	46
III.6.2. A szemérem elleni erőszak – régi Btk. 198. §.....	48
III.6.3. A szabályozás kritikus pontjai.....	50
III.6.3.1. A közösülés – mint az erőszakos közösülés kétfázisú elkövetési magatartásának célcselekménye – fogalmának problematikája	50
III.6.3.2. A fajtalanság – mint a szemérem elleni erőszak elkövetési magatartásának központi eleme – fogalmának problematikája.....	54
III.6.3.3. Az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak külön tényállásban való szabályozása által felvetett probléma	56
III.6.3.4. A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyekre vonatkozó megdönthetetlen vélelem	58
<i>III.7. Részösszegzés</i>	59

IV. A BELEEGYEZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS BŰNCSELEKMÉNYEK SZANKCIONÁLÁSA SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOK 60

IV.1. A gyermekek szexuális cselekményekkel szembeni fokozott védelmére vonatkozó elvárások..... 62

IV.2. A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli, vagyis „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálására vonatkozó nemzetközi követelmények 64

IV.3. A közelmúltbeli események és a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények..... 69

IV.4. Az Isztambuli Egyezményben rögzített követelmények büntető kódexekbe történő átültetésének kérdései..... 70

IV.4.1. Az Eisele-féle szabályozási modellek; EISELE és HÖRNLE által felvetett problematikus kérdések..... 71

IV.4.2. A „non-consensual” fogalmának Büntető Törvénykönyvekbe való átültetésének lehetséges megoldásai 77

IV.5. A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása Európában 82

IV.6. Részösszegzés 96

V. A BELEEGYEZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS CSELEKMÉNYEK HATÁLYOS SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON..... 97

V.1. A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények tényállásainak egyes közös elemei..... 97

V.1.1. A fejezetcím..... 97

V.1.2. A jogi tárgy..... 99

V.1.3. A szexuális cselekmény fogalma..... 106

V.2. A szemérem sértő magatartás és a szemérem sértés tényállása – Btk. 205. § 109

V.3. A szexuális cselekmény és a szemérem sértő magatartás elhatárolása a gyakorlatban 114

V.4. A szexuális kényszerítés tényállása – Btk. 196. §..... 121

V.4.1. A szexuális kényszerítés a magyar büntetőjogban 121

V.4.2. A beleegyezés fogalmi kérdései 124

V.4.2.1. Egyetértés – beleegyezés – önkéntes alárendelődés..... 124

V.4.2.2. A beleegyezés büntetőjogi relevanciája 127

V.4.2.3. A beleegyezés érvényességének formai és tartalmi feltételei	129
V.4.2.4. A szexuális cselekményekbe való beleegyezés és a beleegyezés hiánya.....	134
V.4.2.5. Az ír szabályozási modell.....	137
V.4.2.6. Közbenső részösszegzés	141
V.4.3. A kényszerítés a büntetőjogban.....	141
V.4.3.1. A kényszerítésről általában.....	141
V.4.3.2. A kényszerítés mint eszközcselekmény és az elkövetési módok kérdése a szexuális kényszerítés tényállásánál.....	146
V.4.3.3. Részösszegzés – saját álláspont.....	200
<i>V.5. Exkurzus: A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények a német jogban .....</i>	<i>205</i>
V.5.1. A német törvénymódosítás előzményei	206
V.5.2. A törvénymódosítás.....	209
V.5.3. Szexuális támadás, szexuális kényszerítés, szexuális erőszak – deuStGB 177. §	211
V.5.4. Szexuális támadás – deuStGB 177. § (1) bekezdés.....	214
V.5.5. A felismerhető ellenálló akarat problematikája – a 177. § (1) bekezdés megvalósulásának kérdései	216
V.5.6. Hipotetikus gyakorlati esetek – deuStGB 177. § (1) bekezdés	221
V.5.7. A hatályos magyar szabályozás szempontjából releváns megállapítások.....	223
<i>V.6. A szexuális erőszak tényállása – Btk. 197. §.....</i>	<i>226</i>
V.6.1. A sértetti komoly ellenállás követelménye	226
V.6.2. A szexuális erőszak első fordulata kísérlete megállapíthatóságának kérdései.....	241
V.6.3. A passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának szexuális cselekményre való felhasználása.....	247
V.6.4. A tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak.....	258
V.6.5. A Btk. 197. § (3) bekezdésében meghatározott minősített esetek, különös tekintettel a többek által elkövetett szexuális erőszakra	263

V.6.6. A Btk. 197. § (4) bekezdésében meghatározott minősített esetek rendszere – minősítési dilemmák a tizenkét éven aluli sérelmére elkövetés esetén.....	273
V.6.6.1. Az ítélkezési gyakorlat megosztottsága.....	274
V.6.6.2. A 2/2016. Büntető jogegységi határozat.....	280
V.6.6.3. A 2/2016. Büntető jogegységi határozat alaptörvényellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezések és az Amicus Curiae-k.....	282
V.6.6.4. Az Alkotmánybíróság döntése.....	288
V.6.6.5. Az Alkotmánybírósági határozat által felvetett problematikus kérdések.....	291
V.6.6.6. A Kúria 1/2017. számú Büntető jogegységi határozata	295
V.6.6.7. A BJE és az AB határozat kritikája	296
V.6.6.8. De lege lata, de lege ferenda.....	299
V.6.7. A szexuális erőszak egyes halmazati kérdései	306
V.7. Két „érdekes” elhatárolási eset	310
V.7.1. Eredménytelen rábírással elkövetett szexuális visszaélés [Btk. 198. § (2) bekezdés] – szexuális kényszerítés kísérlete [Btk. 196. §].....	310
V.7.2. Fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítés [Btk. 196. §] vagy erőszakkal, illetve kvalifikált fenyegetéssel elkövetett szexuális erőszak [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont] – erőszakkal vagy fenyegetéssel elkövetett kerítés [Btk. 200. § (4) bekezdés c) pont]	312
V.8. Részösszegzés	316
VI. KÖVETKEZTETÉSEK, ZÁRÓ GONDOLATOK	318
MAGYAR NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÓ	336
ENGLISH SUMMARY	339
IRODALOMJEGYZÉK	342
AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ SAJÁT KÖZLEMÉNYEK	384
NYILATKOZAT	387

I. A DOLGOZAT TÁRGYA, A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKA, AZ ÉRTEKEZÉS CÉLJA

Dolgozatom tárgya a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi értékelésének vizsgálata, amely deliktumok szankcionálása évezredes múltra tekint vissza, kontinuitást mutat. A beleegyezés nélküli nemi cselekmények által támadott elsődleges jogi tárgyak, vagyis a nemi élet szabadsága, a szexuális önrendelkezés és a nemi erkölcs tehát azon jogi tárgyak közé tartoznak, amelyeket a jogalkotó minden korszakban valamilyen szintű védelem alá vont. Szexuális bűncselekmények mindig is voltak és lesznek a büntetőjogban, figyelemmel e bűncselekmények kiemelt tárgyi súlyára, fokozott társadalomra veszélyességére és a passzív alanyoknak okozott súlyos pszichés következményekre. A büntetőjogi szabályok azonban függenek a társadalom aktuális értékítéletétől is, így mind tartalmukban, mind pedig a szabályozás nyelvezetében folyamatos változásokon mennek át.¹ A nemiséggel kapcsolatos jogi szabályozás a kezdetektől szinte kizárólag a büntetőjoghoz kapcsolódik.² Az állam legradikálisabb eszköze a büntetőjog a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekményekkel szembeni szigorú fellépésével azon egyén szexuális szabadságát fogja vissza, aki egy másik egyén szexuális szabadságának lényeges elemét, e körben hozott szabad döntési jogát korlátozza.³ A jog tehát e bűncselekmények üldözésével vonja védelme alá azt, *akit akarata ellenére, beleegyezése hiányában kényszerítenek valamilyen nemi kapcsolatra.*

Bár a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények az összes ismertté vált bűncselekmények körében – hangsúlyosan a nagyfokú látenciának is köszönhetően – egy csekély hányadot foglalnak el,⁴ mégis kiemelt figyelmet érdemelnek, hiszen a nemi élet szabadsága a nemek egyenjogúságán alapuló,

---

¹ GÁL 2014a, 115. o.

² Lásd részletesebben: SZOMORA 2006b, 3. o.

³ KOVÁCS V. 2003, 322-324. o.

⁴ A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeken belül azonban a leggyakoribbnak számítanak. A statisztikai adatok szerint 2019-ben összesen 1138 a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekményt regisztráltak, ebből 250 volt szexuális erőszak. 701 jogerős elítélés született, ebből 246 bűncselekmény minősült jogerősen szexuális erőszaknak. Lásd ehhez: Bűnözés és igazságszolgáltatás 2020, 2., 4. o. (Adatok frissítve: 2020. december 17-én)

feltétlen érvényesülést igénylő emberi jog.⁵ A nemi szabadság elleni támadás elkövetése pedig hatással van a passzív alanyok egész jövőbeli életére, súlyos pszichés zavarokat, a sértett traumatizációját idézheti elő.⁶ Különösen igaz ez a gyermekkorúak és a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek esetén, ezért a jogalkotó feladata az, hogy fokozottabb védelmet biztosítson számukra.

Már a bevezetőben szükségesnek tartom rögzíteni azt, hogy az értekezés címeként, illetve a dolgozat témájaként választott bűncselekményi kör kapcsán különbséget teszünk a tágabb és a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények fogalma között. *Olvasatomban a tágabb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális deliktumok* közé tartoznak egyrészt az erőszakkal, vagy a passzív alany élete vagy testi épsége elleni közvetlen fenyegetéssel kikényszerített, valamint a passzív alany védekezésére, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával megvalósított szexuális cselekmények, másrészt az e bűncselekmények körén ugyan kívül eső, a szexuális erőszak „szintjét” el nem érő, de mégsem a passzív alany önkéntes hozzájárulásával megvalósított szexuális cselekmények. A *szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények* alatt csupán ez utóbbi bűncselekményi kategóriát értem. Az általam tett fogalmi megkülönböztetés indoka az, hogy bár az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kikényszerített szexuális cselekmények az elkövetési módokra tekintettel is nyilvánvalóan „beleegyezés nélkülinek” minősülnek, azonban a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások értelmében – amelyek szerint büntetendővé kell nyilvánítani a szexuális erőszak mellett valamennyi, szexuális erőszaknak ugyan nem minősülő, de a passzív alany beleegyezése nélkül megvalósuló szexuális cselekményt – a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények alatt jellemzően ez utóbbi kategória, vagyis a szűkebb értelemben vett fogalom értendő. A szexuális erőszak tényállásával ellentétben ugyanis – amelynek központi eleme az erőszakkal, illetve a kvalifikált fenyegetéssel kikényszerített szexuális cselekmény, illetve a bírói gyakorlat

---

⁵ FEHÉR 2011, 2. o.

⁶ Lásd ehhez részletesebben: TÓTH O. 2017, 11-35. o., PARTI – SZABÓ – VIRÁG 2017, 159-198. o., SZABÓ – VIRÁG 2017, 201-237. o.

szerint a sértetti komoly ellenállás – a beleegyezés nélküli, vagyis „non-consensual” típusú szexuális cselekmények legfontosabb jellemzője a beleegyezés hiánya, illetve a passzív alany ellentétes akarata.

A dolgozat címeként, illetve témájaként azért nem az 1978. évi IV. törvényhez, vagyis a régi Btk.-hoz szorosan kapcsolódó „erőszakos nemi bűncselekmények” dogmatikai kategóriát választottam, mert a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények kapcsán – legalábbis olvasatomban⁷ – nem beszélhetünk erőszakkal kikényszerített nemi cselekményről, azonban a szexuális cselekmények ezen bűncselekményi kör esetén is nélkülözik a passzív alany nemi cselekménybe való beleegyezését, és feltételezik az elkövető akaratával ellentétes sértetti akaratot.

A passzív alanyok nem önkéntes hozzájárulásával megvalósuló szexuális cselekményeket szankcionáló tényállásokkal, illetve az e tényállások által felvetett problematikus kérdésekkel joghallgató korom óta foglalkozom. Vizsgálódásom tárgyát kezdetben az akkor hatályos, vagyis az 1997. évi LXXIII. törvénnyel módosított 1978. évi IV. törvény erőszakos közöszülés (197. §) és szemérem elleni erőszak (198. §) tényállásai képezték. Figyelemmel arra, hogy a 2013. július 1-jétől hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) radikálisan átalakította a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények rendszerét, továbbra is aktuálisnak tartottam az e deliktumokkal való foglalkozást. Ennek legfőbb indoka pedig az volt, hogy az „új” Büntető Törvénykönyv Különös Részének a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket szabályozó fejezete – különösen a szexuális kényszerítés (Btk. 196. §) és a szexuális erőszak (Btk. 197. §) tényállásai – azon kérdéskörök közé tartozik, amelyek viták keresztjébe kerültek. Számos új tankönyv, egymásnak ellentmondó kommentár, tanulmány és bírósági határozat született a hivatkozott tényállások helyes értelmezéséről, elsősorban a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak, illetve a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak elhatárolásának, valamint a tizenkét éven

---

⁷ A szakirodalomban ettől eltérő állásponttal is találkozhatunk. Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.2. fejezet 1.) és 2.) pont

aluliak sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezésének és minősítési rendszerének kérdéskörét illetően.

Az értekezés megírásának a célja az volt, hogy egy – a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi szankcionálásának változását bemutató – jogtörténeti áttekintést, a vonatkozó nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások, valamint az ezen elvárásoknak megfelelő államok szabályozásának vizsgálatát követően a releváns szakirodalom feldolgozásával részletesen elemezzem a passzív alany akarata ellenére megvalósuló szexuális deliktumok – a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak – tényállási elemeit és a tényállások által felvetett jogértelmezési kérdéseket. E körben részletesen kitérek a tizenkét éven aluliak „sérelmére”⁸ történő elkövetésre, a hivatkozott tényállások által felvetett problémákra, a problémákra adott lehetséges válaszokra, illetve, a saját álláspont rögzítése mellett kísérletet teszek a még nyitott kérdések megválaszolására. Különösen hangsúlyosnak tartom a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények bírói gyakorlatának elemzését, tekintettel egyrészt arra, hogy az elméleti kérdéseket álláspontom szerint leginkább a gyakorlati esetek feldolgozásával lehet megválaszolni, másrészt pedig arra, hogy egy, a hatályos Btk. beleegyezés nélküli szexuális cselekmények joggyakorlatát is tárgyaló értekezés a tudományos eredményeken felül a joggyakorlat számára is hasznosítható lehet, figyelemmel arra, hogy egy 2020. január végén született másodfokú büntető határozat is megállapítja, hogy a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán nincs kialakult joggyakorlat a kényszerítés fogalmának értelmezése tekintetében.⁹

---

⁸ A „sérelmére” kifejezést azért határoztam meg idézőjelesen, mert a tizenkét éven aluliakkal végzett szexuális cselekmény a passzív alany akaratától függetlenül szexuális erőszaknak minősül, így az elkövető cselekménye akkor is büntetendő, ha a tizenkét éven aluli beleegyezett a szexuális cselekménybe, vagy esetleg ő maga kezdeményezte azt. Ebben az esetben a passzív alany szexuális önrendelkezése ugyan nem szenved sérelmet, a gyermek egészséges szexuális fejlődése azonban igen. Ezáltal a sérelem itt másfajta sérelmet jelent, mint a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények esetében általában.

⁹ Egri Törvényszék 4.Bf.294/2019/18. szám 14-15. o. (Kelt: 2020. január 21.)

II. AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE ÉS MÓDSZERTANA, AZ ÉRTEKEZÉS HIPOTÉZISEI

Az értekezés három szerkezeti egységre tagolódik.

1. Az I. szerkezeti egység (a dolgozat III. fejezete) a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának hazai jogtörténeti fejlődését, a szabályozás változásait, a hatályos szabályozás létrejöttének történeti kontextusát vázolja fel a Csemegi Kódextól¹⁰ kezdve, a releváns kérdésekben kiegészítve azzal, hogy az egyes szabályok kapcsán milyen alapvető problémák indokolták a változtatást. A jogtörténeti és alkotmányjogi vizsgálat során kiemelt figyelmet fordítok – többek között – arra, hogy a társadalmi és erkölcsi megítélés változása függvényében hogyan módosult:

- a jogi tárgy meghatározása;
- a passzív alanyi kör szabályozása, kitérve a házassági életközösségen belüli elkövetés és a passzív alanyi kör férfiakra való kiterjesztésének kérdéskörére egyaránt;
- az elkövetési magatartás és az elkövetési módok meghatározása, ehhez kapcsolódóan a közösülés és fajtalanság fogalmának társadalmi megítélése, illetve az e fogalmakkal kapcsolatos alkotmányjogi és büntetőjogi problémák;
- a tizenkettedik életévüket be nem töltött – vagyis a beleegyezési korhatárt el nem ért – gyermekek sérelmére történő elkövetés megítélése és szankcionálása; továbbá
- a természet elleni erőszakos fajtalanság tényállásának megítélése, kitérve a vonatkozó alkotmánybírói határozatokra.

2. A folyamatosan változó környezet új kihívások elé állítja az államokat a büntetőjogi szabályozás, ezen belül pedig a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények szabályozása terén is. A migrációs helyzettel kapcsolatba

---

¹⁰ 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a büntettekéről és vétségekről. A továbbiakban: Csemegi Kódex, illetve 1878. évi V. törvénycikk

hozható kölni támadás – mivel a német hatóságok megítélése szerint nem számított bűncselekménynek,¹¹ hiába jelentette több nő, hogy a kölni dóm előtt 2016. január 1-jén csoportokba verődött, zömében migráns férfiak körbeállták és fogdosták őket – rávilágított arra, hogy a nemi szabadság büntetőjogi védelme a közbiztonság garantálása érdekében átgondolásra szorul. Ennek hatására, illetve a nemi szabadság fokozottabb védelme szükségességét felismerve számos ország már ezt megelőzően átalakította az erőszakos nemi deliktumok szabályozási rendszerét, és felvette a Büntető Törvénykönyvébe a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálását és a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét szolgáló tényállásokat.¹² *Az értekezés II. szerkezeti egységében (a dolgozat IV. fejezete)* vizsgálom egyrészt azt, hogy milyen nemzetközi kötelezettség áll fenn a szexuális erőszaknak ugyan még nem minősülő, de mégsem a passzív alany önkéntes hozzájárulásával megvalósuló szexuális cselekmények szankcionálása és a szexuális önrendelkezés fokozott büntetőjogi védelme tekintetében, és a vonatkozó nemzetközi instrumentumok milyen elvárásokat fogalmaznak meg a tagállamok részére. Vizsgálom a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának kodifikációs lehetőségeit, illetve egy, a téma szempontjából releváns tanulmány alapján elemzem azt is, hogy mely európai államok büntető kódexei tesznek eleget a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárásoknak.

3. *Az értekezés III. szerkezeti egységében (a dolgozat V. fejezete)* a hatályos magyar szabályozásra koncentrálna részletesen foglalkozom a beleegyezés nélküli szexuális cselekményeket szankcionáló és a passzív alanyok szexuális

---

¹¹ A német szakirodalomban találkozhatunk olyan megközelítéssel is, miszerint a rendőrségnek súlyos vezetői hibák miatt nem volt lehetősége arra, hogy a helyzetet megfelelően kezelje, pedig csaknem minden olyan cselekmény, amelyet jelentettek szexuális kényszerítésnek és/vagy testi sértésnek stb. minősült, tehát az elkövetéskor hatályos német Büntető Törvénykönyv értelmében minden további nélkül büntetendő lett volt. Lásd ehhez részletesen: FISCHER 2017b, 1223. o.

¹² Ausztriában például már a 2015-ben bekövetkezett törvénymódosítás eredményeképpen beiktatásra került a Büntető Törvénykönyvbe a „Szexuális önrendelkezés megsértése” (*Verletzung der sexuellen Selbstbestimmung*) elnevezésű tényállás. Lásd ehhez: PHILIPP 2018, 48. o., a tényállás részletes elemzése kapcsán lásd: BERTEL – SCHWAIGHOFER 2018, 52-53. o., HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 147-152. o., TIPOLD 2017, 1373-1376. o.

önrendelkezését védő két tényállás, vagyis a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak tényállásainak dogmatikai elemzésével, az egyes releváns tényállási elemekkel és minősített esetekkel, különös tekintettel a jogi tárgy, a szexuális cselekmény és szeméremsértő cselekmény, a beleegyezés, a kényszerítés, az elkövetési módok, a sértetti komoly ellenállás és az elhatárolás fogalmi kérdéseire. Tárgyalom azt is, hogy a szexuális kényszerítés tényállása mennyiben biztosítja a „non-consensual” szexuális cselekmények szankcionálását, továbbá azt, hogy milyen joggyakorlati problémákhoz vezethet az, hogy a magyar kódex a másik beleegyezés nélküli nemi bűncselekmény, a szexuális erőszak tényállásától elkülönült § alatt szabályozza a „non-consensual” típusú szexuális cselekményeket. Kitérek arra is, hogy a hatályos szabályozás értelmében hogyan minősül(het)nek a közelmúltban a médiában nagy port kavart szexuális zaklatásos esetek.

Figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak „rég-új tényállása”¹³ kapcsán átgondolásra került a tizenkettedik életévét be nem töltött személyek sérelmére történő elkövetés szankcionálása és a minősítési rendszere is, az értekezésben külön fejezetben tárgyalom az e személyek sérelmére történő elkövetés kérdéskörét és a 2018. január 1-jétől hatályos új minősítési rendszert, kitérve az ehhez kapcsolódó korábbi joggyakorlati problémákra, a Kúria 2/2016. Büntető jogegységi határozatára, és az annak alaptörvény-ellenességét kimondó Alkotmánybírósági határozatra, és a határozat által indukált következményekre.

Az értekezés III. szerkezeti egységében (a dolgozat V. fejezete) vizsgált elméleti kérdéseket, értelmezési és minősítési dilemmákat gyakorlati eseteket feldolgozva válaszolom meg. A bíróságokon végzett kutatómunka alapján bemutatok néhány beleegyezés nélküli, vagyis a szexuális önrendelkezést sértő és a tizenkét éven aluli gyermekek szexuális önrendelkezését korlátozó, szexuális erőszaknak minősülő büntetőügyet. A jogesetek feldolgozása során kiemelten vizsgáltam a következő kérdéseket:

---

¹³ A „rég-új” kifejezést azért használtam, mert a szexuális erőszak tényállása – a miniszteri indoklás szerint – az 1978. évi IV. törvény erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak tényállásának összevonásával jött létre, azonban a jogalkotó jelentősen át is alakította a korábbi szabályozás struktúráját.

- A szeméremsértés tényállása mely elkövetési magatartások szankcionálására alkalmas?
- Hogyan határozható el egymástól a szeméremsértő és a súlyosan szeméremsértő vádlotti cselekvőség?
- Hogyan jelenik meg a hazai joggyakorlatban a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények nemzetközi dokumentumokban követelményként megfogalmazott szankcionálása?
- A bíróságok mit fogadnak el elkövetési módként a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán? Mi a bűncselekmény „felső és alsó határa”? Melyek a szexuális kényszerítés tényállásának „tipikus” elkövetési módjai?
- Milyen esetben minősítik a bíróságok a cselekményt még „csupán” szeméremsértésnek, mikor szexuális kényszerítésnek és mikor „már” szexuális erőszaknak?
- A nemzetközi követelményeknek – törvényi szövegezését tekintve – megfelelő, Isztambuli Egyezmény¹⁴-konform német szabályozás egyértelműbb-e, mint a hatályos magyar szabályozás szexuális kényszerítés tényállása, illetve felvethet-e értelmezési és joggyakorlati problémákat?
- Hogyan alakult, illetve a 2018. január 1-jei törvénymódosítást követően hogyan alakul a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére történő elkövetés szankcionálásának hazai joggyakorlata?
- Hogyan alakult, illetve a hatályos magyar Btk. értelmében hogyan alakul a többes elkövetés, mint a szexuális erőszak minősített esetének joggyakorlata?

Az értekezés III. és egyben leghangsúlyosabb szerkezeti egységében a következő hipotéziseket kívánom igazolni:

- A szeméremsértés tényállása biztosítja a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét. (*1. tézis*)

---

¹⁴ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence Istanbul, 11.V.2011. Az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról. A továbbiakban: Isztambuli Egyezmény

- A szeméremsértő magatartás és a szexuális cselekmény elhatárolása a joggyakorlatban értelmezést igényel. (2. tézis)
- A beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények hatályos magyar szabályozása keretében a szexuális kényszerítés legáldefiníciója nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi dokumentumokban foglalt azon követelménynek, hogy az államok kifejezetten a beleegyezés hiányára alapítsák a büntetőjogi felelősséget, azáltal, hogy a normaszöveg kifejezetten a beleegyezés hiányára épüljön. (3. tézis)
- A szexuális kényszerítés tényállásának kényszerítés fogalmára alapított szabályozása – a kényszerítés fogalmának megfelelő értelmezésével – ellenben alkalmas a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálására. (4. tézis)
- A szexuális kényszerítés legáldefiníciójára alapított bírói gyakorlat alkalmas lehet valamennyi olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatás szankcionálására, amelynek eredménye az, hogy a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre. („a szexuális kényszerítés alsó határának kérdése”) (5. tézis)
- A szexuális kényszerítés tényállása „felső határának” megállapítása – vagyis az enyhébben szankcionálandó szexuális kényszerítés és a súlyosabban büntetendő szexuális erőszak tényállásának elhatárolása –, valamint a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak meghatározása értelmezést igényel, amely értelmezés mind a szakirodalomban mind a joggyakorlatban ellentétes álláspontokhoz vezethet. („a szexuális kényszerítés felső határának kérdése”, a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak meghatározása) (6. tézis)
- A szexuális kényszerítés tipikus, – de nem kizárólagos – elkövetési módja az egyszerű fenyegetés. (7. tézis)
- A sértetti komoly ellenállásnak a szexuális erőszak tényállása kapcsán megjelenő követelménye nem zárja ki azt, hogy az eset körülményeire tekintettel a védekezés csekély foka, adott esetben teljes hiánya is megalapozza a szexuális erőszakként minősítést. (8. tézis)

- A tizenkettedik életévét be nem töltött személyek sérelmére a sértett beleegyezésével elkövetett szexuális cselekményeket szankcionáló 197. § (2) bekezdés alapesetnek tekintendő, annak minősítési kérdései a 2018. január 1-jén hatályba lépő törvénymódosításnak köszönhetően de lege lata egyértelműek. (9. tézis)

- A Btk. 197. § (2) bekezdésében meghatározott bűncselekmény és a Btk. 198. §-ában foglalt bűncselekmények – vagyis a szexuális visszaélés és minősített esetei – egy tényállásban való elhelyezése lenne indokolt. (10. tézis)

- A hatályos Btk. – szemben az 1978. évi IV. törvény erőszakos közöszörlésre és szemérem elleni erőszakra vonatkozó szabályaival – már nem feltétlenül a szexuális cselekmény többek általi végzéséhez köti a minősített eset megvalósulását. (11. tézis)

- Bár a nemzetközi követelményeknek megfelelően a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekményeket szankcionáló német tényállás központi eleme *a passzív alany felismerhető akarata*, a tényállással kapcsolatban több jogalkalmazási probléma is felmerülhet. (12. tézis)

A dolgozat megírása során alkalmazott módszertan: A dolgozat megírása során feldolgoztam a releváns hazai és külföldi szakirodalmat (könyveket, tankönyveket, kommentárokat, monográfiákat, szakkikkeket, tanulmányokat), illetve hazai PhD értekezéseket, valamint a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekményekhez kapcsolódó hazai Bírósági határozatokat és a Büntetőjogi Döntvénytárban közzétett eseti döntéseket. Különösen a hatályos szabályozás elemzése során – de több esetben a történeti áttekintés keretében is – fontosnak tartottam felhasználni a Büntető Törvénykönyvek nemi deliktumokhoz kapcsolódó miniszteri indokolásában foglaltakat, hiszen ezekben jelenik meg, hogy a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények újrakodifikálása során mi volt a legfőbb jogalkotói cél.¹⁵ Mind a jogtörténeti áttekintés, mind pedig a hatályos szabályozás vizsgálata során kiemelten foglalkozom a kapcsolódó

---

¹⁵ A szexuális kényszerítés tényállása kapcsán például a Btk. miniszteri indokolása meghatározza azt, hogy ezen tényállásnál mely cselekményeket öleli fel a kényszerítés fogalma.

Alkotmánybírósági határozatokkal és Büntető jogegységi határozatokkal. Mindezek során a joglogikai és elméleti vizsgálat módszertanával élek.

Az értekezés III. szerkezeti egységében a hazai bíróságokon végzett kutatómunka alapján összegyűjtött jogeseteket dolgozom fel, elemzem a rendelkezésekre bocsájtott jogesetek kapcsán felmerült problematikus kérdéseket, kitérek a kutató munka során feltárt minősítési dilemmákra, és a jogerős bírósági döntések alapján következtetéseket vonok le a minősítési kérdéseket illetően.

A hazai szabályozás keretében tett exkurzus, vagyis a német szabályozás ismertetése esetében a kutatás módszertana egyrészt az elméleti elemzés, a német törvényszöveg feldolgozása, a releváns jogesetek összegyűjtése, feldolgozása és következtetések levonása. A német szabályozás vizsgálata során a törvényszöveg ismertetése mellett kiemelt figyelmet fordítok a kapcsolódó kommentár-, tankönyv- és szakirodalom feldolgozására is, tekintettel arra, hogy a jogösszehasonlító elemzés kapcsán elengedhetetlen – a törvényszöveg felvázolásán túlmutató – német büntetőjogi dogmatika ismertetése.

III. A BELEEGYEZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS CSELEKMÉNYEK SZANKCIONÁLÁSÁNAK TÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE

III.1. A Csemegi Kódex rendelkezései

A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények szankcionálása évezredek hagyományokra tekint vissza. Magyarországon a büntetőjog fő szabályozója – így a nemi erkölcs elleni bűncselekmények szabályozója is – azonban a polgári átalakulásig a törvénnyel szemben a szokásjog volt, egészen az 1878. évi V. törvénycikkig, vagyis a Csemegi Kódexig összefoglalás nélkül maradt a magyar büntetőjog.¹⁶ Figyelemmel arra, hogy a nemi bűncselekmények bírói gyakorlatának Csemegi Kódex előtti empirikus kutatása meghaladná a dolgozat kereteit, a történeti áttekintés során a Csemegi Kódexet, mint a kodifikált büntetőjog fejlődésének alapkövét veszem kiindulópontként.

A magyar büntetőjog-tudomány kiemelkedő alakjának, Csemegi Károlynak nevével összeforrt *Csemegi Kódex*, mint az első magyar büntető törvénykönyv XIV. „A szemérem elleni büntettek és vétségek” címet viselő fejezetében részletes szabályozást adott az erőszakos nemi bűncselekményekről.

A Kódex értelmében az erőszakos nemi közösülés büntettét az követte el: *1. aki valamely nőszemélyt erőszakkal, vagy fenyegetéssel arra kényszerített, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön; továbbá, 2. aki valamely nőszemélynek öntudatlan, – vagy akarata nyilvánítására, vagy védelmére tehetetlen állapotát arra használta fel, hogy vele házasságon kívül nemileg közösüljön; akár ő idézte elő azon állapotát, akár nem.*¹⁷ A szemérem elleni erőszak büntettét pedig az valósította meg, *aki valamely nőszemélyen erőszakkal, vagy fenyegetéssel, – vagy a nőszemélynek az erőszakos nemi közösülés keretében meghatározott állapotában, házasságon kívül fajtalanságot*

---

¹⁶ SZOMORA 2009, 31-32. o.

¹⁷ 1878. évi V. törvénycikk 232. §

*követett el, amennyiben cselekménye súlyosabb beszámítású büntettet nem képezett.*¹⁸

A bűncselekmények jogi tárgya elsődlegesen a női szemérem, a nő erkölcsi tisztasága és a nemi szabadság, másodlagosan a személyes szabadság és az emberi méltóság. Az erőszakos nemi bűncselekmény pedig e jogi tárgyak ellen elkövethető legsúlyosabb támadás.¹⁹ A passzív alany – erkölcsiségére tekintet nélkül – kizárólag nő lehetett,²⁰ mégpedig az elkövetővel házasságon kívül élő nő. A szakirodalom álláspontja megoszlik a tekintetben, hogy az „ágytól-asztaltól elválasztás” esetén elkövethető volt-e a bűncselekmény. A többség szerint – ellentétben például MERÉNYIvel²¹ – a válasz nemleges.²²

Az elkövetési magatartás²³ mindkettő büntetendő cselekménynél kettő részből állt:

1. Az egyik oldalon szükséges volt az erőszakkal vagy fenyegetéssel való kényszerítés, vagy a nőnek öntudatlan, vagy akarata nyilvánítására vagy védelmére tehetetlen állapotának felhasználása,
2. a másik oldalon pedig az erőszakos nemi közösülés bünteténél a házasságon kívüli nemi közösülés, a szemérem ellen erőszak bünteténél pedig a házasságon kívüli fajtalanság.²⁴ Valamennyi szerzőnél központi tételként jelenik meg *a sértett nő nemi bűncselekménnyel szemben kifejtett komoly ellenállásának*

---

¹⁸ 1878. évi V. törvénycikk 233. § A törvény szövege alapján kiemelendő, hogy a szemérem elleni erőszak büntette megállapításának feltétele az volt, hogy súlyosabb bűncselekmény ne valósuljon meg. A szemérem elleni erőszakot a Kódex, tehát mint szubszidiárius, – „kiszegítő jellegű” – bűncselekményt szabályozta.

¹⁹ FINKEY 1905, 639. o., HALÁSZ 1909, 301. o.

²⁰ Passzív alany lehetett a leánygyermek, felnőtt leány, asszony, mégpedig a tisztességes, illetve erkölcsileg „züllött” leány és asszony egyaránt, sőt a kéjné is. Lásd ehhez: HALÁSZ 1909, 300. o.

²¹ MERÉNYI 1987, 50. o.

²² Pauler, Körösi, Schnierer, Edvi Illés és Angyal szerint a közösülés ezen esetben sem házasságon kívüli, tehát a férj nem követheti el a bűncselekményt. Lásd: PAULER 1870, 108. o., SCHNIERER 1885, 340. o., KÖRÖSI 1874, 345. o., ANGYAL 1915, 208. o. Később Angyal revideálta álláspontját, és azt mondta, hogy a bűncselekmény ágytól és asztaltól elválasztás esetén is megvalósulhat. Lásd: ANGYAL 1937, 34. o.

²³ A kortárs szakirodalom meghatározása szerint: *elkövetési cselekvés*. Lásd például: ANGYAL 1915, 208. o., HALÁSZ 1909, 303. o.

²⁴ ANGYAL 1915, 208. o.

követelménye, amely követelmény egyébként – többek által vitatott módon²⁵ – ma is meghatározza büntetőjogi gondolkodást.²⁶

ANGYAL megközelítése szerint kényszerítésről akkor beszélünk, ha a nő ellenálló ereje „megbénított,” azaz ha vagy egyáltalán nem képes a túlerővel szemben ellenszegülni, vagy belátván, hogy csakhamar kimerül, felhagy a további ellenállással, továbbá ha azért nem is kezdi meg vagy folytatja a tettessel szemben a küzdelmet, mert ellenkező esetben bizonyos kilátásba helyezett komoly bajtól kellene tartania. A kényszerítés eszközei a törvény szerint az erőszak vagy fenyegetés. Az erőszak fogalmát a törvénykönyv ugyan nem határozta meg, de ANGYAL szerint általánosan elfogadott tétel, hogy az erőszak a passzív alany (nő) ellenállásának leküzdésére alkalmas fizikai erő kifejtése – például lefogás, megkötözés – amelynek nem kell ellenállhatatlan erőként hatnia, azonban a *vis grata* (sürgetés, tolakodás) éppúgy nem elég, mint a *vis haud ingrata*, vagyis a beleegyezést palástoló színlelt kényszer.²⁷ Az alkalmazott erő ugyanis csak akkor esik az erőszakos nemi bűncselekmény megvalósulásához megkívánt erőszak fogalma alá, ha az a megtámadott nő teste ellen irányul, *a nő ellenállása komoly*, az alkalmazott erő közvetlen célja a komoly ellenállás legyőzése, és az alkalmas a nő komoly ellenállásának folyamányaként jelentkező testi jelenségek – például elfutás, ajtófélfához kapaszkodás, combok összeszorítása – elerőtlenítésére, hatálytalanítására.²⁸ ANGYAL azt is hangsúlyozza, hogy már a nyomozásnál különös figyelmet kell fordítani azon körülmény felderítésére, hogy vajon fennállt-e a nő részéről a tettes által vitatott hozzájárulás és „tehát nem volt-e az ellenállás csak látszólagos” vagy legalábbis olyan, amelyet a tettes nem vett komolyan, és nem tekintett őszintének.²⁹ VARGHA is abból indult ki, hogy a nőnek védenie kell saját becsületét és komoly ellenállást kell tanúsítania az őt ért támadással szemben. Az erőszakos nemi közösülés megvalósulásához olyan fokú erőszakot

---

²⁵ SZOMORA 2008b, 28-29. o., DEÁK 2017, 77. o.

²⁶ Az más kérdés, hogy a judikatúrában a sértett komoly ellenállásának követelménye mint központi tétel lényegesen relativizálódik. Lásd ehhez részletesen: SZOMORA 2008b, 29-32. o.

²⁷ ANGYAL 1915, 208. o.

²⁸ ANGYAL 1937, 35-36. o.

²⁹ ANGYAL 1937, 36-37. o.

kívánt meg, mely alkalmas a nő ellenállásának leküzdésére. Álláspontja szerint ez az erőszak nem abszolút mértékű, hanem viszonylagos, azt a támadó és a megtámadott viszonylatában kell megítélni.³⁰

EDVI ILLÉS meghatározása szerint az elkövetés eszközei: a) az erőszak, vagyis a „*physikai kényszer*”; b) a fenyegetés, vagyis a „*psychikai kényszer*”; c) a nő érzékeinek olyan csalárd elkábítása, hogy ezáltal az illető már előre ellenállásra képtelen állapotba helyeztetik; d) a nőszemély öntudatlan, vagy akarata nyilvánítására vagy védelmére tehetetlen állapotának fölhasználása. Az *elkövetési cselekedet pedig a nő kényszerítése*, vagy öntudatlan, illetőleg akarata nyilvánítására képtelen állapotának fölhasználása házasságon kívüli nemi közösülésre.³¹ EDVI ILLÉS is központi tételként kezeli, hogy vizsgálni kell azt, hogy komoly vagy csak színleges volt-e az ellenállás, amire rendszerint az alkalmazott erőszak vagy fenyegetés minőségéből is következtetést lehet vonni. Az erőszak olvasatában olyan pszichikai kényszert jelent, mely alkalmas *a nő komoly ellenállásának legyőzésére*. Nem szükséges azonban, hogy az erőszakoskodás a végletig, a nő teljes kimerüléséig fokozódjék, mert ha a nő a túlnyomó erővel szemben, s nagyobb baj bekövetkezésétől tartva, az ellenállással felhagy, a cselekmény még nem veszti el erőszakos jellegét.³² FAYER ezzel összefüggésben megjegyzi, hogy az erőszak foka nincs körülírva, vagyis a cselekmény megvalósulhat *vis absolutával* és *vis compulsivával* egyaránt, a *vis grata* azonban nem valósítja meg a bűncselekményt.³³

HALÁSZ szerint a kényszerítés általános fogalom, amely az erőszakos nemi deliktumok esetében két mozzanat által, az erőszak és a fenyegetés által realizálódhat.³⁴ AZ erőszak egy erős „*physikai kényszer*”, amely a vele szemben álló, feltétlenül csak komoly ellenállás letörésére hivatott és alkalmas.³⁵

TRAYTLER megközelítése szerint az elkövetési magatartás a nemi közösülés. Az elkövetés módja pedig az előzőekkel összhangban: a) a tényállás

---

³⁰ VARGHA 1892, 203-204. o.

³¹ EDVI ILLÉS 1909, 270. o.

³² Ugyanott.

³³ FAYER 1895, 90. o.

³⁴ HALÁSZ 1909, 304-305. o.

³⁵ HALÁSZ 1909, 303. o.

első fordulatóban a kényszerítés, b) a második fordulatóban a nő bizonyos állapotának kihasználása. A kényszerítés pedig olyan leküzdhetetlen erő, amely képtelenné teszi az akaratnak megfelelő magatartást. Ennek eszköze pedig az erőszak vagy fenyegetés. Az erőszak a kényszer testi megnyilvánulása, vagyis fizikai kényszer. Álláspontja szerint a Btk. azért nem határozta meg külön az erőszak fogalmát, mivel ez az értelmezés a bírói gyakorlatban és a köztudatban egyaránt egységes volt. Az erőszak köznapi értelemben is olyan fizikai kényszer, amely az ellenállás leküzdésére alkalmas. Ilyennek minősül a sértett lefogása, lekötözése, combjának szétfeszítése, a sértettre való ráfekvés és a bántalmazás egyaránt.³⁶

TRAYTLER kifejti azt is, hogy az erőszakos bűntettek megvalósulásához a gyakorlat általában megelégszik azzal, hogy az erőszak alkalmas lehetett az ellenállás leküzdésére. Nem vizsgálja azt, hogy valóban alkalmas volt-e és nem kívánja meg a sértett ellenállását. Például közömbös, hogy az elrabolt tárgy ellenállással megtartható lett volna vagy, hogy a magánlakásba erőszakkal behatoló eltávolítható lett volna.³⁷ Viszont elvárja az ellenállást a sértettől, amennyiben nemi szabadsága feladására kényszerítik. Az erőszakos nemi bűntetteknel ugyanis a sértettnek is védelmeznie kell azt, amit a törvény is véd, másként nem valódi a nemi szabadsághoz való ragaszkodás.³⁸ Az erőszaknak tehát komolynak, lenyűgözésre alkalmasnak kell lennie. Viszont, ha a sértett az ellenállásra csökkent mértékben képes – például testi betegség, leromlás miatt – úgy már a pusztá tiltakozása ellenére végbevitt közöszülés is kényszernek tekinthető. Azonban, ha valaki képes ellenállni, az ellenállást tőle telhetően ki kell fejtenie. Semmi esetre sem elég az egyszerű szabadkozás, hiszen gyakran még a beleegyező nő is tiltakozik kezdetben szeméremből.³⁹

A kényszerítés és az erőszak fogalmával ellentétben a törvénykönyv meghatározta a fenyegetés fogalmát, miszerint „Fenyegetés alatt a jelen

---

³⁶ LUKÁCS – TRAYTLER 1963, 162-163. o.

³⁷ LUKÁCS-TRAYTLER 1963, 163. o.

³⁸ Ezen álláspontot képviseli a BH 2014. 201., valamint MÁRKI is a hatályos Btk. kapcsán. Lásd ehhez: MÁRKI 2013, 689. o., BH 2014. 201. [61], Fővárosi Ítéltábla Bf.206/2015/11. Büntetőügyben hozott határozat. Erről, illetve az álláspont kritikájáról a későbbiekben részletesen is szölok. Lásd ehhez: Értekezés V.6.1. fejezet

³⁹ LUKÁCS-TRAYTLER 1963, 164. o.

*fejezetben olyan fenyegetés értetik, mely alkalmas arra, hogy a fenyegetettben saját, – vagy jelenlévő hozzátartozójának életét, vagy testi épségét veszélyeztető súlyos sértés közvetlen bekövetkezése iránt, alapos félelmet gerjesszen.*⁴⁰ A fogalom alapvető elemei, hogy a fenyegetés élet vagy testi épség ellen irányuljon, továbbá hogy közvetlen legyen, vagyis olyan, mely a veszély azonnali bekövetkezését helyezi kilátásba.⁴¹

A szerzők többségének álláspontja szerint a törvény az erőszakkal azonosította azt a cselekményt, mellyel a tettes valamely nőszemélynek öntudatlan, vagy akarata nyilvánítására, vagy védelmére tehetetlen állapotát használta fel, akár ő idézte elő azt az állapotot, akár nem.⁴² Az öntudatlan vagy akaratnyilvánításra, vagy védelemre tehetetlen állapot alatt a nőnek azt az állapotát kellett érteni, melyben magát a külvilágtól megkülönböztetni nem tudja (öntudatlan állapot) – például alvás, ájultság –, melyben akaratképeséssel vagy egyáltalán – például tizenkét éven aluli leánygyermek – vagy in concreto nem bír, illetve amelyben magát megvédeni nem képes – például a teljes kimerültség állapota. Az elmebeteg vagy gyengeelméjű nővel való nemi cselekmény nem minősült erőszakos nemi cselekménynek, ha igazolást nyert, hogy a nő valamelyest akarattal bírt és nem ellenkezett a cselekmény ellen. Ha azonban az elmebetegség olyan fokú volt, hogy az öntudatlanság, akaratnélküliség vagy védelmi képtelenség kétségtelenül fennállt, akkor az erőszakos nemi közösülés vagy szemérem elleni erőszak megállapítható volt.⁴³

Az elkövetési magatartás másik eleme az erőszakos nemi közösülés esetén a házasságon kívüli nemi közösülés, míg a szemérem elleni erőszak esetében a házasságon kívüli fajtalanság volt. A közösülés az irányadó szakirodalom, illetve bírói gyakorlat értelmében nem kívánta meg a közösülés hétköznapi értelemben vett fogalmát, elegendő volt a nemi közösülésre irányuló szándék

---

⁴⁰ 1878. évi V. törvénycikk 234. §

⁴¹ EDVI-ILLÉS 1909, 271. o.

⁴² Lásd ehhez: FAYER 1895, 91. o.

⁴³ ANGYAL 1915, 207. o., FINKEY 1905, 639. o., HALÁSZ 1909, 313-314. o.

megléte mellett a nemi szervek érintkezése,⁴⁴ míg a fajtalanság minden olyan magatartást felölelt, amely a nő teste ellen irányult és annak szeméremérzetét sértette. A fajtalanságnak szubjektív ismerve a kéjvágy kielégítésére irányuló célzat, míg objektív ismerve a szeméremérzet durva sérelme volt.⁴⁵

Az erőszakos nemi bűncselekmények tettese csak férfi lehetett, közvetett tettesként, társtettesként, felbujtóként vagy bűnsegédként azonban nő is közreműködhetett a cselekmény megvalósításában.

Mindkét tényállás minősített esetét képezte egyrészt az egyenesági rokon, illetve a testvér, másrészt az elkövető gyámsága, gondnoksága, tanítása, nevelése, felügyelete, gyógykezelése vagy gondviselése alatt álló személy sérelmére történő elkövetés. Ezen esetekben a büntetési tétel is magasabb volt.⁴⁶ A Kódex a halált okozó nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmény elkövetését életfogytig tartó fegyházbüntetéssel szankcionálta.⁴⁷ A passzív alany kíméletét célozta a törvény azon rendelkezése, hogy a bűnvádi eljárás – az erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak alapeseteiben – kizárólag magánindítványra volt indítható. Ez alól – a minősített esetek melletti további – kivétel volt, ha az elkövető az erőszakos cselekménnyel szoros tér- és időbeli összefüggésben álló, nem magánindítványra, hanem hivatalból üldözendő, büntetendő cselekményt is elkövetett.⁴⁸ Az elkövető nem volt büntethető, ha a sértettel a bűnvádi ítélet kihirdetése előtt házasságot kötött.⁴⁹

III.2. Az 1961. évi V. törvény rendelkezései

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény XV. fejezetének második címe tartalmazta a nemi erkölcs elleni erőszakos büntetteket. Az erőszakos nemi közösülés passzív alanyaként még e kódex is kizárólag az elkövetővel házassági életközösségben nem élő nőt

---

⁴⁴ Erről, illetve a fogalom által felvetett problémákról az 1978. évi IV. törvény kritikája kapcsán a későbbiekben még részletesen szólok. Lásd ehhez: Értekezés III.6.3.1. fejezet

⁴⁵ ANGYAL 1915, 210. o.

⁴⁶ 1878. évi V. törvénycikk 235. §

⁴⁷ 1878. évi V. törvénycikk 237. §

⁴⁸ 1878. évi V. törvénycikk 238-239. §

⁴⁹ 1878. évi V. törvénycikk 240. §

határozta meg,⁵⁰ azonban tekintettel arra, hogy a törvény a ténylegesen fennálló életközösséget helyezte a vizsgálódás középpontjába, megoldotta a Csemegi Kódex által még felvetett kérdést, miszerint az „ágytól-asztaltól” való elválás esetén megvalósulhatott-e a bűncselekmény. A változást azzal indokolta a jogirodalom, hogy „fenntarthatatlan volt, hogy a különélő feleség már csak alaki kötelék alapján ki legyen szolgáltatva a férj nemi fertőzésének vagy hangulati garázdaságainak.”⁵¹

*Az elkövetési magatartás a tényállás első fordulata szerint az erőszakkal, avagy az élet, testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közösülésre kényszerítés, a törvényhely második fordulata szerint pedig a passzív alany védelemre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának közösülésre való felhasználása volt.*⁵² A törvényhely nem rendelkezett arról, hogy ezen állapotot a bűncselekmény megvalósításához az elkövetőnek kellett-e előidéznie, következésképpen ez a minősítés szempontjából irreleváns volt.⁵³ A Btk. a Csemegi Kódexszel ellentétben a minősített eseteket nem egységesen, egy szakasz alatt szabályozta, hanem mind az erőszakos közösülés, mind a szemérem elleni erőszak tényállásához külön minősítő körülményeket fűzött. Eszerint az erőszakos közösülés bűncselekménye súlyosabban minősült és súlyosabban volt büntetendő, ha a) a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt állt; tehát az elkövető a sértettel szemben fennálló hatalmi, függőségi viszonyával visszaélve követte el a bűncselekményt, továbbá b) ha ugyanazzal a sértettel, pontosabban ugyanazzal a nővel, azonos alkalommal két vagy több férfi egymás cselekményéről tudva közösült.⁵⁴ A törvény azt is rögzítette, hogy ha az elkövető és a sértett az elsőfokú ítélet meghozatala előtt házasságot kötött, a büntetést korlátlanul enyhíteni lehetett. A törvénykönyv nem biztosított tehát

---

⁵⁰ 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről (a továbbiakban: 1961. évi V. törvény) 276. § (1) bekezdés

⁵¹ TRAYTLER 1963, 6. o.

⁵² 1961. évi V. törvény 276. § (1) bekezdés

⁵³ A tényállási elemek kapcsán csak utalok a Csemegi Kódexnél leírtakra, azok részletes elemzésétől itt eltekintek.

⁵⁴ 1961. évi V. törvény 276. § (2) bekezdés a) és b) pont

a Csemegi Kódexhez hasonló büntetlenséget, de megadta a korlátlan enyhítés lehetőségét. Kivételt képezett ez alól a többek általi elkövetés esete.⁵⁵

A szemérem elleni erőszakot az 1961. évi törvény már nem szubszidiárius, hanem sui generis deliktumként szabályozta. A tényállás itt is annyiban különbözött az erőszakos nemi közösülés tényállásától, hogy az elkövető a passzív alanyt nem közösülésre, hanem fajtalanságra, illetve ennek eltűrésére kényszerítette, továbbá a sértett védelemre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotát fajtalanságra használta fel. A passzív alany csak „más” lehetett, aki az elkövetővel házassági életközösségen kívül élt.⁵⁶ A törvény tehát nem deklarálta kifejezetten, hogy a passzív alany csak nő lehet. Mindenesetre, figyelemmel arra, hogy mind az erőszakos közösülés mind a szemérem elleni erőszak tényállása tényállási elemként rögzítette a „házassági életközösségen kívül”, értelemszerűen az elkövető és a passzív alany csak különböző nemű személy lehetett. Súlyosabban minősült az elkövető cselekménye, ha a sértett – a büntett elkövetésének időpontjában – az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, vagy gyógykezelése alatt állt.⁵⁷ A törvény tehát külön hangsúlyozta, hogy az elkövető és a sértett közötti „függelmi” viszonynak az elkövetéskor kell fennállnia. A Btk. itt is biztosította a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét, amennyiben az elkövető és a sértett az elsőfokú ítélet meghozatala előtt házasságot kötött.⁵⁸

III.3. Az 1978. évi IV. törvény és módosításai

Az 1978. évi IV. törvény⁵⁹ nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekményekről szóló eredeti szövege a lényegi tényállási elemeket tekintve egyezést mutat az 1961. évi V. törvénnyel.

---

⁵⁵ 1961. évi V. törvény 276. § (3) bekezdés

⁵⁶ 1961. évi V. törvény 277. § (1) bekezdés

⁵⁷ 1961. évi V. törvény 277. § (2) bekezdés

⁵⁸ 1961. évi V. törvény 277. § (3) bekezdés

⁵⁹ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről. A továbbiakban: 1978. évi IV. törvény

Az 1993. évi XVII. törvénnyel bevezetett Btk.-módosítás a szemérem elleni erőszak minősített eseteként a többek általi elkövetést is beiktatta.⁶⁰ Az elkövető előtt – e minősített esetben ütköző cselekmény elkövetése esetén – nem nyitotta meg a korlátlan enyhítés lehetőségét. E törvény szakított azzal a korábbi koncepcióval is, miszerint az erőszakos közösülés súlyosabban büntetendő, mint a szemérem elleni erőszak, és egységesítette e két bűncselekmény büntetési tételeit mind az alapeset, mind pedig a minősített esetek kapcsán. Az 1993. évi XVII. törvény indoklása szerint ugyanis: „a szemérem elleni erőszak is elkövethető oly módon, hogy az emberi mivoltában mélyen megalázott sértettnek nagymérvű testi vagy lelki gyötrelmet kell elszenvednie, ezért a hatályos szabályozás szerinti megkülönböztetés nem tartható fent.”⁶¹ Jó példái ennek az orális vagy anális közösülés, melyek korábban – mint fajtalan cselekmények – enyhébben voltak büntetve. E szabályozás kapcsán azonban negatívumként jelentkezett, hogy az egészen enyhe fajtalan cselekményeket, mint például a nemi szervek kézzel érintését is immáron rendkívül súlyos szankciókkal fenyegette a jogalkotó.⁶²

Jelentős novum volt az 1997. szeptember 15-től hatályba lépő 1997. évi LXXIII. törvénymódosítás, amely már úgynevezett gender semleges terminológiát használt,⁶³ tehát az erőszakos közösülés nő és férfi sérelmére egyaránt elkövethető volt,⁶⁴ továbbá mind az erőszakos közösülés, mind pedig a szemérem elleni erőszak házassági életközösségen belül is megvalósulhatott. A szabályozás tehát követte az 1961. évi V. törvény miniszteri indoklásában foglaltakat, miszerint „a házasság a férfi és a nő szabad együttélése, erkölcsi tartalmú jogviszonya. A nemi érintkezés a házasság együttélés tartama alatt sem történhetik a nő nemi szabadságának sérelmével.”⁶⁵ Bár még az 1961. évi V. törvény paradox módon nem szankcionálta a házastárs sérelmére történő elkövetést,⁶⁶ az 1997-es törvény megtette azt, szem előtt tartva, hogy a

---

⁶⁰ 1978. évi IV. törvény 198. § (2) bekezdés b) pont

⁶¹ Az 1993. évi XVII. törvény miniszteri Indoklása

⁶² SZOMORA 2005, 205. o.

⁶³ FEHÉR – GÖRGÉNYI – GULA – HORVÁTH – LÉVAY – SÁNTHA – VÁRADI 2009, 215. o.

⁶⁴ A szemérem elleni erőszak esetében passzív alanyként már korábban is megjelent a férfi.

⁶⁵ FEHÉR – GÖRGÉNYI – GULA – HORVÁTH – LÉVAY – SÁNTHA – VÁRADI 2009, 190-191. o.

⁶⁶ JACSÓ 2013, 163. o.

házastársak a házasságkötéssel nem mondanak le teljesen szexuális önrendelkezési jogukról, a házasságkötés ténye tehát nem jogosítja fel egyik felet sem arra, hogy a szexuális érintkezést a másik fél akarata ellenére, a házastársnak lelki és sokszor fizikai gyötrelmet előidéző módon gyakorolja.⁶⁷ A törvény tehát azt a fontos üzenetet fogalmazta meg a társadalom felé, hogy az erőszak nem tolerálható a privát, az intim szférában, tehát a házasságon belül sem.⁶⁸ A javaslat elfogadását azonban vita előzte meg,⁶⁹ illetve az elfogadás után is voltak olyan vélemények, amelyek ellenezték a büntetőjog magánéletbe való ilyen mérvű beavatkozását, vagyis azt, hogy az erőszakos nemi bűncselekmények házassági életközösségen belül is büntetendők legyenek. Az úgynevezett liberális doktrínát vallók számos ellenérvet fogalmaztak meg, köztük a következőket: a nő a házasságkötéssel lényegében férje tulajdonává válik és elveszíti önrendelkezési jogát; a nő a házasságkötéssel valójában visszavonhatatlan beleegyezését adja a rendszeres közösüléshez, mely a házasság természetes velejárója; a családi életbe az állam nem avatkozhat be, a házasságon belüli nemi erőszak pönalizálása veszélybe sodorná az érintett házasságokat; a házasságon belüli nemi erőszak bizonyítása igen nehéz feladat, és ezért fennáll a veszély, hogy ártatlan férfiek kerüljenek büntetőeljárás alá;⁷⁰

---

⁶⁷ Az 1997. évi LXXIII. törvény Indoklása

⁶⁸ FEHÉR 2011, 2. o.

⁶⁹ Az Országgyűlés 1997. május 13-i ülésnapján a következő álláspontok hangzottak el: *Dávid Ibolya* szerint: „Ha ezt – vagyis az erőszakos közösülést – házassági életközösségen kívül teszi valaki, ez vitán felül áll közöttünk, hogy ez egy büntetendő cselekmény. Az én aggályom az, hogy házassági életközösségen belül, hogyan kívánjuk ezt büntetni... A félelmem az, hogy ez az eljárásban a házassági felbontások esetében igen komoly eszközt ad a feleség kezébe... Hogyan fogják ezt a kérdést bizonyítani?...” *Timár György* szerint: „A magam részéről mindenben egyet értek a képviselő nő által előadottakkal. Igenis, normális körülmények között elképzelhetetlen az, hogy ennek a bűncselekménynek az elkövetését vagy el nem követését egzaktul a bíróság megállapíthatja... Kérem, minden körülmények között kiszolgáltatott helyzetet hozna létre ez a joganyag a házaspár férfi tagja részére.” *Simon József* ezzel szemben a következőket emeli ki: „Szent meggyőződésem, hogy rossz nyomon járunk, ha a bizonyíthatóságot, a joggal való visszaélés lehetőségeit hozzuk fel kifogásként... Az erőszak a családon belül is erőszak.” Lásd részletesebben: BLASKÓ 2004, 71. o.

⁷⁰ Lásd részletesen: KOVÁCS Gy. 2000, 39-60. o. Ezt az álláspontot képviseli GÁL is. Nézete szerint az erőszakos szexuális bűncselekmények büntethetőségének házassági életközösségen való elkövetésére kiterjesztése hibás azért, mert rendkívül megnövelte annak a veszélyét, hogy a „megunt” férjet erőszakos közösüléssel hamisan vádolva „félretegye” a felesége. GÁL szerint a szankcionálás azért is hibás, mert ugyanolyan büntetési tétellel rendeli büntetni azt az elkövetőt, akivel a sértett az esetek többségében már több év óta önszántából „folytatólagosan” közösül (amit az idegen elkövetővel azért többnyire nem tenne meg önszántából). Véleménye szerint megoldást jelenthetett volna egy privilegizált eset beillesztése a tényállásba, például a kényszerítéssel megegyező büntetési tétellel. A szerző azonban hangsúlyozta azt, hogy a privilegizált eset nem a családon belüli erőszak legalizálását

az a nő, aki nem akar házasságot élni a férjével, váljon el; továbbá, hogy a házasságon belül elkövetett erőszak nem okoz olyan súlyos sérelmet, mint a nemi erőszak általában.⁷¹

Álláspontom szerint jogállami keretek között a szexuális erőszak férj általi elkövetésének büntetlenül hagyása elfogadhatatlan lett volna, tekintettel arra, hogy a *szexuális erőszak durván sérti a passzív alany emberi méltóságát, autonómiáját, testi integritáshoz való jogát, illetve az egyenlő elbánás – a diszkrimináció tilalmának – követelményét, vagyis alapvető jogait.*⁷² A feleség sérelmére elkövetett szexuális erőszakkal összefüggésben ezen alapvető jogokról a továbbiakban részletesen is szólok.

Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan mindenki más rendelkezése alól kivont magja, „érinthetetlen lényege”, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltóság az emberi léttel eleve együttjáró minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, és ezért minden emberre nézve egyenlő.⁷³ Az alkotmánybírói gyakorlatban⁷⁴ az emberi méltósághoz való jog az úgynevezett „általános személyiségi jog” egyik megnyilvánulása. Az emberi méltósághoz való jog az általános személyiségvédelmi funkciójából eredően további külön nevesített jogokat – részjogosítványokat – is magában foglal,⁷⁵ annak pontos és teljes tartalma azonban nehezen határozható meg. Éppen ezért az Alkotmánybíróság testülete megnevezte annak lényegesebb összetevőit.⁷⁶ Ezek között pedig domináns

---

jelenténé, hanem az elkövető és a sértett közötti kapcsolat társadalomra veszélyességet csökkentő tényezőként való törvényhozói elismerését. Lásd részletesebben: GÁL 2002, 30. o.

⁷¹ Lásd részletesebben: MORVAY 1996, 37-46. o.

⁷² 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya (a továbbiakban: Alkotmány) 54. § (1)-(2) bekezdés, 55. § (1) bekezdés, 70/D. §, 70/A. §, Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), (a továbbiakban: Alaptörvény) Szabadság és felelősség II., III., IV., XV. cikk. Az erőszakos nemi bűncselekmények története és alkotmányjogi elvei kapcsán lásd: NAGY A. 2015c, 241-247. o., NAGY A. 2019b, 42-67. o.

⁷³ 64/1991. (XII. 17.) AB határozat D) 2. b)

⁷⁴ 8/1990. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás III.

⁷⁵ Ezek közé tartoznak: a személyiség szabad kibontakoztatása, az önrendelkezés szabadsága, az általános cselekvési szabadság, a magánszféra védelme és további, az emberi méltóság fogalmából levezetett jogok, mint például a párkapcsolat létesítésének szabadsága és a testi integritáshoz való jog. Lásd: SÁRI – SOMODY 2008, 45. o., TÓTH G. A. 2003.

⁷⁶ 8/1990. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás III.

helyet foglal el az önrendelkezési jog, vagyis a döntés szabadsága az egyén életét, életminőségét, státusát, társadalmi és személyes kapcsolatait illető leghelyesebb kérdésekben.⁷⁷ Az egyén önrendelkezési jogán cselekvési autonómiáját is értjük. E cselekvési szabadság pedig kiterjed arra is, hogy az egyén saját teste felett rendelkezzen, ezért mindenkinek joga van arra, hogy a saját testi integritása mások beavatkozásától mentességét a jogalkotó megvédje.⁷⁸ Az erőszakos nemi bűncselekmény során sérelmet szenved a sértett emberi méltósága és az ahhoz szorosan kapcsolódó önrendelkezési joga, illetve testi integritása és autonómiája is, tekintettel arra, hogy az elkövető a sértettet mintegy tárgyként kezelve hatalmába keríti, önálló akaratnyilvánítási képességétől, illetve az annak megfelelő cselekvéstől – gyakran a passzív alanynak súlyos fizikai és pszichikai sérüléseket okozva –, erőszakkal, vagy kvalifikált fenyegetéssel megfosztja.

A szexuális önrendelkezés, amely az ember személyének az egyik leglényegesebb aspektusa, „elemi személyiségi jog”⁷⁹ nevesítve nem szerepel ugyan az alapjogok katalógusában, de az emberi méltóság és az önrendelkezés integráns részét képezi, megsértését pedig a passzív alany általában a személyes méltóságának lényegi eleme elleni súlyos támadásként éli meg.⁸⁰ A szexuális önrendelkezés magában foglalja a partnerválasztás szabadságát, illetve a döntési szabadságot a tekintetben, hogy valaki akar-e nemi cselekményt végezni, ha pedig igen, akkor hol, mikor, hogyan és milyen nemi cselekményt kíván folytatni partnerével.⁸¹

Az emberi méltósághoz szorosan kapcsolódó abszolút tilalmak közé tartozik *a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma* is.⁸² Ezen tilalom alapján az államot pozitív kötelezettség terheli arra nézve, hogy biztosítsa a passzív alanyok számára – így az elkövető házastársa számára is –

---

⁷⁷ POZSÁR-SZENTMIKLÓSY 2016, 1. o.

⁷⁸ NÉMETH 2010, 42. o.

⁷⁹ SÁRI 2012, 78. o.

⁸⁰ SZOMORA 2017, 61. o.

⁸¹ SZOMORA 2008a, 123. o.

⁸² Alkotmány 54. § (2) bekezdés, Alaptörvény Szabadság és felelősség III. cikk, POZSÁR-SZENTMIKLÓSY 2016, 2. o., Alaptörvény Indokolás

a szexuális erőszak minden formájával szembeni hatékony büntetőjogi védelmet.

A kínzás tilalma mellett *a személyes szabadsághoz való jog* is megalapozza az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségéből fakadó – a házastársak sérelmére elkövetett nemi cselekmények szankcionálását is biztosító – büntetőjogalkotás kötelezettségét. *A személyi szabadsághoz való jog* a fizikai, testi szabadságot, a fogva tartástól való mentességet biztosítja.⁸³ E téren azonban általános, ugyanis nemcsak a büntetőeljárás és büntetőjogi kényszer, hanem a személyi szabadságot érintő valamennyi – a személyi szabadságot valóban érintő – állami intézkedés alkotmányossági megítélésekor vizsgálható.⁸⁴

Itt kell utalni az Alkotmánybíróság 64/1991. (XII. 17.) AB határozatára is, amelynek értelmében az állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről.⁸⁵ Az állam tevési kötelezettsége az emberi méltósághoz, az önrendelkezéshez, a testi integritáshoz való jog (stb.) tekintetében a kriminalizációs kötelezettséget is magában foglalja. E kriminalizációs kötelezettség pedig kiterjed az önmagunk teste, testi épsége feletti rendelkezési jogra is, így a jogalkotónak büntetendő cselekménnyé kell nyilvánítania a testi integritás feletti rendelkezési jogot sértő cselekményeket.⁸⁶ Ha tehát a házas nőt a jogalkotó nem részesítette volna védelemben férjével szemben az erőszakos nemi cselekménytől, akkor nem csak az elkövető sértette volna a passzív alany emberi méltóságát, önrendelkezéshez, autonómiához, testi integritáshoz való jogát, hanem ezen alapjogok védelmének elmulasztása miatt a jogalkotó is sértette volna az áldozat alapvető jogait.

E körben kell még kitérni *a diszkrimináció tilalmára, az egyenlő elbánás követelményére* is.⁸⁷ Ezen alapelv értelmében a jognak mindenkit egyenlőként

---

⁸³ TÓTH G. A. 2005, 6. o.

⁸⁴ 36/2000. (X. 27.) AB határozat, TÓTH G. A. 2005, 6. o.

⁸⁵ 64/1991. (XII. 17.) AB határozat. Indokolás. C) 3. c)

⁸⁶ Lásd ehhez: 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, Indokolás. C) 3. c), NÉMETH 2010, 43-44. o.

⁸⁷ Alkotmány 70/A. § (1) és (2) bekezdés, Alaptörvény Szabadság és felelősség XV. cikk

(egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba.⁸⁸ Amennyiben valakivel vallása, személyes vagy politikai meggyőződése, faji hovatartozása, neme, családi állapota stb. alapján kedvezőtlenebbül bánnak, mint a hasonló helyzetben lévő más személyekkel, a közvetlen diszkrimináció megvalósulásáról beszélhetünk.⁸⁹ Az Alkotmánybíróság joggyakorlatának értelmében ahhoz, hogy az egyenlő elbánáshoz való jog sérelme megállapítást nyerjen, szükséges – és egyben elegendő – annak bizonyítása, hogy a nemi erőszak elszenvédése, mint sérelem, illetve annak egy meghatározott sértetti, illetve elkövetői kör vonatkozásában történő büntetlenül hagyása „összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes.”⁹⁰

A házasságon belül elkövetett nemi erőszak büntetlensége mellett felhozott érvek⁹¹ a többségi álláspont szerint,⁹² illetve végső soron a jogalkotó álláspontja szerint sem bizonyultak „tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerűnek”, illetve „kellő súlyú alkotmányos indoknak”, ugyanis az, hogy a szexuális kapcsolat a házasság természetes velejárója, csak a konszenzusos kapcsolatokra igaz, hiszen a nőnek számos megalapozott oka lehet arra, hogy elutasítja férje szexuális közeledését. Ez nem jelenti azt, hogy magának a házassági életközösségnek is véget akarna vetni. Azzal, hogy a büntetőjog beavatkozik a magánéletbe és védelembe veszi a feleséget, nem dőlja szét a házasságot, a családot. Azt a férj erőszakos cselekménye teszi meg, ami nem hagyható büntetlenül, különös tekintettel arra, hogy az erőszakos nemi cselekmény attól, hogy azt nem egy idegen követi el, még ugyanakkora, sőt akár nagyobb sérelmet is okozhat.⁹³ Nem állhatott meg a bizonyítási nehézségekre

---

⁸⁸ 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, Indokolás IV.

⁸⁹ KOVÁCS K. 2003, 375-387. o.

⁹⁰ 35/1994. (VI. 24.) AB határozat. Lásd ehhez: MORVAY 1996. Az Alkotmánybíróság joggyakorlata kapcsán lásd még: 21/1990. (X. 4.) AB határozat, 61/1992. (XI. 20.) AB határozat

⁹¹ A liberális doktrínát vallók álláspontját lásd: Értekezés III.3. fejezet

⁹² Lásd ehhez: MORVAY 1996

⁹³ Morvay Krisztina álláspontja szerint ugyanis, akit megerőszakoltak, annak egy szörnyű emlékekkel kell együtt élnie, míg, akit a férje erőszakolt meg, annak magával az elkövetővel is.

való hivatkozás sem. Az tény, hogy az erőszakos nemi bűncselekmény bizonyítása nem egyszerű, de ez a probléma minden olyan esetben megjelenik, ahol egy állítás – a sértett állítása – és egy tagadás – az elkövető tagadása – áll szemben egymással, tehát a bizonyítási problémák a nem férj általi elkövetés esetén is ugyanúgy fennállhatnak.

Többen nem értettek egyet⁹⁴ az erőszakos közösülés vonatkozásában a passzív alanyiság férfiakra való kiterjesztésével sem, hangoztatva azt, hogy a bűncselekmény férfiak sérelmére való elkövetése nem tipikus, vagy egyáltalán nem is lehetséges,⁹⁵ és az erőszakos közösülés fogalmilag évszázadok óta nő, mint sértettet feltételez.⁹⁶ Ennek ellenére igazolható, hogy a jogalkotó a férfiakat is védelemben részesítette/részesíti a nők esetleges erőszakos nemi cselekményével szemben, hiszen ezt kívánja az *egyenlő elbánás, a diszkrimináció mentesség és a férfi és női egyenjogúság követelménye* egyaránt.⁹⁷

A fejezet zárásaként utalok arra, hogy az 1997-es törvénymódosítás óta, tehát a hatályos Btk. szexuális kényszerítés és szexuális erőszak elnevezésű tényállásai vonatkozásában is töretlenül érvényesül, hogy az alapvető alkotmányos alapelveknek és az államot e téren terhelő alapjogvédelmi kötelezettségnek megfelelően az erőszakos nemi deliktumok passzív alanya bárki lehet családi állapotra, nemiségre, erkölcsiségre tekintet nélkül.

III.4. Az azonos nemű személyek beleegyezés nélküli szexuális cselekményeinek szankcionálása – A természet elleni erőszakos fajtalanság tényállása

A természet elleni erőszakos fajtalanság bűncselekményét – mint a férfiak egymás közötti erőszakkal vagy fenyegetéssel megvalósuló szexuális cselekményét – már a Csemegi Kódex is ismerte. Az 1878. évi V. törvényben

---

⁹⁴ Lásd ehhez: BLASKÓ 2004, 72-78. o.

⁹⁵ Ennek oka, hogy sokak szerint életszerűtlen az, hogy az erőszakos közösülés tényállásának megvalósulásához megkívánt sértetti komoly ellenállás mellett a férfi közösülésre képes állapotba kerülhet.

⁹⁶ Lásd ehhez: GÁL 2002, 29. o.

⁹⁷ Lásd: Alkotmány 70/A. §, 66. § (1) bekezdés, Alaptörvény Szabadság, felelősség XV. cikk (1)-(3) bekezdés

azonban a tényállás még nem önálló bűncselekményként került szabályozásra, hanem az a természet elleni fajtalanság minősített esetét képezte, és büntettként szankcionálták.⁹⁸

Az 1961. évi V. törvény a természet elleni fajtalanság tényállása körében hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegette az azonos nemű személyek között véghez vitt fajtalanság elkövetőjét, ha a cselekményt erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel, avagy a sértett védelemre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának a felhasználásával követte el.⁹⁹ Az 1978. évi IV. törvény jelentős módosításaként határozható meg, hogy a korábban egységes természet elleni fajtalanság tényállása két különálló bűncselekményre bomlott, mégpedig az erőszakot vagy fenyegetést nélkülöző, tehát konszenzust feltételező természet elleni fajtalanságra, illetve az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel elkövethető természet elleni erőszakos fajtalanságra.¹⁰⁰ A történeti áttekintést követően a témám szempontjából jelentős természet elleni erőszakos fajtalanság által felvetett alkotmányjogi problémákra fókuszálok, amelyek következtében a természet elleni erőszakos fajtalanságról rendelkező paragrafust az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében – a természet elleni fajtalansággal együtt – 37/2002 (IX. 4.) AB határozatával alkotmányellenesnek nyilvánította és megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság szerint ugyanis ésszerűtlen volt, hogy az 1978. évi IV. törvény a szemérem elleni erőszakkal azonos elkövetési magatartások és azonos büntetési tételek deklarálása mellett, de külön tényállásban büntette az erőszakos fajtalanságot. E bűncselekmény

---

⁹⁸ 1878. évi V. törvénycikk 241. § Férfiak között véghezvitt fajtalanság, ugyszintén embernek állattal elkövetett fajtalansága: a természet elleni fajtalanság vétségét képezi, és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő. 242. § A természet elleni fajtalanság büntetetté képezi, és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő; ha az férfiak között, erőszakkal vagy fenyegetéssel követtetett el; ha pedig a büntett a sértettnek halálát okozta: életfogytig terjedő fegyházzal büntetendő.

⁹⁹ 1961. évi V. törvény 278. § (1) bekezdés

¹⁰⁰ 1978. évi IV. törvény Természet elleni fajtalanság 199. § Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki ennél fiatalabb, azonos nemű személlyel fajtalankodik, büntetett követ el...

Természet elleni erőszakos fajtalanság 200. § (1) Aki azonos nemű személyt erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel fajtalanságra vagy ennek eltérésére kényszerít, vagy védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát használja fel fajtalanságra, büntetett követ el...

szemérem elleni erőszaknak minősült,¹⁰¹ ha az elkövető és a sértett különböző nemű, és természet elleni erőszakos fajtalanságnak,¹⁰² ha az elkövető a sértettel azonos nemű volt. A két bűncselekmény alapesete között a törvényhozó pedig csupán annyiban különböztetett, hogy a szemérem elleni erőszak csak magánindítványra,¹⁰³ azaz a sértett kívánságára, míg a természet elleni erőszakos fajtalanság a sértett akaratától függetlenül volt büntetendő.¹⁰⁴ Az Alkotmánybíróság szerint az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének – vagyis a *diszkrimináció tilalmáról rendelkező paragrafusának – sérelme miatt alkotmányellenes* volt a Btk. magánindítványról rendelkező 200. §-a. Nem volt ugyanis ésszerű indoka annak, hogy a szemérem elleni erőszakot és a természet elleni erőszakos fajtalanságot a törvényhozó különböző bűncselekménynek minősítette, – különös tekintettel arra, hogy az 1997. évi LXXIII. törvény hatályba lépése után a szemérem elleni erőszak tényállásának már nem képezte elemét a házassági életközösségen kívüli elkövetés, amely alapján a passzív alany és az elkövető már azonos nemű személy is lehetett –, továbbá annak sem, hogy a cselekmény büntetendőségének magánindítványhoz kötését a jogalkotó eltérően szabályozta. A két bűncselekmény kapcsán a sértett emberi méltósága és szexuális szabadsága nyilvánvalóan egyformán sérült és semmi nem indokolta, hogy a természet elleni erőszakos fajtalanság passzív alanyainak kíméletét a Btk. feladta, *diszkriminálva így a bűncselekmények sértettjei között. A jogalkotó a vitatott szabályozással az elkövetői oldalon is diszkriminált*, tekintettel arra, hogy a heteroszexuális erőszak potenciális elkövetőinek „szabad” volt abban bizakodniuk, hogy a sértett esetleg nem terjeszt elő magánindítványt, a homoszexuális elkövetőknek viszont nem. Természetesen egyetlen elkövetőnek sincs alkotmányos joga arra, hogy kizárólag a sértett magánindítványára vonják felelősségre, de joga van arra, hogy az állam másokkal egyenlő, pontosabban egyenlő méltóságú személyként kezelje.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ 1978. évi IV. törvény 198. §

¹⁰² 1978. évi IV. törvény 200. §

¹⁰³ 1978. évi IV. törvény 209. §

¹⁰⁴ A 37/2002 (IX. 4.) Alkotmánybírósági határozat Indokolás I. 1.

¹⁰⁵ Lásd részletesebben: 37/2002 (IX. 4.) Alkotmánybírósági határozat Indokolás III.2.2.

Itt érdemes utalni *Dr. Tersztyánszky dr. Vasadi Éva alkotmánybíró különvéleményére*, aki nem értett egyet azzal, hogy a természet elleni erőszakos fajtalanítás tényállása alkotmányellenes. Álláspontja szerint ugyanis az igaz, hogy a magánindítvány jogintézményének célja a sértett magánszférájának védelme,¹⁰⁶ a Btk. ugyanakkor egyrészt a súlyosabb esetek üldözését nem teszi függővé magánindítványtól, másrészt nem következik a magánszférát védő alapvető jogból, hogy a magánindítvány jogintézményét milyen széles körben, milyen cselekményekre kell alkalmazni. Hangsúlyozza, hogy azoknak a „súlyosabb” eseteknek a meghatározása, amelyeknél a magánindítvány alkalmazását alkotmányosan mellőzik, a jogalkotóra tartozik (...) Az alkotmánybíró különvéleményében azt is rögzítette, hogy az erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak alapesetei és a természet elleni erőszakos fajtalanítás alkotmányjogi szempontból nem azonosak. A különbségtétel alapja egy olyan törvényhozói értékelés, amely „súlyosabbnak” és ezért már hivatalból üldözendőnek tartja a természet elleni erőszakos fajtalanítást. Az Alkotmánybíróság ezt a törvényhozói értékelést vizsgálhatja. Álláspontja szerint a természet elleni erőszakos fajtalanítás tekintetében a különbségtételnek tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű oka van, amely nem más, mint, hogy a vitatott tényállás esetén az elkövető cselekménye – főszabály szerint – nemcsak a *sértett nemi szabadsága* ellen irányul – mint például az erőszakos közösülés esetén –, hanem a *sértett nemi önmeghatározása* ellen is. Ezért tekinthető a természet elleni erőszakos fajtalanítás súlyosabb megítélésű deliktumnak, és ezért mellőzhető a magánindítvány intézménye.

Ez a megközelítés azonban – ahogy erre a bírónő is rámutat – csak az esetek többségében – tehát nem általános jelleggel – tartható, tekintettel arra, hogy a passzív alanyt az elkövető választja ki, a passzív alany nemi identitása pedig nem feltétlenül azonos a nemi hovatartozása szerint „tipikus” nemi identitással. Így nem jelenthető ki általános jelleggel az, hogy a természet elleni erőszakos fajtalanítás esetén az elkövető cselekménye nemcsak a passzív alany nemi szabadsága, hanem a nemi önmeghatározása ellen is irányul, illetve, hogy a

---

¹⁰⁶ Alkotmány 54. § (1) bekezdés, Alaptörvény Szabadság és felelősség II. cikk

természet elleni erőszakos fajtalanság esetén az elkövető cselekménye minden esetben súlyosabb megítélésű lenne, mint az egyéb erőszakos nemi cselekmény. Az Alkotmánybíróság tehát helyesen döntött, amikor megsemmisítette a természet elleni erőszakos fajtalanság tényállását, és az azonos neműek közötti erőszakos nemi cselekményeket a különböző nemű személyek között megvalósuló ugyanilyen cselekményekkel közös tényállásba vonta.

A természet elleni erőszakos fajtalanság tényállásának megsemmisítése következtében az azonos neműek között elkövetett erőszakos fajtalanság is a szemérem elleni erőszak tényállásának keretei között került értékelésre és volt büntetendő. Mivel a természet elleni erőszakos fajtalanság minden esetben hivatalból volt üldözendő, ezért a már korábban megindult ügyekben az eljárás lefolytatásához szükség volt a sértett magánindítványának pótlólagos beszerzésére, melynek hiányában az eljárás megszüntetésére került sor.

III.5. A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek beleegyezésével megvalósított nemi cselekmények büntetőjogi értékelésének történeti fejlődése¹⁰⁷

Bár a Csemegi Kódex kifejezetten még nem rendelkezett róla, de az ítélkezési gyakorlat szerint¹⁰⁸ az erőszakos közösülés a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére akaratától függetlenül – tehát akkor is, ha beleegyezett a cselekménybe – elkövethető volt.¹⁰⁹ A Kúria 1881. február 22-én hozott döntésében megállapította, hogy „a tizenkét éven aluli gyermekek nem rendelkeznek sem kellő felismerő képességgel, sem akaratuk teljes elhatározására szükséges képességgel, ezért a tizenkét éven aluli lánnyal való közösülés vagy annak kísérlete, minden esetben erőszakos közösülésként értékelendő.”¹¹⁰ A Kúria határozatát követően a bíróságok általános tételként kezelték a tizenkét éven aluli személyek akaratnyilvánításra képtelenségét, és a

---

¹⁰⁷ Lásd ehhez: NAGY A. 2017b, 187-190. o.

¹⁰⁸ BJT I. 370. (döntvény), XCIII 306., XXXI. 107.; XLVIII. 196.

¹⁰⁹ HOLLÁN 1998, 20. o

¹¹⁰ Bírósági Határozatok 1999/9. szám Fórum rovat. 185. o. Lásd részletesebben: ANGYAL 1915, 209. o., HOLLÁN 1998, 18. o., MERÉNYI 1985, 393. o.

passzív alany szexuális cselekménybe való beleegyezése esetén is megállapították az elkövető büntetőjogi felelősségét. SZOMORA álláspontja szerint a bíróságoknak a Kúria döntését követően is minden esetben vizsgálniuk kellett volna, hogy a gyermek sértett ténylegesen akaratnyilvánításra képtelen volt-e, tekintettel arra, hogy a törvény alapján nem volt levezethető a tizenkettedik életév és az akaratnyilvánításra képtelenség közötti összefüggés.¹¹¹ A szerző mindezek alapján rámutat arra, hogy egyrészt a Csemegi Kódex idején fennálló joggyakorlat ellentétes volt – legalábbis a mai értelemben vett – felelősséget súlyosító bírói jog tilalmával, vagyis a nullum crimen sine lege scripta elvével, másrészt, hogy a Csemegi Kódex időszakára eső bírói gyakorlatban gyökerezik a gyermekekkel kényszer alkalmazása nélkül folytatott szexuális cselekmények erőszakos nemi bűncselekményként való minősítésének felelősséget súlyosító bírói jogi eredete.¹¹² E probléma ugyanis a jogalkotás és a jogalkalmazás során a későbbiekben is jelentkezett, sőt a 2/2016. Büntető jogegységi határozatot is – többek között – ez a kritika érte.

Figyelembe véve a Csemegi Kódex idején fennálló ítélkezési gyakorlatot, az 1961. évi Btk. már törvényi szinten deklarálta, hogy a tizenkettedik életévét meg nem haladott személyt védelemre képtelennek kell tekinteni.¹¹³ A szakirodalom több képviselője szerint ezen vélelemmel ugyan megszűnt a korábban hivatkozott alapelvi sérelem, kérdésként merült fel azonban, hogy helyes volt-e a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyeket a szexuális cselekmények kapcsán védekezésre képtelennek minősíteni és nem lett volna-e helyesebb megoldás – a korábbi joggyakorlatnak megfelelően – e személyek akaratnyilvánításra való képtelenségének törvényi szinten való deklarálása.¹¹⁴ E kérdés felmerülésének indoka az volt, hogy míg a védekezésre képtelenség a fizikai ellenállás kifejtésére való képtelenséget jelenti, amikor a sértettnek van jogi szempontból releváns akarata, így akár hozzá is járulhat a nemi cselekményhez, addig az akaratnyilvánításra képtelenség a védekezésre való

---

¹¹¹ SZOMORA 2016, 356-357. o.

¹¹² SZOMORA 2016, 357. o.

¹¹³ 1961. évi V. törvény 290. §

¹¹⁴ Lásd részletesebben: HOLLÁN 1998, 17-19. o., SZOMORA 2016, 357. o., TÓTH Á. L. 2007, 247-248. o.

pszichikai képtelenséget jelenti, vagyis azt, hogy a passzív alanynak nincs jogi szempontból figyelembe vehető akarata.¹¹⁵ Figyelemmel arra, hogy a tizenkét éven aluli gyermekek vonatkozásában a hangsúlynak – a szakirodalom több képviselőjéhez csatlakozva álláspontom szerint is – éppen azon kellett volna lennie, hogy ha a gyermek hozzá is járul a szexuális cselekményhez, nyilatkozata jogilag irreleváns, vagyis akaratnyilvánításra képtelen, *megállapítható, hogy a tizenkét éven aluli gyermek védekezésre képtelenségének – egészen a 2012. évi C. törvény hatályba lépéséig – törvényi szinten deklarált megdönthetetlen vélelme dogmatikailag vitatható volt.*

Az 1997. évi LXXIII. törvénnyel módosított 1978. évi IV. törvény a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére való elkövetést már minősített esetként szabályozta, ahhoz magasabb büntetési tételt fűzött.¹¹⁶ Ezzel az volt a probléma, hogy a módosítással egyidejűleg a törvény nem változtatott a Btk. 210. §-ában meghatározott értelmező rendelkezésen, melynek értelmében a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt védekezésre képtelennek kellett tekinteni. Így, ha valaki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel annak beleegyezésével közösült, cselekménye – az értelmező rendelkezés megdönthetetlen vélelme folytán – tényállásszerű volt mind az alapeset második fordulata,¹¹⁷ mind pedig az 1997. évi törvénymódosítás alapján betoldott minősített eset¹¹⁸ szerint, és a törvény által ezekre az esetekre rendelt büntetések bármelyikével – tehát kettőtől nyolc, illetve akár öttől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel is – sújtható volt. A jogalkalmazó számára az erőszakos közösülés szabályozása tehát önkényes jogértelmezésre nyújtott lehetőséget.¹¹⁹

---

¹¹⁵ BELOVICS – MOLNÁR – SINKU 2004, 226. o.

¹¹⁶ 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról 22. § A Btk. 197. §-a helyébe a következő rendelkezés lép: 197. § (1) Aki mást erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közösülésre kényszerít, vagy más védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotát közösülésre használja fel, büntetett követ el... (2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a) a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be. A törvény hasonlóképpen rendelkezett a szemérem elleni erőszak esetében is. Az egyszerűsítés érdekében a továbbiakban az erőszakos közösülés tényállásával foglalkozom, de itt megjegyzem, hogy ugyanazok a problémák vonatkoztak a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére való elkövetés esetén a szemérem elleni erőszak tényállására is.

¹¹⁷ Az 1997. évi LXXIII. törvénnyel módosított 1978. évi IV. törvény 197. § (1) bekezdés

¹¹⁸ Az 1997. évi LXXIII. törvénnyel módosított 1978. évi IV. törvény 197. § (2) bekezdés a) pont

¹¹⁹ PÓCZA szerint nem volt példa nélküli ez a fajta „ad hoc” jogalkotás, amely anélkül, hogy a törvénykönyv egészének rendszerét áttekintette volna, az egyes szükségesnek ítélt módosításokat

A joggyakorlat egységesítése érdekében bírósági határozatban ¹²⁰ került rögzítésre, hogy az erőszakos közöszülésnél egyfelől az erőszak, illetve az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés, továbbá a tizenkét éven aluli sértett életkoránál fogva védekezésre képtelen állapota a rendelkezés alkalmazásában azonos jelentőségű, vagyis a tizenkét éven aluli gyermek sérelmére erőszak vagy kvalifikált fenyegetés nélkül elkövetett cselekmény is a minősített eset szerint, súlyosabban minősült. Ezt az álláspontot támasztotta alá a bírói gyakorlatot orientálni kívánó kommentár is, ¹²¹ amely azonban a konkrét ügyben eljáró bírót nem köthette, így a minősítési problémát sem oldotta meg. A szabályozás, illetve a hivatkozott értelmezési mód kapcsán felmerült a kérdés, hogy ez a típusú megoldás megfelel-e *kétszeres értékelés tilalma követelményének*. A válasz nyilvánvalóan nemleges. A kétszeres értékelés tilalmának követelményét ugyanis egyértelműen sérti az, ha a beleegyezésen alapuló esetekben a sértett tizenkettedik éven aluli életkorát kétszer értékelik az elkövető terhére, először azért, mert a szexuális cselekményt megrontás helyett erőszakos közöszlésként minősíti a jogalkotó/jogalkalmazó, másodszor pedig azért, mert az erőszakos közöszülés alapesete helyett annak minősített esete kerül megállapításra.

A szakirodalom képviselőinek véleménye a minősítés kapcsán megoszlott. Voltak, akik bár elismerték a kétszeres értékelés tilalma alapelveinek sérelmét, mégsem láttak lehetőséget arra, hogy a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére megvalósuló nemi cselekményeket ne minden esetben a minősített eset szerint értékeljék. ¹²² GÁL ezzel kapcsolatban például hangsúlyozta, hogy bár nem ért egyet azzal, hogy a tizenkét éven aluli személlyel végzett nemi cselekmény „*azonnal*” minősített esetet valósítson meg, azonban az irányadó szabályozás mellett nincs lehetőség más eredményre vezető bírói gyakorlatra. „A szabályozás – álláspontja szerint – rossz, mert

---

célirányosan vitte véghez. Lásd részletesebben: PÓCZA 2005, 17. o. Lásd még ehhez: NAGY – SZOMORA 2004a, 27. o.

¹²⁰ A Bírósági Határozatok Fórum című rovatában közzétett BH. 1999/9. alapján

¹²¹ BERKES – KISS – KÓNYA – MOLNÁR – RABÓCZKI 2003, 521. o.

¹²² FEHÉR – HORVÁTH – LÉVAY 2003, 338. o., GÁL 2001, 260. o., GÁL szerint ez volt a többségi álláspont. Lásd ehhez: GÁL 2002, 32. o.

dogmatikailag már-már feloldhatatlannak tűnő jogszabály-értelmezési vitákra adhat alapot, pedig a büntető törvénykönyv jogszabályainak ellentmondásmentesnek kell(ene) lennie.”¹²³ Mások szerint azokra az esetekre, melyek csak a sértett tizenkettedik életévének be nem töltése miatt minősültek erőszakos nemi bűncselekménynek, egy új tényállást – a megrontás egy minősített esetét – kellett volna megalkotni.¹²⁴ A harmadik nézet szerint csak azok a cselekmények voltak a minősített eset szerint értékelhetők, melyekben a bűncselekményt a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel követték el. A sértett életkorához kapcsolódó megdönthetetlen vélelem alkalmazására pedig csak akkor kerülhetett sor, ha az elkövetési magatartás az első fordulat szerint nem volt tényállásszerű.¹²⁵

A jogalkotó – felismerve a jogbiztonság, a kiszámíthatóság és a kétszeres értékelés tilalma alapelveinek korábbi szabályozás által generált sérelmét – az utóbbi álláspontnak megfelelően a *2005. évi XCI. törvénnyel*¹²⁶ módosította a 197. § (2) bekezdését és a vitatott minősített esetet a következőképpen korrigálta: „A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közöskülésre kényszerített sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be.” Így abban az esetben, amikor a tizenkettedik életévét be nem töltött személy beleegyezett a nemi kapcsolatba, az elkövető az erőszakos közöskülés alapesete szerint volt büntetendő, – mivel a sértett védekezésre képtelen állapotát használta fel közöskülésre¹²⁷ –, míg ha az elkövető a tizenkettedik életévét be

---

¹²³ GÁL 2002, 31-32. o.

¹²⁴ HOLLÁN 1998, 19. o., Ezt az álláspontot tartotta leginkább megfelelőnek: NAGY és SZOMORA is. Lásd ehhez: NAGY – SZOMORA 2004b, 22. o.

¹²⁵ BELOVICS – MOLNÁR – SINKU 2004, 226. o., BELOVICS – BÉKÉS – BUSCH – MOLNÁR – SINKU – TÓTH 2002, 62. o., ELEK 2003, 24-25. o., HORVÁTH – KERESZTY – MARÁZ – NAGY – VIDA 1999, 274-275. o., NAGY – SZOMORA 2004b, 19-20. o., A részletezett álláspontokat hivatkozva: PÓCZA 2005, 16-17. o., TÓTH Á. L. 2007, 247-248. o.

¹²⁶ 2005. évi XCI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról 5. § (1) bekezdés

¹²⁷ Ennek indoka az volt, hogy az ilyen korú sértett kis testi ereje miatt általában képtelen nagyobb ellenállás tanúsítására. Lásd ehhez: 1978. évi IV. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről. A 210. §-hoz.

nem töltött kiskorút erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kényszerítette közösülésre, minősített esetért felelt és súlyosabban volt büntetendő.¹²⁸

A 2012. évi C. törvény, vagyis a hatályos Btk. értelmében megszűnt a hivatkozott vélelem, – miszerint a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt a szexuális cselekmények kapcsán védekezésre képtelennek kell tekinteni –, mert a törvény közvetlen módon utal a sértett életkorára.¹²⁹

III.6. A 2012. évi C. törvény hatályba lépését megelőző szabályozás és annak problematikus kérdései

A történeti fejlődés eredményeképpen kialakult, 2013. június 30-ig hatályos Büntető Törvénykönyv a XIV. fejezet II. címében, a nemi erkölcs elleni bűncselekmények fejezetcím alatt, az erőszakos nemi bűncselekmények körében szabályozta az erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak elnevezésű deliktumokat. A továbbiakban röviden ezen tényállásokat veszem górcső alá, figyelemmel azonban arra, hogy a hatályos szabályozás kapcsán számos olyan fogalmi kérdést tárgyalok majd, amely az erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak tényállása kapcsán is releváns volt, az egyes tényállási elemeket részletesen a hatályos szabályozás elemzése kapcsán fogom áttekinteni.¹³⁰

III.6.1. Az erőszakos közösülés – régi Btk. 197. §

A bűncselekmény jogi tárgya az egyén szexuális önrendelkezése, nemi szabadsága, továbbá amennyiben gyermek vagy fiatalkorú sérelmére követték el, az ifjúság egészséges nemi fejlődése volt.¹³¹ Az erőszakos közösülés alanya nő és férfi egyaránt lehetett, a bűncselekmény sértettje azonban csak a tettestől

---

¹²⁸ Lásd még: SZOMORA 2016, 357. o., TÓTH Á. L. 2007, 247-248. o.

¹²⁹ 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről. A 197. §-hoz

¹³⁰ Lásd ehhez: Értekezés V. fejezet

¹³¹ FEHÉR – HORVÁTH – LÉVAY 2001, 283. o.

különböző nemű személy lehetett, a közösülés ugyanis fogalmilag kizárt azonos nemű személyek között.¹³²

Az erőszakos közösülés elkövetési magatartásai a következők voltak:

1. az erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel való közösülésre kényszerítés, illetve 2. a védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapot közösülésre való felhasználása.¹³³

A régi Btk. a 197. § (2) és (3) bekezdése alatt az erőszakos közösülés minősített eseteit szabályozta. Az első minősített eset szerint szigorúbban volt büntetendő a cselekmény, amennyiben az erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel közösülésre kényszerített sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be. A második minősített eset értelmében az erőszakos közösülés súlyosabban volt büntetendő, amennyiben a sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt állt, illetve az elkövető az erőszakos közösülést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követte el. A régi Btk. 197. § (2) bekezdés c) pontja alatt szabályozott harmadik minősített eset szerint súlyosabban minősült a cselekmény, ha a sértettel azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen közösültek. A bűncselekmény legsúlyosabban minősülő esete, – GÁL szavaival élve – az ügynevezett „szuperminősített eset”, – a minősítő körülmények kombinációjából adódott. Akkor valósult meg, ha az elkövető a cselekményt erőszakkal, illetve az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetéssel tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, és a sértett egyúttal az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt állt, illetve az elkövető az erőszakos közösülést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követte el, vagy vele azonos alkalommal, egymás tevékenységéről tudva többen közösültek.¹³⁴ Az erőszakos közösülés immateriális deliktum volt, azaz a törvény az elkövetési magatartások végrehajtásán túl eredmény bekövetkezését nem kívánta meg a tényállás megvalósulásához.

---

¹³² Kommentár az 1978. évi IV. törvényhez, a Btk. 197. §-ához.

¹³³ 1978. évi IV. törvény 197. § (1) bekezdés

¹³⁴ TÓTH Á. L. 2007, 249. o.

Érdeemes még kitérni az erőszakos közösülés és a kényszerítés kapcsolatára is. Az erőszakos nemi bűncselekmények a kényszerítés speciális tényállásai voltak. Az erőszakos nemi bűncselekmények specialitása egyrészt a kényszerítés célja, vagyis, hogy az elkövető a passzív alanyt nemi cselekményre – közösülésre vagy fajtalanságra – kényszeríti. A másik eltérés az elkövetési módban rejlett. Az erőszakos nemi bűncselekmények ugyanis az erőszak mellett „kvalifikált” fenyegetéssel valósultak meg, tehát a fenyegetésnek az élet vagy testi épség ellen kellett irányulnia és közvetlennek kellett lennie. Ennek hiányában a nemi cselekményre kényszerítés esetében is „csupán” a kényszerítés (régai Btk. 174. §) mint generális tényállás volt megállapítható.¹³⁵ Az erőszakos közösülés alapesete csak magánindítványra volt büntetendő. Ezen rendelkezésnek a jogpolitikai indoka a sértett kímélete volt.

III.6.2. A szemérem elleni erőszak – régi Btk. 198. §

A szemérem elleni erőszak tényállása büntetőjogi védelmet biztosított minden olyan erőszakkal vagy minősített fenyegetéssel megvalósuló, vagy a passzív alany védekezésére, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotát felhasználó közvetlen testi érintkezéssel járó nemi abúzzsal szemben, ami az erőszakos közösülés fogalma alá nem volt vonható. Az 1978. évi IV. törvény miniszteri indoklása is utalt arra, hogy a szemérem elleni erőszak szabályozása majdnem teljes mértékben megegyezett az erőszakos közösülés szabályozásával. Néhány lényegi eltéréssel viszont találkozhattunk. A bűncselekmény passzív alanya és elkövetője – a közösüléssel ellentétben – azonos nemű személy is lehetett, hiszen a természet elleni erőszakos fajtalanság tényállásának Alkotmánybíróság általi megsemmisítését követően az azonos neműek között elkövetett erőszakos fajtalanság is a szemérem elleni erőszak tényállásának keretei között került értékelésre és volt büntetendő.¹³⁶

---

¹³⁵ Lásd ehhez részletesen: SZOMORA 2008a, 132. o., SZOMORA 2008b, 27. o.

¹³⁶ BH 2007. 75.

Az elkövetési magatartás a fajtalanságra vagy annak eltűrésére való kényszerítés, illetve másnak a védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának fajtalanságra való felhasználása volt. Az elkövetési magatartás kifejtésének célja tehát itt nem a közösülés, hanem a fajtalanság vagy annak eltűrése volt. A korábbi Btk. XIV. fejezetének II. címében foglalt értelmező rendelkezés szerint: „*E Cím alkalmazásában fajtalanság: a közösülés kivételével minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgál.*”¹³⁷

A szemérem elleni erőszakot az erőszakos közösülés kísérletétől a közösülési szándék hiánya határolta el.¹³⁸ Ha az elkövető szándéka nem az élettani értelemben vett közösülésre, hanem fajtalanságra irányult, akkor szemérem elleni erőszak büntettét kellett megállapítani. Egy vonatkozó jogeset szerint amennyiben az elkövető a közösülés szándékával érintette a nemi szervét a korából adódóan testileg fejletlen gyermek nemi szervéhez, úgy befejezett erőszakos közösülés valósult meg, ellenben a közösülési szándék hiánya esetén cselekménye szemérem elleni erőszaknak minősült.¹³⁹ Ugyancsak szemérem elleni erőszakot állapított meg a bíróság, amikor a sértett nő a testi épsége ellen irányuló közvetlen fenyegetés hatására egyezett bele abba, hogy meztelenre vetközzön, és az elkövetők közösülési szándék nélkül fajtalankodjanak vele.¹⁴⁰ Amennyiben az elkövető cselekménye fajtalanság volt, de a szándéka az erőszakos közösülésre terjedt ki, a szemérem elleni erőszak mellőzésével kizárólag az erőszakos közösülés kísérlete volt megállapítható. A többek által elkövetett erőszakos közösülés büntettének kísérlete helyett – maradékcselekményként – a többek által elkövetett szemérem elleni erőszak büntettének minősült annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a közösülést megvalósító társa cselekménye során erőszakosan fajtalankodott a sértettel, de az általa megkísérelt közösüléstől önként elállt.¹⁴¹ Ha az erőszak, illetve az élet vagy testi épség ellen közvetlenül irányuló fenyegetés hatása alatt álló sértettel

---

¹³⁷ 1978. évi IV. törvény 210/A. §

¹³⁸ BH 1988. 342.

¹³⁹ BH 1988. 342.

¹⁴⁰ BH 1983. 433.

¹⁴¹ BH 2004. 42.

az elkövető közösült, és a sértettel, azonos alkalommal rajta kívül több személy fajtalanzkodott, a cselekmény egységesen többek által elkövetett szemérem elleni erőszak büntettének minősült. Ilyen esetben az erőszakos közösülésnek és a szemérem elleni erőszaknak bűnhalmazatban való megállapítása az azonos körülmény kétszeres büntetőjogi értékelését eredményezte volna.¹⁴² A közösülő pedig – mivel önálló tettessége fajtalanóság hiányában kizárt volt, a társtettességet pedig a törvényi konstrukció zárta ki –, csak a szemérem elleni erőszak minősített esetének bűnsegédje lehetett. Ha az elkövető cselekménye nem jutott el az erőszakos közösülés kísérleti szakáig, csak annak – nem büntetendő – előkészületét valósította meg, és egyébként cselekménye beleillett a szemérem elleni erőszak törvényi tényállásába, úgy ez utóbbi bűncselekményt kellett megállapítani.

III.6.3. A szabályozás kritikus pontjai

Az erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak 2013. június 30-ig hatályos szabályozásával kapcsolatban a szakirodalom számos képviselője megfogalmazta a szabályozás megváltoztatására irányuló kritikáját. Ennek lényegesebb elemeit és indokait a következőkben összegzem.

III.6.3.1. A közösülés – mint az erőszakos közösülés kétfázisú elkövetési magatartásának célcselekménye – fogalmának problematikája

Az erőszakos nemi cselekmények tényállásai elkövetési magatartásainak egyik eleme a Csemegi Kódextől kezdve a hatályos Btk. elfogadásáig a közösülés volt. Ez a fogalom, pontosabban annak használata azért érdekes, mert a magyar büntetőjog szabályozásában soha nem volt törvényi szinten definiálva a közösülés. Ez pedig alapot adott az eltérő szakirodalmi megközelítések

---

¹⁴² BH 2000. 279.

kialakulására.¹⁴³ PAULER szerint a közösülésnek élettani értelemben történő bekövetkezését a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából nem lehet megkövetelni. *Az 1961. évi V. törvény miniszteri indoklása* a következőképpen fogalmazott: „a cselekmény megvalósulásához elegendő, ha a férfi merevvé vált nemi szerve a nő nemi szervével külsőleg érintkezésbe jut.” SCHULTHEISZ véleménye viszont az volt, hogy: „Nem egyeztethető össze a törvényesség szempontjaival, hogy a büntetőjog olyan magatartást is, amely nem szerves része, fogalmi sajátossága a közösülés biológiai folyamatának, a közösülés fogalma alá vonjon.”¹⁴⁴ Szerinte legalább részbeni behatolás szükséges volt. MERÉNYI SCHULTHEISZ álláspontját követve rögzítette, hogy „amennyiben a passzív alany fejletlen leánygyermek vagy a behatolás egyéb fejlődési rendellenesség miatt ab ovo lehetetlen, a befejezettséghez elegendő a közösülésre irányuló szándék mellett a külső nemi szervek érintkezése. Minden más esetben a befejezettséghez legalább részbeni behatolás szükséges.”¹⁴⁵ ANGYAL pedig a következőket írta 1937-es könyvében: „Hazai irodalmunkban is uralkodó nézet, hogy nemi közösülésen minden oly cselekmény értendő, amelynek során a férfi nemi szerve a nő nemi szervével érintkezésbe jut”.¹⁴⁶ Hozzáteszi továbbá, hogy mindennek „koitalás” céljából kell történnie.

A joggyakorlat már több mint egy évszázada elkülönítette az élettani és a büntetőjogi értelemben vett közösülést. A közösülés büntetőjogi fogalmára az volt jellemző, hogy kizárólag heteroszexuális közösülést jelentett, objektív oldalon eltért a közösülés élettani értelmétől, amely megkövetelte a hüvelybe való behatolást, szubjektív oldalon pedig megkövetelte a tényleges behatolás szándékát. A közösülés fogalma tehát mást jelentett objektív oldalon, az elkövetési magatartás szemszögéből, és mást szubjektív oldalon, az elkövetői tudattartalom szempontjából, ahol mégiscsak szerephez jutott az élettani értelemben vett közösülés. Büntetőjogi szempontból tehát a közösülés

---

¹⁴³ Lásd: PAULER 1870, 98. o., *Az 1961. évi V. törvény miniszteri indoklása*, LUKÁCS-TRAYTLER 1963, 162. o., SCHULTHEISZ 1966, 28. o., MERÉNYI 1987, 34. o., ANGYAL 1937, 43. o.

¹⁴⁴ SCHULTHEISZ 1966, 45. o.

¹⁴⁵ MERÉNYI 1987, 31. o., 33-34. o.

¹⁴⁶ ANGYAL 1937, 43. o.

befejezettnek minősült, amikor a férfi közösülési szándékkal nemi szervét a nő nemi szervéhez érintette, illetve ha a nő közösülési szándékkal nemi szervét a férfi nemi szervéhez érintette.¹⁴⁷

A közösülést a mai napig nem definiálja a jogalkotó, holott a bírói gyakorlat azt a hétköznapi jelentésétől eltérő értelemben használta, ráadásul ezt az elkövető terhére tette, és *ez a típusú megoldás nem volt összeegyeztethető a jogbiztonság és a nullum crimen sine lege scripta elvével, amely a szokásjognak, a bírói jognak az elkövető terhére való alkalmazását tiltja.*¹⁴⁸

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek, továbbá a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak.¹⁴⁹ (Normavilágosság elve). A jogbiztonság teremti meg ugyanis a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani.¹⁵⁰ A jogbiztonság elve mellett utalni kell a *nullum crimen/nulla poena sine lege alkotmányos jogelvre*. A nullum crimen/nulla poena sine lege alapelvből négy további büntetőjogi tilalom, illetve követelmény vezethető le azzal, hogy az első kettő elsősorban a törvényhozót köti, míg a másik kettő a bírót. Ezen alapelvek: 1. A súlyosabb büntető törvény visszaható hatályának tilalma, avagy az elkövetéskor hatályos törvény alkalmazásának követelménye (*nullum crimen/nulla sine lege praevia*); 2. A határozatlan büntető törvény tilalma, avagy a törvényi pontos meghatározottság követelménye (*nullum crimen/nulla poena sine lege certa*); 3. *A büntethetőséget alapító és a büntetőjogi szankciót szigorító szokásjog tilalma, avagy az írott büntető törvény követelménye (nullum crimen/nulla poena sine lege scripta)*; és 4. A büntethetőség- és szankció-megalapozó vagy szigorító analógia tilalma, avagy a bírónak az írott büntetőjogi

---

¹⁴⁷ SZAJBÉLY 2004, 286. o.

¹⁴⁸ NAGY – SZOMORA 2004b, 17. o.

¹⁴⁹ 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, 9/1992. (I. 30.) AB határozat, 38/2012. AB határozat

¹⁵⁰ 3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, 29/1997. (IV. 29.) AB határozat. Lásd ehhez: TRÓCSÁNYI – SCHANDA 2014, V. 3.

törvényi normaszöveg szerinti értelméhez kötésének követelménye (nullum crimen/nulla poena sine lege stricta.)¹⁵¹

A fentiekből levezethetően a közösülés büntetőjogi fogalma mind alkotmányos, mind pedig büntetőjogi alapelveket sértett. *A jogbiztonság követelményével és a nullum crimen sine lege elvéből levezethető nullum crimen sine lege scripta elvével*, – mely a szokásjognak, a bírói jognak az elkövető terhére való alkalmazását tiltja – ugyanis ellentétes volt, hogy a közösülést nem definiálta a jogalkotó, holott a bírói gyakorlat azt a hétköznapi jelentésétől eltérő értelemben használta, ráadásul ezt az elkövető terhére tette.

Az 1978. évi IV. törvény még nem küszöbölte ki az alkotmányjogi aggályokat, azt álláspontom szerint a hatályos szabályozás teszi meg azáltal, hogy a korábbi közösülés és fajtalanság fogalma helyett egy egységes, semleges fogalmat – a szexuális cselekményt – vezetett be, mely mindkettőt lefedti. *A szexuális cselekmény fogalma – „a közösülés és minden súlyosan szeméremszérintő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul”* –,¹⁵² keretében ugyan a jogalkotó az évszázados hagyományokra tekintettel még külön kiemelte a közösülés fogalmát, de mivel a közösülés már csak egyik törvényi példája a szexuális cselekménynek, így a minősítés szempontjából lényegében irreleváns, hogy közösülésről vagy egyéb szexuális cselekményről van-e szó. Azáltal pedig, hogy a jogalkotó a szexuális cselekmény fogalmát tette az elkövetési magatartás egyik elemévé, feloldotta a közösülés fogalma kapcsán korábban megjelenő *jogbiztonsági problémákat*, illetve a fogalomnak a *nullum crimen sine lege scripta elvével* való konfliktusát, legalábbis a beleegyezés nélküli nemi bűncselekmények vonatkozásában. Bár nem számít erőszakos nemi bűncselekménynek, de a közösülés fogalma kapcsán kiemelendő, hogy a jogalkotó a vérfertőzés tényállásában – a testvérek egymás közötti cselekménye kapcsán – még fenntartja a közösülés fogalmát, ami álláspontom szerint a

---

¹⁵¹ NAGY F. 1996, 80-81. o.

¹⁵² 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 27. pont

hatályos szabályozás tekintetében felveti a jogbiztonság és a *nullum crimen sine lege scripta* elvével való ütközés problémáját.

III.6.3.2. A fajtalanság – mint a szemérem elleni erőszak elkövetési magatartásának központi eleme – fogalmának problematikája

A Csemegi Kódextől kezdve a 2012. évi C. törvény, vagyis a hatályos Btk. elfogadásáig az erőszakos nemi deliktumok rendszere a közösülés-fajtalanság fogalompárosán állt, és ez utóbbi fogalmat a közösülés fogalmával ellentétben az értelmező rendelkezések között definiálta is a jogalkotó. *Fajtalanságnak minősült a közösülés kivételével minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgált.*¹⁵³ A fajtalanság fogalmi elemei tehát egyrészt (a) – objektív oldalon – a súlyosan szeméremsértő jelleg, másrészt (b) – szubjektív oldalon – a nemi vágy általi motiváltság voltak,¹⁵⁴ vagyis, hogy a tettet az a cél vezette, hogy a saját, a sértett vagy egy harmadik személy nemi vágyát felkeltse, fokozza, vagy kielégítse. Az irányadó meghatározások szerint súlyosan szeméremsértő a cselekmény, ha a társadalom tagjainak nemi vonatkozású erkölcsi érzését sérti, ha a társadalomban uralkodó erkölcsi elvekkel ellentétes, illetve sérti a nemi kapcsolatok vonatkozásában kialakult normákat, szokásokat. *Szexuális indíttatás, motívum hiányában nem beszélhetünk fajtalanságról.* A nemi vágy általi motiváltság – mint a fajtalanság legaldefiníciójának releváns eleme – miatt a bosszúból, kitolásból, megfélemlítésből, megszégyenítés stb. végett elkövetett cselekmények nem minősültek fajtalanságnak.¹⁵⁵ SZOMORA is hangsúlyozta azonban, hogy attól, hogy az elkövetőnek nincs szexuális célzata, cselekménye ennek hiányában is – külső megjelenése, jellege folytán – durván sértheti a passzív alany szexuális szféráját, szexuális önrendelkezését, azaz a védett jogtárgyat.¹⁵⁶ Ezzel összefüggésben HOLLÁN – KIS szerzőpáros is arra mutatott rá, hogy a „szolgál”

¹⁵³ 1978. évi IV. törvény 210/A. § (2) bekezdés

¹⁵⁴ HORVÁTH – KERESZTY – MARÁZ – NAGY – VIDA 1999, 278. o.

¹⁵⁵ Ha azonban az előbbi célok mellett jelen volt a szexuális motiváltság, vagyis a motívumok összekapcsolódásáról volt szó, a szemérem elleni erőszak megállapítható volt. (EBH 2004. 1105.)

¹⁵⁶ SZOMORA 2013b, 651. o.

igét nem az elkövető szubjektív irányultságaként, célzataként, hanem a szeméremsértő cselekmény objektív alkalmasságaként kellene értelmezni.¹⁵⁷

Idővel a fajtalanság mint fogalom megbélyegző jellegét hangsúlyozó kritikák is megjelentek. A fajtalanság fogalmával kapcsolatban ugyanis problémaként merült fel, hogy a fogalom nagyon régies, a köznyelvből teljesen kikopott, nem kellően meghatározott fogalom, mely nem alkalmas az ember szexuális magatartásának értékítélettől mentes megragadására. A fajtalansághoz ugyanis a köznyelvben negatív értékítélet kapcsolódik, bizonyos értelmezés szerint csak egyes, a „normálistól eltérő” magatartásokat jelenti. A terminológia létjogosultsága tehát megkérdőjelezhető volt, hiszen konszenzuális szexuális kapcsolatban teljesen elfogadott magatartásformákat bélyegzett meg. A probléma feloldására tehát egy semleges, modern fogalom vált szükségessé.¹⁵⁸

A fajtalanság fogalmának, illetve a fajtalanság és közösülés külön kategóriaként kezelésének megfelelőségét az Alkotmánybíróság is vizsgálta, és a 37/2002. (IX. 4.) AB határozatában rögzítette, hogy a „fajtalankodik”, illetve a „fajtalanság” szavak használata, illetve a közösülés és a fajtalanság megkülönböztetése nem sértette az *emberi méltóságot, illetve a diszkrimináció tilalmának követelményét*.¹⁵⁹ A testület álláspontja szerint ugyanis „a jogban használt nyelvi kifejezések társadalmi és szakmai konvenciókon, kulturális és jogi tradíciókon alapulnak. A hagyományosan büntetendő magatartásoknál terminus technikusként tovább élnek olyan kifejezések, amelyek a régi magyar köznyelv vagy jogi nyelv maradványai. (...) A két fogalom külön tartásával a testület álláspontja szerint a törvényhozó a bűncselekmények elkövetési magatartásait jelentő szexuális aktusok és nem az elkövetők között különböztetett. Az Alkotmánybíróság rögzítette továbbá, hogy „a törvényi szóhasználat sérthet alkotmányos jogot, ha a kifejezések pontatlanok, nem elég szabatosan határolják el (...) az eltérő magatartásokat, avagy téves azonosításra (...) adnak lehetőséget,” de tekintettel arra, hogy az 1978. évi IV. törvénybe

---

¹⁵⁷ HOLLÁN – KIS 2005

¹⁵⁸ MÁRKI 2013, 683. o., VASKUTI 2013b, 96. o.

¹⁵⁹ Alkotmány 54. § (1), (2) bekezdés, 70/A. §, Alaptörvény Szabadság és felelősség II. cikk, XV. cikk

foglalt értelmező rendelkezés¹⁶⁰ világosan és érthetően elhatárolta a külön törvényhely alapján büntetendő elkövetési magatartásokat, ilyen sérelem nem állt fenn. Az pedig, hogy a törvényhozó azonos fokban tekintette veszélyesnek az erőszakos közösülést és az erőszakos fajtalanságot, és e magatartásokat két törvényi rendelkezésben külön helyezte el,¹⁶¹ nem vetett fel alkotmányossági kérdést.¹⁶²

Ennek ellenére leszögezhető, hogy a fajtalanság nagyon régies, a köznyelvből teljesen kikopott fogalom, mely nem alkalmas az ember szexuális magatartásának értékítélettől mentes megragadására.¹⁶³

A 2012. évi C. törvényünk, túllépve a Csemegi Kódextől „örökölt” dogmatikai rendszeren, feloldotta a problémát és bevezette a semleges szexuális cselekmény fogalmát, mely a kor igényeihez jobban igazodik és mind a közösülés, mind a fajtalanság fogalmát lefedi.

III.6.3.3. Az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak külön tényállásban való szabályozása által felvetett probléma

Az e körben felmerült kritika alapvető eleme az volt, hogy az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak minden tényállási eleme azonos volt a fajtalanság és a közösülés kivételével.¹⁶⁴ Ráadásul a két tényállás egyesítésével kiküszöbölhető lett volna az a megközelítés is, hogy a szemérem elleni erőszak az erőszakos közösülésbe, mint súlyosabb bűncselekménybe beleolvad. Problémaként merült fel, hogy hogyan eshetett súlyosabb megítélés alá a közösülés, mint a fajtalanság, azonos védett jogi tárgy, alanyok és passzív

¹⁶⁰ 1978. évi IV. törvény 210/A. § (2) bekezdés

¹⁶¹ 1978. évi IV. törvény 197. § Erőszakos közösülés, 198. § Szemérem elleni erőszak

¹⁶² 37/2002 (IX. 4.) AB határozat Indokolás IV.1.1.1.

¹⁶³ MÁRKI 2013, 683. o.

¹⁶⁴ A szemérem elleni erőszak és az erőszakos közösülés két külön tényállásként való „konstruálásának” a Btk. megalkotásakor még alapos indoka volt: az eltérő mértékű szankció mellett a szemérem elleni erőszak esetében a sértetti kör is tágabb volt – ugyanis férfi sérelmére is el lehetett követni –, valamint eltért az elkövetési magatartás is. Az 1993. évi XVII. törvény az erőszakos közösüléssel azonos mértékre emelte fel a büntetési tételeket, az 1997. évi LXXIII. törvény pedig az erőszakos közösülés esetében a férfiakra is kiterjesztette a sértetti védelmi kört, ezért a két külön törvényi tényállás fenntartását – különös tekintettel a joggyakorlatban jelentkező problémákra – már semmi sem indokolta. Lásd ehhez: GÁL 2002, 30. o.

alanyok, elkövetési magatartások, minősített esetek és – ami talán a legfontosabb – azonos büntetési tételek mellett? A külön történő szabályozás csak addig volt indokolt, amíg a szemérem elleni erőszak büntetési tétele alacsonyabb volt, és amíg létezett a természet elleni erőszakos fajtalanság tényállása.

Egy gyakorlati példa alapján a büntetőjogi értelemben vett közösülés kísérlete, amit az élettani értelemben vett közösülésre irányuló szándék alapján állapítanak meg, megvalósíthat befejezett fajtalanságot. Ha az elkövető közösülésre irányuló szándékkal az erőszakot, illetve az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetést megvalósító magatartást megkezdte, de a büntetőjogi értelemben vett közösülés nem valósult meg, akkor terhére a közösülésre irányuló szándék alapján erőszakos közösülés kísérletét állapították meg, még akkor is, ha a közösülésre törekvés során – például a passzív alany lemeztelenítése, a közösüléshez szükséges testhelyzetbe hozása – egyébként befejezetten megvalósult a szemérem elleni erőszak büntette. Az egyező büntetési tételek mellett felmerült a kérdés, hogy ha egy azonos jogi tárgyat védő bűncselekmény tényállása – a szemérem elleni erőszak – befejezetten megvalósul, akkor hogyan lehetett kizárólag az eltérő szándék alapján, szubjektív alapon egy ugyanolyan büntetési tételű másik bűncselekmény kísérletét megállapítani. A befejezett bűncselekménynek ugyanis nagyobb az absztrakt társadalomra veszélyessége, és ezért konkrét esetben az adott büntetési tételkereten belül a befejezett bűncselekményre kell súlyosabb büntetést kiszabni. A kísérlet pedig általában enyhítő körülmény.¹⁶⁵ Egy vonatkozó jogeset tényállása szerint két személy megbeszélte, hogy a sértettel közösülni fognak. Először mindkét vádlott fajtalankodott a passzív alannal, majd az I. rendű vádlott közösült is a sértettel, de a másodrendű vádlott végül önként elállt a közösüléstől. A jogerős ítélet az I. rendű vádlottat többek által elkövetett erőszakos közösülés kísérletében, míg a II. rendű vádlottat többek által elkövetett szemérem elleni erőszak büntetében mondta ki bűnösnek. Ez a jogi megoldás azért volt abszurd és problematikus, mert az, aki kevesebbet tett

---

¹⁶⁵ NAGY – SZOMORA 2004b, 18-19. o.

– tehát „csak” fajtalankodott a sértettel –, egy öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény befejezett alakzatát valósította meg, míg az, aki többet tett – vagyis aki közösült is a sértettel –, egy ugyanilyen büntetési tételű bűncselekmény kísérletéért felelt.¹⁶⁶

Probléma volt továbbá, hogy az erőszakos közösülést és a szemérem elleni erőszakot – két különböző bűncselekményről lévén szó – nem lehetett a folytatóság egységébe foglalni. A bírói gyakorlat adott esetben a két bűncselekmény halmazát állapította meg, ami bizonyos helyzetekben komoly értékeléssel problémákhoz vezethetett. Utalok itt a három csapás jogintézményére, amelynek értelmében három személy elleni erőszakos bűncselekmény halmazata a halmazati tételkeret jelentős megemelésével, vagy akár életfogytig tartó szabadságvesztés kötelező kiszabásával járt. A régi Btk. a folytatóság keretei közé illeszkedő csak „közösülőkkel” vagy csak „fajtalankodókkal” ellentétben az azonos sértettel egyszer „közösülőkre”, másszor pedig „fajtalankodókra” a három csapás alkalmazását tette kötelezővé. A folytatóság megállapíthatóságának „problémája” az új Btk.-val szintén megoldódott.

III.6.3.4. A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyekre vonatkozó megdönthetetlen vélelem

Ahogy korábban is utaltam rá, a 2013. június 30-ig hatályos Btk. 210. §-a megdönthetetlen vélelmet (*praesumptio iuris et de iure*) állított fel arra nézve, hogy *a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt védekezésre képtelennek kell tekinteni*. A miniszteri indoklás szerint az ilyen korú sértett kis testi ereje miatt általában képtelen nagyobb ellenállásra. Ezen személlyel a beleegyezésével történt közösülés is kimerítette e bűncselekmény tényállását, hiszen véleménye e tekintetben jogilag irreleváns volt. Így abban az esetben, amikor a tizenkettedik életévét be nem töltött személy beleegyezett a nemi kapcsolatba, az elkövető a 197. §, vagyis az erőszakos közösülés alapesete

---

¹⁶⁶ BH 2004. 42.

szerint volt büntetendő – mivel a sértett védekezésre képtelen állapotát használta fel közösülésre –, míg ha az elkövető a tizenkettedik életévét be nem töltött kiskorút erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kényszerítette közösülésre, a minősített esetért felelt és súlyosabban volt büntetendő. Kérdésként merült fel, hogy szükséges volt-e egyáltalán erre a – korábbiakban leírtak¹⁶⁷ indokán – dogmatikailag erősen megkérdőjelezhető megdönthetetlen vélelemre, vagy a jogalkotó másképpen is biztosíthatta volna a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek fokozott büntetőjogi védelmét?

III.7. Részösszegzés

Ahogy a történeti áttekintés alapján is kitűnik, a beleegyezés nélküli szexuális deliktumok kodifikált szankcionálása évszázados hagyományokra tekint vissza. A passzív alany nem önkéntes beleegyezésével megvalósított szexuális cselekmények büntetőjogi pönalizálása minden korban illeszkedett a társadalmi elvárásokhoz. A társadalom értékítéletének változásával módosultak az erőszakos nemi deliktumok tényállásai is, az e bűncselekmények körében megjelenő szabályozási hiányosságokat, esetleges jogértelmezési, joggyakorlati problémákat a jogalkotó törvénymódosítással orvosolta. Figyelemmel arra, hogy a folyamatosan változó környezet új kihívások elé állítja a kriminálpolitikát, továbbá arra, hogy Magyarország a nemzetközi közösség, illetve 2004-től az Európai Unió tagja, a büntetőjogi szabályozás, azon belül pedig az erőszakos szexuális deliktumok esetében is szükséges – az egyre inkább előtérbe kerülő – nemzetközi követelményekhez való igazodás. Az 1978. évi IV. törvénynek a nemi deliktumokra vonatkozó, Csemegi Kódextől átvett terminológiája és szabályozási struktúrája – a fentiekben részletezett problémák mellett – az új kriminálpolitikai kihívások, illetve a nemzetközi követelményeknek való megfelelés miatt sem volt már fenntartható. Ezen nemzetközi követelmények és a hatályos magyar szabályozás képezi a dolgozat IV. és V. fejezetének tárgyát.

---

¹⁶⁷ Lásd ehhez: Értekezés III.5. fejezet

IV. A BELEEGYEZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS BŰNCSELEKMÉNYEK SZANKCIONÁLÁSA SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS NEMZETKÖZI ELVÁRÁSOK

A 2013. július 1-jével hatályos új magyar Btk. a korábbi szabályozáshoz képest jelentősen átalakította az erőszakos nemi bűncselekmények rendszerét. Erre egyrészt azért került sor, mert a „*korszerűség, a nemzetközi kifejezésekkel való összhang és a jobb közérthetőség követelményének megfelelően*” új fogalomkészletre volt szükség, másrészt pedig azért, mert a nemi erőszakkal szemben fellépni kívánó, irányadó nemzetközi dokumentumok olyan magatartások szankcionálását is előírták, amelyek a korábbi szabályaink rendszerébe koherensen már nem voltak beilleszthetőek.¹⁶⁸ A régi Btk. erőszakos közösülés és szemérem elleni erőszak tényállásai természetesen biztosították a szexuális erőszak szankcionálását, de az erőszakot vagy kvalifikált fenyegetést nélkülöző, de mégsem konszenzusos, tehát az úgynevezett „*non-consensual*” típusú szexuális cselekmény pönalizálására nem volt nemi deliktum. A gyermekek fokozottabb védelme érdekében is átalakításra szorult az erőszakos nemi bűncselekmények 2013. július 1-jéig ismert rendszere. Míg az előbbi követelmények teljesítésére a jogalkotó „szexuális kényszerítés” megnevezés alatt új tényállást iktatott be a nemi bűncselekmények közé, utóbbi követelménynek elsősorban a beleegyezés nélküli nemi bűncselekményekhez kapcsolt minősített esetek révén tett/tesz eleget.

A beleegyezés nélküli nemi bűncselekmények újraszabályozása során a jogalkotó különösen:

1. az Európa Tanács 2007. október 25. napján kelt a gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezményére, az úgynevezett *Lanzarote Egyezményre*;¹⁶⁹

¹⁶⁸ A 2012. évi C. törvény Indokolása a XIX. fejezethez

¹⁶⁹ Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Kihirdette a 2015. évi XCII. törvény az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról. A továbbiakban: Lanzarote Egyezmény

2. az Európai Parlament és a Tanács a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról című *2011/93/EU irányelvére*;¹⁷⁰ valamint

3. az Európa Tanács keretében 2011-ben elfogadott a nőkkel szembeni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló egyezményre, az úgynevezett CAHVIO vagy *Isztambuli Egyezményre*¹⁷¹ volt tekintettel, figyelemmel arra, hogy Magyarország 2010. november 29-én aláírta a Lanzarote Egyezményt, illetve az Európai Unió tagállamai 2011 decemberében elfogadták a 2011/93/EU irányelvet, amelynek legkésőbb 2013. december 18-ig meg kellett feleltetni jogszabályainkat. Tekintettel arra, hogy a 2011 áprilisában elfogadott és 2014-ben hatályba lépett¹⁷² Isztambuli Egyezmény hazai ratifikációja az új Btk. megalkotásakor folyamatban volt, a magyar szabályozásnak ezen egyezmény által felállított követelményekre is figyelemmel kellett lennie. A hatályos szabályozásra ható nemzetközi dokumentumok köréből kiemelendő még az *Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2002)5 számú Ajánlása* „A nők erőszakkal szembeni védelméről,”¹⁷³ amely a szexuális cselekmény büntetendőségénél a sértett beleegyezését vizsgálja. Nyilván az ajánlás nem kötelező erejű, de mindenképpen zsinórmértékül szolgál. Arról, hogy a hivatkozott nemzetközi dokumentumok pontosan milyen követelményeket támasztottak/támasztanak a hazai jogalkotás számára, a továbbiakban részletesen is szölok.¹⁷⁴

---

¹⁷⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. A továbbiakban: 2011/93/EU irányelv

¹⁷¹ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence Istanbul, 11.V.2011. Az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról

¹⁷² Istanbul Convention. Historical background

¹⁷³ A Miniszteri Bizottság Rec(2002)5 számú Ajánlása a tagállamok számára a nők erőszakkal szembeni védelméről. Elfogadta a Miniszteri Bizottság 2002. április 30. napján, a Miniszteri Megbízottak 794. ülésén

¹⁷⁴ A hatályos magyar szabályozás nemzetközi követelményeknek való megfeleléséről lásd még: NAGY A. 2016a, 299-309. o., NAGY A. 2016b, 124-133. o.

IV.1. A gyermekek szexuális cselekményekkel szembeni fokozott védelmére vonatkozó elvárások

A *Lanzarote Egyezmény* gyermekek szexuális zaklatására vonatkozó 18. cikke rendelkezéseinek értelmében mindegyik fél megteszi a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak érdekében, hogy a következő magatartások szándékos elkövetése büntetendő legyen:

a) szexuális cselekmény folytatása olyan gyermekkel, aki a nemzeti jog vonatkozó rendelkezései szerint nem érte el a szexuális cselekmény tekintetében a nagykorúságot; továbbá

b) szexuális cselekmény folytatása gyermekkel

- kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával; vagy

- elismert bizalmi helyzettel, tekintéllyel vagy a gyermek befolyásolásával történő visszaéléssel, ideértve a családon belüli eseteket is; vagy

- a gyermek különösen veszélyeztetett helyzetével történő visszaéléssel, nevezetesen a testi vagy szellemi fogyatékossága vagy függőségi helyzete miatt.¹⁷⁵

A *Lanzarote Egyezmény* rögzíti továbbá azt is, hogy a részes Felek maguk határozzák meg azt az életkort, amely alatt tilos egy gyermekkel szexuális cselekményt folytatni. Hangsúlyozza azt is, hogy a vonatkozó bűncselekmények kapcsán súlyosító körülményként kell figyelembe venni azt, ha a bűncselekményt családtag, a gyermekkel együtt élő személy vagy a tekintélyével visszaélő személy követte el, továbbá azt is, ha a bűncselekményt több személy együttesen követte el.¹⁷⁶

A *2011/93/EU irányelv* a „Szexuális bántalmazással kapcsolatos bűncselekmények” körében lényegében a *Lanzarote Egyezmény* rendelkezéseivel azonos módon határozza meg a büntetendő magatartások körét, azokhoz azonban hozzákapcsolta a büntetési tételek felső határának törvényi minimumát is, ezáltal iránymutatást adva a tagállamok jogalkotója

---

¹⁷⁵ *Lanzarote Egyezmény* 18. cikk 1., 2. pontok

¹⁷⁶ *Lanzarote Egyezmény* 28. cikk d) és e) pontok

számára. Az irányelv értelmében a beleegyezési korhatárt el nem ért gyermekkel folytatott szexuális tevékenység szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább öt év.¹⁷⁷ Rögzíti azt is, hogy a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben:

- a) a gyermekkel kapcsolatban fennálló, elismert bizalmi vagy hatalmi helyzettel vagy befolyással élnek vissza, szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább nyolc év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább három év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte; vagy
- b) a gyermek különösen kiszolgáltatott helyzetével, különösen szellemi vagy testi fogyatékoságával vagy eltartotti helyzetével élnek vissza, szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább nyolc év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább három év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte; vagy
- c) kényszert, erőszakot vagy fenyegetést alkalmaznak, szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább tíz év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább öt év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte.

A gyermeknek valamely harmadik féllel folytatott szexuális tevékenységre kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával történő készítése szabadságvesztéssel büntetendő, melynek felső határa legalább tíz év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább öt év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte.¹⁷⁸

Az irányelv értelmében gyermeknek minősül bármely tizennyolc évesnél fiatalabb személy, a beleegyezési korhatár pedig azon életkor, amely alatt a nemzeti joggal összhangban tilos a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység végzése.¹⁷⁹

*A hatályos magyar szabályozásnak a szexuális kényszerítés tényállásához kapcsolt minősített esetei,*¹⁸⁰ valamint a szexuális erőszak tényállásához

---

¹⁷⁷ 2011/93/EU irányelv 3. cikk (4) bekezdés

¹⁷⁸ 2011/93/EU irányelv 3. cikk (5) bekezdés i), ii), iii) pontok, (6) bekezdés

¹⁷⁹ 2011/93/EU irányelv 2. cikk a) és b) pontok

¹⁸⁰ Btk. 196. § (2) bekezdés a) pont és (3) bekezdés

kapcsolt súlyosabban minősülő alapeset¹⁸¹ és annak minősített esetei¹⁸² a részletezett nemzetközi követelményeknek megfelelően fokozottan védik a beleegyezési korhatárt el nem ért gyermekeket, valamint a tizennyolcadik életévét be nem töltött gyermekeket, és a sérelmükre történő elkövetést az irányelv elvárásaival összhangban álló – sőt az elvárt „szintet” meghaladó – súlyos szankcióval fenyegetik. A tizenkét éven aluliakat a szexuális cselekményekkel szemben fokozottan védő, súlyosabban minősülő alapesetről, illetve a hivatkozott minősített esetekről az egyes tényállások elemzésénél részletesen is írok.¹⁸³

IV.2. A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli, vagyis „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálására vonatkozó nemzetközi követelmények

Az Európa Tanács nők elleni és családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló egyezménye, vagyis az *Isztambuli Egyezmény* egy átfogó jogi keretet biztosítva kíván fellépni a nők elleni erőszakkal szemben. Az Egyezmény a nemi erőszak definícióját a konszenzus/beleegyezés hiányára alapozza és felhívja az államokat arra, hogy biztosítsák valamennyi, beleegyezés nélküli szexuális cselekmény kriminalizálását.¹⁸⁴

Az Egyezmény rögzíti, hogy a részes felek megteszik a szükséges jogalkotási vagy más intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a következő cselekmények szándékos elkövetése büntetendő legyen:

- a) a beleegyezés nélküli („non-consensual”), szexuális természetű hüvelyi, anális vagy orális behatolás egy másik ember testébe bármilyen testrészrel vagy tárggyal;
- b) a beleegyezés nélküli („non-consensual”), szexuális természetű egyéb cselekmények egy másik személlyel;

---

¹⁸¹ Btk. 197. § (2) bekezdés

¹⁸² Btk. 197. § (3) bekezdés a) pont, és (4) bekezdés a) aa), ab), ac), b) pontok, valamint (4a) bekezdés

¹⁸³ Lásd ehhez: Értekezés V.6.4. fejezet, V.6.6. fejezet

¹⁸⁴ BĽUS 2018

c) annak előidézése, hogy egy másik személy beleegyezés nélküli („non-consensual”), szexuális természetű cselekményben vegyen részt egy harmadik személlyel.¹⁸⁵ Az Egyezmény rögzíti azt is, hogy a beleegyezésnek önkéntesnek, az adott személy szabad akaratán alapulónak kell lennie, melyet az eset összes körülményei alapján kell értékelni.¹⁸⁶ Tekintettel arra, hogy a bűncselekmény passzív alanya nő és férfi egyaránt lehet, a rendelkezés valamennyi, a sértett beleegyezése nélkül, szándékosan megvalósított szexuális cselekmény szankcionálását célozza.¹⁸⁷

Az Isztambuli Egyezmény tehát a beleegyezés hiányára kívánja alapítani a büntetőjogi felelősséget. Ezzel összefüggésben az Egyezmény Értelmező Jelentése felhívja a figyelmet arra is, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. és 8. cikkére¹⁸⁸ tekintettel a tagállamoknak eleve fennálló kötelezettsége, hogy szankcionálják a sértett beleegyezése nélkül megvalósuló szexuális cselekményeket.¹⁸⁹ Rögzíti azt is, hogy nem lehet követelmény a sértett fizikai ellenállása, továbbá azt, hogy az egyes jogszabályi rendelkezéseket, fogalmakat – például kényszerítés, erőszak, fenyegetés, kényszer és más megfogalmazások – úgy kell értelmezni, hogy azok alkalmasak legyenek a beleegyezés nélküli, vagyis a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálására, függetlenül azok konkrét jogi terminológiájától.¹⁹⁰ Álláspontom szerint az már egy másik kérdés, hogy például az erőszak, fenyegetés vagy kényszerítés, mint jogi terminus mennyiben tudja kifejezni azt, hogy a büntetőjog csupán a beleegyezés hiányára kívánja

---

¹⁸⁵ Isztambuli Egyezmény 36. cikk 1. a), b), c) pontok

¹⁸⁶ Isztambuli Egyezmény 36. cikk 2. pont

¹⁸⁷ Lásd ehhez: az Egyezmény Értelmező Jelentésében foglaltakat: Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul, 11.V.2011. 189-194. pont. A továbbiakban: Explanatory Report

¹⁸⁸ 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye) 3. cikk: Kínzás tilalma: Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni. 8. cikk: Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog: 1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét (...) tiszteletben tartsák.

¹⁸⁹ Explanatory Report 189-194. pont

¹⁹⁰ Explanatory Report 191. pont

alapítani a felelősséget. Az ezzel kapcsolatos problémákra a magyar szabályozás kapcsán térek ki.

A „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálásának kötelezettsége az *Emberi Jogok Európai Bírósága joggyakorlatában* is megjelent. A Bíróság az *M.C. v. Bulgária* ítéletben¹⁹¹ kifejezetten utalt arra, hogy bár korábban számos európai országban az erőszak alkalmazása és a testi ellenállás tanúsítása képezte a nemi erőszak miatti büntetőjogi felelősségre vonás alapját, az elmúlt évtizedekben ez megváltozott, és a szexuális erőszak szabályozása tekintetében lezajlott nemzetközi jogfejlődés eredményeképpen az erőszak alkalmazása helyett elegendő a beleegyezés hiánya a bűncselekmény megvalósulásához. A Bíróság rögzítette azt is – amire a fentiekben leírtak szerint az *Isztambuli Egyezmény Értelmező Jelentése* is kifejezetten hivatkozott –, hogy az államoknak az Egyezmény 3. és 8. cikke alapján fennálló pozitív kötelezettsége megköveteli bármely, a beleegyezés hiányán alapuló szexuális cselekmény büntetendővé nyilvánítását és a hatékony büntetőeljárás lefolytatását.¹⁹² HÖRNLE álláspontja szerint a bíróság ítélete a common law országai számára közvetlen hivatkozási alap valamennyi olyan beleegyezés nélküli nemi cselekmény szankcionálására, amelyek egyébként kívül esnének az egyes büntető tényállások körén. A szerző utal arra, hogy a kontinentális jogrendszerek számára is iránymutatást ad az ítélet, ugyanis az egyes törvényekben rögzített olyan terminusok, mint a kényszer, erőszak, fenyegetés, kényszerítés megfelelő – az ítéletben foglaltak szerinti – értelmezésével

---

¹⁹¹ Case of *M.C. v. Bulgaria* (Application no. 39272/98), Judgement Strasbourg 4 December 2003 Final 04/03/2004.

A vonatkozó jogeset tényállása szerint a panaszos fél szexuális erőszak áldozata lett. Az ügyben büntetőeljárás indult, amelyet azonban bizonyítékok hiányában megszüntettek. Hivatkozva az *Emberi Jogok Európai Egyezménye* 3. és 8. cikkére a panaszos – többek között – azt sérelmezte, hogy Bulgária büntető törvénye, illetve az ahhoz kapcsolódó joggyakorlat nem biztosít effektív védelmet a nemi erőszakkal és szexuális zaklatással szemben, illetve a nyomozás során sem megfelelően jártak el. A panaszos fél álláspontja szerint az állam elmulasztotta az individuális fizikai integritás és magánélet védelmére irányuló pozitív kötelezettségét. Az *Emberi Jogok Európai Bíróságának* döntése értelmében Bulgária megsértette az Egyezmény 3., illetve 8. cikke alapján őt terhelő pozitív kötelezettségeket. Az Egyezmény ezen cikkei értelmében ugyanis az államokat pozitív kötelezettség terheli arra nézve, hogy biztosítsák a szexuális erőszak és szexuális zaklatás – szexuális abúzus – minden formájával szembeni hatékony büntetőjogi védelmet.

¹⁹² Case of *M.C. v. Bulgaria*. Az ítéletre hivatkozik: *Nőszervezetek észrevételei 2012*, 15. o., Lásd még ehhez: *BT-Drs. 18/1969*, 2. o., *Europäischer Gerichtshof für Menschenrechte (EGMR) 4.12.3002, M.C. versus Romania*, 158-163. o. Hivatkozva: *Deutscher Juristinnenbund: Stellungnahme 2014*, 61. o.

biztosítható valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálása.¹⁹³

Az Isztambuli Egyezmény mellett az *Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2002)5 számú „A nők erőszakkal szembeni védelméről”* című Ajánlása is a „no means no” alapelvet hirdeti figyelemmel arra, hogy a büntetőjog terén a tagállamok feladatai közé sorolja többek között:

- a beleegyezését nem adó személlyel szemben elkövetett szexuális cselekmények büntetendővé nyilvánítását még akkor is, ha a passzív alany nem adta jelét ellenállásnak;
- a beleegyezését nem adó személyre vonatkozóan bármilyen jellegű vagy bármilyen eszközzel elkövetett nemi behatolás büntetendővé nyilvánítását;
- az elkövető által helyzetével való bármilyen visszaélés büntetendővé nyilvánítását, különösen a felnőtt által gyermek sérelmére elkövetett cselekmények tekintetében.¹⁹⁴

Az ajánlás – mint kitűnik – az erőszakos cselekmények vonatkozásában kiemelten kezeli a beleegyezést nem adó, „non-consensual” nő sérelmére elkövetett deliktumokat. FEHÉR szerint „ez az álláspont a nő verbálisan kifejezésre juttatott akaratának a tiszteletben tartását, komolyan vételét hangsúlyozza, a nemek közötti egyenjogúság jegyében a nők elleni erőszak megszüntetése érdekében.”¹⁹⁵ Álláspontom szerint tekintettel arra, hogy a hatályos magyar büntetőjogi szabályozás, illetve jellemzően az európai büntető kódexek nem diszkriminálnak a passzív alanyok tekintetében, a „non-consensual” típusú cselekmények szankcionálása mind a nők, mind a férfiak fokozott védelmét biztosítja, és nem kizárólag a nők érdekeit szolgálja. Az már megint más kérdés, hogy a nők által a férfiak sérelmére történő elkövetés nem tipikus, de a fokozott védelem mindkét nem képviselőinek jár.¹⁹⁶

---

¹⁹³ HÖRNLE 2015, 6. o., lásd még ehhez: NELLES 2017, 1167. o.

¹⁹⁴ A Miniszteri Bizottság Rec(2002)5. számú Ajánlása a tagállamok számára a nők erőszakkal szembeni védelméről 35. pont

¹⁹⁵ FEHÉR 2011, 2. o.

¹⁹⁶ Ezzel szemben BALOGH például azt hangsúlyozza, hogy a nők által a férfiak sérelmére elkövetett szexuális erőszak ugyanolyan figyelmet érdemelne, mint a nők sérelmére elkövetett ilyen jellegű bűncselekmények, ugyanis a Btk.-ban való azon szabályozás, amely alapján a passzív alany nő és férfi egyaránt lehet, nemcsak elvi alapokon nyugszik, hanem gyakorlati vonatkozásai is jelentősek. Lásd ehhez: BALOGH A. L. 2015

A hatályos magyar szabályozás a részletezett elvárásoknak a szexuális kényszerítés tényállásának Büntető Törvénykönyvbe való iktatásával kíván eleget tenni.¹⁹⁷ Arról, hogy a tényállás mennyiben biztosítja a beleegyezés nélküli, de mégsem erőszakkal vagy minősített fenyegetéssel megvalósított szexuális cselekmények szankcionálását, a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán még részletesen szólok.¹⁹⁸

Bár az Isztambuli Egyezmény 40. cikkében meghatározott szexuális zaklatás¹⁹⁹ tényállása nem tartozik szorosan a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális cselekményekhez, röviden érdemes kitérni rá, figyelemmel arra, hogy a tényállásban foglalt magatartások egy része érinti, illetve sérti a passzív alany szexuális önrendelkezését. A hivatkozott cikk értelmében szexuális zaklatásnak minősül a nem kívánt, szexuális természetű szóbeli, nem szóbeli vagy fizikai cselekmény, amelynek célja vagy hatása egy személy méltóságának megsértése, különösen akkor, ha az megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő vagy sértő környezetet teremt.

Az Értelmező Jelentés rögzíti, hogy bár az Egyezmény elsősorban a szexuális zaklatással szembeni büntetőjogi védelmet preferálja, ténylegesen a részes államokra bízta annak eldöntését, hogy a szexuális zaklatás egyes formáival szemben a büntetőjog vagy más jogág eszközeivel kívánanak fellépni.²⁰⁰ Az Egyezmény nem határozza meg pontosan a szankcionálandó magatartások körét sem, a szexuális zaklatás tényállása számos elkövetési magatartást lefed, amelyek három nagy csoportba sorolhatóak. Ezek: a szóbeli, a nem szóbeli és a fizikai magatartások. A szóbeli elkövetés megvalósulhat megjegyzések, kérdések, viccek formájában, a nem szóbeli elkövetés pedig elsősorban arckifejezések, kézmozdulatok vagy gesztusok révén. A szexuális önrendelkezést érintő fizikai elkövetés magában foglalja az elkövető minden típusú szexuális töltetű magatartását, ideértve a passzív alany testének megérintését is.²⁰¹ A tényállásszerűség feltétele a szexuális töltet, valamint,

---

¹⁹⁷ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 196. §

¹⁹⁸ Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.2. fejezet 3.), 4.) és 5.) pontok

¹⁹⁹ Sexual harassment

²⁰⁰ Explanatory Report 207. pont

²⁰¹ Explanatory Report 208. pont

hogy az elkövetési magatartás az áldozat által „nem kívánt” legyen, azt valamilyen módon az elkövető erőltesse rá. További tényállási elem, hogy az elkövetési magatartás az áldozat emberi méltóságának megsértését célozza vagy eredményezze. Az Egyezmény példálózó jelleggel kiemeli a megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy sértő környezet megteremtését.²⁰²

A hatályos magyar szabályozás a szeméremsértés tényállásával, különösen annak – új Btk.-val bevezetett – (3) bekezdésével kívánja biztosítani az elkövető fizikai jellegű, szexuális töltetű, a passzív alany emberi méltóságát sértő cselekmények szankcionálását. Erről a szeméremsértés tényállását taglaló fejezetben a későbbiekben írok.²⁰³

IV.3. A közelmúltbeli események és a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények

A hivatkozott nemzetközi dokumentumok valós problémákra kívánnak reagálni, felhívva a figyelmet arra, hogy a folyamatosan változó környezet új kihívások elé állítja a kriminálpolitikát, különös figyelemmel az áldozatok fokozott védelmére. Az áldozatok szexuális önrendelkezésének fokozott védelme pedig a büntetőjogban is kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon.²⁰⁴ A dolgozat bevezető részében már hivatkozott, a migrációs helyzettel is kapcsolatba hozható kölni támadás²⁰⁵ mellett a közelmúltban a médiában nagy port kavart szexuális zaklatásos esetek is egyértelművé teszik, hogy az áldozatok szexuális önrendelkezése a büntetőjogban is fokozott védelemre szorul. Egy amerikai producerről például az a hír látott napvilágot, hogy az 1990-es évek óta több nőt is szexuálisan zaklatott. Az áldozatok arról számoltak be, hogy a producer szakmai találkozó ürügyével csábította őket a szállodai szobájába, ahol azt az ajánlatot tette nekik, hogy a szexuális aktusért cserébe hamarabb előléptetik őket, vagy meg fognak kapni egy bizonyos szerepet.

---

²⁰² Explanatory Report 208. pont, GILÁNYI 2017, 202. o.

²⁰³ Lásd ehhez: Értekezés V.2. fejezet

²⁰⁴ Lásd ehhez: NAGY A. 2019c, 284-304. o.

²⁰⁵ Lásd ehhez: Silvester und die Folgen

Többen arról számoltak be, hogy miután nemet mondtak a producernek, több szerepet nem is kaptak. Voltak „kevésbé szerencsések” is, akikkel szemben a producer állítólag fizikai erőszakot alkalmazott a szexuális cselekmény kikényszerítése érdekében.²⁰⁶ Az úgynevezett *Weinstein-botrány* és az annak nyomán indult világméretű *#MeToo kampány*, amelyben a szexuális zaklatás vagy bántalmazás áldozatai osztják meg saját történetüket, soha nem látott mértékű figyelmet irányított erre a súlyos témára. Erre reagálva az Európai Parlament is vizsgálta, illetve vizsgálja, hogy milyen lépéseket tesz az Európai Unió a szexuális zaklatás és bántalmazás megelőzéséért és mit lehet még tenni.²⁰⁷ Ennek keretében az Európai Parlament támogatását fejezte ki az irányban, hogy az Unió csatlakozzon az Isztambuli Egyezmény aláíróihoz.²⁰⁸

A részletezett eset nem egyedi: az USA mellett Európát, sőt hazánkat is érinti. A magyar színészvilágban is felütötte fejét a szexuális zaklatás témája.²⁰⁹

Az 1978. évi IV. Btk. értelmében a nem erőszakkal, illetve minősített fenyegetéssel megvalósított nemi cselekmények még nem számítottak nemi deliktumnak. A fentiekben hivatkozott szexuális zaklatásos esetek a 2012. évi C. törvény értelmében azonban már hazánkban is kimeríthetik a szexuális kényszerítés tényállását, amely bűncselekmény alapesetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

IV.4. Az Isztambuli Egyezményben rögzített követelmények büntető kódexekbe történő átültetésének kérdései

EISELE hangsúlyozza, hogy az Isztambuli Egyezményben foglaltak szerinti beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának kötelezettsége

---

²⁰⁶ A producert 2020. március 11-én szexuális erőszak (rape) és szexuális zaklatás/támadás (sexual assault) miatt 23 év szabadságvesztés büntetésre ítélték. Lásd ehhez: Harvey Weinstein timeline 2021, Zaklatási botrányok az Egyesült Államokban 2021, Szexuális zaklatással vádolják a Ponyvaregény producerét 2017

²⁰⁷ Lásd ehhez: Vita az Európai Parlamentben: szexuális zaklatás az EU-ban 2017

²⁰⁸ Az Európai Parlament 2017. szeptember 12-i jogalkotási állásfoglalása az Európa Tanács a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményének az Európai Unió nevében történő megkötéséről szóló tanácsi határozatról (COM(2016)0109 – 2016/0062(NLE))

²⁰⁹ Lásd például: Magyar színésznők is elkezdtek kitergetni a színészvilág szennyesét 2017

iránti igény korántsem újkeletű, ²¹⁰ ugyanis már egy 1986-os német törvényjavaslat is tartalmazta az áldozat akarata ellenére végrehajtott szexuális cselekmények büntetendőségének szükségességét.²¹¹ HÖRNLE szerint azonban egy, az Isztambuli Egyezménynek megfelelő tényállás kialakítása számos jogdogmatikai és jogtechnikai kérdést felvet.²¹² EISELE is hangsúlyozza azt, hogy az Isztambuli Egyezmény szövegében szereplő „*consent*” nem a beleegyezés egy sajátos dogmatikai kategóriájára vonatkozik, hanem az angol jogban a hivatkozott fogalommal csupán a „*volenti non fit iniuria*” – melynek értelmében a sértett beleegyezésével elkövetett cselekmények nem minősülnek jogellenesnek – egészen általános latin alaptétele kerül kimondásra.²¹³ Az Egyezmény így valójában a részes államokra hárítja a fogalom pontos körülhatárolásának feladatát, és annyit szab meg csupán, hogy a passzív alany ellenállása – mint az elkövető felelősségre vonásának feltétele – nem követelhető meg.²¹⁴

EISELE szerint a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálására két szabályozási modell hívható fel. Az egyik modell szerint valamennyi olyan cselekmény pozitív jog általi taxatív meghatározása szükséges, amelyek esetében a nemzeti jog szerint hiányzik a passzív alany szexuális cselekményhez való szabad hozzájárulása, és ezért üldözendő a szexuális cselekmény,²¹⁵ míg a másik szabályozási megoldás szerint egy olyan alaptényállás büntető törvénykönyvbe iktatása szükséges, amely valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálására alkalmas.²¹⁶

IV.4.1. Az Eisele-féle szabályozási modellek; EISELE és HÖRNLE által felvetett problematikus kérdések

---

²¹⁰ EISELE 2017, 956. o.

²¹¹ BT-Drs. 10/6137, lásd ehhez: SICK 1993, 327. o., Hivatkozva: EISELE 2017, 956. o.

²¹² HÖRNLE 2015, 7. o.

²¹³ Explanatory Report 191, 193. pontok, EISELE 2017, 957. o.

²¹⁴ Explanatory Report 191, 193. pontok, EISELE 2017, 957. o., HÖRNLE 2015, 6. o.

²¹⁵ EISELE 2017, 961. o.

²¹⁶ EISELE 2017, 956. o.

1. *A büntetendő cselekmények pozitív szabályozásának modellje* értelmében valamennyi olyan cselekményt tételesen meghatároz a pozitív jog, amelyek esetében a nemzeti jog szerint hiányzik a passzív alany konszenzusa, a szexuális cselekményhez való szabad hozzájárulása.²¹⁷ Ennek a szabályozási modellnek álláspontom szerint jó példája lehet az ír szabályozás, amelyet a későbbiekben részletezek.²¹⁸ EISELE megközelítése szerint a szankcionálandó magatartások körébe tartozik:

- Valamennyi olyan helyzet kihasználása, amelyben a passzív alanynak nincs lehetősége ellenállásra: ezen fordulat lefed valamennyi olyan esetet, amikor az áldozat nincs abban a helyzetben, hogy ellenállást tanúsítson az elkövetővel szemben; valamint azokat az eseteket, amikor az elkövető az áldozatot „meglepi” a cselekményével. E körben lehetne szankcionálni az alvó vagy egyébként ellenállásra képtelen személyek sérelmére elkövetett szexuális cselekményeket is.²¹⁹

- Valamennyi olyan helyzet kihasználása, amelyben a passzív alanyt ellenállása esetén súlyos hátrány fenyegeti, vagy súlyos hátrány bekövetkezésétől tarthat: ez a fordulat nemcsak azokat az eseteket öleli fel, amelyben a passzív alany ténylegesen megfenyegetik, hanem azokat is, amelyekben a passzív alany szubjektíve ettől tart(hat), az elkövető pedig ezt a helyzetet használja ki szexuális cselekményre.²²⁰

2. *A valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálásának szabályozási modellje* szerint egy olyan alaptényállás büntető törvénykönyvbe iktatása kompatibilis leginkább az Isztambuli Egyezményvel, amely valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálására alkalmas. Ez a típusú szabályozási megoldás azonban a szexuális tényállások átfogó reformját, az esetleges tényállásbeli átfedések maradéktalan kiküszöbölését követeli meg. EISELE álláspontja szerint az ezen szabályozási modellt választó országoknak tisztázni kell a beleegyezés fogalma mellett a

---

²¹⁷ EISELE 2017, 961. o.

²¹⁸ Lásd ehhez: Értekezés V.4.2.5. fejezet

²¹⁹ EISELE 2017, 962. o.

²²⁰ EISELE 2017, 963. o.

beleegyezés érvényességi kritériumait is annak érdekében, hogy egyrészt ténylegesen csak a társadalmilag nem elfogadott cselekmények kerüljenek pönalizálásra, másrészt pedig a bűnösségen alapuló felelősség és az arányosság követelménye maradéktalanul érvényesüljön.²²¹

*Ezen szabályozási modell kapcsán felmerül a kérdés, hogy a szexuális cselekmény vonatkozásában egy pozitív értelemben vett egyetértést/beleegyezést vagy a cselekménnyel szembeni negatív tartalmú, ellentétes akaratot kell kifejezésre juttatni.*²²² E körben érdemes részletesebben tárgyalni a „*Yes means yes*” / „*Ja heißt ja*”, a „*No means no*” / „*Nein heißt nein*”, valamint e két alapelv között átmenetet jelentő úgynevezett *köztes megoldásokat*.

– A „*Yes means yes*” / „*Ja heißt ja*” alapelv lényege, hogy ha az egyik fél nem egyezett bele kifejezetten a szexuális cselekménybe, akkor ez megalapozhatja a másik fél büntetőjogi felelősségét. Tehát a cselekvő felek részéről a szexuális cselekményhez való pozitív hozzájárulás szükséges, és lényegében minden egyes szexuális cselekmény előtt explicit vagy legalább implicit módon kifejezésre kell juttatni, hogy az érintett személy akarja-e az adott cselekményt. Ez a modell a szexuális cselekményt végrehajtó személytől azt várja el, hogy a másik személy szexuális cselekményhez való hozzájárulását, a szexuális cselekménnyel kapcsolatos magatartását, reakcióját folyamatosan figyelje, e téren aktív kommunikációt folytasson.²²³

Ez az alapelv az USA-hoz kapcsolódó fejlődési irányvonalat követi: Kalifornia állam szabályozása szerint például a hozzájárulásnak „*igenlőnek, tudatosnak, akaratlagosnak és fő szabály szerint verbálisan kifejezettnek*” kell lennie.²²⁴ A törvényhozók szerint ugyanakkor a konszenzus nonverbális is lehet, amennyiben az egyértelmű. A kiegészített Education Code rögzíti továbbá azt is, hogy a tiltakozás vagy az ellenállás hiánya, csakúgy, mint a

---

²²¹ EISELE 2017, 956-957. o.

²²² EISELE 2017, 957. o., a beleegyezés fogalmának kritikája kapcsán lásd: HÖRNLE 2015, 14. o.

²²³ HÖRNLE 2017b, 1049-1050. o.

²²⁴ Senate Bill No. 967. Chapter 748. An act to add Section 67386 to the Education Code, relating to student safety. September 28, 2014. Section 1. 67386. (1)

hallgatás nem jelent beleegyezést, hozzájárulást. A szexuális cselekményhez való kifejezett hozzájárulásnak fenn kell állni a szexuális cselekmény egésze alatt és bármikor vissza lehet vonni. A felek között fennálló partneri kapcsolat, illetve a korábban fennálló szexuális kapcsolat nem vonja maga után a konkrét szexuális cselekményhez való hozzájárulás tényét.²²⁵

Kritikusok szerint a „Yes means yes” alapelv veszélyesen kiterjeszt(het)i a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét és hamis vádak alapjául szolgálhat, továbbá sértheti az érintettek tisztességes eljáráshoz való jogát is.²²⁶ EISELE emellett rámutat arra is, hogy a „Yes means yes” alapelvre alapított megközelítés teljesen életszerűtlen is, hiszen ezen alapelv értelmében a feleknek a konszenzusos szexuális cselekmények során minden esetben be kellene szerezniük a másik félnek a további szexuális cselekményhez való kifejezett hozzájárulását, ami azonban a felek konkludens magatartása alapján – kivéve, ha a cselekménnyel szembeni ellenállásukat kifejezték – az általános élettapasztalatok szerint vélelmezendő.²²⁷

– A „No means no” / „Nein heißt nein” alapelv értelmében a büntetőjogi felelősséget az alapozza meg, ha a passzív alany egyértelműen kifejezi a szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát. Ezen alapelv a kommunikációs követelményeket – vagyis, hogy a személy kifejezze azt, hogy nem akarja a szexuális cselekményt – a passzív alanyra hárítja.²²⁸ Azok az esetek, amikor a passzív alany önszántából, azonban anélkül vesz részt a szexuális cselekményben, hogy ahhoz kifejezetten hozzájárulna, vagy kifejezné a cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát, alapvetően nem alapozzák meg a büntetőjogi felelősséget. Ezen megoldás szerint *a döntő határvonalat a verbális ellenállás jelenti.*²²⁹ A jogi tárgy – vagyis a szexuális önrendelkezés – aktív védelme tehát nem feltétel.²³⁰

---

²²⁵ Ugyanott. Lásd ehhez: HELLER 2015

²²⁶ California adopts college sex crime rule 2014

²²⁷ EISELE 2017, 958. o.

²²⁸ HÖRNLE 2015, 7. o.

²²⁹ EISELE 2017, 958. o.

²³⁰ Lásd ehhez: BT-Drs. 18/1969, 2. o.

EISELE szerint a „*No means no*” típusú megoldásnak is vannak kritikus pontjai: egyrészt „túl messzire megy”, másrészt túl szűkre szabja a szexuális önrendelkezés védelmének lehetőségeit.²³¹ A szigorú értelemben vett „*No means no*” típusú megoldás a szerző szerint azért megy túl messzire, mert egy szóban közölt „Nem” akkor is megalapozza a büntetőjogi felelősséget, amennyiben a másik fél utóbb mégis szabad akaratából járul hozzá a szexuális cselekményhez, figyelemmel arra, hogy a büntetőjogban a passzív alany utólagos hozzájárulása nem visszaható hatályú.²³² Másrésztől azonban a „*No means no*” alapelv jogtárgyvédelmi lehetőségei azért korlátozottak, mert az ellenállás szóbeli kifejezésének követelménye egyes kényszerhelyzetekben nem teljesíthető. Olyan életbeli esetekről van itt szó, amikor a passzív alany szóbeli tiltakozás esetén súlyos hátrányra számíthat, ezért szóban színleg beleegyezik a szexuális cselekménybe.²³³

– *EISELE köztes megoldása*: EISELE szerint ahhoz, hogy valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálása biztosítható legyen, arra kell helyezni a hangsúlyt, hogy a passzív alany szabad akaratából vett-e részt a szexuális cselekményben vagy sem. Egy olyan külső szóbeli hozzájárulás, amely nem feleltethető meg a kényszerhelyzetben lévő passzív alany belső akaratának, a cselekmény minősítése szempontjából nem lehet döntő. Ezen típusú megoldás szerint a passzív alany *szabad akaratképződése* a mérvadó. A központi kérdés ezzel kapcsolatban pedig az, hogy mely esetekben beszélhetünk szabad akaratképződésről. Ezzel összefüggésben azonban számos definíciós és bizonyítási kérdés merülhet fel.²³⁴

Itt kell utalni arra is, hogy HÖRNLE – anélkül, hogy elköteleződne valamelyik típusú megoldás mellett – vizsgálja azt, hogy a büntethetőséget a passzív alany belső vagy az elkövetővel szemben ténylegesen kifejezésre juttatott akaratára kell-e alapítani? Tehát az érintett személy mentális állapotára

---

²³¹ EISELE 2017, 958. o.

²³² EISELE 2017, 958-959. o.

²³³ EISELE 2017, 959. o.

²³⁴ EISELE 2017, 959-960. o.

kell-e építeni vagy a szexuális cselekményt megelőző kommunikatív történésekre, vagyis az explicit nyilatkozatokra, illetve a gesztusok és viselkedések nyilatkozati tartalmára.²³⁵ Álláspontja szerint – csatlakozva EISELE megközelítéséhez – ugyan az előbbi felelne meg jobban az Isztambuli Egyezményben rögzített „beleegyezés nélkül” történő elkövetés szankcionálásának, azonban büntetőjogi felelősséget pusztán mentális állapotra alapítani problematikus. Ha az explicit nyilatkozatok, gesztusok és a viselkedés áll a vizsgálódás középpontjában, ez mindenképpen egy biztosabb kiindulási alapot jelent a bizonyítás kapcsán, mint feltárni és bizonyítani azt, hogy mit is akart valójában a passzív alany. Ez a típusú megoldás is felveti azonban azt a kérdést, hogy milyen követelményeket támasszunk a beleegyezés kinyilvánításával kapcsolatban?²³⁶

– *HÖRNLE köztes megoldása*: HÖRNLE megközelítése szerint egy, a „Yes means yes” és a „No means no” elemeit vegyítő típusú törvényi szabályozás felelne meg leginkább a szexuális önrendelkezés fokozott védelmének, amelyet a szerző a következőképpen határozna meg a törvényi szabályozás szintjén: Büntetendő az a szexuális cselekmény, amelyet az elkövető a passzív alany „kifejezett akarata ellenére, vagy meghatározott körülmények esetén a passzív alany hiányzó hozzájárulása ellenére valósít meg, amennyiben nyilvánvaló vagy tudható az, hogy a passzív alany akarata nem felel meg a másik személy akaratának.”²³⁷

Mindent összevetve megállapítható, hogy a szexuális önrendelkezés fokozott védelme több szabályozási modell alapján is megvalósítható és valamennyi modellnek vannak előnyei, de vannak jogdogmatikai és jogtechnikai problémái egyaránt. Álláspontom szerint egy olyan modell alkalmazása lehet a leginkább célravezető, amely egyrészt anélkül biztosítja valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálását, hogy túlzottan cizelláltan határozná meg

---

²³⁵ HÖRNLE 2015, 13. o., HÖRNLE 2017b, 1049. o.

²³⁶ HÖRNLE 2017b, 1049. o.

²³⁷ HÖRNLE 2015, 18. o.

a büntetendő magatartások körét, másrészt azonban kellően részletes ahhoz, hogy megfeleljen a jogbiztonság követelményének, vagyis előrelátható legyen a büntetendő magatartások köre. Figyelemmel arra, hogy a „Yes means yes” alapelve alapított megközelítés jellemzően életszerűtlen, a „No means no” alapelve alapított büntetőjogi felelősséget tartom megfelelőbb szabályozási koncepciónak azzal, hogy a passzív alany szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratának kifejezését nem lehet szigorú követelmények közé szorítani, azt pedig, hogy a passzív alany akaratával ellentétes volt-e a nemi cselekmény, mindig az adott eset konkrét körülményei alapján kell megítélni.

IV.4.2. A „non-consensual” fogalmának Büntető Törvénykönyvekbe való átültetésének lehetséges megoldásai

HÖRNLE a fentiekén túl azt is vizsgálja, hogy az Isztambuli Egyezmény 36. cikkében szereplő „*non-consensual*” fogalom mely dogmatikai terminológiával lenne átültethető a büntető kódexekbe. Figyelemmel arra, hogy a szerző központi kutatási témája a fogalom német büntető törvénykönyvbe való átültetése, a továbbiakban azt mutatom be részletesebben, hogy a „non-consensual” tartalmi magját mely német terminológia adja vissza leginkább, azonban a német terminológiához mindenhol hozzákapcsolom az ahhoz álláspontom szerint legközelebb álló magyar terminológiát. Az egyes fogalmi megközelítések esetén tárgyalom azt is, hogy melyek lehetnek az adott fogalomhasználat előnyei és hátrányai.

- *ohne Einverständnis – egyetértés, beleegyezés nélkül.*

Előny: ez a terminológia lényegében az Isztambuli Egyezmény szövegének szó szerinti átültetését jelenti.

Hátrány: Egy olyan fogalmi kategóriáról van szó, amelynek egzakt tartalmát illetően megoszlanak a szakirodalmi vélemények, tehát a fogalom büntetőjog-dogmatikailag tisztázatlan. Figyelemmel arra, hogy nincs egy egységes értelmezés, így a fogalom nem nyújt(ana) szilárd alapot egy új, a szexuális

önrendelkezés fokozott védelmét biztosítani kívánó tényállás számára, szükséges lenne a törvény szövegében megadni, hogy a belső, mentális állapot vagy a külvilág számára is érzékelhető kommunikáció a releváns.²³⁸

- *gegen den Willen – akarat ellenére.*

Előny: Ez a fogalomhasználat a passzív alanyok fokozott büntetőjogi védelmét biztosítja azáltal, hogy az áldozat belső akaratára építi a büntetőjogi felelősséget, így akkor is felelősségre vonható az elkövető, ha a passzív alany ugyan szóban színleg hozzájárult a szexuális cselekményhez, a hozzájárulást azonban például csupán félelemből adta meg, így az nem felelt meg a passzív alany tényleges akaratának.

Hátrány: Ami a fogalomhasználat előnye, az egyben a hátránya is. Ez a megoldás egyrészt nem felel meg maradéktalanul az Isztambuli Egyezményben rögzített követelményeknek, figyelemmel arra, hogy a passzív alany tényleges belső akaratára fókuszál, az Isztambuli Egyezmény pedig a „*consent must be given*” megfogalmazás révén a beleegyezés kapcsán akaratkifejezés-orientált. (*erklärungsorientiert*) Másrészt igazságtalan lenne a szexuális partner felelősségre vonása azon az alapon, hogy a másik fél ugyan nem kívánt a szexuális cselekményben részt venni, a külvilág felé ezt azonban nem juttatta kifejezésre, hanem egy „igen” formájában lényegében a szexuális cselekményhez való hozzájárulását fejezte ki. Ez esetben HÖRNLE szerint a szexuális aktust, mint „objektív jogtalanságot” értékelnénk. Harmadrészt egy, a belső akarat ellenére történő elkövetésre építő tényállás az elkövető számára is szélesebb körű védelmi lehetőségeket adna, figyelemmel arra, hogy az elkövetők tágabb körben hivatkozhatnának arra, hogy tévedésben voltak a passzív alany belső akaratával kapcsolatban.²³⁹

- *ohne Einwilligung – beleegyezés nélkül.*

---

²³⁸ HÖRNLE 2015, 14. o., 26. o., HÖRNLE 2017b, 1048. o.

²³⁹ HÖRNLE 2015, 14-15. o., 26. o.

Ez a típusú megoldás a „Ja heißt ja” formulára alapítja a büntetőjogi felelősséget, lényege, hogy minden egyes szexuális cselekményhez szükséges a passzív alany beleegyező nyilatkozata, mégpedig olyan formában, amely explicit vagy implicit módon, de egyértelműen kifejezi az „igent”.

Előny: Minden releváns eset büntetendőségét biztosítja, ideértve a meglepetésszerűen elkövetett eseteket is. Hangsúlyozandó az is, hogy másképpen, mint az egyetértés (Einverständnis) fogalma vonatkozásában, amely esetében nem beszélhetünk egységes jelentésről, a beleegyezés (Einwilligung) kapcsán mind a joggyakorlat, mind pedig a szakirodalom meghatározza az érvényességi kritériumokat, amelynek hangsúlyosan a testi integritáshoz való jog orvosi beavatkozás során való megsértése kérdésköre kapcsán van kiemelt gyakorlati jelentősége. Az sem vitatott, hogy a beleegyezést ki kell fejezni, tehát nem a belső akarat a releváns.

Hátrány: Az uralkodó szakirodalmi álláspont szerint a büntetőjogban a beleegyezés jogellenességet kizáró ok. Ha innen indulunk ki, akkor arra a megállapításra juthatunk, hogy a beleegyezés hiányára alapított büntetőjogi felelősség esetében minden szexuális kapcsolat vonatkozásában *prima faice* tényállászerű cselekményről van szó, és csak a következő szinten vizsgáljuk a jogellenességet kizáró okot, vagyis, hogy büntetendő vagy nem büntetendő valamelyik fél cselekménye. Itt tehát az a kérdéses, hogy a beleegyezés már magát a tényállászerűséget zárja-e ki vagy jogellenességet kizáró okként jelentkezik.²⁴⁰

- *ohne Zustimmung – hozzájárulás nélkül.*

A szintén a „Ja heißt ja” formulára alapított felelősség esetén a hozzájárulásnak a szexuális aktus egésze során fenn kell állnia. Figyelemmel arra, hogy a szexuális cselekmény több rész-cselekményből áll, a hozzájárulást valamennyi rész-cselekmény esetén be kellene szerezni, illetve meg kellene adni. HÖRNLE szerint teljesen életidegen, hogy a szexuális cselekmény során az egyik fél minden egyes rész-cselekményhez expliciten kérje a másik fél hozzájárulását, a

---

²⁴⁰ HÖRNLE 2015, 16. o., 27. o.

cselekményben részt vevő másik fél pedig valamennyi részcselekményhez, annak megkezdése előtt explicite hozzájáruljon.²⁴¹ Emellett az „igen” explicit módon való kifejezése a hozzájárulás általános dogmatikai tana értelmében sem szükséges, elegendő annak konkludens módon való kifejezése, amelyre az eset összes körülményeiből vonható le következtetés.²⁴² A hozzájárulásnak nemcsak az első cselekmény előtt kell fennállnia, hanem a szexuális cselekmények során végig, a partnereknek pedig a másik fél magatartása alapján meg kell győződnie a konszenzus fennállásáról.²⁴³

- *gegen den erklärten Willen – a (passzív alany) kifejezett akarat(a) ellenére elkövetés.*

Ez a típusú megoldás a „Nein heißt nein” formulára épít, vagyis az ellenálló akarat kinyilvánítása szükséges, amit a passzív alany explicit és implicit formában, vagyis konkludens módon is megtehet. Ilyennek minősül például a fej rázása vagy a sírás. Az előző megoldáshoz hasonlóan itt a szexuális cselekménnyel szembeni negatív tartalmú nyilatkozatra, a „Nem”-re épül a büntetőjogi felelősség.²⁴⁴

Előny: Ezen típusú megoldás előnye, hogy amennyiben a passzív alany kifejezte a szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát, azonban egyéb módon nem védekezett az elkövető cselekményével szemben, az elkövető büntethető.

Hátrány: Ezen típusú megoldás sem fed le valamennyi büntetést érdemlő esetet, így például azt, ha az öntudatlan vagy alvó passzív alany sérelmére követnek el szexuális cselekményeket. Ezenkívül vannak olyan esetek, amikor a ténylegesen megadott hozzájárulás nem felel meg a passzív alany valódi akaratának. Ilyen eset forog fenn például akkor, ha a passzív alany félelem hatására egyezik bele a szexuális cselekménybe.²⁴⁵

---

²⁴¹ HÖRNLE 2015, 17. o.

²⁴² ROXIN 2006, 74. o.

²⁴³ HÖRNLE 2015, 17. o., 27. o.

²⁴⁴ HÖRNLE 2015, 17. o.

²⁴⁵ HÖRNLE 2015, 18. o., 26-27. o.

- *gegen den erklärten Willen oder unter Umständen, in denen fehlende Zustimmung offensichtlich ist. – a kifejezett akarat ellenére, illetve olyan körülmények mellett történő elkövetés, amikor a hozzájárulás hiánya egyértelmű.*

Ez esetben első lépésben azt kell vizsgálni, hogy a passzív alany részéről beszélhetünk-e kifejezett, ellenálló akaratról. Igenlő válasz esetén büntetendő az elkövető magatartása. Nemleges válasz esetén, a következő szinten az vizsgálandó, hogy a passzív alany hozzájárulásának hiánya adott körülmények között egyértelmű volt-e. Itt azt kell vizsgálni, hogy az érvényes hozzájárulás hiánya egy külső, objektív nézőpontból felismerhető volt-e.²⁴⁶

Előny: Ez a típusú megoldás a „Nein heißt nein” formulára épít, a szexuális cselekmény nem akarásának kifejezése explicit, illetve implicit kommunikációs formában is történhet. Ez a formula azonban kiegészül azon nemi cselekmények büntetendőségével is, amelyekben egy hipotetikus harmadik személy szemszögéből nézve nyilvánvaló a hozzájárulás hiánya. Nem foglalja magában azokat az objektíve ambivalens szituációkat, amelyekben a hozzájárulás hiánya lehetséges, azonban nem egyértelmű. Magában foglalhatja azonban a meglepetésszerűen végrehajtott (nem kívánatos) szexuális cselekményeket is.

Hátrány: A nyilvánvalóság, egyértelműség fogalma nem egzakt, annak kapcsán igen tág értelmezési körről beszélhetünk.²⁴⁷

Végezetül HÖRNLE problematikus kérdésként veti fel azt is, hogy melyek a beleegyezés/hozzájárulás érvényességi követelményei? Hiszen nyilvánvaló az, hogy bizonyos körülmények között még egy egyértelműen kimondott igen sem tekinthető érvényes beleegyezésnek/hozzájárulásnak. A kérdés megválaszolása akkor bír kiemelkedő jelentőséggel, ha a jogalkotó a büntetőjogi felelősséget a beleegyezés/hozzájárulás hiánya formulára alapítja. Ez esetben szükséges a beleegyezés/hozzájárulás feltételeit magában foglaló pozitív definíció. Azonban ez esetben is további kérdésként merülhet fel, hogy egy pozitív vagy

---

²⁴⁶ HÖRNLE 2015, 18-19. o.

²⁴⁷ HÖRNLE 2015, 27. o.

negatív fogalom megadása lenne megfelelőbb, vagyis azt kellene-e meghatározni, hogy melyek az érvényesség kritériumai, vagy azt, hogy mely körülmények fennállása esetén nem beszélhetünk érvényes beleegyezésről.²⁴⁸ E kérdések megválaszolását nem szerencsés teljesen vagy legalábbis túlnyomó részben a joggyakorlatra hagyni, a beleegyezés/hozzájárulás fogalmának, illetve az érvényesség kritériumainak megadása törvényi szintű szabályozást igényel.²⁴⁹

IV.5. A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása Európában

Az európai országokban a szexuális erőszak szabályozása kapcsán két modell alakult ki. Az *egyik modell* szükséges feltétele, hogy a szexuális erőszak kétfázisú cselekményként először a passzív alany szabad akaratkialakítását befolyásolja, mégpedig erőszak vagy fenyegetés által, és ezt követően kerüljön sor a szexuális cselekményre. Ezen modell kapcsán a fókusz tehát az erőszakra, a kényszerre, mint paradigmára esik, ennek megfelelően a tényállás elnevezése is jellemzően nemi/szexuális erőszak. Az *alternatív modell* ezzel szemben konzekvensen a szexuális önrendelkezéshez való jog megsértésére alapoz és – szemben a másik modell kétmozzanatú elkövetési magatartásával – „csupán” azt követeli meg, hogy a szexuális cselekményt valamely érintett személy érvényes beleegyezése nélkül valósítsák meg. Ez utóbbi modell szerint került például kialakításra a későbbiekben részletesebben is tárgyalandó 2003-as brit Sexual Offences Act.²⁵⁰

BŁUŚ, az Amnesty International női jogokkal foglalkozó kutatója – 2018. április 23-án közzétett – tanulmányában arra hívta fel a figyelmet, hogy az Európai Unióban tizenötödik életévének betöltése után hozzávetőlegesen kilencmillió nő szenvedett el nemi erőszakot,²⁵¹ ennek ellenére – álláspontja

---

²⁴⁸ HÖRNLE 2015, 20-21. o.

²⁴⁹ HÖRNLE 2015, 20. o.

²⁵⁰ HÖRNLE 2015, 11. o.

²⁵¹ Lásd még ehhez: Violence against women: an EU-wide survey 2014

szerint – a legtöbb európai ország nem kezelte, illetve nem kezeli kellő súllyal a szexuális erőszak problematikáját, ugyanis a beleegyezés fogalma helyett a szexuális erőszak tényállásának központi elemévé az erőszakot, illetve a fenyegetést teszi,²⁵² ráadásul az erőszakon alapuló felelősségi modellnél általános, hogy vizsgálják a sértett beleegyezésének kérdését és néhány országban az eljárás során bizonyítani kell annak hiányát.²⁵³

*BĽUŠ álláspontja szerint a legtöbb európai országban tehát hiányzik a megfelelő törvényi szabályozás és az ehhez kapcsolódó megfelelő joggyakorlat.*²⁵⁴

Dolgozatomban nem célolok ezen álláspont valamennyi érintett állam vonatkozásában való megerősítése vagy megcáfolása, azonban kitérek arra, hogy mely országok törvényi szabályozásában jelenik meg, és ha igen, akkor hogyan jelenik meg a büntetőjogi felelősséget megalapozó „*beleegyezés hiánya*.” A magyar, illetve a német szabályozás részletes elemzése során fogok kitérni arra, hogy ezen szabályozások mennyiben biztosítják a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét, illetve mennyiben tesznek eleget a nemzetközi követelményeknek.²⁵⁵

A következő ábrán zölddel jelöltem azon országokat, amelyek Büntető Törvénykönyve kifejezetten – tehát a törvényszöveg alapján egyértelműen – bünteti a beleegyezés nélkül megvalósuló szexuális cselekményeket, míg pirossal azokat – közöttük Magyarországot is – amelyek a hivatkozott tanulmány szerint nem a beleegyezés hiányát határozzák meg központi tényállási elemként.

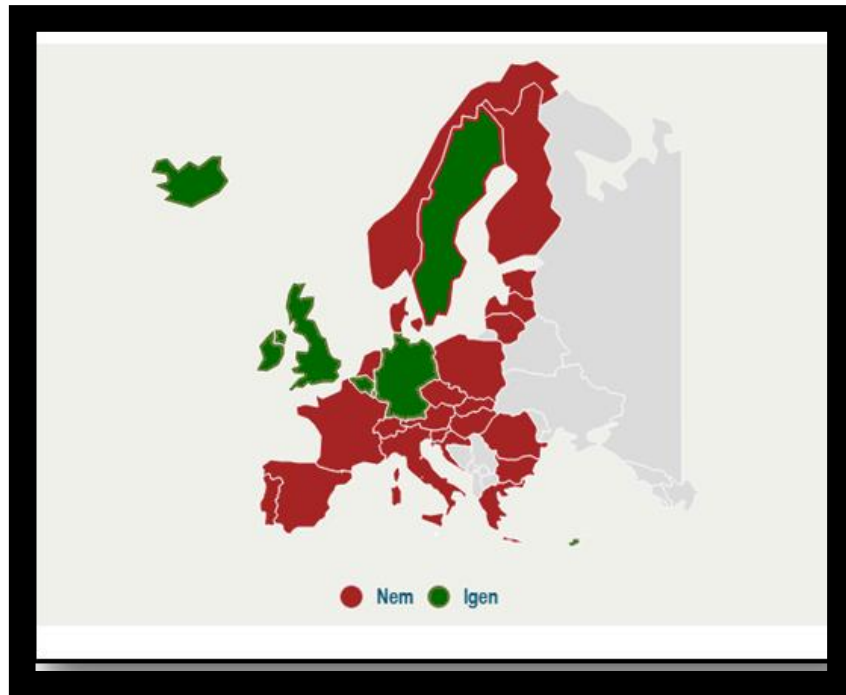
²⁵² BĽUŠ 2018

²⁵³ BÉRCES 2017, 52. o.

²⁵⁴ BĽUŠ 2018

²⁵⁵ Lásd ehhez: Értekezés V. fejezet

**Európai országok, ahol a beleegyezés nélküli nemi cselekmény
szexuális erőszaknak („rape”) számít²⁵⁶**

BŁUS tanulmánya szerint Nyugat-Európában és az Európai Unióban csak néhány olyan ország van, amely eleget tesz az Isztambuli Egyezményben²⁵⁷ foglalt követelményeknek, és biztosítja valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálását azáltal, hogy *a szexuális erőszak legáldefinícióját a beleegyezés/konszenzus hiányára alapítja, tehát hozzájárulási alapú fogalom-meghatározásokkal rendelkezik.* A tanulmány szerint ezen országok: az Egyesült Királyság (Anglia, Wales, Skócia, Észak-Írország) Írország, Belgium, Ciprus, Luxemburg, Izland és Németország.²⁵⁸ A szerző tanulmányának elkészülését követően Svédországban is módosították a szexuális erőszakra szóló törvényt, és 2018. július 1-jétől hatályba lépett az a szabályozás, amelynek értelmében az erőszak vagy fenyegetés nélkül megvalósított szexuális cselekmények is büntetendők, amennyiben nem

²⁵⁶ Pontosabban, amely országokban a szexuális erőszak legáldefiníciója kifejezetten a beleegyezés hiányára épít. *(Saját megjegyzés).* A kép forrása: <https://infogram.com/copy-non-consensual-sex-rape-1hxj48rzkk56vg> (Megtekintés ideje: 2019. február 15.) – kiegészítve Svédországgal.

²⁵⁷ Valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2002)5 számú „A nők erőszakkal szembeni védelméről” című Ajánlásában foglalt követelményeknek. *(Saját megjegyzés)*

²⁵⁸ BŁUS 2018

hangzott el mindkét fél részéről a szexuális cselekményhez való egyértelmű hozzájárulás, vagy a felek a beleegyezést nem fejezték ki egyértelmű testbeszéddel. A törvény hangsúlyozza azt is, hogy a passzivitás nem minősül beleegyezésnek.²⁵⁹ A törvény két új bűncselekményt, a *hanyag nemi erőszakot* és a *gondatlan szexuális bántalmazást* is felvett a büntetendő cselekmények körébe, amely cselekményeket négy évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti. Ezen bűncselekmények lényegi eleme, hogy az elkövető gondatlanul járt el a passzív alany hozzájárulása megítélését illetően, tehát kellő gondosság mellett tudnia kellett volna azt, hogy a passzív alany nem járult hozzá a szexuális cselekményhez.²⁶⁰

A skandináv országok közül, – amely országokat a nemek közti egyenjogúság élharcosaiként tartanak számon – Svédország mellett Izland vezetett be hozzájárulási alapú definíciót.²⁶¹ Norvégiában a parlament elutasította a törvénymódosítást.²⁶² Dániában és Finnországban hasonló kezdeményezéseket tárgyalnak.

Az Isztambuli Egyezményben foglalt követelményeket – a hivatkozott tanulmány szerint – teljesítő államok közül Németországgal a dolgozat V. fejezetében tett exkurzus keretében részletesen is foglalkozom.²⁶³ Itt csak annyit emelnék ki, hogy *Németország* a 177. § alatt, a „Szexuális támadás, szexuális kényszerítés; szexuális erőszak” tényállása (1) bekezdésében hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt a személyt, *aki egy másik személy felismerhető akarata ellenére ezen személlyel szexuális cselekményeket végez vagy végeztet, vagy ezen személyt arra bírja rá, hogy mással szexuális cselekményeket végezzen vagy azokat mástól eltúrje.* A törvény tehát a passzív alany felismerhető akaratára, beleegyezésére mint tényállási elemre épít, a további bekezdésekben pedig szigorúbb szankcióval

---

²⁵⁹ Sweden says rape is rape, regardless of force or threats

²⁶⁰ Sweden approves new law recognising sex without consent as rape 2018

²⁶¹ Sweden says rape is rape, regardless of force or threats

²⁶² Stortinget svikter offer for overgrep 2018

²⁶³ Lásd ehhez: Értekezés V.5. fejezet

fenyegeti a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények súlyosabb – például erőszakkal vagy minősített fenyegetéssel kikényszerített – alakzatait.²⁶⁴

*Az Egyesült Királyság államainak jogrendszerei a szexuális erőszakot lényegében egymással azonos módon szabályozzák.*²⁶⁵ Anglia és Wales a „Szexuális bűncselekményekről szóló” 2003. évi törvényben,²⁶⁶ Skócia a „Szexuális bűncselekményekről szóló” 2009. évi törvényben,²⁶⁷ Észak-Írország pedig a „Szexuális bűncselekményekről szóló” 2008. évi rendeletben.²⁶⁸ Az Egyesült Királyság államai a szexuális erőszakot („*Rape*”) a következőképpen határozzák meg:

- „(1) Egy személy (A) bűncselekményt követ el, amennyiben
- (a) nemi szervével szándékosan behatol egy másik személy (B) nemi szervébe, anusába vagy szájába,
  - (b) B *nem egyezik bele* a behatolásba, és
  - (c) (A) nem feltételezheti megalapozottan azt, hogy (B) beleegyezik a cselekménybe.”²⁶⁹

A szexuális erőszak („*Rape*”) mellett a szexuális zaklatás/támadás tényállása („*Sexual assault*”) a következőképpen rendelkezik:

- „(1) Egy személy (A) bűncselekményt követ el, amennyiben
- (a) szándékosan megérint egy másik személyt (B),
  - (b) az érintés szexuális jellegű,
  - (c) B *nem egyezik bele* az érintésbe, és
  - (d) (A) nem feltételezheti megalapozottan azt, hogy (B) beleegyezik a cselekménybe.”²⁷⁰

---

²⁶⁴ Deutsches Strafgesetzbuch (deuStGB) 177. § Sexueller Übergriff; sexuelle Nötigung; Vergewaltigung

²⁶⁵ Legislation.gov.uk, Sexual Offences in the United Kingdom

²⁶⁶ Sexual Offences Act 2003 (UK Public General Acts)

²⁶⁷ Sexual Offences (Scotland) Act 2009

²⁶⁸ Sexual Offences (Northern Ireland) Order 2008

²⁶⁹ Sexual Offences Act 2003: Part 1 Sexual Offences. 1. Rape (1), (2)

²⁷⁰ Sexual Offences Act 2003: Part 1 Sexual Offences. 3. Sexual assault (1), (2)

A törvény értelmében akkor beszélhetünk *beleegyezésről* (*consent*), amennyiben a passzív alany választási lehetőség mellett egyetért a szexuális cselekménnyel és fennáll a lehetősége és a képessége is arra, hogy szabadon döntsön.²⁷¹ Azt pedig, hogy az elkövetőnek a beleegyezés fennállásával kapcsolatos feltételezése megalapozott volt-e, mindig az eset összes körülményeire tekintettel kell meghatározni, ideértve az elkövető mindazon törekvését, amely a passzív alany beleegyezése fennállásának megállapítására irányul.²⁷²

A törvény a beleegyezés/hozzájárulás kapcsán *bizonyítási vélelmekről* is rendelkezik. Eszerint, amennyiben a büntetőeljárás során bizonyítást nyer, hogy

- a) a vádlott valósította meg a szexuális cselekményt,
- b) a következőkben részletezett valamely körülmény fennáll, és
- c) az elkövető tudott e körülmény fennállásáról,

vélelmezendő, hogy a passzív alany nem járult hozzá a szexuális cselekményhez, kivéve, ha a vádlott elegendő bizonyítékot szolgáltat arra vonatkozóan, hogy a passzív alany beleegyezett a szexuális cselekménybe, és a vádlott ésszerűen nem feltételezhette azt, hogy a passzív alany hozzájárult a szexuális cselekményhez, kivéve, ha a vádlott elegendő bizonyítékot szolgáltat arra vonatkozóan, hogy adott körülmények között ésszerűen feltételezhette a passzív alany szexuális cselekményhez való hozzájárulását.²⁷³

A b) pont szerinti körülmények a törvény értelmében a következők: *Hiányzik a beleegyezés megléte, ha*

- a passzív alannal szemben a cselekmény során vagy közvetlenül azt megelőzően erőszakot alkalmaztak, vagy erőszak alkalmazásával fenyegették meg,
- a cselekmény során vagy közvetlenül azt megelőzően a passzív alanyra tekintettel más személlyel szemben erőszakot alkalmaztak, vagy erőszak alkalmazásával fenyegették,

---

²⁷¹ Sexual Offences Act 2003: Supplementary and general. 74. „Consent”. ... *a person consents if he agrees by choice, and has the freedom and capacity to make that choice.*

²⁷² Sexual Offences Act 2003: Part 1 Sexual Offences. 1. Rape (2)

²⁷³ Sexual Offences Act 2003: 75. Evidential presumptions about consent (1) a)-c)

- a passzív alanyt a cselekmény során jogellenesen fogva tartották,
- a passzív alany a szexuális cselekmény során aludt vagy egyébként öntudatlan állapotban volt,
- a passzív alany olyan testi fogyatékoságban szenved, amely miatt képtelen a hozzájárulás kifejezésére,
- amennyiben a sértettel, annak hozzájárulása nélkül valaki olyan szert vetet be, vagy akinek a ráhatására a sértett olyan szert vesz be, amelynek eredményeképpen a sértett kábult, bódult állapotba kerül és ez által az ellenállása megtörhető, vagy elbódulhat, és ellenállása megtörhetővé válik.²⁷⁴

Ahogy a fentiekben rögzítettek alapján kitűnik, az erőszak, illetve az erőszakkal való fenyegetés az angol jogban is szerepet kap, azonban nem tényállási elemként kerülnek meghatározásra – mint számos európai Büntető Törvénykönyvben – hanem *bizonyítási vélelemként*, tehát olyan körülményként, amelyek fennállása esetén a passzív alany részéről – nem beszélhetünk érvényes beleegyezésről.²⁷⁵ Az angol jog értelmében a részletezett bizonyítási vélelmek ugyan megdönthetőek, azonban erőszak vagy fenyegetés alkalmazása, személyi szabadság megsértése, a passzív alany elkábítása stb. esetén lényegében feleslegessé válik a beleegyezés hiányának további bizonyítása. Azokban az esetekben pedig, amelyekben nem beszélhetünk a fentiek szerint rögzített bizonyítási vélelmekről, vizsgálni kell a szexuális cselekménybe való beleegyezést. HÖRNLE szerint a törvény szövegét vizsgálva nem kapunk egyértelmű választ arra, hogy a passzív alany belső vagy a külvilág számára kinyilvánított akarata áll-e a fókuszpontban. Az angol szakirodalomban találkozunk olyan megközelítéssel, miszerint a passzív alany belső meggyőződése, belső akarata a releváns,²⁷⁶ és ez a fajta megközelítés a joggyakorlattól sem idegen. *Egy 2012-ben született bírósági döntésben a Court of Appeal elfogadta azt, hogy látszólagos egyetértés esetén is figyelembe vehető*

---

²⁷⁴ Sexual Offences Act 2003: 75. Evidential presumptions about consent (2) a)-f)

²⁷⁵ HÖRNLE 2015, 12. o.

²⁷⁶ HORDER 2013, 351. o., Hivatkozva: HÖRNLE 2015, 12. o.

*a tényleges ellenálló belső akarat.*²⁷⁷ Szintén problémás kérdés, hogy mit jelent a beleegyezés fogalma kapcsán a választás szabadsága és lehetősége.²⁷⁸

Írorszában a szexuális bűncselekmények újraszabályozására 2017-ben került sor. A 2017. március 27-én hatályba lépett törvénymódosítás az erőszakos szexuális bűncselekmények szabályozása során szintén a beleegyezésre, pontosabban annak hiányára helyezi a hangsúlyt, és – egy nem taxatív felsorolás keretében – rögzíti azt is, hogy mely esetekben nem beszélhetünk beleegyezésről. A szabályozásról a beleegyezés fogalmi kérdéseinek vizsgálata során a későbbiekben részletesen is szólok.²⁷⁹

Azon további államok, amelyek szabályozása BŁUŚ hivatkozott tanulmánya szerint megfelel az Isztambuli Egyezményben foglalt követelményeknek, szintén a „*beleegyezést*” teszik a törvényi szabályozás központi elemévé. Így a *belga büntető törvény* értelmében „a szexuális behatolás bármely formája – függetlenül annak természetétől és az elkövetés eszközétől –, megvalósítja a nemi erőszak büntettét, amennyiben azt *a cselekményhez beleegyezését nem adó személlyel (non-consensual person)* szemben követték el.” A törvényi rendelkezés szerint nem beszélhetünk hozzájárulásról, amennyiben a bűncselekményt erőszakkal, kényszerítéssel vagy megfélemlítéssel követték el, vagy a cselekmény elkövetését az áldozat fogyatékossága vagy fizikai, vagy mentális betegsége tette lehetővé.²⁸⁰

A ciprusi büntető törvénykönyv szerint „szexuális erőszakot az követ el, aki egy nővel, annak *hozzájárulása nélkül* végez nemi cselekményt, úgyszintén az is, aki a hozzájárulást erőszakkal vagy a testi épség elleni fenyegetéssel szerzi meg, illetve házasságban úgy, hogy magát a házasság nő férjének adja ki.”²⁸¹

---

²⁷⁷ Lásd ehhez: C. v. R. [2012] EWCA Crim 2034. Case No: 2011/06166/D1 16. pont

²⁷⁸ Lásd ehhez: HÖRNLE 2015, 12. o.

²⁷⁹ Lásd ehhez: Értekezés V.4.2.5. fejezet

²⁸⁰ Criminal Code of Belgium, Article 375

²⁸¹ Criminal Code of Cyprus, Section 144. Röviden utalok arra, hogy a bűncselekmény utolsó fordulata a „*férjszínlelés*” esetét szankcionálja, amelyet a magyar jogban a Csemegi Kódex ismert és büntetett. 1878. évi V. törvénycikk 245. §: „Aki magát valamely nő férjének színli, és a nőnek tévedését felhasználja, hogy azzal nemileg közösüljön: szemérem elleni büntett miatt három évig terjedhető börtönnel büntetendő. A bűnvádi eljárásnak csak a sértett nőnek vagy férjének indítványára van helye.”

A luxemburgi törvény értelmében „szexuális erőszaknak minősül és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a szexuális behatolás bármilyen formája, függetlenül annak típusától és módjától, amennyiben olyan személy sérelmére követik el, *aki nem egyezik bele a cselekménybe*, ideértve azon eseteket is, amikor erőszakot vagy súlyos fenyegetést alkalmaznak, vagy a megtevesztés esete áll fenn, vagy visszaélnék azzal, hogy a személy akaratnyilvánításra vagy védekezésre képtelen.”²⁸²

Izland hatályos Büntető Törvénykönyve szerint pedig „az a személy, aki egy másik személlyel *annak beleegyezése nélkül* közösül vagy más szexuális cselekményt végez szexuális erőszakot követ el és egy évtől tizenhat évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” A törvény értelmében beleegyezésről akkor beszélhetünk, ha azt szabad akarat alapján fejezték ki. Így nem beszélhetünk beleegyezésről, amennyiben a passzív alannal szemben erőszakot, fenyegetést vagy más jogtalan kényszerítést alkalmaznak. Erőszaknak minősül az is, amikor a passzív alany jogellenes fogvatartás, kábító hatású anyag vagy egyéb ok miatt nem képes a szabad akaratnyilvánításra. Ugyancsak nemi erőszaknak minősül és büntetendő, aki a passzív alanyt megtevesztéssel vagy tévedését kihasználva bírja rá a nemi kapcsolatra, vagy a passzív alany pszichés betegségének, szellemi fogyatékoságának felhasználásával valósítja meg a szexuális cselekményt. Nemi erőszakot követ el az is, aki a passzív alany védekezésre képtelen állapotát használja fel szexuális cselekményre, vagy olyan személlyel végez szexuális cselekményt, aki nem képes felismerni a nemi kapcsolat jelentőségét.²⁸³

Bár BĽUŠ hivatkozott tanulmánya alapján *Ausztria* nem tartozik azon országok közé, amely országoknak a szexuális erőszakra vonatkozó legáldefiníciója megfelelne az Isztambuli Egyezményben foglalt követelményeknek, indokolt kitérni a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális deliktumok osztrák szabályozására is, ugyanis az osztrák

---

²⁸² Criminal Code of Luxembourg, Article 375

²⁸³ Would it work here? New law in Iceland means rape accused must prove they had explicit consent 2018

Büntető Törvénykönyvbe (*Österreichisches Strafgesetzbuch*, a továbbiakban: östStGB) 2015-ben beiktatott szexuális önrendelkezés megsértése (*Verletzung der sexuellen Selbstbestimmung – östStGB 205a §*) tényállás szintén alkalmas lehet a fentiekben hivatkozott nemzetközi követelmények teljesítésére.

Az östStGB 205a §-a értelmében (1) Aki egy másik személlyel annak *akarata ellenére*, egy kényszerhelyzetet vagy egy korábbi fenyegető helyzetet kihasználva közösül vagy vele más, a közösüléssel egy tekintet alá eső nemi cselekményt végez, amennyiben súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Büntetendő az is, aki egy másik személyt az (1) bekezdésben meghatározott módon *arra bír rá*, hogy egy másik személlyel közösüljön vagy ehhez hasonló nemi cselekményt végezzen, vagy azt eltűrje; vagy azért, hogy saját vagy egy másik személy nemi vágyát felkeltse vagy kielégítse, egy másik személyt arra bír rá, hogy közösüléshez hasonló nemi cselekményt akarata ellenére magán végrehajtson.

A szexuális önrendelkezés megsértése tényállásának deklarált célja a nem a passzív alany szabad akaratán alapuló nemi cselekményekkel szembeni fokozott védelem biztosítása.²⁸⁴ A 205a § azokat az eseteket foglalja magában, amelyekben a passzív alany a közösülést nyilvánvalóan és az elkövető által is felismerhetően elutasítja, azzal szemben azonban nem védekezik, így az elkövető a szexuális cselekményt kényszerítés nélkül végre tudja hajtani. BERTEL – SCHWAIGHOFER szerzőtársak szerint a paragrafus a nem nemet jelent alapvetően deklarálja.²⁸⁵ HINTERHOFER – ROSBAUD szerzőtársak ezt akképpen fogalmazzák meg, miszerint a 205a § célja a büntetőjogi védelem biztosítása mindazon nem önkéntes közösüléssel, illetve a közösüléssel egy tekintet alá eső nemi cselekménnyel szemben, amelyek nem érik el a szexuális kényszerdeliktumok által megkívánt „szintet”, vagyis nem alapozzák meg a súlyosabban büntetendő szexuális erőszak (*Vergewaltigung – östStGB 201. §*)

---

²⁸⁴ PHILIPP 2018, 49. o.

²⁸⁵ BERTEL – SCHWAIGHOFER 2018, 52. o.

és szexuális kényszerítés (geschlechtliche Nötigung – östStGB 202. §) szerinti minősítést.²⁸⁶

A 205a § (1) bekezdése akkor szankcionálja az elkövetőt, ha a passzív alany szexuális önrendelkezését azáltal sérti, hogy vele a tényállásban meghatározott módon – vagyis akarata ellenére vagy egy kényszerhelyzetet kihasználva vagy egy korábbi fenyegető helyzetet kihasználva – közösül vagy a közösüléssel egy tekintet alá eső nemi cselekményt végez. A (2) bekezdés azokat az eseteket foglalja magában, amikor az elkövető egy másik személyt az (1) bekezdésben meghatározott módon arra bír rá, hogy egy másik (harmadik) személlyel közösüljön vagy ahhoz hasonló nemi cselekményt végezzen, vagy az ilyen cselekményeket eltűrje (*1. fordulat*), vagy arra bír rá, hogy a közösüléssel egy tekintet alá eső nemi cselekményt akarata ellenére a passzív alany magán végrehajtson annak érdekében, hogy az elkövető vagy egy harmadik személy nemi vágyát felkeltse vagy kielégítse. (*2. fordulat*)²⁸⁷

PHILIPP szerint a (2) bekezdés 2. fordulata esetén feleslegesnek tűnik *az akarata ellenére* kitételre hivatkozás, hiszen az (1) bekezdésben meghatározott elkövetési módokra való utalás maga után vonja a hiányzó önkéntességet.²⁸⁸ HINTERHOFER – ROSBAUD szerzőpáros szerint pedig a (2) bekezdés 2. fordulata egy „*törvényalkotási kudarcként*” fogható fel, figyelemmel arra, hogy a passzív alany közösüléshez hasonló nemi cselekményt önmagán nem tud végezni, így ilyen cselekményre a passzív alanyt nem is lehet rábírn.²⁸⁹

A közösülésen, illetve a közösüléssel egy tekintet alá eső nemi cselekményeken – mint az anális és orális nemi cselekmények – kívüli nemi cselekményekre kényszerítés – például a nemi szerv megfogása – nem a 205a §, hanem az enyhébben minősülő 218. §-ban szabályozott szexuális zaklatás (Sexuelle Belästigung und öffentliche geschlechtliche Handlungen – östStGB 218. §) keretei között büntetendőek.²⁹⁰

A bűncselekmény mindkét fordulata esetén szükséges, hogy az elkövető a

---

²⁸⁶ HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 147. o.

²⁸⁷ HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 148. o.

²⁸⁸ PHILIPP 2018, 51. o.

²⁸⁹ HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 151. o.

²⁹⁰ BERTEL – SCHWAIGHOFER 2018, 52. o.

cselekményt a) *a passzív alany akarata ellenére* vagy b) *a passzív alany kényszerhelyzetét kihasználva* vagy c) *egy korábbi fenyegető helyzetet kihasználva* kövesse el.²⁹¹

1. A passzív alany akarata ellenére történő elkövetés

Ezen elkövetési mód kapcsán a passzív alannak a külvilág számára kifejezésre kell juttatnia azt, hogy ő a törvény szerint meghatározott nemi cselekménybe nem egyezett bele. Ez történhet kifejezetten – verbális elutasítás formájában –, tartalmában ennek megfelelő gesztusokkal – például elfordulás – vagy akár konkludens módon – például a passzív alany sírni kezd – is.²⁹² A passzív alany pusztán belső elutasítása vagy egy kényszerhelyzet pusztán szubjektív érzése nem elegendő.²⁹³ A passzív alany ellentétes akaratának az elkövető számára fölismerhetőnek kell lennie,²⁹⁴ valamint releváns az is, hogy az elkövető legalább lehetségesnek tartsa azt, illetve abba belenyugodjon, hogy ő a közösülést vagy az ezzel egy tekintet alá eső nemi cselekményt a passzív alany akarata ellenére hajtja végre, illetve a cselekményt a passzív alany az akarata ellenére tűri el.²⁹⁵ A passzív alany ellenálló akaratának egy objektív, külső szemlélő számára is felismerhetőnek kell lennie, máskülönben a passzív alany akarata ellenére való cselekvés nem lenne objektíve előrelátható.²⁹⁶ Az azonban nem feltétel, hogy a passzív alany védekezzen a cselekménnyel szemben.

2. Kényszerhelyzet kihasználásával történő elkövetés

Kényszerhelyzet akkor áll fenn, ha olyan kedvezőtlen körülmények találkoznak, amelyek miatt a passzív alany személyes körülményei alapján kényszerítve érzi magát arra, hogy a közösülést vagy azzal egy tekintet alá eső nemi cselekményt végrehajtsa, vagy azt eltűrje; feltéve, hogy e körülmények fennállása nélkül a cselekményt nem valósította volna meg, illetve azt nem tűrte volna el.²⁹⁷ Ilyen kényszerítő helyzetnek minősül a súlyos anyagi nehézség, de például a passzív alany hajléktalansága vagy szerfüggősége, alkoholbetegsége is

---

²⁹¹ HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 148. o.

²⁹² BERTEL – SCHWAIGHOFER 2018, 52. o.

²⁹³ HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 148-149. o., lásd még ehhez: EBRV StRÄG 2015, 35

²⁹⁴ *erkennbare Wille*

²⁹⁵ PHILIPP 2018, 49. o.

²⁹⁶ BERTEL – SCHWAIGHOFER 2018, 52. o.

²⁹⁷ EBRV StRÄG 2015, 36.

megalapozhatják a tényállás szerinti minősítést.²⁹⁸ Valamely, a passzív alanyhoz közel álló személy megfenyegetése is e körbe sorolható, feltéve, hogy nem veszélyes fenyegetésről van szó, mert az már a szexuális kényszerítés tényállása²⁹⁹ keretében nyer értékelést.³⁰⁰ Önmagában az elkövetőtől való gazdasági függés ellenben nem alapozza meg az e tényállás szerinti minősítést. A kényszerhelyzetet az használja ki, aki a passzív alany szorult helyzetét, mint a céljaihoz hozzájáruló faktort veszi számításba.³⁰¹

3. Egy korábbi fenyegető helyzet kihasználásával történő elkövetés

A harmadik elkövetési mód esetében *egy korábbi fenyegető helyzetet használ ki az elkövető*, az erőszak vagy veszélyes fenyegetés azonban nem szükséges. Fizikai és pszichikai ráhatás egyaránt szóba jöhet.³⁰² A korábbi fenyegető helyzet egy fizikai vagy pszichikai hatás eredményeképpen következik be, és a passzív alannál egy olyan pszichikai állapot kialakulásához vezet, amelyben a passzív alany félelemből nem tud szabadon dönteni. A gyakorlatban ez megvalósulhat úgy, hogy a passzív alany egy harmadik személlyel szemben alkalmazott erőszakos cselekmény szemtanúja, amely cselekmény alapján következtetni lehet az elkövető passzív alannal szembeni erőszakos cselekményére is. A megfélemlítés azáltal is bekövetkezhet, hogy a passzív alanyban önmagában az elkövető jelenléte, illetve magatartása félelmet idéz elő, vagy azt a benyomást kelti, hogy a passzív alany ellenállás esetén súlyos következményekre számíthat. Alapvetően irreleváns az, hogy a megfélemlítő cselekményt mikor alkalmazzák, a megfélemlítésnek nem kell szükségszerűen az elkövetés időpontjával szoros időbeli kapcsolatban állnia, elegendő az, hogy az adott cselekménynek az elkövetés időpontjában még hatása van.³⁰³ Tipikusan ilyen az elkövető által a passzív alannal szemben korábban alkalmazott erőszakos cselekmény vagy cselekménysorozat, amely a passzív alanyt félelemből arra „készteti”, hogy a nemi cselekményt eltűrje. Az sem szükséges,

---

²⁹⁸ EBRV StRÄG 2015, 36., PHILIPP 2018, 50. o, HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 150. o.

²⁹⁹ Geschlechtliche Nötigung – östStGB 202. §

³⁰⁰ EBRV StRÄG 2015, 36., PHILIPP 2018, 50. o, HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 150. o.

³⁰¹ HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 150. o.

³⁰² PHILIPP 2018, 50. o.

³⁰³ BERTEL – SCHWAIGHOFER 2018, 53. o.

hogy a megfélemlítést az elkövető a 205a § végrehajtása érdekében alkalmazza.³⁰⁴ Amennyiben az elkövető kényszert alkalmaz a közösülés vagy ahhoz hasonló nemi cselekmény érdekében a passzív alannal szemben, akkor a 201. §-ban szabályozott szexuális erőszak miatt büntetendő, amennyiben pedig a passzív alanyra olyan hatással van a megfélemlítés, hogy védekezésre képtelen lesz az elkövető cselekményével szemben és az elkövető kihasználja a passzív alany ezen állapotát, akkor pedig a 205. §-ban deklarált védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személlyel szembeni szexuális visszaélés (Sexueller Missbrauch einer wehrlosen oder psychisch beeinträchtigten Person – östStGB 205. §) miatt büntetendő.

*A hivatkozott országokon kívül, valamennyi európai állam szabályozása az erőszak, fenyegetés, illetve a kényszerítés fogalmára építi a szexuális erőszak tényállását.*³⁰⁵ Ennek indokán az Egyesült Nemzetek Nőkkel szembeni Megkülönböztetés Elleni Bizottsága (CEDAW Bizottság) az elmúlt években számos európai államot – köztük Magyarországot is³⁰⁶ – figyelmeztetett arra, hogy törvényeiket összhangba kell hozni a nemzetközi normákkal, beleértve az *Isztambuli Egyezményt is, amely a nemi erőszakot a beleegyezés hiányára alapozva definiálja.* Jelenleg tizenkilenc olyan európai ország van, amely már ratifikálta az Isztambuli Egyezményt, de még változtatniuk kell(ene) a Büntető Törvénykönyvön az Egyezményben foglaltaknak való megfelelés érdekében. Az Egyezményt Magyarország 2014 márciusában írta alá, a ratifikációra azonban nem került sor, így az kötelező erővel Magyarország vonatkozásában nem bír.³⁰⁷

---

³⁰⁴ EBRV StRÄG 2015, 37., PHILIPP 2018, 50. o., HINTERHOFER – ROSBAUD 2016, 150-151. o.

³⁰⁵ Lásd ehhez: Legal Definitions in the EU Member States

³⁰⁶ Magyarország kapcsán lásd részletesebben: CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról. A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó Bizottság Magyarország összevont hetedik és nyolcadik időszakos jelentésével kapcsolatban a Bizottság ötvennegyedik ülésén (2013. február 11. - március 1.) elfogadott záró észrevételek 20. pont

³⁰⁷ PÁLFI 2018. Utalni kell arra is, hogy bár a gyermekek és nők védelmének fontosságáról, valamint az Isztambuli Egyezményhez való csatlakozás elutasításáról szóló 2/2020. (V. 5.) OGY politikai nyilatkozat értelmében az Országgyűlés felszólította a Kormányt, hogy ne tegyen további lépéseket az Isztambuli Egyezmény kötelező hatályának elismerése iránt, azonban azt is hangsúlyozta, hogy az Isztambuli Egyezmény azon pontjai, amelyekre értéként tekint – különösen a gyermekek védelme és

IV.6. Részösszegzés

BŁUŚ hivatkozott tanulmánya értelmében csak néhány olyan európai ország van, ahol a szexuális erőszak legáldefiníciója maradéktalanul megfelel azon nemzetközi követelménynek, hogy csupán a beleegyezés hiányán alapuljon a büntetőjogi felelősség. Ezen országok: az Egyesült Királyság (Anglia, Wales, Skócia, Észak-Írország) Írország, Belgium, Ciprus, Luxemburg, Izland és Németország, kiegészülve Svédországgal. Ezzel kapcsolatban a CEDAW Bizottság is azt hangsúlyozza, hogy az európai államoknak büntető törvényeik szexuális erőszakra vonatkozó rendelkezéseit összhangba kellene hozni az Isztambuli Egyezményrel, amely összhang elengedhetetlen feltétele a beleegyezés hiányának központi elemmé tétele.

Álláspontom szerint önmagában az a tény, hogy csak néhány olyan európai ország van, ahol a szexuális erőszak legáldefiníciója a beleegyezés hiányára épít, nem jelenti szükségszerűen azt is, hogy más államok törvényei nem biztosítják a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét, illetve nem szankcionálják a passzív alany beleegyezését nélkülöző, azonban az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kikényszerített szexuális erőszak szintjét el nem érő nemi cselekményeket. A szexuális önrendelkezés fokozott védelmét hivatott szolgálni például Magyarországon a „*Szexuális kényszerítés*” tényállása, Ausztriában pedig a „*Szexuális önrendelkezés megsértése*” tényállása.³⁰⁸

A dolgozat V. fejezetében a magyar szabályozást veszem górcső alá, és többek között azon tézist kívánom igazolni, hogy a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények hatályos magyar szabályozása keretében a szexuális kényszerítés legáldefiníciója ugyan nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi dokumentumokban foglalt azon követelménynek, hogy az államok kifejezetten a beleegyezés hiányára alapítsák a büntetőjogi felelősséget, azonban a szexuális kényszerítés tényállásának kényszerítés fogalmára alapított szabályozása is alkalmas a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálására.

---

a nők elleni erőszakkal szembeni fellépés –, jelenleg is részei a magyar jogrendszernek, amely biztosítja a szükséges jogi garanciákat minden védelemre szorulóknak.

³⁰⁸ östStGB 205a § Verletzung der sexuellen Selbstbestimmung

V. A BELEEGYEZÉS NÉLKÜLI SZEXUÁLIS CSELEKMÉNYEK HATÁLYOS SZABÁLYOZÁSA MAGYARORSZÁGON

„Régi bűnök és régi fogalmak új köntösben?” ³⁰⁹

A hatályos Büntető Törvénykönyvünk a passzív alany beleegyezése nélkül megvalósított szexuális cselekmények szankcionálását a szexuális kényszerítés (Btk. 196. §), illetve a szexuális erőszak (Btk. 197. §) tényállása keretébe vonja, míg a szeméremsértő cselekmények szankcionálását a szeméremsértés tényállása (Btk. 205. §) biztosítja. A szexuális bűncselekmények újraszabályozása hazánkban már régóta időszerű volt,³¹⁰ hiszen – ahogyan az a történeti áttekintés alapján is egyértelműen kitűnik – az 1978. évi IV. törvény az erőszakos szexuális bűncselekmények szabályozási struktúráját és terminológiáját a Csemegi Kódextől vette át.³¹¹ Ez a szabályozási struktúra azonban – ahogy a történeti áttekintés alapján szintén látható – idővel számos okból nem volt fenntartható. A XIX. század vége óta ugyanis mind a szexualitásról alkotott társadalmi felfogás, mind pedig a törvényi szabályozás alapjai, jogtárgyszemlélete, mind pedig a nemzetközi elvárások lényegesen megváltoztak.³¹² A nemi erkölcs elleni bűncselekmények körében használt egyes fogalmak megváltoztatására irányuló javaslatokat elfogadva a jogalkotás új terminológiákat vezetett be.³¹³

V.1. A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények tényállásainak egyes közös elemei

V.1.1. A fejezetcím

---

³⁰⁹ A Magyar Kriminológiai Társaság Viktimológiai Szekciójának „Fókuszban a szexuális bűncselekmények áldozatai: régi bűnök új köntösben” című szekciójának központi témája alapján.

³¹⁰ Így többek között: FEHÉR – VIRÁG 2006, 31–35. o., NAGY – SZOMORA 2004b, 17–25. o., TÓTH Á. L. 2007, 235–250. o.

³¹¹ SZOMORA 2013b, 649. o.

³¹² Ugyanott

³¹³ VASKUTI 2013b, 96. o.

A régi Btk. szerinti nemi erkölcs elleni bűncselekmények jogi tárgya, vagyis a nemi erkölcs – több női jogvédő szervezet álláspontja szerint – nehezen meghatározható volt, illetve a nemi erkölcs elleni bűncselekmények megnevezés elavulttá vált.³¹⁴ A hangsúlyt ennek megfelelően inkább az egyénre, az egyén szexuális integritására és önrendelkezésére kellett helyezni. Ezt a felismerést követve, míg Európa országában korábban általános volt a szexuális bűncselekményeket a szemérem, illetve a nemi erkölcs elleni cselekményként meghatározni, a XX. század második felétől lezajlott kodifikációk eredményeként a legtöbb európai ország jogi terminológiájából már eltűnt a nemi erkölcs elleni bűncselekmények megjelölés.³¹⁵ Így például Németországban „A szexuális önrendelkezés elleni bűncselekmények” („Straftaten gegen die sexuelle Selbstbestimmung”),³¹⁶ Svájcban „A szexuális integritás elleni bűncselekmények” („Strafbare Handlungen gegen die sexuelle Integrität”),³¹⁷ Ausztriában „A szexuális integritás és önrendelkezés elleni bűncselekmények” („Strafbare Handlungen gegen die sexuelle Integrität und Selbstbestimmung”),³¹⁸ Franciaországban a „Szexuális támadások” („Sexual aggressions”)³¹⁹ kategóriák lettek használatosak. A 2013. július 1-jével hatályba lépett magyar Btk. az európai mintákhoz hasonlóan szabályoz és kategorizál. A Btk. miniszteri indokolása szerint „*A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények*” fejezet címe a régi Btk. vonatkozó címénél jobban kifejezi a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat, hiszen nem a nemi erkölcs védelme az elsődleges és egyetlen védett jogi tárgy, hanem a nemi integritás, nemi önrendelkezés, nemi szabadság védelme is.” Előbbi a „köz” érdekét tartja elsődlegesen szem előtt, utóbbi pedig

---

³¹⁴ Nőszervezetek észrevételei 2012, 14. o.: Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség, Magyarországi Női Alapítvány, Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület, Patriarchátust Ellenzők Társasága Jogvédő Egyesület

³¹³ SZOMORA 2005, 197. o., Nőszervezetek észrevételei 2012, 14. o.

³¹⁶ Deutsches Strafgesetzbuch – Dreizehnter Abschnitt – Straftaten gegen die sexuelle Selbstbestimmung

³¹⁷ Schweizerisches Strafgesetzbuch – Fünfter Titel – Strafbare Handlungen gegen die sexuelle Integrität

³¹⁸ Österreichisches Strafgesetzbuch – Zehnter Abschnitt – Strafbare Handlungen gegen die sexuelle Integrität und Selbstbestimmung

³¹⁹ Französisches Strafgesetzbuch / Code pénal von Lyn Paula Ollinger – 3. Abschnitt – Sexuelle Angriffe

a „magánszféra” védelmére fókuszál.³²⁰ Az új Btk. szexuális bűncselekményekre vonatkozó rendelkezéseinek egyik legfontosabb üzenete tehát az, hogy meg kell védeni az egyén testi és szexuális integritását.

A fejezetcím változása tehát mindenképpen előremutató, azonban egyrészt a már hivatkozott indokokra figyelemmel, másrészt a nemi erkölcs jogtárgyi szerepének, alkalmasságának megkérdőjelezhető volta miatt szerencsésebb lett volna a nemi erkölcs kategória mellőzése a Kódexben.³²¹

V.1.2. A jogi tárgy

A bűncselekmények jogi tárgya a szexuális önrendelkezés, a nemi szabadság,³²² amennyiben gyermek vagy fiatalkorú sérelmére követik el, az ifjúság egészséges nemi fejlődése (is). Másodlagos jogi tárgyként említhető a passzív alany becsülete, emberi méltósága, egészsége, és – az erőszakkal vagy minősített fenyegetéssel megvalósított szexuális cselekmények esetén hangsúlyosan – a passzív alany testi épsége is. A továbbiakban részletesen a szexuális önrendelkezéssel, mint elsődleges jogi tárggyal foglalkozom.

A szexuális önrendelkezés mint jogi tárgy relatíve későn jelent meg a büntetőjogi dogmatikában.³²³ Ezért is határozza meg a német szakirodalomban HOLZLEITHNER a szexuális önrendelkezést (*sexuelle Selbstbestimmung*) „késői” jogi tárgyként („*spätes*” *Rechtsgut*).

A büntető törvénykönyvekbe – egyéb új fogalmakkal együtt – csak a XX. század utolsó negyedében került beiktatásra, mégpedig azért, hogy az idejétmúlt *nemi erkölcs* mint jogi tárgy, és az ehhez szorosan kapcsolódó fajtalanság és közösülés fogalom párosa helyébe lépjen.³²⁴ Ezen paradigmaváltás célja a szexuális erőszak áldozatainak fokozott védelme volt.³²⁵ Németországban például az 1970-es években következett be a nagy „szemantikai áttörés”, ekkor

---

³²⁰ A 2012. évi C. törvény miniszteri indokolása a Büntető Törvénykönyvről 482. o. A továbbiakban Btk. miniszteri indokolása

³²¹ Lásd ehhez részletesen: SZOMORA 2006a, 611-638. o., SZOMORA 2013b, 649. o.

³²² A szexuális önrendelkezés és a nemi szabadság fogalmát szinonim fogalomként használom.

³²³ Lásd ehhez: HOLZLEITHNER 2017, 31. o.

³²⁴ HOLZLEITHNER 2017, 31. o. Lásd még ehhez: BENKE – HOLZLEITHNER 1998, 41-88. o.

³²⁵ Lásd ehhez: NELLES 2017, 1165. o.

került ugyanis átalakításra a „szexuális büntetőjog” (*Sexualstrafrecht*) fogalomkészlete.³²⁶ A svájci jog csak mintegy kettő évtizeddel később indult meg ugyanezen az úton: A svájci Büntető Törvénykönyvnek a „Szexuális integritás elleni büntetendő cselekményekről” szóló rendelkezései 1992. október 1-jén léptek hatályba.³²⁷ Ausztriában pedig a „Szexuális integritás és önrendelkezés elleni büntetendő cselekmények” fejezetcím csak 2004-ben került bele a törvénykönyvbe.³²⁸ Magyarországon ez a fogalmi változás a 2013. július 1-jétől hatályos 2012. évi C. törvényünk érdeme, amely már szintén a szexuális önrendelkezést mint jogi tárgyat helyezi előtérbe, bár – ahogyan korábban utaltam rá – még a jogtárgyi alkalmasságát tekintve vitatott nemi erkölcs mint jogi tárgy is szerepet kap.³²⁹

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének korábban hivatkozott 3., illetve 8. cikke értelmében: (1) Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, illetve (2) Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét (...) tiszteletben tartsák. Az Egyezmény ezen cikkei explicit módon ugyan nem tartalmazzák *a szexuális önrendelkezést mint alapjogot*, azonban ahogy arra az Isztambuli Egyezmény Értelmező Jelentése is felhívja a figyelmet, ezen cikkekre tekintettel a tagállamoknak eleve fennálló kötelezettsége a sértett beleegyezése nélkül megvalósuló szexuális cselekmények szankcionálása.³³⁰ A tagállamok tehát kötelesek arra, hogy a büntetőjog eszköztárával fokozottan védjék a passzív alany szexuális önrendelkezését, ugyanis a szexuális önrendelkezés az emberi szabadságjogok integráns részét képezi,³³¹ amely szoros korrelációban van az emberi méltósághoz való joggal csakúgy, mint az önrendelkezés egyéb vonatkozásai.³³²

---

³²⁶ BGBI. 1973, S. 1725. HOLZLEITHNER 2017, 31. o.

³²⁷ BBl. 1992 V 451. HOLZLEITHNER 2017, 32. o.

³²⁸ BGBI. I 2004/15. HOLZLEITHNER 2017, 32. o.

³²⁹ A nemi erkölcs jogtárgyi alkalmasságával, pontosabban alkalmatlanságával összefüggésben lásd: SZOMORA 2006a, 611-638. o.

³³⁰ Lásd ehhez részletesen: GILÁNYI 2015, 120-121. o., BT-Drs. 18/1969, 2. o., lásd még ehhez: EL-GHAZI 2017, 159. o.

³³¹ SINKU 2012, 172. o.

³³² FRANCZIA 2014, 167. o., Lásd még ehhez: NAGY A. 2017d, 6. o., NAGY A. 2017e, 89. o.

A szexuális önrendelkezés tartalmilag három „részt jogosultságból” áll. Ezen részt jogosultságok: 1. a nemi identitás kialakulásának, kialakításának a szabadsága; 2. a nemi identitásnak megfelelő nemi cselekmények gyakorlása, és 3. a nemi cselekmények szituációs elemei megválasztásának szabadsága. Ez utóbbi magában foglalja a partnerválasztás szabadságát, illetve a döntési szabadságot a tekintetben, hogy hol, mikor, hogyan és milyen nemi cselekményt folytasson az egyén a partnerével. Bármelyik elem sérelme a jogi tárgy sérelmét eredményezi.³³³ Az egyes szituációs elemek sérelmének különös jelentősége lehet az élettársi, házastársi és más párkapcsolatokon belül vagy akár prostituált sérelmére történő elkövetésnél. A törvény a párkapcsolatok különböző formáin belül is maximális védelemben részesíti ugyanis a szexuális önrendelkezést.³³⁴

A német kommentárirodalom képviselői közül FISCHER a szexuális önrendelkezést – a magyar definícióval szinte teljesen megegyezően – az egyén arra irányuló szabadságaként határozza meg, hogy szabadon dönthet arról, hogy hol, mikor, kivel és milyen jellegű szexuális cselekményt akar végezni.³³⁵ Ez az önrendelkezés pedig része az emberi méltóságból eredő általános személyiségi jogoknak, mely szorosan kapcsolódik a személy szellemi, erkölcsi és szociális identitásához.³³⁶ HOVEN megfogalmazása szerint a szexuális önrendelkezés az egyén arra való képessége, hogy szexualitásáról szabadon dönthet, és e döntés szerint cselekedhet.³³⁷ Így fogalmaz SICK is, álláspontja szerint a szexuális önrendelkezés védelme azt jelenti, hogy a passzív alany számára biztosítottak azok a fizikai és pszichikai feltételek, amelyek révén az egyén képes önmaga meghatározni azt, hogy adott időben és helyen, adott személlyel akar-e szexuális kapcsolatot létesíteni vagy sem.³³⁸

A szexuális önrendelkezés fogalma – hasonlóan a szabadság fogalmához – meghatározható pozitív és negatív értelemben egyaránt.³³⁹ A negatív

---

³³³ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 196. §-ához, SZOMORA 2008a, 125-126. o., SZOMORA 2017, 61. o., SZOMORA 2019, 443. o., NAGY A. 2017a, 68. o.

³³⁴ SZOMORA 2013a, 403. o.

³³⁵ FISCHER 2017b, 1180. o., BT-Drs. 18/1969, 2. o.

³³⁶ FISCHER 2017b, 1180. o.

³³⁷ HOVEN 2018, 7. o.

³³⁸ SICK 1993, 87. o.

³³⁹ SICK – RENZIKOWSKI 2006, 603. o., EL-GHAZI 2017, 159. o.

szabadság „szabadság valamitől,” azaz „*Freiheit von,*” míg a pozitív szabadság „szabadság valamire”, vagyis „*Freiheit zu*”.³⁴⁰ Ezen meghatározás alapján pozitív értelemben a szexuális önrendelkezés azt jelenti, hogy az egyén a szexuális önrendelkezés valamennyi tartalmi elemét illetően szabadon dönthet, vagyis beleegyezhet a más személlyel való szexuális kapcsolatba, és ez a beleegyezés jogilag releváns; negatív értelemben pedig a kényszermentességet jelenti, vagyis az egyén ahhoz való jogát, hogy bármelyik összetevőt illetően más személytől eredő kényszerszertől mentesen dönthessen, tehát, hogy akarata ellenére senkit se lehessen büntetlenül szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszeríteni. Büntetőjogi értelemben ez utóbbinak, vagyis a kényszermentességnek van kiemelt jelentősége.³⁴¹ A nemi szabadság, a szexuális önrendelkezés lényege tehát negatív értelemben abban áll, hogy a passzív alany oldalán a mással való kapcsolatba lépés szabad akaratképződés, kényszermentes külső cselekvés eredménye, tehát önkéntes. Így az önkéntesség bárminemű hiánya egyben a nemi szabadság sérelmét is jelenti.³⁴²

Itt kell kitérni a gyermekek szexuális önrendelkezésének kérdéskörére és a beleegyezési korhatár fogalmára. Általánosan elfogadott tétel, hogy a gyermekeknek van szexuális önrendelkezésük, ez az önrendelkezés esetükben azonban korlátozott. A hatályos magyar szabályozás értelmében a szexuális önrendelkezés a tizennégy éven aluli gyermekek esetén relatíve, azaz a felnőttek irányába korlátozott,³⁴³ míg a tizenkét éven aluli gyermekek esetén lényegében kizárt, azaz a tizenkét éven aluli gyermekkel végzett szexuális cselekmény még a gyermek beleegyezése esetén is szexuális erőszakot valósít meg. Ezen korlátozás indoka a gyermek zavartalan szexuális fejlődése.³⁴⁴ Utalok arra, hogy a beleegyezésnek a tizenkettő-tizennégy év közötti passzív alanyok esetében eltérő relevanciát ad a büntetőjog attól függően, hogy az elkövető tizennégy-tizennyolc év közötti vagy tizennyolcadik életévét betöltött személy. Ezen megkülönböztetésre a Btk. miniszteri indokolása nem ad érdemi indokot,

---

³⁴⁰ FEINBERG 1999, HOLZLEITHNER 2017, 36-37. o.

³⁴¹ SZOMORA 2008a, 122. o., SZOMORA 2017, 61-62. o.

³⁴² MÁRKI 2013, 682. o.

³⁴³ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 198. §-ához

³⁴⁴ Lásd részletesen: SZOMORA 2008a, 198-209. o.

a nemzetközi követelményekre való utalás mellett csupán annyit rögzít, hogy „a fiatalok szexuális érése, pszichoszexuális fejlettsége napjainkra jelentősen eltér a korábbi Btk. hatályba lépéskori – 1970-es évek – állapottól, erre tekintettel a szexuális visszaélés bűncselekmény elkövetője valamennyi esetben csak tizennyolcadik életévét betöltött személy lehet.” SZOMORA ezzel összefüggésben megjegyzi, hogy a tettesi életkor generális jellegű megemlése a tinédzserkori szexualitás mai helyzetét figyelembe véve is indokolt volt. A szabályozásnak a tettesi életkor fix meghatározása folytán azonban van egyfajta merevsége, ugyanis az új Btk. alapján is előállhat az a „nem kívánt mellékhatás”, hogy – az idősebb partner tizennyolcadik életévének betöltésével – legális szexuális kapcsolatok hirtelen kriminális magatartássá válnak. SZOMORA szerint ezt a „rugalmatlanságot” tudná kiküszöbölni az úgynevezett kortolerancia intézménye, amely a tettesi kvalifikációt nem fix életkorban határozza meg, hanem azt a passzív alany és a tettes közötti életkori különbségre alapozza.³⁴⁵ Álláspontom szerint is túri a vitát az a tény, hogy a hatályos szabályozás értelmében a szexuális visszaélés jogi tárgyának sérelme bekövetkezik, ha a tizennegyedik életévét be nem töltött személy partnere a tizennyolcadik életévét éppen betöltötte, ellenben nincsen jogtárgysérelem ha a partner még éppen nem töltötte be a tizennyolcadik életévét, azonban a büntetőjogban a releváns életkori határokat valahol meg kell húzni, amely feladat a jogalkotó kompetenciájába tartozik.

A már részletezett 2011/93/EU irányelv értelmében a beleegyezési korhatár azon életkor, amely alatt a nemzeti joggal összhangban tilos a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység.³⁴⁶ Az Irányelv a beleegyezési korhatárt el nem ért gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekményeket a beleegyezési korhatárt elért személyek sérelmére történő elkövetéshez képest súlyosabb megítélés alá helyezi, és meghatározza a büntetési tétel felső határának törvényi minimumát.³⁴⁷ A beleegyezési korhatár meghatározása tehát a tagállamok kompetenciájába tartozik, ezért az

---

³⁴⁵ SZOMORA 2013b, 654. o.

³⁴⁶ 2011/93/EU irányelv 2. cikk b) pont

³⁴⁷ 2011/93/EU irányelv 3. cikk (4) bekezdés

országoként eltérő, de általában tizennégy-tizennyolc év között kerül megállapításra.³⁴⁸

Fentiekre figyelemmel a német kommentárirodalom a szexuális önrendelkezéshez kapcsolódó bűncselekmények kapcsán különbséget tesz az úgynevezett kényszer-cselekmények (*Zwangshandlungen*)³⁴⁹ és a visszaélés-szerű cselekmények (*Missbrauchshandlungen*)³⁵⁰ között.³⁵¹ Míg a kényszer-cselekmények a szexuális önrendelkezést sértik, addig a visszaélés-szerű cselekmények – egy része – a gyermek szexuális önrendelkezéshez való jogát a gyermek érdekében korlátozzák.³⁵² Álláspontom szerint a szexuális önrendelkezéshez kapcsolódó bűncselekmények ezen dogmatikai megkülönböztetése a magyar szabályozás vonatkozásában is releváns lehet. Így a kényszer-cselekmények közé sorolhatóak a szexuális kényszerítés és minősített esetei [Btk. 196. § (1), (2), (3) bekezdés], a szexuális erőszak első fordulata és minősített esetei [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés, (4) bekezdés a) aa) pont, b) pont, (4a) bekezdés], tágabb értelemben pedig ide tartozik a szemérem-sértés tényállása [Btk. 205. §], elsősorban annak

---

³⁴⁸ Lásd még ehhez: NAGY A. 2019a, 130. o.

³⁴⁹ Deutsches Strafgesetzbuch: *Kényszer-cselekmények*: 177. § Sexueller Übergriff; sexuelle Nötigung; Vergewaltigung (Szexuális támadás, szexuális kényszerítés, szexuális erőszak), 178. § Sexueller Übergriff, sexuelle Nötigung und Vergewaltigung mit Todesfolge (Halált okozó szexuális támadás, szexuális kényszerítés, szexuális erőszak)

³⁵⁰ Deutsches Strafgesetzbuch: *Kiskorúakkal szembeni visszaéléses cselekmények*: 174. § Sexueller Mißbrauch von Schutzbefohlenen (Kiszolgáltatót személylyel szembeni szexuális visszaélés), 176. § Sexueller Mißbrauch von Kindern (Gyermekekkel szembeni szexuális visszaélés), 176a § Schwere sexueller Mißbrauch von Kindern (Gyermekekkel szembeni súlyos szexuális visszaélés), 176b § Sexueller Mißbrauch von Kindern mit Todesfolge (Halált okozó gyermekekkel szembeni súlyos szexuális visszaélés), MARX 2017, 1171-1172. o.

³⁵¹ FISCHER 2017b, 1181. o.

³⁵² A visszaélés-szerű cselekmények a gyermekek mellett az úgynevezett kiszolgáltatót helyzetben lévő személyekkel végzett szexuális cselekményeket szankcionálják. *Felnőtt korúakkal és fiatalokorúakkal szembeni visszaéléses tényállások*: Deutsches Strafgesetzbuch: 174a § Sexueller Mißbrauch von Gefangenen, behördlich Verwahrten oder Kranken und Hilfsbedürftigen in Einrichtungen (Fogvatartottakkal, hatósági őrizetben lévő személyekkel vagy intézetekben elhelyezett betegekkel és „segítségre szorulókkal” szemben elkövetett szexuális visszaélés), 174b § Sexueller Mißbrauch unter Ausnutzung einer Amtsstellung (Valamely hivatali helyzettel visszaélve elkövetett szexuális visszaélés), 174c § Sexueller Mißbrauch unter Ausnutzung eines Beratungs-, Behandlungs- oder Betreuungsverhältnisses (Az elkövetővel bizalmi viszonyban álló, vagy az elkövető gyógykezelése vagy gondozása alatt álló személy sérelmére ezen bizalmi viszony felhasználásával elkövetett szexuális visszaélés), MARX 2017, 1172. o.

(3) bekezdése. A szexuális önrendelkezés megsértésének súlyossága, mint szankcionálási szempont alapján a következő kategorizálást indokolt tenni:³⁵³

1. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*legenyhébb formája*” a szeméremsértés tényállása. A szeméremsértés elsődleges jogi tárgya a szexuális önrendelkezés azon aspektusának védelme, hogy mások szexualitásával akaratunkon kívül ne szembesüljünk.³⁵⁴
2. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*súlyosabb alakzata*” a szexuális kényszerítés tényállása és minősített esetei. A szexuális kényszerítés a szeméremsértést, pontosabban annak (3) bekezdésének szintjét meghaladó, azonban a szexuális erőszak szintjét el nem érő azon külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatás szankcionálását biztosítja, amelynek eredménye az, hogy a passzív alany az eredeti akaratától eltérő magatartást tanúsít azzal, hogy szexuális cselekményt végez vagy azt eltűri, vagyis a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre.
3. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*legsúlyosabb alakzata*” a szexuális erőszak tényállása, ide nem értve a 197. § (2) bekezdését és annak azon minősített eseteit, amikor a tizenkét éven aluli gyermekkel végzett szexuális cselekmény konszenzusos. Figyelemmel arra, hogy e tényállás megvalósítása sérti legsúlyosabban a passzív alany szexuális önrendelkezését, a jogalkotó már az alapesetet is kettő évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni.³⁵⁵

A visszaélészerű cselekmények közé tartozik a szexuális visszaélés tényállása [Btk. 198. §], továbbá – álláspontom szerint – a szexuális erőszak tényállásának harmadik, súlyosabban minősülő alapesete és minősített esetei is, amikor a passzív alany tizenkét éven aluli és a szexuális cselekmény konszenzusos. [Btk.

---

³⁵³ Lásd ehhez részletesebben: NAGY A. 2019a, 131-132. o.

³⁵⁴ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 205. §-ához

³⁵⁵ Btk. 197. § (1) bekezdés

197. § (2) bekezdés, (4) bekezdés a) pont ab) és ac) pontok] Figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak második fordulata esetében (vagyis a passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának szexuális cselekményre felhasználása esetében) kényszerítés nem történik, tehát az elkövető a passzív alany „speciális” állapotát használja fel szexuális cselekményre, a 197. § (1) bekezdésének b) pontja és minősített esetei is ezen elméleti kategória alá tartozhatnak. Hangsúlyozom, hogy a hatályos magyar szabályozás értelmében mind a passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának szexuális cselekményre való felhasználása, mind pedig a tizenkét éven alulival, annak konszenzusával végzett szexuális cselekmény szexuális erőszakot valósít meg. Ezen két kategóriának a visszaélészerű cselekmények között való elméleti elhelyezését kizárólag a kényszerilem hiányára alapoztam.

V.1.3. A szexuális cselekmény fogalma

Az új Btk. hatálybalépéséig az erőszakos nemi bűncselekmények rendszere a közösülés-fajtalanság fogalompárosán állt. Ezen kategóriák – a korábbi szabályozás kritikájánál rögzítettekre figyelemmel – idővel nem voltak fenntarthatóak, helyettük egy egységes, semleges, modern fogalom bevezetése vált szükségessé. Ezt kívánta meg a nemzetközi követelményeknek való megfelelés igénye is, hiszen az új Btk. kodifikációját megelőzően több európai ország már a szexuális cselekmény fogalmát használta az elkövetési magatartás megjelölésére, továbbá mellőzte a megbélyegző jellegű fajtalanság kategóriáját. Az osztrák Btk.-ból például már 2004. május 1-jétől – tehát mintegy tíz évvel az új magyar Btk. hatálybalépését megelőzően – kiiktatták a fajtalanság fogalmának megfelelő terminusokat.³⁵⁶

A nemzetközi követelményekre reagálva az új Btk. a 459. § (1) bekezdésének 27. pontjába bevezette a szexuális cselekmény fogalmát, amely fogalom – mellőzve a fajtalanság fogalmának használatát, és ezáltal

---

³⁵⁶ SZOMORA 2005, 203. o.

kiküszöbölve az e fogalom stigmatizáló jellege által felvetett, korábban részletezett problémákat³⁵⁷ – ugyan a korábbi fajtalanság fogalomra épül, de már nem az a súlyosan szeméremértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgál, hanem az, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére irányul vagy arra alkalmas. Szexuális cselekménynek minősül tehát a közösülés mellett minden olyan szexuális magatartás, amely köznapi szóhasználat mellett fajtalanságnak minősül(t). Míg korábban fajtalanság csak a közösüléstől különböző magatartás lehetett, az új fogalomba beépült a közösülés, az a szexuális cselekmény egyik törvényi példajaként jelenik meg. SZOMORA álláspontja szerint a közösülés fogalmának a szexuális cselekmény legáldefiníciója keretében való fenntartása azonban inkább alapul a hagyománytiszteleten,³⁵⁸ mintsem érdemi jelentőséggel bírna. SINKU ezzel kapcsolatban azt hangsúlyozza, hogy a szexuális cselekmény fogalmának megalkotásával okafogyottá vált – a korábban hangsúlyos szerepet kapó – azon körülmény vizsgálata, hogy mikor érintkeznek a nemi szervek úgy, hogy azt mondjuk, a cselekmény befejezett, vagyis megtörtént a közösülés. Az egységes szexuális cselekmény fogalma ugyanis magában foglalja a közösülés és a fajtalanság valamennyi korábbi esetét, amelynél irreleváns, hogy megtörtént-e a nemi szervek érintkezése vagy sem, hiszen a fogalomnak a másik eleme tulajdonképpen a cselekményt tényállásszerűvé teszi.³⁵⁹

A jogalkotó mindemellett nemcsak a modern követelményekhez illeszkedő fogalmat alkotott, hanem azáltal, hogy a legáldefinícióba felvette az „*alkalmas*” kitélt,³⁶⁰ lehetővé tette, hogy olyan cselekmények is a beleegyezés nélküli

---

³⁵⁷ Lásd ehhez: Értekezés III.6.3.2. fejezet

³⁵⁸ Vagyis azon, hogy az évszázadokig használt „*közösülés*” terminológia a hagyománytisztelet jegyében ne tűnjön el teljesen a büntetőjogi szabályozásból. SZOMORA 2013c, 106. o.

³⁵⁹ SINKU 2013, 101. o.

³⁶⁰ 1978. évi IV. törvény 210/A. § (2) bekezdés: E Cím alkalmazásában *fajtalanság*: a közösülés kivételével minden súlyosan szeméremértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgál. 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 27. pont: *szexuális cselekmény*: a közösülés és minden súlyosan szeméremértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul.

nemi bűncselekmények keretébe legyenek vonhatóak, amelyek korábban nem voltak e tényállások körében értékelhetőek.³⁶¹

Egy vonatkozó jogesetben a vádlott és élettársa közösen nevelte a vádlott élettársának korábbi kapcsolatából született kilencéves fiúgyermeket. Miután a gyermek nevelőapjánál a szexualitásról érdeklődött, a vádlott a gyermeknek levetített egy szexuális cselekményeket bemutató filmet, eközben pedig a gyermek előtt önkielégítést végzett. Miután ezt befejezte, a gyermeket is megkísérelte kielégíteni, azonban ez a gyermeknek fájt, ezért abbahagyta. A sértettnek a vádlott cselekménye folytán sérülése nem keletkezett. A vádlott hangsúlyozta, hogy pusztán felvilágosítási célzattal és nem szexuális indíttatásból követte el a cselekményt, a gyermekkel szemben sem erőszakot, sem fenyegetést nem alkalmazott a szexuális cselekmény során, és miután a gyermek kellemetlenségre panaszkodott, azonnal abbahagyta annak folytatását. Az elsőfokon eljáró bíróság a vádlott bűnösségét a Btk. 197. § (2) bekezdésébe ütköző szexuális erőszak bűntettében mondta ki.³⁶² A bíróság a védő álláspontjával ellentétben a kiskorú veszélyeztetése bűntettének megállapítását nem tartotta lehetségesnek és hangsúlyozta, hogy a cselekmény valóban hasonlóságot mutat a Btk. 208. § (1) bekezdésében szabályozott bűncselekménnyel, ebben az esetben azonban a tényállás kiegészül egy további tényállási elemmel, a szexuális cselekménnyel. *A bíróság az ítélet indokolása során rámutatott arra, hogy „a törvény értelmében a szexuális cselekménynek nem feltétele, hogy az a nemi vágyat felkeltse, fenntartsa vagy kielégítse, mivel a szexuális cselekmény fogalmából adódóan az arra való alkalmasság önmagában elegendő a megállapíthatósághoz.”* A vádlott felvilágosításra irányuló szándéka irreleváns, cselekménye ugyanis – az alkalmasság okán – kimerítette a szexuális cselekmény törvényi

---

³⁶¹ Lásd ehhez: Értekezés III.6.3.2. fejezet

³⁶² Egri Törvényszék 5.B.3/2014/8. szám

definícióját, ennél fogva a kiskorú veszélyeztetése büntetnének megállapítására alkalmatlan.³⁶³

A fentiekben rögzítettek ellenére azonban, tekintettel arra, hogy a jogalkotó a fogalomból nem iktatta ki a nemi vágyat, még mindig maradnak olyan magatartások, amelyek a szexuális szférát sértik, de a szexuális cselekmény fogalmi körén kívül maradnak. Kritikaként kell tehát megjegyezni, hogy nem történt meg a nemi cselekmény „objektívizálása”,³⁶⁴ azaz a tettes nemi vágyának az értelmezésből való kizárása. Célszerű lenne a jövőben ezt végrehajtani. Megoldásul szolgálhat a nővédő szervezetek által az új Btk. kodifikációs folyamatának időszakában kimunkált fogalom, mely szerint „szexuális cselekmény: a közösülés és minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely valakinek a nemi önrendelkezési jogát és/vagy testi integritását sérti vagy veszélyezteti.”³⁶⁵ Ezáltal biztosítva lenne mind a nők, mind a férfiak sérelmére való elkövetés esetén a nemi szabadság fokozottabb védelme, amely szintén nemzetközi követelménynek számít.

V.2. A szeméremsértő magatartás és a szeméremsértés tényállása – Btk. 205. §

A szexuális cselekmény fogalma mellett érdemes kitérni a szeméremsértő magatartás fogalmára, illetve a szeméremsértő magatartást központi tételként kezelő szeméremsértés tényállására,³⁶⁶ különös figyelemmel arra is, hogy a joggyakorlatban e két kategória az elkövető cselekményének minősítése, pontosabban a szeméremsértés (3) bekezdésének és a szexuális kényszerítés tényállásának elhatárolása szempontjából relevanciával bír.

A régi Btk. alapján az, aki magát nemi vágyának kielégítése végett más előtt szeméremsértő módon mutogatta, egy évig terjedő szabadságvesztéssel

---

³⁶³ Egri Törvényszék 5.B.3/2014/8. szám

³⁶⁴ SZOMORA 2013b, 651. o.

³⁶⁵ Nőszervezetek észrevételei 2012, 16-17. o.

³⁶⁶ Btk. 205. §

volt büntetendő.³⁶⁷ Ezen a hatályos törvény nem változtatott,³⁶⁸ azonban a tényállás további magatartásokkal egészült ki. A 2011/93/EU irányelv 3. cikk (2) és (3) bekezdése, illetve a Lanzarote Egyezmény 22. cikke szerint büntetendővé kell nyilvánítani azt, ha valaki a beleegyezési életkort be nem töltött gyermekkel szándékos módon, kifejezetten szexuális célból szexuális bántalmazást vagy szexuális cselekményeket nézet végig akkor is, ha abban a gyermek nem vesz részt. A szemérem sértés (2) bekezdése az ennek való megfelelést szolgálja, amikor deklarálja, hogy (2) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki nemi vágyának felkeltése vagy kielégítése céljából tizennegyedik életévét be nem töltött személy előtt szemérem sértő magatartást tanúsít, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az eltérő törvényi megfogalmazás ellenére a törvény szövegében meghatározott szemérem sértő magatartás azonos jelentést hordoz(hat) az (1) bekezdésben meghatározott szemérem sértő magamutogatással.³⁶⁹ A 205. § (2) bekezdése azonban biztosítja a gyermekek szexuális önrendelkezésének fokozott védelmét is, pontosabban az azzal szembeni fokozott védelmet, hogy a gyermekek a felnőttek szexualitásával akaraton kívül ne szembesüljenek. Egy általam feldolgozott jogeset szerint például az is szemérem sértés büntettének minősült, amikor a tizennyolcadik életévét betöltött személy nem magát mutogatta szemérem sértő módon, hanem egy olyan videót játszott le a tizennegyedik életévét be nem töltött gyermeknek, amelyen egy ismeretlen férfi tanúsított szemérem sértő magatartást.³⁷⁰

Az Isztambuli Egyezmény 40. cikke értelmében szexuális zaklatásnak minősül a nem kívánt, szexuális természetű szóbeli, nem szóbeli vagy fizikai cselekmény, amelynek célja vagy hatása egy személy méltóságának megsértése,

---

³⁶⁷ 1978. évi IV. törvény 208. §

³⁶⁸ A bírói gyakorlat szerint a bűncselekmény elkövetési magatartásának a szituációs eleme az, hogy az elkövető mások előtt a nemi szervét feltűnően láttatni engedi, de az akár magában foglalhatja a nemi cselekmények, például önkielégítés, közönséges nyilvános végzését is. Ez a magatartás sérti az egyének ahhoz való jogát, hogy más személyek szexualitásával akaraton kívül ne szembesüljenek. A „más előtt” történő mutogatás azt jelenti, hogy megvan az objektív lehetősége annak, hogy a cselekményt az elkövetőn kívül legalább egy másik személy is észlelje. A tényleges észlelésnek bekövetkeznie azonban nem kell.

³⁶⁹ SZOMORA 2019, 470. o.

³⁷⁰ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

különösen akkor, ha az megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő vagy sértő környezetet teremt. A dolgozat nemzetközi követelményeket ismertető fejezetében már utaltam arra, hogy a hatályos magyar szabályozás a szeméremsértés tényállásával, különösen annak – új Btk.-val bevezetett – (3) bekezdésével kívánja biztosítani a fizikai jellegű, szexuális töltetű, a passzív alany emberi méltóságát sértő cselekmények szankcionálását. A szeméremsértés (3) bekezdése értelmében *ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki mással szemben olyan szeméremsértő magatartást tanúsít, amely a sértett emberi méltóságát sérti.* Ide tartoznak a sértettet érő olyan magatartások, amelyek nem súlyosan szeméremsértőek, így nem minősülnek szexuális cselekménynek, és ezáltal szexuális erőszakot vagy szexuális kényszerítést sem valósítanak meg. Példaként említhető a sértett testének, valamely testrészének a sértett akarata ellenére történő megfogása, ide nem értve a sértett nemi szervének megfogását, amely az elmélet és a bírói gyakorlat értelmében már eléri a „*súlyosan szeméremsértő szintet.*” A Btk.-hoz fűzött miniszteri indokolás kifejezetten kiemeli, hogy nemzetközi példa is van e cselekmények büntetőjogi fenyegetettségére, a CAHVIO Egyezmény (Isztambuli Egyezmény) 40. cikkelye ugyanis előírja, hogy üldözni kell a bármilyen formában megjelenő szexuális jellegű magatartásokat, amelyek a másik emberi méltóságának megsértését célozzák vagy eredményezik. A magyar jogban korábban ezek a magatartások becsületsértésként voltak értékelhetőek, azonban tekintettel arra, hogy ezek inkább a sértett nemi önrendelkezési jogát, emberi méltóságát sértik, külön nevesítésük, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények között való elhelyezésük indokolt.³⁷¹ Csatlakozom SZOMORA álláspontjához, miszerint ez a szabályozási megoldás biztosítja a specifikus jogtárgysérelem minősítésbeli kifejeződését, a maximálisan két évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetés, valamint az alakzat szubszidiárius jellege

---

³⁷¹ A 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről. A 205. §-hoz.

pedig arányosnak tekinthető a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket szabályozó XIX. Fejezetben belül.³⁷²

SZOMORA a szeméremsértő magatartás kapcsán hangsúlyozza, hogy a szeméremsértő cselekmény két lényeges ismértvben különbözik a szexuális cselekménytől: egyrészt abban, hogy a szeméremsértő cselekménynek nem eleme a szexuális motiváltság – vagyis az szexuális célzattal, illetve ennek hiányában is megvalósulhat –, másrészt pedig – a korábbiakban hivatkozottak szerint – abban, hogy a szeméremsértő jelleg nem súlyos.³⁷³ Az előbbivel összefüggésben a szerző utal arra az ellentmondásos helyzetre, hogy míg a jogtárgysértés súlyosabb foka esetében – a szexuális cselekmény fogalma teljes objektivizálásának hiányában – még mindig maradhatnak olyan cselekmények, amelyek nem minősülhetnek nemi bűncselekményként, addig az enyhébb jellegű jogtárgysérelem minden esetben szexuális bűncselekményként, szeméremsértésként minősül.³⁷⁴ Ez véleményem szerint is paradox helyzetet eredményez, és ismételten utalok arra, hogy a fentiekben rögzített, a nővédő szervezetek által is támogatott fogalom alkalmas lehet ezen ellentmondásos helyzet feloldására.

Amennyiben a szeméremsértés tényállását és a szeméremsértő magatartás fogalmát a nemzetközi követelmények szempontjából vesszük górcső alá, a következő megállapítások tehetők: Ahogyan azt GILÁNYI is hangsúlyozza, a szeméremsértés tényállása nem meríti ki teljes egészében az Isztambuli Egyezményben szexuális zaklatásként meghatározott magatartások körét, mivel az kizárólag a fizikai cselekménnyel való megvalósítás eseteiben alkalmazható; a verbális és nonverbális megnyilvánulások ellenben nem értékelhetők a bűncselekmény keretében.³⁷⁵ Álláspontom szerint ez azonban nem jelenti azt, hogy a passzív alany emberi méltóságát sértő, szexuális jellegű verbális vagy nem verbális magatartásokat a magyar jog – valamilyen formában – ne szankcionálná, illetve, hogy a magyar szabályozás ne felelne meg a nemzetközi

---

³⁷² SZOMORA 2013b, 652. o.

³⁷³ SZOMORA 2013b, 651. o., lásd még ehhez: Egri Törvénytörvény 2.Bf.1/2018/5. szám 8. o.

³⁷⁴ SZOMORA 2013b, 652. o.

³⁷⁵ GILÁNYI 2017, 202-203. o.

sztenderdeknek. A Magyarországon ratifikálásra nem került Isztambuli Egyezmény ugyanis egyrészt nem követeli meg azt, hogy az államok a 40. cikkben körülírt magatartásokat szexuális bűncselekményként rendeljék büntetni, másrészt azt sem írja elő, hogy az ultima ratio jelleggel alkalmazandó büntetőjog eszköztárával lépjenek fel a szexuális zaklatásnak minősülő magatartásokkal szemben. Így a magyar jogban a Btk.-ban meghatározott vagylagos elkövetési módok esetén a becsületsértés vétsége,³⁷⁶ míg e szituációs elemek hiányában a becsületsértés szabálysértése³⁷⁷ rendeli szankcionálni mindazon kifejezések használatát vagy egyéb cselekményeket, amelyek az emberi méltóságot, a sértett önbecsülését sértik. Ide sorolható például az obszcén jelzőkkel való megszégyenítés, a sértő megnyilvánulás, mint kézmozdulat, testbeszéd, gesztikulálás, bizonyos testrészekre való mutogatás vagy a nyelv kiöltése.³⁷⁸ A szeméremsértés tényállása pedig a Btk. 205. §-ában nemi bűncselekményként, arányos szankcióval fenyegeti az Isztambuli Egyezmény 40. cikkében meghatározott, a passzív alany szexuális önrendelkezését érintő, fizikai jellegű elkövetési magatartásokat.

A fentiek mellett hangsúlyozandó az is, hogy – figyelemmel arra, hogy a szeméremsértő cselekménynek minősítésnél a nemi vágy nem játszik szerepet – a szeméremsértés mindazon elkövetési magatartások szankcionálására alkalmas, amelyek az emberi méltóságot sértik, függetlenül attól, hogy azt szexuális célzattal vagy ennek hiányában követik el. E bűncselekményi alakzat tehát lefedi a specifikus jogtárgysértések körét.³⁷⁹ Ez szintén a nemzetközi sztenderdeknek való megfelelést és a passzív alanyok fokozott védelmét biztosítja.

---

³⁷⁶ Btk. 227. §

³⁷⁷ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 180. §

³⁷⁸ Lásd ehhez részletesen: CSERÉP – FÁBIÁN – RÓZSÁS 2018, a Szabs. tv. 180. §-ához, GÁL – HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2019, a Btk. 227. §-ához

³⁷⁹ SZOMORA 2013b, 652. o.

V.3. *A szexuális cselekmény és a szeméremértő magatartás elhatárolása a gyakorlatban*

A kutatásaim során azt tapasztaltam, hogy a joggyakorlatban nem mindig egyértelmű, hogy az adott magatartás súlyosan szeméremértőnek minősül-e vagy „*csupán*” szeméremértőnek, vagyis a gyakorlatban a jogesetek feldolgozása során több esetben talákoztam a szeméremértés (3) bekezdésének és a szexuális kényszerítés tényállásának elhatárolásához kapcsolódó „*minősítési dilemmával*.”

A továbbiakban a bíróságokon feldolgozott jogesetek³⁸⁰ alapján azt mutatom be, hogy a gyakorlatban mely magatartások minősülnek tipikusan szeméremértő magatartásnak, és melyek azok, amelyek már elérik a súlyosan szeméremértő jelleget, továbbá, hogy mely minősítési dilemmák kapcsolódhatnak a szeméremértés (3) bekezdésének, illetve a szexuális kényszerítés tényállásának elhatárolásához.

1. A vonatkozó jogesetben a vádlott *megfogta a kiskorú sértett fenekét, majd szájon csókolta, miközben a nyelvét is át dugta a sértett szájába*. Ezen cselekmény 1-2 percig tartott, amely idő alatt a vádlott semmilyen módon nem tartotta vissza a sértettet és nem akadályozta meg, hogy a sértett a helyszínről elmenjen. A bíróság a vádlott bűnösségét emberi méltóságot sértő szeméremértés vétségében [Btk. 205. § (1) és (3) bekezdés] állapította meg.³⁸¹

2. Egy másik jogesetben a vádlott *egyik kezével hátulról a farmernadrágot viselő kiskorú sértett lába közé nyúlt, de a nemi szervét nem érintette meg*. A bíróság a vádlott bűnösségét – az ügyészi vádiratban foglalt minősítéssel

---

³⁸⁰ A feldolgozott jogeseteket köteles vagyok teljesen anonim módon kezelni, a beazonosíthatóságot, néhány jogesetnél az ügyszám feltüntetését is mellőzni. A bíróságokon végzett kutatásaim során feldolgozott gyakorlati esetek ügyszámának listáját az irodalomjegyzék tartalmazza.

³⁸¹ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

egybehangzóan – szeméremsértés vétségében [Btk. 205. § (1) és (3) bekezdés] mondta ki.³⁸²

3. A következő jogeset tényállása szerint *a vádlott a gyermekkorú sértettet a lába közé nyúlva felemelte és a szoknyája alá nyúlva a harisnyáján és az alsóneműjén keresztül a sértett szeméremdombját körkörösén megsimogatta*. A bíróság a vádlott bűnösségét emberi méltóságot sértő szeméremsértés vétségében [Btk. 205. § (1) és (3) bekezdés] állapította meg.³⁸³

4. A következő gyakorlati esetben a vádlott egy lakásotthonban *a nemi szervét a tizennegyedik életévét betöltött sértett szájához dörzsölte*. A sértett mondta neki, hogy hagyja abba, erre a vádlott a sértett nadrágját *lehúzta és nemi szervét megfogta*, majd azt meghúzta azért, hogy azzal fájdalmat okozzon a sértettnek. A vádlott e cselekményét rövid időn belül több alkalommal is megismételte, illetve a sértett nemi szervét – a sértett akarata ellenére – több alkalommal ruhán keresztül megfogta.

Ugyanezen vádlott a tizenkettedik életévét betöltött sértett mellé feküdt, ruhán keresztül a sértett testéhez dörzsölte magát, *a sértett fenekébe belemarkolt, valamint a sértetthez simulva szexuális aktust utánozó mozdulatokat tett*. A vádlott cselekményét azért hagyta abba, mert a sértett felkelt és kiment a szobából. A vádlott cselekményét a fenti módon több alkalommal megismételte. A bíróság a vádlott cselekményét 2 rendbeli, a Btk. 205. § (3) bekezdésébe ütköző és aszerint büntetendő szeméremsértés vétségében állapította meg, amelyet a másodfokú bíróság folytatólagosan elkövetettnek minősített, egyebekben helybenhagyott.³⁸⁴

Ahogy korábban már utaltam rá, illetve, ahogyan ez a gyakorlati esetekből is kitűnik, a szeméremsértés (3) bekezdésének tipikus elkövetési magatartásai –

---

³⁸² Egri Járásbíróság 22.B.654/2016/7. szám

³⁸³ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

³⁸⁴ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

amelyek szexuális célzattal, illetve ennek hiányában is megvalósulhatnak³⁸⁵ –, a súlyosan szeméremsertő cselekményeknek nem minősülő, azonban a sértett emberi méltóságát sértő szeméremsertő cselekmények, mint *a sértettnek az akarata ellenére történő simogatása, ölelgetése, puszilgatása, megcsókolása, ideértve az elkövető nyelvének a sértett szájába való átdugását, a sértett fenekének, mellének megfogása, a sértett lába közé nyúlás, a sértett szeméremdombjának megsimogatása, – ide nem értve a nemi szerv megfogását –, a sértetthez simulás, szexuális aktust utánzó mozdulatok a sértetten.*³⁸⁶ Ide tartozhat továbbá a sértett nyakát övező bőrfelület szívása is.³⁸⁷

A harmadik jogesetben az elkövető a sértettet a lába közé nyúlva felemelte, és a szoknyája alá nyúlva az alsóneműjén keresztül a sértett szeméremdombját körkörösén megsimogatta. A bíróság a szeméremdomb megérintése mellett is szeméremsertésnek minősítette az elkövető cselekményét, álláspontja szerint ugyanis az elkövető cselekménye az elkövetés körülményeire figyelemmel még nem minősült súlyosan szeméremsertőnek. Ez a minősítés véleményem szerint is helyes, különös figyelemmel arra, hogy a vádlott csak ruhán keresztül érintette meg a sértettet, és ténylegesen csak a szeméremdomb megsimogatásáról volt szó. A negyedik jogeset kapcsán azonban utalok arra, hogy bár az elsőfokú bíróság emberi méltóságot sértő szeméremsertésnek történő minősítését a másodfokú bíróság a tizennegyedik életévét betöltött sértett sérelmére történő elkövetés esetében is megerősítette annyi kiegészítéssel, hogy a vádlott cselekményét folytatólagosan elkövetettnek minősítette, álláspontom szerint *a vádlott nemi szervének a sértett szájához való dörzsölése, a sértett nemi szervének megfogása és meghúzása* már megalapozza e magatartás súlyosan szeméremsertő cselekményként történő minősítését. Figyelemmel arra, hogy mindez a sértett akarata ellenére történt, véleményem szerint a vádlott magatartása a szexuális kényszerítés tényállásának

---

³⁸⁵ Ezért is határozható meg ez a fordulat objektív szeméremsertésként.

³⁸⁶ Egri Járásbíróság 22.B.654/2016/7. szám, Egri Törvényszék 2.Bf.1/2018/5. szám, Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.44/2018/24. szám, Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.316/2015/14. szám, Ózdi Járásbíróság B.369/2017. szám, továbbá BJD 1248, BH 1984. 46., BH 1993. 216., BH 2007. 108. EBH 2012. B. 27. – nem súlyosan szeméremsertő a nő átkarolása és mellének megfogása vagy egy másik személy megcsókolása, függetlenül a másik személy életkorától.

³⁸⁷ Gyöngyösi Járási Ügyészség B.1465/2014/13-I. számú vádirata

megállapítására lett volna alkalmas, ugyanis szeméremsértő cselekménynek a fentebb részletezett magatartások minősülnek, ide nem értve a sértett nemi szervének megfogását.³⁸⁸ A vádlott nemi szervének a sértett szájához való dörzsölése a sértett nemi szervének megérintése hiányában is alkalmas lett volna a súlyosan szeméremsértő jelleg megalapozására.

A bíróság más jogesetekben a fentiekben részletezett elkövetési magatartásokkal szemben – véleményem szerint is helyesen – *súlyosan szeméremsértő cselekménynek minősítette* a vádlott cselekményét, amikor a vádlott a sértett fehérneműjébe nyúlt és megfogta a sértett nemi szervét,³⁸⁹ amikor a vádlott a sértett lábait széthúzta és két ujját a sértett nemi szervébe dugta,³⁹⁰ amikor a vádlott a sértett lábai közé nyúlt, majd egyik ujjával a sértett által viselt pamutnadrágon keresztül, a sértett akarata ellenére fogdosni kezdte annak nemi szervét és megpróbált abba felnyúlni.³⁹¹ Súlyosan szeméremsértő továbbá a vádlott nemi szervének a sértett nemi szervéhez vagy fenekéhez érintése és a sértett nemi szervének puszilgatása.³⁹²

5. Egy további jogesetben az ügyészség a vádlottat 1 rendbeli, a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő, tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, folytatólagosan elkövetett szexuális kényszerítés büntettével vádolta meg az alábbi tényállás szerint:³⁹³ A sértett számára ismerős vádlott az otthonában egyedül tartózkodó tizennegyedik életévét betöltött sértettet *magához húzta, a két kezével átölelte, majd szájon csókolta. A sértett félelmében ellökte a vádlottat, aki ennek ellenére megsimogatta a hátát. A sértett hátat fordított a vádlottnak, aki azonban követte őt, és a fenekébe markolt. A*

---

³⁸⁸ Lásd ehhez: HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 205. §-ához

³⁸⁹ Hevesi Járásbíróság 8.Fk.198/2015/15. szám, Egri Törvényszék 6.B.29/2015/24. szám

³⁹⁰ Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.257/2014/2. szám, Egri Járási és Nyomozó Ügyészség B.2651/2017/16-I. szám alapján. Lásd még ehhez: Hatvani Járásbíróság 4.B.54/2019/3. szám, Egri Törvényszék 4.Bf.245/2019/8. szám

³⁹¹ Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám

³⁹² Egri Járásbíróság 26.B.129/2016/28. szám, Egri Törvényszék 2.Bf.275/2016/5. szám, Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.44/2014/41. szám

³⁹³ Gyöngyösi Járási Ügyészség B.1465/2014/13-I. szám

sértett emiatt kiutasította a vádlottat a házból. A cselekmény elkövetése után két héttel a vádlott ismét a sértett fenekébe markolt. A sértett ellökte magától. A vádlott az elutasítást nem vette tudomásul, és *szexuális közeledés célzatával megfogta a gyermek derekát, majd a hátát simogatta. A bíróság a cselekményt a vádiratban foglaltakkal szemben I rendbeli, folytatólagosan elkövetett szeméremsértés vétségének [Btk. 205. § (3) bekezdés] minősítette*, hangsúlyozva azt, hogy a vádlott a sértettel szemben a megállapított tényállás alapján szeméremsértő magatartást tanúsított, amely a sértett emberi méltóságát sértette. Tekintettel arra, hogy az elkövető ugyanolyan bűncselekményt egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközönként többször követett el, cselekménye folytatólagos elkövetésnek minősül.³⁹⁴

A bíróság minősítésével teljes mértékben egyetértek, azonban álláspontom szerint az ítélet indokolása megkérdőjelezhető tételeket is tartalmaz. Ezek közül jelen alfejezetben a kényszerítés hiányára vonatkozó okfejtés ismertetését mellőzöm, azon okfejtésre térek ki, amely a cselekmény szeméremsértő cselekménykénti minősítésével kapcsolatos. A bíróság szerint ugyanis „*a vádlott – fentiekben részletezett – magatartása nem minősült fajtalanságnak, csupán súlyosan szeméremsértő magatartásnak.*” A bíróság helyes minősítése szerinti szeméremsértés³⁹⁵ azonban pontosan azokat a szeméremsértő magatartásokat fogja át, amelyek nem minősülnek szexuális cselekménynek annak következtében, hogy az ahhoz szükséges súlyosan szeméremsértő jelleget nem érik el.³⁹⁶ Itt utalok a korábban leírtakra, miszerint a sértettnek az akarata ellenére történő átölelése, megsimogatása, szájon csókolása, fenekének, mellének megfogása nem minősül súlyosan szeméremsértőnek, így szexuális kényszerítést nem valósít meg, ellenben olyan szeméremsértő cselekménynek minősül,

---

³⁹⁴ Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.316/2015/14. szám

³⁹⁵ Btk. 205. § (3) bekezdés

³⁹⁶ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 205. §-ához, Egri Törvényszék 2.Bf.1/2018/5. szám 8. oldal

amely a sértett emberi méltóságát sérti, így a szeméremsértés (3) bekezdésének megállapítására alkalmas.³⁹⁷

6. Egy másik jogesetben a vádlott – aki szoros kapcsolatot ápolt a sértettekkel és családjával és a cselekmény ideje alatt a gyermekek az ő lakásában tartózkodtak – a tizenhárom éves földön ülő sértettnek (1. számú sértett) *a vállát a jobb kezével átkarolta és a sértettet teljesen magához húzta úgy, hogy a vállaik összeértek. Ezt követően a vádlott a sértett vállát továbbra sem engedte el, hanem jobb kezével – nemi vágyának felkeltése céljából – ruhán keresztül percekig fogdosta, nyomkodta a kiskorú sértett mellét. A sértettet a vádlott viselkedése annyira meglepte, hogy szótlánul tűrte cselekményét, majd egy idő elteltével összeszedte a bátorságát, felállt és hazaszaladt.*

A vádlott ezt követően odahívta magához az 1. számú sértett testvérét, a tizenegy éves sértettet (2. számú sértett), akit az ölébe ültetett, majd – szintén nemi vágyának felkeltése céljából – *a rövidnadrágot viselő sértett fenekét hátulról, ruhán keresztül percekig simogatta, fogdosta, közben pedig az arcát puszilgatta. A sértett megpróbált felállni, de a vádlott az egyik karját megfogta, és az ölébe visszahúzta. Pár perc elteltével a vádlott az ölébe ültette a 2. számú kiskorú sértettet és folytatta fenekének simogatását, melynek során a kiskorú sértett nemi szerve felé is nyúlt, de azt a sértett tiltakozása miatt nem érintett meg. A sértett a vádlott magatartását percekig némán tűrte, majd felpattant az öléből, és távozott.*

---

³⁹⁷ Utalni kell arra, hogy a bíróság helyes minősítése szerinti szeméremsértés [Btk. 205. § (3) bekezdés] csak magánindítványra büntetendő. A bíróság mind a kiskorú sértettet, mind pedig a törvényes képviselőt nyilatkoztatta a magánindítvány előterjesztése kérdésében, azonban egyikük sem kívánta a vádlott megbüntetését, ezért az elsőfokú bíróság a büntetőeljárást megszüntette. A másodfokú bíróság ítéletével [Egri Törvényszék 2.Bf.264/2016/10. szám] a büntetőeljárás megszüntetésére vonatkozó ítéleti rendelkezést hatályon kívül helyezte és a vádlott bűnösségét folytatólagosan elkövetett szeméremsértés vétségében [Btk. 205. § (3) bekezdés] mondta ki, figyelemmel arra, hogy a másodfokú eljárásban a vádlott vonatkozásában magánindítvány előterjesztésére jogosult gyámhatóság a – megváltozott minőség miatt szükségessé vált – magánindítványt előterjesztette. Az ügyészi – súlyosításra irányuló – fellebbezés folytán eljáró harmadfokú bíróság végzésével [Debreceni Ítéletábra Bhar.III.524/2017/7. szám] a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Az ügyészség a vádlottat a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő tizennegyedik életévét be nem töltött, befolyása alatt álló személy sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés büntetével (1. számú sértett), valamint a Btk. 197. § (1) bekezdésébe ütköző és figyelemmel a (2) bekezdésre a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő tizenkettedik életévét be nem töltött, befolyása alatt álló személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntetével vádolta meg.³⁹⁸ A bíróság ítéletében rögzítette, hogy a vádlott cselekményével megvalósította a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő szexuális kényszerítés büntetét (1. számú sértett sérelmére), valamint Btk. 197. § (1) bekezdésébe ütköző és figyelemmel a (2) bekezdésre a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő szexuális erőszak büntetét. (2. számú sértett sérelmére)³⁹⁹

Véleményem szerint a vádlott cselekményei minősítési dilemmákat vet(het)nek fel a következők okán:

a) A szexuális kényszerítésnek minősítést illetően: Az 1. számú sértett sérelmére megvalósított cselekmények – a sértett átkarolása, a sértett magához húzása úgy, hogy a sértett és a vádlott vállalai összeértek, a sértett ruhán keresztül történő fogdosása, a kiskorú sértett melleinek nyomkodása – álláspontom szerint nem érik el a súlyosan szeméremszétséget – figyelemmel arra, hogy a tényállás alapján a vádlott a sértett nemi szervét, illetve környékét sem érintette meg –, ellenben emberi méltóságot sértő szeméremszétséges cselekménynek minősülnek. Figyelemmel továbbá arra, hogy a vádlott a tizenhárom éves sértettet – aki szótlanul tűrte a vádlott cselekményét, majd összeszedte a bátorságát, felállt és hazaszaladt – semmilyen módon nem tartotta vissza, a sértettel szemben kényszerrel nem alkalmazott, a vádlott cselekménye e vonatkozásban is felveti az emberi méltóságot sértő szeméremszétséges véttségének minősítést.

---

³⁹⁸ A 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer. Heves Megyei Főügyészség B.1061/2015/12-I. szám

³⁹⁹ A 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer. Egri Törvényszék 6.B.50/2016/14. szám

b) A szexuális erőszakként történő minősítést illetően: Ezzel kapcsolatban ki kell emelni azt, hogy a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a bíróság által megállapított tényállás már nem tartalmazta az ügyészi vádiratban szereplő azon vádlotti cselekvőséget, miszerint a vádlott a kiskorú sértett nemi szerve felé is nyúlt, de azt a kiskorú sértett tiltakozása miatt nem érintette meg. A vádlott ítéleti tényállásban rögzített cselekményei – a gyermek ölbe ültetése, a fenekének simogatása, a gyermek puszilgatása – szintén emberi méltóságot sértő szeméremsértő cselekménynek minősülnek. Amennyiben a bíróság által megállapított tényállás keretében is szerepelt volna az, hogy a vádlott a sértett nemi szerve felé nyúlt, azonban azt a gyermek tiltakozása ellenére nem érintette meg, az már figyelemmel a gyermek életkorára, illetve arra, hogy a vádlott cselekvősége során a gyermeket, aki megpróbált felállni, az ölébe visszahúzta, továbbá figyelemmel arra, hogy a vádlott a család barátja volt és így a gyermekkel kapcsolatban befolyási viszonya állt fenn, már megalapozta volna a szexuális erőszakként történő minősítést, de legalábbis annak kísérletét. [Btk. 197. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont – 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer]

V.4. A szexuális kényszerítés tényállása – Btk. 196. §

V.4.1. A szexuális kényszerítés a magyar büntetőjogban

A hatályos magyar Büntető Törvénykönyvünk túllépve az 1978. évi IV. törvény erőszakos nemi bűncselekményekre vonatkozó „*dogmatikai rendszerén*,”⁴⁰⁰ a szexuális kényszerítés tényállása keretében fokozottabban rendeli védeni a nemi szabadságot. A régi Btk. alapján ugyanis az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak akkor volt büntetendő, ha a közösülésre vagy fajtalanságra kényszerítés erőszakkal, vagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósult meg. A korábbi joggyakorlat tehát a sértett nem önkéntes

---

⁴⁰⁰ FRANCZIA 2014, 165. o.

beleegyezésével, ám mégsem „kvalifikált” fenyegetés hatására megvalósuló szexuális aktust kényszerítésnek minősítette. Az új törvénykönyv ezen változtatva kiemelte a kényszerítés tényállásából a szexuális kényszerítést és súlyosabb szankciót helyez kilátásba, amikor deklarálja, hogy „*Aki mást szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerít, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*”⁴⁰¹

A Btk. miniszteri indokolása szerint a jogalkotó a szexuális kényszerítés tényállásának Btk.-ba iktatásával elmozdult a hazai és külföldi női jogvédő szervezetek, például a nőekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölésével foglalkozó CEDAW Bizottság ajánlása, illetve – többek között – az Isztambuli Egyezmény rendelkezései által is kívánt irányba, tekintettel arra, hogy *az indokolás szerint a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés felőlel minden olyan magatartást, amikor a sértett nem önként és szabadon adja a beleegyezését a szexuális cselekményhez, hanem valamilyen kényszer hatására.*⁴⁰²

A bűncselekmény jogi tárgya a nemi szabadság, a szexuális önrendelkezés. Ezen jogi tárgyról a korábbiakban már részletesen szóltam.⁴⁰³

A cselekmény *passzív alanya csakúgy, mint elkövetője* bárki lehet, ugyanakkor az életkornak és a szexuális cselekménnyel kapcsolatos akaratnyilvánítási képességnek kiemelt jelentősége van. Nem lehet e bűncselekmény passzív alanya az a személy, aki a tizenkettedik életévét nem töltötte be. Az ő sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés ugyanis szexuális erőszaknak minősül, még beleegyezés, konszenzus megléte esetén is, biztosítva ezáltal a tizenkettedik életévüket be nem töltött gyermekkorúak fokozott büntetőjogi védelmét. Nem lehet továbbá e bűncselekmény passzív alanya a védekezésre, illetve az akaratnyilvánításra képtelen személy.⁴⁰⁴ Ha az elkövető a passzív alany védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel, szexuális erőszakot követ el.

---

⁴⁰¹ Btk. 196. § (1) bekezdés

⁴⁰² A 2012. évi C. törvény Indokolása a 196. §-hoz

⁴⁰³ Lásd ehhez: Értekezés V.1.2. fejezet

⁴⁰⁴ JACSÓ 2013, 175-176. o., SZOMORA 2013a, 408. o.

Itt kell kitérni a következő kérdések részletes elemzésére:

1. Figyelemmel arra, hogy a Btk. miniszteri indokolása értelmében a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés felölel minden olyan magatartást, amikor a sértett nem önként és szabadon adja a *beleegyezését* a szexuális cselekményhez, ⁴⁰⁵ indokolt vizsgálni a *beleegyezés fogalmi kérdéseit*, vagyis azt, hogy mit jelent a beleegyezés általában, illetve büntetőjogilag hogyan értékelhető a passzív alany szexuális cselekményekbe való beleegyezése, illetve a beleegyezés hiánya.

2. Vizsgálom azt is, hogy mit jelent a *kényszerítés általában* és mit jelent a *szexuális kényszerítés tényállása kapcsán*.

3. E körben górcső alá veszem annak elemzését, hogy *milyen eltérő szakirodalmi álláspontok alakultak ki a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak meghatározását illetően*, továbbá, hogy álláspontom szerint mennyiben tarthatóak a fenti megközelítések.

4. Az elkövetési módok vizsgálata keretében kísérletet teszek azon kérdés megválaszolására, hogy *mi a bűncselekmény felső határa*, vagyis meddig beszélhetünk még szexuális kényszerítésről és mikor valósul meg a súlyosabban büntetendő szexuális erőszak. Vizsgálom azt is, hogy *mi a bűncselekmény alsó határa*, a szexuális kényszerítés tényállása mennyiben biztosítja a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálását, vagyis mennyiben felel meg az Isztambuli Egyezmény által támasztott követelményeknek.

Az egyes kérdések vizsgálata során kiemelt figyelmet fordítok a szexuális kényszerítés tényállása joggyakorlatának bemutatására, továbbá elemzem azt is, hogy annak ellenére, hogy a normaszöveg nem tartalmazza explicit módon azt, hogy a jogalkotó a beleegyezés hiányára kívánja alapítani a büntetőjogi felelősséget, a joggyakorlat mennyiben pótolja a „*normaszövegbeli hiányosságokat*.” ⁴⁰⁶

---

⁴⁰⁵ A 2012. évi C. törvény Indokolása a 196. §-hoz

⁴⁰⁶ A vizsgálandó kérdések és a szexuális kényszerítés tényállásának elemzése kapcsán lásd még: GILÁNYI 2015, 124-134. o., NAGY A. 2015a, NAGY A. 2015b, 325-345. o., NAGY A. 2016c, 28-42. o., NAGY A. 2017a, 65-74. o., NAGY A. 2017c, 129-146. o.

V.4.2. A beleegyezés fogalmi kérdései

V.4.2.1. Egyetértés – beleegyezés – önkéntes alárendelődés

A „*volenti non fit inuria*” jogelv dogmatikáját – melynek értelmében a sértett beleegyezésével elkövetett cselekmények nem minősülnek jogellenesnek –, a joggyakorlat és a jogtudomány munkálta ki.⁴⁰⁷

Mielőtt részletesen foglalkoznánk a jogellenességet, társadalomra veszélyességet kizáró sértetti beleegyezés fogalmi elemeivel, szükséges rögzíteni, hogy a beleegyezéstől meg kell különböztetni az egyetértés és az önkéntes alárendelődés kategóriáit.⁴⁰⁸

1. A hazai és a német büntetőjogi dogmatika különbséget tesz a beleegyezés („*Einwilligung*”), mint jogellenességet kizáró ok, valamint már a tényállásszerűséggel is összeegyeztethetetlen egyetértés („*Einverständnis*”) között.⁴⁰⁹ Az egyetértés nem más, mint tényállásszerűséget kizáró beleegyezés.⁴¹⁰ Ez tartalmilag azt jelenti, hogy azon tényállások esetén, amelyeknek a sértett akarata ellenére/beleegyezése nélkül való cselekvés objektív tényállási eleme, a beleegyezés („*Einwilligung*”) mint egyetértés („*Einverständnis*”) már a tényállási elemek kapcsán vizsgálандó, és így a sértett beleegyezése a büntethetőséget nem a jogellenesség, hanem a tényállásszerűség hiánya miatt zárja ki. A magánlaksértés tényállásának⁴¹¹ (2) bekezdésben szabályozott egyik fordulata például kifejezetten a sértett akarata ellenére történő bemenetelt, illetve bent maradást szankcionálja. A sértett jogszerűnek minősíthető beleegyezése e bűncselekmény esetén – figyelemmel a beleegyezés meglétére – tényállásszerűség hiányában zárja ki a

---

⁴⁰⁷ FILÓ 2008, 1. o.

⁴⁰⁸ Lásd ehhez részletesen: NÉMETH 2015, 29-30. o., 34-35. o.

⁴⁰⁹ FILÓ 2008, 3. o.

⁴¹⁰ HÖRNLE 2015, 10. o.

⁴¹¹ Btk. 221. §

bűncselekmény megvalósulását.⁴¹² Egyes Különös Részi tényállások⁴¹³ tehát fogalmilag tartalmazzák a sértett akarata ellenére való cselekvést, az elkövető magatartása pedig pontosan ezáltal nyeri el a „*deliktualis jelleget*.”⁴¹⁴ Amennyiben az akarat, illetve a beleegyezés nem tényállási elem, akkor a hozzájárulás, pontosabban annak hiánya materiális jogellenességet kizáró okként jöhet szóba.

A tényállásszerűséget kizáró egyetértéssel kapcsolatban nem beszélhetünk az érvényességi kellékek, illetve feltételek taxatív, a szakirodalom valamennyi képviselője által elfogadott katalógusáról. Az egyes szerzők művei alapján azonban a következők szerint határozhatóak meg a tényállásszerűséget kizáró egyetértés alapvető jellemzői: Szükséges, de elegendő a beleegyző „*természetes akaratának*” fennállása,⁴¹⁵ így nem vizsgálandóak az ítélőképesség, a belátási képesség, az akarat adekvát volta, illetve azon objektív körülmények, amelyek az akaratképzést befolyásolják. Ennek megfelelően az akarat elemet tartalmazó bűncselekmények esetén a gyermekkorú vagy a kóros elmeállapotú sértett egyetértése is kizárhatja a diszpozíciószerűséget.⁴¹⁶ Szükséges a cselekményhez való tudatos, belső, szabad hozzájárulás, amely a jóváhagyással azonosítható, azt azonban nem szükséges sem szóban, sem ráutaló magatartás útján kifejezni.⁴¹⁷ A passzív túrés ellenben nem elegendő. Nem teszi érvénytelenné az egyetértést, ha az megtévesztésen vagy egyéb akarat hiányán alapul, kivéve, ha a törvény kifejezetten a megtévesztő magatartást rendeli büntetni.⁴¹⁸ A hozzájárulás kikényszerítése – mint egyetértés – azonban nem fogadható el. Elegendő, ha az egyetértés a cselekmény megvalósításának

---

⁴¹² Lásd ehhez: NÉMETH 2011, 45-46. o.

⁴¹³ Így: Magzatelhajtás [Btk. 163. § (2) bekezdés b) pont], Kiskorú elhelyezésének megváltoztatása [Btk. 211. § (1) bekezdés], Egészségügyi önrendelkezési jog megsértése [Btk. 218. § (1) bekezdés c) pont, (3) bekezdés], Okirattal visszaélés [Btk. 346. § (1) bekezdés a) pont], Lopás [Btk. 370. § (2) bekezdés bf) pont], Kézpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés [Btk. 393. § (1) bekezdés a) pont]

⁴¹⁴ FILÓ 2008, 3-4. o. A német jogirodalomban vannak azonban markáns ellenvélemények is, melyek szerint a beleegyezés eleve megghiúsítja a tényállásszerűséget. Lásd ehhez: FILÓ 2004, 748. o.

⁴¹⁵ A természetes akarat (*natürliche Wille*) kapcsán lásd: ROXIN 2006, 81. o., Hivatkozva: HÖRNLE 2015, 11. o.

⁴¹⁶ FILÓ 2004, 749. o., HÖRNLE 2015, 10. o., RÖNNAU 2002, 665. o., WESSELS – BEULKE 2006, 217. o., Hivatkozva: FILÓ 2008, 4. o.

⁴¹⁷ EISELE 2017, 957. o., HÖRNLE 2015, 10. o.

⁴¹⁸ FILÓ 2004, 749. o., WESSELS – BEULKE 2006, 217. o. Hivatkozva: FILÓ 2008, 4. o.

időpontjában fennáll.⁴¹⁹ Az nem releváns, hogy az elkövető arról tudott-e. Amennyiben az elkövető téved az egyetértés fennállása tekintetében, akkor a szubjektív tényállási elem, vagyis szándékosság nélkül cselekszik és a ténybeli tévedés szabályai alkalmazandóak.⁴²⁰

Az egyetértéssel szemben beleegyezésről („*Einwilligung*”), mint jogellenességet, társadalomra veszélyességet kizáró okról a büntetőjogi dogmatikában akkor beszélhetünk, ha a sértett (vagyis „*a védendő jogi tárgy hordozója*”) a korlátozással, sérelemkötéssel egyetért, és bár a törvényi tényállás megvalósul, mégsem beszélhetünk jogellenességről. Amennyiben az elkövető téved a beleegyezés fennállását illetően, jogellenesen cselekszik.⁴²¹

BERND, EISELE és HÖRNLE megközelítése szerint a jogellenességet kizáró beleegyezés érvényességi feltételei – melyeket a későbbiekben még részletesen kifejték⁴²² – az alábbiak szerint határozhatóak meg: A sértett beleegyezése olyan jogi tárgy ellen elkövetett bűncselekmény kapcsán érvényesülhet, amely felett a sértett rendelkezhet. („*Disponibles Rechtsgut*”); szükséges, hogy a sértett rendelkezzen beleegyezési képességgel („*Einwilligungsfähigkeit*”); a beleegyezést szóban vagy ráutaló magatartással (konkludens módon) ki kell fejezni;⁴²³ a beleegyezést az érintett személynek („*a jogi tárgy hordozójának*”) kell megadnia; a beleegyezést a cselekmény megkezdése előtt kell kifejezni; a beleegyezésnek a cselekmény végrehajtása során fenn kell állnia; a hozzájárulás bármikor visszavonható; a beleegyezésnek mentesnek kell lennie az akarat hiábaktól; az elkövetőnek tudnia kell arról, hogy a sértett beleegyezett a cselekménybe, és hogy ő ezen beleegyezés alapján cselekszik. (Ez a jogellenességet kizáró szubjektív elem.)⁴²⁴

2. A beleegyezés és egyetértés fogalmi elhatárolásának vizsgálatát követően az *önkéntes alárendelődés* kategóriájával is foglalkozni kell. Nem beszélhetünk

---

⁴¹⁹ EISELE 2017, 957. o., HÖRNLE 2015, 10. o.

⁴²⁰ FILÓ 2004, 749. o., WESSELS – BEULKE 2006, 217. o. Hivatkozva: FILÓ 2008, 4. o., BERND 2017, 1. o.

⁴²¹ BERND 2017, 1. o.

⁴²² Lásd ehhez: Értekezés V.4.2.3. fejezet

⁴²³ HÖRNLE 2015, 10. o.

⁴²⁴ A feltételek kapcsán lásd: BERND 2017, 1. o., EISELE 2017, 957. o., HÖRNLE 2015, 10. o.

ugyanis sértetti beleegyezésről akkor, ha a sértett csupán *aláveti magát az elkövető cselekményének, vagyis önként alárendelődik a cselekménynek*. NÉMETH angolszász joggyakorlatból vett példája alapján⁴²⁵ a vádlottnak az ügyben előterjesztett védekezése szerint a sértett a vele történt intim együttlét során egyáltalán nem nyilvánított ki ellenállást sem verbálisan, sem pedig ráutaló magatartással, így az elkövetői akaratnak történt alárendelődésével a sértett a cselekmény elkövetésébe lényegében beleegyezett. Az ügyben irányadó tényállás szerint azonban a vádlott annak tudatában közöskült a tizenhat éves sértettel, hogy tettestársa ezt közvetlenül megelőzően megerőszakolta a lányt, amely pedig a védekezését leküzdő lelkiállapotot idézett elő nála. Így a sértettnek ezen elkövetői cselekménnyel egyetértést kifejező magatartása a bíróság szerint joghatályos beleegyezésként nem, csak büntetlenséget nem eredményező alárendelődésnek volt minősíthető. A bíróság megállapítása szerint ugyanis annak ellenére, hogy minden beleegyezéshez szükséges, hogy a sértett alávesse magát az elkövetői cselekménynek, a pusztán alárendelődés nem teremt egyben beleegyezést.⁴²⁶

V.4.2.2. *A beleegyezés büntetőjogi relevanciája*

A sértett beleegyezése, illetve a sértett beleegyezésének hiánya büntetőjogi szempontból kiemelkedő jelentőséggel bír: a sértett beleegyezése – bizonyos korlátok között és bizonyos feltételek mellett – tényállásszerűséget vagy jogellenességet kizáró okként jelenik meg, más tényállások esetén ellenben a beleegyezés megléte a büntethetőség feltétele.

A) Ahogyan a fentiekben már rögzítettem, vannak olyan különös részi törvényi tényállások melyek esetén a jogalkotó a sértett akarata ellenére történő elkövetést, illetve *a beleegyezés hiányát a büntethetőség feltételeként fogalmazta meg*. A sértett jogszerűnek minősíthető beleegyezése ezen

---

⁴²⁵ Amely a magyar joggyakorlat szempontjából is releváns lehet.

⁴²⁶ NÉMETH 2011, 47. o., NÉMETH 2015, 34-35. o.

bűncselekmények esetén – figyelemmel a beleegyezés meglétére – tényállásszerűség hiányában zárja ki a bűncselekmények megvalósulását.⁴²⁷

B) Más tényállásoknál *a sértett beleegyezése a büntethetőség feltétele*. Ezen bűncselekmények esetén tényállást keletkeztető beleegyezésről beszélünk.⁴²⁸ Tényállást keletkeztető beleegyezés például a tizenkét éven aluli gyermek szexuális cselekménybe való beleegyezése, ugyanis a tizenkét éven aluli gyermekkel végzett szexuális cselekmény szexuális erőszaknak minősül.⁴²⁹ Ugyancsak tényállást keletkeztető beleegyezés a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizennegyedik életévét be nem töltött személy szexuális cselekménybe való beleegyezése, amennyiben a másik fél a tizennyolcadik életévét már betöltötte. A tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel végzett szexuális cselekmény ez esetben a szexuális visszaélés tényállásának megállapítására alkalmas.⁴³⁰ Ezen tényállások esetén tehát a sértett beleegyezéséhez nem fűződhet a – C) pontban leírtak szerinti – büntetőjogi felelősséget kizáró hatás.⁴³¹

C) NÉMETH fogalmi megközelítése szerint *„a sértetti beleegyezés a jogellenességet, illetve a társadalomra veszélyességet kizáró sértetti akaratnyilatkozat, az elkövetői akarattal történő belső azonosulás, a „sérelem” bekövetkezésének tudatos és önkéntes megengedése, aminek alapvetően az érintett valódi akaratát is tükröznie kell; több mint egyszerű történni hagyás vagy passzív tűrés.”*⁴³² A sértett beleegyezése az elmélet és a bírói gyakorlat alapján tehát – bizonyos korlátok között – a cselekmény (materiális) jogellenességét, illetve társadalomra veszélyességét kizáró okként, vagyis *büntethetőséget kizáró okként* jelenik meg.⁴³³ A sértetti beleegyezés – mint büntethetőségi akadály –, tehát főszabály szerint – ide nem értve például a B) pontban meghatározott eseteket – *„annulálja”* a bűncselekmény

---

⁴²⁷ Lásd ehhez: NÉMETH 2011, 45-46. o.

⁴²⁸ KÁDÁR – KÁLMÁN 1966, 342. o., NÉMETH 2012, 26. o., NÉMETH 2015, 28. o.

⁴²⁹ Btk. 197. § (2) bekezdés

⁴³⁰ Btk. 198. § (1)-(3) bekezdés

⁴³¹ KÁDÁR – KÁLMÁN 1966, 342. o., JESCHECK – WEIGEND 1996, 372-373. o., Hivatkozva: NÉMETH 2012, 26. o., NÉMETH 2015, 28-29. o.

⁴³² NÉMETH 2015, 34. o.

⁴³³ BERND 2017, 1. o., KÁDÁR – KÁLMÁN 1966, 342. o., NÉMETH 2012, 26. o., NÉMETH 2015, 28. o.

jogellenességét.⁴³⁴ A sértett beleegyezésének büntethetőséget kizáró okként való kezelése szorosan kapcsolódik az egyén önrendelkezési jogához, cselekvési autonómiájához, ahhoz a tényhez, hogy a sértett önmaga rendelkezik saját maga felett.⁴³⁵

V.4.2.3. A beleegyezés érvényességének formai és tartalmi feltételei

Az uralkodó magyar szakirodalmi álláspont szerint⁴³⁶ a sértett beleegyezése csak meghatározott feltételek fennállása esetén zárja ki a cselekmény jogellenességét.

A beleegyezés érvényességének formai és tartalmi feltételei az egyes szakirodalmi álláspontok alapján a következők szerint összegezhetőek:

1. A sértett beleegyezése olyan jogi tárgyak ellen elkövetett bűncselekmények körében érvényesülhet, amelyek rendelkezése alatt állnak, tehát amelyek fölött a sértettnek rendelkezési lehetősége van. A német büntetőjogi dogmatikában ez a „*disponibles Rechtsgut*” kategóriája.⁴³⁷ Ezen kategória alá sorolható a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények jogi tárgya, vagyis a szexuális önrendelkezés, mely az egyéni önrendelkezési jog integráns részét képezi. (Ide nem értve a gyermekek szexuális önrendelkezését, amely – a korábbiakban rögzítettek értelmében – a tizenkét éven aluli gyermekek esetében – a gyermek érdekében – kizárt, míg a tizennegyedik életévét be nem töltött gyermek esetében a felnőttek irányában, tehát relatíve korlátozott.)⁴³⁸

2. A beleegyezést a – megfelelő belátási képességgel, ítélőképességgel, akaratnyilvánítási képességgel rendelkező – cselekvőképes sértettnek kell megadnia. NÉMETH megközelítése szerint érvénytelen a beleegyezés, ha a

---

⁴³⁴ Lásd ehhez: NÉMETH 2012, 51. o., NÉMETH 2015, 63. o.

⁴³⁵ NÉMETH 2010, 39. o.

⁴³⁶ Lásd ehhez különösen: BELOVICS 2012a, 262-263. o., BELOVICS – BÉKÉS – BUSCH – DOMOKOS – GELLÉR – MARGITÁN – MOLNÁR – SINKU 2014, GILÁNYI 2015, 133. o., HORVÁTH 2014, 201-202. o., KÁDÁR – KÁLMÁN 1966, 342-344. o., NAGY F. 2014, 233. o., NÉMETH 2015, 41-104. o.

⁴³⁷ Lásd ehhez részletesen: GROPP 2005, 192. o., EISELE 2008, 13, 23. o., BERND 2017, 1. o., ABASI 2020, 1. o.

⁴³⁸ Lásd ehhez részletesen: SZOMORA 2009, 191-201. o., valamint Értekezés V.1.2. fejezet

sértett életkoránál, illetve mentális betegségénél, fogyatékoságánál fogva, továbbá bódult állapota vagy egyéb ok miatt nyilvánvalóan vagy az elkövető által is tudottan képtelen a cselekmény természetét vagy káros jellegét ésszerűen megítélni.⁴³⁹ FILÓ álláspontja alapján a beleegyezési képesség a sértett szellemi és erkölcsi érettségét jelenti, amely alkalmassá teszi a sértettet arra, hogy felismerje az adott jogtárggyal kapcsolatos joglemondás következményeit.⁴⁴⁰ BELOVICS rendszerezése alapján a sértetti beleegyezés csak akkor releváns, ha a sértett a) a tizennegyedik életévét betöltötte, b) a polgári jog szabályai szerint nem áll cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság hatálya alatt, illetve c) nincs olyan állapotban, amelynek alapján az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes mértékben hiányzik.⁴⁴¹ Álláspontom szerint ezen megközelítések a lényegi elemüket tekintve azonos módon ítélik meg a beleegyezési képesség tartalmát.

*A szexuális bűncselekmények kapcsán röviden utalok az életkor büntetőjogi relevanciájára. Az 1978. évi IV. törvény a tizenkettedik életévét be nem töltött személy vonatkozásában megdönthetetlen vélelmet állított fel arra nézve, hogy az ilyen személyt védekezésre képtelennek kell tekinteni.⁴⁴² Ezért a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végzett nemi cselekmény a törvény megdönthetetlen vélelme folytán erőszakos közöszülésnek vagy szemérem elleni erőszaknak minősült. A 2012. évi C. törvény ezt a rendszert átdolgozta, és a szexuális erőszak tényállása keretében közvetlen módon utal a sértett életkorára és így kapcsol a cselekményhez magasabb büntetési tételt.⁴⁴³ A régi Btk. tehát egy megdönthetetlen vélelem keretében, míg a hatályos Btk. a szexuális erőszak tényállásának súlyosabban minősülő alapesete keretében juttatja kifejezésre azt, hogy *a szexuális cselekmények tekintetében a tizenkét éven aluli gyermeknek hiányzik a beleegyezési képessége,**

---

⁴³⁹ NÉMETH 2011, 63. o.

⁴⁴⁰ FILÓ 2004, 751. o.

⁴⁴¹ BELOVICS – NAGY – TÓTH 2015, 240. o. Ezt a hármas feltételrendszert Belovics kiegészíti egy további d) ponttal, amelynek értelmében a sértetti beleegyezés további kritériuma, hogy a sértett nyilatkozata nem a bűncselekmény elkövetése előtt vagy alatt megvalósuló tévedés, kényszer, vagy fenyegetés eredménye. Ezt a feltételt én külön pontban (5. pont) határozom meg.

⁴⁴² 1978. évi IV. törvény 210. §

⁴⁴³ Btk. 197. § (2) bekezdés

míg a szexuális visszaélés tényállása alapján az is megállapítható, hogy a tizennégy éven aluli személynek a felnőttekkel végzett szexuális cselekmények vonatkozásban nincsen beleegyezési képessége. Más kérdés az akaratnyilvánítási képesség megítélése. Már ANGYAL is hangsúlyozta, hogy a korlátozott belátás még alkalmas lehet a beleegyezési képesség megalapozására, ugyanis „*az elmebeteg vagy gyengeelméjű nővel való közösülés nem minősül okvetlenül erőszakos nemi közösülésnek, mert ha igazolást nyer, hogy a nő valamelyest akarattal bír, s nem ellenkezett, úgy nem lehet szó e büntettről.*”⁴⁴⁴ Erre a szexuális erőszak tényállásának elemzése során a későbbiekben még részletesen kitérek.⁴⁴⁵

3. A következő feltétel, hogy a beleegyezést a cselekmény elkövetése előtt vagy alatt, de mindenképpen a befejezettséget megelőzően kell megadni. Az utólagos beleegyezés nem jelent büntethetőséget kizáró okot, ugyanis az utólagos jóváhagyás nem pótolja az elkövetési magatartás időpontjában hiányzó beleegyezést,⁴⁴⁶ azonban adott esetben a magánindítvány jogáról való lemondásként értékelendő. Így például a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak alapesete csak a sértett magánindítványára büntetendő.⁴⁴⁷

4. Releváns kérdés, hogy a jogosultnak milyen módon kell kinyilvánítania azt, hogy beleegyezik az adott cselekménybe, vagyis, hogy nem kívánja a jogi tárgy védelmét. Az „*akarati tan*” alapján nem szükséges sem a sértetti elhatározás külvilági megjelenése, sem az elkövető tudomásszerzése. BELOVICS szerint ezen teória tűnik elfogadhatónak.⁴⁴⁸ NÉMETH álláspontja ellenben az, hogy az akarati elmélet csak akkor tartható, ha a sértetti beleegyezést jogellenességet kizáró oknak tekintjük. A tényállásszerűséget kizáró

---

⁴⁴⁴ ANGYAL 1937, 42. o.

⁴⁴⁵ Lásd ehhez: Értekezés V.6.3. fejezet

⁴⁴⁶ Az erőszakos szexuális bűncselekményeknél a Csemegi Kódex még biztosította az elkövető büntetlenségét a passzív alany utólagos hozzájárulása esetén, ugyanis az elkövető nem volt büntethető, amennyiben a sértettel a bűnvádi ítélet kihirdetése előtt házasságot kötött. (1878. évi V. törvénycikk 240. §) Az 1961. évi V. törvény büntethetőséget kizáró okot már nem biztosított, azonban megnyitotta a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét, amennyiben az elkövető és a sértett az elsőfokú ítélet meghozatala előtt házasságot kötött. Kivételt képezett ez alól a többek általi elkövetés esete. [1961. évi V. törvény 276. § (3) bekezdés]

⁴⁴⁷ Btk. 207. §

⁴⁴⁸ BELOVICS – NAGY – TÓTH 2015, 241. o. Hivatkozza: BÉRCES 2017, 49. o. Ezen az állásponton van: SZATHMÁRY is. SZATHMÁRY 2018, 81. o.

beleegyezés eseteiben azonban szükséges az, hogy a sértetti beleegyező akarat – legalább konkludens formában – a kívülágban is megjelenjen.⁴⁴⁹ Az úgynevezett „nyilatkozati tan” szerint a cselekménybe való beleegyezésnek kifejezettnek és egyértelműnek kell lennie, valamint szükséges az is, hogy annak tényéről az elkövető tudomást szerezzen. Az általam is követendőnek tartott *mérsékelt nyilatkozati elmélet* azt követeli meg, hogy a sértett, ha nem is *expressis verbis*, de legalább konkludens formában kifejezze akaratát. Azt nem szükséges feltétlenül a tettesnek címeznie, azonban a bűncselekmény pusztán túrése önmagában nem elég. Ezt az álláspontot támogatja a jogbiztonság eszméje is.⁴⁵⁰

A *beleegyezés nélküli szexuális cselekményeknél* álláspontom szerint általában szükséges, hogy a beleegyezés hiánya valamilyen formában a kívülágban is realizálódjon, legyen szó verbális elutasításról vagy konkludens magatartásról, azonban az eset konkrét körülményeinek vizsgálata alapján az ellentétes akarat mindezek hiányában is megállapítható. Ilyen tipikus eset lehet a többek általi elkövetés, amikor a sértett az egyik elkövetővel szemben még védekezik, de a második vagy harmadik elkövetőnél már verbális módon sem áll ellen helyzete kilátástalansága okán. Továbbá ilyen eset állhat fenn akkor is, ha az elkövető cselekménye mintegy „lesokkolja” a sértettet, aki ennek hatására, illetve ijedtségből nem tud védekezni. Egy általam feldolgozott jogeset tényállása szerint a vádlott megfogta az éppen arra sétáló kiskorú sértett fenekét, melytől a sértett ledermedt és az ijedségtől mozdulni sem mert. A vádlott ezt követően kezével a sértett lábai közé nyúlt, majd egyik ujjával a sértett által viselt pamutnadrágon keresztül, a sértett akarata ellenére fogdosni kezdte annak nemi szervét és megpróbált abba felnyúlni. A sértett ekkor hátrafordult és emiatt, valamint az utcán megjelenő járókelők miatt a vádlott felhagyott cselekményével és elmenekült a helyszínről. A sértett és törvényes képviselője hatályos magánindítványt terjesztett elő, a bíróság a vádlott bűnösségét a vádirati tényállásban foglalt minősítéssel egyezően szexuális

---

⁴⁴⁹ NÉMETH 2015, 71. o.

⁴⁵⁰ FILÓ 2004, 749. o.

kényszerítés büntetében [Btk. 196. § (1) bekezdés (2) bekezdés a) pont] állapította meg⁴⁵¹ annak ellenére, hogy a sértett beleegyezésének hiánya lényegében csak egy elforduló mozdulatban – „*a sértett ekkor hátrafordult*” – realizálódott az elkövető, illetve a külvilág számára.

5. További feltétel, hogy a beleegyezésnek valóságosnak, azaz komolynak, önkéntesnek és szabad akaratelhatározásból eredőnek kell lennie, vagyis fontos, hogy erőszaktól, fenyegetéstől, kényszerszertől, tévedéstől, illetve megtévesztéstől mentes legyen. Ha az akarathiba olyan mellékes körülményre vonatkozik, amely nem áll a megtámadott jogi tárggyal közvetlen kapcsolatban, akkor nem büntetendő az elkövető. Kényszer, erőszak, fenyegetés esetében azonban nem fogadható el a beleegyezés, mert ilyenkor „nem beszélhetünk önálló akaratképzésről.”⁴⁵²

A beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények kapcsán utalok arra, hogy álláspontom szerint, ha valaki egy másik személyt megtévesztéssel vesz rá a szexuális cselekményre, illetve a másik személy tévedését használja ki a szexuális cselekményhez, az nem teszi a megtévesztett, illetve tévedésben lévő személy szexuális cselekményhez való hozzájárulását érvénytelenné. Gyakorlati eset lehet az, hogy valaki egy másik személyt azzal kecsegtet, hogy a nemi cselekmény ellentételezéseként elősegíti a karrierjét vagy meghatározott ellenszolgáltatásban részesíti. Ez esetben szexuális bűncselekmény nem valósul meg, hiszen az ellenszolgáltatáshoz kapcsolódó megtévesztés nem változtat a cselekménybe való beleegyezés érvényességén.

6. És végezetül releváns feltétel, hogy a beleegyezés nem irányulhat valamely társadalomra káros célra.

A beleegyezés érvényességi kritériumainak áttekintése alapján megadható, hogy mely esetekben nem beszélhetünk beleegyezésről. Csatlakozva GILÁNYI álláspontjához a „beleegyezés hiánya” a magyar büntetőjogban általánosságban⁴⁵³ azokat az eseteket fogja át, amikor

---

⁴⁵¹ Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám

⁴⁵² FILÓ 2004, 752. o.

⁴⁵³ tehát nem konkrétan a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények vonatkozásában

- A) egy személy kényszerrel vagy fenyegetéssel szerez érvényt akaratának, vagyis erőszakot alkalmaz, a másik személyre pszichikai ráhatást gyakorol, vagy olyan magatartást tanúsít, melynek folytán a kényszerített személy nem lesz képes az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására;
- B) a magatartással érintett személy akaratnyilvánításra vagy védekezésre képtelen állapotban van;
- C) a magatartással érintett személy cselekvőképtelen;
- D) a magatartással érintett személy tévedésben van (mely releváns lehet egyrészt akkor, ha azt a magatartást tanúsító személy idézi elő; másrészt akkor, ha felismerve a téves tudatállapotot, azt kihasználva cselekszik);⁴⁵⁴
- D) a magatartással érintett személy nem adja – valamilyen formában – kifejezett hozzájárulását a cselekmény véghezviteléhez; vagy
- E) a beleegyezés megadására nem a magatartást megelőzően, illetve azzal egy időben, hanem utólagosan kerül sor.⁴⁵⁵

V.4.2.4. *A szexuális cselekményekbe való beleegyezés és a beleegyezés hiánya*

A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények esetén az alapvető dilemmát a sértetti ellenállás teljes hiánya, illetőleg annak büntetőjogi értékelése képezi. A bírói gyakorlat is következetesnek tekinthető abban, hogy a szexuális erőszak a passzív alany érdemi védekezésének hiányában is megvalósul(hat). Ilyen esetekben azonban nehéz eldönteni, hogy *a szexuális cselekménybe a passzív alany előzetesen valamilyen formában beleegyezett-e*, vagy magatartása, előzetes kijelentései csak „sértetti közrehatásként” értékelendők-e, esetleg saját helyzetének teljes kilátástalansága miatt nem védekeznek.⁴⁵⁶

---

⁴⁵⁴ E körben utalok a fentebb rögzített azon álláspontomra, miszerint a szexuális bűncselekmények esetében a tévedés, illetve a megtévesztés nem teszi érvénytelenné a szexuális cselekménybe való beleegyezést, vagyis nem lehet a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények elkövetési módja. Egyéb bűncselekmények esetében ellenben a tévedés előidézése vagy kihasználása kizárhatja a beleegyezés érvényességét.

⁴⁵⁵ GILÁNYI 2015, 133. o.

⁴⁵⁶ BÉRCES 2017, 51. o.

LUKÁCS – TRAYTLER álláspontja szerint a szexuális önrendelkezést sértő cselekmények esetén a cselekményhez való hozzájárulás hiányát – akár szóban akár konkludens módon – érzékeltetni kell. A fenntartás nélküli odaadás ugyanis nem minősül ellenállásnak.⁴⁵⁷ Azonban már a szerzőpáros is rámutatott arra, hogy bizonyos esetekben a nemi bűncselekménnyel szembeni mérsékeltebb ellenállás, sőt annak teljes hiánya is a beleegyezést kizáró ellenállásként minősíthető, ha a körülmények a sértett ellenálló erejét gyengítették, illetve kimerítették.⁴⁵⁸ Ez különösen a többek által elkövetett szexuális erőszak esetén fordul elő, amikor a sértett két-három elkövetővel szemben még védekezik, ellenállása azonban fokozatosan a „beletörődésig lanyhul.”⁴⁵⁹

A szexuális cselekményekbe való beleegyezés kérdésének büntetőjogi megítélése azonban nemcsak az ellenállás hiánya miatt lehet problematikus. A beleegyezés meglétéhez fűződő dilemmák táptalaját képezi az is, hogy a szexuális cselekményekkel, pontosabban a szexuális cselekményekbe való beleegyezéssel kapcsolatos kommunikáció igencsak komplex és gyakran nélkülözi az egyértelműséget,⁴⁶⁰ továbbá, hogy a sértettnek a (szexuális) cselekmény megtörténteire vonatkozó akaratlagossága felöleli az elkövetési magatartás egyszerű elfogadását éppúgy, mint a cselekmény megtörténte utáni intenzív vágyakozást,⁴⁶¹ és nem egyértelmű, hogy hol húzódik az a határ, amikor a sértetti akarat ténylegesen megfelel az elkövetői akaratnak, és a büntetőjognak e körben mely ponton és miként kell beavatkoznia.

HOLZLEITHNER szerint a szexuális cselekményekbe való beleegyezés gyakran „*két pólus közötti kontinuumban*” található. Az egyik pólus német terminológiával élve az úgynevezett „*ungewollter Sex*”, vagyis az olyan szexuális cselekmény, amelyet erőszakkal kényszerítenek ki, a másik pólus pedig az olyan szexuális cselekmény, amelyhez mindkét fél „maximális”

---

⁴⁵⁷ LUKÁCS – TRAYTLER 1963, 166. o.

⁴⁵⁸ Ugyanott. Hivatkozta: NÉMETH 2015, 35. o.

⁴⁵⁹ LUKÁCS – TRAYTLER 1963, 166. o.

⁴⁶⁰ HOLZLEITHNER 2017, 38. o.

⁴⁶¹ Lásd ehhez: NÉMETH 2011, 64. o.

hozzájárulását adja. („*Sex mit voller Zustimmung*”) ⁴⁶² Ezen két pólus megítélése egyértelmű, hiszen az erőszakkal kikényszerített szexuális cselekmény kétséget kizáróan nélkülözi a passzív alany beleegyezését, a másik pólus pedig egyértelműen feltételezi azt. Ezen két pólus között azonban a szexuális cselekmények széles spektruma található: ide sorolhatóak az olyan szexuális cselekmények, amelybe az egyik fél félelemből egyezik bele, vagy az egyik fél gyengeségének kihasználásával áll összefüggésben, esetleg kizárólag a partner számára való örömszerzés céljából történik, vagy az egyik fél a partner iránti kötelességtudatból, viták elkerülése céljából veti alá magát a szexuális cselekménynek. ⁴⁶³ Az egyes egyének pedig eltérően vélekednek arról, hogy a „*két pólus közötti kontinuumban*” hol van az a pont, ahol meg kell húzni a határt, vagyis hol van az a pont, ahol már nem beszélhetünk beleegyezésről, és amit már büntetőjogilag is értékelni kell. ⁴⁶⁴

Ennek megítéléshez ad támpontot a korábban már hivatkozott Isztambuli Egyezmény. Az Egyezmény értelmében ugyanis *büntetendőnek minősül valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szándékos elkövetése. A szexuális cselekménybe való beleegyezésnek pedig önkéntesnek, az adott személy szabad akaratán alapulónak kell lennie, melyet az eset összes körülményei alapján kell értékelni.* Az, hogy ez az önkéntes, szabad akaraton alapuló beleegyezés kizárólag a másik félnek való örömszerzés céljából, esetleg kötelességtudatból történik olyan kérdés, amely a büntetőjogi megítélés szempontjából (álláspontom szerint) irreleváns kell, hogy maradjon.

Csatlakozva GILÁNYI rendszerezéséhez a hatályos magyar szabályozás *szexuális kényszerítés és szexuális erőszak tényállásai* a következő „beleegyezés nélküli” szexuális cselekmények szankcionálását biztosítják:

- Amennyiben egy személy kényszerrel vagy fenyegetéssel szerez érvényt akaratának, vagyis erőszakot alkalmaz, a másik személyre pszichikai ráhatást gyakorol, vagy olyan magatartást tanúsít, melynek folytán a kényszerített személy nem lesz képes az akaratának megfelelő

---

⁴⁶² HOLZLEITHNER 2017, 39. o.

⁴⁶³ CHILDS 2001, 312. o.

⁴⁶⁴ HOLZLEITHNER 2017, 39. o.

magatartás tanúsítására, ez a szexuális erőszak, kisebb mértékű pszichikai ráhatás esetén a szexuális kényszerítés tényállásának megállapítására ad alapot.

- Amennyiben a magatartással érintett személy akaratnyilvánításra vagy védekezésre képtelen állapotban van, a szexuális erőszak tényállása valósul meg.
- Amennyiben a magatartással érintett személy cselekvőképtelen, az elkövető a tizenkettedik életévét be nem töltött gyermekkorú sértett esetén a szexuális erőszak,⁴⁶⁵ míg a tizenkettedik életévét betöltött, de a tizenegyedik életévét be nem töltött gyermekkorú sértett esetén a szexuális visszaélés⁴⁶⁶ tényállását valósítja meg.⁴⁶⁷

A szerző szerint azon eseteket, amikor a magatartással érintett személy tévedésben van, vagy a magatartással érintett személy nem adja kifejezett hozzájárulását a cselekmény véghezviteléhez, vagy a beleegyezés megadására nem a magatartást megelőzően, illetve azzal egy időben, hanem utólagosan kerül sor, továbbá, ha a passzív alany nem életkora miatt cselekvőképtelen, a Btk.-ban szereplő nemi bűncselekmények tényállásai nem fedik le.⁴⁶⁸

V.4.2.5. Az ír szabályozási modell

Ezen a ponton röviden kitérek a szexuális bűncselekményeknek az értekezés IV.5. fejezetében már hivatkozott ír szabályozására. *Írországbán* a szexuális bűncselekmények újraszabályozására 2017-ben került sor. A 2017. március 27-én hatályba lépett törvénymódosítás a szexuális bűncselekmények szabályozása során a beleegyezésre, pontosabban annak hiányára helyezi a hangsúlyt, és egy nem taxatív felsorolás keretében – *iránymutatást adva ahhoz, hogy mikor nem beszélhetünk a beleegyezés fennállásáról* – rögzíti azt is, hogy különösen mely

---

⁴⁶⁵ Btk. 197. § (2) bekezdés

⁴⁶⁶ Btk. 198. §

⁴⁶⁷ GILÁNYI 2015, 133-134. o.

⁴⁶⁸ Ugyanott

esetekben hiányzik a passzív alany szexuális cselekményekhez való hozzájárulása.

A szabályozás értelmében:

„§ (1) Egy személy akkor egyezik bele a szexuális cselekménybe, amennyiben szabadon és önként adja hozzájárulását az aktushoz.

A személy nem egyezik bele a szexuális cselekménybe, amennyiben

(a) azért adja hozzájárulását a nemi cselekményhez, mert vele vagy más személlyel szemben erőszakot alkalmaznak, vagy erőszak alkalmazásával fenyegetik meg, vagy az erőszak alkalmazásával kapcsolatos megalapozott félelme miatt járul hozzá a szexuális cselekményhez,

(b) alvó vagy öntudatlan állapotban van,

(c) a hozzájárulás megadására képtelen állapotban van, mert alkohol vagy más kábító hatású anyag befolyása alatt áll,

(d) olyan testi fogyatékoságban szenved, amely akadályozza a hozzájárulás kifejezésében,

(e) téved a cselekmény jellegét vagy célját illetően,

(f) tévedett a másik – cselekményben részt vevő személy – személyazonosságát illetően,

(g) a cselekmény végrehajtásának időpontjában jogellenesen fogva tartják,

(h) a cselekménybe való beleegyezés vagy az abban való megállapodás más személyhez kapcsolódik, mint aki magában a cselekményben részt vesz.

(3) Ezen szakasz nem zárja ki, hogy egyéb körülmények is megalapozzák azt, hogy az adott személy nem adta beleegyezését a szexuális cselekményhez.

(4) A szexuális cselekménybe való beleegyezés bármikor visszavonható: a cselekmény megkezdése előtt, vagy folyamatban lévő aktus esetén a cselekmény végrehajtása során is.

(5) A szexuális cselekménnyel szemben tanúsított ellenállás hiánya önmagában nem minősül a cselekménybe való beleegyezésnek.”⁴⁶⁹

A magyar szabályozáshoz kapcsolva a fentebb részletezett ír szabályozási koncepciót utalok arra, hogy nem tartom szükségesnek a beleegyezés hiányát megalapozó körülmények ilyen részletes, kevésbé absztrahált törvényi felsorolását. Az a)-d) pontban és a g) pontban szabályozott esetköröket állásponatom szerint egyértelműen lefedi a magyar szabályozás Btk. 197. § (1) bekezdés a) és b) pontjában szabályozott szexuális erőszak tényállása, melynek értelmében szexuális erőszakot követ el, aki a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el, [lefedti az ír szabályozás a) pontjában foglalt esetkört] vagy más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel [absztrahált formában lefedi az ír szabályozás b), c), d), g) pontjaiban foglalt esetköröket: az alvó vagy öntudatlan állapot ugyanis akaratnyilvánításra képtelen állapot, az alkohol vagy más kábító hatású anyag befolyása miatt a hozzájárulás megadására képtelen állapot szintén akaratnyilvánításra képtelen állapot, míg az állandó testi fogyatékoság, illetve a jogellenes fogvatartás a passzív alany védekezésre képtelen állapotát alapozza/alapozhatja meg]. A h) pontban szabályozott eset kapcsán állásponatom szerint a hatályos szabályozás kerítés tényállása hívható fel⁴⁷⁰ – amennyiben haszonszerzés céljából történik a szexuális cselekmény végzésére másnak való megszerzés, illetve a szexuális cselekményben való megállapodás –, vagy amennyiben a passzív alannal szemben – aki a megállapodásban nem vesz részt – erőszakot, fenyegetést alkalmaznak, vagy egyéb módon kényszerítik ki a szexuális kapcsolatot, akkor a szexuális kényszerítés vagy a szexuális erőszak tényállása valósul meg. Az e) pont esetében, vagyis amikor a passzív alany téved a cselekmény jellegét, illetőleg célját illetően a következőket tartom

---

⁴⁶⁹ Criminal Code of Ireland. Number 2 of 2017 Criminal Law (Sexual Offences) Act 2017. Amendment of Act of 1990. 48. pont. Lásd még ehhez: Criminal Law, (Sexual Offences) Act 2017, (Act 2 of 2017). A gyermekkel megvalósított szexuális cselekmények a fentiekben részletezett tényállástól elkülönült tényállások keretében kerülnek büntetőjogi értékelésre és szankcionálásra.

⁴⁷⁰ Btk. 200. §

indokoltnak rögzíteni. Amennyiben az a gyakorlati eset áll fenn, hogy a passzív alany bizonyos személyeskedéseket még eltűr az elkövetőtől, de bizonyos szexuális cselekményekre már nem hajlandó, és ellentétes akaratát valamilyen formában kifejezésre juttatja, akkor a hatályos magyar szabályozás esetében a szexuális kényszerítés vagy a szexuális erőszak 197. § (1) bekezdésének a) pontja hívható fel az elkövető által – a szexuális cselekmény véghezvitele érdekében – alkalmazott kényszerítés foka függvényében. Korábban már rögzítettem azt az álláspontomat, miszerint ha valaki egy másik személyt megtevesztéssel vesz rá a szexuális cselekményre, illetve a másik személy tévedését használja ki a szexuális cselekményhez, az nem teszi a megtevesztett, illetve tévedésben lévő személy szexuális cselekményhez való hozzájárulását érvénytelenné.⁴⁷¹

Az f) pont szerinti esetkör, vagyis a másik – szexuális cselekményben részt vevő személy – személyazonosságában való tévedést a hatályos magyar jog nem ismeri,⁴⁷² azonban egyrészt annak gyakorlati relevanciája aligha lehet, másrészt az e) pontnál rögzítetteket itt is irányadónak tartom.

Mindezek mellett azonban a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények írországi újraszabályozása iránymutatást adhat ahhoz, hogy mely tipikus esetekben nem beszélhetünk a szexuális cselekménybe való beleegyezésről. Ami kiemelt figyelmet érdemel, hogy maga a tényállás azt is rögzíti, hogy a beleegyezés hiányát megalapozó körülmények felsorolása nem taxatív jellegű, tehát a hivatkozottakon túl egyéb körülmények is megalapozhatják a passzív alany szexuális cselekményekkel szembeni ellentétes akaratát. A szabályozás amellett, hogy a beleegyezés hiányára alapítja a büntetőjogi felelősséget, abban is megfelel az Isztambuli Egyezmény előírásainak, hogy mindig a konkrét körülmények értékelése alapján kívánja megítélni a beleegyezés meglétét vagy éppen hiányát. Az ír szabályozás a (3) bekezdésben ugyanis rögzíti, hogy a beleegyezés hiányának eseteit taglaló

---

⁴⁷¹ Lásd ehhez: Értekezés V.4.2.3. fejezet 5. pont

⁴⁷² A Csemegi Kódex azonban ismerte. Az 1878. évi V. törvénycikk 245. §-a értelmében szemérem elleni bűntett miatt három évig terjedhető börtönnel volt büntetendő az, aki magát valamely nő férjének színlelte, és a nőnek tévedését használta fel arra, hogy azzal nemileg közösüljön. A bűnvádi eljárásnak csak a sértett nőnek vagy férjének indítványára van helye.

szakasz nem zárja ki, hogy egyéb körülmények is megalapozzák azt, hogy az adott személy nem adta beleegyezését a szexuális cselekményhez, vagyis a beleegyezés fennállásának értékelése szempontjából relevánssá teszi a szexuális cselekmény valamennyi körülményének értékelését.⁴⁷³

V.4.2.6. Közbenső részösszegzés

Mindezen előzményeket összevetve álláspontom szerint a szexuális cselekmények kapcsán a következő esetekben nem beszélhetünk a szexuális cselekménybe való beleegyezésről, vagy a beleegyezés megléte esetén a passzív alany beleegyezése büntetőjogilag irreleváns:

1. Amennyiben erőszakkal, (egyszerű vagy minősített) fenyegetéssel, vagy egyéb módon kényszerítik ki a szexuális cselekményt;
2. Amennyiben a magatartással érintett személy akaratnyilvánításra vagy védekezésre képtelen állapotban van;
3. Amennyiben a magatartással érintett személy tizenkettedik, illetve – tizennyolcadik életévét betöltött elkövető esetén – a tizennegyedik életévét nem töltötte be;
4. Amennyiben a passzív alany nem adta kifejezett vagy konkludens formában hozzájárulását a szexuális cselekményhez.
5. Hiányzik a passzív alany beleegyezése minden olyan további esetben, amikor a szexuális cselekmény konkrét körülményei a beleegyezésének hiányára engednek következtetni.
6. A szexuális cselekménnyel szemben tanúsított ellenállás hiánya önmagában nem minősül a cselekménybe való beleegyezésnek.

V.4.3. A kényszerítés a büntetőjogban

V.4.3.1. A kényszerítésről általában

---

⁴⁷³ Lásd ehhez: Isztambuli Egyezmény 36. cikk 2. pont

A kényszer(ítés) – a fenyegetés mellett – a Btk. Általános Részében büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okként kerül meghatározásra. A Btk. 19. § (1) bekezdése értelmében ugyanis nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt olyan kényszer vagy fenyegetés hatása alatt követi el, amely miatt képtelen az akaratának megfelelő magatartásra. A (2) bekezdés szerint a büntetés korlátlanul enyhíthető, ha a kényszer vagy a fenyegetés a bűncselekmény elkövetőjét korlátozza az akaratának megfelelő magatartásban. *A kényszerítés az Általános Részben meghatározott büntethetőséget kizáró vagy korlátozó ok mellett a Btk. Különös Részében több bűncselekmény elkövetési magatartásaként jelenik meg.* Ennek ellenére a kényszerítés fogalmát maga a Btk. nem definiálja, több esetben az erőszak és a fenyegetés fogalmakkal együtt használja.

A szakirodalomban kétféle álláspont alakult ki abban a kérdésben, hogy hogyan kell értelmezni a kényszerítés, az erőszak, illetve a fenyegetés egymással való viszonyát.⁴⁷⁴

Az első megközelítés szerint a kényszerítés összefoglaló fogalomként az erőszak és fenyegetés alkalmazását, mint eszközcselekményt fedí le. MÁRKI szerint „A kényszerítés mint összefoglaló kifejezés olyan erőszak vagy fenyegetés alkalmazását jelenti, amely eszközcselekményként a szexuális cselekményre mint célcselekményre irányul.”⁴⁷⁵ Ez a szakirodalmi álláspont tehát az erőszakot, illetve a fenyegetést mint elkövetési módokat lényegében összemossa a kényszerítéssel mint elkövetési magatartással.⁴⁷⁶ A másik – többek által is képviselt – álláspont szerint a kényszerítésnek mint elkövetési magatartásnak az erőszak és a fenyegetés a két elkövetési módja.⁴⁷⁷ Ezzel összefüggésben – a szexuális kényszerítés tényállása elemzése keretében – JACSÓ hangsúlyozza, hogy a kényszerítésnek tipikus, de nem kizárólagos elkövetési módjai az erőszak és a fenyegetés.⁴⁷⁸ Ezt az álláspontot képviseli DEÁK is, amikor rögzíti, hogy a kényszerítés tartalma nem kapcsolódik

---

⁴⁷⁴ Lásd ehhez: GILÁNYI 2015, 122. o.

⁴⁷⁵ MÁRKI 2013, 692. o.

⁴⁷⁶ SZOMORA ezzel összefüggésben hivatkozza: BERKES 2006, 594. o. Lásd: SZOMORA 2008b, 28. o.

⁴⁷⁷ GÁL 2014a, 120. o., SINKU 2012, 196. o., SZOMORA 2013a, 407. o.

⁴⁷⁸ JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 218. o.

szükségszerűen az erőszakhoz és a fenyegetéshez, az más formában is megvalósulhat.⁴⁷⁹

Csatlakozva ezen utóbbi álláspontokhoz szükséges megadni magának a kényszerítésnek a fogalmát. Több szerzőnél megjelenő tétel, hogy *a „kényszerítés a sértett komoly ellenállásának a leküzdésére alkalmas olyan tevékenység, amelynek eredményeként a sértett képtelen valódi akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.”*⁴⁸⁰ Egy másik megközelítés szerint *a kényszerítés valamely idegen akarat érvényesülését jelenti [...], tulajdonképpen a kényszerítő és a kényszerített közötti viszony, amelynek lényege, hogy a kényszerített olyan magatartást tanúsít, amely a kényszerítő személy akaratának felel meg.*⁴⁸¹

Egy szexuális kényszerítés büntette miatt indult büntetőügyben hozott ítélet jogi indokolásában az olvasható, miszerint: *„(...) leszögezhető, hogy a kényszerítés lényege, hogy a sértettnek nem áll szándékában szexuális cselekmény végzése, de az elkövető saját akaratát érvényesíti (...).”*⁴⁸² Egy szexuális erőszak büntette miatt indult eljárásban hozott ítéletben pedig a következő szerepel: *„A kényszerítésnek pedig a következménye az, hogy a sértett által tanúsított magatartást nem a saját akarata határozta meg, illetve a tanúsított magatartás ugyan saját akaratán alapult, de azt az akaratelhatározást a kényszerítő (vádlott) magatartása határozta meg.”*⁴⁸³

Szintén több szerzőnél megjelenő tétel, hogy a kényszerítés *tartalmilag* azt jelenti, hogy az elkövető a sértett akarata helyett a saját akaratát érvényesíti, azaz a sértett akaratelhatározását a saját akarata irányába hajlítja vagy megtöri.⁴⁸⁴ A kényszerítés formája pedig az a konkrét magatartás, elkövetési mód, mely a kényszerítés tartalmát realizálja.⁴⁸⁵

---

⁴⁷⁹ DEÁK 2017, 131. o.

⁴⁸⁰ JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 218. o., MÁRKI 2013, 688. o., SINKU 2012, 192. o.

⁴⁸¹ BALOGH – TÓTH 2010a

⁴⁸² Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete 19. o.

⁴⁸³ Ózdi Járásbíróság B.369/2017. szám

⁴⁸⁴ BELOVICS 2012b, 168-169. o., GÁL 2013, 11. o., SZOMORA 2013a, 404. o., VASKUTI 2013a, 34-35. o., AKÁ CZ 2014, 1370. o., BH 2014. 235. [33] és [35]. Hivatkozva: DEÁK 2017, 131. o.

⁴⁸⁵ Lásd ehhez: SZOMORA 2019, 444. o.

A kényszerítés lényege tehát a sértettre tipikusan – de nem kizárólagosan –⁴⁸⁶ erőszakkal vagy fenyegetéssel gyakorolt olyan befolyás, ráhatás, ami az elkövetőével ellentétes akaratelhatározásának megváltoztatására bírja rá (*vis compulsiva*), vagy az akaratelhatározást, illetve annak megvalósítását megakadályozza (*vis absoluta*). Abban az esetben, ha a sértett oldalán ez hiányzik, nem beszélhetünk kényszerítésről, hiszen a sértett autonóm módon, belső motivációi – így például szükségletei, vágyai, érdeklődése – és nem kívülről ható erő – például erőszak vagy fenyegetés – alapján cselekszik.⁴⁸⁷

A Btk. Különös Részében szabályozott azon bűncselekmények, melyek esetében az elkövetési magatartás a kényszerítés, három nagy csoportba sorolhatóak:⁴⁸⁸

a) Az egyik csoportba azok a bűncselekmények tartoznak, amelyeknél *a kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint az élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetés.*

Ilyen bűncselekmény a szexuális erőszak [Btk. 197. §], de az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel való elkövetés jelenik meg az emberrablás egyik fordulatanál [Btk. 190. § (1) bekezdés a) pont], a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása tényállásának minősített eseténél [Btk. 211. § (2) bekezdés] és a jármű önkényes elvétele tényállásának minősített eseténél [Btk. 380. § (2) bekezdés a) pont] egyaránt.

b) A következő csoportba azon tényállások sorolhatóak, amelyeknél *a kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint a fenyegetés.* Ilyen bűncselekmény a kényszerítés [Btk. 195. §] mellett az emberkereskedelem és kényszermunka egyik fordulata [Btk. 192. § (2) bekezdés b) pont], a közösség tagja elleni erőszak minősített esete [Btk. 216. § (2) bekezdés], a kényszerítés hatósági eljárásban [Btk. 278. §], a hivatalos személy elleni erőszak egyik fordulata [Btk. 310. § (1) bekezdés b) pont], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak [Btk. 311. §] és a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy

---

⁴⁸⁶ [Saját megjegyzés.]

⁴⁸⁷ DEÁK 2017, 86. o.

⁴⁸⁸ Lásd ehhez részletesebben: GILÁNYI 2015, 127-131. o., NAGY A. 2017a, 69. o.

támogatója elleni erőszak [Btk. 312. §] egyik fordulata, a zsarolás [Btk. 367. §] és az önbíráskodás [Btk. 368. § (1) bekezdés].

c) A harmadik csoportba pedig azon bűncselekmények tartoznak, amelyeknél az *elkövetési magatartásként meghatározott kényszerítéshez a jogalkotó nem kapcsol elkövetési módot*. Ilyen bűncselekmény a szexuális kényszerítés [Btk. 196. §]. Ahogyan azt DEÁK és GILÁNYI is részletezi, a szexuális kényszerítés tényállása mellett ezen jogtechnikai megoldás jelenik meg az emberiesség elleni bűncselekményeken belül a népirtás egyik fordulatánál [Btk. 142. § (1) bekezdés c) pont], az emberiesség elleni bűncselekmény két fordulatánál [Btk. 143. § (1) bekezdés b) és f) pontok], az apartheid egyik fordulatánál [Btk. 144. § (1) bekezdés b) pont], a háborús bűncselekményeken belül a védett személyek elleni erőszak két fordulatánál [Btk. 149. § (2) bekezdés b) és c) pontok] és a tiltott sorozás alapesetének mindkét fordulatánál [Btk. 152. § (1) bekezdés], amely bűncselekményeknek azonban releváns hazai bírói gyakorlata nincs.⁴⁸⁹

Az emberiesség elleni bűncselekményeken belül a népirtás és az emberiesség elleni bűncselekmény, illetve a háborús bűncselekményeken belül a védett személyek elleni erőszak tényállásában szabályozott egyik elkövetési magatartás a „pusztulással fenyegető életfeltételék közé *kényszerítés*,”⁴⁹⁰ ahol a kényszerítés olyan fizikai jellegű, a fenyegetést is felölelő ráhatás, amelynek következtében a csoport életfeltételei annyira ellehetetlenülnek, hogy a csoport vagy annak egy részének fizikai fennmaradása is veszélybe kerül.⁴⁹¹ A tiltott sorozás két alapesete: a védett személy *kényszerítése* az ellenséges hatalom fegyveres erőiben vagy csoportjában történő szolgálatra, illetve a védett személy kényszerítése a saját állama elleni hadműveletben való részvételre. A *kényszerítés itt a sértett akarata ellenére történő cselekvést jelenti*,⁴⁹² mely fogalom tágan értelmezendő, ugyanis kényszerítés alatt értendő minden olyan külső ráhatás a passzív alanyra, amely őt a cselekvési szabadságától megfosztja,

---

⁴⁸⁹ DEÁK 2017, 128. o., GILÁNYI 2015, 130. o.

⁴⁹⁰ Lásd ehhez: Btk. 142. § (1) bekezdés c) pont, 143. § (1) bekezdés b) pont, 149. § (2) bekezdés b) pont

⁴⁹¹ HORVÁTH – SÁNTHA 2013, 20. o.

⁴⁹² HORVÁTH 2013, 37. o.

vagy abban korlátozza, azáltal, hogy az elkövető akaratának megfelelő magatartás tanúsítását éri el.⁴⁹³

V.4.3.2. *A kényszerítés mint eszközcselekmény és az elkövetési módok kérdése a szexuális kényszerítés tényállásánál*

A szexuális kényszerítés tényállásánál az elkövetési magatartás a szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerítés, a két magatartás pedig cél-eszköz viszonyban áll egymással. Eszközcselekmény a kényszerítés, célcselekmény a szexuális cselekmény.⁴⁹⁴ Ha a kényszerítés kifejtésére nem a szexuális cselekmény céljából kerül sor, akkor a szexuális kényszerítés nem állapítható meg.⁴⁹⁵

Az elkövetési mód, módok kérdése meglehetősen problematikus, a szakirodalom álláspontja megosztott abban a tekintetben, hogy maga a törvényi tényállás egyáltalán tartalmaz-e elkövetési módokat, ha pedig nem, melyek a szexuális kényszerítés implicite elkövetési módjai. A probléma meglétét mutatja, hogy ugyanazon szerző egyazon művében is eltérések, eltérő megközelítések olvashatóak.⁴⁹⁶ A továbbiakban a lehetséges megközelítési módok lényegét összegzem, és valamennyi megközelítési mód kifejtése után rögzítem, hogy véleményem szerint melyek lehetnek az adott megközelítési mód kritikus pontjai.

Először azonban szükségesnek tartom meghatározni a személy elleni erőszakos cselekmény, az erőszakos magatartás, az erőszak és a fenyegetés fogalmát, tekintettel arra, hogy az elkövetési módok meghatározása, illetve elhatárolása során ezen fogalmak kapják a központi szerepet.

LÁSZLÓ megközelítéséhez csatlakozva az „erőszak – erőszakos magatartás – személy elleni erőszakos cselekmény” fogalomkör vonatkozásában a *genus proximum* az erőszak, tehát valamennyi fogalomnak az erőszak

---

⁴⁹³ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 152. §-ához

⁴⁹⁴ JACSÓ 2013, 170. o., JACSÓ 2020, 217-218. o., SINKU 2012, 192. o., SZOMORA 2013a, 404. o.

⁴⁹⁵ BH 1997. 108.

⁴⁹⁶ Lásd ehhez: MÁRKI 2013, 682-683. o.

fogalmából kell kiindulnia, azonban mindhárom fogalomnak önálló létjogosultsággal és önálló jelentéstartalommal kell rendelkeznie.⁴⁹⁷

1. *személy elleni erőszakos cselekmény*: A Büntető Törvénykönyv egy – az értelmező rendelkezések között szereplő – taxatív felsorolás⁴⁹⁸ keretében meghatározza, hogy mely bűncselekmények minősülnek személy elleni erőszakos bűncselekménynek. Ennek a bírói mérlegelést és szűkítő vagy kiterjesztő értelmezést nem tűrő taxációnak⁴⁹⁹ az erőszakos többszörös visszaesés fogalmánál és jogkövetkezményeinél,⁵⁰⁰ a kényszergyógykezelés elrendelésének feltételeinél,⁵⁰¹ továbbá a zaklatás⁵⁰² tényállásánál van kiemelt jelentősége.⁵⁰³ Az értelmező rendelkezés értelmében személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősül a szexuális kényszerítés (Btk. 196. §) és a szexuális erőszak [Btk. 197. § (1)-(4a) bekezdés] bűncselekménye egyaránt.⁵⁰⁴

2. *erőszakos magatartás*: Ahogyan arra a fentiekben is utaltam, az erőszak fogalmához kapcsolódik, de attól különbözik a kapcsolati erőszak,⁵⁰⁵ a hatósági eljárás megzavarása⁵⁰⁶ és a garázdaság⁵⁰⁷ tényállásaiban megjelenő erőszakos magatartás. Ezen tényállásoknál az erőszakos magatartás mint elkövetési magatartás szerepel, ezzel szemben az erőszak más tényállásoknál elkövetési

---

⁴⁹⁷ LÁSZLÓ 2018, 48. o.

⁴⁹⁸ Btk. 459. § (1) bekezdés 26. a)-l) pontok

⁴⁹⁹ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 459. §-ához

⁵⁰⁰ Btk. 90. §

⁵⁰¹ Btk. 78. § (1) bekezdés

⁵⁰² Btk. 222. § (2) bekezdés a) pont

⁵⁰³ A Btk. 81. § (4) bekezdésében korábban szabályozott úgynevezett halmazati „három csapás” intézményénél szintén kiemelt jelentőséggel bírt a *személy elleni erőszakos bűncselekmény* kategória. A halmazati „három csapás” értelmében ugyanis – amelyet az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) számú AB határozatával Alaptörvény-ellenesnek nyilvánított és visszamenőleges hatállyal megsemmisített – ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három különböző időpontokban elkövetett befejezett személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősült, akkor a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedett. Ha az így felemelt felső határ a húsz évet meghaladta, illetve, ha a halmazatban álló bűncselekmények valamelyike életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető volt, akkor ugyancsak kötelező volt az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása. Lásd ehhez: 23/2014. (VII.15.) AB határozat 3.

⁵⁰⁴ Btk. 459. § (1) bekezdés 26. e) pont

⁵⁰⁵ Btk. 212/A. § (1) bekezdés a) pont

⁵⁰⁶ Btk. 279. § (1) bekezdés

⁵⁰⁷ Btk. 339. § (1) bekezdés

módként kerül meghatározásra.⁵⁰⁸ Az „erőszak” és az „erőszakos magatartás” tehát nem azonos fogalmak.⁵⁰⁹

Az erőszakos magatartás fogalmának genézisét vizsgálva megállapítható, hogy a fogalom joggyakorlati értelmezése a garázdaság tényállásában alakult ki. Az erőszakos magatartás joggyakorlatban megjelenő – jelenleg is irányadó – fogalma a személy vagy dolog elleni erő közvetlen alkalmazásán túlmenően egyrészt magában foglalta/foglalja az erő alkalmazására irányuló kísérletet vagy a testi épség ellen irányuló olyan közvetlen fenyegetést is, amikor a sértett személy meghátrálással, meneküléssel tudja kivonni magát vagy a dolgot az erőszak alól,⁵¹⁰ másrészt az megvalósulhatott/megvalósulhat már a sértett testének egyszerű érintésével is, ha ez a magatartás támadó jellegű.⁵¹¹

Az 1978. évi IV. törvényben meghatározott garázdaság tényállását a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról szóló 2008. évi LXXIX. törvény 2009. február 1. napjától kezdődő hatállyal kiegészítette a „*lex tojás*”-ként is ismert (5) bekezdéssel,⁵¹² miszerint „e § alkalmazásában erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására.”⁵¹³ Ugyanez az értelmezés jelent meg az ekkor kriminalizált hatóság eljárásának megzavarása

---

⁵⁰⁸ Az erőszak elkövetési módként szerepel a következő tényállásoknál: Emberrablás [Btk. 190. § (1) bekezdés a) pont], Emberkereskedelem és kényszermunka [Btk. 192. § (2) bekezdés b) pont], Kényszerítés [Btk. 195. §], Szexuális erőszak [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont], Kerítés minősített esete [Btk. 200. § (4) bekezdés c) pont], A lelkiismereti és vallásszabadság megsértése [Btk. 215. § a) és b) pont], Közösség tagja elleni erőszak [Btk. 216. § (2) bekezdés], Az egyesületi és a gyülekezési szabadság megsértése [Btk. 217. § (1) bekezdés, 217/A. §], Magánlaksértés [Btk. 221. § (1) bekezdés], Az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása [Btk. 254. § (1) bekezdés], Az alkotmányos rend elleni szervezkedés [Btk. 255. § (1) bekezdés], Lázadás [Btk. 256. § (1) bekezdés], Kényszerítés hatósági eljárásban [Btk. 278. § (1) bekezdés], Hivatalos személy elleni erőszak [Btk. 310. § (1) bekezdés a) és b) pontok], Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak [Btk. 311. §], Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak [Btk. 312. §], Jármű hatalomba kerítése [Btk. 320. § (1) bekezdés], Nemzetközi gazdasági tilalom megszegése [Btk. 327. § (2) bekezdés b) pont], Rendbontás [Btk. 340. § (1) bekezdés], A választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény [Btk. 350. § (1) bekezdés a), b), e) pontok], Zsarolás [Btk. 367. § (1) bekezdés], Önbírászkodás [Btk. 368. § (1) bekezdés], Lopás [Btk. 370. § (2) bekezdés bc) pont], Jármű önkényes elvétele minősített esete [Btk. 380. § (2) bekezdés a) pont]

⁵⁰⁹ Lásd ehhez: EBH 2007. 1589., 71/2008 BK vélemény

⁵¹⁰ BH 2008. 291.

⁵¹¹ 34/2007. BK vélemény

⁵¹² LÁSZLÓ 2018, 49. o.

⁵¹³ 1978. évi IV. törvény 271. § (5) bekezdés

bűncselekmény tényállásában is.⁵¹⁴ Az 1978. évi IV. törvény említett módosításához fűzött indokolás szerint az új értelmező rendelkezés megalkotására azért volt szükség, mert a garázdaság elkövetési magatartása értelmezésében korábban egységes joggyakorlat megbomlott. Az értelmező rendelkezés a hosszabb ideje töretlen bírói gyakorlat megerősítésére szolgált hangsúlyozva, hogy az nem szűkíti az erőszakos magatartás kialakult értelmezését.⁵¹⁵ A 2012. évi C. törvénnyel a rendelkezés változatlan megfogalmazással átkerült a Záró Rész Értelmező rendelkezések közé,⁵¹⁶ így annak tartalma a büntetőtörvény egészére nézve irányadó.⁵¹⁷ A Különös Rész tényállásai között pedig az erőszakos magatartás megjelent a kapcsolati erőszak bűncselekményében is.⁵¹⁸

A fentiek alapján, ha az erőszakos magatartás fogalmát vizsgáljuk, akkor ki kell térni mind az erőszakos magatartás joggyakorlatban kialakult értelmezésére, mind pedig a Btk. Záró Részének Értelmező rendelkezése által meghatározott fogalomra.

Az erőszakos magatartás erőszakos volta két irányban nyilvánulhat meg: személy vagy dolog ellen. *A joggyakorlat szerint a személy elleni erőszakos magatartás* megvalósulhat már a sértett testének egyszerű érintésével is, ha ez a magatartás támadó jellegű. Így lökdösődéssel, rángatással, ütlegeléssel, arculütéssel stb.⁵¹⁹ A nem támadó jellegű megfogás, megérintés ellenben nem tényállásszerű cselekmény.⁵²⁰ Az erőszakos magatartás a könnyű testi sértés okozását nem szükségszerűen foglalja magában, az megvalósítható ugyanis olyan erőszakos, támadó fellépéssel, amely még könnyű testi sértéssel sem jár.⁵²¹ Az erőszakos magatartás akkor is megvalósul, ha az elkövető az érintettet mozgásában korlátozza, tolakodó, akadályozó módon zaklatja,⁵²² nem feltétel, hogy az erőszak a sértettet meghatározott tevékenységekre készítse, vagy a

---

⁵¹⁴ 1978. évi IV. törvény 242/B. § (4) bekezdés, lásd ehhez: LÁSZLÓ 2018, 49. o.

⁵¹⁵ 1978. évi IV. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről, a 271. §-hoz

⁵¹⁶ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 4. pont

⁵¹⁷ LÁSZLÓ 2018, 49. o.

⁵¹⁸ 2012. évi törvény 212/A. § (1) bekezdés

⁵¹⁹ 34/2007. BK vélemény

⁵²⁰ BH 1980. 116.

⁵²¹ 34/2007. BK vélemény, 71/2008. BK vélemény, BH 2018. 134.

⁵²² EBH 2007. 1589.

sértett ellenállásának a leküzdésére is alkalmas legyen, de lehet akár akaratot törő, vis absoluta jellegű is.⁵²³ A jogelmélet szerint erőszakosnak minősül a magatartás, ha az aktív, személy vagy dolog ellen irányuló fizikai ráhatás támadó jellegű.⁵²⁴ A mozgást zavaró, tolakodó, zaklató vagy az erőszak nyombani bekövetkezésére utaló fenyegető fellépés ugyancsak személy elleni erőszakos magatartásnak minősül.⁵²⁵ A joggyakorlat is megerősíti az elméleti álláspontot, miszerint az egyoldalú, tolakodó, „támadó jellegű”, kitartó, fokozatosan, egyre jobban a sértett intim szférájába avatkozó terhelti magatartás kimeríti az erőszakos magatartás fogalmát.⁵²⁶

A Btk. 459. § (1) bekezdés 4. pontja értelmében erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására. Amint kitűnik, az értelmező rendelkezés egyrészt csak a személy elleni erőszakos magatartásra utal – ahogyan fentebb említésre került, a garázdaság elkövetése során kifejtett erőszak azonban lehet dolog elleni erőszakos magatartás is, valamint a dologról személyre áttevődő erőszakos magatartás is megalapozhatja a garázdaság megállapítását –, másrészt nem határozza meg kimerítően a személy elleni erőszakos magatartások körét sem, így a fogalom teret enged a fentiekben ismertetett joggyakorlat szerinti értelmezéseknek is. LÁSZLÓ szerint a Btk. 459. § (1) bekezdés 4. pontja szerinti fogalom, vagyis a „lex tojás” által meghatározott cselekménykör a tetteges becsületsértés és a (könnyű) testi sértés között helyezhető el.⁵²⁷ A tetteges becsületsértés lényegi eleme ugyanis nem a „lex tojás” által megkívánt támadó jelleg, hanem az ennél enyhébb „durva tapintatlanság.”⁵²⁸

Dolog elleni erőszakos magatartás tanúsítható egyrészt dolgok, tárgyak helyének rendeltetésellenes megváltoztatásával, másrészt úgy is, hogy a dologban csak jelentéktelen állagsérelem, rongálódás keletkezik. A dolog elleni

---

⁵²³ EBH 2007. 1589., GÁL – HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2019, a Btk. 339. §-ához

⁵²⁴ VÁRADI 2013, 351. o.

⁵²⁵ ERDŐSY – FÖLDVÁRI – TÓTH 2007, 255. o.

⁵²⁶ BH 2018. 240. [28] pont

⁵²⁷ LÁSZLÓ 2018, 50. o.

⁵²⁸ KÓNYA 2016, 886. o., hivatkozva: LÁSZLÓ 2018, 50. o.

erőszakkal elkövetett garázdaság esetén a dolog egyszerű érintése, megfogása, erőszakos magatartás tanúsításának még nem minősül.⁵²⁹

Arról, hogy a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények esetében az erőszakos magatartás tanúsítása – mint elkövetési mód – mennyiben jöhet szóba, a későbbiek folyamán részletesen írok.⁵³⁰

3. erőszak: A Büntető Törvénykönyv nem tartalmazza az erőszak fogalmát. A jogelmélet a Különös Részi erőszakot – mint elkövetési módot – az Általános Részi kényszerrel, a testre gyakorolt, vagyis fizikai kényszerítéssel kapcsolja össze, amely a kényszerítő és a kényszerített közötti, a kényszerítő akaratának a kényszerített magatartásában való megnyilvánulását eredményező viszony.⁵³¹ Az erőszak irányulhat személy, illetve dolog ellen. Az erőszak közbenső formája a dologról személyre áttevődő, átháramló erőszak.⁵³² A kényszerítés az erőszakos szexuális bűncselekmények kapcsán azonban csak akkor tényállásszerű, ha az elkövető személy elleni erőszakot alkalmaz.⁵³³ Az erőszak fogalma kapcsán különbséget kell tennünk az akaratot megtörő – vis absoluta – és az akaratot hajlító – vis compulsiva – erőszak között. A vis absoluta speciális formája a rablási erőszak,⁵³⁴ amely lenyűgöző erejű, a sértetti ellenállást bénító fizikai ráhatás, amely nem teszi lehetővé, hogy a megtámadott válasszon az ellenállás vagy engedelmesség között.⁵³⁵ Ez azonban nem jelenti az erőszak objektív elháríthatatlanságát.⁵³⁶ A vis absoluta tehát – általánosságban – valamely személyre közvetlenül ható olyan fizikai erő kifejtése, amely az ellenállást megtöri.⁵³⁷ A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények esetében az erőszak fogalmába tartozik minden, a sértett teste ellen, a szexuális cselekmény érdekében kifejtett fizikai erőbehatás, amely a passzív alany komoly ellenállásának leküzdésére irányul, alkalmas annak megtörésére, és

---

⁵²⁹ 34/2007. BK vélemény

⁵³⁰ Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.2. fejezet 2.) pont

⁵³¹ BALOGH – TÓTH 2010b, 155. o., LÁSZLÓ 2018, 48. o.

⁵³² LÁSZLÓ 2018, 49. o.

⁵³³ SINKU 2012, 193. o.

⁵³⁴ A rablási erőszak kapcsán lásd részletesen: MADAI 2019b, 551-554. o.

⁵³⁵ BH 2010. 143.

⁵³⁶ LÁSZLÓ 2018, 49. o.

⁵³⁷ 34/2007. BK vélemény

amelynek eredményeként a passzív alany képtelen akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.⁵³⁸ Vis compulsiva esetén az erőszak nem lenyűgöző erejű, azonban az erőszakos nemi bűncselekmények esetében az akaratot hajlító erőszak is elégséges. Az erőszak további fogalmi kérdéseiről, illetve a sértett komoly ellenállásának követelményéről a szexuális erőszak tényállása keretében a későbbiekben részletesen is szólok.⁵³⁹

4. fenyegetés: A fenyegetés a kényszerítés olyan eszköze, ami képtelenné teszi az akaratnak megfelelő magatartást. A fenyegetés a kényszer lelki, érzelmi, szellemi megnyilvánulása, más szóval a pszichikai kényszer.⁵⁴⁰

A fenyegetés fogalmát a Btk. 459. § (1) bekezdésének 7. pontja határozza meg. Eszerint eltérő rendelkezés hiányában a fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése (tárgyi oldal), amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen (alanyi oldal). A jogalkalmazói gyakorlat szerint súlyos hátránynak kell tekinteni az olyan magatartások megvalósításának kilátásba helyezését, amely bűncselekményként értékelhető. Súlyos hátrány azonban a jogszerű magatartás kilátásba helyezése is, ha ezt valaminek a jogellenes kikényszerítésére kívánják felhasználni, illetve azok a megfenyegetett személyi körülményeit, vagyoni, családi viszonyait, megbecsülését károsan érinthetik (például feljelentéssel, való tények felfedésével, valótlan tények terjesztésével, elbocsátással való fenyegetés).⁵⁴¹ A súlyos hátrány kilátásba helyezésének alkalmasnak kell lennie arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Ezt konkrét körülmények alapján a sértett személyének ismeretében kell vizsgálni, előfordulhat ugyanis, hogy ugyanazon súlyos hátrány egy adott személyben alkalmas, másban viszont nem alkalmas komoly félelem kialakítására.⁵⁴² Sőt a hátrány súlyosságának megítélése is egyénenként változó lehet. Különösen igaz ez a gyermekkorúak és a felnőttek viszonylatában.

---

⁵³⁸ JACSÓ 2013, 175. o.

⁵³⁹ Lásd ehhez: Értekezés V.6.1. fejezet

⁵⁴⁰ BH 2014. 201. [65]

⁵⁴¹ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, A Btk. 459. § (1) bekezdéséhez, lásd még ehhez: BH 2005. 379., BH 2004. 224., BH 1999. 348., MADAI 2019c, 610. o.

⁵⁴² HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, A Btk. 459. § (1) bekezdéséhez

Például egy gyermekkorúban komoly félelmet kelthet a kedvenc délutáni tevékenységétől, játékatól való eltiltás, esetleg – ahogy a későbbiekben ismertetésre kerülő jogeset bírói indokolása is rögzíti – a közösségi oldalak használatától való eltiltás is, míg egy felnőtt esetében ez nem minősül olyan súlyos hátránynak, mely alkalmas lenne arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A félelem komolysága azt jelenti, hogy a megfenyegetett a kilátásba helyezett súlyos hátrány bekövetkezésének a lehetőségét reálisnak tartja és mivel az a számára kedvezőtlen folyamatokat eredményezne, ezért annak elkerülésére törekszik. A tárgyi és alanyi ismérveket összefüggésükben és kölcsönhatásukban, vagyis együttesen kell vizsgálni. A kényszerítéshez szükséges fenyegetésnek tehát olyannak kell lennie, amely alkalmas arra, hogy a sértettet a szabad akaratával ellentétes cselekvésre készítse.⁵⁴³

A BH 2019. 96. is azt rögzíti, hogy a fenyegetés értékelése mindig a konkrét ügy körülményeire, a fenyegető tartalomra és annak a sértettet érintő hatására kiterjedő vizsgálat alapján lehetséges. A fenyegetés szempontjából annak van jelentősége, hogy a terhelt fenyegetett-e, nem pedig annak, hogy a fenyegetést adott esetben a terhelt komolyan gondolta-e vagy sem. A határozat azt is rögzíti, hogy a fenyegetést nem az elkövető, hanem a megfenyegetett sértett tekintetében kell vizsgálni, ugyanis a fenyegetés a sértett akaratára ráhatás, így a fenyegetés komolysága is annak alapján ítélni lehet meg, hogy a sértettben félelmet váltott-e ki. A terhelti oldalról ekként elegendő az, hogy felismerje, hogy a fenyegetése alkalmas a sértettben ilyen hatás kiváltására.⁵⁴⁴

A szexuális erőszak elkövetési módjaként meghatározott fenyegetésnek a fenyegetés alapfogalmához képest kettő speciális ismérve van. Egyrészt a fenyegetésnek az élet vagy testi épség, vagyis személy ellen kell irányulnia, másrészt pedig közvetlennek kell lennie.⁵⁴⁵ A törvényszöveg nem tartalmaz konkrét utalást arra nézve, hogy az élet, testi épség elleni fenyegetésnek ki ellen

---

⁵⁴³ BJD 8958. Lásd ehhez: SINKU 2012, 193. o.

⁵⁴⁴ A fenyegetés fogalmához lásd még: MADAI 2019c, 610-611. o.

⁵⁴⁵ Az ilyen fenyegetés jellege és súlya lényegében azonos az erőszakkal. Lásd ehhez: BH 2014. 201. [66], *kvalifikált fenyegetés hiányában* szexuális kényszerítés bűncselekménye valósulhat meg. Például, ha a munkáltató elbocsátással fenyegeti a munkavállalót és így veszi rá a szexuális cselekményre. Lásd ehhez: SZOMORA 2013a, 408. o.

kell irányulnia. Ebből következik, hogy a fenyegetés bárki ellen irányulhat. Itt általában jelen lévő személy élete, testi épsége elleni fenyegetés jöhet szóba, fogalmilag azonban nem kizárt a távollévő személy elleni közvetlen fenyegetés sem, ha a passzív alany okkal hiheti azt, hogy a távollévő személyre vonatkozó fenyegetését az elkövető hamarabb megvalósítja, minthogy „ő *fenyegetett helyzetéből szabadulni tudna.*”⁵⁴⁶ Az elkövető önsértéssel való fenyegetése is alkalmas lehet a komoly félelem kiváltására, ha az elkövető a sértetthez érzelmileg közel áll.⁵⁴⁷ A személy ellen irányuló fenyegetésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a megfenyegetettben olyan komoly félelmet keltsen, amelynek hatására a passzív alany nem a saját, hanem az elkövető akaratának megfelelő magatartást tanúsít. A fenyegetés akkor értékelhető komoly félelem keltésére alkalmasnak, ha olyan mértékben képes befolyásolni a sértett akaratát, hogy az legyőzi az ellenállásra készítő motívumokat.⁵⁴⁸ Ezzel kapcsolatban a sértett személyi tulajdonságait, az elkövetőhöz fűződő kapcsolatát kell vizsgálni. Abban, hogy a fenyegetés komoly félelem kiváltására alkalmas-e, mindig a sértett pszichikuma a döntő. Az a pszichikai hatás bír jelentőséggel, amit a fenyegetés a sértettből kiváltani képes.⁵⁴⁹ Éppen ezért megállapítható a komoly félelmet keltő fenyegetés abban az esetben is, amikor maga a fenyegető azt nem tartja komolynak, ugyanakkor a fenyegetés objektíve alkalmas a kívánt hátrány előidézésére. Ennek tipikus példája a töltetlen pisztollyal való fenyegetés.⁵⁵⁰ A közvetlenség követelménye arra utal, hogy a sértett a fenyegetés azonnali, vagy időben közeli bekövetkezésére reálisan számíthat.⁵⁵¹ A büntető jogirodalom e két ismérvet megvalósító fenyegetést nevezi minősített vagy kvalifikált fenyegetésnek.⁵⁵²

A fenyegetés és az erőszak rendszerint együtt jár, az erőszak alkalmazását a fenyegetés általában megelőzi, és az erőszak alkalmazására többnyire akkor

---

⁵⁴⁶ BERKES – JULIS – KISS – KÓNYA – RABÓCZKI 2002, 597. o., BH 2014. 201. [68], SINKU 2012, 197. o.

⁵⁴⁷ Complex CD Jogtár Kommentár – 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről. A 197. §-hoz. ⁵⁴⁸ BH 2014. 201. [69]. Kiskorú sértett esetében például kisebb fokú fenyegetés is tényállásszerű lehet BJD 8191.

⁵⁴⁹ BH 2014. 201. [70], SINKU 2012, 197. o.

⁵⁵⁰ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről. Complex CD Jogtár Kommentár. A 197. §-hoz.

⁵⁵¹ BH 2014. 201. [67], MÁRKI 2013, 691. o.

⁵⁵² Lásd ehhez: JACSÓ 2013, 175. o., JACSÓ 2020, 225. o., MADAI 2019c, 610. o.

kerül sor, ha a fenyegetés nem vezetett eredményre.⁵⁵³ Megtörténhet az is, hogy a kényszerítés módjai adott esetben külön-külön nem érik el a törvény által megszabott mértéket, együttesen azonban igen.⁵⁵⁴

5. erőszakos magatartás – erőszak – fenyegetés: Érdeemes utalni az erőszakos magatartás, az erőszak és a fenyegetés egymáshoz való viszonyára, a fogalmi elhatárolás nehézségeire is. Az erőszakos magatartás fogalma genézisének vizsgálata során már rögzítésre került, hogy a joggyakorlat értelmében az erőszakos magatartás a személy vagy dolog elleni erő közvetlen alkalmazásán túlmenően magában foglalja az erő alkalmazására irányuló kísérletet vagy az azzal való fenyegetést is, amikor a sértett személy csak meghátrálással, meneküléssel tudja kivonni magát vagy a dolgot az erőszak alól.⁵⁵⁵

A joggyakorlat kifejezetten utal arra, hogy míg az erőszakos magatartás tanúsítása nem szükségképpen feltételezi könnyű testi sértés okozását, addig vannak olyan bűncselekmények, amelyeknél nem erőszakos magatartás tanúsításáról, hanem erőszakkal való elkövetésről van szó. Az erőszakkal elkövethető bűncselekmények elkövetésénél kifejtett erőszak – szemben az erőszakos magatartás tanúsításával, amely ugyancsak támadó jellegű, de enyhébb fellépést jelent – a közönséges életfelfogás szerint is legtöbbször együtt jár a sértettnek könnyű testi sértés okozásával.⁵⁵⁶ DEÁK szerint az erőszak és az erőszakos magatartás elhatárolása kapcsán problémát jelent, hogy a joggyakorlat által az erőszakos magatartás tipikus megjelenési formáiként nevesített lökdösődést, ütlegetést vagy arculütést⁵⁵⁷ egy laikus egyértelműen az erőszakkal azonosítja, illetve más esetekben, tipikusan egyes kényszerítő bűncselekmények vonatkozásában maga a bíróság is több esetben minősítette az ilyen jellegű magatartásokat erőszakkal.⁵⁵⁸ A szerző álláspontja szerint az

---

⁵⁵³ BH 1997. 568.

⁵⁵⁴ BERKES – JULIS – KISS – KÓNYA – RABÓCZKI 2002, 597. o.

⁵⁵⁵ EBH 2014. B. 23., BH 2008. 291., EBH 2007. 1589.

⁵⁵⁶ 34/2007. BK vélemény, EBH 2007. 1589.

⁵⁵⁷ Lásd ehhez 34/2007. BK vélemény

⁵⁵⁸ Lásd ehhez: DEÁK 2017, 197. o.; BH 2007. 401. (három alkalommal a tarkóra mért ütés), BH 2014. 267. (lökdösődés és karmolás), BH 2015. 121. (kis-közepes erejű ütés az arcra, kézzel való csapkodás), BH 2015. 153. (lökdösődés, taszigálás), BH 2016. 134. (tenyérrrel egy alkalommal a szegycsontra mért ütés)

ütlegetés, arculütés stb. ugyanis nem egyszerűen a test érintéseként, hanem fizikai erő kifejtéseként értelmezhetőek, a fizikai erő használata pedig az erőszak egyik központi eleme.⁵⁵⁹

A fentiek mellett DEÁK – egyetértve BELOVICS álláspontjával – tévesnek tartja azt a bírói gyakorlatban uralkodó felfogást, mely az erőszakos magatartás fogalmi körébe vonja lényegében az erő alkalmazásával való fenyegetést is. E körben utal arra, hogy az erőszak – erőszakos magatartás – és a fenyegetés fogalmi között nemcsak a mindennapi nyelvhasználat, hanem maga a büntető törvény is különbséget tesz, a két fogalom azonosításának tehát nincs legális alapja, és a természetes szemlélet szerint is két különböző jelenségről van szó.⁵⁶⁰

A továbbiakban azt mutatom be, hogy a szakirodalom képviselői hogyan értékelik a kényszerítés tényállása⁵⁶¹ és a szexuális kényszerítés tényállása egymáshoz való viszonyát, továbbá, hogy milyen elkövetési módokat fogadnak el a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán, valamint, hogy hogyan értelmezik a kényszerítés fogalmát e tényállás esetében. Valamennyi álláspontnál vizsgálom, hogy milyen kritikák merülhetnek fel az egyes megközelítésekkel kapcsolatban, és a bíróságokon végzett kutatásaim alapján jogesetekkel alátámasztva saját álláspontomat is ismertetem.

A szexuális kényszerítés elkövetési magatartása és elkövetési módjai meghatározása keretében a céloom a minősítési és értelmezési problémák azonosítása, valamint a saját álláspont meghatározása. Ezen célokat nem a jogalkotáshoz intézett de lege ferenda javaslatok megfogalmazása révén, hanem a jogértelmezés módszere, a bírói gyakorlat feldolgozása, illetve abból következtetések levonása útján kívánom elérni.

1.) SINKU a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán a kényszerítés általánosan elfogadott tételét – *miszerint a kényszerítés a passzív alany komoly*

---

⁵⁵⁹ VARGHA 1892, 20. o., EDVI ILLÉS 1909, 270. o., TÓTH M. 1981, 504. o. Hivatkozva: DEÁK: 2017, 197. o.

⁵⁶⁰ DEÁK 2017, 196. o.

⁵⁶¹ Btk. 195. §

*ellenállásának a leküzdésére alkalmas olyan tevékenység, amelynek eredményeként a passzív alany ezen akaratnak megfelelő magatartást tanúsít – azzal egészíti ki, hogy a cselekmény tartalmában megfelel a kényszerítés Btk. 195. §-ában meghatározott bűncselekményének.*⁵⁶² A szerző ezt a gondolatmenetet viszi tovább a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak meghatározásakor, ugyanis *olvasatában „A szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére vonatkozó kényszerítés a bűncselekményt abban az esetben valósítja meg, ha arra a törvényben meghatározott elkövetési módon, vagyis erőszakkal vagy fenyegetéssel került sor.”*⁵⁶³ A kényszerítés – álláspontja szerint – értelemszerűen akaratot hajlító kényszerítésként kerülhet csak szóba, hiszen az alapvető elhatárolási pont a szexuális erőszak és a kényszerítés között pontosan ez az akaratra ható különbség lehet.⁵⁶⁴ Mint kitűnik, az elkövetési módok meghatározásánál SINKU – a későbbiek folytán részletezett okokból álláspontom szerint is tévesen – *a szexuális kényszerítés elkövetési magatartásaként meghatározott kényszerítés tartalmát teljes egészében azonosítja a Btk. 195. §-ában meghatározott kényszerítés bűncselekményével.*

Ahogy SZOMORA is rögzíti, a német nyelvű szakirodalomban általánosan elfogadott tétel, hogy az erőszakos nemi bűncselekmények a *kényszerítés speciális tényállásai.*⁵⁶⁵ Az erőszakos nemi bűncselekmények tényállásainak a kényszerítés köréből való kiemelése azon alapul, hogy „a szexualitás az ember személyiségének legmélyebb, legrejtettebb részéhez tartozik, és emiatt az ezzel való rendelkezést az önrendelkezés különösen védelemre méltó részének tekintjük.”⁵⁶⁶ A nem konszenzusos szexuális bűncselekmények specialitása a magyar büntetőjogban abban ragadható meg, hogy az elkövető a passzív alanyt szexuális cselekményre kényszeríti.⁵⁶⁷ A másik sajátosság a hatályos Btk. elfogadásáig az elkövetési módhoz kapcsolódott, ugyanis az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak az

---

⁵⁶² SINKU 2012, 192. o.

⁵⁶³ Ugyanott

⁵⁶⁴ SINKU 2013, 100. o.

⁵⁶⁵ SZOMORA 2008b, 27. o.

⁵⁶⁶ FISCHER 2000, 82. o. Hivatkozva: SZOMORA 2008b, 27. o.

⁵⁶⁷ SZOMORA 2008b, 27. o.

erőszak mellett kvalifikált fenyegetéssel valósulhatott meg. Más jogtárgyak sérelmének kilátásba helyezése esetén, vagy ha az élet, testi épség elleni fenyegetés nem volt közvetlen, akkor a kényszerítés mint generális tényállás került megállapításra.⁵⁶⁸ A Btk. miniszteri indokolása szerint a szexuális kényszerítés büntető törvénybe iktatására éppen azért volt szükség, mert az úgynevezett nemi zsarolás eseteire, vagyis azokra az esetekre, amikor a szexuális cselekményre nem a passzív alany önkéntes beleegyezésével, ám mégsem kvalifikált fenyegetés hatására került sor, a korábbi Btk. alapján nem volt nemi deliktum. A magyar jogirodalom ugyan nem tárgyalja kifejezetten a kényszerítés és a nem konszenzusos szexuális bűncselekmények vonatkozásában fennálló generális-speciális viszonyt,⁵⁶⁹ álláspontom szerint azonban a szexuális kényszerítés deliktuma⁵⁷⁰ – különös figyelemmel arra, hogy a szexuális kényszerítés tényállásának Btk.-ba iktatásáig azon cselekmények, amelyek a hatályos Btk. értelmében már szexuális kényszerítésnek minősülnek, kvalifikált fenyegetés hiányában „csupán” kényszerítésnek minősültek – a kényszerítés speciális esetének tekinthető. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a szexuális kényszerítés tényállásában foglalt kényszerítés maradéktalanul megfelelne a kényszerítés Btk. 195. §-ában szabályozott bűncselekményének, és ezáltal a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak is azonosnak kellene lennie a kényszerítés bűncselekményének keretében meghatározott erőszakkal és fenyegetéssel. Osztom tehát DEÁK és GILÁNYI azon álláspontját, miszerint az elkövetési magatartásként szabályozott kényszerítés tartalmilag nem azonosítható a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés bűncselekményével, „*SINKU erre épülő argumentációja dogmatikailag tehát nem helytálló.*”⁵⁷¹ Csatlakozva DEÁK álláspontjához megállapítható, hogy a kényszerítésnek mint generális deliktumnak a szexuális kényszerítés tényállása keretében meghatározott kényszerítés mint elkövetési magatartás csupán egyik tényállási eleme, nem maga a bűncselekmény. Szintén csatlakozva DEÁK

---

⁵⁶⁸ Lásd ehhez részletesen: NAGY – SZOMORA 2004b, 18. o., SZOMORA 2008a, 132. o.

⁵⁶⁹ Ugyanott

⁵⁷⁰ valamint a súlyosabban minősülő szexuális erőszak

⁵⁷¹ DEÁK 2017, 130. o., GILÁNYI 2017, 186. o.

álláspontjához ha a jogalkotó szándéka az lett volna, hogy a kényszerítés generális tényállásának meghatározásával egyben megjelölje a kényszerítés mint elkövetési magatartás tartalmát is, és így annak az erőszak és fenyegetés „*immanens eleme*” lenne,⁵⁷² értelmetlen lett volna például a kényszerítés hatósági eljárásban vagy a zsarolás tényállása keretében a kényszerítés mint elkövetési magatartás mellett megjelölni az erőszakot és a fenyegetést is mint elkövetési módokat, hiszen ezt – legalábbis SINKU álláspontját követve – már az elkövetési magatartás magában foglalná. DEÁK hangsúlyozza, hogy abból, hogy e bűncselekmények (kényszerítés hatósági eljárásban, zsarolás) esetén a jogalkotó kifejezetten meghatározta a kényszerítés elkövetési módjait, míg a szexuális kényszerítés tényállása esetében ezt mellőzte, a contrario az következik, hogy a szexuális kényszerítés esetén nem akarta leszűkíteni a kényszerítéssel szembeni büntetőjogi védelmet csupán e két elkövetési módra.⁵⁷³ Ezt az álláspontot képviseli JACSÓ is.⁵⁷⁴

Mindezek alapján véleményem szerint megállapítható, hogy a kényszerítés bűncselekménye ugyan a szexuális kényszerítés generális tényállásának tekinthető, azonban a szexuális kényszerítés tényállása keretében meghatározott kényszerítés tartalmilag nem azonosítható a kényszerítés bűncselekményével, és a szexuális kényszerítés törvényi tényállása nem tartalmaz explicit elkövetési módot, hiszen a törvénytöveg nem mondja ki in concreto, hogy a bűncselekmény erőszakkal vagy fenyegetéssel követhető el. Annyit mond csupán, hogy aki más szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerít, büntetést követ el. Az elkövetési módok körének meghatározásánál figyelembe kell venni azt, hogy a szexuális erőszak tényállása értékel elkövetési módokat, ezek között pedig szerepel az erőszak és a kvalifikált fenyegetés. Amennyiben ebből indulunk ki, akkor arra a megállapításra kell jutnunk, hogy mivel az erőszak egy súlyosabb bűncselekmény, vagyis a szexuális erőszak tényállásának elkövetési módjai között szerepel, erőszak megvalósulása esetén nem szexuális kényszerítés,

---

⁵⁷² DEÁK 2017, 130. o.

⁵⁷³ Ugyanott

⁵⁷⁴ JACSÓ 2020, 218. o.

hanem szexuális erőszak a helyes minősítés. Az erőszaknak ugyanis a szexuális erőszak megállapításához nem kell vis absolutaként hatni.⁵⁷⁵ Álláspontom szerint tehát kompulzív erőszak esetén is szexuális erőszak lesz a helyes minősítés, nem pedig szexuális kényszerítés. Ezen utóbbi álláspontot támasztja alá két általam feldolgozott gyakorlati eset és az adott ügyben eljáró jogalkalmazó álláspontja is.

1. Az irányadó ügyben az ügyészség 3 rendbeli, a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző, a (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel a (3) bekezdés szerint minősülő és büntetendő nevelése alatt álló, tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés büntetével és folytatólagosan elkövetett, a Btk. 205. § (3) bekezdésébe ütköző, az emberi méltóságot sértő szemérem sértés vétségével vádolta meg a vádlottat.⁵⁷⁶ Az irányadó tényállás szerint a vádlott 2012-től – amikor a sértett a tizenkettedik életévét már betöltötte – 2014-ig több alkalommal, majdnem napi rendszerességgel fogdosta élettársa gyermekének melleit, valamint a fenekét. 2012-ben, pontosan meg nem határozható időben a vádlott a sértettet hátralökte, majd az ujját a sértett nemi szervébe dugta, de a sértett ekkor sírni és kiabálni kezdett, ezért a cselekményét abbahagyta. Ugyanebben az évben a vádlott a sértett lábait széthúzta és vele a fentiekhez hasonló szexuális cselekményt akart végezni. A sértett azonban elmenekült. Ezt követően 2014-ben a vádlott az alvó sértett fenekét, valamint nemi szervét kezdte el fogdosni, ami miatt a sértett felébredt. A vádlott ekkor a sértetten lévő nadrágot elkezdte lehúzni, és bár azt a sértett megpróbálta visszahúzni és kiabált is, a sértetten lévő nadrágot lehúzta és az ujját a sértett nemi szervébe dugta. A sértett megpróbálta magától eltolni a vádlottat, azonban a vádlott a sértett

---

⁵⁷⁵ Lásd ehhez például: BH 1997. 568.

⁵⁷⁶ Füzesabonyi Járási Ügyészség B.400/2014/23. szám

lábait széthúzta. A vádlott körülbelül öt perc elteltével hagyta abba a cselekményét, mert a sértett egyre hangosabban kiabált.

*A járásbíróság az ügy törvényszékhez való áttételéről döntött, hangsúlyozva azt, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádirati minősítéstől eltérően, a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) és b) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő szexuális erőszaknak minősülhet.*⁵⁷⁷ A bíróság döntése indokolása során – álláspontom szerint is helyesen – hivatkozott arra, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési módja tipikusan a fenyegetés, amely nem irányulhat élet, vagy testi épség ellen, vagy élet, vagy testi épség elleni irányultság esetén nem lehet közvetlen. *A bűncselekményt azonban erőszakkal nem lehet elkövetni. A bíróság hangsúlyozta azt is, hogy a szexuális erőszak megvalósulásához szükséges erőszaknak nem kell lenyűgöző erejűnek lennie, a nemi szabadságot sértő erőszakos bűncselekmény esetében az akaratot hajlító erőszak is elégséges.* Tipikusan ilyennek tekinthető a sértett lefogása, lábainak szétfeszítése.⁵⁷⁸ A bíróság is utalt arra, hogy a jogirodalomban fellelhető olyan nézet, amely a szexuális kényszerítés esetében elkövetési módként – noha a törvény az erőszakot konkrétan nem rögzíti – az akaratot hajlító erőszakot is lehetségesnek tartja.⁵⁷⁹ A járásbíróság álláspontja ezen utóbbi állásponttól eltért, és a fentebb rögzítettekkel értett egyet.⁵⁸⁰ *A törvényszék a vádlott bűnösségét – hivatkozva a korábban rögzítettekre – 3 rendbeli szexuális erőszak büntetében állapította meg, [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont (3) bekezdés a) és b) pont (4) bekezdés b)*

---

⁵⁷⁷ A 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer. Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.257/2014/2. szám

⁵⁷⁸ A bíróság több Btk. Kommentárra is hivatkozott döntése indokolása során: *Így a következőkre:* Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz (szerk.: KARSAI Krisztina), Budapest, Complex Kiadó, 2013, Magyar Büntetőjog: Kommentár a gyakorlat számára (szerk.: KÓNYA István), Harmadik kiadás I, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, 2013.

⁵⁷⁹ A bíróság e körben hivatkozik a Nemzeti Közszerződési és Tankönyvkiadó Zrt. által kiadott Kommentárra (szerk.: POLT Péter). Lásd ehhez: POLT 2013

⁵⁸⁰ Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.257/2014/2. szám

pont] ⁵⁸¹ amelyből egy – figyelemmel arra, hogy ott szexuális cselekmény nem történt – kísérleti szakban maradt. A bíróság a vádlottat folytatólagosan elkövetett szeméremsértés vétségében is bűnösnek találta. [Btk. 205. § (3) bekezdés]⁵⁸²

2. Egy másik jogesetben a vádlott közölte a sértettel, hogy közöszlenni akar vele. A sértett ellentmondását fejezte ki, ezért őt a vádlott az ágyra lökte, hanyatt fektette és a feje fölött a két kezét lefogva ráfeküdt. A sértett rúgó mozdulatokat tett, mellyel sikerült kiszabadulnia a vádlott kezei közül, azonban a sértettet a vádlott újra elkapta és megérintette a nemi szervét. A sértett a vádlottat mindvégig próbálta magától eltolni és segítségért kiabált. *Az ügyészség a vádlottat a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző és eszerint büntetendő szexuális kényszerítés büntettségével vádolta meg.* A Járásbíróság azt állapította meg, hogy a vádlott akaratot hajlító erőszaknak minősülő cselekményei – így a sértett ágyra lökése, ráfekvés a sértettre, a sértett kezeinek lefogása stb. – alkalmasak a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő szexuális erőszak büntettségének megállapítására.⁵⁸³

Utalni kell arra, hogy a joggyakorlatban ezzel ellentétes állásponttal is találkozhatunk. Az irányadó tényállás alapján a bíróság a vádlottat 3 rendbeli, folytatólagosan elkövetett szexuális kényszerítés büntettségében [Btk. 196. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] mondta ki bűnösnek. Döntése indokolása során

---

⁵⁸¹ A 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer.

⁵⁸² Egri Törvényszék 5.B.6/2015/23. szám. Meg kell jegyezni, hogy a Debreceni Ítéletábla Bf.I.497/2015/7. számú végzésével az Egri Törvényszék 5.B.6/2015/23. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította, ugyanis a sértett édesanyja szerint a lánya később elmondta neki, hogy a cselekmények, amelyekről beszámolt a vádlottal kapcsolatban valójában nem történtek meg. A sértett a másodfokú tárgyaláson élt mentességi jogával és a vádlottal való hozzátartozói kapcsolatára tekintettel nem tett vallomást, így valamennyi, vádlottra nézve terhelő nyilatkozata, amelyet a sértett az eljárás során tett, nem volt figyelembe vehető. Végül a bíróság a vádlottat a 11.B.33/2015/7. számú ítéletével bizonyíték hiányában felmentette, ez azonban az egyes elkövetési magatartások minősítésének elméleti vizsgálata szempontjából irreleváns.

⁵⁸³ Encsi Járásbíróság 3.B.57/2018/2. szám

arra hivatkozott, hogy a vádlott szexuális vágyainak kielégítése érdekében fizikai erőszakot alkalmazott a sértettek ellenállásának megakadályozására, illetőleg leküzdése végett, azonban ez az erőszak nem minősíthető akaratot lenyűgöző erőszakknak, vagyis vis absolutának, csupán akaratot hajlítóknak, vagyis vis compulsivának, ezért – élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés hiányában – csupán szexuális kényszerítés, nem pedig szexuális erőszak valósult meg a vádlott részéről.⁵⁸⁴

Ezzel szemben utalok a BH 2019. 96.-ra is, amelyben a Kúria olyan megállapításokat rögzít, amelyekből álláspontom szerint szintén az a következtetés vonható le, hogy az erőszak a szexuális erőszak elkövetési módja. A Kúria hivatkozott bírósági határozatában foglalt okfejtése értelmében a kényszerítés megvalósulhat erőszakkal vagy fenyegetéssel, azonban a szexuális kényszerítés elkövetői magatartását tekintve – figyelemmel a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények szabályozására – nem elegendő a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés elkövetési magatartásával való összevetés. A Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja szerinti szexuális erőszakot ugyanis az követi el, aki a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen (tehát kvalifikált) fenyegetéssel valósítja meg. Ekként tehát a szexuális erőszak elkövetői magatartása a kvalifikált fenyegetéssel történő elkövetés is. Figyelemmel a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak törvényi tényállásainak egybevetéséből levonandó azon következtetésre, mely szerint a szexuális kényszerítés ekként (szükségképpen) nem kvalifikált fenyegetéssel követhető el, az e törvényi tényállásokban írt elkövetői magatartásokból következik az is, hogy nem véletlen, hogy a törvényhozó a szexuális kényszerítés esetében a kényszerítést nem konkretizálta – a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítésből kiindulva – erőszakkal, illetve fenyegetéssel történő elkövetői magatartásként.⁵⁸⁵ A bírósági határozatban elemzett fenyegetés fogalomról a fentiekben részletesen is szóltam.⁵⁸⁶

---

⁵⁸⁴ Lásd ehhez: Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám

⁵⁸⁵ BH 2019. 96., Kúria Bfv. III. 465/2018.

⁵⁸⁶ Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.2. fejezet: a fenyegetés fogalma kapcsán leírtakat.

2.) GÁL megközelítése szerint elkövetési módot az új Btk. nem értékeli. Ha azonban az általános kényszerítés tényállásából indulunk ki, arra a következtetésre juthatunk, hogy tipikusan erőszakkal vagy fenyegetéssel lehet elkövetni ezt a bűncselekményt, de nem zárható ki más elkövetési mód sem. E megközelítési mód szerint a szexuális kényszerítés lényegében minden olyan esetben tényállásszerű, amikor az elkövető olyan módon kényszeríti a sértettet szexuális cselekmény végzésére, ami még nem minősül szexuális erőszakkal. A szexuális erőszak ugyanis a súlyosabb deliktum, amely látszólagos alaki halmazat esetén a specialitás és konzumpció elve alapján egyaránt kizárja, hogy szexuális kényszerítést állapítsunk meg. A bűncselekmény az alábbi tipikus elkövetési módokkal követhető el:

- a) olyan fenyegetéssel, amely nem közvetlen,
- b) olyan fenyegetéssel, amely nem élet vagy testi épség ellen irányul,
- c) olyan erőszak által, amely nem akaratot bénító, hanem csak akaratot hajlító,
- d) egyéb módon, amely nem minősül sem erőszakkal, sem fenyegetésnek.”⁵⁸⁷

Tipikus elkövetési módoknak SINKUhoz hasonlóan a Btk. 195. §-ában szabályozott kényszerítés tényállásából kiindulva tehát GÁL is az erőszakot és a fenyegetést tekinti azon megszorításokkal, hogy a fenyegetés nem lehet közvetlen; a fenyegetés nem irányulhat élet vagy testi épség ellen; az erőszak nem lehet akaratot bénító, hanem csak akaratot hajlító. Ahogyan azt azonban DEÁK is megjegyzi,⁵⁸⁸ a lehetséges elkövetési módok körét GÁL tovább bővíti, szerinte a szexuális kényszerítés lényegében minden olyan esetben tényállásszerű, amikor az elkövető oly módon kényszeríti a sértettet a szexuális cselekményre, amely nem minősül szexuális erőszakkal. GÁL értelmezésében erőszakkal és fenyegetésnek nem minősülő elkövetési mód például a sértett olyan állapotát kihasználva történő elkövetés, amely alapján a sértett nem minősül teljesen védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelennek, például a

---

⁵⁸⁷ GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 119-120. o., GÁL 2014b, 130-131. o.

⁵⁸⁸ DEÁK 2017, 129. o.

sértett nem teljesen, csak enyhe fokban szellemi fogyatékos, vagy ha az elkövető a relatív korkülönbséget használja a sértett szexuális cselekményre kényszerítésére.⁵⁸⁹

E megközelítési mód véleményezése kapcsán elsősorban visszautalnék arra, hogy az erőszak a szexuális erőszak bűncselekményének elkövetési módja. Ennek alátámasztásaként – a korábban ismertetett jogesetek mellett – egyrészt hivatkozom arra, hogy a szexuális erőszak tényállása az erőszakos közösülés és a szemérem elleni erőszak tényállásainak összevonásával jött létre, s elkövetési módként továbbra is az erőszakot vagy az élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetést követeli meg. Az irányadó szakirodalmi álláspont és joggyakorlat értelmében pedig az erőszakos közösülés esetén – ami a szexuális erőszak „részbani elődje” – a passzív alannal szemben alkalmazott erőszaknak nem kellett vis absolutaként hatnia, kompulzív erőszakkal is megvalósulhatott a bűncselekmény.⁵⁹⁰ A *BH 2018. 240.* is hangsúlyozza azt, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési magatartását tekintve nem elegendő a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés elkövetési magatartásával való összevetés, ugyanis a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja szerinti szexuális erőszakot követi el az, aki a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósítja meg.⁵⁹¹ Rögzíti azt is, hogy „*az erőszak a szexuális erőszak elkövetési magatartása.*”⁵⁹² Itt a BH álláspontom szerint tévesen minősíti elkövetési magatartásnak az erőszakot, az ugyanis nem elkövetési magatartása a szexuális erőszaknak, hanem elkövetési módja. A határozat jogi érveléséből levonható következtetés alapján azonban megállapítható, hogy az erőszak mint elkövetési mód a szexuális kényszerítés tényállásánál nem jöhet szóba, az a szexuális erőszakhoz kapcsolódik. Figyelemmel továbbá arra, hogy a szexuális erőszak tényállásának megvalósulásához szükséges fenyegetésnek kettő konjunktív feltétele van,⁵⁹³ ha e két feltétel közül valamelyik hiányzik, akkor szintén szexuális kényszerítés a

---

⁵⁸⁹ GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 120. o.

⁵⁹⁰ BERKES – JULIS – KISS – KÓNYA – RABÓCZKI 2002, 595. o.

⁵⁹¹ BH 2018. 240. [24]

⁵⁹² BH 2018. 240. [28]

⁵⁹³ Vagyis az, hogy a fenyegetés élet vagy testi épség ellen irányuljon és közvetlen legyen.

helyes minősítés. Ennek alapján szexuális kényszerítés valósul meg, amennyiben a fenyegetés élet vagy testi épség ellen irányul, de nem közvetlen vagy közvetlen a fenyegetés, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányul. DEÁK az élet vagy testi épség ellen irányuló, de nem közvetlen fenyegetés példájaként hozza a sértett azzal való megfenyegetését, hogy a sátánisták őt és családját a közeljövőben meg fogják ölni.⁵⁹⁴ A nem élet vagy testi épség ellen irányuló, azonban közvetlen fenyegetés példája lehet a láthatáson a terhelnél lévő gyermekekkel azonnal ismeretlen helyre távozással fenyegetés, a munkahely azonnali elvesztésével, esetleg kompromittáló felvétel internetes felületen azonnali közzétételével fenyegetés. *A bíróságokon végzett kutatásaim alapján azt állapítottam meg, hogy a szexuális kényszerítés tipikus – de nem kizárólagos! – elkövetési módja az egyszerű fenyegetés, mégpedig a munkahely azonnali elvesztésével, esetleg kompromittáló felvétel internetes felületen azonnali közzétételével fenyegetés.* Ez mintegy követi a Btk. miniszteri indokolásában foglaltakat, ott ugyanis – a korábbiakban hivatkozottak szerint – az szerepel, hogy a szexuális kényszerítés büntető törvénybe iktatására éppen azért volt szükség, mert az úgynevezett nemi zsarolás eseteire, vagyis azokra az esetekre, amikor a szexuális cselekményre nem a passzív alany önkéntes beleegyezésével, ám *mégsem kvalifikált fenyegetés hatására* került sor, a korábbi Btk. alapján nem volt nemi deliktum. A továbbiakban három ilyen jogesetet dolgozok fel.

1. Egy szexuális kényszerítés büntette miatt indult büntetőügy alapjául szolgáló tényállás szerint a vádlott munkáltatója volt a sértettnek. A sértett élettársa segédmunkás munkakörben szintén a vádlottnál dolgozott. A vádlott – *abból a célból, hogy a sértett a szexuális közeledését, illetve a szexuális cselekményeket eltűrje – a sértett akaratának megtörése érdekében többször megfenyegette a sértettet, hogy ha nem hagyja magát, akkor nem lesz munkája, megszünteti a sértett és élettársa munkaviszonyát, illetve azzal is megfenyegette, hogy a gyermekét sem*

---

⁵⁹⁴ DEÁK 2017, 132. o.

*láthatja soha.*⁵⁹⁵ A vádlott több alkalommal személyesen, illetve telefonon hívta a sértettet az irodájába, ahol a fenti fenyegetések közepette közöszült vele. A vádlott a szexuális cselekmények érdekében összesen 87 alkalommal hívta telefonon a sértettet és élettársát, és két alkalommal SMS-t is küldött.

*A lefolytatott bizonyítási eljárást követően a bíróság a vádlott bűnösségét – az ügyészi vádiratban foglalt minősítéssel egyezően⁵⁹⁶ – a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi viszonyával visszaélve elkövetett szexuális kényszerítés büntetében⁵⁹⁷ állapította meg.*⁵⁹⁸

A bíróság az ítélet indokolása során rámutatott arra, hogy a szexuális kényszerítés bűncselekménye esetében az elkövetési magatartás két elemből áll össze, egy eszközcselekményből és egy célcselekményből, és *bár a törvény nem tartalmaz elkövetési módot a szexuális kényszerítés kapcsán, leszögezhető, hogy a kényszerítés lényege, hogy a sértettnek nem áll szándékában szexuális cselekmény végzése, de az elkövető saját akaratát érvényesíti, a szexuális kényszerítés tipikus elkövetési módja pedig az (egyszerű) fenyegetés.*

A tanács elnökének álláspontja szerint jelen esetben azt kellett minden körülményt mérlegelve figyelembe venni, hogy a kilátásba helyezett hátrány olyan félelmet keltett-e a sértettben, amely alkalmas volt akaratának hajlítására. Megjegyezném, hogy *a tanács elnöke jelen esetben nem annak vizsgálatából indult ki, hogy olyan súlyos hátrány kilátásba helyezéséről volt-e szó, amely alkalmas volt arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen, hanem abból, hogy a kilátásba helyezett hátrány olyan félelmet keltett-e a sértettben, amely alkalmas volt*

---

⁵⁹⁵ A sértett gyermeke ugyanis ideiglenes hatállyal gyermekotthonban került elhelyezésre, és a korábban hajléktalan és munkanélküli sértett – aki maga is gyermekotthonban, majd nevelőszülőknél nevelkedett –, abban reménykedett, hogy mivel már van munkaviszonya, visszakaphatja a gyermeket.

⁵⁹⁶ *azonban részben eltérő tényállás alapján*

⁵⁹⁷ Valamint az itt nem részletezett tényállás alapján kétféleképpeli kényszerítés büntetében.

⁵⁹⁸ Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. szám

akarátának hajlítására. Ez a megközelítés pedig összhangban van SZOMORA későbbiekben részletezendő azon álláspontjával miszerint tekintettel arra, hogy a fenyegetés nem a tényállásban meghatározott, hanem csak implicit elkövetési mód, a fenyegetés törvényi fogalma a szexuális kényszerítés tényállásához nem alkalmazható. Így a nemzetközi követelményeknek való megfelelés jegyében e tényállás vonatkozásában a fenyegetés hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet keltsen.⁵⁹⁹ Az ítélet jogi indokolása emellett azonban utalt arra, hogy a vádlott azon fenyegetése, miszerint a vádlott őt és élettársát elbocsájtja és így nem kaphatja vissza a gyermekét – figyelemmel arra, hogy a sértett családi kapcsolatok nélküli alacsony iskolázottságú, képzettség nélküli személy volt, akinek a gyermekét nevelőszülő fogadta be a családjába, így számára a legfontosabb a munkaviszony biztosítása és a stabilitás megteremtése volt a gyermek visszaszerzése érdekében – alkalmas volt a *komoly félelem* keltésére.

Az egyéb hatalmi viszony kapcsán a bíróság utalt arra, hogy mivel nem egy konkrétan nevesített esetről van szó,⁶⁰⁰ így in concreto kell vizsgálni, hogy ez a hatalmi vagy befolyási viszony milyen függőséget eredményezett a sértettel szemben. Figyelemmel arra, hogy a vádlott a munkáltatója volt a sértettnek, ez mindenképpen megalapozza az egzisztenciális függőséget, ami a kiszolgáltatott helyzetben lévő munkavállaló és munkáltató között fennáll. *Alapvetően ez a jogeset egy tankönyvi példának is hozható, miszerint a munkáltató elbocsátással fenyegeti a munkavállalót, amennyiben nem hajtja végre a szexuális cselekményt. Fontos, hogy a munkáltató visszaél a helyzetével, azaz visszaélésszerűen gyakorolja a munkáltatói jogait.*⁶⁰¹

A fenti tényállás alapján a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a vádlott azzal, hogy a nála munkavállalóként dolgozó sértettet elbocsátással fenyegette meg amennyiben nem lép vele nemi kapcsolatba,

---

⁵⁹⁹ Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.2. fejezet 4.)

⁶⁰⁰ Mint a nevelés, felügyelet, gondozás vagy gyógykezelés esetében.

⁶⁰¹ Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélet 20. o.

megvalósította a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi viszonyával elkövetett szexuális kényszerítés büntetét. A bíróság minősítésével egyetértve annyit kívánok megjegyezni, hogy figyelemmel arra, hogy a vádlott azonos sértett sérelmére, ugyanazon bűncselekményt, egységes akaratelhatározással, rövid időközön belül többször követte el, cselekménye a Btk. 6. § (2) bekezdése értelmében álláspontom szerint folytatólagosan elkövetettnek minősül. Ez a bíróság figyelmét jelen esetben elkerülte.

2. A következő jogeset irányadó tényállása szerint a vádlott közösségi oldalon keresztül vette fel a kapcsolatot a sértettel. A sértett azt állította magáról, hogy tizennégy éves – azonban csak tizenkettő éves volt –, míg az ötvenhárom éves vádlott tizenkilenc évesnek mondta magát. A vádlott beszélgetésük során melltartós fényképet kért a sértettől, aki vonakodott magáról képet küldeni, ezért őt a vádlott azzal fenyegette meg, hogy letiltatja a közösségi oldalról. A sértett ennek hatására eleget tett a kérésnek. A vádlott ezt követően olyan fényképet követelt a sértettől, amely őt melltartó nélkül ábrázolja. A vádlott saját profilján közzétette a sértett által küldött melltartós képet, és a további fénykép megküldésétől tette függővé annak saját profiljáról való eltávolítását. A sértett mindezek hatására küldött a vádlottnak melltartó nélküli képet és kérte, hogy törölje a részére korábban megküldött képet és ne zsarolja tovább. A vádlott azonban közölte, hogy csak akkor távolítja el a fényképet a közösségi oldalról, ha a sértett szexuális kapcsolatot létesít vele, különben a fényképeket elküldi a sértett iskolájának, edzőjének, illetve a közösségi oldalra is kiteszi. A sértett megijedt, közölte, hogy ő csak tizenkét éves, ami a vádlottat nem érdekelte. A sértett ezt követően fordult a szüleihez, akik feljelentést tettek.

*A bíróság a vádlottat bűnösnek mondta ki kényszerítés büntettségében (Btk. 195. §), szexuális kényszerítés büntettségének kísérletében [Btk. 196. § (1) bekezdés és (3) bekezdés] és más bűncselekményekben.*⁶⁰²

A bíróság indokolása során rögzítette, hogy a sértett már a legelső fényképet is kizárólag a vádlott fenyegetésének hatására küldte el. A vádlott azzal fenyegette, hogy letiltatja a közösségi oldalról. Ez a fenyegetés egy felnőtt esetében tipikusan nem alkalmas arra, hogy komoly félelmet keltsen, azonban tekintettel a sértett életkorára és arra, hogy a vádlott határozottan lépett fel vele szemben, elfogadható, hogy a sértett azt elhitte. *(Kényszerítés)* A vádlott további fenyegetései szintén alkalmasak voltak arra, hogy a sértettben komoly félelmet keltsenek. A vádlott a fenyegetéssel szexuális cselekményre is kényszeríteni akarta a sértettet, annak ellenére, hogy a sértett közölte, hogy ő ezt nem szeretné, illetve még csak tizenkét éves. E kényszerítésnek egyértelműen az volt a célja, hogy a sértett eltérje a vádlott szexuális közeledését. *(Szexuális kényszerítés kísérlete)*

3. A következő jogesetben az ügyészség a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő hozzátartozó sérelmére folytatólagosan elkövetett szexuális kényszerítés büntettségének kísérlete miatt emelt vádat.

Az irányadó tényállás szerint a sértett házastársa volt a vádlottnak, akivel a kapcsolata olyannyira megromlott, hogy a sértett elköltözött a gyermekükkel. A vádlott üzenetet küldött a sértett telefonjára, melyben közölte a sértettel, hogy kitett róla egy meztelen képet egy közösségi oldalra. A vádlott ezt követően felhívta a sértettet és azt mondta neki, hogy ha nem létesít vele szexuális kapcsolatot, akkor továbbküldi az ismerőseiknek és a sértett munkatársainak a sértetttről készült meztelen

---

⁶⁰² Hatvani Járásbíróság 4.B.78/2015/14. szám. Az ügyben eljáró másodfokú bíróság ítéletével [Egri Törvényszék 4.Bf.248/2015/8. szám] ezen minősítést helyben hagyta. A minősítés a szexuális kényszerítés és a kényszerítés vonatkozásában a vádiratban is így szerepelt. [Hatvani Járási Ügyészség B.804/2014/33-I. szám]

képeket és videókat. A sértett a vádlott követelésének nem tett eleget. Ezt követően a vádlott olyan nyilatkozatot tett, miszerint lemond közös lányuk felügyeleti jogáról, ha a sértett szexuális kapcsolatot létesít vele, azonban amennyiben a sértett nem tesz eleget követelésének, úgy elveszi tőle a lányukat. A vádlott annak érdekében, hogy követelése teljesítésre kerüljön, elküldte a sértettről készült meztelen képeket a sértett lányának, valamint egy férfi ismerősüknek. A sértett a vádlott fenyegetései ellenére a követelésnek nem tett eleget, hanem feljelentette a vádlottat.

*A bíróság a vádlott bűnösségét szexuális kényszerítés büntettségében állapította meg [Btk. 196. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont].*⁶⁰³ Utalok arra, hogy a bíróság a jogesetben tévesen minősítette befejezettnek a szexuális kényszerítést. A bűncselekmény ugyanis a szexuális cselekmény megkezdésével válik befejezetté, a kísérlethez a kényszerítés kifejtésének, azaz a fenyegető magatartásnak a megkezdése szükséges a szexuális cselekmény céljából.⁶⁰⁴ Figyelemmel arra, hogy a szexuális cselekmény megkezdésére nem, csak a kényszerítő magatartás kifejtésére került sor, a bűncselekmény – a bírói ítéletben foglaltakkal ellentétben – kísérleti szakban maradt.⁶⁰⁵

Ezen jogeseteket azért tartottam fontosnak részletezni, mert – ahogyan azt az első büntetőügyben eljáró tanácselnök az adott jogeset kapcsán hangsúlyozta⁶⁰⁶

---

⁶⁰³ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

⁶⁰⁴ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 196. §-ához

⁶⁰⁵ Az Egri Járásbíróság előtt 12.B.174/2019. szám alatt folyamatban volt ügyben az elkövető szintén azzal fenyegette meg a vele korábban szerelmi és szexuális kapcsolatban álló sértettet, hogy a róla készült pornográf felvételt elküldi a sértett új barátjának, illetve más módon is lejáratja a sértettet az új barátja és ismerősei előtt, amennyiben nem létesít vele szexuális kapcsolatot. A sértett a fenyegetések hatására sem létesített az elkövetővel szexuális kapcsolatot, így a járásbíróság a vádlottat a fenti tényállás alapján – a vádirati minősítéssel egyezően – szexuális kényszerítés büntettségének kísérletében [Btk. 196. § (1) bekezdés] mondta ki bűnösnek. Egri Járási Ügyészség B.1606/2018/9. szám, Egri Járásbíróság 12.B.174/2019/15. szám

A Füzesabonyi Járásbíróság előtt 2.B.136/2018. szám alatt folyamatban volt ügyben a vádlott – miután a sértett szakított vele – azzal fenyegette meg a sértettet, hogy amennyiben nem fekszik le vele, akkor a korábbi, tizenkét éven át fennálló szerelmi és szexuális kapcsolatokról beszámol a sértett férjének. A sértett a fenyegetések ellenére sem létesített szexuális kapcsolatot a vádlottal. A bíróság a vádlott bűnösségét – a vádiratban foglalt minősítéssel egyezően – szexuális kényszerítés büntettségének kísérletében [Btk. 196. § (1) bekezdés] állapította meg. Füzesabonyi Járási Ügyészség B.921/2017/9. szám, Füzesabonyi Járásbíróság 2.B.136/2018/14. szám

⁶⁰⁶ Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. szám

– ezek azok az úgynevezett típusesetek, amikor kétséget kizáróan szexuális kényszerítés lesz a helyes minősítés, vagyis az egyszerű fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítés tekinthető a szexuális kényszerítés büntette iskolapéldájának.

Visszatérve GÁL álláspontjához azt, hogy egyéb módon [d) pont]⁶⁰⁷ is megvalósulhat a bűncselekmény, elfogadhatónak tartom, tekintettel arra, hogy ha kizárólag egyszerű fenyegetéssel lehetne a bűncselekményt elkövetni, akkor a jogalkotó – feltehetőleg – a tényállás keretében ezt explicit módon kifejezésre juttatta volna. Nem osztom ellenben GÁL azon álláspontját miszerint, az egyéb módon történő elkövetéshez tartozhat a sértett olyan állapotát kihasználva elkövetés, amely alapján a passzív alany nem minősül teljesen védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelennek, például a sértett nem teljesen, csak enyhe fokban szellemi fogyatékos, vagy ha az elkövető a relatív korkülönbséget használja a sértett szexuális cselekményre kényszerítésére.⁶⁰⁸ Előbbi esetben, vagyis ha a sértett olyan fokban értelmi fogyatékos, amely nem befolyásolja abban, hogy képes legyen felismerni a szexuális cselekmények jelentőségét, illetve képes legyen e felismerésnek megfelelően cselekedni, szexuális kényszerítés, illetve szexuális erőszak nem valósul meg, ugyanis az ilyen személyek szabadon gyakorolhatják nemi önrendelkezési jogukat. Amennyiben az ilyen személyek akaratával ellentétes a szexuális cselekmény, akkor az *akarathajlítás erőszakot nélkülöző „enyhébb foka”* esetében szexuális kényszerítés, míg az *akarathajlítás „súlyosabb foka”* esetén szexuális erőszak lesz a helyes minősítés. Álláspontom szerint önmagában a relatív korkülönbség felhasználásával elkövetés sem alapozza meg a szexuális kényszerítéssel minősítést. Ha az elkövető a passzív alany és közte fennálló relatív korkülönbséget felhasználva végez a passzív alannal konszenzusos⁶⁰⁹ szexuális cselekményt, a következő minősítések állapíthatóak meg:

---

⁶⁰⁷ Lásd ehhez: GÁL 2013, 12. o. JACSÓ az egyéb esetek körébe sorolja a sértett éheztetését vagy egy helyiségbe történő bezárását. Lásd ehhez: JACSÓ 2020, 219. o.

⁶⁰⁸ GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 120. o.

⁶⁰⁹ Nem beszélhetünk konszenzusos szexuális cselekményről akkor, ha a vádlott a szexuális közeledés hatására tőle elhúzódozó gyermekét csípőjénél, vagy felső testét átkarolva visszatartja, illetve magához

1. Amennyiben a passzív alany tizenkét éven aluli, szexuális erőszak a helyes minősítés [Btk. 197. § (2) bekezdés]; ha az elkövető tizenkét éven aluli hozzátartozója vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el a konszenzusos szexuális cselekményt, akkor pedig a szexuális erőszak minősített esete kerül megállapításra. [Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont ab) alpont]
2. Amennyiben a passzív alany tizennégy éven aluli, az elkövető pedig tizennyolc év feletti, szexuális visszaélés a helyes minősítés [Btk. 198. § (1) bekezdés]; ha a sértett az elkövető hozzátartozója vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt áll, illetve az elkövető a szexuális visszaélést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követi el, akkor a szexuális visszaélés minősített esete miatt vonják felelősségre az elkövetőt. [Btk. 198. § (3) bekezdés a) pont]
3. Amennyiben a tizennyolcadik életévét betöltött elkövető végez szexuális cselekményt a tizennegyedik életévét betöltött, de a tizennyolcadik életévét még be nem töltött passzív alannal a vele kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve, a szexuális visszaélés (4) bekezdése állapítandó meg. [Btk. 198. § (4) bekezdés]
4. Az 1. és 2. pontban meghatározott eseteken kívül amennyiben a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy végez a kiskorúval szexuális cselekményt, és ezáltal a feladatából eredő kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti, kiskorú veszélyeztetése miatt vonható felelősségre.

---

közelebb húzza. A vádlott ezen cselekményei a sértett életkorát, valamint a sértett és a vádlott közötti, a vádlott javára eső fizikai adottságokat is figyelembe véve az ellenállás leküzdésére már önmagában is elegendők. Hiányzik a konszenzus azon esetekben is, amikor a (kiskorú) sértett a szexuális cselekmény során félreérthetetlenül jelzi fájdalmát, ekként is kifejezésre juttatva az elkövetőével ellentétes szándékát. Lásd ehhez: Miskolci Törvényszék 11.B.10/2016/22. számú jogeset

Egy általam feldolgozott jogeset tényállása szerint a vádlott élettársi kapcsolatban állt X-el. Az 1996-ban született sértett – X előző kapcsolatából született gyermeke – hatéves korától állt a vádlott nevelőszülői felügyelete alatt, melynek során 2011 őszétől kezdődően érzelmi és szexuális kapcsolat alakult ki közöttük. Az akkor tizennegyedik életévét betöltött sértett saját akaratából élt nemi életet a vádlottal. A sértett félt a vádlottól, aki időnként kiabált vele, esetenként – ha a sértett távozott az ingatlanból – a vádlott utána ment és felszólította, hogy menjen vele haza. A szexuális cselekmények azonban konszenzusosak voltak. A vádbeli időszakban, amikor a sértett már tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadik életévét még nem, a vádlottal egy ingatlanban élt nevelt lányaként, személyes kapcsolatban álltak, melynek során a vádlott hatalmával, a sértett függőségi helyzetével visszaélve folytatott a sértettel szexuális cselekményt. *Az ügyészség a hivatkozott tényállás alapján a Btk. 198. § (4) bekezdésébe ütköző, aszerint minősülő és büntetendő a tizennegyedik életévét betöltött, de a tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel hatalmi, befolyási viszonyával elkövetett szexuális visszaélés büntette miatt emelt vádat, mely cselekményt – figyelemmel a Btk. 6. § (2) bekezdésére – folytatólagosan követtek el. A vádhatóság képviselője a vádat kiterjesztette azzal, hogy a vádlott mint a sértett nevelésére, felügyeletére köteles személy a vádiratban megjelölt magatartásával feladatából eredő kötelezettségét súlyosan megszegte, és ezzel a kiskorú erkölcsi fejlődését veszélyeztette. A fentiekén túl a vádhatóság tehát a terheltet a Btk. 208. § (1) bekezdésébe ütköző, aszerint minősülő és büntetendő kiskorú veszélyeztetése büntette elkövetésével is vádolta. A bíróság mindezek alapján a vádlott bűnösségét a súlyosabban minősülő kiskorú veszélyeztetése büntetében mondta ki. [1978. évi IV. törvény 195. § (1) bekezdés]*⁶¹⁰

---

⁶¹⁰ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

A fentiekben hivatkozott elkövetési módok tehát álláspontom szerint nem alapozhatják meg a szexuális kényszerítésként minősítést akkor, ha az elkövető a passzív alannyal szemben kényszert nem alkalmazott. A szexuális kényszerítés tényállása kapcsán azonban véleményem szerint az erőszaknak, illetve fenyegetésnek nem minősülő egyéb elkövetési módok közé tartozik/tartozhat a személy elleni erőszakos magatartás tanúsításával való elkövetés is, amennyiben az elkövető ezen magatartása a passzív alany vonatkozásában egyfajta kényszerhelyzetet, a szexuális cselekmény elkövetését elősegítő, kiszolgáltatott helyzetet eredményez. A Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontja szerint ugyanis a szexuális kényszerítés személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősül.

Az erőszakos magatartás fentiekben ismertetett, joggyakorlat által kimunkált átfogó fogalma azonban – figyelemmel a DEÁK által felvetett szintén részletezett elhatárolási és értelmezésbeli problémákra –, álláspontom szerint nem alkalmazható teljeskörűen a szexuális kényszerítés tényállásához; a szexuális kényszerítés tényállása keretében értelmezhető erőszakos magatartások köre nem mutathat teljes értelmezésbeli azonosságot a garázdaság tényállása vonatkozásában a joggyakorlat által kimunkált erőszakos magatartás-fogalmakkal. *Az erőszakos magatartás fogalma a szexuális kényszerítés tényállása keretében tehát megszorítóan értelmezendő, kizárólag a sértett testének egyszerű megérintésével járó, támadó jellegű, testi sértés okozására nem alkalmas fizikai ráhatásokat, illetve azon magatartásokat foglalhatja magában, amelyek – testi sértés okozására való alkalmasság nélkül – az érintettet mozgásában korlátozzák, toladó, akadályozó módon zaklatják. A sértett teste ellen irányuló, támadó jellegű, tényleges fizikai erő kifejtéssel járó magatartások – mint a rángatás, ütlegelés, arculütés – ellenben nem értékelhetők a szexuális kényszerítés tényállásának keretei között.*

A BH 2018. 240. részben, míg egy Miskolci Járásbíróságon feldolgozott gyakorlati eset teljes egészében alátámasztja ezen álláspontomat.

1. A BH 2018. 240. alapjául szolgáló tényállás szerint⁶¹¹ az esti órákban a sértett számára ismeretlen környéken a sértetten és a terhelt sofőrön kívül más nem tartózkodott a buszon. Ilyen körülmények között tett először ajánlatot a terhelt arra, hogy egy csókért cserébe hazaviszi a sértettet. Ezt az első kísérletet a sértett elutasította, azonban a terhelt az előle hátráló sértettet követte a buszban, egyik kezével megfogta a derekát, míg a másik kezével a tarkóját és meg akarta csókolni őt. Ez azonban nem sikerült, mivel a sértett az arcát elfordította. Ezt követően a terhelt megsimogatta a sértett egyik mellét, ami ellen a sértett tiltakozott és eltolta magától a terheltet tovább hátrálva. A terhelt változatlanul követte és belenyúlt a sértett nadrágjába, azonban a sértett a terheltet eltolta magától, így a nemi szervét a terhelt nem fogta meg. A terhelt csak ezt követően hagyott fel magatartásával, és a sértett folyamatos kérésére előrement és kinyitotta a busz ajtaját, majd a sértett leszállt. *A Kúria álláspontja szerint „a terhelti magatartás egyoldalú, tolakodó, »támadó jellegű«, kitartó, fokozatosan, egyre jobban a sértett intim szférájába avatkozó volt, mely magatartása a büntetőtörvény szerinti erőszakos magatartás fogalmát kimeríti, és amely valamennyi, a tényállásban rögzített releváns körülményt figyelembe véve fenyegető hatású, nem verbalitásban, hanem tevésben megnyilvánuló fenyegetés volt. Ekként a terhelt erőszakos magatartása nem valósított meg erőszakot – az erőszak ugyanis a szexuális erőszak elkövetési magatartása –, ellenben a fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítést kimerítette.»*⁶¹² A Kúria fentiek szerint levezetett megállapításával egyetértek annyiban, hogy a terhelt magatartása kimerítette az erőszakos magatartás fogalmát, amely alapján – figyelemmel arra, hogy nem erőszakról, hanem erőszakos magatartás tanúsításáról volt szó – a cselekmény helyes minősítése szexuális kényszerítés. Nem értek azonban egyet azzal, hogy a Kúria álláspontja szerint a terhelt cselekménye *fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítésnek minősül.* Ahogyan azt a

---

⁶¹¹ BH 2018. 240. [28]

⁶¹² BH 2018. 240. [28]

Kúria maga is rögzítette, a terhelt cselekménye kimerítette a büntetőtörvény szerinti erőszakos magatartás fogalmát, tehát itt véleményem szerint nem fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítésről, hanem *erőszakos magatartás tanúsításával megvalósított kényszerítésről* beszélhetünk, a terhelt részéről ugyanis nem történt pszichikai kényszer alkalmazása, *ellenben tolakodó, „támadó jellegű” magatartást fejtett ki.*⁶¹³ Az elkövető által tanúsított erőszakos magatartás – az előle hátráló passzív alanyt követte, a derekát és a tarkóját megfogta, a sértettet a tiltakozását követően is követte – mint elkövetési mód a passzív alany vonatkozásában kényszerhelyzetet, a szexuális cselekmény elkövetését elősegítő, kiszolgáltatott helyzetet – az esti órákban a passzív alany számára ismeretlen helyen a buszon az elkövetőn és a passzív alanyon kívül más nem tartózkodott, a terhelt a passzív alany elutasítását követően sem hagyott fel a cselekményével – teremtett. Az elkövető a passzív alanyt egyoldalú, tolakodó, támadó jellegű, kitartó, fokozatosan, egyre jobban a sértett intim szférájába avatkozó erőszakos magatartás tanúsításával – elkövetési mód – akarta szexuális cselekményre kényszeríteni – elkövetési magatartás –, így megvalósította a szexuális kényszerítés büntetettét.

Utalok arra is, hogy véleményem szerint a terhelt cselekménye – ellentétben a Kúria álláspontjával – kísérleti szakban maradt, ugyanis a vádlott bár erőszakos magatartást tanúsított (eszközcselekmény), szexuális cselekményt (a szexuális kényszerítés célcselekménye) nem valósított meg. A vádlott cselekményei – a sértett derekának, tarkójának megfogása, a sértett megcsókolásának megkísérlése, a sértett mellének megfogása – a súlyosan szeméremszétséget okozó fokot nem éri el, így nem minősülnek szexuális cselekménynek, azaz a vádlott magatartása az irányadó gyakorlat értelmében „csupán” az emberi méltóságot sértő szeméremszétséget okozó megállapításra lenne alkalmas. A vádlott

---

⁶¹³ Lásd ehhez: HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 459. §-ához

szexuális cselekmény megvalósítására irányuló szándékára azonban egyértelmű következtetés vonható le, ugyanis belenyúlt a sértett nadrágjába, a sértett nemi szervét – amelynek megfogása súlyosan szeméremsértő cselekménynek, tehát szexuális cselekménynek minősül – csak azért nem sikerült megfognia, mert a sértett a terheltet eltolta magától. Így a vádlott cselekménye a szexuális kényszerítés kísérletét valósította meg.

SZOMORA álláspontja ellentétes a Kúria álláspontjával, részben pedig az általam kifejtettekkel is, a következők szerint: a szerző álláspontja az, hogy a tolakodó fellépés nem lehet a szexuális kényszerítés elkövetési módja akkor sem, ha kitartó jellegű, addig, amíg nem párosul kényszerhelyzettel, pontosabban annak kihasználásával mint tettesi magatartással. A szerző szerint az elkövető tolakodó, támadó jellegű magatartása nem minősíthető egyben fenyegetésnek is, mert amire irányul, a szexuális cselekmény, nem értékelhető egyúttal a fenyegetés törvényi fogalmában megjelölt súlyos hátrányként, amely fogalmi elemnek a bűncselekmény elkövetési magatartásától el kell különülnie. A szerző szerint hibás a Kúria azon érvelése is, amely erőszakos magatartásnak minősíti a tettes fellépését, ugyanis az ehhez felhívott Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontja szankciótani szabály, amelyből nem lehet felelősségtani, dogmatikai következtetést levonni, ugyanis e törvényhely a személy elleni erőszakos bűncselekmény fogalmát kriminológiai értelemben használja. Álláspontja szerint a BH 2018. 240. tényállása alapján kényszerítésről akkor lehetne beszélni, ha a busz bezárt voltát a tettes ténylegesen kihasználná, a sértettet a buszból nem engedné ki, a történeti tényállásból viszont az volt megállapítható, hogy a sértett az első közeledés után nem szállt le a buszról, hanem a busz hátulja felé indult, a tettes pedig a sikertelen tolakodó magatartását követően maga nyitotta ki a busz ajtaját. A cselekmény helyes minősítése SZOMORA szerint a Btk. 205. § (3) bekezdés szerinti szeméremsértés.⁶¹⁴

---

⁶¹⁴ SZOMORA 2019, 445. o.

Utalok arra is, hogy JACSÓ – álláspontomhoz hasonlóan – elfogadhatónak tartja azt a megközelítést, amely szerint a Btk. értelmező rendelkezése szerinti „erőszakos magatartás” megvalósítása adott esetben megalapozhatja a szexuális kényszerítés miatti felelősségre vonást.⁶¹⁵

2. Egy másik jogeset irányadó tényállása szerint a vádlott ittas állapotban megjelent a sértett lakásán, ahol dörömbölni kezdett az ajtón, így a házban tartózkodó személy – aki ismerte a vádlottat – beengedte. Ezt követően beszélgetés közben a vádlott megpillantotta a vele szemben, alsónemű nélkül ülő sértett nemi szervét, *a sértett egyik kezét lefogta, majd mindkét kezével rámarkolt a sértett szoknyájára, és a fejét a szoknyája alá dugta, majd megpróbálta megfogni a sértett nemi szervét*, aki a cselekmény közben hadonászott, majd annak érdekében, hogy megakadályozza az elkövető cselekményét, a mellette lévő kötőtűvel karon szúrta a vádlottat, aki ennek hatására a fejét kihúzta a sértett szoknyája alól. Ezt követően a sértett még egy alkalommal, ököllel orrba vágta a vádlottat, aki ennek következtében a cselekményét abbahagyta. *A bíróság a vádlott bűnösségét szexuális kényszerítés büntettének kísérletében [Btk. 196. § (1) bekezdés] mondta ki.*⁶¹⁶ A bíróság álláspontja szerint azáltal, hogy a vádlott az idős sértettet akarata, s az ezt nyilvánvalóan kifejező tiltakozása ellenére szexuális cselekmény eltűrésére akarta kényszeríteni, megvalósította a szexuális kényszerítés bűncselekményének törvényi tényállását. Mivel a vádlott a cselekményét a sértett ellenállása miatt megkezdte, azonban befejezni nem tudta, így a cselekmény a Btk. 10. § (1) bekezdése alapján kísérleti szakban maradt. Az ítélet elsőfokon jogerőre emelkedett.

A vádlottnak a szexuális cselekmény elkövetését elősegítő cselekményei, vagyis a sértett egyik kezének – leszorítás nélküli – lefogása – amelyre a bíróság az ítélet indokolása keretében már csak

---

⁶¹⁵ JACSÓ 2020, 219-220. o.

⁶¹⁶ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

„megfogásként” hivatkozik⁶¹⁷ –, a sértett szoknyájára rámarkolás, illetve a vádlott fejének a sértett szoknyája alá dugása a hivatkozott bírósági határozatban foglaltakhoz hasonlóan egyértelműen egyoldalú, tolakodó, „támadó jellegű”, kitartó, fokozatosan a sértett intim szférájába avatkozó volt, mely magatartás az erőszakos magatartás fogalmát kimerítette, *erőszakot, illetve fenyegetést ellenben nem valósított meg*. Tekintettel arra, hogy ezen erőszakos magatartás tanúsításával az elkövető a passzív alanyt egy olyan magatartásra (szexuális cselekményre) vagy annak eltérésére akarta kényszeríteni, amely a passzív alany akaratával ellentétes lett volna, a szexuális cselekmény, vagyis a szexuális kényszerítés célcselekménye azonban nem következett be, a vádlott cselekménye a szexuális kényszerítés kísérlete büntettének minősült.

3.) MÁRKI megközelítése szerint a szexuális aktusra kényszerítés a büntetőjogi megítélését tekintve kevesebb, mint a szexuális erőszak – bár a sértett beleegyezése nélküli, viszont nem erőszak, és nem kvalifikált, vagyis élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés általi –, azonban a kényszerítő magatartás célzata – szexuális cselekmény – és eredménye – a sértett nemi szabadságának, önrendelkezésének sérelme – kiemeli a pusztán kényszerítés köréből.⁶¹⁸

A szerző a kényszerítés mint elkövetési magatartás meghatározása során követi a Btk. miniszteri indokolásában foglaltakat, miszerint a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltérésére való kényszerítés felölel minden olyan magatartást, amikor a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével, nem szabadon lesz hajlandó a szexuális cselekményre, hanem valamilyen kényszer hatására, ami álláspontja szerint megfelel a – beleegyezés hiányát tényállási elemként előíró – CAHVIO Egyezménynek (is). Hasonló álláspontot képvisel JACSÓ is, amikor rögzíti, hogy az eszközcselekmény – azaz a kényszerítés –

---

⁶¹⁷ Utalok egyrészt arra, hogy amennyiben a vádlott leszorította volna a passzív alany kezét, az már erőszakot valósított volna meg; másrészt arra, hogy az ítélet tényállásában rögzített „lefogás” és az indokolásban hivatkozott „megfogás” fogalmak között különbség van, ez eset körülményei alapján a passzív alany kezének lefogása már szintén felvetheti az erőszak alkalmazását.

⁶¹⁸ MÁRKI 2013, 682. o.

fogalma magába foglal minden olyan tevékenységet, amelynek következtében a sértett nem képes a valódi akaratának megfelelő magatartás tanúsítására. A passzív alanyak tehát nem áll szándékában a szexuális cselekmény, arra beleegyezése nélkül – az elkövető által tanúsított kényszerítő magatartás hatására – kerül sor.⁶¹⁹

MÁRKI az elkövetési módok kapcsán rögzíti, hogy az lehet akaratot hajlító erőszak, de nem lehet akaratot bénító erőszak, továbbá szintén szexuális kényszerítés valósul meg akkor, ha a fenyegetés nem élet vagy testi épség ellen irányul, hanem más jogokat vagy érdekeket érintő súlyos hátrányt helyez kilátásba, mint például a munkahely elvesztését, vagyoni károsodást, a becsület csorbítását, vagy ha a fenyegetés nem közvetlen.⁶²⁰

Álláspontja szerint büntetőjogilag:

- a kényszerítés (Btk. 195. §) feltételezi az erőszak vagy a nem élet vagy testi épség elleni közvetlen, illetve élet vagy testi épség elleni, viszont nem közvetlen fenyegetés alkalmazását;
- a szexuális kényszerítés (Btk. 196. §) nélkülözi az erőszakot, de feltételezi a nem élet vagy testi épség elleni közvetlen, illetve élet vagy testi épség elleni, viszont nem közvetlen fenyegetés alkalmazását;
- a szexuális erőszak (Btk. 197. §) feltételezi az erőszak vagy az élet, avagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazását. Illetve ennek hiányában is megállapítható a cselekmény, ha a passzív alany a tizenkettedik életévét nem töltötte be.⁶²¹

A megközelítési módot értékelve ki kell emelni azt, hogy az elkövetési módok körüli bizonytalanságot mutatja, hogy azok meghatározása során ellentmondás van már a szerző által rögzítettek között is. MÁRKI először azt rögzíti, hogy a szexuális kényszerítés bár a sértett beleegyezése nélküli, viszont nem erőszak, és nem élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés általi, majd az elkövetési módok közé emeli a kompulzív erőszakot is. Később – amikor összeveti a kényszerítés, a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak

---

⁶¹⁹ JACSÓ 2020, 218. o.

⁶²⁰ MÁRKI 2013, 682. o.

⁶²¹ MÁRKI 2013, 683. o.

tényállása elkövetési módjait – ismételten azt rögzíti, hogy a szexuális kényszerítés nélkülözi az erőszakot. Továbbra is fenntartom azt az álláspontot, hogy az erőszak nem lehet a szexuális kényszerítés elkövetési módja, ellenben a fenyegetés mellett, amely irányulhat élet vagy testi épség ellen, de nem lehet közvetlen, vagy közvetlen fenyegetés esetén nem irányulhat élet vagy testi épség ellen, egyéb módon is megvalósulhat a szexuális kényszerítés, köztük erőszaknak nem minősülő erőszakos magatartás tanúsításával, ahogyan ez a korábban hivatkozott jogesetekben is megjelent.⁶²²

Emellett azonban csatlakozom a szerző kényszerítés-fogalom meghatározásához – miszerint a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés felölel minden olyan magatartást, amikor a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre –, kiegészítve azzal, hogy a beleegyezés meglétét, illetve a beleegyezés hiányát mindig az eset összes körülményeire figyelemmel kell értékelni. Álláspontom szerint a bírói gyakorlat is ezen megközelítés irányába hajlik, és a kényszerítés mint a szexuális kényszerítés eszközcselekménye fogalom használatára alapozva szankcionálni kíván valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekményt.

1. Egy általam feldolgozott, korábban már részben hivatkozott jogeset tényállása szerint a vádlott X városban hátulról megfogta az éppen arra sétáló kiskorú sértett fenekét, melytől a sértett ledermedt és az ijedségtől mozdulni sem mert. A vádlott ezt követően kezével a sértett lábai közé nyúlt, majd egyik ujjával a sértett által viselt pamutnadrágon keresztül, a sértett akarata ellenére fogdosni kezdte annak nemi szervét és megpróbált abba felnyúlni. A sértett ekkor hátra fordult és emiatt, valamint az utcán megjelenő járókelők miatt a vádlott felhagyott cselekményével és elmenekült a helyszínről. A sértett és törvényes képviselője hatályos magánindítványt terjesztett elő. Az ügyészség a hivatkozott tényállás alapján a vádlottat a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (2) bekezdés

---

⁶²² BH 2018. 240.

a) pontja szerint minősülő és büntetendő tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés büntetével vádolta meg, a bíróság pedig ugyanezen minősítés alapján állapította meg a vádlott büntetőjogi felelősségét.⁶²³

2. Egy másik jogesetben az élettársával és gyermekeivel rendszeresen agresszív, italozó életmódot folytató vádlott, kihasználva, hogy más nem tartózkodik otthon, különböző ürüggyekkel nemi vágyának felkeltése és kielégítése céljából több alkalommal is odahívta magához tizenkettedik életévét betöltött – ugyanakkor a cselekmények egy részének elkövetésekor tizenegyedik életévét még be nem töltött – lányát. A vádlott kezdetben a sértett ruháján keresztül, a későbbi időszakokban azonban a ruhája alá nyúlva simogatta a sértett mellét és a nemi szervét, valamint ujjával bele is nyúlt a kiskorú sértett nemi szervébe, *aki azért tűrte el a vádlott szexuális közeledését, mert emiatt engedékenyebb volt vele, mint testvéreivel. A sértett a szexuális cselekményekkel szemben azonban nem tanúsított ellenállást, ellenálló akaratát szóban sem fejezte ki.* A bíróság a vádlott bűnösségét a vádiratban foglaltakkal egyezően folytatólagosan elkövetett, a Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő szexuális kényszerítés büntetében⁶²⁴ mondta ki.⁶²⁵

3. Egy harmadik jogesetben a bíróság a vádlottat 3 rendbeli, folytatólagosan elkövetett szexuális kényszerítés büntetében mondta ki bűnösnek. Az ítélet indokolása során a bíróság rögzítette, hogy a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján az volt megállapítható, hogy a három sértettből egyedül az egyik sértett volt az, aki határozottan, egy alkalommal tettelesen is kifejezte ellenérzését a vádlott szexuális

---

⁶²³ Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám

⁶²⁴ Továbbá figyelemmel arra, hogy a vádlott a gyermekei és élettársa sérelmére további bűncselekményeket is elkövetett, más bűncselekményekben.

⁶²⁵ Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám, Egri Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám

közeledésével szemben és teljesen egyértelművé tette, hogy nem kíván szexuális kapcsolatra lépni vele, míg a másik két sértett kevésbé határozottan juttatta kifejezésre ezt szóban, illetőleg ráutaló magatartással, azonban a vádlott a másik két sértett vonatkozásában *sem tapasztalhatott beleegyezést.*⁶²⁶

Ezek a jogesetek véleményem szerint megfelelő példái annak, hogy a bírói gyakorlat a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán – a szexuális erőszak tényállása keretében részletezésre kerülő sértetti komoly ellenállás követelményéhez hasonlóan – kellően rugalmasan értelmezi a kényszerítés mint eszközcselekmény fogalmát, és vizsgálja a sértett nemi cselekménybe való beleegyezését, a sértett szexuális cselekményhez való hozzájárulásának önkéntességét, a szexuális cselekmény eltérésének tényleges okait, így a szexuális kényszerítés tényállása alkalmas lehet a Btk. miniszteri indokolásában foglalt cél, illetve a nemzetközi követelmények teljesítésére, vagyis valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálására.

4.) SZOMORA álláspontja szerint a szexuális kényszerítés törvényi tényállása nem tartalmaz elkövetési módot, szemben a bűncselekmény generális típusának tekinthető kényszerítéssel. Ezért téves az a megállapítás, amely szerint a szexuális kényszerítés „a törvényben meghatározott elkövetési módon, erőszakkal vagy fenyegetéssel” követhető el.⁶²⁷ A szexuális erőszak tényállásával való összevetésből a contrario kizárólag az a következtetés vonható le, hogy a szexuális kényszerítés implicit elkövetési módja a fenyegetés, amely

- nem irányulhat élet vagy testi épség ellen;
- vagy élet, testi épség elleni irányultság esetén nem lehet közvetlen. A bűncselekményt erőszakkal nem lehet elkövetni. Tekintettel azonban arra, hogy a fenyegetés nem a tényállásban meghatározott, hanem csak implicit elkövetési

---

⁶²⁶ Lásd ehhez: Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám

⁶²⁷ Ezzel ellentétes álláspontot képvisel Sinku. Lásd ehhez: SINKU 2012, 192. o.

mód, a fenyegetés törvényi fogalma⁶²⁸ a szexuális kényszerítés tényállásához nem alkalmazható, különös tekintettel a „legáldefiníció megszorító jellegű elemeire.”⁶²⁹ *Így e tényállás vonatkozásában a fenyegetés hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet keltsen.*⁶³⁰ A fenyegetés törvényi fogalmához képest a hátrány súlyosságának és a félelem komolyságának elhagyása a hátrány félelem keltésére alkalmasságával kapcsolatban bővíti a mérlegeléssel a tényállásszerűség körébe vonható magatartások körét. A korábbi gyakorlat szerint nem alapozta meg a kényszerítés megállapítását, amikor a tettes elvette a sértett pénztárcáját, benne csekélyebb összeggel, és annak vissza nem adásával kényszerítette közöskölni a sértettet.⁶³¹ SZOMORA álláspontját követve de lege lata ilyen helyzetekben a szexuális kényszerítés tényállásszerű lehet, mérlegelve az eset összes körülményét, figyelembe véve az elvett pénzösszeg nagyságát és a passzív alany konkrét egzisztenciális helyzetét. A szerző hangsúlyozza, hogy a fenyegetés e tágabb értelmezése összhangban van az Isztambuli Egyezményvel, tekintettel arra, hogy e nemzetközi dokumentum pusztán a beleegyezés hiányára alapítja a büntetőjogi felelősséget.⁶³² Ezzel szemben a BH 2019. 96.-ban a Kúria arra az álláspontra helyezkedett, hogy a szexuális kényszerítés tényállása esetében a fenyegetés tekintetében – mint nem kvalifikált fenyegetés – a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti fogalom az irányadó, mely szerint a fenyegetés eltérő rendelkezés hiányában súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Ezzel a megközelítéssel ért egyet JACSÓ is.⁶³³ A Kúria okfejtése szerint a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti fogalom alkalmazásának indoka az, hogy más fenyegetés fogalmat a Btk. nem tartalmaz. Utalok arra is, hogy a terhelt által felülvizsgálati indítvánnyal támadott elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolása ezzel szemben a fenyegetés törvényi fogalmát illetően eltérő – azt tágabban értelmező

---

⁶²⁸ Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pont

⁶²⁹ SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2019, 444. o.

⁶³⁰ Ugyanott. SZOMORA mellett így BENEDEK is. BENEDEK 2017

⁶³¹ BH 1981. 219.

⁶³² SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o.

⁶³³ JACSÓ 2020, 219. o.

– álláspontra helyezkedett. A törvényszék, mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet pedig csak annyiban változtatta meg, hogy a terhelt a szexuális kényszerítés büntettét folytatólagosan követte el, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A bíróságokon végzett kutatásaim során egy ítéletben szintén a fenyegetés fogalmának – fentiek szerint hivatkozott – tágabb értelmezésére épülő jogi érveléssel találkoztam.⁶³⁴ *A tanács elnökének álláspontja szerint* bár a törvény nem tartalmaz elkövetési módot a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán, leszögezhető, hogy a kényszerítés lényege az, hogy a sértettnek nem áll szándékában szexuális cselekmény végzése, de az elkövető saját akaratát érvényesíti. A kényszerítés tehát hajlítja a sértetti akaratot. A szexuális kényszerítést nyilván nem lehet erőszakkal vagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel elkövetni, hiszen a szexuális erőszak tényállásával összevetve ez kizárt, így a szexuális kényszerítés implicit elkövetési módja a fenyegetés. A tanács elnökének álláspontja szerint – SZOMORA álláspontjához hasonlóan – ezen fenyegetés azonban nem lehet azonos a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontjában szereplő fenyegetés törvényi fogalmával, mely egyébként a kényszerítés büncselekmény részét képezi. Ennek oka az, hogy a fenyegetés kapcsán a hátrány súlyosságához és a félelem komolyságához, azaz a hátrány félelem keltésére alkalmasságához jóval nagyobb mértékben van hely a mérlegelésnek. *„A kilátásba helyezett hátránnak és a kikényszerített szexuális cselekménnyel bekövetkező sérelemnek indokolt az összevetése, azonban ez a mérlegelés a tényállás körét tágabban megvonó értelmezési eredményhez vezet. A fenyegetés e tágabb értelmezése a vonatkozó nemzetközi jogi egyezményekkel adekvát.”*⁶³⁵ Így megalapozhatja a szexuális kényszerítés kísérletekénti minősítést a vádlott azon cselekvősege, hogy az esti órákban szórakozáshoz készülődő, a szülői házból távozni készülő tizennyolcadik életévét be nem

---

⁶³⁴ Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete 19. o.

⁶³⁵ Különös tekintettel a nők elleni erőszak, illetve a párkapcsolati erőszak minden formája elleni hatékony fellépésről szóló Európa Tanács 2011. évi Egyezményére, más néven Isztambuli Egyezményre. Ezen egyezmény pusztán a beleegyezés hiányára büntetethőséget alapít, és ezen egyezményre hivatkozik a jelen tényállással kapcsolatban a Btk. miniszteri indoklása is. Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete 19-20. o.

töltött gyermeke elé állt, és közölte vele, hogy csakis akkor hagyhatja el az otthonát, ha hagyja magát „szerettetni”, ennek érdekében pedig menjenek el a közeli erdőbe vagy testvére lakatlan családi házába. A sértett a vádlott kérését nem teljesítette, elment otthonról.⁶³⁶

Utalok arra, hogy a fenyegetés fogalmának a Btk. értelmező rendelkezésében foglalt definíciótól eltérő értelmezése más tényállások esetében sem idegen a szakirodalomtól. BARTKÓ szerint az értelmező rendelkezés szerinti fogalmat maga a jogalkotó is csak azokban az esetekben rendeli alkalmazni, amennyiben a törvény – jellemzően a Különös Részben – eltérően nem rendelkezik.⁶³⁷ A szerző a fenyegetés fogalmát a terrorcselekmény tényállásának⁶³⁸ vonatkozásában vizsgálja, ahol a fenyegetés elkövetési magatartásként – és nem elkövetési módként – jelenik meg. Álláspontja szerint, ami a tartalomszintet illeti, az értelmező rendelkezések között elhelyezett fenyegetés fogalomból indulhatunk ki, ezen fogalom terrorcselekmény vonatkozásában való alkalmazása azonban több – a szerző által részletesen kifejtett – értelmezési kérdést is felvet.⁶³⁹ Éppen ezért hangsúlyozza BARTKÓ, hogy a fenyegetés fogalma kapcsán indokolt lett volna az általánostól sokkal konkrétabb, a joggyakorlat által is könnyebben alkalmazható Különös Részi definíciót meghatározni a terrorcselekmény tényállásán belül, ezzel mintegy a jogalkotói értelmezés útján lezárni az objektív tényállási elem – a fenyegetés mint elkövetési magatartás – értelmezésével összefüggésben jelentkező gyakorlati bizonytalanságot.⁶⁴⁰

Visszatérve SZOMORA álláspontjához, a szerző szerint a sértett szexuális cselekményhez való önkéntes hozzájárulása akkor hiányzik, ha a tettes meg nem engedhető módon hajlítja a sértett akaratát. A részletezett (egyszerű) fenyegetés mellett ilyen elkövetési mód lehet a kényszerhelyzet kihasználása. A szerző megközelítése szerint kényszerhelyzet alatt egy olyan életbeli helyzet értendő,

---

⁶³⁶ Gyöngyösi Járási Ügyészség B.1465/2014/13-I. számú vádirat

⁶³⁷ BARTKÓ 2011, 225. o.

⁶³⁸ Btk. 316. §

⁶³⁹ Lásd ehhez részletesen: BARTKÓ 2011, 225-229. o.

⁶⁴⁰ BARTKÓ 2011, 225. o. A fenyegetéssel mint elkövetési magatartással kapcsolatos tételek tekintetében lásd még: BARTKÓ 2013, 49-51. o., BARTKÓ 2014, 4-8. o., BARTKÓ 2015, 42-45. o.

amely a sértett számára hátrányos, választása szerint szabadulna belőle, de a tettes akaratával ellentétesen nem tudja magát kivonni az alól. Ez sok esetben konkludens vagy kifejezett fenyegetéssel is egybeeshet. Ellenben nem lehet elkövetési mód a tévedés előidézése vagy kihasználása, – például a tettest szexuális cselekményre indító motivációban –, a rábeszélés, meggyőzés, sőt az előnyök-hátrányok mentén történő befolyásolás sem, addig, amíg az de facto kényszerhelyzetnek nem minősül.⁶⁴¹

*A szerző elveti azt, hogy a tolakodó fellépés a szexuális kényszerítés elkövetési módja lehet, amennyiben az nem párosul kényszerhelyzettel, pontosabban annak kihasználásával mint tettesi magatartással. Erről a fentiekben már részletesen írtam.*⁶⁴²

Ezzel a megközelítési móddal – a korábbiakban részletezett saját álláspont fenntartása mellett – *azonosulni tudok*, hiszen figyelembe veszi azt, ami az előbbi megközelítési módok kapcsán kritikaként felmerült. Annyival egészíteném ki, hogy véleményem szerint az erőszak kivételével, a fenyegetés hivatkozott „tágabb” fogalma és a kényszerhelyzet kihasználása mellett egyéb elkövetési mód is elképzelhető, így ide tartozhat az erőszakos magatartás tanúsításával való elkövetés. A fenyegetés fogalmának a Btk. értelmező rendelkezésében foglaltakhoz képest eltérő megközelítése álláspontom szerint is helytálló, figyelemmel egyrészt arra, hogy a fenyegetés nem a tényállás keretei között meghatározott elkövetési mód, másrészt pedig arra, hogy ezáltal biztosítható a szexuális önrendelkezés nemzetközi dokumentumokban is előírt fokozott büntetőjogi védelme.

5.) DEÁK álláspontját a fentiekben részben már érintettem,⁶⁴³ miszerint az elkövetési magatartásként szabályozott kényszerítés tartalmilag nem azonosítható a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés bűncselekményével. A szerző hangsúlyozza, hogy ha a jogalkotó szándéka az lett volna, hogy a kényszerítés generális tényállásának meghatározásával egyben megjelölje a kényszerítés

---

⁶⁴¹ SZOMORA 2017, 62-63. o., SZOMORA 2019, 445. o.

⁶⁴² Lásd ehhez a BH 2018. 240 kapcsán leírtakat. Értekezés V.4.3.2. fejezet 2.) pont

⁶⁴³ Lásd ehhez az Értekezés V.4.3.2. fejezet 1.) pontjában [SINKU] leírtakat.

mint elkövetési magatartás tartalmát is, és így annak az erőszak és fenyegetés központi eleme lenne, értelmetlen lett volna egyéb bűncselekményeknél⁶⁴⁴ a kényszerítés mint elkövetési magatartás mellett megjelölni az erőszakot és a fenyegetést is mint elkövetési módokat, hiszen ezt már az elkövetési magatartás magában foglalná. Abból azonban, hogy e bűncselekmény esetén a jogalkotó kifejezetten nem határozta meg a kényszerítés elkövetési módjait a contrario az következik, hogy a szexuális kényszerítés esetén nem kívánta leszűkíteni a kényszerítéssel szembeni büntetőjogi védelmet e két elkövetési módra.⁶⁴⁵ Ezt az álláspontot képviseli JACSÓ is.⁶⁴⁶ DEÁK SZOMORÁVAL egybecsengő véleménye szerint erőszak vagy élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetés esetén szexuális erőszak a helyes minősítés,⁶⁴⁷ annak, hogy a szexuális cselekményre kényszerítés vis absoluta vagy vis compulsiva formában érvényesülő erőszakkal történt-e, nincs jelentősége, az mindenképp a szexuális erőszak tényállásának keretei közé illeszkedik.⁶⁴⁸

A szerző mindemellett rámutat egy, az elkövetési módok körét érintő alapvető dilemmára, amely a bűncselekményhez fűzött miniszteri indokolásban, illetve a nemzetközi dokumentumokban foglalt követelményeknek való megfelelés kérdéskörében gyökerezik. DEÁK egyrészt rögzíti azt, hogy ha – a törvény miniszteri indokolásában foglaltaknak megfelelően⁶⁴⁹ – a nemi zsarolás eseteinek súlyosabb büntetéssel sújtása volt a tényállás megalkotásának indoka, abból az következne, hogy a szexuális kényszerítés tényállása csupán olyan

---

⁶⁴⁴ Így például: Közösség tagja elleni erőszak (Btk. 216. §), Kényszerítés hatósági eljárásban (Btk. 278. §), Zsarolás (Btk. 367. §)

⁶⁴⁵ DEÁK 2017, 130-131. o.

⁶⁴⁶ JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 218-219. o.

⁶⁴⁷ Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont

⁶⁴⁸ DEÁK 2017, 131. o. Ezzel ellentétes állásponton van SINKU és GÁL, míg SZOMORA mellett azonos álláspontot képvisel JACSÓ és lényegében MÁRKI is.

⁶⁴⁹ Miszerint a korábbi szabályozás alapján az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak akkor volt büntetendő, ha a közöszülésre vagy fajtalanságra kényszerítés erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósult meg. *A korábbi joggyakorlat tehát a sértett nem önkéntes beleegyezésével, ám mégsem kvalifikált fenyegetés hatására megvalósuló szexuális aktust kényszerítésnek (Btk. 174. §) minősítette. A törvény ezen változtatni kíván, ezért szexuális kényszerítésként súlyosabb büntetéssel rendeli büntetni az úgynevezett nemi zsarolást. Ezzel elmozdul a szabályozás a hazai és külföldi női jogvédő szervezetek, testületek (pl. a nőekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölésével foglalkozó CEDAW Bizottság ajánlása) által is kívánt irányba. Lásd ehhez: 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről. A 196. §-hoz.*

támadásokkal szemben kíván védelmet biztosítani, melyeket (egyszerű) fenyegetéssel követnek el.⁶⁵⁰ Amennyiben azonban a nemzetközi, illetve uniós jogi instrumentumoknak való megfelelés volt a cél, – ahogyan erre a Btk. indokolása a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán kifejezetten utal – úgy a büntetőjogi védelem határai túl kell(ene), hogy lépjenek a fenyegetésen, és mind az irányadó nemzetközi egyezmény(ek),⁶⁵¹ mind pedig az irányadó uniós irányelv⁶⁵² vonatkozó rendelkezéseiben az erőszak és fenyegetés mellett külön nevesített kényszerig kell(ene), hogy terjedjenek.⁶⁵³ A szerző álláspontja szerint azáltal, hogy a jogalkotó elmulasztotta behatárolni a kényszerítés büntetendő formáit, nemcsak határozatlanná tette a bűncselekményt, hanem lehetővé tette a „büntetőjogi felelősség parttalanná duzzasztását” is.”⁶⁵⁴ A szerző szerint ezen bizonytalanság alkotmányossági aggályokat is felvet, hiszen ha a szakirodalom sem tudja egységesen meghatározni az elkövetési módokat, kérdéses, hogy a szabályozás mennyire felismerhető és kiszámítható a norma címzettjei számára, és a szexuális kényszerítés tényállása mennyiben tudja biztosítani az egységes jogalkalmazást, és kielégíteni a nullum crimen sine lege certa, vagyis a pontos törvényi meghatározottság követelményét.⁶⁵⁵ DEÁKkal ellentétben GILÁNYI azt hangsúlyozza, hogy – az elkövetési módok meghatározásának hiánya miatt, illetve amiatt, hogy a szexuális kényszerítés törvényben szereplő szövege nem tükrözi egyértelműen azt, hogy a jogalkotó a beleegyezés hiányát kívánja szankcionálni –, annak a veszélye áll fenn, hogy a „*joggyakorlatban egy szűkebb értelmezés ver gyökeret,*” és a joggyakorlat a jogalkotói szándékkal szemben esetlegesen szűkíti a szexuális kényszerítés alkalmazási körét.⁶⁵⁶ GILÁNYI is rögzíti azt, hogy sérti a jogbiztonság követelményét, hogy a jogalkotó nem határozta meg kellő pontossággal a büntetni kívánt cselekmények körét.⁶⁵⁷ Ahogy a fentiekben utaltam rá, ezen az állásponton van

---

⁶⁵⁰ DEÁK 2017, 132. o.

⁶⁵¹ Így különösen: a Lanzarote Egyezmény és az Isztambuli Egyezmény

⁶⁵² 2011/93/EU irányelv

⁶⁵³ DEÁK 2017, 132-133. o.

⁶⁵⁴ DEÁK 2017, 133. o.

⁶⁵⁵ Ugyanott

⁶⁵⁶ GILÁNYI 2017, 188. o.

⁶⁵⁷ Ugyanott

DEÁK is, igaz ő GILÁNYIVAL ellentétben éppen attól tart, hogy a „*joggyakorlatban egy tágabb értelmezés ver gyökeret.*”⁶⁵⁸

DEÁKhoz és GILÁNYIHOZ hasonlóan FRANCZIA is azt az álláspontot képviseli, miszerint a kényszerítés mint elkövetési magatartás mellett egyértelműen rögzíteni kellene az elkövetés módját. FRANCZIA szerint (is) ennek hiánya – amellet, hogy nem teszi egyértelművé a szexuális kényszerítés és szexuális erőszak elhatárolását – alkotmányos büntetőjogi kérdéseket vet fel. Álláspontja szerint ugyanis a tényállások viszonylatában joggal vetődik fel, hogy nem kellően pontos a törvényi meghatározás, azaz az elkövetési magatartások átfedik egymást. Az elkövető az erőszak alkalmazásával történő elkövetés esetén adott esetben ugyanis nem tudhatja, hogy az enyhébb szexuális kényszerítés, avagy a súlyosabb szexuális erőszak miatt vonható felelősségre.⁶⁵⁹

DEÁKHOZ HASONLÓ ÁLLÁSPONTOT KÉPVISELVE EZ A BIZONYTALANSÁG FRANCZIA SZERINT IS ABBAN GYÖKEREZIK, HOGY A SZEXUÁLIS KÉNYSZERÍTÉS TÉNYÁLLÁSÁNAK MEGALKOTÁSÁVAL AZ VOLT A JOGALKOTÓI SZÁNDÉK,⁶⁶⁰ HOGY AZ *ÚGYNEVEZETT „NEMI ZSAROLÁS” ESETEIT – AMELYEK AZ ÚJ BTK. HATÁLYBA LÉPÉSÉIG A KÉNYSZERÍTÉS TÉNYÁLLÁSA KERETÉBEN VOLTAK ÉRTÉKELHETŐEK*⁶⁶¹ – KÜLÖN BŰNCSELEKMÉNYKÉNT RÖGZÍTSEK. A nemi zsarolásban ugyanis megvalósul a kényszerítés törvényi

---

⁶⁵⁸ DEÁK 2017, 133. o.

⁶⁵⁹ FRANCZIA 2014, 171. o.

⁶⁶⁰ Ez a tényálláshoz fűzött miniszteri indokolásból ugyanis egyértelműen kitűnik. Lásd ehhez: A 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről. A 196. §-hoz.

⁶⁶¹ Egy szexuális kényszerítés büntette miatt indult büntetőügyben, amelyben az elkövetési idő 2009 és 2015 közötti volt, a másodfokú bíróság kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság az anyagi jog szabályaival ellentétesen, tévesen rögzítette azt, hogy „a szexuális kényszerítés bűncselekménye 2013. július 1. napja után lett bűncselekmény, a korábbi Büntető Törvénykönyv ezt a bűncselekményt nem ismerte, ezért a 2013. július 1. napja előtt történt <ilyen> cselekmények nem is képezhetik a vád tárgyát”, továbbá azt, hogy „az ügyészség tehát egy olyan bűncselekményben emelt vádat, amely 2013. július 1. napjától bűncselekmény, előtte nem volt az, tehát ami előtte történt, az bűncselekmény megállapítására nem adhat alapot.” A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogi álláspontja alapvetően téves, ugyanis az kétségtelen, hogy a 2012. évi C. törvény 196. § (1) bekezdésében szabályozott szexuális kényszerítés egy új nemi deliktum, ez azonban nem azt jelenti, hogy a vádlott olyan cselekménye – amely a hatályos szabályok értelmében szexuális kényszerítésnek minősül [saját megjegyzés] – 2013. július 1. napja előtt nem valósított volna meg bűncselekményt. A bírói gyakorlat ugyanis 2013. július 1. napját megelőzően a sértett nem önkéntes beleegyezésével, de mégsem minősített fenyegetés hatására elkövetett szexuális aktust, az úgynevezett „nemi zsarolást” az 1978. évi IV. törvény 174. §-ába ütköző kényszerítés büntettként értékelte. Lásd ehhez: Egri Törvényszék 4.Bf.294/2019/18. szám 8. o., Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.414/2017/26. szám 3. o.

Az 1978. évi Btk. alapján aljas célból elkövetett személyi szabadság megsértésének büntette helyett kényszerítés büntettként minősült a vádlottak cselekménye, akik a sértettet élet ellen irányuló, de nem közvetlen fenyegetéssel arra kényszerítették, hogy az egyik vádlottat szájjal kielégítse. (BH 1996. 513.)

tényállásának minden eleme.⁶⁶² Emellett – ahogyan már korábban is rögzítettem – a Btk. miniszteri indokolása szerint azonban arról van szó, hogy a szexuális cselekményre kényszerítés fogalmilag a sértett akarata elleni magatartást jelent, amely felölel minden olyan magatartást, amikor a sértett nem önként és szabadon adja a beleegyezését a szexuális cselekményhez. FRANCZIA szerint, ha a kényszerítés 195. § szerinti fogalmából indulunk ki, akkor az elkövetés módja – szexuális cselekményre kényszerítés esetén is – az erőszak vagy a fenyegetés, a kényszerítés törvényi tényállása ugyanis ezeket az elkövetési módokat jelöli meg. A Btk. 196. §-a szerinti kényszerítés mint elkövetési magatartás tehát azt sugallja, hogy a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve fenyegetéssel lehet elkövetni. Mindennek azonban ellentmond az a tény, hogy az erőszak a Btk. 197. §-a szerinti szexuális erőszak elkövetési módja. Ebből következően, ha az elkövető erőszakkal kényszeríti a passzív alanyt valamely szexuális cselekményre, akkor nem a szexuális kényszerítés, hanem a súlyosabb szexuális erőszak büntette valósul meg. Mindebből a szerző álláspontja szerint az következik, hogy – bár a törvényi tényállás megfogalmazása szerint a cselekményt kényszerítéssel lehet elkövetni – a rendszertani értelmezésből következően a szexuális kényszerítés pusztán akkor állapítható meg, ha az elkövetés módja a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti fenyegetés.⁶⁶³

Az véleményem szerint is vitathatatlan, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési módjainak meghatározása értelmezést igényel, és a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak elkövetési módokra alapított elhatárolása – ahogyan az két, korábban ismertett jogesetből is kitűnik ⁶⁶⁴ – bizonyos esetekben jogalkalmazói dilemmákhoz vezethet, továbbá mindig esetről esetre vizsgálándó, hogy az enyhébben szankcionálandó szexuális kényszerítés vagy

---

⁶⁶² Így a komoly félelmet keltő fenyegetés; a megfenyegetettben olyan hatás előidézése, amely alkalmas a sértettet az akaratával ellentétes cselekvésre készíteni; a vádlottak magatartásának jogellenessége és a sértettnél bekövetkező, a magánérdekét sértő, azt érintő jelentős érdeksérelem. Lásd: FRANCZIA 2014, 168-169. o.

⁶⁶³ FRANCZIA 2014, 169-170. o.

⁶⁶⁴ A jogesetek ismertetését lásd: Értékezés: V.4.3.2. fejezet 1.) 1. és 2. jogeset, továbbá lásd ehhez: Füzesabonyi Járási Ügyészség B.400/2014/23. szám, Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.257/2014/2. szám, Egri Törvényszék 5.B.6/2015/23. szám

a súlyosabban büntetendő szexuális erőszak a helyes minősítés. *Álláspontom szerint azonban jogbiztonsági, alkotmányossági aggályokról – azon az alapon, hogy a jogalkotó nem határozta meg egyértelműen az elkövetési módok körét – nem beszélhetünk.* Ahogyan a fentiekben már rögzítésre került, a jogalkotó nem csupán a szexuális kényszerítés tényállása esetén alkalmazta azt a jogtechnikai megoldást, hogy a kényszerítéshez mint elkövetési magatartáshoz nem kapcsolt elkövetési módot, hanem így járt el a népirtás [Btk. 142. § (1) bekezdés c) pont], az emberiség elleni bűncselekmény [Btk. 143. § (1) bekezdés b) és f) pontok], az apartheid [Btk. 144. § (1) bekezdés b) pont], a védett személyek elleni erőszak [Btk. 149. § (2) bekezdés b) és c) pontok] és a tiltott sorozás [Btk. 152. § (1) bekezdés] tényállása esetén is. És bár ezeknek a tényállásoknak a szexuális bűncselekményekkel ellentétben csekély a hazai bírói gyakorlata, azok mégsem vetnek/vetettek fel alkotmányossági aggályokat pusztán azért, mert a kényszerítéshez a jogalkotó nem kapcsolt elkövetési módot.

Az elkövetési módok meghatározása során álláspontom szerint iránymutatásul szolgál, hogy a szexuális kényszerítés az értelmező rendelkezéseknél a személy elleni erőszakos cselekmények között szerepel, mint ahogyan az is, hogy a szexuális kényszerítésnél súlyosabb szexuális erőszak értékeli az „erőszakot” mint elkövetési módot, így a *contrario* levonható az a következtetés, hogy erőszak esetén szexuális erőszak a helyes minősítés. A Btk. miniszteri indokolásában foglaltak – miszerint a szexuális kényszerítés büntető törvénybe iktatására azért volt szükség, mert az úgynevezett nemi zsarolás eseteire a korábbi Btk. alapján nem volt nemi deliktum; továbbá, hogy a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés⁶⁶⁵ lényegében felölel minden olyan magatartást, amikor a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével, nem szabadon lesz hajlandó a szexuális cselekményre, hanem valamilyen kényszer hatására –, szintén iránymutatásul szolgálnak. *Amennyiben figyelembe vesszük ezen támpontokat, véleményem szerint a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán megadható a kényszerítés mint elkövetési magatartás (eszköz-cselekmény) definíciója. Eszerint a*

---

⁶⁶⁵ A nemzetközi dokumentumokban foglalt követelményeknek való megfelelés érdekében.

kényszerítés fogalmilag olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatást jelent, melynek következményeként a passzív alany az eredeti akaratától eltérő magatartást tanúsít azzal, hogy szexuális cselekményt végez vagy azt eltűri. Ezen az alapon állapították meg szexuális kényszerítésben az elkövető büntetőjogi felelősségét azokban a – korábban már hivatkozott – esetekben,⁶⁶⁶ amikor a sértett lényegében egy „hátra forduló mozdulattal” fejezte ki az elkövetővel ellentétes akaratát,⁶⁶⁷ amikor a sértett csak azért tűrte el az agresszív vádlott – apja – szexuális közeledését, mert a vádlott emiatt engedékenyebb volt vele, mint testvéreivel, és a vádlott tudta, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú valódi akaratának nem felel meg a szexuális cselekmény,⁶⁶⁸ valamint amikor a vádlott szexuális közeledésével szemben ugyan a három sértett közül csak egy lépett fel határozottan, a másik két sértett pedig kevésbé határozottan juttatta kifejezésre a vádlottéval ellentétes akaratát szóban, illetőleg ráutaló magatartással, azonban a vádlott a másik kettő sértett vonatkozásában sem tapasztalhatott beleegyezést.⁶⁶⁹

---

⁶⁶⁶ A jogesetek ismertetését lásd: Értekezés V.4.3.2. fejezet 3.) 1., 2., 3. jogeset

⁶⁶⁷ Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám

⁶⁶⁸ Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám, Egri Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám

⁶⁶⁹ Lásd ehhez: Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám

A következő táblázat a szexuális kényszerítés tényállásával és elkövetési módjaival kapcsolatos, fentebb részletezett szakirodalmi álláspontok rövid összegzését tartalmazza:

Szerző	A kényszerítés bűncselekményével való kapcsolat	A tényállás tartalmaz explicit elkövetési módot?	Erőszak	Fenyegetés	Egyéb elkövetési mód, egyéb megjegyzés
SINKU	A szexuális kényszerítés tényállása kapcsán a kényszerítés tartalmában megfelel a kényszerítés bűncselekménynek.	Igen: erőszak vagy fenyegetés.	Az erőszak csak akaratot hajlító lehet.	A fenyegetés csak akaratot hajlító lehet.	---
GÁL	Az elkövetési módok meghatározásánál a kényszerítés tényállásából indul ki.	Nem.	Az erőszak csak akaratot hajlító lehet.	A fenyegetés - nem lehet közvetlen, vagy - nem irányulhat élet vagy testi épség ellen.	A szexuális kényszerítés minden olyan esetben tényállásszerű, amikor az elkövető olyan módon kényszeríti a sértettet szexuális cselekmény végzésére, ami még nem minősül szexuális erőszaknak. Elkövetési mód lehet a sértett olyan állapotát kihasználva történő elkövetés, amely alapján a sértett nem minősül teljesen védekezésre

					vagy akaratnyilvánításra képtelennek, például a sértett nem teljesen, csak enyhe fokban szellemi fogyatékos; vagy ha az elkövető a relatív korkülönbséget használja a sértett szexuális cselekményre kényszerítésére.
MÁRKI	A szexuális kényszerítés bűncselekményt a kényszerítő magatartás célzata – a szexuális cselekmény – és eredménye – a sértett nemi szabadságának sérelme – kiemeli a pusztán kényszerítés köréből.	---	Ellentmondásos álláspont: Az erőszak lehet akaratot hajlító erőszak, de nem lehet akaratot bénító erőszak. ↓ A szexuális kényszerítés nélkülözi az erőszakot.	A fenyegetés - nem élet vagy testi épség elleni közvetlen, illetve - élet vagy testi épség elleni, viszont nem közvetlen.	A szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés felőlel minden olyan magatartást, amikor a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével, nem szabadon lesz hajlandó a szexuális cselekményre, hanem valamilyen kényszer hatására.
SZOMORA	A kényszerítés a szexuális kényszerítés generális típusának tekinthető.	Nem.	A bűncselekményt erőszakkal nem lehet elkövetni.	Implicit elkövetési mód a fenyegetés, amely - nem irányulhat élet vagy testi épség ellen, vagy - élet, testi épség elleni irányultság esetén nem lehet közvetlen.	Elkövetési mód lehet a kényszerhelyzet kihasználása. Kényszerhelyzet alatt egy olyan életbeli helyzet értendő, amely a sértett számára hátrányos, választása szerint szabadulna belőle, de a tettes akaratával ellentétesen nem tudja magát kivonni az alól. Ez sok esetben konkludens vagy kifejezett fenyegetéssel is egybeeshet.

				<p>Tekintettel arra, hogy a fenyegetés nem a tényállásban meghatározott, hanem csak implicit elkövetési mód, a fenyegetés törvényi fogalma a szexuális kényszerítés tényállásához nem alkalmazható, így e tényállás vonatkozásában a fenyegetés hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet keltsen.</p>	<p>Nem lehet elkövetési mód a tévedés előidézése vagy kihasználása, a rábeszélés, meggyőzés, sőt az előnyök-hátrányok mentén történő befolyásolás sem, addig, amíg az de facto kényszerhelyzetnek nem minősül.</p> <p>A tolakodó fellépés a szexuális kényszerítés elkövetési módja nem lehet, amennyiben az nem párosul kényszerhelyzettel, pontosabban annak kihasználásával mint tettesi magatartással.</p>
DEÁK	<p>Az elkövetési magatartásként szabályozott kényszerítés tartalmilag nem azonosítható a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés bűncselekményével.</p>	---	<p>A bűncselekményt erőszakkal nem lehet elkövetni.</p>	<p>A fenyegetés</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem irányulhat élet vagy testi épség ellen, vagy - élet, testi épség elleni irányultság esetén nem lehet közvetlen. 	<p>Abból, hogy a szexuális kényszerítés esetén a jogalkotó kifejezetten nem határozta meg a kényszerítés elkövetési módjait a contrario az következik, hogy nem kívánta leszűkíteni a kényszerítéssel szembeni büntetőjogi védelmet az erőszakra és fenyegetésre, mint elkövetési módra.</p> <p>Azáltal, hogy a jogalkotó elmulasztotta behatárolni a</p>

					kényszerítés büntetendő formáit, nemcsak határozatlanná tette a bűncselekményt, hanem lehetővé tette a „büntetőjogi felelősség parttalanná duzzasztását” is. → ezen bizonytalanság alkotmányossági aggályokat is felvet.
JACSÓ	---	Nem.	A szexuális kényszerítés nélkülözi az erőszakot.	<p>A fenyegetés</p> <ul style="list-style-type: none"> - élet vagy testi épség elleni, de nem közvetlen, vagy - egyszerű fenyegetés. <p>A fenyegetés fogalma kapcsán irányadó a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti fogalom meghatározás.</p>	<p>A kényszerítés – mint eszközcselekmény – fogalma magában foglal minden olyan tevékenységet, amelynek következtében a sértett nem képes a valódi akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.</p> <p>A Btk. értelmező rendelkezése szerinti „erőszakos magatartás” megvalósítása adott esetben megalapozhatja a szexuális kényszerítés miatti felelősségre vonást.</p> <p>A szexuális kényszerítés egyéb esete lehet a sértett éheztetése vagy egy helyiségbe történő bezárása.</p>
GILÁNYI	Az elkövetési magatartásként szabályozott kényszerítés tartalmilag nem	Nem.	---	---	Az elkövetési módok meghatározásának hiánya miatt, illetve amiatt, hogy a szexuális kényszerítés törvényben szereplő szövege nem tükrözi egyértelműen

	azonosítható a Btk. 195. §-a szerinti kényszerítés bűncselekményével.				azt, hogy a jogalkotó a beleegyezés hiányát kívánja szankcionálni, annak a veszélye áll fenn, hogy a „joggyakorlatban egy szűkebb értelmezés ver gyökeret.” Sérti a jogbiztonság követelményét, hogy a jogalkotó nem határozta meg kellő pontossággal a büntetni kívánt cselekmények körét.
FRANCZIA	---	Nem.	A bűncselekményt erőszakkal nem lehet elkövetni.	A fenyegetés a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti fenyegetés.	<p>Bár a törvényi tényállás megfogalmazása szerint a cselekményt kényszerítéssel lehet elkövetni – a rendszertani értelmezésből következően a szexuális kényszerítés pusztán akkor állapítható meg, ha az elkövetés módja a Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pontja szerinti fenyegetés.</p> <p>A kényszerítés mint elkövetési magatartás mellett egyértelműen rögzíteni kellene az elkövetés módját. Ennek hiánya – amellet, hogy nem teszi egyértelművé a szexuális kényszerítés és szexuális erőszak elhatárolását – alkotmányos büntetőjogi kérdéseket vet fel. Nem kellően pontos a törvényi meghatározás, azaz az elkövetési magatartások átfedik egymást.</p>

V.4.3.3. Részösszegzés – saját álláspont

Az egyes szakirodalmi vélemények és az azokhoz kapcsolt saját álláspont részletezését követően szükségesnek tartom összegezni, hogy véleményem szerint a szexuális kényszerítés a kényszerítés speciális tényállásának tekinthető-e, a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán mit jelent a kényszerítés, és melyek a szexuális kényszerítés elkövetési módjai, továbbá, hogy mi a bűncselekmény felső, illetve alsó határa.

A kényszerítés bűncselekménye ugyan a szexuális kényszerítés generális tényállásának tekinthető, azonban a szexuális kényszerítés tényállása keretében meghatározott kényszerítés tartalmilag nem azonosítható a kényszerítés bűncselekményével, és a szexuális kényszerítés törvényi tényállása – szemben a kényszerítés tényállásával – nem tartalmaz explicit elkövetési módot.⁶⁷⁰

Az elkövetési módok körének meghatározásánál figyelembe kell venni azt, hogy a szexuális erőszak tényállása értékel elkövetési módokat, ezek között pedig szerepel az erőszak és a kvalifikált fenyegetés. Ebből az a következtetés vonható le, hogy mivel az erőszak, illetve a minősített fenyegetés egy súlyosabb bűncselekmény, vagyis a szexuális erőszak tényállásának elkövetési módjai között szerepel, erőszak – legyen szó akár vis absolutáról, akár vis compulsiváról –, illetve kvalifikált fenyegetés megvalósulása esetén minden esetben szexuális erőszak a helyes minősítés.⁶⁷¹

A szexuális erőszak tényállása alapján a contrario az a következtetés vonható le, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési módja az egyszerű fenyegetés. Tekintettel azonban arra, hogy a fenyegetés nem a tényállásban meghatározott, hanem csak implicit elkövetési mód, a fenyegetés törvényi fogalma helyett a fenyegetés itt hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely

---

⁶⁷⁰ Így: BH 2018. 240. [24], SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 128-131. o., GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 119. o., *Ellentétes álláspontot* fogalmaz meg: SINKU 2012, 193. o.

⁶⁷¹ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 131. o., JACSÓ 2020, 218-219. o., részben: BENEDEK 2017, MÁRKI 2013, 682-683. o. *Ezzel szemben*: GÁL és SINKU álláspontja szerint vis compulsivával is megvalósulhat a szexuális kényszerítés. GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 119. o., SINKU 2012, 193. o.

alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet keltsen.⁶⁷² A fenyegetés e tágabb értelmezése összhangban van az Isztambuli Egyezményvel, tekintettel arra, hogy e nemzetközi dokumentum pusztán a beleegyezés hiányára alapítja a büntetőjogi felelősséget. Emellett, figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak tényállása megvalósulásához szükséges fenyegetésnek kettő konjunktív feltétele van, ha e két feltétel közül valamelyik hiányzik, akkor szintén szexuális kényszerítés a helyes minősítés. Ennek alapján szexuális kényszerítés valósul meg, amennyiben a fenyegetés élet vagy testi épség ellen irányul, de nem közvetlen, vagy közvetlen a fenyegetés, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányul.⁶⁷³

Az erőszak kivételével a fenyegetés mellett azonban egyéb elkövetési mód is szóba jöhet,⁶⁷⁴ ugyanis a jogalkotó a „kényszerítés” fogalmát használja, amely a fenyegetésnél mindenképpen többet jelent, így ide tartozhat például az erőszaknak nem minősülő erőszakos magatartás tanúsításával való elkövetés.⁶⁷⁵ Az erőszakos magatartás joggyakorlat által kimunkált átfogó fogalma azonban nem alkalmazható teljeskörűen a szexuális kényszerítés tényállásával kapcsolatban: *az erőszakos magatartás fogalma a szexuális kényszerítés tényállása keretében megszorítóan értelmezendő, kizárólag a sértett testének egyszerű megérintésével járó, támadó jellegű, testi sértés okozására nem alkalmas fizikai ráhatásokat, illetve azon magatartásokat foglalhatja magában, amelyek – testi sértés okozására való alkalmasság nélkül – az érintettet mozgásában korlátozzák, tolakodó, akadályozó módon zaklatják.* A sértett teste ellen irányuló, támadó jellegű, tényleges fizikai erő kifejtéssel járó magatartások – mint a rángatás, ütlegelés, arculütés – nem értékelhetők a szexuális kényszerítés tényállásának keretei között.

---

⁶⁷² Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., BENEDEK 2017, Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete. *Ezzel ellentétes álláspont* jelenik meg: BH 2019. 96., JACSÓ 2020, 219. o.

⁶⁷³ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 132. o., MÁRKI 2013, 683. o., *Ezzel szemben*: GÁL álláspontja az, hogy a fenyegetés nem irányulhat élet vagy testi épség ellen. GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 119. o.

⁶⁷⁴ Így: GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 120. o., JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 218-219. o., *lényegében így*: DEÁK 2017, 131. o., MÁRKI 2013, 682. o., NAGY A. 2017a, 71. o.

⁶⁷⁵ Így: BH 2018. 240. [28], *lényegében így*: JACSÓ 2020, 219-220. o. *Ezzel szemben*: SZOMORA 2019, 445. o.

Összegezve a felső határ kérdését: erőszak – vis absoluta, vis compulsiva esetén egyaránt – és kvalifikált fenyegetés esetén szexuális erőszak a helyes minősítés, míg élet vagy testi épség ellen irányuló, de nem közvetlen fenyegetés, valamint közvetlen, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányuló fenyegetés esetén, továbbá erőszaknak nem minősülő erőszakos magatartás tanúsítása esetén szexuális kényszerítés a helyes minősítés.

Az alsó határ vonatkozásában – vagyis abban a kérdésben, hogy mikortól állapítható meg bűncselekmény, iránymutatást ad a Btk. miniszteri indokolása, miszerint a kényszerítés fogalma a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán felölel minden olyan magatartást, amelynek hatására a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre.⁶⁷⁶ Az alsó határ vizsgálata során figyelembe kell vennünk azt is, hogy a tényállás elkövetési magatartásként a szexuális cselekményre kényszerítést határozza meg. Egyes szerzők szerint, ha innen indulunk ki, megállapítható, hogy a szexuális kényszerítés tényállásának törvényi szövege nem teszi egyértelművé, hogy a jogalkotó pusztán a beleegyezés hiányát kívánja kriminalizálni.⁶⁷⁷ A szkeptikusok oldalát erősíti a CEDAW Bizottság jelentése is, melyben kifejezésre juttatja, hogy „bár a Bizottság nyugtázza a Büntető Törvénykönyv nemi erőszakra vonatkozó új rendelkezéseit, továbbra is aggasztja az, hogy az áldozat beleegyezésének hiánya helyett még mindig az erőszak és fenyegetés, valamint a kényszerítés alkalmazásán alapul a nemi erőszak törvényi definíciója.”⁶⁷⁸ Álláspontom szerint a kényszerítés fogalmának használata nem vet fel problémát a nemzetközi követelményeknek való megfelelés kérdése kapcsán sem, tekintettel egyrészt arra, hogy az Isztambuli Egyezmény Értelmező Jelentése felhívja a figyelmet arra, hogy az egyes jogszabályi rendelkezéseket – mint a kényszerítés, erőszak, fenyegetés és más megfogalmazások – úgy kell értelmezni, hogy azok alkalmasak legyenek a

---

⁶⁷⁶ A 2012. évi C. törvény Indokolása a 196. §-hoz

⁶⁷⁷ GILÁNYI 2015, 126. o.

⁶⁷⁸ CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról. A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó Bizottság Magyarország összevont hetedik és nyolcadik időszakos jelentésével kapcsolatban a Bizottság ötvennegyedik ülésén (2013. február 11. - március 1.) elfogadott záró észrevételek 20. pont

„non-consensual”, vagyis a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálására, függetlenül azok konkrét jogi terminológiájától,⁶⁷⁹ másrészt pedig arra, hogy a konszenzus hiányában megvalósuló szexuális cselekmények esetén a kényszerítés – mint a beleegyezés hiánya – egyértelműen jelen van. Véleményem szerint a szexuális kényszerítés tényállása a *kényszerítés fogalmának olyan értelmezésével, amely szerint az fogalmilag olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatást jelent, melynek következményeként a passzív alany az eredeti akaratától eltérő magatartást tanúsít azzal, hogy szexuális cselekményt végez vagy azt eltűri* – és amely fogalmi értelmezés egyébként a kényszerítést mint elkövetési magatartást elkövetési módok nélkül tartalmazó tényállásoktól sem idegen⁶⁸⁰ –, illetve megfelelő bírói gyakorlattal⁶⁸¹ alkalmas a hivatkozott Isztambuli Egyezmény, illetve az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2002)5 számú „A nők erőszakkal szembeni védelméről” című Ajánlásában megfogalmazott elvárások teljesítésére.

Összegezve az alsó határ kérdését: a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán a kényszerítés felőlel minden olyan magatartást, amelynek hatására a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre, hanem valamely olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatás eredményeképpen, melynek következménye az, hogy a passzív alany az eredeti akaratától eltérő magatartást tanúsít azzal, hogy szexuális cselekményt végez vagy azt eltűri. Ezt mindig az adott ügy konkrét körülményei alapján kell megítélni.

---

⁶⁷⁹ Explanatory Report 191. pont

⁶⁸⁰ Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.1. fejezet. A tiltott sorozás két alapesete: a védett személy *kényszerítése* az ellenséges hatalom fegyveres erőiben vagy csoportjában történő szolgálatra, illetve a védett személy *kényszerítése* a saját állama elleni hadműveletben való részvételre. *A kényszerítés itt a sértett akaratára ellenére történő cselekvést jelent, mely fogalom táján értelmezendő, ugyanis kényszerítés alatt értendő minden olyan külső ráhatás a passzív alanyra, amely őt a cselekvési szabadságától megfosztja, vagy abban korlátozza, azáltal hogy az elkövető akaratának megfelelő magatartás tanúsítását éri el.* HORVÁTH 2013, 37. o., HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 152. §-ához

⁶⁸¹ Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.2. fejezet 3.) 1., 2., 3. jogeset, Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám, Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám, Egri Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám, Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám

A szexuális kényszerítés elkövetési módjai kérdéskörének vizsgálata kapcsán zárásképpen utalok egy relatíve „friss”, 2020. január 21. napján kelt és ugyanekkor jogerős másodfokú bírói döntés indoklására, amely véleményem szerint jelentős mértékben alátámasztja a fentiekben rögzített álláspontomat.

Az irányadó, szexuális kényszerítés büntette miatt indult büntetőügyben a bíróság a vádlottat ugyan bizonyítottság hiányában felmentette és a felmentő ítéletet az ítéletábra hatályon kívül helyező végzése folytán megismételt másodfokú eljárásban a másodfokú bíróság helybenhagyta, azonban a szexuális kényszerítés elkövetési módjai kapcsán az első és másodfokú bíróság ítélete, valamint a főügyészségi fellebbezés releváns kérdéseket tárgyal. Az elsőfokú bíróság a szexuális kényszerítés bűncselekményének megállapíthatósága kapcsán azt vizsgálta, hogy a vádlott megvalósított-e erőszakot vagy minősített fenyegetésnek nem minősülő fenyegetést a sértett irányában, ugyanis álláspontja szerint ezek a szexuális kényszerítés elkövetési módjai. A bíróság a fenyegetés fogalma kapcsán azt vizsgálta, hogy a vádlott helyezett-e kilátásba olyan súlyos hátrányt, amely alkalmas volt arra, hogy a sértettben komoly félelmet keltsen.⁶⁸² A fellebbező főügyészség álláspontja az volt, hogy – többek között – téves az elsőfokú bíróságnak az elkövetési magatartásra és az elkövetés módjára vonatkozó jogi okfejtése abban a tekintetben, hogy a szexuális kényszerítés törvényben meghatározott elkövetési módja az erőszak és a fenyegetés. A főügyészség utalt arra, hogy a kényszerítés mint tényállási elem megállapíthatóságához sem erőszakra, sem kifejezett fenyegetésre nincs szükség, továbbá arra, hogy a bűncselekmény esetén az egyszerű fenyegetés jöhet szóba, de nem kizárólagosan. A jogalkotó által használt kényszerítés fogalma ugyanis túlmutat a fenyegetésen, az egyéb módon is elkövethető.⁶⁸³ Az ügyben eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének indoklásából mellőzte a szexuális kényszerítés tényállási elemei körében kifejtetteket, és rámutatott arra, hogy *a Btk. 196. §-ához fűzött miniszteri*

---

⁶⁸² Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.414/2017/26. szám 5. o.

⁶⁸³ Heves Megyei Főügyészség B.867/2016/6. szám

indokolás szerint, amely kialakult joggyakorlat hiányában az értelmezés tekintetében irányadó, a „szexuális cselekmény végzésére, vagy annak eltűrésére való kényszerítés felölel minden olyan magatartást, amikor a sértett nem önként és szabadon adja beleegyezését a szexuális cselekményhez, hanem valamilyen kényszer hatására.” A kényszerítés lényege, hogy a passzív alanyak nem áll szándékában a szexuális cselekmény, abba nem egyezik bele, de az elkövető a saját akaratát érvényesíti. A kényszerítés – tartalma szerint – tehát a szexuális cselekménnyel ellentétes sértetti akarat meg nem engedhető módon történő hajlítása. Annak megállapíthatóságához az elsőfokú bíróság által hivatkozott erőszakra nincs szükség. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy amennyiben az elkövető a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el, úgy a cselekmény nem a Btk. 196. §-ába ütköző szexuális kényszerítést, hanem a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő szexuális erőszak bűncselekményét követi el.⁶⁸⁴

V.5. Exkurzus: A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények a német jogban

A szexuális kényszerítés hatályos magyar szabályozásának elemzését követően jelen alfejezetben a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális cselekmények német szabályozását ismertetem. A német szabályozást *egyrészt* azért választottam részletesebb elemzés tárgyául, mert Németország azon néhány európai állam közé tartozik, amelyek a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények szabályozása során a passzív alany akaratára, beleegyezésére építenek, vagyis a német szabályozás *ex lege* a nemzetközi sztenderdeknek megfelel, tehát elméletben azon államok számára, amelyek büntető kódexeiket még nem igazították teljes mértékben a nemzetközi követelményekhez, mintaként szolgálhat(na); *másrészt*, mert ezen szabályozás esetében volt lehetőségem a joggyakorlat, illetve a kommentár- és szakirodalom

---

⁶⁸⁴ Egri Törvényszék 4.Bf.294/2019/18. szám 14-15. o. (Kelt: 2020. január 21.)

átfogó tanulmányozására; *harmadrészt*, mert a magyar szexuális kényszerítés tényállása által felvetett problematikus kérdések és kritikák felvázolását követően indokolt annak vizsgálata is, hogy egy nemzetközi követelményeknek megfelelő szabályozás egyértelműbb-e, mint a hatályos magyar szabályozás, illetve, hogy egy Isztambuli Egyezmény-konform szabályozás felvethet-e a hatályos magyar szabályozáshoz hasonló értelmezési és joggyakorlati problémákat.

A német szabályozás keretében először – a vonatkozó szakirodalmi álláspontok alapján – kitérek arra, hogy miért volt szükség a német Büntető Törvénykönyv (*Deutsches Strafgesetzbuch, a továbbiakban: deuStGB*) szexuális önrendelkezést sértő tényállásai szabályozásának alapjaiban történő módosítására. Ezt követően a korábbi szabályozáshoz képest nóvumnak számító, a – szűkebb értelemben vett – beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálását szolgáló német tényállást elemzem, melynek során több gyakorlati példát is bemutatok. Az elemzés során kitérek arra, hogy a nemzetközi követelményeknek megfelelő szabályozás felvethet-e értelmezési, joggyakorlati problémákat. A külföldi kitekintés keretében nem foglalkozom az erőszakkal és minősített fenyegetéssel elkövetett szexuális bűncselekményekkel, az akarat kialakítására vagy kinyilvánítására képtelen vagy korlátozottan képes állapotban lévő személyek sérelmére elkövetéssel, a fogyatékos személyek sérelmére elkövetett nemi deliktumokkal, valamint a fiatalkorúak és gyermekkorúak „sérelmére” a passzív alany beleegyezésével megvalósult visszaéléses szexuális cselekményekkel, mert annak elemzése már meghaladná a hazai jogot közvetlenül érintő dogmatikai szempontokat.

V.5.1. A német törvénymódosítás előzményei

A 2016. július 7-én elfogadott törvénymódosítást megelőzően a deuStGB alapján felnőtt személyek esetén a beleegyezés nélküli szexuális cselekmény a *szexuális kényszerítés; szexuális erőszak (Sexuelle Nötigung; Vergewaltigung* –

*deuStGB 177. §)*⁶⁸⁵ illetve az *ellenállásra képtelen személlyel szembeni szexuális visszaélés (Sexueller Missbrauch widerstandsunfähiger Personen – deuStGB 179. §)* tényállása keretében volt szankcionálható.⁶⁸⁶

Egy 2014-es esetanalízis kutatási eredményei szerint a 2016. november 10-én hatályba lépett⁶⁸⁷ törvénymódosítást megelőzően Németországban a szexuális erőszak terén nem beszélhettünk hatékony bűnüldözésről.⁶⁸⁸ A fenti tényállások nem tudták kellően biztosítani a szexuális önrendelkezés mint jogi tárgy védelmét,⁶⁸⁹ ugyanis azok alapján nem vonták felelősségre az elkövetőket, amennyiben a passzív alany ugyan kifejezte a szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát, az „*ellenállás*” azonban nem érte el a német büntetőjog által megkívánt mértéket, vagy pedig a szóbeli ellenálláson kívül valamely okból – például a passzív alany félelme, kilátástalannak ítélt helyzete miatt – nem volt „*testi*” ellenállás.⁶⁹⁰

Az esetanalízisből levont kutatási eredmények⁶⁹¹ alapján a korábbi német szabályozás vonatkozásában a következő büntetőjogi joghézagok voltak azonosíthatóak:

1. Az elkövetők semmibe vehették a passzív alany szexuális cselekménnyel szemben kinyilvánított ellentétes akaratát, a „nem” kimondása nem volt elegendő a büntethetőséghez.⁶⁹² A német jogi helyzet tehát nem tette lehetővé valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény büntetőjogi üldözését.⁶⁹³
2. A büntethetőség fő vonatkoztatási pontja a sértett ellenállás-tanúsítása volt. A szexuális önrendelkezést sértő bűncselekmények esetében tehát nem az

---

⁶⁸⁵ Lásd ehhez: FISCHER 2012, 1156-1157. o., FROMMEL 2013, 185. o.

⁶⁸⁶ Lásd ehhez: FISCHER 2012, 1187-1188. o., FROMMEL 2013, 1223-1224. o. Másképpen volt ez a gyermekek és fiatalkorúak vagy a sajátos függelmi viszonyban lévők esetén (deuStGB 174. §, 176b §, 180. §): itt a szexuális visszaélés attól függetlenül volt büntetendő, hogy a sértett személy beleegyezett-e a cselekménybe vagy pedig erőszakkal fenyegették vagy vele szemben erőszakot alkalmaztak.

⁶⁸⁷ HÖRNLE 2017a, 1016. o.

⁶⁸⁸ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 5-6. o., lásd még ehhez: HELLMANN 2014, 148. o., HÖRNLE 2015, 8. o., MÜLLER – SCHÖTTLE 2014, BT-Drs. 18/1969, 2. o.

⁶⁸⁹ FROMMEL 2013, 1197. o.

⁶⁹⁰ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 7. o., lásd még ehhez: BT-Drs. 18/1969, 2. o., 86. számú jogeset, GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 10-11. o.

⁶⁹¹ A kutatás részletes eredményeihez lásd: GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 10-32. o., valamint *Schriftliche Stellungnahme, Artikel 36 der Istanbul-Konvention umsetzen – Bestehende Strafbarkeitslücken bei sexueller Gewalt und Vergewaltigung schließen* 2015, 1-34. o.

⁶⁹² Lásd még ehhez: NELLES 2017, 1165-1170. o.

⁶⁹³ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 27. o.

elkövető magatartása, hanem az áldozat magatartása állt az előtérben. A szexuális önrendelkezést a passzív alanyt aktívan kellett védeni,⁶⁹⁴ az nem élvezett feltétel nélküli védelmet.⁶⁹⁵ Az ellenállás tanúsításának hiánya vagy csekély mértéke a büntetőjogi felelősségre vonás akadályát jelentette. Az ellenállást az elkövetőnek erőszakkal kellett megtörnie.⁶⁹⁶ Teljesen másképpen volt ez például a tulajdon elleni bűncselekményeknél, amelyek függetlenül az érintett magatartásától büntetendőnek minősültek.⁶⁹⁷ KINDHÄUSER és EL-GHAZI álláspontja szerint a német büntetőjog több, mondhatni kevésbé jelentős jogi tárgyat is fokozottabban és átfogóbban védett mint a szexuális önrendelkezést, amely a leginkább személyhez tapadó és leginkább védelemre szoruló jogi tárgy.⁶⁹⁸

3. Ha a passzív alany fizikai ellenállása csak a cselekmények megkezdését követően, később következett be, az addigi cselekmények, de többnyire az egész cselekmény büntetlen maradt, ugyanis a sértettek a későbbi ellenállás alapján bizonyították azt, hogy alapvetően képesek voltak védekezni, azonban nem tanúsítottak azonnali ellenállást.⁶⁹⁹

4. A deuStGB a szexuális kényszerítés elkövetési módjaként csak az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést értékelte, vagyis a tényállás nem vett figyelembe valamennyi releváns fenyegetést elkövetési módként.⁷⁰⁰ A korábbi magyar szabályozáshoz hasonlóan tehát a német szabályozás sem értékelte azt, hogy a passzív alany szexuális önrendelkezését az is súlyosan sértheti, ha az elkövető nem kvalifikált fenyegetéssel, hanem – a német dogmatikával élve – „egyéb releváns fenyegetéssel” kényszeríti ki a szexuális cselekményt. Ilyen *egyéb releváns fenyegetésnek minősülhet*, ha az elkövető azzal fenyegeti meg a passzív alanyt, hogy annak más személlyel való korábbi

---

⁶⁹⁴ NELLES 2017, 1165. o.

⁶⁹⁵ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 28. o., kivéve, ha ő a deuStGB 179. §-a értelmében objektíve védekezésre képtelen volt vagy objektív védtelen helyzetben volt.

⁶⁹⁶ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 13-16. o.

⁶⁹⁷ Ezzel a problémával a magyar szabályozás elemzése kapcsán is foglalkoztam. Lásd ehhez: Értekezés V.6.1. fejezet. E helyzet problematikájával kapcsolatban lásd még: Deutscher Juristinnenbund: Stellungnahme 2014, 63. o.

⁶⁹⁸ Vesd össze: BGHSt 16, 271 (272 f.), KINDHÄUSER 2013, § 242 Rn. 27., EL-GHAZI 2017, 159. o.

⁶⁹⁹ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 17. o.

⁷⁰⁰ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 23. o.

nemi kapcsolatáról bizonyos személyeket tájékoztat; a passzív alany kutyáját kidobja az emeleti ablakból; vagy a tehetséges sportjátékos nem játszhat egy fontos mérkőzésen, amelytől lényegében a jövőbeli karrierje függhet.⁷⁰¹ Emellett a német joggyakorlat számos olyan esetet ismer, amelyben a német férj azzal fenyegette meg külföldi feleségét, hogy amennyiben nem hajlandó a szexuális cselekményre akkor és úgy, ahogyan ő azt akarja, elválik tőle, kidobja a lakásból és a hatóságokat tájékoztatja arról, hogy a volt feleséget ki kell utasítani az országból.⁷⁰²

A fentiekben rögzítettekkel szemben HOVEN arra mutat rá, hogy a büntetőjogi joghézagként azonosított problémák valójában nem létező szabályozási hiányosságok voltak, és a törvénymódosítás több olyan tényező együttes hatására vezethető vissza, amelyek nem valósághűen reprezentálták a német jogi helyzetet.⁷⁰³ A szerző által meghatározott okokra részletesen nem tér ki, figyelemmel arra, hogy a fentiek szerint bemutatott szabályozási problémák, hiányosságok létét a német jogalkotó elfogadta, hiszen ahogyan arra a törvénymódosítás indokolása is kifejezetten utal, a törvénymódosítást számos kérdésben az esetanalízisben is részletezett problémákra reagálva konstruálta meg.

V.5.2. A törvénymódosítás

A létezőként elfogadott joghézagok kiküszöbölése és az Isztambuli Egyezményben foglalt követelmények teljesítése érdekében a szakirodalom számos képviselője hangsúlyozta a törvénymódosítás szükségességét és

---

⁷⁰¹ Deutscher Juristinnenbund: Stellungnahme 2014, 62. o.

⁷⁰² Fall 1, 2013. GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 23-24. o., Deutscher Juristinnenbund: Stellungnahme 2014, 62. o., lásd még ehhez: BGH, Beschluss vom 13.6.2006 – 4 StR 178/06: A mostohalány azzal való megfenyegetése, hogy a vádlott a lakást szétzúzza, az anyját pedig elhagyja. KG Berlin, Beschluss vom 3.5. 2013 – (4) 121 Ss 69/13 (78/13): A haj levágásával való fenyegetés. Hivatkozva: HÖRNLE 2015, 9. o., FREUDENBERG – LÖRSCH 2017, 983. o. A büntetőjogi joghézagokkal kapcsolatban lásd még: PFEIFFER – HELLMANN 2014

⁷⁰³ HOVEN 2018, 2-7. o., lásd még ehhez: Die Ereignisse rund um die Silvesternacht in Köln, FISCHER 2017a, FISCHER 2017b, 1223. o., SCHETSCHKE 1996, 40. o., PAPHATHANASIOU 2016, 133. o., BGH NSTZ 2010, 149; Mehr Schutz vor sexueller Gewalt 2016

meghatározta a törvénymódosítás lehetséges irányait,⁷⁰⁴ emellett feminista csoportok is a törvénymódosítás szükségessége mellett foglaltak állást.⁷⁰⁵ A német jogalkotó végül a törvénymódosítás mellett döntött és a német parlament alsóháza, a Bundestag 2016 júliusában jelentős többséggel fogadta el a korábbi szexuális erőszakról szóló törvény módosítását.⁷⁰⁶ A törvénymódosítás által GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT szerzőtársak szerint paradigmaváltás következett be a német büntetőjogban.⁷⁰⁷ Ezzel szemben HOVEN véleménye az volt, hogy a reform nem a korábbi joghézagokat töltötte ki, csupán a szexuális önrendelkezést mint jogi tárgyat fogalmazta újra.⁷⁰⁸ Álláspontja szerint míg korábban az elkövető akkor sértette meg a passzív alany szexuális önrendelkezését, ha a passzív alany autonómiáját erőszak alkalmazásával vagy kiszolgáltatott helyzetének kihasználásával törte meg, az újrafogalmazott tényállás értelmében ez akképpen változott, hogy minden személy igényt formálhat arra, hogy a szexualitással kapcsolatban meghozott és kinyilvánított döntését mások tiszteletben tartsák. Az ily módon értelmezett szexuális önrendelkezés már akkor is sérelmet szenved, ha az elkövető a passzív alany szexuális cselekménnyel szemben kifejezett akaratát figyelmen kívül hagyja. Az újrászabályozás értelmében tehát a jogi tárgy az egyén akaratának tiszteletben tartása, nem pedig a szexuális önrendelkezéshez való képessége.⁷⁰⁹

A szexuális önrendelkezés védelmének javításáról szóló törvény⁷¹⁰ célja a szexuális önrendelkezés fokozott védelmének biztosítása volt, amelynek keretében a jogalkotó a hangsúlyt a *passzív alany felismerhető ellenálló*

---

⁷⁰⁴ Lásd ehhez: BT-Drs. 18/8210, 8. o., EISELE 2017, 962-965. o., HÖRNLE 2015, 5-7. o., NELLES 2017, 1166-1170. o.

⁷⁰⁵ Lásd ehhez: Nein heißt Nein! Bundesweite Aktionen: Demos, Vorträge, Hashtags

⁷⁰⁶ A törvénymódosítás elfogadásának előzményeihez lásd: EL-GHAZI 2017, 157-159. o., PAPATHANASIOU 2016, 133-134. o. A törvénymódosítás elfogadásának előzményeivel és a média szerepével összefüggésben lásd: HOVEN 2018, 2-11. o. A törvénymódosítással összefüggésben lásd: RENZIKOWSKI 2016, 3553-3558. o.

⁷⁰⁷ GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT 2016, 1. o., HÖRNLE 2017a, 1016. o., lásd még ehhez: EL-GHAZI 2017, 157. o.

⁷⁰⁸ HOVEN 2018, 7. o.

⁷⁰⁹ HOVEN 2018, 8. o.

⁷¹⁰ Fünftzigstes Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung 2016

akarata helyezte.⁷¹¹ A 177. §-t teljesen úrafogalmazták, az új tényállás különböző alaptényállásokat határoz meg, amelyekhez súlyosabban minősülő esetek, illetve enyhébben szankcionálandó tényállások kapcsolódnak. Az újraszabályozás keretében a jogalkotó megsemmisítette a deuStGB korábbi 179. §-át, vagyis az ellenállásra képtelen személlyel szembeni szexuális visszaélés elkülönült tényállását, azt beleintegrálta az új tényállásba.⁷¹² Emellett új tényállásokat is beiktattak a deuStGB-be: a 184i § a szexuális zaklatás (Sexuelle Belästigung) eseteit bünteti,⁷¹³ míg a 184j § meghatározott, csoportosan elkövetett bűncselekményeket szankcionál. (Straftaten aus Gruppen)

V.5.3. Szexuális támadás, szexuális kényszerítés, szexuális erőszak – deuStGB 177. §

A szexuális támadás, szexuális kényszerítés, szexuális erőszak (*Sexueller Übergriff, sexuelle Nötigung, sexuelle Gewalt – deuStGB 177. §*) tényállása⁷¹⁴ keretében a hatályos német büntetőjog a következő magatartásokat szankcionálja:

177. § (1) Aki egy másik személy felismerhető akarata ellenére ezen személlyel szexuális cselekményeket végez vagy végeztet, vagy ezen személyt arra bírja rá, hogy mással szexuális cselekményeket végezzen vagy azokat mástól eltűrje, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Büntetendő az is, aki egy másik személlyel szexuális cselekményeket végez vagy végeztet vagy ezen személyt arra bírja rá, hogy mással szexuális cselekményeket végezzen vagy azokat mástól eltűrje, ha

---

⁷¹¹ BT-Drs. 18/9097, 2. o., EL-GHAZI 2017, 159. o., FISCHER 2017b, 1222. o., Die heikelsten Punkte der „Nein heißt Nein“-Reform 2016, PAPHANASIOU 2016, 134. o.

⁷¹² MARX 2017, 1171. o.

⁷¹³ GRIEGER – CLEMM – ECKHART 2016, 12. o.

⁷¹⁴ A tényállás saját fordítás.

1. az elkövető kihasználja azt, hogy a másik személy nincs abban a helyzetben, hogy ellenálló akarata legyen, vagy azt kifejezze,
2. az elkövető kihasználja azt, hogy a másik személy testi vagy pszichikai állapotánál fogva az akarat kialakításában vagy kinyilvánításában jelentősen korlátozott, kivéve, ha az elkövető ezen személy hozzájárulásáról megbizonyosodott,
3. az elkövető egy meglepetésszerű helyzetet használ ki,
4. az elkövető egy olyan helyzetet használ ki, amelyben az áldozatot ellenállás esetén súlyos hátrány fenyegeti, vagy
5. az elkövető a személyt súlyos hátránnyal fenyegetve kényszerítette a szexuális cselekmények végzésére vagy azok eltűrésére.

(3) A kísérlet is büntetendő.

(4) Legalább egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha az akarat kialakítására vagy kinyilvánítására való képtelenség az áldozat betegségén vagy fogyatékosságán alapul.

(5) Legalább egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha az elkövető,

1. az áldozattal szemben erőszakot alkalmaz,
2. az áldozatot testi épség vagy élet elleni közvetlen veszéllyel fenyegeti, vagy
3. egy olyan helyzetet használ ki, amelyben az áldozat az elkövető cselekményének védtelenül ki van szolgáltatva.

(6) A különösen súlyos esetek legalább két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. Különösen súlyos eset rendszerint akkor áll fenn, ha

1. az elkövető az áldozattal közösül vagy ilyen jellegű cselekményt végeztet vagy más ehhez hasonló olyan szexuális cselekményeket végez vagy végeztet az áldozattal, amelyek őt súlyosan megalázzák; (ilyennek minősül) különösen, ha a szexuális cselekmény a testbe való behatolással jár együtt (szexuális erőszak), vagy
2. a cselekményt többen együtt követik el.

(7) Legalább három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha az elkövető

1. fegyvert vagy más veszélyes eszközt tart magánál,

2. más eszközt tart magánál annak érdekében, hogy egy másik személy ellenállását erőszakkal vagy erőszakkal való fenyegetéssel megakadályozza vagy megtörje, vagy

3. az áldozatot a cselekmény révén súlyos egészségromlással fenyegető helyzetbe hozza.

(8) Legalább öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha az elkövető

1. a cselekmény során fegyvert vagy más hasonló veszélyes eszközt használ, vagy

2. az áldozatot

a) a cselekmény során testileg súlyosan bántalmazza vagy

b) a cselekmény révén életveszélybe sodorja.

(9) Az 1. és 2. bekezdés kevésbé súlyos eseteiben a büntetés három hónaptól három évig terjedő szabadságvesztés, a 4. és 5. bekezdés kevésbé súlyos eseteiben hat hónaptól tíz évig terjedő szabadságvesztés, a 7. és 8. bekezdés kevésbé súlyos eseteiben egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés.

A 177. § – hasonlóan a hatályos magyar szabályozás 196. és 197. §-ához – a szexuális önrendelkezést védi,⁷¹⁵ amely a német büntetőjogi dogmatika megközelítésében az egyén azon szabadságát jelenti, hogy saját maga dönthet a szexuális tevékenység idejéről, típusáról, formájáról és a partnerről. A tényállás (1), (2) és (4) bekezdése az úgynevezett „visszaélésszerű tényállásokat” tartalmazza, tehát azokat a tényállásokat, amelyeknél az elkövető egy sajátos helyzetet használ ki, és amelyekben a szexuális cselekményen felül nem szükséges kényszerítő cselekmény. Ugyanakkor ezen tényállások közül néhány feltételezi a passzív alany ellenálló akaratát. Így az (1) bekezdés „egy másik

---

⁷¹⁵ EL-GHAZI 2017, 159. o.

személy felismerhető akarata ellenére” történő elkövetést szankcionálja; a (2) bekezdés 5. pontja pedig elkövetési módként a „*súlyos hátránnyal fenyegetve*” kényszerítést határozza meg, amely egyértelműen feltételezi az ellentétes akaratot.⁷¹⁶ Az (5) bekezdés *a szexuális kényszerítés (Sexuelle Nötigung)* büntettének alaptényállását szabályozza, amelynek három fordulata van. Valamennyi fordulat feltételezi azt, hogy a passzív alanyt az elkövető annak akarata ellenére szexuális cselekményre – annak végrehajtására vagy türésére – kényszeríti, tehát mindhárom fordulat esetében *az elkövető akarathajlító kényszert gyakorol a passzív alanyra*, akinek magatartása ezen akarathajlító kényszerrel kauzális kapcsolatban áll.⁷¹⁷ A (6) bekezdés első fordulatában találjuk a szexuális erőszak (*Vergewaltigung*) legáldefinícióját.

EISELE szerint a „Nein heißt Nein” szabállyal a szexuális büntetőjogba bevezetett reform arra tesz kísérletet, hogy számos olyan esetet, amely a szexuális büntetőjog körébe tartozik, egyetlen egységes tényállás keretében szankcionáljon; azonban a szexuális bűncselekmények körébe tartozó esetek túl komplexek és különbözőek ehhez a rendszertani megoldáshoz. A 177. §-ba iktatott új tényállás keretében keverednek az úgynevezett visszaéléses szexuális cselekmények és a kényszerítéses szexuális cselekmények.⁷¹⁸ Ez FISCHER szerint átfedésekhez és ellentmondásokhoz vezet.⁷¹⁹

A tényállás kapcsán részletesebben a korábbi szabályozáshoz képest valamennyi elemében nóvumnak tekinthető, a passzív alany felismerhető akaratára építő (1) bekezdésről írok, figyelemmel arra, hogy ez az a tényállás, amely kizárólag a „Nem nemet jelent” alapelvre épít, míg minden más tényállás további feltétel(ek)e)t is beemel a vizsgálódás körébe.

V.5.4. Szexuális támadás – deuStGB 177. § (1) bekezdés

---

⁷¹⁶ FISCHER 2017b, 1223. o.

⁷¹⁷ Lásd ehhez: FISCHER 2014

⁷¹⁸ LEISTER 2018, lásd még ehhez: HÖRNLE 2017a, 1019. o.

⁷¹⁹ FISCHER 2017b, 1223. o., A deuStGB 177. §-ának és a deuStGB visszaéléses tényállásainak elhatárolási kérdéseinek, problémáinak részletes elemzése jelen dolgozat kereteit meghaladja. Lásd ehhez: MARX 2017, 1172-1182. o.

A 177. § tényállásának (1) bekezdése az úgynevezett *szexuális támadás* (*Sexueller Übergriff*) bűncselekményét szankcionálja. Az (1) bekezdés felöleli mindazon szexuális cselekményeket, amelyek végrehajtásával az elkövető figyelmen kívül hagyja a passzív alany szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát, és ezáltal sérti annak szexuális önrendelkezését. A büntethetőség kiindulópontja a passzív alany felismerhető ellenálló akarata (*erkennbare entgegenstehende Wille*)⁷²⁰ így a törvény, annak indokolása szerint figyelembe veszi az Isztambuli Egyezmény 36. cikkében foglalt követelményeket, tekintettel arra, hogy a tényállás az úgynevezett „*Nem nemet jelent*” / „*Nein heißt Nein*” megoldásra épít.⁷²¹

A tényállásnak négy fordulata van, mely fordulatok közös eleme a szexuális cselekmény. A szexuális cselekménynek nincs a törvényben meghatározott legáldefiníciója, a deuStGB 184h §-a csupán azt rögzíti, hogy azok a cselekmények minősülnek szexuális cselekménynek, amelyek a mindenkoron védett jogi tárgy – vagyis a szexuális önrendelkezés – szempontjából relevanciával bírnak.⁷²² Az egyes elkövetési magatartások a következők:

1. Az elkövető az áldozaton hajt végre szexuális cselekményt.
2. Az elkövető az áldozattal végezteti a szexuális cselekményt.
3. Az elkövető arra bírja rá az áldozatot, hogy egy másik személlyel szexuális cselekményt végezzen.
4. Az elkövető arra bírja rá az áldozatot, hogy egy másik személy szexuális cselekményét eltűrje.⁷²³

FISCHER utal arra, hogy a 2. fordulat a cselekmény terjedelmét illetően tisztázatlan. Ex lege ez magában foglalhatja az áldozat által az elkövetőn végzett szexuális cselekményt és a saját magán végzett cselekményt egyaránt.⁷²⁴ A 2., 3. és 4. fordulat előfeltételezi azt, hogy az elkövető az áldozatra mentális

---

⁷²⁰ EL-GHAZI 2017, 158. o.

⁷²¹ BT-Drs. 18/9097, 21-22. o., PAPATHANASIOU 2016, 134. o.

⁷²² deuStGB 184h § 1. pont. A szexuális cselekmény fogalmának elemzését mellőzöm. A szexuális cselekmény fogalmának elemzése kapcsán lásd: FISCHER 2017b, 1332-1334. o., EL-GHAZI 2017, 160-161. o.

⁷²³ FISCHER 2017b, 1224. o.

⁷²⁴ Így BT-Drs. 18/9097, 23. o.

és/vagy kommunikatív befolyást gyakorol, ugyanis az elkövetőnek az áldozatot rá kell bírnia a szexuális cselekményre, és a 2. fordulat esetén szexuális cselekményt kell végeztetnie vele, tehát az úgynevezett „önkárosító áldozati magatartást” („*selbstschädigende Opferhandlung*”) az elkövetőnek kell előidéznie.⁷²⁵ Az, hogy az elkövető ezt hogyan valósítja meg, a tényállásszerűség szempontjából irreleváns. Kényszer-cselekmény nem szükséges. Fontos azonban azt is hangsúlyozni, hogy a szexuális cselekményre való rábeszélések, biztatások önmagukban nem sorolhatóak az elkövetési magatartások körébe, hiszen az ilyen kommunikatív törekvések eredménye a kezdeti ellenálló akarat feladása lehet, vagyis nem beszélhetünk a passzív alany akarata ellenére való cselekvésről. *Mindezek alapján FISCHER szerint – a szexuális büntetőjog megreformálását támogatók állításai ellenére – teljességgel tisztázatlan az, hogy hogyan kell a szexuális támadás tényállása elkövetőjének a passzív alanyt annak akarata ellenére a szexuális cselekményekre rábírnia anélkül, hogy bármilyen kényszert alkalmazna, és büntetőjogi felelősségét ne a 177. § más fordulata alapozná meg.*⁷²⁶

V.5.5. A felismerhető ellenálló akarat problematikája – a 177. § (1) bekezdés megvalósulásának kérdései

A „*Nem nemet jelent*” kampány és a 177. § újraszabályozásához kapcsolódó tárgyalások központi fogalma az *ellenálló akarat* (*entgegenstehender Wille*) volt. E téren a tárgyalásokat követően is néhány kérdés nyitva maradt,⁷²⁷ a törvényhozási eljárásban a dogmatikai kérdéseket gyakran bizonyítási kérdésekkel keverték össze.⁷²⁸ *A probléma lényege a 177. § (1) bekezdés esetében a következőkben gyökerezik:* a tényállás megvalósulásának feltétele, hogy a szexuális cselekmény a passzív alany felismerhető ellenálló akarata ellenére történjen. A passzív alany tehát a szexuális cselekményt nem akarja: a

---

⁷²⁵ FISCHER 2017b, 1224. o.

⁷²⁶ Ugyanott

⁷²⁷ LEISTER 2018

⁷²⁸ FISCHER 2017b, 1224. o.

passzív alany ellentétes akarata minden „*kényszerítő jelleggel*” rendelkező büntetendő cselekmény magától értetődő törvényi feltétele. Ha a passzív alany beleegyezik a szexuális cselekménybe, akkor már hiányzik a jogtárgysérelem. A tényállás (1) bekezdésének megvalósulása megköveteli a passzív alany ellentétes akaratát, melyet a passzív alany kifejezett nyilatkozat formájában – szóban – vagy konkludens módon – például sírás vagy a szexuális cselekmény elől való kitérés útján – az elkövetés időpontjában kifejezett, és amelyet az elkövető felismert vagy fel kellett volna ismernie,⁷²⁹ azonban nélkülözi a kényszerjelelmet. Éppen ezért [mint ahogyan a deuStGB 184i §-ába foglalt szexuális zaklatás (*Sexuelle Belästigung*) tényállása is] némiképp ellentmondásos módon a szexuális támadás tényállása *kényszerítő cselekmény nélküli kényszer-deliktumként fogható fel.*⁷³⁰ A tényállás tehát magában foglal minden másik személyen végzett szexuális cselekményt, ha abba a másik személy nem egyezik bele.

A törvény a „felismerhető akarat” („*erkennbare Wille*”) fogalma révén kísérletet tesz egy olyan kategória létrehozására, amely a visszaélészerű deliktumok és a kényszer-deliktumok között fogalmi határt jelent. FISCHER szerint a törvénytörvény alapján azonban nyitva marad annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy mit kell „felismerhető” alatt érteni.⁷³¹ A büntetőjog elmélet szerint elsősorban az elkövető számára való felismerhetőség jön szóba. Figyelemmel arra, hogy a szexuális támadás nem gondatlan deliktum, a felismerhetőség, tehát a felismerés lehetősége nem releváns, egyedül az számít, hogy az elkövető az akaratot ténylegesen felismerte-e. A felismerhetőség kapcsán ez jelentheti az általánosságban vett, illetve egy objektív harmadik személy számára való felismerhetőséget.⁷³² *A törvény indokolása hangsúlyozza, hogy azt, hogy a passzív alany szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akarata felismerhető-e, egy objektív, harmadik személy szempontjából kell megítélni.*⁷³³ A Bundestag ülésén a következőképpen határozta meg azt, hogy a

---

⁷²⁹ PAPATHANASIOU 2016, 135. o.

⁷³⁰ FISCHER 2017b, 1224. o.

⁷³¹ Ugyanott

⁷³² Ugyanott

⁷³³ BT-Drs. 18/9097, 22. o.

fölismerhető akarat kapcsán az objektív szempontnak és a szubjektív tényállásnak milyen viszonyban kell állnia: Eszerint az ellentétes akarat akkor ismerhető fel, *ha az áldozat azt a cselekmény elkövetésének időpontjában vagy kifejezetten – verbálisan – vagy ráutaló módon – például sírás vagy a szexuális cselekménnyel szembeni védekezés által – kifejezésre juttatja. Az áldozat pusztán belső ellenállása nem mérvadó.*

HÖRNLE szerint az indokolásból nem tűnik ki egyértelműen az, hogy egy ilyesfajta kommunikáció a büntethetőség szükségszerű feltétele-e, vagy a felismerhetőség e nélkül is fennállhat. Álláspontja szerint ugyanis meghatározott körülmények mellett az ellenálló akarat objektíve felismerhető akkor is, ha az érintett személy a szexuális cselekmény kapcsán például teljesen közönyösen viselkedik.⁷³⁴ HÖRNLE szerint azonban a 177. § (1) fordulatának alkalmazása kapcsán – az indokolás alapján – az tűnik valószínűbbnek, hogy az ellenálló akaratot szóban vagy ráutaló magatartással ténylegesen „le kell kommunikálni.” Véleménye szerint a jogalkotó azzal, hogy nem a „kifejezett akarat”, hanem a felismerhető akarat kifejezést használta, csupán azt kívánta érzékeltetni, hogy a verbális nyilatkozat helyett a ráutaló magatartás is elegendő az ellentétes akarat kifejezéséhez, és nem akarta kitágítani a 177. § (1) fordulatának alkalmazhatóságát azon esetekre, amelyeknél bár objektíve felismerhető lenne az ellenálló akarat, azonban hiányzik annak verbális vagy konkludens módon való kifejezésre juttatása. Ezen álláspont alátámasztására a szerző két érvre hivatkozik: egyrészt rendszertani megfontoláson alapszik a megállapítása, figyelemmel arra, hogy a tényállás (2) bekezdése szankcionálja azon elkövetési magatartásokat, amikor – meghatározott oknál fogva – hiányzik a passzív alany szexuális cselekménnyel szembeni kommunikációja, így ezekben az esetekben nem az (1) bekezdés, hanem a (2) bekezdés hívható fel. Másrészt az „objektív szemléltre” való hivatkozás a jogalkalmazásba be kívánja kapcsolni az objektivitás kérdését, amellyel a probléma az, hogy az egyes egyének szexualitással kapcsolatos értékítélete meglehetősen különbözik.

---

⁷³⁴ Például, ha az ápoló a 76 éves, agyvérzést kapott beteggel annak mosdatása közben végez szexuális cselekményeket. BGH NSTZ 2012, 209, 210. HÖRNLE 2017a, 1019. o.

Ez utóbbi megítélési dilemma pedig csak akkor kerülhető el, ha a „felismerhetőséget” kizárólag a passzív alany tényszerű kommunikatív magatartása alapján ítéljük meg.⁷³⁵ HÖRNLE mellett HOVEN is arra utal, hogy a felismerhetőség fogalma egyáltalán nem tisztázott, ez pedig mindenképpen problematikus.⁷³⁶

Mindezek mellett a tényállás (1) bekezdése kapcsán elhatárolási kérdés is felvetődik azokban az esetekben, amikor a passzív alany a felismerhető ellenálló akaratot nem explicit-verbális módon fejezi ki, hanem az a magatartásából következik. A törvény indokolása kettő konkrét példát említ a konkludens elutasítás kapcsán: a sírást és a szexuális cselekmény kivédését.⁷³⁷ HÖRNLE szerint a 177. § (1) bekezdése emellett akkor is alkalmazandó, ha a passzív alany magatartásának egésze egyértelmű és konzisztens elutasítást mutat. Ha azonban a külső szemlélő perspektívájából egy ambivalens kép rajzolódik ki, nem áll meg a büntethetőség.⁷³⁸

A tényállás szempontjából tehát figyelmen kívül maradnak azon esetek, amikor a passzív alannak a szexuális cselekményhez való hozzáállása ambivalens, ugyanis a passzív alanytól elvárható, hogy ellentétes akaratát a cselekmény elkövetésének időpontjában kifejezésre juttassa.⁷³⁹ A törvény indokolása szerint amennyiben meghatározott körülmények miatt a passzív alany ellentétes akaratát nem tudja kinyilvánítani vagy erre egyébként ténylegesen nem képes, akkor a tényállás (2) bekezdése hívható fel.⁷⁴⁰ Következésképpen az ellenálló akaratot az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény áldozatának ténylegesen, külső cselekmény formájában („*Nem*”) objektív módon is kifejezésre kell juttatnia. FISCHER szerint ez a követelmény a kényszerítésre épülő tényállások vonatkozásában teljesen idegen és a passzív alany hátrányos megkülönböztetéséhez vezet,⁷⁴¹ ugyanis a deuStGB egyetlen

---

⁷³⁵ HÖRNLE 2017a, 1019-1020. o.

⁷³⁶ HOVEN 2018, 8. o.

⁷³⁷ BT-Drs. 18/9097, 23. o.

⁷³⁸ BT-Drs. 18/9097, 23. o., HÖRNLE 2017a, 1020. o.

⁷³⁹ BT-Drs. 18/9097, 22-23. o. Vesd össze: HÖRNLE 2015, 13. o.

⁷⁴⁰ BT-Drs. 18/9097, 23. o.

⁷⁴¹ FISCHER 2017b, 1224. o.

másik kényszerelemre épülő tényállása – még a magánlaksértés tényállása –⁷⁴² sem követeli meg a passzív alanytól azt, hogy a cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát a külvilág számára kifejezetten kinyilvánítsa. „Ez a passzív alany tényleges ellenálló akaratát ismerő – vagy lehetségesnek tartó – elkövető szempontjából semmilyen különbséget nem jelent azon a téren, hogy ezen akarat az elkövetés szituációjában még további egy alkalommal kinyilvánításra kerül-e, úgy, hogy azt egy objektív harmadik fél (aki egyáltalán nincs ott) fölismerhette volna (ha ott lett volna). A szabályozás így az ellenálló akarat követelményét bizonyítási kérdésekkel mossa össze és ahhoz helytelen módon a cselekmény áldozatának kötelezettségeit kapcsolja.”⁷⁴³

Ugyancsak értelmezésbeli problémákat vet fel az (1) bekezdés 2. és 3. fordulatak a passzív alany „*akarata ellenére*”, de mindennemű elkövetői kényszer nélkül történő megvalósulása. Mivel ezekben az esetekben a passzív alanynak kell szexuális cselekményt végeznie, a tényállás azonban egyidejűleg feltételezi az ellenálló akaratot, tisztázatlan marad, hogy az elkövetőnek ezen eredményt hogyan kell elérnie. FISCHER példája szerint csak az lenne elképzelhető, hogy az áldozat közli, hogy nem akarja a cselekményt elvégezni, azonban ennek ellenére megteszi, habár se nem fél az elkövetőtől, se nem fenyegetik meg, továbbá akaratának megvalósításában semmilyen más módon nem korlátozzák. Az, hogy a joggyakorlatban ez ténylegesen hogyan fog megjelenni, FISCHER szerint kérdéses. A szerző utal arra is, hogy a hivatkozott megközelítés a passzív alanyokról egy olyan negatív képet alkot, amely a törvénymódosítást eredményező reform egyenjogúsító paradigmájával aligha összeegyeztethető: A cselekmény áldozatát a törvény lényegében egy kiskorú gyermeknek tekinti, aki mindennemű kényszer és kényszertől való félelem nélkül végez olyan cselekményeket, amelyeket ő egyáltalán nem akar végrehajtani – egyszerűen csak azért, mert tőle ezt követelik.⁷⁴⁴

Az áldozat úgynevezett „*helytállási kötelezettsége*” („*Pflichtenstellung*”) alapján az elkövető cselekménye csak akkor tényállásszerű, ha az ellentétes

---

⁷⁴² deuStGB 123. §

⁷⁴³ FISCHER 2017b, 1224-1225. o.

⁷⁴⁴ FISCHER 2017b, 1225. o.

akaratot kinyilvánították és az elkövető arról tudomást szerzett. Az ellenálló akarat kinyilvánítása nem kötött meghatározott formákhoz, azonban a „Nem” csak akkor jelent „Nemet”, tehát ellentétes akaratot, ha azt komolyan gondolják. FISCHER szerint „az az állítás, miszerint mindig ez az eset áll fenn, helytelen és inkoherens.”⁷⁴⁵ A tapasztalatokból sokkal inkább az tűnik ki, hogy az ellentétes akarat kinyilvánításai vagy jelzései nem mindig komolyak. Az is lehetséges, hogy az elutasítás csak bizonyos szexuális cselekményekre vonatkozik, míg másokba a passzív alany beleegyezik.⁷⁴⁶ Emellett utalni kell arra is, hogy a passzív alany a szexuális cselekménnyel kapcsolatos akaratát bármikor megváltoztathatja, beleegyezését visszavonhatja, függetlenül attól, hogy korábban már hozzájárult-e a nemi cselekményhez, hogy milyen az elkövető és a passzív alany kapcsolata, továbbá attól is, hogy valamilyen ellentételezés – például egy prostituált esetén – korábban teljesítésre került-e.⁷⁴⁷

V.5.6. Hipotetikus gyakorlati esetek – deuStGB 177. § (1) bekezdés

GRIEGER – CLEMM – ECKHART szerzőtársak tanulmányukban⁷⁴⁸ azt vizsgálták, hogy milyen történeti tényállások vonhatóak a 177. § (1) bekezdése alá, illetve milyen történeti tényállások eshetnek kívül az (1) bekezdés hatókörén. A továbbiakban néhány ilyen gyakorlati esetet mutatok be.

1. számú eset: Egy vonatkozó jogeset tényállása szerint O⁷⁴⁹ és T⁷⁵⁰ együtt elmennek T lakásába, ahol csókolózni kezdenek. Ezen cselekmény konszenzusos. O azonban nem szeretne további szexuális cselekményeket, ezt közli is T-vel. T ezt érti, azonban nem hagy fel a további cselekményekkel, levetkőzteti O-t, és testszerte fogdossa. O nem védekezik, de továbbra is azt mutatja, hogy nem akarja a további szexuális cselekményeket. T ez esetben a

---

⁷⁴⁵ FISCHER 2017b, 1226. o.

⁷⁴⁶ Ugyanott

⁷⁴⁷ BT-Drs. 18/9097, 23. o.

⁷⁴⁸ GRIEGER – CLEMM – ECKHART 2016

⁷⁴⁹ O mint Opfer (áldozat, passzív alany)

⁷⁵⁰ T mint Täter (elkövető)

177. § (1) bekezdése értelmében büntethető. A büntethetőség szempontjából irreleváns, hogy O miért nem védekezett, miért nem hagyta el a lakást, miért nem kiabált. A büntetési tétel hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés.

2. számú eset: Változik a fenti cselekmény minősítése, amennyiben miután O közli azt, hogy nem szeretne további szexuális cselekményeket, T cselekményével rövid időre felhagy és rábeszéli O-t a további szexuális cselekményekre, aki bár bizonytalan abban, hogy mit is szeretne, belemegy a további cselekményekbe, utólag azonban ezt megbánja. T cselekménye ez esetben nem büntethető.⁷⁵¹

3. számú eset: Ugyancsak a 177. § (1) bekezdésébe ütközik T cselekménye, amennyiben a lakásban O-t simogatni kezdi, aki eközben a fejét rázza, sír és ezáltal egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy nem szeretné a további szexuális cselekményeket, azonban semmit sem mond, és T további szexuális cselekményeket végez O-val.

4. számú eset: Szintén a 177. § (1) bekezdését valósítja meg T a következő esetben: O és T felmennek T lakásába, ahol O kinyilvánítja, hogy őt T szexuálisan egyáltalán nem érdekli és T ezt tudja is. O és T egymás mellett alszanak el egy matracon. Amikor O félálomban van észleli, hogy T – aki időközben felébredt – az alsóneműjében a nemi szerve környékét fogdossa. O mondja T-nek, hogy hagyja abba, aki a felszólításnak rögtön eleget tesz.⁷⁵²

5. számú eset: Kísérleti szakban marad az elkövető (T) cselekménye, amennyiben O bár kifejezetten elutasítja T szexuális közeledését, T megpróbálja O nemi szervét megfogni, ezt O azonban azzal akadályozza meg, hogy T közelítő kezét elüti. Ellenben nem büntethető T cselekménye, ha meg

---

⁷⁵¹ GRIEGER – CLEMM – ECKHART 2016, 3. o.

⁷⁵² Ugyanott

szeretné érinteni O nemi szervét és kezével O felé nyúl, azonban amikor O kifejezi, hogy ezt nem szeretné T felhagy a cselekményével.⁷⁵³

V.5.7. A hatályos magyar szabályozás szempontjából releváns megállapítások

A szexuális bűncselekmények újrakodifikálása Németországban a szabályozás terén korábban fellelhető joghézagok kiküszöbölését, a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét célozta.

A német jogalkotó az új tényállásokat az Isztambuli Egyezményben foglalt követelményekhez igazította, ennek megfelelően a szexuális támadás tényállása⁷⁵⁴ esetében a szankcionálás fő vonatkoztatási pontjaként a *passzív alany felismerhető akarata, illetve a szexuális cselekménynek a passzív alany felismerhető akarata ellenére történő végrehajtása* került meghatározásra. Az új törvényszöveg elfogadását megelőzően a német szakirodalom több képviselője is foglalkozott azzal, hogy hogyan is kellene megfogalmazni az új tényállást. Az Isztambuli Egyezményben rögzített „*non-consensual*” típusú szabályozás átültetésére több alternatíva fogalmazódott meg, a fő kérdés az volt, hogy mely tényállási elem tudja a leginkább érvényre juttatni az Isztambuli Egyezmény által kitűzött célt. A kodifikáció során a passzív alany *akarata ellenére (gegen den Willen) elkövetés* mint – elfogadott – tényállási elem mellett vizsgálták a beleegyezés nélkül (ohne Einwilligung), az egyetértés hiányában (ohne Einverständnis) és a hozzájárulás nélkül (ohne Zustimmung) történő elkövetés, mint tényállási elem megfelelőségét is.⁷⁵⁵

A hatályos magyar szabályozással szemben – a német szabályozással ellentétben – az a kritika fogalmazódik meg, miszerint a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét szolgálni hivatott szexuális kényszerítés tényállása „*az áldozat beleegyezésének hiánya helyett még mindig [...] a*

---

⁷⁵³ GRIEGER – CLEMM – ECKHART 2016, 6-7. o., további gyakorlati esetekhez lásd: EL-GHAZI 2017, 163. o.

⁷⁵⁴ deuStGB 177. § (1) bekezdés

⁷⁵⁵ HÖRNLE 2015, 14. o.

kényszerítés alkalmazásán alapul [...]”,⁷⁵⁶ így az nem felel meg a nemzetközi követelményeknek, ugyanis nem szankcionál valamennyi beleegyezés nélkül megvalósuló szexuális cselekményt. Ezzel kapcsolatban már a magyar szabályozás vonatkozásában is részleteztem azon álláspontomat, miszerint a konszenzus hiányában megvalósuló szexuális cselekmények esetén a kényszerítés – mint a beleegyezés hiánya – egyértelműen jelen van. A német szabályozás kritikája kapcsán FISCHER is azt hangsúlyozza, hogy teljességgel tisztázatlan, hogy hogyan kell a szexuális támadás tényállása⁷⁵⁷ elkövetőjének a passzív alanyt annak akarata ellenére a szexuális cselekményekre rábírnia anélkül, hogy bármilyen kényszert alkalmazna, és büntetőjogi felelősségét ne a 177. § más fordulata alapozná meg.⁷⁵⁸ A szerző szerint különösen azokban az esetekben vet fel érdekes kérdéseket a szexuális cselekménynek a passzív alany „felismerhető akarata ellenére”, de mindennemű elkövetői kényszer nélkül történő megvalósulása, amikor a passzív alany végez az elkövetőn nemi cselekményt. Ekkor ugyanis tisztázatlan marad, hogy az elkövetőnek ezen eredményt hogyan kell elérnie. FISCHER példája szerint a passzív alany beleegyezése nélkül, de kényszermentesen végrehajtott nemi cselekmények esetében csak az lenne elképzelhető, hogy a passzív alany közli, hogy nem akarja a cselekményt elvégezni, azonban ennek ellenére megteszi, habár arra nem kényszerítik, nem fenyegetik meg, továbbá akaratának megvalósításában semmilyen más módon nem korlátozzák.⁷⁵⁹ Amellett, hogy hogyan is valósulhat meg egy kényszer-cselekmény nélküli kényszerdeliktum, az sem tisztázott, hogy mit is jelent a felismerhetőség, illetve, hogy kinek a szempontjából kell a passzív alany ellenálló akaratának felismerhetőnek lennie?

Mindezek alapján megállapítható, hogy bár a német szabályozás a tényállás szövegezését vizsgálva teljes mértékben eleget tesz az Isztambuli Egyezményben

---

⁷⁵⁶ CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról. A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó Bizottság Magyarország összevont hetedik és nyolcadik időszakos jelentésével kapcsolatban a Bizottság ötvennegyedik ülésén (2013. február 11. - március 1.) elfogadott záró észrevételek. 20. pont

⁷⁵⁷ deuStGB 177. § (1) bekezdés

⁷⁵⁸ FISCHER 2017b, 1224. o.

⁷⁵⁹ FISCHER 2017b, 1225. o.

foglalt követelményeknek, annak gyakorlati alkalmazhatósága – utalva FISCHER kritikáira – azonban számos jogalkalmazási kérdést felvet.

Utalok arra is, hogy bár a magyar szabályozás esetében nincs olyan tényállás, amely a törvényi terminológia alapján kifejezetten a passzív alany akarata ellenére vagy beleegyezése nélkül történő elkövetést szankcionálná, de hivatkozva az általam ismertett magyar jogesetekre,⁷⁶⁰ álláspontom szerint a hatályos magyar tényállás, vagyis a szexuális kényszerítés a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekményeket szankcionáló német tényállás, vagyis a szexuális támadás által lefedett szabályozási körnek – rugalmas bírói gyakorlattal – megfeleltethető. A magyar bíróság több esetben a szexuális cselekménynek *a sértett akarata ellenére történő elkövetése* alapján állapította meg az elkövető büntetőjogi felelősségét, annak ellenére, hogy a törvénytörvény nem tartalmazza explicit módon az erre való utalást, hanem elkövetési magatartásként a passzív alany szexuális cselekményre kényszerítését határozza meg. A bíróság több esetben utalt arra is, hogy tényállásszerű a vádlott cselekménye akkor is, ha a sértett kevésbé határozottan juttatta kifejezésre a szexuális cselekményekkel szembeni ellenérzését, ugyanis a vádlott mindezek alapján nem tapasztalhatott *beleegyezést a sértett részéről.*⁷⁶¹ A szexuális önrendelkezés fokozott védelmének biztosítása mellett pedig a szexuális cselekményre kényszerítés fogalma – ellentétben például a német szabályozással⁷⁶² – ex lege, a törvény szövegét vizsgálva nem vet fel olyan problémákat sem, hogy hogyan is „*kell*” az elkövetőnek a passzív alanyt a szexuális cselekményre rábírnia anélkül, hogy bármilyen kényszert alkalmazna.

---

⁷⁶⁰ Lásd ehhez: Értekezés V.4.3.2. fejezet 3.) 1., 2., 3. jogeset

⁷⁶¹ Lásd ehhez: Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám, Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám, Egri Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám, Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám

⁷⁶² Így FISCHER. Lásd: FISCHER 2017b, 1224. o.

V.6. A szexuális erőszak tényállása – Btk. 197. §

A hatályos magyar szabályozás szexuális erőszak tényállása alapvetően a korábbi Btk. erőszakos közöszülés és szemérem elleni erőszak tényállásait váltja fel, korszerűbb tartalommal és néhány módosítással. Magában foglalja továbbá a 37/2002. (IX. 4.) AB határozat által megsemmisített természet elleni erőszakos fajtalanságnak nevezett bűncselekmény tényállását is. Az egyszerűsítés érdekében a törvénykönyv tehát összevonta a teljesen azonos tartalmú erőszakos közöszülés és szemérem elleni erőszak tényállását, és új elnevezést adott annak, olyat, amely mindkettőt lefedti, és a köznyelv számára is egyértelmű.⁷⁶³ Ezzel számos korábbi – a történeti részben részletezett – szabályozásban fellelhető problémát megoldott.

A bűncselekmény tényállása szorosan kapcsolódik a szexuális kényszerítéshez – éppen ezért a korábbiakban már rögzítetteket nem kívánom ismételni, csupán itt utalok a már leírtakra –, részben utaló diszpozícióként is hivatkozva annak a tényállását az alapesetben, mégsem tekinthetjük azonban a szexuális erőszak tényállását a szexuális kényszerítés *sui generis* tényállásában szabályozott, önálló minősített esetének.

*A bűncselekménynek három alapesete van:*⁷⁶⁴

A) a szoros értelemben vett szexuális erőszak – Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont.

B) a védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen passzív alanyok sérelmére megvalósuló szexuális erőszak – Btk. 197. § (1) bekezdés b) pont.

C) a tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak – Btk. 197. § (2) bekezdés. Valamennyi alakzat közös elkövetési magatartása a szexuális cselekmény.⁷⁶⁵

V.6.1. A sértetti komoly ellenállás követelménye

⁷⁶³ A 2012. évi C. törvény Indokolása a 197. §-hoz

⁷⁶⁴ JACSÓ 2013, 174. o., SZOMORA 2013a, 407-409. o., SZOMORA 2019, 448. o.

⁷⁶⁵ SINKU 2012, 196. o.

A szoros értelemben vett szexuális erőszak: A bűncselekmény elkövetési magatartása ezen első fordulat⁷⁶⁶ esetében kétmozzanátú. Eszközcselekmény a kényszerítés, célcselekmény a szexuális cselekmény. A kényszerítés mint eszközcselekmény, a szexuális cselekménynek, mint célcselekménynek a véghezvitelére irányul.⁷⁶⁷ Az elkövetési mód pedig az erőszak, vagy élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetés.

A kényszerítés, az erőszak és a fenyegetés fogalmi kérdéseiről korábban már volt szó. Az ismétlések elkerülése érdekében ehelyütt a jogirodalomban és a bírói gyakorlatban a szexuális erőszak megvalósulásához szükséges *sértetti komoly ellenállás követelményéről, illetve az e követelmény által felvetett problematikus kérdésekről írok.*

A jogirodalomban, illetve a bírói gyakorlatban⁷⁶⁸ uralkodó álláspont értelmében a szexuális erőszak – korábban erőszakos közöszülés, illetve szemérem elleni erőszak – elkövetési magatartásának egyik központi eleme *a sértett ellenállása, és a sértett ellenállásának komolysága*, az erőszak pedig a sértett ellen irányuló olyan erős fizikai kényszer, amely *alkalmas a komoly ellenállás leküzdésére.*⁷⁶⁹ Az erőszakos szexuális bűncselekmények történeti áttekintése keretében már utaltam arra, hogy ANGYAL mellett – többek között – VARGHA, EDVI ILLÉS, HALÁSZ és TRAYTLER is központi tételként kezelte a sértetti komoly ellenállást. Így ANGYAL szerint az alkalmazott erő csak akkor esik az erőszakos nemi bűncselekmény megvalósulásához megkívánt erőszak fogalma alá, ha az a megtámadott nő teste ellen irányul, a nő ellenállása komoly, az alkalmazott erő közvetlen célja a komoly ellenállás legyőzése, és az alkalmas a nő komoly ellenállásának folyományaként jelentkező testi jelenségek hatálytalanítására.⁷⁷⁰ VARGHA szerint is a nőnek védenie kell saját becsületét és komoly ellenállást kell tanúsítania az őt ért támadással szemben, különben nem

---

⁷⁶⁶ Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont

⁷⁶⁷ BH 1997. 568.

⁷⁶⁸ Lásd ehhez különösen: BH 1975. 448., BH 1977. 94., BH 1984. 46., BH 1993. 216., BH 1994. 470., BH 1996. 348., BH 1997. 319., BH 1997. 568., EBH 2004. 1105., BH 2007. 107., BH 2010. 116., BH 2011. 30., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201., BJD 5153., BJD 7368.

⁷⁶⁹ BH 1975. 448., BH 1976. 302., BH 1977. 94., BH 1984. 46., BH 1993. 216., BH 1994. 470., BH 1996. 348., BH 1997. 319., BH 2010. 116., BH 2011. 30., BH 2014. 201. [62]

⁷⁷⁰ ANGYAL 1937, 35-36. o.

beszélhetünk erőszakkal kikényszerített nemi cselekményről.⁷⁷¹ EDVI ILLÉS szerint vizsgálni kell azt, hogy komoly vagy csak színleges volt a nő ellenállása, utóbbi esetben ugyanis nem beszélhetünk bűncselekményről.⁷⁷² HALÁSZ szerint az erőszak egy erős „*physicali kényszer*”, amely a vele szemben álló, feltétlenül csak komoly ellenállás letörésére hivatott és alkalmas.⁷⁷³ TRAYTLER szerint pedig a Btk. azért nem határozta meg külön az erőszak fogalmát, mivel ez az értelmezés a bírói gyakorlatban és a köztudatban egyaránt egységes. Az erőszak – álláspontja szerint – köznap értelemben is olyan fizikai kényszer, amely az ellenállás leküzdésére alkalmas.⁷⁷⁴

A hatályos jog kapcsán többek között MÁRKI és SINKU is azt hangsúlyozza, hogy a szexuális erőszak megvalósulásához szükséges erőszaknak minősül minden olyan, a sértett teste ellen és közvetlenül a szexuális cselekményre irányuló fizikai ráhatás, amely alkalmas a sértett ellenállásának leküzdésére, és amelynek eredményeként a sértett képtelen akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.⁷⁷⁵ Az ellenállás komolysága és az alkalmazott erőszak mértéke csak adott esetben vizsgálható és állapítható meg.⁷⁷⁶

A vonatkozó bírói gyakorlat értelmében az erőszak fizikai erő kifejtésével történő ráhatást, támadást jelent.⁷⁷⁷ Lehet lenyűgöző erejű, akaratot megbénító (*vis absoluta*) és lehet akaratot hajlító (*vis compulsiva*).⁷⁷⁸ A *BH 2014. 201. szerint* a lenyűgöző erőszak olyan, amely általában alkalmas a fizikai ellenállás leküzdésére, viszont nem megkívánt a sértett ellenállása. Az akaratot hajlító erőszak ellenben a sértett ellenállását feltételezi.⁷⁷⁹ MÁRKI megközelítése szerint az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények esetében a lenyűgöző erőszak alkalmazásáról van szó, míg a nemi szabadságot sértő erőszakos bűncselekmény – vagyis a szexuális erőszak – esetében az akaratot hajlító, tehát

---

⁷⁷¹ VARGHA 1892, 203-204. o.

⁷⁷² EDVI-ILLÉS 1909, 270. o.

⁷⁷³ HALÁSZ 1909, 303. o.

⁷⁷⁴ LUKÁCS – TRAYTLER 1963, 162-164. o.

⁷⁷⁵ 34/2007. BK vélemény

⁷⁷⁶ MÁRKI 2013, 689. o., SINKU 2012, 196. o.

⁷⁷⁷ BH 1997. 568., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [58]

⁷⁷⁸ BH 2014. 201. [58], MÁRKI 2013, 689. o.

⁷⁷⁹ BH 2014. 201. [59]-[60], Fővárosi Ítéltábla Bf.206/2015/11. Büntetőügyben hozott határozat

a sértett ellenállását feltételező erőszakról. Ennek indoka az, hogy a vagyoni elleni bűncselekmény esetében evidencia a sértett tulajdonban tartáshoz fűződő érdeke, ehhez képest közömbös annak vizsgálata, hogy a sértett kifejtett-e ellenállást, illetve azáltal megtartható lett-e volna a dolog, elegendő annak megállapítása, hogy az erőszak alkalmas lehetett az ellenállás leküzdésére.⁷⁸⁰ *A szerző álláspontja, illetve a vonatkozó bírósági határozat értelmében* a vagyoni elleni bűncselekményekkel szemben a nemi szabadság elleni bűncselekmény, vagyis a szexuális erőszak esetében azonban általában elvárt, hogy a sértett is védje, amit a törvény véd, különben nem valódi a nemi szabadsághoz való ragaszkodása.⁷⁸¹ Ezzel szemben DEÁK – álláspontom szerint is helyesen – azt hangsúlyozza, hogy a BH 2014. 201. hivatkozott tétele és MÁRKI álláspontja aligha lehet helyes. A hivatkozott bírósági határozat és a szerző szerint ugyanis a sértett ellenállása – ami alatt a bíróság fizikailag kifejtett védekezést ért – szempontjából a vis absoluta és a vis compulsiva között különbség van, mégpedig az, hogy a vis absolutához nem megkívánt a sértett ellenállása, a vis compulsiva ellenben feltételezi azt.⁷⁸² DEÁK szerint ha ez a tétel helyes lenne, az azt jelentené, hogy nem lehetne megállapítani például a zsarolás megvalósulását – amihez a bírói gyakorlat tipikusan akarathajlító erőszakot, illetve fenyegetést kíván meg – azokban az esetekben, amikor a fenyegetés nem közvetlenül, hanem levél, e-mail formájában jut el a sértetthez. Egy ilyen típusú fenyegetéssel szemben ugyanis nem lehet fizikailag ellenállni.⁷⁸³ Emellett fontos azt is hangsúlyozni, hogy MÁRKI megállapításával szemben nemcsak a vagyoni elleni, hanem a nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények esetén is evidencia kell, hogy legyen a jogi tárgy védelméhez fűződő érdek, hiszen a szexuális önrendelkezés az emberi méltóság integráns részét képező alapvető jog. A szexuális önrendelkezést sértő bűncselekményeket szankcionáló tényállások pedig – köztük hangsúlyosan a szexuális erőszak tényállása – ezen alapvető jog, a szexuális önrendelkezés úgynevezett negatív oldalát, azaz az

---

⁷⁸⁰ MÁRKI 2013, 689. o.

⁷⁸¹ MÁRKI 2013, 689. o., BH 2014. 201. [61], Fővárosi Ítéltábla Bf.206/2015/11. Büntetőügyben hozott határozat

⁷⁸² DEÁK 2017, 85. o.

⁷⁸³ Ugyanott

egyén azon jogát védi, hogy szexuális kapcsolatairól külső, mástól eredő kényszertől mentesen dönthesse.⁷⁸⁴

A bírói gyakorlat értelmében az erőszak mint a komoly ellenállás leküzdésére irányuló fizikai kényszer tehát nem feltétlenül jelent leküzdhetetlen erőt (*vis absoluta*), de a megtámadott személy teste ellen és közvetlenül közösülésre – szexuális cselekményre – irányuló erős ráhatás, amely alkalmas a sértett komoly ellenállásának a leküzdésére és a szexuális cselekmény kikényszerítésére.⁷⁸⁵ Ilyen fizikai kényszer például a sértett lefogása, leteperése, lábainak szétfeszítése. Következésképpen az ilyen erőszak megállapításának csak sértetti ellenállás és annak komolysága esetén van helye.⁷⁸⁶ Ugyanakkor nem elvárt a végsőkig való védekezés,⁷⁸⁷ elégséges, ha a sértett komoly formában kifejezésre juttatja a védekező tevékenységével, hogy nem önként, szabad akaratából közösül – végez szexuális cselekményt –, csak túri a cselekményt az erőszak hatására.⁷⁸⁸ Az ellenállás komolyságának megállapítását nem zárja ki, ha a sértett azért nem védekezik, vagy azért hagy fel a védekezéssel, mert helyzetét reménytelennek látja.⁷⁸⁹

Azt, hogy a sértett ellenállása mikor tekinthető komolynak, s így az annak leküzdése érdekében alkalmazott erőszak mikor éri el a büntethetőséghez megkívánt mértéket, mindig az eset összes körülményeinek egybevetésével kell vizsgálni.⁷⁹⁰

A sértett életkorát és személyi tulajdonságait figyelembe véve adott esetben kisebb mérvű fizikai kényszer is alkalmas lehet a törvényi tényállásban meghatározott erőszak megállapítására.⁷⁹¹ Nem tekinthető azonban az ellenállás

---

⁷⁸⁴ SZOMORA 2008a, 123. o., SZOMORA 2017, 61-62. o. Hivatkozva: DEÁK 2017, 86. o.

⁷⁸⁵ MÁRKI 2013, 689. o., BJD 5153, BJD 7368., BH 1974. 302., BH 1975. 448., BH 1996. 348., BH 1997. 319., BH 1997. 568., BH 2007. 107., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61]-[64], Fővárosi Ítéltábla Bf.206/2015/11. Büntetőügyben hozott határozat

⁷⁸⁶ BH 2007. 107., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61], Fővárosi Ítéltábla Bf.206/2015/11. Büntetőügyben hozott határozat

⁷⁸⁷ BH 2007. 107., BH 2011. 30., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61]

⁷⁸⁸ BH 2011. 30.

⁷⁸⁹ BJD 1251., BH 1997. 568., BH 2007. 107., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61], Kúria Bfv.28/2014/6. Büntetőügyben hozott határozat, Fővárosi Ítéltábla Bf.294/2008/8. Büntetőügyben hozott határozat

⁷⁹⁰ BH 1977. 94.

⁷⁹¹ BJD 8191., BH 1997. 568., BH 2014. 201. [62]-[64], MÁRKI 2013, 689-90. o.

leküzdésére alkalmas erőszaknak a tolakodó, szemtelen, de a sértettet komoly védekezésre nem készítő magatartás.⁷⁹² Ellenben az eset körülményeitől függően emberi méltóságot sértő szemérem sértést vagy erőszakos magatartást és ezáltal szexuális kényszerítést megvalósíthat.⁷⁹³

A vonatkozó joggyakorlat szerint a „komoly ellenállás” a fenyegetés megvalósulásához éppen úgy szükséges, mint az erőszakéhoz.⁷⁹⁴ Komoly ellenállásra utalhatnak a sértett, esetleg a vádlott sérülései, a ruházatukon és a helyszínen található nyomok.⁷⁹⁵ Alaposan elemezni kell a vádlott és a sértett kapcsolatát: ismerték-e egymást korábban, volt-e közöttük közelebbi kapcsolat, esetleg nemi kapcsolat is.⁷⁹⁶ A megelőző, kölcsönösségen alapuló nemi kapcsolat ténye azonban önmagában nem jelenti feltétlenül, hogy a továbbiak is kölcsönösségen alapulnak. Az ilyen – közvetlen időbelisége folytán – alapot adhat a tévedésre.⁷⁹⁷ Ha a tettes és a sértett házastársak, különös gonddal vizsgálandó, hogy a sértett ellenállása valóban komoly volt-e, és a vádlott ezt felismerhette-e. Az 1978. évi IV. törvényt módosító 1997. évi LXXIII. törvény miniszteri indoklása szerint „a házasság a férfi és a nő szabad együttélése, erkölcsi tartalmú jogviszonya. A nemi érintkezés a házasság együttélése tartama alatt sem történhetik a nő nemi szabadságának sérelmével”⁷⁹⁸ – éppen ezért az erőszak nem tolerálható a privát, az intim szférában, tehát a házasságon belül sem.⁷⁹⁹ A szexuális önrendelkezés jogát a házasságon belül is egyértelműen védeni kell. Csakúgy, mint a házastársi életközösség, a sértett előélete és esetleg kifogásolható életmódja, kihívó, biztató magatartása⁸⁰⁰ sem ad biztos következtetési alapot arra, hogy az adott partnerrel és az adott alkalommal hajlandó volt a szexuális cselekményre.⁸⁰¹ A komoly ellenállás hiányára utalhat

---

⁷⁹² MÁRKI 2013, 690. o. Az elkövető ezen cselekménye szemérem sértésnek minősül(het).

⁷⁹³ Az erőszakos magatartás, illetve az erőszakos magatartás tanúsításával elkövetett szexuális kényszerítés kapcsán lásd: Értekezés V.4.3.2. fejezet 2.)

⁷⁹⁴ MÁRKI 2013, 692. o., BH 2007. 107., BH 2013. 295., BH 2014. 6.

⁷⁹⁵ NAGY F. 2005. 286. o., SINKU 2005, 229. o., SINKU 2012, 196. o., SZOMORA 2008b, 28. o.

⁷⁹⁶ MÁRKI 2013, 690. o., BH 1997. 568.

⁷⁹⁷ BH 2013. 295.

⁷⁹⁸ FEHÉR – GÖRGÉNYI – GULA – HORVÁTH – LÉVAY – SÁNTHA – VÁRADI 2009, 190-191. o.

⁷⁹⁹ FEHÉR 2011, 2. o.

⁸⁰⁰ BH 1993. 281., SINKU 2012, 196. o.

⁸⁰¹ MÁRKI 2013, 690. o., SINKU 2012, 196. o. A sértett könnyelmű, meggondolatlan magatartását azonban enyhítő körülményként kell figyelembe venni. (BH 1993. 281.)

azonban, ha a sértettnek általa felismerhetően lehetősége volt arra, hogy segítséget kérjen, de ezzel nem élt.⁸⁰² Ezzel szemben nem zárja ki a komoly ellenállást, ha a sértett azért nem védekezik, vagy azért hagy fel a védekezéssel, mert a helyzetét reménytelennek látja vagy kimerült. Így különösen nem várható el a „végsőkig” való ellenállás több elkövetővel szemben.⁸⁰³

Értékelve és összegezve a jogirodalomban és a joggyakorlatban megjelenő tételeket csatlakozom SZOMORA és DEÁK azon álláspontjához, miszerint dogmatikai szempontból problematikus az, hogy a több évtizedes bírói gyakorlat az erőszakos szexuális bűncselekmények esetén⁸⁰⁴ – szemben más tényállásokkal,⁸⁰⁵ amelyek szintén az erőszakot, illetve a fenyegetést határozzák meg elkövetési módként – a tényállásszerű erőszak és fenyegetés értékelésénél az értékelés középpontjába nem az akarat megtörésére (*vis absoluta*) vagy hajlítására (*vis compulsiva*) való alkalmasságot helyezi, hanem a sértett ellenállását és az ellenállás komolyságát.⁸⁰⁶ SZOMORA irányadó véleménye szerint ez azért is problematikus, mert a kényszerítés bűncselekménye körében a jogirodalom nem is említi azt a szempontot, – *vagyis a sértett komoly ellenállásának követelményét* – amit az erőszakos szexuális bűncselekmények kapcsán központi tételként kezel, annak ellenére, hogy az erőszakkal kényszerítés lényegét tekintve nem különbözik a kényszerítés büntette,⁸⁰⁷ valamint a szexuális erőszak – korábban erőszakos közönség és szemérem elleni erőszak büntettei – esetén. További problémát vet fel, hogy az erőszak esetében akaratot törő (*vis absoluta*) vagy hajlító erőszakról (*vis compulsiva*) beszélhetünk, és nem ellenállást törő erőszakról. Így „*a nemi tényállások esetén a jogirodalom a kényszerítés tartalma (akarattörés/hajlítás) helyett annak formájára (külső ellenállás) koncentrál, és gyakorlatilag bizonyítási kérdéseket emel egy anyagi jogértelmezési kérdés középpontjába.*”⁸⁰⁸

---

⁸⁰² SINKU 2012, 196. o.

⁸⁰³ BJD 1251., SINKU 2012, 196. o.

⁸⁰⁴ Részben a 34. számú BKv.-ban foglalt erőszak fogalomnak köszönhetően.

⁸⁰⁵ Így például a zsarolás (Btk. 367. §).

⁸⁰⁶ DEÁK 2017, 77. o., SZOMORA 2008b, 27. o.

⁸⁰⁷ Btk. 195. §

⁸⁰⁸ SZOMORA 2008b, 28. o.

Ahogy a fentiekben arról már volt szó a komoly ellenállásra utalhatnak a sértett, esetleg a vádlott sérülései, a ruházatukon és a helyszínen található nyomok egyaránt. SZOMORA szerint e szempontoknak a vizsgálata fontos – hiszen következtetések vonhatóak le ezáltal a sértett ellentétes akaratára, esetlegesen a cselekményhez való hozzájárulására –, azonban a kényszerítés lényege nem a külső jelekben is megnyilvánuló ellenállás leküzdése, hanem a passzív alany ellentétes akaratának törése vagy hajlítása. A sértetti ellenállás ugyanis az elkövetőével ellentétes akarat külvilági megjelenése lehet, azonban a külvilágban realizálódó akár testi, akár szóbeli, akár konkludens módon megvalósuló ellenállás hiánya vagy az ellenállás időközbeni feladása nem zárják ki automatikusan a belső ellenállást, azaz az ellenálló akaratot.⁸⁰⁹ *Ehhez kapcsolódóan DEÁK is azt hangsúlyozza, hogy a szexuális erőszak megvalósulása feltételez bizonyos fajta ellenállást a sértett részéről, ez az ellenállás azonban az elkövetőével ellentétes akaratelhatározást jelent. A kényszerítés lényege pedig a sértettre tipikusan erőszakkal vagy fenyegetéssel gyakorolt olyan befolyás, ráhatás, ami az elkövetőével ellentétes akaratelhatározásának megváltoztatására bírja rá (vis compulsiva), vagy az akaratelhatározást, illetve annak megvalósítását megakadályozza (vis absoluta).*⁸¹⁰

Mindezek alátámasztásaként röviden érdemes visszautalni a beleegyezés fogalmi kérdéseit vizsgáló fejezetre, és ezen belül az *önkéntes alárendelődés* fogalmára,⁸¹¹ melynek értelmében nem beszélhetünk sértetti beleegyezésről, vagyis az ellenálló akarat és a belső ellenállás hiányáról akkor, ha a sértett csupán aláveti magát az elkövető cselekményének, vagyis önként alárendelődik a szexuális aktusnak. A már korábban is hivatkozott angolszász jogeset alapján a vádlott védekezése szerint a sértett a vele történt intim együttlét során egyáltalán nem nyilvánított ki ellenállást sem verbálisan, sem pedig ráutaló magatartással, így az elkövetői akaratnak történt alárendelődésével a sértett a

---

⁸⁰⁹ SZOMORA 2008b, 28. o. Így LAUBENTHAL is. Lásd ehhez: LAUBENTHAL 2000, 37. o., Szomorát hivatkozva: DEÁK 2017, 84-85. o.

⁸¹⁰ DEÁK 2017, 86. o.

⁸¹¹ Lásd ehhez: Értekezés V.4.2.1. fejezet

cselekmény elkövetésébe lényegében beleegyezett. A vádlott azonban annak tudatában közöskült a tizenhat éves sértettel, hogy tette társra ezt közvetlenül megelőzően megerőszakolta a lányt, amely pedig a védekezését leküzdő lelkiállapotot idézett elő nála.⁸¹²

Egy másik – *német joggyakorlatból vett* – *jog eset* tényállása szerint a negyven éves röplabdaedző vádlott évek óta edzett egy női csapatot, amelynek a tizenhét éves sértett is a tagja volt. A sértett tehetséges játékosnak számított, a családja is sokat várt el a lánytól. A vádlott tudta azt, hogy a sértettnek fontos, hogy részt vehessen a mérközéseken. Egy mérkőzést megelőző napon a sértett utolsóként maradt az öltözőben. A vádlott kihasználva a lehetőséget bement az öltözőbe, és simogatni kezdte a sértettet. Amikor a sértett világosan a vádlott tudomására hozta, hogy ő ezt nem szeretné, a férfi közölte a sértettel, hogy ez esetben a másnapi meccsen nem játszhat és a jövőbeli meccseken való részvétele is erősen kérdéses. A sértett mindezek hatására tűrte el a szexuális cselekményt, amely során verbálisan többször kifejezte, hogy ő azt nem akarja.⁸¹³ Ezen két jog eset is alátámasztja azt az elméleti tételt, miszerint a külvilágban realizálódó akár szóbeli, akár testi ellenállás hiánya nem zárják ki automatikusan a belső ellenállást, azaz az ellenálló akaratot, vagyis ellenállás hiányában is beszélhetünk a szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratról, illetve a beleegyezés hiányáról. SZOMORA szerint a külső ellenállásnak és a sértett ellentétes akaratának az összemosása azon megállapításhoz vezet(het), hogy komoly ellenállás hiányában nincs a szexuális cselekménnyel szembeni, ellentétes akarat.⁸¹⁴ Ez a következtetés pedig – ahogyan azt a két hivatkozott jog eset is megfelelően alátámasztja – aligha lehet helytálló.

Érdeemes utalni arra is, hogy a vonatkozó joggyakorlat értelmében a „komoly ellenállás” a fenyegetés megvalósulásához éppen úgy szükséges, mint

---

⁸¹² NÉMETH 2011, 47. o., NÉMETH 2015, 34-35. o.

⁸¹³ Tekintettel arra, hogy ez az eset még a német Btk., a deuStGB módosítása előtt történt, az edző cselekménye nem minősült szexuális bűncselekménnynek. A hatályos német Btk. értelmében az edző cselekménye kétséget kizáróan a deuStGB 177. §-ában szabályozott „Szexuális támadás, szexuális kényszerítés, szexuális erőszak” tényállása alá vonható. Lásd ehhez: GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014, 24. o.

⁸¹⁴ SZOMORA 2008b, 28. o.

az erőszakéhoz.⁸¹⁵ SZOMORA követendő álláspontja szerint a sértett komoly ellenállásának középpontba állítása a fentiekben rögzítettek mellett azért is problematikus, mert az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen fenyegetés mint elkövetési mód esetén – például ha valakire ráfognak egy csőre töltött pisztolyt vagy a nyakához kést szorítanak – kérdéses, hogy hogyan kell a fenyegetéssel szemben „komolyan ellenállni”, hiszen a fenyegetés éppen a komoly ellenállás megbénítását, megelőzését célozza.⁸¹⁶

Ahogy azonban arra a szerző maga is rámutat, a fennálló értelmezési problémák ellenére a magyar bírói gyakorlat a szexuális erőszak – korábban erőszakos közönség és szemérem elleni erőszak – megvalósulásához szükséges sértetti komoly ellenállás követelményét – leszámítva néhány „téves” eseti döntést⁸¹⁷ – „rugalmasan” értelmezte, illetve értelmezi, és a joggyakorlatban a sértetti komoly ellenállás követelményének „relativizálásáról” beszélhetünk, amely lényegében súlytalanná teszi a sértetti ellenállás központinak titulált szerepét.⁸¹⁸ SZOMORA mellett DEÁK is azon az állásponton van, hogy az erőszakos nemi bűncselekmények kapcsán a sértett ellenállását középpontba helyező judikatúrával szemben megfogalmazott kritika alapvetően az elméleti tisztaságot, a dogmatikai megalapozottságot kérheti számon a Kúrián, ugyanis a bírói gyakorlat alapvetően a jogi tárgy védelméhez szükséges körben állapítja meg az erőszakos nemi bűncselekményeket.⁸¹⁹

A sértetti komoly ellenállás mint központi tétel ellenére a következő tételek biztosítják a sértetti komoly ellenállás követelményének „relativizálását” a joggyakorlatban:

---

⁸¹⁵ MÁRKI 2013, 692. o., BH 2007. 107., BH 2013. 295., BH 2014. 6.

⁸¹⁶ Lényegében így SCHULTHEISZ 1966, 26. o., BERKES 2006, 596. o. Hivatkozva: SZOMORA 2008b, 28. o. Szomorát hivatkozva: DEÁK 2017, 84-85. o.

⁸¹⁷ Lásd például: BJD 3074. számú határozat. „az erőszak egyébként sem volt olyan mérvű, amely a terhelt cselekvési szabadságának teljes kizárására irányult volna, [...] amelyet a bírói gyakorlat az erőszakos nemi közönséghez megkíván.”

⁸¹⁸ SZOMORA 2008b, 28-32. o. Lásd ehhez: BJD 3076., BH 1997. 568., EBH 2004. 1105.

⁸¹⁹ SZOMORA 2008b, 31-32. o., Hivatkozva: DEÁK 2017, 87. o.

1. Egyrészt nem elvárt a végsőig való védekezés,⁸²⁰ a bűncselekmény adott esetben akkor is megvalósulhat, ha a passzív alany „csak” túri a cselekményt az erőszak hatására.⁸²¹

2. Másrészt az ellenállás komolyságának megállapítását nem zárja ki, ha a sértett azért nem védekezik, vagy azért hagy fel a védekezéssel, mert helyzetét reménytelennek látja.⁸²²

Egy vonatkozó jogeset tényállása szerint a vádlott felszólította a sértettet, hogy menjen be hozzá a szobába, amelyet a sértett megtagadott. Ezt követően a vádlott a sértettet beráncigálta a szobába, ledobta az ágyra, a rajta lévő felsőruházatot letépte, miközben a sértett sikertelenül megpróbálta lelökni magáról a vádlottat, tekintettel arra, hogy a vádlott 185 cm magas és 100 kg körüli testsúlyú volt. Ezután a vádlott a sértett két kezét oldalra leszorította és a sértett akarata ellenére vele közösült, miközben megfenyegette, hogy ne merjen kiabálni, mert megveri. *Néhány nappal ezután a vádlott bántalmazta és ismét beráncigálta a sértettet a közös lakás szobájába. Ekkor a sértett – a vádlott erőfölénye miatt – ellenállását reménytelennek látta és eltűrte, hogy a vádlott akarata ellenére közösüljön vele.*

A bíróság a vádlott bűnösségét az ügyészi vádiratban foglaltaknak megfelelően folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntetében mondta ki. [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés b) pont]⁸²³

Ahogy a jogeset alapján is kitűnik a sértett az első szexuális cselekményt megelőzően ténylegesen védekezett az elkövető cselekményével szemben, a második alkalommal ellenben – helyzetét reménytelennek tartva – semmilyen fizikai ellenállást nem fejtett ki. Ennek ellenére a cselekmény ez esetben is szexuális erőszaknak minősült,

---

⁸²⁰ BH 2007. 107., BH 2011. 30., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61]

⁸²¹ BH 2011. 30.

⁸²² BJD 1251., BH 1997. 568., BH 2007. 107., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61], Kúria Bfv.28/2014/6. Büntetőügyben hozott határozat, Fővárosi Ítéltábla Bf.294/2008/8. Büntetőügyben hozott határozat, JACSÓ 2013, 175. o., JACSÓ 2020, 225. o.

⁸²³ Hozzá tartozó sérelmére erőszakkal elkövetett szexuális erőszak büntette, mely cselekményt, figyelemmel a Btk. 6. § (2) bekezdésére a vádlott folytatólagosan követett el. [Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.]

a vádlottat folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak miatt vonták felelősségre.

3. Harmadrészt csekély mértékű fizikai erőszak által is megvalósulhat a kényszerítés,⁸²⁴ a kiskorú sértett felügyelet alatt állásából fakadó függősége miatt pedig az erőszak, fenyegetés kisebb foka is tényállásszerű lehet.⁸²⁵

Egy vonatkozó jogeset tényállása szerint a vádlott nyolcéves lányát szexuális vágyának felkeltése és kielégítése céljából több esetben molesztálta: a gyermek hátát masszírozta, majd a sértett nemi szervét simogatta. Két héttel az első eset után – amikor a vádlott kettesben volt otthon a lányával –, a sértett a szülői hálószobában az ágyon oldalt feküdt. A vádlott kihasználva a gyermek kiszolgáltatott helyzetét a sértett háta mögé feküdt és úgy kezdett nyúlkálni a nemi szervéhez, majd ekkor már ujjával is belenyúlt abba. Mivel a sértett nem tanúsított ellenállást és nem is beszélt a történetekről, a vádlott bátrabb lett. Néhány héttel később összesen négy-öt hasonló közeledés után a vádlott az ágyon féloldalt fekvő sértett mögé helyezkedett, simogatni kezdte a sértett nemi szervét, majd vele közösült. A sértett közölte a vádlottal, hogy neki ez fáj. Nem sokkal ezt követően a vádlott abbahagyta cselekményét. Egy hónapon belül a vádlott megismételte cselekményét. A sértett kérte, hogy ne csinálja ezt vele. *A sértett valamennyi alkalommal igyekezett elhúzódni apjától, aki azonban a gyermeket csípőjénél, vagy felső testét átkarolva visszatartotta, illetve valamennyi alkalommal magához közelebb húzta.* Néhány aktust követően a vádlott közölte a sértettel, hogy nem beszélhet soha senkinek a dolgról, mert abból nagy baj lesz. A vádlott egy éven belüli időköz alatt összesen körülbelül tíz-tizenkettő alkalommal közösült a sértettel. A bíróság a vádlott bűnösségét folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntetőjében [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés b) pont (4) bekezdés a) pont]⁸²⁶ mondta ki, a vádlott cselekményét a kiskorú által

---

⁸²⁴ BJD 8191.

⁸²⁵ BH 2014. 201. Lásd még ehhez: BÉRCES 2017, 52. o.

⁸²⁶ A 2018. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosítást megelőző minősítési rendszer.

tanúsított csekélyebb ellenállás mellett is erőszakkal elkövetett szexuális erőszaknak minősítette.⁸²⁷

A bíróság jogi érvelése értelmében *fizikai kényszerként értékelendő a vádlott azon cselekménye, miszerint a szexuális közeledés hatására tőle elhúzódó gyermekét csípőjénél vagy felső testét átkarolva visszatartotta, illetve magához közelebb húzta.* A vádlott utóbbi cselekménye a sértett életkorát, valamint a sértett és a vádlott közötti, a vádlott javára eső fizikai adottságokat is figyelembe véve az ellenállás leküzdésére már önmagában is elegendő volt. A törvényszék álláspontja az volt, hogy *a szülő-gyermek viszonyában a gyermek kiszolgáltatott helyzetére figyelemmel mindazon esetekben megállapítható a bűncselekmény megvalósulásához szükséges erőszak fennállta, amikor az elkövető számára kétségtelen következtetés vonható arra, hogy a sértettnek nem állt szándékában közöszülni.*⁸²⁸ A rögzített tényállás szerint a sértett az apja szexuális cselekménye során félreérthetetlenül jelezte fájdalmát, ekként is kifejezésre juttatva szándékát, azonban a vádlott ezt figyelmen kívül hagyva folytatta cselekvőségét. A sértett tudta azt – ahogyan a vádlott is –, hogy a lakásban rajtuk kívül senki sem tartózkodik, tudta azt is a sértett, hogy a vádlott vele szemben fizikai erőfölényben van, ekként a törvényszék álláspontja szerint különös tekintettel a sértett életkorára, a vádlott csekélyebb mértékű fizikai ráhatása is megalapozza a bűncselekmény megállapításához szükséges erőszakot.⁸²⁹ Jelen ügyben a törvényszék álláspontja az volt, hogy a gyermekkorú sértettel szemben az apja által tanúsított, a történeti tényállásban megállapított vádlotti magatartás – a nyilvánvalóan fizikai erőfölényben lévő vádlottnak a sértettet visszatartó, visszahúzó fizikai ráhatása – elégséges volt a kiszolgáltatott helyzetben lévő sértett akaratának megtörésére. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a vádlott a szexuális cselekményt követően felhívta a sértett figyelmét arra, hogy a vele történeteket senkinek se említse, mert nagy baj

---

⁸²⁷ Miskolci Törvényszék 11.B.10/2016/22. szám

⁸²⁸ A bíróság e körben utalt a BH 2007. 107.-ra.

⁸²⁹ A bíróság e körben utalt a BH 2014. 201.-re, illetve a BH 2013. 295.-re.

fog történni. A sértettet a vádlott által említett „nagy baj” bekövetkezésének lehetősége is befolyásolta abban, hogy az apja akaratának megfelelő magatartást tanúsítson. *A törvényszék által megállapított tényállás alapján tehát a vádlott a sértett kifejezett akarata ellenére, azt semmibe véve, fizikai erőfölényét és a sértett alárendelt helyzetét kihasználva fajtalanzkodott és közösült a gyermekkel, ekként megvalósította a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de a (3) bekezdés b) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő nevelése alatt álló, tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére erőszakkal elkövetett szexuális erőszak bűncselekményét.*⁸³⁰ A vádlott cselekménye folytatólagosan elkövetettnek minősül, figyelemmel arra, hogy ugyanazon sértett sérelmére, rendszeres időközönként, huzamosabb időszakon keresztül, több alkalommal került sor szexuális cselekmények véghezvitelére.⁸³¹

4. A fent meghatározott tételek mellett a sértetti komoly ellenállás követelményének joggyakorlati relativizálását mutatja az is, hogy a szexuális erőszak bűncselekménye esetében a tényállásszerű erőszak megvalósulásához a vis absoluta mellett a vis compulsiva, tehát az akaratot hajlító erőszak is elégséges.⁸³² A BH 1997. 568. értelmében ugyanis az erőszakos közösülés – a hatályos szabályozás értelmében a szexuális erőszak – esetén a közösülés – a hatályos szabályozás értelmében a szexuális cselekmény – mint célcselekmény eszközcselekményeként megfogalmazott erőszak „általában valamely komoly ellenállás leküzdésére szolgáló fizikai kényszer, de nem feltétlenül jelent leküzdhetetlen erőt (vis absoluta), hanem elegendő a sértett életkorát, a személyi

---

⁸³⁰ Miskolci Törvényszék 11.B.10/2016/22. szám. A 2018. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosítást megelőző minősítési rendszer.

⁸³¹ Btk. 6. § (2) bekezdés. Lásd még ehhez: Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám, Egri Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám, Debreceni Ítéltábla Bf.I.784/2018/5. szám: A vádlott több alkalommal – részben akkor, amikor a lánya a tizenkettedik életévét még nem töltötte be – kihasználva, hogy más nem tartózkodik otthon, illetve éjszakánként, miközben a többi gyermeke és élettársa aludt, egy párnával letakarta a sértett fejét, simogatta annak nemi szervét, illetőleg a sértett tiltakozása ellenére lehúzta róla a nadrágját és nemi szervét a kiskorú sértett nemi szervéhez nyomta. A bíróság megállapította, hogy a vádlott a szexuális erőszakot tizenkettedik életévét be nem töltött hozzátartozója sérelmére erőszakkal követte el.

⁸³² SZOMORA 2008b, 29. o., SZOMORA 2013a, 407. o., DEÁK 2017, 77. o.

adottságait tekintve a viszonylag kisebb mérvű olyan fizikai ráhatás is, amely alkalmas lehet a sértett ellenállásának a leküzdésére. Ilyennek tekinti az ítélkezési gyakorlat például a sértett lefogását...”⁸³³ A fenyegetés megvalósulásához szintén elegendő a vis compulsiva.⁸³⁴ DEÁK álláspontommal egyező véleménye alapján tehát a Legfelsőbb Bíróság – ma Kúria – lényegében expressis verbis kimondja, hogy az erőszakos közösülés megvalósulásához nem szükséges a vis absoluta, a sértett komoly ellenállásának leküzdésére alkalmas erőszak pedig ezek szerint lényegében azonosítható a vis compulsiva fogalmával, azaz a sértett komoly ellenállásának leküzdésére alkalmas erőszaknak minősül az akaratot hajlító erőszak, vagyis a vis compulsiva is.⁸³⁵ Sőt a vis compulsiva „elegendősége” mellett a bírói gyakorlat több ízben megállapította az elkövető felelősségét akkor is, amikor a passzív alany csak verbális formában, illetve egy elhárító kézmozdulat formájában fejezte ki, hogy nem kívánja a nemi cselekményt,⁸³⁶ más – az elkövető büntetőjogi felelősségét megalapozó esetekben – azonban még ez a verbális ellenállás is elmaradt,⁸³⁷ azonban a körülmények vizsgálata alapján megalapozott következtetés volt levonható a tekintetben, hogy a szexuális cselekmény a passzív alany akaratával ellentétes volt.⁸³⁸ Egy konkrét jogesetben a részeg apa a kiszolgáltatott helyzetben lévő lányával konkludens fenyegetés alkalmazásával („tudod mi lesz, ha megszólalsz!”) közösült. Az eleinte kapálózó sértett nem mert segítséget kérni a szomszéd szobában alvó édesanyjától és testvérétől. A Legfelsőbb Bíróság azonban kiemelte, hogy *„jelen ügyben az ellenállás komolyságát illetően közömbös, hogy a sértett nem kért segítséget a szomszéd szobában lévő családtagjaitól. A vonatkozó tényállás szerint kétségtelen következtetés vonható le arra, hogy a sértettnek nem állt szándékában a terhelttel közösülni.”*⁸³⁹

---

⁸³³ DEÁK 2017, 77-78. o.

⁸³⁴ SZOMORA 2013a, 407. o., SZOMORA 2019, 448. o.

⁸³⁵ DEÁK 2017, 78. o.

⁸³⁶ Lásd ehhez: BH 1997. 568.

⁸³⁷ Lásd ehhez: EBH 2004. 1105.

⁸³⁸ SZOMORA 2008b, 31. o.

⁸³⁹ BH 2007. 107.

V.6.2. A szexuális erőszak első fordulata kísérlete megállapíthatóságának kérdései

A bírói gyakorlat értelmében a szexuális erőszak vagy kísérletének megállapításához az szükséges, hogy az elkövető a szexuális cselekményt lehetővé tevő körülmények és testhelyzet megteremtése érdekében közvetlenül alkalmazott erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel törje meg a sértett fizikai ellenállását, és vigye végbe vagy kísérelje meg a szexuális cselekményt.⁸⁴⁰ Amennyiben az erőszak vagy a fenyegetés nem közvetlenül a szexuális cselekmény érdekében kifejtett, hanem azzal csak a későbbi szexuális cselekmény feltételeit kívánja az elkövető megteremteni, még a szexuális erőszak kísérletéről sem lehet szó.⁸⁴¹ Nem kísérlet, hanem csupán előkészület például a sértett gépkocsiba kényszerítése, hogy közösülés végett elhagyott helyre vigyék, avagy a szobába bezárása.⁸⁴² Ellenben a vádlott azzal a magatartásával, hogy olyan erővel szorította le a sértettet a padra, hogy az nyolc napon belül gyógyuló sérülést szenvedett, megvalósította azt az erőszakot, amely már a nemi szabadság elleni cselekményt a kísérleti szakba juttatta.⁸⁴³ Közvetlenül a közösülésre irányuló erőszakot állapított meg a bíróság, amikor az elkövető a sértettet a lábáról ledöntötte és rátérdelt, illetve ráfeküdt,⁸⁴⁴ illetve amikor olyan erővel igyekezett az ellenálló sértettet közösülésre alkalmas helyzetbe hozni, hogy a sértetten sérülések keletkeztek.⁸⁴⁵ Azonban – álláspontom szerint tévesen – nem minősítette erőszakkal a bíróság azt, amikor az elkövető megfogta a sértett mellét, kétszer arcul ütötte, dulakodott vele, és arrafelé vonszolta, ahol közösülni akart vele, de még nem hozta közvetlenül a közösüléshez szükséges testhelyzetbe.⁸⁴⁶ Véleményem szerint a sértettel való dulakodás és a sértett szexuális cselekmény helyszínéül szolgáló helyiség felé

---

⁸⁴⁰ BH 2010. 116.

⁸⁴¹ A későbbi közösülés – szexuális cselekmény – érdekében, annak előkészítésére alkalmazott erőszak, fenyegetés legfeljebb előkészületi magatartás, és mint ilyen esetleg más bűncselekményként – például személyi szabadság megsértéseként, becsületsértésként – értékelhető. (BH 1978. 371.)

⁸⁴² BH 1978. 371., BH 1996. 348.

⁸⁴³ BH 1997. 319.

⁸⁴⁴ BJD 5153., BH 1974. 302., BH 1978. 237., BH 1996. 348.

⁸⁴⁵ BH 1997. 319.

⁸⁴⁶ BJD 3074., BH 1978. 371., BH 1975. 448., BH 1984. 177.

vonzolása már kimerítette a szexuális erőszak megvalósulásához szükséges eszközcselekmény, az erőszak fogalmát.

Azon kérdés megítélése kapcsán, hogy az elkövető a sértettet már olyan testhelyzetbe kényszerítette-e az erőszak alkalmazásával, hogy sor kerülhetett volna a vádlott által kikényszeríteni kívánt szexuális cselekményre, vagyis, hogy a szexuális erőszak már kísérleti szakba jutott-e, a bírói gyakorlatban felmerül(het)nek minősítési dilemmák. Ahogyan azonban azt a következő jogeset is mutatja, a szexuális erőszak tényállásának első fordulatához⁸⁴⁷ kapcsolódó bírói gyakorlat ezen kérdés megítélésénél a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét törekszik szolgálni, és az eset összes körülményének vizsgálata mellett jellemzően megállapítja a szexuális erőszak kísérletét.

Az irányadó jogeset tényállása szerint a vádlott követte a sértettet, majd jobb kezével a haját megfogva a föld felé, illetve maga felé húzta, azonban azt nem sikerült elérnie, hogy a sértett letérdepeljen. Ezen cselekménye közben a vádlott felszólította a sértettet, hogy őt orálisan elégítse ki, különben megkéseli. A sértett a vádlottal szemben határozottan lépett fel, ezért a vádlott megijedt és a sértett hajának megragadását követő néhány másodperc elteltével elfutott a helyszínről. A vádlott a cselekményt nemi vágyának kielégítése céljából követte el. Az ügyészség a cselekményt a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és aszerint minősülő szexuális erőszak bűntette kísérletének minősítette.⁸⁴⁸

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a bizonyítékok alapján e bűncselekmény tényállási elemei nem valósultak meg. A bíróság hivatkozott arra, hogy nem minősül szexuális cselekményre irányuló erőszaknak a sértett arcul ütése, valamint a sértettel való dulakodás úgy, hogy az elkövető a sértettet még nem hozta a közvetlenül szexuális cselekményhez szükséges testhelyzetbe. De nem állapította meg a bíróság a kvalifikált fenyegetést sem abban a helyzetben, amikor az elkövető

---

⁸⁴⁷ Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont

⁸⁴⁸ Egri Járási Ügyészség B.4405/2014/11-I. szám

lelövésrel fenyegette meg a sértettet úgy, hogy nem vett elő pisztolyt.⁸⁴⁹ A bíróság hivatkozott arra, hogy a sértett leszúrásával történő fenyegetés ugyan bizonyíthatóan elhangzott a vádlott részéről, azonban az is bizonyítottá vált, hogy a vádlott nem tartott kést a kezében. A vádlott a hajhúzás formájában ugyan alkalmazott erőszakot a sértettel szemben, azonban mivel a fenyegetés ellenére a sértettet nem a nemi szerve irányába húzta, nem hozta a sértettet a szexuális cselekmény elvégzéséhez szükséges testhelyzetbe. A bíróság álláspontja az volt, hogy a szexuális erőszak büntettének vagy e cselekmény kísérletének megállapításához az szükséges, hogy az elkövető a szexuális cselekményt lehetővé tévő körülmények és testhelyzet megteremtése érdekében közvetlen erőszakkal vagy minősített fenyegetéssel törje meg a sértett fizikai ellenállását és vigye végbe, illetve kísérelje meg véghezvinni a szexuális cselekményt. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a vádlott cselekménye szexuális erőszak büntette kísérletének nem minősíthető, így az legfeljebb a szexuális erőszak előkészületeként jelentkező magatartásként értékelhető, amely a gyakorlat szerint az aljas indokból vagy célból elkövetett személyi szabadság megsértése büntettének megállapítására alkalmas. *Így az elsőfokú bíróság a vádlottat 1 rendbeli, a Btk. 194. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő személyi szabadság megsértése büntetében mondta ki bűnösnek.*⁸⁵⁰

A másodfokon eljáró törvényszék a bíróság ítéletét megváltoztatta és a cselekményt az ügyészi vádiratban foglaltaknak megfelelően szexuális erőszak büntette kísérletének minősítette. [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont]. A bíróság álláspontja szerint a szexuális erőszak elkövetési magatartása közvetlenül a szexuális cselekmény lehetővé tételére irányuló erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kezdődik. Jelen esetben a vádlott a minősített fenyegetéssel, illetőleg az erőszakkal – a sértett haját megragadva őt lefelé húzta – már törvényi tényállási elemet valósított

---

⁸⁴⁹ BJD 3074.

⁸⁵⁰ Egri Járásbíróság 23.B.522/2015/16. szám

meg, így cselekménye a szexuális erőszak bűntette kísérletének minősül. Kétségtelen, hogy a sértettet még nem kényszerítette olyan testhelyzetbe az erőszak alkalmazásával, hogy sor kerülhetett volna a vádlott által kikényszeríteni kívánt szexuális cselekményre, azonban a cselekményt az erőszak alkalmazásával a vádlott megkezdte, így cselekménye nem értékelhető személyi szabadság megsértéseként.⁸⁵¹

E kérdéskör vizsgálata kapcsán kitérek arra is, hogy az irányadó bírói gyakorlat értelmében a szexuális erőszak bűntette – illetve az akarathajlítás kisebb foka esetén a szexuális kényszerítés bűntette – befejezett, amennyiben az elkövető a passzív alany nemi szervét megfogja,⁸⁵² vagy a passzív alanyt arra kényszeríti, hogy a passzív alany az ő nemi szervét megfogja.⁸⁵³ További súlyosan szeméremszérvő cselekmény – csakúgy, mint a közösülés – nem szükséges a szexuális erőszak megállapíthatóságához. Ezzel szemben találok egy olyan gyakorlati esettel is, ahol a bíróság az erőszak alkalmazása, illetve a sértett nemi szervének megfogása ellenére a szexuális erőszak bűntettének kísérletét állapította meg.

1. Az irányadó tényállás szerint a vádlott a sértett után sietett és hátulról lerántotta a földre. A szoknyában lévő sértett elesett, ezt kihasználva a vádlott benyúlt a sértett lába közé és megfogta annak nemi szervét. A vádlott és a sértett dulakodni kezdtek, majd ennek során a sértett a körmével megcsikarta a vádlott nyakát. A vádlott rövid dulakodás után felhagyott a magatartásával. A sértett nyolc napon belül gyógyuló, könnyű sérüléseket szenvedett. A bíróság a vádlott bűnösségét – a vádiratban foglaltaknak megfelelően – szexuális erőszak bűntettében mondta ki. [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont]⁸⁵⁴

---

⁸⁵¹ Egri Törvényszék 2.Bf.231/2016/4. szám. A szexuális erőszak kísérlete kapcsán lásd még: Hevesi Járásbíróság 6.B.193/2018/8. szám, Egri Törvényszék 4.Bf.206/2019/5. szám

⁸⁵² Lásd még ehhez: Hevesi Járásbíróság 3.B.47/2019/2. szám, Egri Törvényszék 4.Bf.168/2019/10. szám

⁸⁵³ Egri Törvényszék 13.B.6/2018/48. szám, Debreceni Ítéltábla Bf.II.506/2019/15. szám

⁸⁵⁴ Egri Járásbíróság B.1959/2014/6-I. szám, Hevesi Járásbíróság 8.Fk.198/2015/15. szám. A bíróság ugyancsak befejezett szexuális erőszak bűntettében mondta ki a vádlott bűnösségét akkor,

2. Egy másik gyakorlati esetben a vádlott elállta a kiskorú sértett útját, a sértettet kérésére sem engedte ki a szobából. A vádlott megfogta a sértett karjait, meglökte, majd elkezdte a szobában lévő ágy felé tolni. Odaérve az ágyra döntötte, ráfeküdt, a sértett feje fölött annak karjait egy kézzel leszorította, miközben azért, hogy a sértettel közösüljön, a lábával a sértett lábait szétfeszítette, illetve a combját és a fenekét simogatta, majd megpróbálta megcsókolni, illetve belenyúlt a sértett nadrágjába, azonban a nemi szervét nem érte el. A sértett folyamatosan tiltakozott, próbált kiszabadulni, kapálózott, a megcsókolás elkerülése végett a fejét elfordította, próbálta a vádlottat lelökni magáról. A sértett ellenállásának hatására a vádlott és a sértett lecsúsztak az ágyról, így a sértett ki tudott szabadulni és elmenekült.

A bíróság a vádlott bűnösségét – a vádiratban foglalt minősítéssel egybehangzóan – szexuális erőszak bűntettének kísérletében [Btk. 197. § (1), (3) bekezdés] állapította meg.⁸⁵⁵ A vádlott ugyanis erőszakot alkalmazott a sértettel szemben, azonban szexuális cselekményt a sértett kitartó védekezése miatt nem tudott a sértettel végezni, ugyanis bár a lábával a sértett lábait szétfeszítette, illetve a combját és a fenekét simogatta, majd megpróbálta megcsókolni, illetve belenyúlt a sértett nadrágjába, a nemi szervét azonban nem érte el.⁸⁵⁶

3. A vádlott X városban az esti órákban a ruházatánál fogva megragadta és a földre rántotta az 1. számú sértettet. A vádlott ezt követően a sértettre ráfeküdt, fogdosni kezdte a nemi szervét, „*mellyel a sértettet akarata*

---

amikor a sértett nemi szervének megfogásán kívül más súlyosan szeméremszérintő cselekményt nem valósított meg. Lásd ehhez: Egri Járási és Nyomozó Ügyészség B.2651/2017/16-I. szám, Hevesi Járásbíróság 8.Fk.159/2018/10. szám, Egri Járásbíróság 15.B.247/2016/71. szám

⁸⁵⁵ A Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő és büntetendő tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntette, amely a Btk. 10. § (1) bekezdése alapján kísérleti szakban maradt. Miskolci Járásbíróság 22. B.2608/2017/12. szám, Miskolci Törvényszék Bf.229/2018. szám

⁸⁵⁶ Lásd még ehhez: Egri Járásbíróság 23.B.139/2015/18. szám, Egri Törvényszék Bf.330/2015/3. szám. A bíróság a vádlott bűnösségét szexuális erőszak bűntettének kísérletében [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont és (3) bekezdés a) pont] állapította meg, mert a vádlott abból a célból, hogy a sértettel közösüljön a sértettet két kézzel a vállainál fogva lenyomta a földre, a sértetten lévő nadrágot lehúzta, a sértett nemi szervét azonban megérinteni nem tudta, mert a sértett védekezett, illetve ismerőse a segítségére sietett.

*ellenére szexuális cselekmény eltűrésére próbálta kényszeríteni.*⁸⁵⁷ A sértett ekkor segítségért kiáltott és a vádlott arcának karmolásával, lába felhúzásával próbált védekezni és a támadást elhárítani. A vádlott a segítségért kiáltó nő száját kezével befogta, azonban a sértett ellenállása a cselekménye befejezésében megakadályozta. A sértett hatályos magánindítványt terjesztett elő. (1. tényállási pont)

Egy korábbiakban már hivatkozott eset szerint ugyanezen vádlott X városban hátulról megfogta a 2. számú kiskorú sértett fenekét, melytől a sértett ledermedt és az ijedségtől mozdulni sem mert. A vádlott ezt követően a sértett lábai közé nyúlt, majd egyik ujjával a sértett által viselt nadrágon keresztül, a sértett akarata ellenére fogdosni kezdte annak nemi szervét és megpróbált abba felnyúlni. A sértett ekkor hátra fordult és emiatt a vádlott felhagyott cselekményével. A sértett és törvényes képviselője hatályos magánindítványt terjesztett elő. (2. tényállási pont)

A bíróság a vádlott bűnösségét – a vádiratban foglaltakkal egyezően – szexuális erőszak büntetvényének kísérletében [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont – 1. tényállási pont]⁸⁵⁸ és szexuális kényszerítés büntetvényében [Btk. 196. § (1) bekezdés (2) bekezdés a) pont – 2. tényállási pont]⁸⁵⁹ mondta ki.⁸⁶⁰

Álláspontom szerint a bíróság minősítése mind a szexuális erőszakként, mind pedig a szexuális kényszerítésként minősítést illetően helyes. Figyelemmel azonban arra, hogy az 1. tényállási pontban körülírt jogesetben a vádlott a sértettre ráfeküdt és nemi szervét fogdosta, nem csupán szexuális cselekmény tűrésére próbálta kényszeríteni a sértettet, hanem sérelmére szexuális cselekményt valósított meg. A sértettre ráfekvés és a sértett nemi szervének megfogása, fogdosása ugyanis olyan

---

⁸⁵⁷ *Kiemelés az ítéleti tényállásból.*

⁸⁵⁸ A Btk. 197. § (1) bekezdésébe ütköző és az (1) bekezdés a) pontja szerint minősülő és büntetendő erőszakkal elkövetett szexuális erőszak büntetvényének kísérlete.

⁸⁵⁹ A Btk. 196. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő és büntetendő tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés büntetvénye.

⁸⁶⁰ Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám. A vádlott, illetve védője fellebbezése alapján eljáró törvényszék a vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát enyhítette, ez azonban a minősítést nem érintette.

súlyosan szeméremértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul, tehát a vádlott a sértett sérelmére erőszakkal – a sértettet megragadta és a földre rántotta – szexuális cselekményt valósított meg, vagyis a vádlott befejezetten megvalósította a szexuális erőszak első fordulatainak büntettét. A vádlott erőszakot nélkülöző, azonban a passzív alany akaratával nyilvánvalóan ellentétes, 2. tényállási pontban körülírt szexuális cselekményét – a sértett lábai közé nyúlás, nadrágon keresztül a sértett nemi szervének fogdosása, abba a belenyúlás megkísérlése – a bíróság – álláspontom szerint is – helyesen értékelte befejezett szexuális kényszerítésként amellet, hogy az 1. tényállási pontban körülírt, lényegében ugyanazon vádlotti cselekvőség esetén „csak” kísérletet állapított meg.

V.6.3. A passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának szexuális cselekményre való felhasználása

A szexuális erőszak törvényi tényállásának második fordulata⁸⁶¹ (*második alapeset*) speciális passzív alanyt feltételez. Ez a specialitás pedig a védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapot megléte. Az elkövetési magatartás a speciális passzív alany állapotának szexuális cselekményre való felhasználása. Ez a magatartás egyfajta „*kauzalitás fennállásának vizsgálatát igényli.*”⁸⁶² A felhasználás a helyzet adta alkalom kihasználását, az azzal való visszaélést, a sértettnek mint eszköznek a szexuális cselekményre felhasználását jelenti, ami nyilvánvalóan nélkülözi a kölcsönösséget és az önkéntességet.⁸⁶³ A bűncselekmény kísérletéhez a felhasználás kifejtésének megkezdése – például a sértett lemeztelenítése, ráfekvés a sértettre – szükséges. E fordulat is a szexuális cselekménnyel válik befejezetté.⁸⁶⁴ A védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapot felhasználása hiányzik abban az esetben, ha

---

⁸⁶¹ Btk. 197. § (1) bekezdés b) pont

⁸⁶² SZOMORA 2013a, 408-409. o.

⁸⁶³ MÁRKI 2013, 692. o.

⁸⁶⁴ SZOMORA 2013a, 409. o.

az elkövető rendszeres nemi kapcsolatot tart fenn az egyébként akaratnyilvánításra képes sértettel, aki nem fejezte ki előzetesen, hogy ilyen állapotban nem hajlandó a szexuális cselekményre, és erre az elkövető sem következtethetett.⁸⁶⁵

A szakirodalom és a joggyakorlat egységes abban, hogy a törvényi tényállás konstrukciójából az következik, hogy az első fordulat, vagyis az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel szexuális cselekményre kényszerítés megvalósulása kizárja a második fordulatot, vagyis a védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapot szexuális cselekményre felhasználásával való elkövetést. Ez utóbbi mintegy kiegészítő, szubszidiárius jelleggel funkcionál. Amennyiben tehát az elkövető erőszak, vagy minősített fenyegetés alkalmazásával juttatja a sértettet védekezésre, illetőleg akaratnyilvánításra képtelen állapotba, úgy az első fordulat szerinti fog felelni.⁸⁶⁶

Egy vonatkozó jogeset tényállása szerint a vádlott bement egy lakóházba annak érdekében, hogy dolgokat tulajdonítson el. A házban tartózkodott a 65 éves időskorú sértett, aki a vádlottól megijedt, és attól tartva, hogy a vádlott megöli, kérlelni kezdte, hogy ne bántsa. A vádlott közölte, hogy amennyiben teljesíti az utasításait, nem fogja őt bántani, majd arra utasította a sértettet, hogy vele szexuális cselekményeket végezzen, amely utasításnak a sértett félelmében – anélkül, hogy ellenállást tanúsított volna – eleget tett. Ezt követően a vádlott felszólította a cselekménye hatása alatt álló sértettet, hogy különböző értéktárgyakat adjon át a részére, amely kérésnek a sértett félelmében szintén eleget tett. *A bíróság a vádlott bűnösségét – az ügyészi vádiratban foglaltaknak megfelelően – szexuális erőszak büntetében [Btk. 197. § (1) bekezdés b) pont] és más bűncselekményekben mondta ki.*⁸⁶⁷ A bíróság álláspontja szerint ugyanis a vádlott a szexuális erőszakot úgy követte el, hogy más személy

---

⁸⁶⁵ MÁRKI 2013, 694. o.

⁸⁶⁶ BENEDEK 2017, HORVÁTH – KERESZTY – MARÁZ – NAGY – VIDA 1999, 270. o., JACSÓ 2013, 175. o., JACSÓ 2020, 226. o., SINKU 2012, 198. o.

⁸⁶⁷ Miskolci Járásbíróságon feldolgozott jogeset.

védekezésre képtelen állapotát használta fel szexuális cselekményre. A bíróság szerint a sértett által elmondottak kétséget kizáróan bizonyították, hogy a sértett a vádlottnak a cselekménye során kifejtett magatartása miatt „*teljesen leblokkolt*”, azaz a sértett ezáltal ténylegesen védekezésre képtelen állapotba került. Ebben a körben a bíróság utalt arra, hogy védekezésre képtelen személynek azt tekintjük, aki testi vagy pszichés állapotánál fogva *in concreto* képtelen a szexuális cselekménnyel szembeni védekezésre, de van a szexuális cselekménnyel ellentétes akaratképződése és azt egyébként ki is tudja fejezni. *A törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, hangsúlyozva azt, hogy a vádlott cselekménye a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja szerinti szexuális erőszak büntettének minősül.*⁸⁶⁸ A bírói gyakorlat értelmében ugyanis amennyiben a védekezésre képtelen állapot erőszakos magatartás vagy fenyegetés következménye – például a sértettet lekötözték vagy fenyegetés hatására leblokkolt – feltétel, hogy az erőszak kifejtésének vagy a fenyegetés alkalmazásának időpontjában még ne álljon fenn a tettes szexuális cselekményre irányuló szándéka. A védekezésre képtelenség magával a szexuális magatartással szemben kell, hogy fennálljon, nem az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel szemben. Jelen esetben a sértett a vádlott által tanúsított kvalifikált fenyegetés miatt „blokkolt le,” a sértett a vádlott utasításainak a bántalmazás és az esetleges súlyosabb következmények elkerülése érdekében tett eleget, vagyis a sértett a vádlott minősített fenyegetése miatt került védekezésre képtelen állapotba, így a vádlott cselekménye a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja és nem a b) pontja szerint minősült.

A védekezésre és az akaratnyilvánításra képesség nem egymás alternatívái és csupán előbbi feltételezi az utóbbit.⁸⁶⁹ *A védekezési képesség a fizikai cselekvés lehetőségét jelenti, az akaratnyilvánítási képesség pedig azt, hogy megvan a*

---

⁸⁶⁸ Miskolci Törvényszéken feldolgozott jogeset.

⁸⁶⁹ MÁRKI 2013, 692. o.

A védekezési képesség és az akaratnyilvánítási képesség egymáshoz való viszonyát tekintve tehát az állapítható meg, hogy amennyiben az akaratnyilvánítási képesség hiányzik, az illető személy nem tudja a saját akaratát megformálni. Ebben az esetben pedig nyilvánvaló, hogy a védekezési képessége is hiányzik. Ezt támasztja alá egy általam feldolgozott jogesetben az igazságügyi orvosszakértő és igazságügyi pszichiáter szakértő szakértői véleményében foglalt azon megállapítás, miszerint „*a sértett bár fizikálisan képes lehetne védekezésre, de pszichés állapotánál fakadóan orvosszakértői szempontból védekezésre képtelennek tekintendő, mivel nem látja át a helyzetet, nem tudja, hogy mi történik körülötte, nem tudja, hogy mivel szemben kellene védekeznie.*”⁸⁷¹

Ezzel szemben a védekezési képesség hiánya önmagában még nem jelent akaratnyilvánítási képtelenséget, ha az akaratnyilvánítási képesség csak időlegesen szünetel. Példaként említhető az alvás, illetve a bódult állapot. Önmagában a fizikai lenyűgözöttség ugyanis az akaratnyilvánítási képesség meglétét nem befolyásolja, az érintett ki tudja fejezni az abbéli akaratát, hogy mindazt, ami vele történik, kívánja-e, avagy sem.⁸⁷²

*Védekezésre képtelen az, aki testi vagy pszichés állapotánál fogva in concreto képtelen a szexuális cselekménnyel szembeni védekezésre, de van a szexuális cselekménnyel ellentétes akaratképződése, és azt ki is tudja fejezni.*⁸⁷³

A védekezésre képtelen állapot tehát az akaratnyilvánítási képessége birtokában lévő – a tettessel ellentétes akarat kialakítására képes – passzív alany számára lehetetlenné teszi, hogy akaratának érvényt szerezzen, az elkövető cselekményével szemben elhárító tevékenységet fejtsen ki. A Btk. 459. § (1) bekezdésének 29. pontja szerint védekezésre képtelennek kell tekinteni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. MADAI szavaival élve ez olyan helyzetre értelmezhető,

---

⁸⁷⁰ BH 2014. 6.

⁸⁷¹ Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.21/2015/10. szám. Az ügyész, illetve a vádlott és védője fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítéletet helybenhagyta. Egri Törvényszék 4.Bf.135/2016/5. szám

⁸⁷² Lásd ehhez: BH 2014. 6.

⁸⁷³ SZOMORA 2013a, 408. o., SZOMORA 2019, 449. o.

ami fizikai gátoltságot jelent.⁸⁷⁴ Döntő, hogy az elkövető ezt az állapotot használja ki a szexuális cselekmény végrehajtására.⁸⁷⁵ A védekezésre képtelen állapot esetében tehát fizikai értelemben vett védekezésre képtelenségről van szó, amely eredhet a sértett testi adottságaiból, például súlyos betegség, testi fogyatékoság,⁸⁷⁶ valamint előállhat mások cselekménye következtében, például megkötözés, leütés folytán, illetve egyéb okból, például teljes fizikai kimerültség miatt. A védekezésre képtelenség lehet tartós, ilyen például a rokkantság, vagy lehet ideiglenes jellegű, ilyen például a pillanatnyi súlyos fizikai kimerültség, alkalmi betegség.⁸⁷⁷

Fontos hangsúlyozni tehát, *hogy a védekezésre képtelen személyeket megilleti a szexuális önrendelkezés joga, szabad döntésük szerint folytathatnak szexuális cselekményeket, illetve kifejezhetik a szexuális cselekményekkel szembeni ellentétes akaratukat.* Az ilyen személyek tehát beleegyezhetnek a szexuális cselekménybe, ez a beleegyezésük jogilag releváns, vagyis kizárja a bűncselekmény megvalósulását.⁸⁷⁸ A védekezésre képtelenség azt jelenti, hogy a sértett az elkövető nemi közeledését nem képes elhárítani, azaz magával a nemi cselekménnyel szemben védekezésre képtelen.⁸⁷⁹ Mindig a konkrét szexuális cselekménnyel szembeni teljes védekezésre képtelenség szükséges, azaz mindenféle védekezési képességnek hiányoznia kell. Bármilyen elhárítási képesség esetén is – például a test elfordítása, a kezek nemi szerv elé tétele – az elkövetőnek már kényszerítést kell alkalmaznia a nemi cselekmény kifejtéséhez, és akkor a szexuális erőszak első fordulata szerint fog felelni.⁸⁸⁰ A bűncselekmény megvalósulása szempontjából közömbös, hogy az állapot milyen magatartás következtében alakult ki.⁸⁸¹

---

⁸⁷⁴ MADAI 2019c, 615. o. A védekezésre képtelenség fogalma kapcsán lásd még: MADAI 2018, 585-586. o.

⁸⁷⁵ SINKU 2012, 197. o.

⁸⁷⁶ A fogyatékoság fogalma kapcsán lásd: MADAI 2018, 588-589. o., MADAI 2019a, 22-23. o.

⁸⁷⁷ Lásd ehhez: JACSÓ 2013, 175. o., JACSÓ 2020, 226. o., MÁRKI 2013, 693. o., SZOMORA 2013a, 408. o.

⁸⁷⁸ Lásd ehhez részletesen: HOLLÁN – KIS 2005, A 197. §-hoz fűzött magyarázat; FISCHER 2000, 100. o., HERMANN-KOLB 2005, 81. o. Hivatkozva: SZOMORA 2009, 153. o.

⁸⁷⁹ SZOMORA 2009, 154. o., JACSÓ 2013, 175. o., JACSÓ 2020, 226. o.

⁸⁸⁰ SZOMORA 2008a, 155. o.

⁸⁸¹ SINKU 2012, 197. o.

Az akaratnyilvánítási képesség a magatartás belső vezéreltsége, amely részben az akaratképződés szabadsága, részben pedig a helyes akaratnyilvánítás lehetőségének együttes meglétén nyugszik. Az akaratképződés szabadsága a kényszermentességet, az akaratnyilvánítás pedig a „*helyes, tehát az egyén épségének megfelelő akaratnyilvánításra képességet jelenti.*”⁸⁸² Az akaratnyilvánításra képtelen állapot esetében a sértett pszichikai értelemben nem tud védekezni. A védekezésre képtelen állapothoz hasonlóan ez a helyzet is fennállhat állandóan vagy ideiglenes jelleggel. Utóbbira példa az ájulás, a teljes részegség,⁸⁸³ a kábítószerektől bódult vagy a hipnotikus állapot, valamint a mély álom.⁸⁸⁴ Az akaratnyilvánításra képtelen állapot felhasználásáról akkor lehet szó, ha maga az állapot teszi lehetővé vagy könnyíti meg a nemi kontaktust és az elkövető ezt felismerve, tudatosan él a sértett állapotából folyó lehetőséggel, tehát az elkövető a passzív alanyt mintegy eszközként használja.⁸⁸⁵

SCHULTHEISZ és SZOMORA szerint három esetben forog fenn akaratnyilvánításra képtelen állapot. Ezek pedig:

1. A teljes akarathiány. Ebben az esetben a nemi cselekménnyel kapcsolatban a passzív alanynak semmilyen akarata nem képződik. Ilyen eset áll fenn például akkor, amikor a sértett mélyen alszik, súlyosan ittas, kábítószerrel vagy valamilyen gyógyszerrel, kémiai anyagtól – például kloroform – bódult, öntudatlan állapotban van, hipnózis alatt van vagy eszméletlen.⁸⁸⁶ Felmerülhet

---

⁸⁸² MÁRKI 2013, 692. o.

⁸⁸³ Lásd ehhez: Egri Járásbíróság 26.B.553/2017/78. szám: A sértett erősen ittas állapotban volt, az úton támogatni kellett, mert különben még menni sem tudott volna, a vádlottak a sértett ezen állapotát használták fel szexuális cselekményre. [Btk. 197. § (1) bekezdés b) pont és (3) bekezdés c) pont]

⁸⁸⁴ BH 1984. 47., JACSÓ 2013, 176. o., MÁRKI 2013, 694. o.

⁸⁸⁵ Ennek megállapításához a „*hipotetikus elimináció*” módszere hívható segítségül, amellyel azt vizsgáljuk, hogy ha a sértett nem lett volna akaratnyilvánításra képtelen állapotban, hogyan viselkedett volna, beleegyezett volna-e a szexuális cselekménybe. Ez a módszer elsősorban akkor alkalmazható, ha egyébként feltárható a sértett normális állapotában való viselkedése. Erre példa a súlyosan ittas állapot. Más a helyzet, ha a sértettnél tartós rendellenesség tapasztalható. Ilyenkor a viszonyítási alap az „*átlagember*” lehet. Ezt sokan – többek között SZOMORA is – vitatják, rámutatva az emberek eltérő szexuális szokásaira. A vizsgálódás alapja lehet továbbá a tettes is, vagyis, hogy az elkövető az adott cselekményt az adott körülmények között szellemileg egészséges személyekkel is végrehajtotta volna vagy sem. Lásd ehhez: SZOMORA 2008a, 173-174. o.

⁸⁸⁶ SZOMORA 2009, 158-163. o., SCHULTHEISZ 1966, 32-33. o.

a kérdés, hogy hogyan sérülhet az öntudatlan személy szexuális önrendelkezése, akkor, amikor nincs olyan állapotban, hogy gyakorolja a szexuális önrendelkezéshez való jogát. OBERLIES szerint mindenki esetében fennáll egy általános – látens – akarat, amelynek lényege, hogy öntudatlan állapotában senkit ne használjanak fel szexuális tárgyként.⁸⁸⁷ Az ilyen személyekkel végzett szexuális cselekmény tehát megvalósítja a szexuális erőszak tényállásának második fordulatát.

2. *A passzív alalnál a természetes akaratkialakítás nem kizárt, de a nemi cselekménnyel kapcsolatban képzett akaratuk hibás.* Ez azt jelenti, hogy az adott személy képtelen felismerni a szexuális magatartás jelentését és jelentőségét (*felismerési-értékelési oldal*), vagy a magatartását nem tudja e felismerésnek megfelelően irányítani (*akarati oldal*). Amennyiben e képességei adottak, akkor az adott személynek van szexuális önrendelkezési képessége. Vizsgálni kell tehát egyrészt, hogy a sértett beleegyezett-e a nemi cselekménybe – a beleegyezés hiányában ugyanis kényszerítésről van szó és az elkövető a szexuális erőszak első fordulatát valósítja meg –, másrészt vizsgálandó, hogy van-e a passzív alalnak szexuális önrendelkezési képessége. Ha nincs, akkor vizsgálandó az is, hogy az elkövető ezt az állapotát használta-e fel a nemi cselekményre.⁸⁸⁸ Ezen kérdés eldöntése jogkérdés, igenlő válasz esetén a szexuális erőszak második fordulata valósul meg.

E körben kell kitérni a kóros elmeállapotú személyekre. A kóros tudatállapot nem feltétlenül jelenti az akaratnyilvánítási képesség hiányát, csak akkor, ha a kóros elmeállapotú személy képtelen a szexuális kapcsolat jelentőségének, következményeinek felismerésére és az ennek megfelelő magatartás tanúsítására. Önmagában a súlyos értelmi fogyatékoság, az elmebetegség vagy a gyengeelmjűség, illetve a helyes akaratképződés korlátozott volta még nem jelent akaratnyilvánításra képtelen állapotot. Az ezzel ellentétes álláspont oda vezetne, hogy az ilyen személyek egyáltalán nem

---

⁸⁸⁷ OBERLIES 2002, 140. o. Hivatkozva: SZOMORA 2009, 163. o., lásd még ehhez: SZOMORA 2013a, 408. o.

⁸⁸⁸ SZOMORA 2009, 171-172. o., SZOMORA 2013a, 408. o., SCHULTHEISZ 1966, 32-33. o.

élhetnének nemi életet, ⁸⁸⁹ a kóros elmeállapotú személyek szexuális önrendelkezési jogának kizárása pedig nyilvánvalóan sértené ezen személyek alapvető jogait, ⁸⁹⁰ és egyébként ellentétes lenne a jogalkotói szándékkal is, ⁸⁹¹ hiszen „*magával a törvény céljával lenne ellentétes és igazságtalan, ha a szexuális élet lehetőségétől a rendellenes elmeállapot miatt megfosztanák e személyeket.*” ⁸⁹² Akaratnyilvánításra képtelen állapot azon kóros elmeállapotú személyek esetében forog fenn, akik állapotuknál fogva nem képesek a szexuális érintkezést a más típusú testi érintkezéstől megkülönböztetni, vagyis nincs „*szexuális diszkréciós képességük,*” vagy ha erre képesek is, nem tudnak az akaratuknak megfelelően kitérni a szexuális közeledés elől, vagyis nincs „*szexuális diszpozíciós képességük.*” Ennek vizsgálata szakkérdés. ⁸⁹³ Ilyen személyek esetén tehát mindig orvosszakértő bevonásával kell eldönteni azt, hogy az adott személy a szexuális cselekmények vonatkozásában akaratnyilvánításra képtelennek tekinthető-e, illetve hogy az elkövető nem volt-e tévedésben a sértett ilyen állapotával kapcsolatban. ⁸⁹⁴ Az elkövető erre vonatkozó ténybeli tévedése ugyanis jogilag releváns és kizárja a büntetőjogi felelősséget. A következő jogeset a fentiekben rögzített elméleti kérdések gyakorlati vonatkozásait mutatja be, vagyis azt, hogy a sértett értelmi fogyatékosága esetén mikor beszélhetünk ténylegesen akaratnyilvánításra képtelen állapotról, illetve mikor beszélhetünk az akaratnyilvánításra képtelen állapot szexuális cselekményre való felhasználásáról.

A vonatkozó jogeset tényállása szerint a vádlott és a sértett a Pszichiátriai és Szenvedélybetegek Otthonában álltak kezelés alatt. A sértett ismeretlen körülmények között a kijelölt lakóépületet elhagyta, majd az intézmény területén található erdős részre ment, ahol a kijelölt lakóépületet ugyancsak ismeretlen körülmények között elhagyó, ittas állapotban lévő

---

⁸⁸⁹ MÁRKI 2013, 693-694. o.

⁸⁹⁰ GÁL 2014a, 125. o.

⁸⁹¹ JACSÓ 2013, 176. o., JACSÓ 2020, 226. o.

⁸⁹² GYÖRGYI – WIENER A. 1996, 437. o.

⁸⁹³ SZOMORA 2013a, 408. o., SZOMORA 2019, 449-450. o.

⁸⁹⁴ GÁL 2014a, 125. o.

vádlott saját alsó ruházatát combjáig letolva ráfeküdt a nadrágot és alsóneműt nem viselő, a földön hanyatt, széttett lábbal fekvő sértettre azért, hogy vele közösüljön. A sértett eltűnését az intézmény dolgozói észlelték és a keresésére indultak. Az erdős területen meglátták a sértettet, aki a hátán feküdt, alsó ruházata hiányzott, a sértetten pedig rajta feküdt a vádlott, nemi szerve erekált állapotban volt. Az intézmény dolgozója észlelve a sértettet és a rajta fekvő vádlottat, a vádlottra rászólt, majd őt a sértettről lehúzta. A vádlott a cselekmény elkövetésekor nem volt az elmeműködés olyan kóros állapotában, amely korlátozta, vagy képtelenné tette volna cselekménye következményeinek felismerésére és arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen.

A járásbíróság a sértett vonatkozásában elvégzett pszichológus szakértői vizsgálatról készült pszichológus szakértői vélemény és lelet alapján megállapította, hogy a sértett esetében csak szemle szintű vizsgálat elvégzése volt lehetséges, amely alapján megállapítható volt, hogy *„a sértett kommunikációba nem vonható, adekvát reakciók nála nem voltak leolvashatóak.”* Az igazságügyi pszichiátriai szakértői lelet és vélemény, valamint a szakértők tárgyaláson előadott nyilatkozatai alapján megállapításra került, hogy a sértett súlyos fokban értelmi fogyatékos, a sértett érdemi kommunikációba nem vonható, szűkebb környezetében egyszerű, csekély szintű jelzésekkel kommunikál alacsony szinten, lexikális tudással nem rendelkezik, süketnéma, beszélni nem tud, önálló életvitelhez szükséges gyakorlati ismeretei elégtelenek, szexuális ismeretekkel a cselekmény elkövetése időszakában sem rendelkezett. *A sértett a cselekmény elkövetésekor akaratnyilvánításra képtelen állapotban volt, ugyanis a sértett súlyos értelmi fogyatékosága miatt képtelen volt a sérelmére elkövetett cselekmény felismerésére és arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.* A tárgyalás keretében meghallgatott igazságügyi orvosszakértő és igazságügyi pszichiáter szakértő a szakértői véleményükben leírtakat fenntartották, kiemelték, hogy *a sértett bár fizikálisan képes lehetne védekezésre, de pszichés*

állapotánál fakadóan orvosszakértői szempontból védekezésre képtelennek tekintendő, mivel nem látja át a helyzetet, nem tudja, hogy mi történik körülötte, nem tudja, mivel szemben kellene védekeznie. A sértett akaratnyilvánításra képtelen állapota akkor is megállapítható, ha beleegyezett volna a közösülésbe, mivel nem tudja, hogy mibe egyezik bele. A szakértők utaltak arra, hogy a sértett szellemi állapotára figyelemmel, az ehhez kapcsolódó süket-némaság okán nincs olyan kialakult fogalomköre, amely a szexualitást érintené, tehát önmagában a szexualitás kérdéskörével sincs tisztában. A saját testére vonatkozó ismeretei is erősen hiányosak, ezért sem fogadható el orvosszakértői szempontból az, hogy a sértett esetlegesen szexuális aktus létesítésébe beleegyezett volna. A szakértők véleménye szerint a sértett szellemi képességének súlyos problémái pár perc alatt egyértelműen felismerhetőek, az felismerhetően megmutatkozott a külvilág felé is. Ennek okán a vádlottnak a sértett állapotára vonatkozó esetleges tévedése kizárt volt.

A bíróság álláspontja szerint a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján nem lehetett kétséget kizáró módon megállapítani, hogy a vádlott és a sértett között ténylegesen, köznapi értelemben vett közösülés történt-e vagy akár a vádlott a nemi szervét a sértett nemi szervéhez érintette volna. Azonban a járásbíróság álláspontja szerint ennek vizsgálata a jogi minősítés szempontjából irreleváns, a vádlott fentiekben részletezett cselekménye ugyanis kétség kívül kimeríti a szexuális cselekmény törvényi fogalmát.

A bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy semmilyen bizonyíték nem merült fel arra nézve, hogy a sértettet a vádlott erőszakkal vagy bármilyen más módon vitte volna az elhagyatott erdős részre, mint ahogyan arra sem, hogy a vádlott távolította volna el a sértett alsó ruházatát. (A sértett korábban ugyanis számos alkalommal maga távolította el alsó ruházatát, az intézetben így járkált.) Tekintettel azonban arra, hogy a sértett akaratnyilvánításra képtelen állapotban volt, a bíróság a vádlott

bűnösségét 1 rendbeli, a Btk. 197. § (1) bekezdés b) pontjának II. fordulataiba ütköző és aszerint minősülő szexuális erőszak büntetvényben mondta ki.⁸⁹⁵

Érdemes külön kitérni az *akaratnyilvánításra képtelenség és a beszámítási képesség hiánya közötti kapcsolat* kérdésére.

SINKU álláspontja szerint korlátozott beszámítási képesség esetén a sértett rendelkezik akaratnyilvánítási képességgel, így a szexuális cselekménybe történő beleegyezése esetén bűncselekmény nem valósul meg. A beszámítási képesség teljes hiánya esetében azt kell vizsgálni, hogy a sértettet a nemi élet, a szexuális cselekmények vonatkozásában kell-e akaratnyilvánításra képtelennek tekinteni. Nemleges válasz esetén beleegyezése jogilag releváns.⁸⁹⁶ Lényegében ezen megközelítést követi GÁL és JACSÓ is.⁸⁹⁷ Ezzel szemben SZOMORA azt hangsúlyozza, hogy az akaratnyilvánításra képtelenségnek dogmatikai szempontból semmi köze sincs a beszámítási képességhez, téves annak a korlátozott beszámítási képességgel és a beszámítási képesség teljes hiányával való összevetésre alapított vizsgálata.⁸⁹⁸ Álláspontom szerint e körben a fő kérdés annak tisztázása, hogy a kóros elmeállapotú személy képes-e a szexuális kapcsolat jelentőségének, következményeinek felismerésére és az ennek megfelelő magatartás tanúsítására. Igenlő válasz esetén akaratnyilvánításra képes, nemleges válasz esetén akaratnyilvánításra képtelen, és ez esetben a kóros elmeállapotú személlyel szexuális cselekményt végző személy a szexuális erőszak második fordulata miatt vonható büntetőjogi felelősségre.

3. Az akaratnyilvánításra képtelen személyek harmadik csoportjába azon személyek tartoznak, akik *a cselekmény által kiváltott és azzal szembenálló*

---

⁸⁹⁵ Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.21/2015/10. szám. Az ügyész súlyosításra, míg a vádlott és védője enyhítésre irányuló fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítéletet helybenhagyta. Egri Törvényszék 4.Bf.135/2016/5. szám

⁸⁹⁶ SINKU 2012, 197. o.

⁸⁹⁷ GÁL 2014a, 125. o., JACSÓ 2013, 176. o.

⁸⁹⁸ SZOMORA 2013a, 409. o., SZOMORA 2019, 450. o., *lényegében így*: BENEDEK is. Lásd ehhez: BENEDEK 2017

akaratakat nem képesek kifejezésre juttatni. A sértettnek ez esetben tehát – szemben a teljes akarathiány által jellemezhető 1. csoporttal, illetve az akarat hiánya által meghatározott 2. csoporttal – képződik a nemi cselekménnyel ellentétes akarata, de azt nem tudja a külvilág felé kinyilvánítani. ⁸⁹⁹ Így például félelemből vagy ijedségből „*leblokkolt.*”⁹⁰⁰ Ez az állapot pedig az eset összes körülményének vizsgálata alapján felveti a kényszerítés lehetőségét, és ezáltal a szexuális erőszak első fordulata szerinti felelősségre vonást, ahogyan ezt a fentiekben részletezett azon jogeset is alátámasztja, amelyben a sértett a vádlott által tanúsított kvalifikált fenyegetés miatt „*blokkolt le.*”⁹⁰¹

V.6.4. A tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak

A történeti áttekintés zárásaképpen már utaltam arra, hogy a hatályos szabályozás jelentősen átalakította a tizenkét éven aluli személyek sérelmére történő elkövetés szabályozásának struktúráját. A Btk. részletes indokolása kifejezetten utal arra, hogy „*a törvény értelmében megszűnik a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyekre vonatkozó azon vélelem, hogy őket védekezésre képtelennek kell tekinteni, mert a törvény explicit módon utal a sértett életkorára és úgy kapcsol a bűncselekményhez magasabb büntetési tételt.*”⁹⁰²

Egyes nézetek szerint a Btk. miniszteri indokolásában foglaltak ellenére a tizenkét éven aluliak esetében a védekezésre képtelenség vélelmének megszűnése nem egyértelmű. Egy másodfokú bírósági ítéletben⁹⁰³ például azt olvashatjuk, hogy a Btk. 197. § (1) bekezdésének b) pontja kapcsán nem hagyható figyelmen kívül a Btk.-ba foglalt azon értelmező rendelkezés,⁹⁰⁴

---

⁸⁹⁹ SZOMORA 2009, 158-159. o., SCHULTHEISZ 1966, 32-33. o.

⁹⁰⁰ *Lényegében így:* SCHULTHEISZ 1966, 33. o.

⁹⁰¹ Lásd ehhez a fentebb ismertetett jogesetet.

⁹⁰² A Büntető Törvénykönyv 2012-1978, 485. o., *így:* SINKU is. A szerző emellett hozzáteszi, hogy ennek azonban „*semmilyen jelentősége nincs.*” SINKU 2013, 101. o.

⁹⁰³ Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.156/2013/9. (2014. január 10.) Az ítélet részletes elemzését és kritikáját lásd: SZOMORA 2016, 353. o.

⁹⁰⁴ Btk. 459. § (1) bekezdés 29. pont

amely szerint védekezésre képtelennek kell tekinteni azt is, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére. Ez a megfogalmazás – legalábbis a hivatkozott ítélet szerint – nem mond ellent annak a megdönthetetlen vélelemnek, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött személyt védekezésre képtelennek kell tekinteni. MÁRKI megközelítése szerint a Btk. 197. § (2) bekezdése alapján mégis fennáll a törvényi vélelem, hiszen ez a bekezdés – figyelemmel arra, hogy beleegyezés megléte esetén is szankcionálni kívánja a tizenkét éven aluli személyekkel végzett szexuális cselekményeket – azt közvetíti, hogy a tizenkét éven aluli személy szexuális cselekménybe beleegyező akarata közömbös, vagyis a korábbi védekezésre képtelenség helyett az akaratnyilvánításra képtelenség vélelméről van szó.⁹⁰⁵ Az általánosan elfogadott – általam is támogatott – vélemény szerint azonban a korábbi vélelem megszűnt, mert a törvény a 197. § (2) bekezdése által nem azt mondja ki, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött személy életkorára tekintettel védekezésre képtelen, hanem explicit módon utal a sértett életkorára, és kizárólag a gyermek életkori kvalifikációjára épít.⁹⁰⁶ Ezt támasztja alá az is, hogy az 1978. évi IV. törvényben a Btk. 137. § 18. pontjába foglalt értelmező rendelkezés, vagyis a védekezésre képtelenség általános fogalma mellett érvényesült és került törvényi szinten rögzítésre a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek védekezésre képtelenségének megdönthetetlen vélelme. Ha a jogalkotó e vélelmet fent kívánta volna tartani, akkor azt vagy a korábbi Btk. szabályozását követve változatlanul törvényi szinten rögzítette volna, esetleg a korábbi dogmatikai problémákat korrigálva e személyek akaratnyilvánításra való képtelenségének vélelmét emelte volna törvényi szintre. Figyelemmel arra, hogy a jogalkotó egyik megoldást sem választotta, álláspontom szerint is egyértelmű, hogy a Btk. 197. § (2) bekezdése kizárólag a gyermek életkori kvalifikációjára épít. Tehát a tizenkét éven aluli gyermekkel, a gyermek hozzájárulásával, esetlegesen a gyermek

---

⁹⁰⁵ MÁRKI 2013, 696-697. o.

⁹⁰⁶ Lásd többek között: 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről. A 197. §-hoz, 2/2016. Büntető jogegységi határozat a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről. IV. pont. 6. o., SINKU 2012, 198. o., SZOMORA 2013b, 654. o., SZOMORA 2016, 353. o.

kezdemenyezésével megvalósuló szexuális cselekmények – pusztán a gyermek életkoránál fogva – szexuális erőszaknak minősülnek. Az e körbe tartozó esetek kapcsán – különösen a tizenkét éven aluli gyermekek *kezdemenyezése* esetén – az elkövetőknek ugyanis kötelessége lenne elhárítani a gyermekek szexuális közeledését. E tekintetben a bírói gyakorlat is egységes. Ennek alátámasztásaként utalok a következő jogesetekre:

1. A vádlott megismerkedett a kilencéves 1. számú sértettel, valamint a nyolcéves 2. számú sértettel. Megismerkedésüket követően a sértettek rendszeresen jártak a vádlott lakására. A kiskorú 1. számú sértett felszínre került szexuális érdeklődését a vádlott nem hárította el, aki gyakran megkérdezte a vádlottól, hogy lefeküdné-e velük, melyre a vádlott igenlő választ adott. A két sértett megkérte a vádlottat, hogy nekik a nemi szervét mutassa meg. *A vádlott a sértettek közeledését nem hárította el, hanem teljesen levetkőzött, majd megkérte a két gyermeket, hogy a nemi szervét fogják meg. A vádlott megsimogatta a sértettek nemi szervét, abba belenyúlt. A 2. számú sértettnek ez fáj, ezért a vádlott kezét eltolta, mire a vádlott az 1. számú sértettel ismételte meg ugyanezt. A vádlott nemi szervét ezt követően a két kislány nemi szervéhez érintette. A szexuális kapcsolat létesítését a két sértett kezdeményezte. Az ügyészség a vádlottal szemben a Btk. 197. § (2) bekezdésében meghatározott tizenkét év alatti személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntette miatt emelt vádat.*⁹⁰⁷ A bíróság a 2 rendbeli szexuális erőszak büntette [Btk. 197. § (2) bekezdés] miatt indult büntetőeljárást megszüntette, ugyanis a vádlott időközben elhalálozott.⁹⁰⁸

2. A következő jogeset tényállása szerint a vádlott több éve rendszeresen futballozott tizennégy év alatti gyermekekkel. A futballozást követően legkevesebb tíz alkalommal elhívta a cselekmény elkövetésekor

---

⁹⁰⁷ Hatvani Járási Ügyészség B.648/2014/8-I. szám

⁹⁰⁸ Hatvani Járásbíróság 5.B.11/2015/6. szám

tizenkettedik életévét még be nem töltött sértettet a közeli útra, ahol felszólította a sértettet, hogy a nemi szervét vegye a szájába. A vádlott erőszakot vagy fenyegetést nem alkalmazott a cselekmények végrehajtása érdekében, azonban a szexuális tevékenységért energiatalt ajánlott a sértettnek. A sértett a vádlott kérésének minden alkalommal eleget tett. A bíróság a vádlott bűnösségét a vádiratban szereplő minősítéssel egybehangzóan folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntetében állapította meg. [Btk. 197. § (2) bekezdés]⁹⁰⁹

A bíróság ítélete indokolása során hangsúlyozta, hogy *a kényszerítés nélküli, vagyis kölcsönösségen és önkéntességen nyugvó szexuális cselekmény a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel már önmagában is, feltétlen büntetendő*. Ez az jelenti, hogy ilyen esetben a sértett akarata közömbös. A szexuális cselekmény mással történő végeztetése pedig az állandó bírói gyakorlat szerint a szexuális cselekmény elkövető általi eltérését jelenti.⁹¹⁰

3. A vádlott jó viszonyban volt a kilencéves 1. számú sértettel, valamint a szintén kilencéves 2. számú sértettel. A vádlott egyedül volt otthon, amikor behívta a házába a sértetteket. A vádlott azért, hogy a sértettekkel szexuális kapcsolatot létesítsen 1. számú sértetthez lépett, majd nadrágját lehúzta, a sértett azonban a további cselekményeket megakadályozva ruháit visszahúzta. A vádlott ekkor 2. számú sértett felé fordult, lehúzta az ő, majd a saját nadrágját is, ezt követően pedig a sértettet hátulról megfogta és a nemi szervét a fenekéhez nyomta. Amikor a sértettek

---

⁹⁰⁹ Egri Járási Ügyészség B.2658/2014/17-I. szám, Egri Járásbíróság 23.B.110/2015/26. szám, lásd még: Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.44/2018/24. szám: A vádlott a harmadik életévét be nem töltött sértettet az ölébe ültette úgy, hogy a gyermeket teljesen az ágyékára ültette és a gyermek háta a hasához simult, majd jobb kezével benyúlt a gyermek fehéreneműje alá, majd körkörös mozdulatokkal a gyermek nemi szervét kezdte simogatni. A bíróság a vádlottat bűnösnek mondta ki szexuális erőszak büntetében [Btk. 197. § (2) bekezdés]

⁹¹⁰ A másodfokon eljáró Törvényszék a kiszabott szabadságvesztés tartamát enyhítette, ez azonban a minősítés kérdését nem érintette. Egri Törvényszék Bf.306/2015/9. szám. Lásd még ehhez: Hevesi Járásbíróság 8.B.141/2016/12. szám. A bíróság minősítése megegyezett az ügyészi vádiratban foglalt minősítéssel. [Hevesi Járási Ügyészség B.22/2016/21. szám] Az Egri Törvényszék 4.Bf.360/2016/5. számú ítéletével csak a kiszabott büntetést változtatta meg.

nagybátyja bekiabált a házba, a vádlott és a sértett felöltözött majd mindhárman távoztak. A bíróság a vádlott bűnösségét 1 rendbeli szexuális erőszak büntetében [Btk. 197. § (2) bekezdés – 2. számú sértett sérelmére] és 1 rendbeli szexuális erőszak büntetének kísérletében [Btk. 197. § (2) bekezdés – 1. számú sértett sérelmére] mondta ki.⁹¹¹ Az 1. számú sértett esetében a vádlott ugyanis megkísérelte a szexuális cselekmény megkezdését, ezt azonban a sértett – nadrágját visszahúzza – megakadályozta.

A Btk. 197. § (2) bekezdése kapcsán kérdésként merülhet fel az is, hogy az *alapesetként vagy minősített esetként értelmezendő*. E kérdésben a Kúria – alaptörvény-ellenesnek kimondott – 2/2016. Büntető jogegységi határozatában ugyan nem foglalt egyértelműen állást, azonban – véleményem szerint is – sugallta, hogy a 197. § (2) bekezdését minősített esetnek tekinti, amikor rögzítette, hogy a jogalkotó a (2) bekezdésben nem egy önálló tényállásnak tekintendő, az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérő magatartást határoz meg, hanem az (1) bekezdésben meghatározott szexuális erőszakot kiterjeszti arra az esetre is, amikor a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére valósul meg a szexuális cselekmény. A szakirodalom képviselői – akik álláspontjához én is csatlakozok – azonban jellemzően egyetértenek abban, hogy az új Btk. alapján a szexuális erőszak bűncselekményének *három alapesete van*, mégpedig: 1) az erőszakkal vagy „kvalifikált” fenyegetéssel elkövetett (szoros értelemben vett) szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja; 2) a védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen passzív alanyok sérelmére megvalósuló szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (1) bekezdés b) pontja; és 3) a tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (2) bekezdése. A 197. § (2) bekezdés tehát szintén alapeset.⁹¹² Ennek indoka, hogy figyelemmel arra, hogy a minősített esetet a

---

⁹¹¹ Egri Járási Ügyészség B.2383/2015/16-I. szám, Hevesi Járásbíróság 3.Fk.110/2016/7. szám

⁹¹² Lásd ehhez: GÁL 2013, 17-18. o., GÁL 2014a, 125. o., JACSÓ 2013, 174. o., JACSÓ 2020, 224. o., MÁRKI 2013, 688. o., SINKU 2012, 198. o., SZOMORA 2013a, 409. o., SZOMORA 2013b, 654. o., SZOMORA 2016, 350-351. o.

jogalkotó az alapesetből emeli ki, annak a dogmatika rendszere szerint maradéktalanul bele kell illeszkednie az alapesetbe. A minősített eset ugyanis az alapesethez képest olyan többletkörülményeket tartalmaz, amelyek a cselekmény társadalomra veszélyességét fokozzák és ennek okán a büntetés mértékét növelik.⁹¹³ A (2) bekezdés viszont nem illeszkedik az (1) bekezdésbe,⁹¹⁴ mivel a passzív alany és az elkövetési magatartás, vagyis a bűncselekmény tárgya és meghatározó tárgyi eleme egyaránt eltérő.⁹¹⁵

Ennek a fordulatnak önálló jogi tárgya van, mégpedig a tizenkettedik életévét be nem töltött gyermekek egészséges nemi fejlődése. E fordulat esetében erőszak vagy fenyegetés nem történik, nem vizsgálendő a gyermek védekezésre-, illetve akaratnyilvánításra képessége.⁹¹⁶ A tizenkettedik életévét be nem töltött gyermekkel végzett vagy végeztetett szexuális cselekmény önmagában megvalósítja ezt a bűncselekményt, még akkor is, ha esetleg beleegyezett a nemi cselekménybe, esetleg azt maga kezdeményezte, hiszen a gyermek beleegyezése a szexuális cselekménybe jogilag irreleváns. A tényállás továbbá implicit módon átfogja az egyszerű fenyegetéssel megvalósuló kényszerítést is, ilyenkor tehát szexuális erőszakot, és nem a Btk. 196. § (3) bekezdés szerinti szexuális kényszerítést kell megállapítani. A tettes tudatának legalább az eshetőleges szándék szintjén ki kell terjednie a passzív alany életkorára, az ezzel kapcsolatos tévedése jogilag releváns és például a Btk. 198. § szerinti szexuális visszaélésért való felelősséget alapozhatja meg.

V.6.5. A Btk. 197. § (3) bekezdésében meghatározott minősített esetek, különös tekintettel a többek által elkövetett szexuális erőszakra

---

⁹¹³ BALOGH Á. 2017, 283. o.

⁹¹⁴ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére, a BJE-ben előírt értelmezési eredmény alaptörvény-ellenességének kimutatására írt elemzés – Szeged, 2016. november 21. (a továbbiakban: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére) II. 1) és SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Sulyok Tamás az Alkotmánybíróság elnöke részére. 3. o.

⁹¹⁵ MÁRKI 2013, 688. o.

⁹¹⁶ BALOGH Á. 2017, 282. o.

A szexuális erőszak minősített eseteinek meghatározásánál a jogalkotó a korábban hivatkozott nemzetközi követelmények, vagyis a Lanzarote Egyezmény és a 2011/93/EU irányelv rendelkezéseinek figyelembevételével járt el.⁹¹⁷

Mindezek alapján súlyosabban minősül az elkövető cselekménye:

- a Btk. 197. § (3) bekezdés a) pontja szerint, ha az (1) bekezdésben meghatározott szexuális erőszakot tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el. A passzív alany e minősített eset vonatkozásában tizenkettedik és tizennyolcadik életév közötti gyermek lehet, tizenkét éven aluli nem.

- a b) pont szerint, ha az elkövető az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el. A bírói gyakorlat értelmében a hatalmi vagy befolyási viszony olyan kapcsolatot jelent az elkövető és a sértett között, amely kívül esik a hozzátartozói, nevelési, felügyeleti, gondozási, gyógykezelési viszonyon, azonban azokhoz hasonlóan személyes vagy függelmi viszonyt keletkeztethet. Például unokatestvér vagy család barátja. Nyilván nem tartozik ebbe a körbe, ha a sértetteket a velük közös bv. intézeti zárkában elhelyezett vádlottak előzetes bántalmazással – ütlegelés, rugdosás – törik meg és így kényszerítik őket arra, hogy egymással szexuális cselekményeket végezzenek. Az ilyen erőszak alkalmazása ugyanis a bűncselekmény alapesetének tényállási eleme.⁹¹⁸

- és a c) pont szerint, ha az (1) bekezdésben meghatározott szexuális erőszakot azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követik el. Ez a többek által elkövetett szexuális erőszak tényállása.

A Btk. 197. § (3) bekezdésének c) pontjába foglalt minősített esetet a jogalkotó törvényi egységként – deliktum complexumként – szabályozza, megvalósulásához pedig konjunktív feltételeket rögzít. Ezen konjunktív feltételek az alábbiak:

---

⁹¹⁷ Az ezen dokumentumok által rögzített elvárásokat lásd részletesebben: Értekezés IV. fejezet

⁹¹⁸ Miskolci Járásbíróság B.3033/2014. szám

- A sértett azonossága.
- *Szubjektív oldalon*⁹¹⁹ követelmény, hogy legalább két tettesnek szexuális cselekmény végzésére, illetve végeztetésére irányuló szándéka, lényegében célzata van és, hogy egymás ilyen szándékáról tudjanak, valamennyi elkövető tudata kölcsönösen átfogja azt a tény, miszerint ugyanazzal a sértettel, azonos alkalommal többen fognak szexuális cselekményt végezni vagy végeztetni.⁹²⁰
- Az azonos alkalom. Ez alatt a végrehajtás folyamatosságát, a cselekmények közötti szoros időbeli kapcsolatot kell érteni, vagyis azt, hogy a passzív alany az előző szexuális erőszak által kiváltott rendkívüli testi-pszichikai állapotban van.⁹²¹
- A régi Btk. értelmében *objektív oldalon* további konjunktív feltételnek számított az, hogy a sértettel többen közösjenek vagy fajtalankodjanak, ami azt jelentette, hogy legalább két elkövetőnek kellett véghezvinnie a cselekményt.⁹²² „*De lege lata is irányadó az a megközelítés*”,⁹²³ hogy a többek által elkövetett szexuális erőszak büntette megállapításának nem akadályozza az, hogy a büntetett elkövetési magatartását megvalósító két személy egyikének büntethetőségét a kóros elmeállapot kizárja.⁹²⁴ A felbujtó és a bűnségéd felelősségét akkor lehet a minősített eset miatt megállapítani, ha a szándékuk átfogta, hogy a sértettel több személy közösjen, és annak legalább a kísérletét megvalósították.⁹²⁵

Ahogy egy első- és másodfokú bírósági döntésből kitűnik, a hatályos Btk. – szemben az 1978. évi IV. törvény erőszakos közösjésre és szemérem elleni erőszakra vonatkozó szabályaival – már nem feltétlenül a szexuális cselekmény

---

⁹¹⁹ SZOMORA 2013a, 410. o.

⁹²⁰ Lásd ehhez: BH 2003. 271., JACSÓ 2013, 177. o., JACSÓ 2020, 228. o., SZOMORA 2019, 451. o.

⁹²¹ MÁRKI 2013, 702. o.

⁹²² BH 1975. 289.

⁹²³ SZOMORA 2013a, 410. o.

⁹²⁴ 27/2007. BK vélemény, (korábban: BK 71. szám)

⁹²⁵ BJD 5151. Az önkéntes elállás – amely csak az azt megvalósító tettesre hat ki –, akkor szünteti meg a büntethetőséget, ha annak eredményeként marad el a bűncselekmény befejezése. Ha valamelyik elkövető azt követően áll el a szexuális cselekménytől, miután egy társa már szexuális cselekményt végzett a sértettel, a másik cselekményében való részvételért – mint maradékcselekményért –, felelősséggel tartozik. Így az alapeset társtetteseként felel, ha erőszakot vagy fenyegetést alkalmazott a szexuális cselekmény érdekében, egyébként pedig felbujtóként vagy bűnségédként vonható felelősségre.

*többek általi végzéséhez köti a minősített eset megvalósulását, így a minősített eset akkor is megvalósulhat, ha a sértettet több elkövető kényszeríti arra, hogy egyetlen másik, a szexuális cselekményre ugyancsak erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kényszerített személlyel végezzen szexuális cselekményt.*⁹²⁶

1. Az irányadó jogeset tényállása szerint I., II. és III. rendű vádlottak valamennyien a bv. intézet azonos zárkájában voltak elhelyezve. 2012. december 18. napját követő – de pontosabban meg nem határozható – napon I., II., és III. rendű vádlottak arra kényszerítették 1. és 2. számú sértetteket, hogy a zárka közepén állva egymást pofozgassák, amit egyik sértett sem akart megtenni, ezért a vádlottak többször combon rúgták a két sértettet, miközben I. rendű vádlott megmutatta, hogy mekkora erejű ütésekkel mérjenek egymásra. A bántalmazás hatására a sértettek néhány alkalommal pofon ütötték egymást. Ezt követően a vádlottak arra szólították fel a sértetteket, hogy csókolózzanak, illetve orális módon elégítsék ki egymást, amelynek nevezettek nem akartak eleget tenni, ezért mindhárom vádlott megpofozta és combon rúgta több alkalommal a sértetteket, akik végül az erőszak hatására a felszólításnak eleget tettek. Ezen súlyosan szeméremszétséges cselekmény körülbelül húsz percig tartott és mindhárom vádlott végignézte azt. A fenti cselekményt követő napon a vádlottak arra kényszerítették a sértetteket, hogy a zárka közepén egymással táncoljanak, majd egymásra fektették őket az ágyon, miközben felszólították őket, hogy csókolják meg egymást, illetve egymással fajtalankodjanak. A sértettek ennek eleget tettek, mert féltek a vádlottak bántalmazásától, illetve az általuk kilátásba helyezett szóbeli fenyegetések is már komoly félelmet keltettek bennük.

A sértettek által tanúsított magatartások súlyosan szeméremszétségesek voltak, amelyek a vádlottak nemi vágyának kielégítését célozták, illetve szolgálták. Ezen súlyosan szeméremszétséges cselekményeket mindhárom

---

⁹²⁶ Miskolci Járásbíróság B.3033/2014. szám

vádlott közösen, egymás tevékenységéről tudva valósította meg úgy, hogy azoknál mindhárman együtt jelen voltak.

Az elsőfokú bíróság – a vádiratban foglaltakkal egyezően – I. és II. rendű vádlott bűnösségét 2 rendbeli, a 2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de a (3) bekezdés b) pontjának II. fordulata és c) pontja szerint minősülő és büntetendő, az elkövető egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére, azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többek által elkövetett szexuális erőszak büntetében mondta ki, melyet a vádlottak a Btk. 13. § (3) bekezdése szerint társtettesként, folytatólagosan követtek el, míg III. rendű vádlott bűnösségét 2 rendbeli, az 1978. évi IV. törvény 198. § (1) bekezdése ütköző, de a (2) bekezdés b) pontjának II. fordulata és c) pontja szerint minősülő és büntetendő, az elkövető egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére, azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többek által elkövetett szemérem elleni erőszak büntetében mondta ki, melyet a Btk. 20. § (2) bekezdése szerint társtettesként, folytatólagosan követtek el.

A bíróság az I. és II. rendű vádlott esetében azért alkalmazta az elbíráláskor hatályos Btk.-t, mert az esetükben a feltételes szabadságra bocsátásnál kedvezőbb rendelkezéseket tartalmazott, míg III. rendű esetén az elkövetéskor hatályos Btk. alkalmazása volt a kedvezőbb.

Ahogy az már első olvasatra is kitűnhet, az elsőfokú bíróság ítélete „több sebből vérzik.” *A másodfokon eljáró bíróság ennek indokán a vádlottak nemi erkölcs elleni cselekményét 2 rendbeli, társtettesként, folytatólagosan elkövetett szemérem elleni erőszak büntetéknek [1978. évi IV. törvény 198. § (1) bekezdés] minősítette.* Csatlakozva a törvényszék álláspontjához a minősítés során tévedett a járásbíróság, ugyanis egyrészt – hivatkozva a korábban rögzítettekre – a hatalmi vagy befolyási viszony olyan kapcsolatot jelent az elkövető és a sértett között, amely kívül esik a hozzátartozói, nevelési, felügyeleti, gondozási, gyógykezelési viszonyon, azonban azokhoz hasonlóan személyes vagy függelmi viszonyt

keletkeztethet.⁹²⁷ Nem tartozik ebbe a körbe, ha a vádlott előzetes bántalmazással töri meg a sértettet, és így kényszeríti a nemi erkölcs elleni cselekményre vagy annak eltűrésére. Szintén téves a régi Btk. szerinti minősített eset megállapítása: *az 1978. évi IV. törvény 198. § (2) bekezdés c) pontja értelmében a szemérem elleni erőszak bűncselekmény minősített esete csak akkor valósult meg, ha a sértettel azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva többen fajtalanokdtak, vagyis legalább két személy fajtalanokdott.*⁹²⁸ A rögzített tényállásból ellenben megállapítható, hogy a vádlottak a sértetteket kényszerítették arra, hogy egymás orális kielégítését kölcsönösen végezzék el, így mindkét sértett sérelmére csupán egy, nem pedig több személy követett el fajtalan cselekményt. Ekként a bűncselekmény minősített esete a fenti jogszabályhely értelmében nem valósult meg. A III. rendű vádlott esetében – akinek a cselekményét a bíróság a régi Btk. alapján bírálta el – a szemérem elleni erőszak büntette minősített esetének megállapítása tehát nem kerülhetett szóba. A másodfokú bíróság rögzítette, hogy *„a hatályos Btk. már nem a szexuális cselekmény többek általi végzéséhez köti a minősített eset megvalósulását,*⁹²⁹ *így a minősített eset akkor is megvalósulhat, ha a sértettet több elkövető kényszeríti arra, hogy egyetlen másik személlyel fajtalanokdjon.*”

A fentiek értelmében az ítéleti tényállásban rögzített elkövetési magatartás alapján I. és II. rendű vádlottak cselekménye a hatályos Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont és a (3) bekezdés c) pontja szerinti szexuális erőszak büntettének minősülne. Ugyanakkor az elkövetéskor hatályban levő 1978. évi IV. törvény alkalmazása esetén a vádlottak azon magatartása, hogy az egyik sértettet többen kényszerítették erőszakkal, illetve fenyegetéssel a másik sértettel való szexuális cselekményre, a kifejtettekre figyelemmel

---

⁹²⁷ Például unokatestvér vagy a család barátja.

⁹²⁸ Az erőszakos közösülés esetében pedig, ha a passzív alannyal legalább két személy közösült. Lásd ehhez: 1978. évi IV. törvény 197. § (2) bekezdés c) pont

⁹²⁹ Btk. 197. § (3) bekezdés c) pont: A büntetés öt évtől tiz évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt
c) azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követik el.

nem alapozza meg a minősített esetet. Figyelemmel arra, hogy I. és II. rendű vádlottak cselekménye az elkövetéskor hatályos Btk. alkalmazása esetén a bűncselekmény alapesetét, míg az elbíráláskor hatályos Btk. értelmében a bűncselekmény minősített esetét valósítaná meg, az elkövetéskor hatályos Btk. alkalmazása jelent számukra kedvezőbb elbírálást. Így a vádlottak bűnösségét a törvényszék 2 rendbeli, társtettesként, folytatólagosan elkövetett szemérem elleni erőszak büntetvényében mondta ki. [1978. évi IV. törvény 198. § (1) bekezdés]⁹³⁰

Ezen jogeset alapján tehát megállapítható, hogy a vádlottak cselekménye a hatályos Btk. értelmében a 197. § (1) bekezdésébe ütköző, de a (3) bekezdés c) pontja szerint minősülő többek által elkövetett szexuális erőszak büntetvény megállapítására alkalmas, amely a korábbi törvény értelmében csak akkor volt megállapítható, ha az elkövetők maguk is részt vettek a szexuális cselekményben (közösülés vagy fajtalanság) is. A hivatkozott másodfokú döntés kifejezetten hangsúlyozta, hogy a hatályos szabályozás értelmében azonban a minősített eset megállapíthatóságának ez már nem feltétele.

A fentiekben rögzítettek mellett utalok arra, hogy a kommentárirodalom a többes elkövetés, mint minősített eset elemzésénél azt rögzíti, hogy a minősített eset befejezettségéhez az szükséges, hogy legalább két tettes fejtsen ki szexuális cselekményt; kísérletéről pedig akkor beszélhetünk, ha legalább két tettes szexuális cselekményre irányuló szándéka mellett legalább két személy meg is kezdte a kényszerítés kifejtését; ha egy tettes végez szexuális cselekményt, szintén kísérletről van szó.⁹³¹ Álláspontom szerint e helyes elemzés azonban nem zárja ki a fentiekben rögzített, többes elkövetésként történő minősítés helyességét. A kommentárirodalom ugyanis azt az esetet vizsgálja, amikor az elkövetők szándéka az, hogy többen „személyesen” végezzenek a passzív alannal szexuális cselekményt, és e körben vizsgálja a minősített eset

---

⁹³⁰ Miskolci Törvényszéken feldolgozott jogeset.

⁹³¹ Lásd ehhez: MÁRKI 2013, 702-703. o., SINKU 2012, 199. o., SZOMORA 2013a, 410. o., SZOMORA 2019, 451. o.

megvalósulásának feltételeit, illetve stádiumtani kérdéseit. A fentiekben elemzett gyakorlati eset ellenben a többes elkövetés atipikus esetének tekinthető, amikor az elkövetők két sértettet kényszerítettek arra, hogy egymással szexuális cselekményeket végezzenek, amely cselekmények a vádlottak nemi vágyának kielégítését célozták, illetve szolgálták. Figyelemmel a vádlottak e célzatára, illetve arra, hogy a hatályos törvényszöveg értelmében a többes elkövetés minősített esetének már nem tényállási eleme az, hogy az elkövetők szexuális cselekményt végezzenek a passzív alannyal, álláspontom szerint a kommentárirodalom helyes álláspontja mellett a fentiekben rögzített jogeset alapján is megvalósulhat a többes elkövetés esete. Amennyiben a fenti tényállás alapján mindhárom elkövető szexuális cselekményt végzett volna a passzív alanyokkal, akkor szintén a minősített eset valósult volna meg, míg, ha csak az egyik elkövető szándéka irányult volna a szexuális cselekményre, míg a másik kettő elkövető csak a kényszerítésben akart volna részt venni annak érdekében, hogy egy társuk a szexuális cselekményt végrehajthassa, az elkövetők a bűncselekmény alapesetének társtettesei lennének. *Az alapeset és minősített eset elhatárolásánál* azt kell vizsgálni, hogy a tettesek közül hány tettesnek van szexuális cselekmény végzésére irányuló szándéka:⁹³² ha legalább kettőnek szexuális cselekmény végzésére – vagy a fenti jogeset tükrében *végeztetésére* – irányuló szándéka, célzata van, a minősített eset állapítható meg.

Ki kell emelni azt is, hogy *a többek általi elkövetés, mint minősített eset elkövetői nem társtettesek lesznek, hanem önálló tettesként vonhatóak felelősségre,*⁹³³ amely a fentiekben rögzített jogeset vonatkozásában az elsőfokú bíróság figyelmét szintén elkerülte, csakúgy mint a következőkben részletezett jogesetnél, ahol az elsőfokon eljáró bíróság – szintén tévesen – társtettesként elkövetettnek minősítette az elkövetők cselekményét.

2. A vádlottak és a sértett zárkatársak. 2014. május 9. és május 12. közötti időben fiatalkorú I. és II. rendű vádlottak a fiatalkorú sértettet rendszeresen

---

⁹³² Lásd ehhez részletesebben: SZOMORA 2019, 451. o.

⁹³³ Lásd ehhez: BH 1994. 9., BH 2000. 279., BH 2003. 271.

testszerte bántalmazták: együttes erővel, ököllel ütlegelték, „combozták,”⁹³⁴ stokival is ütötték. A bántalmazásokat követően rendszeresen arra kényszerítették a sértettet, hogy őket egymás után orálisan elégítse ki. Ezen cselekmények végrehajtása során a sértettet ököllel ütötték. A sértett megpróbált jelezni a felügyeletnek, amit a vádlottak nem hagytak, és a sértettet többször megfenyegették, hogy „megölik”, „durvábban megverik,” ennek nyomatékaként pedig szintén bántalmazták, szidalmazták a sértettet.

Összességében a sértett – a folyamatos bántalmazások és fenyegetések hatására – I. rendű vádlottat legalább három alkalommal, II. rendű vádlottat pedig legalább négy alkalommal orálisan kielégítette. A sértett a több napon keresztül történő bántalmazások következtében mindkét comb zúzódásával, térdízület bevérzésével, illetve arcának hematómás sérülésével járó nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett.

Az elsőfokon eljáró törvényszék I. és II. rendű vádlott bűnösségét folytatólagosan, társtettesként elkövetett szexuális erőszak büntettségében [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont, (3) bekezdés a) és c) pont, (4) bekezdés b) pont]⁹³⁵ és folytatólagosan, társtettesként elkövetett testi sértés büntettségében [Btk. 164. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont]⁹³⁶ mondta ki.⁹³⁷

A cselekmények jogi minősítése során a törvényszék kitért arra, hogy a vádlottak a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, erőszakkal, folytatólagosan valósítottak meg szexuális cselekményeket, illetve napokon keresztül, közös elhatározással nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket okozva bántalmazták, ütlegelték a sértettet egyrészt annak érdekében, hogy fizikailag és lelkileg is megtörjék és így a szexuális

---

⁹³⁴ „Combozás”: a sértettet kiállítják a zárka közepére, majd akár egy, akár több személy a sértett combját sípcsonttal, lábfejjel huzamosabb ideig rugdossa, mintegy edzés címén.

⁹³⁵ Tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére erőszakkal, azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többek által folytatólagosan elkövetett szexuális erőszak büntette. A 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer.

⁹³⁶ Társtettesként aljas indokból, folytatólagosan elkövetett könnyű testi sértés büntette.

⁹³⁷ Miskolci Törvényszéken feldolgozott jogeset.

igényüket kiélhessék rajta, másrészt azért, hogy a sértett ne merjen jelezni a felügyeletnek. Mindkét indok erkölcsileg elítélendő.

A fellebbviteli ügyészség indítványozta a nemi erkölcs elleni bűncselekmény vonatkozásában a társtettesi minőség megállapításának mellőzését, és az indokolásból az arra való hivatkozásnak a mellőzését, hogy azért is aljas indokból elkövetettnek minősül a testi épség elleni cselekmény, mert a bántalmazás és az erőszak azért történt, hogy a vádlottak szexuális igényüket kielégítsék. Az ítéletábla osztotta a fellebbviteli ügyészség indítványában foglaltakat ez utóbbi vonatkozásában is, figyelemmel arra, hogy ez a nemi erkölcs elleni bűncselekményre figyelemmel a kétszeres értékelés tilalmába ütközik. Ugyanakkor helytállóan állapította meg a törvényszék, hogy más is megalapozza az aljas indokból történő elkövetést, hiszen a sértett bántalmazása többek között azért is történt, hogy a sértett a sérelmére elkövetett cselekményeket ne merje a bv. intézet felügyelete előtt feltárni, és ne induljon emiatt ellenük eljárás, amely indok azonos megítélés alá esik azzal, ha a sértettet azért bántalmazza valaki, hogy ne merjen ellene feljelentést tenni vagy a hatósághoz fordulni.⁹³⁸

Az ítéletábla álláspontja szerint a vádlottak terhére rótt nemi erkölcs elleni bűncselekményt a törvényszék javarészt helyesen minősítette, tévedett azonban, amikor azt társtettesként elkövetettként értékelte. A jelenleg is irányadó bírói gyakorlat szerint ugyanis a többek által elkövetett szexuális cselekmény elkövetői önálló tettesek, és nem társtettesek. A törvény az önálló tettességhez kívánja meg az egyébként a társtetteség megállapításához szükséges feltételeket, mivel az elkövetőknek egymással szándékegységben kell cselekedniük. Mivel a jogalkotó a társtetteség megállapításához szükséges feltételeket a minősített esethez eleve megkívánja, ebből következően a társtettesi minőség megállapítására ilyen esetben nem kerülhet sor.⁹³⁹ Mindezekre

---

⁹³⁸ Lásd ehhez: BH 1997. 319.

⁹³⁹ Lásd ehhez: BH 1994. 9., BH 2004. 279., BH 2003. 271.

tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletéből a társtetteség megállapítását a nemi erkölcs elleni cselekmények vonatkozásában mellőzte. Az elsőfokú bíróság a további minősítő körülmény, illetőleg a folytatólagos elkövetés körében helyesen foglalt állást.

V.6.6. A Btk. 197. § (4) bekezdésében meghatározott minősített esetek rendszere – minősítési dilemmák a tizenkét éven aluli sérelmére elkövetés esetén

A Btk. 197. § (4) bekezdésében az alapesetek [(1) és (2) bekezdés] és korábbi minősített esetek [(3) bekezdés a)-c) pontok] kumulációját találjuk, amely már szinte áttekinthetetlennek tűnik a többszöri visszautalások miatt. Annak érdekében, hogy a 2017. évi CLXXVII. törvény által bevezetett módosítás előtti minősítési és értelmezési problémát megvilágítsam, először a 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszert mutatom be a Btk. alapján, majd az egyértelműség érdekében kibontom az egyes fordulatok tényleges tartalmát.

A Btk. szerinti szöveg értelmében öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő,

a) aki az (1) bekezdés a) pontjában vagy a (3) bekezdés b) vagy c) pontjában meghatározott bűncselekményt tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, vagy

b) ha a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés b) vagy c) pontja szerint is minősült.

Az utaló normák figyelembevételével kibontott tartalom alapján a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pontja szerint tehát *még súlyosabban minősült az elkövető cselekménye,*

- ha a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be és a bűncselekményt erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követték el, vagy

- ha a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be és az elkövető az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt – vagyis a szoros értelemben vett

szexuális erőszakot vagy a védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapot szexuális cselekményre való felhasználását – hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követte el, vagy

- ha a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be és az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt – vagyis a szoros értelemben vett szexuális erőszakot vagy a védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapot szexuális cselekményre való felhasználását – azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követték el.

Szintén súlyosabban minősült a cselekmény a (4) bekezdés b) pont szerint, ha

- a sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be és az elkövető az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt – vagyis a szoros értelemben vett szexuális erőszakot vagy a védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapot szexuális cselekményre való felhasználását – a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követte el vagy

- ha a sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be és az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt – vagyis a szoros értelemben vett szexuális erőszakot vagy a védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapot szexuális cselekményre való felhasználását – azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követték el.

V.6.6.1. Az ítélkezési gyakorlat megosztottsága⁹⁴⁰

Az 1978. évi IV. törvényhez képest új szabályozási struktúra és a minősített esetek nehezen értelmezhető rendszere – a 2018. január 1-jén hatályba lépett 2017. évi CLXXVII. törvénnyel bevezetett törvénymódosításig – a joggyakorlatban is értelmezési, illetve minősítési dilemmákat okozott.

---

⁹⁴⁰ Az ítélkezési gyakorlat megosztottságával, illetve ennek következményeivel kapcsolatban lásd részletesen: NAGY A. 2017b, 194-209. o.

Ennek részletes elemzését megelőzően röviden kitérek arra, hogy az ítélezési gyakorlat megosztottsága mely – a minősítési rendszer nehezen áttekinthető konstrukciójából fakadó – fő értelmezési problémára volt visszavezethető.

A probléma az volt, hogy *a szakirodalom és a joggyakorlat is megosztott volt azon kérdés megítélésében, hogy a Btk. 197. § (2) bekezdésére épülnek-e minősített esetek.* A szerzők egy része expressis verbis nem mondta ki, hogy a minősített esetek mely bekezdésre/bekezdésekre épülnek, hanem a törvényi szöveget kibontva, annak releváns elemeit – mint például a többes elkövetés feltételei – részletezték.⁹⁴¹ Mások szerint a (2) bekezdés szerinti szexuális erőszak minősített esete a tizenkettedik év alatti személlyel szemben erőszakkal, vagy élet, testi épség elleni fenyegetéssel kényszerítve, vagy kapcsolati viszony esetén, avagy többek által elkövetve volt, ami öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő.⁹⁴² A Kúria 2/2016. BJE-ben foglalt álláspontja szerint – hivatkozva a 2011/93/EU irányelvben előírt, gyermekeket érintő fokozott büntetőjogi védelemre – megállapítható, hogy a 197. § (2) bekezdésében foglalt cselekmény minősített esetének minősült a 197. § (4) bekezdés a) pontjában leírt eset, hiszen a tizenkettedik életévét be nem töltött, függelmi viszonyban lévő sértett sérelmére elkövetett szexuális erőszak – akár beleegyezése esetén is – minősített esetként való kezelése mind a prevenció, mind pedig a társadalom normarendszerének való megfelelés érdekében indokolt.⁹⁴³ Végül az általam is elfogadott megközelítés szerint – a fentebb részletezett törvényszöveg alapján – a (2) bekezdésre nem épültek minősített esetek, ez a megállapítás pedig a normaszöveg nyelvtani értelmezésével megfelelően alátámasztható volt. A minősített eseteket tartalmazó (3) bekezdés ugyanis konkrétan utalt arra, hogy az az (1) bekezdésre épülő minősített eseteket tartalmazza.⁹⁴⁴ A (4) bekezdés is kizárólag a (1) bekezdéshez kapcsolódhatott, ugyanis az itt meghatározott minősített esetek közül a (4) bekezdés a) pontjának

---

⁹⁴¹ SINKU 2012, 198-200. o., GÁL 2014a, 126-127. o.

⁹⁴² MÁRKI 2013, 700. o.

⁹⁴³ SZÉKELY: „Amicus Curiae” 3. o.

⁹⁴⁴ SZOMORA 2013a, 410. o., SZOMORA 2016, 351. o.

I. fordulata közvetlenül visszautalt az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel elkövetett szexuális erőszakra, vagyis a szoros értelemben vett szexuális erőszak alapesetére, a II. fordulat pedig visszautalt a (3) bekezdés b) vagy c) pontjára, amely viszont szintén visszautalt az (1) bekezdésre, tehát a (4) bekezdés II. fordulata az (1) bekezdésben meghatározott mindkét alapesetre épült a (3) bekezdés b) vagy c) pontjának közvetítésével.⁹⁴⁵

A fent részletezett eltérő megközelítési módok az ítélkezési gyakorlatban is megjelentek. *Azon bűncselekmény minősítése kapcsán ugyanis, amikor a sértett a szexuális cselekmény megvalósításakor a tizenkettedik életévét még nem töltötte be, és az elkövető hozzátartozója volt, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt állt, az ítélkezési gyakorlat nem volt egységes.* Különböző bíróságok előtt tehát különböző minősítések születtek, ami azt vonta maga után, hogy ugyanazon tényállások esetén a bíróságok különböző büntetési tételkeretek között – öt évtől tíz évig, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés – állapították meg az elkövető büntetőjogi felelősségét. Az ítélkezési gyakorlat megosztottsága a hatásköri szabályok alkalmazása terén is problémát okozott, tekintettel arra, hogy ha a tényállás az öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősült, az eljárásra a járásbíróság, míg ha az öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett 197. § (4) bekezdés a) pontja szerint minősült, akkor pedig a törvényszék rendelkezett/rendelkezik hatáskörrel.⁹⁴⁶

A bíróságok előtt két markáns álláspont alakult ki a lényegében azonos tényállások minősítése kapcsán.

1. A jogesetek egyik csoportjában a bíróság álláspontja az volt, hogy ha a tizenkettedik életévét be nem töltött személy az elkövető hozzátartozója volt, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt állt, a bűncselekmény a Btk. 197. § (2) bekezdésébe ütközött és a (3) bekezdés b) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés

---

⁹⁴⁵ GÁL: 2014b, 19. o., SZOMORA 2013a, 410-411. o. Lásd továbbá: 19/2017. (VII. 18.) AB határozat IV. [24]

⁹⁴⁶ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. 20. § (1) bekezdés 1. pont.

a) pontja szerint minősült, függetlenül attól, hogy az elkövető kényszer- és erőszakmentesen valósította-e meg a bűncselekményt vagy sem.

Ezen megközelítés szerint tehát az erőszak és a fenyegetés e minősítő körülmény esetében nem volt tényállási elem, hiszen a Btk. 197. § (2) bekezdés szerinti alapesetben megjelenő fokozottabb büntetőjogi védelem tényéből következett, hogy amennyiben a (3) bekezdés b) vagy c) pontjában írtak – köztük a hozzátartozó sérelmére történő elkövetés – is megállapíthatóak voltak, úgy a szexuális erőszak tényleges kényszerítés nélkül is a (4) bekezdés a) pontjában írt minősített esetként valósult meg.⁹⁴⁷ Ez esetben pedig az eljárás a büntetési tételre figyelemmel a törvényszék hatáskörébe tartozott.

2. A másik markáns álláspont szerint a Btk. 197. § (2) bekezdésébe ütköző szexuális erőszak büntette alapeset, ahhoz a törvény további minősítő körülményeket nem állapított meg, ezért a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett szexuális erőszak csak akkor minősült súlyosabban, ha azt erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel valósították meg és a sértett az elkövetővel kapcsolati viszonyban állt.⁹⁴⁸ Ezért a kényszer- és erőszakmentesen megvalósított bűncselekmény a Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősült, így annak elbírálása a járásbíróság hatáskörébe tartozott.

A következő – a szexuális cselekmény fogalmi kérdéseinek vizsgálata keretében részben már hivatkozott – jogeset, és az abban elsőfokon, illetve másodfokon eljáró bíró egymással ellentétes jogi érvelése megfelelően megvilágítja a hivatkozott problémát.

---

⁹⁴⁷ Lásd a következő ítéleteket: Fővárosi Ítéltábla 6.Bkk.10751/2015/3. számú végzése (2015. július 1.), Fővárosi Ítéltábla 3.Bkk.10834/2015/3. (2015. július 27.), Kecskeméti Törvényszék 11.B.349/2015/9. (2015. szeptember 22.), Szegedi Törvényszék B.1293/2014/30. (2015. szeptember 10.), Miskolci Törvényszék 4.B.1845/2014/24. (2015. január 26.), Debreceni Ítéltábla Bf.I.135/2015/15. (2015. október 20.), Debreceni Törvényszék 24.B.444/2015/28. (2016. január 20.), Debreceni Ítéltábla Bf.II.145/2016/4. (2016. április 4.); Győri Törvényszék B.415/2014/6. (2015. március 10.), Győri Ítéltábla Bf.28/2015/6. (2015. november 3.)

⁹⁴⁸ Lásd a következő ítéleteket: Pécsi Ítéltábla Bkk.I.96/2015/3. (2015. április 28.), Szegedi Ítéltábla Bpkf.I.27/2016/2. (2016. január 25.), Szegedi Törvényszék 7.B.1061/2015/4. (2015. december 9.), Szegedi Ítéltábla Bf.III.733/2015/5. (2016. február 2.), Szegedi Ítéltábla Bf.I.830/2015/20. (2016. május 4.)

Az irányadó tényállás szerint a vádlott és élettársa közösen nevelte a vádlott élettársának korábbi kapcsolatából született kilencéves fiúgyermeket. Miután a gyermek nevelőapjánál a szexualitásról érdeklődött, a vádlott a gyermeknek levetített egy szexuális cselekményeket bemutató filmet, eközben pedig a gyermek előtt önkielégítést végzett. Miután ezt befejezte, a gyermeket is megkísérelte kielégíteni, azonban ez a gyermeknek fájt, ezért abbahagyta. A sértettnek a vádlott cselekménye folytán sérülése nem keletkezett.

A vádlott hangsúlyozta, hogy pusztán felvilágosítási célzattal és nem szexuális indíttatásból követte el a cselekményt. A gyermekkel szemben sem erőszakot, sem fenyegetést nem alkalmazott a szexuális cselekmény során, és miután a gyermek kellemetlenségre panaszkodott, azonnal abbahagyta annak folytatását. A törvényszék a vádlott bűnösségét a Btk. 197. § (2) bekezdésébe ütköző szexuális erőszak büntetében mondta ki, hangsúlyozva, hogy helytelen az az álláspont, mely a (2) bekezdésben foglalt alapeset (3) és (4) bekezdés szerinti súlyosabb minősülésére lát alapot. *„Az alkotmányos büntetőjog egyik alapvető követelménye ugyanis a nullum crimen sine lege alapelve, mely szerint senki sem nyilvánítható bűnösnek és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény. A Btk. 197. § (3) és (4) bekezdése pedig egyértelműen kimondja, hogy az ott rögzített körülmények fennállása esetén kizárólag az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény minősülhet súlyosabban. A törvényi megfogalmazás következtében a (2) bekezdésben szabályozott szexuális erőszak büntettének csak alapesete lehet,⁹⁴⁹ melynek magyarázata az, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött személyekkel kapcsolatban a korábbi szabályozáshoz képest bevezetett emelt szintű védelem már önmagában, minden más tényező*

---

⁹⁴⁹ A 2018. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosításig a 197. § (2) bekezdésének ténylegesen csak alapesete volt. [Saját megjegyzés]

fennállása nélkül lehetőséget ad a súlyosabb, az átlagost meghaladó mértékű büntetés kiszabására. A bíróság álláspontja szerint a jogalkotó esetleges hibájának korrigálása nem a jogalkalmazó feladata.”⁹⁵⁰ Hiába állt tehát a sértett a vádlott nevelése alatt, az (1) bekezdést megalapozó körülmények fennállásának hiányában a Btk. 197. § (3) bekezdés b) pontjának és a (4) bekezdés a) pontjának megállapítása esetén a törvénnyel ellentétes bírói döntés született volna. Mindezekre figyelemmel a bíróság a vádlott cselekményét a Btk. 197. § (2) bekezdése szerinti szexuális erőszak büntettének minősítette.

Az ítéletábra az ügyész fellebbezése alapján megváltoztatta a törvényszék ítéletét és a vádlott bűnösségét a Btk. 197. § (2) és (4) bekezdés a) pont II. fordulata szerint minősítette,⁹⁵¹ hangsúlyozva azt, hogy a vádlott a nevelése alatt álló sértett sérelmére követte el a bűncselekményt, amely értelmében a cselekmény nem a (2) bekezdés szerint, hanem a (4) bekezdés szerint súlyosabban minősül. Álláspontja alátámasztásaként hivatkozott az „Új Btk. Kommentár” IV. kötet 19. oldalán olvashatóakra, miszerint *„még súlyosabban minősül a bűncselekmény, ha a minősített esetek kumulációja valósul meg, vagyis ha a sértett a tizenkettedik életévét nem töltötte be és a bűncselekményt erőszakkal, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követik el, vagy az elkövető hozzátartozó, stb...”* valamint a Magyar Büntetőjog-kommentár a gyakorlat számára III. Kiadásában (HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. 2013. 681., illetve 700. o. közepe) leírtakra is. Az ítélet jogerőre emelkedett.⁹⁵²

Előrevetítem, hogy az elkövetéskor hatályos minősítési rendszer alapján a törvényszék minősítése volt helyes, míg az ítéletábra helytelenül állapította meg azt, hogy az elkövető cselekménye erőszak, illetve minősített fenyegetés alkalmazása nélkül is súlyosabban [a (4) bekezdés a) pontja szerint] minősült.

---

⁹⁵⁰ Egri Törvényszék 5.B.3/2014/8. szám

⁹⁵¹ A 2018. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosítást megelőző minősítési rendszer.

⁹⁵² Debreceni Ítéletábra Bf.III.337/2014/3.

A szintén későbbiekben részletezendő 2017. évi CLXXVII. törvény által bevezetett módosítás eredményeképpen az elkövető cselekménye a hatályos szabályok értelmében már a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont, ab) pontja szerint minősül(ne) és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel (lenne) büntetendő.

V.6.6.2. A 2/2016. Büntető jogegységi határozat

Az ítélkezési gyakorlatban jelentkező minősítési probléma feloldására a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője jogegységi eljárást kezdeményezett, amelynek eredménye a 2/2016. Büntető jogegységi határozat a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről.⁹⁵³

A BJE értelmében a Btk. 197. § (1) bekezdésébe ütközött és a (2) bekezdésre figyelemmel a (4) bekezdés a) pontja szerint minősült a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntette, ha a cselekmény sértettje az elkövető hozzátartozója volt, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt állt, függetlenül attól, hogy azt kényszerítéssel valósította-e meg. Ez volt irányadó akkor is, ha a bűncselekményt tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva, többen követték el.

Azt, hogy a bűncselekmény miatt indult eljárásra melyik bíróság rendelkezett hatáskörrel, a minősítéshez igazodóan kellett eldönteni.

A Kúria álláspontja indokolása során hivatkozott:

1. Az Alaptörvény 28. cikkére, miszerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.⁹⁵⁴ A Kúria arra azonban részletesebben nem tért ki, hogy az Alaptörvény ezen cikke miképpen támasztja alá álláspontját.

---

⁹⁵³ A továbbiakban: 2/2016. BJE. Lásd ehhez: NAGY A. 2017f

⁹⁵⁴ 2/2016. BJE III. pont. 4-5. o.

2. A 2011/93/EU irányelvre, valamint a Lanzarote Egyezményre, figyelemmel arra, hogy a Büntető Törvénykönyvünk újrakodifikálása során az e dokumentumokban meghatározott követelményekre a jogalkotónak figyelemmel kellett lennie.⁹⁵⁵ A nemzetközi dokumentumokra való hivatkozás során a Kúria szintén nem határozta meg konkrétan, hogy a nemzetközi elvárások miatt és hogyan támasztják alá a Kúria szerinti minősítést.

3. A korábbi – az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak tényállása kapcsán kialakult – ítélkezési gyakorlatra. A Kúria álláspontja szerint az 1978. évi IV. törvény és az ennek alapján kialakult bírói gyakorlat az 197. § (3) bekezdésében – a (2) bekezdés b) pontjára figyelemmel – öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni az erőszakos közöszülés elkövetőjét, ha a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt állt, illetve az elkövető az erőszakos közöszülést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követte el. A minősítés a szemérem elleni erőszak esetén szintén ennek megfelelően alakult.⁹⁵⁶

4. A szexuális kényszerítés tényállására. E tényállás többek között minősített esetként határozza meg és öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti azt, aki a szexuális kényszerítést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követi el. A Kúria rámutatott arra, hogy ez a büntetési tétel azonos a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntette miatt kiszabható, a 197. § (2) bekezdés szerinti büntetési tétellel. Álláspontja szerint ebből az következik, hogy elegendő lett volna e jogszabályhely keretében kimondani azt, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végzett vagy végeztetett szexuális cselekmény tényleges kényszerítés nélkül is szexuális kényszerítésnek minősül, amennyiben ahhoz nem akart volna a jogalkotó súlyosabb büntetést kilátásba helyezni. Azzal, hogy a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végzett vagy végeztetett szexuális cselekményt

---

⁹⁵⁵ 2/2016. BJE III. pont 5. o.

⁹⁵⁶ 2/2016. BJE IV. pont 5-6. o.

önmagában – azaz kényszerítés nélkül is – szexuális erőszaknak tekinti a törvény, a Kúria álláspontja szerint nem lehetett a jogalkotó célja az, hogy ugyanolyan – és ne magasabb fokú – büntetőjogi védelemben részesítse az ilyen korú személyt, mint a tizenkét és tizennyolc év közöttit.⁹⁵⁷

V.6.6.3. A 2/2016. Büntető jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezések és az Amicus Curiae-k

Bár a Kúria célja az egységes joggyakorlat megteremtése volt, a jogegységi határozat nem tudta betölteni funkcióját. A szakirodalom képviselői közül SZOMORA, a joggyakorlat képviselői közül pedig a *Fővárosi Törvényszék, illetve a Szolnoki Törvényszék bírái is rámutattak arra, hogy a BJE „több sebből vérzik.”*

A Fővárosi Törvényszék bírása 2017. január 6-án, míg a Szolnoki Törvényszék bírása 2017. január 13-án meghozott végzésében felfüggesztette az előtte folyamatban lévő büntetőeljárás⁹⁵⁸ és Alkotmánybírósági eljárást kezdeményezett a Kúria 2/2016. számú Büntető jogegységi határozata alaptörvény-ellenességének megállapítása, a közzététel napjára visszamenőleges hatályú, vagyis ex tunc megsemmisítése és a jogegységi határozat alkalmazásával jogerősen lezárt büntetőügyek felülvizsgálatának elrendelése iránt.

---

⁹⁵⁷ 2/2016. BJE IV. pont 7. o.

⁹⁵⁸ A Szolnoki Törvényszéken 6.B.1226/2016. számon indult büntetőügy irányadó tényállása szerint a vádlott a 2014-es év folyamán szexuális célzattal közeledett a tizenkettedik életévét be nem töltött sógornője felé. A vádlott 2014. február és 2015 márciusa közötti időszakban legalább három alkalommal ruházatán keresztül fogdosta a sértett melleit, őt átölelte, miközben kezével a sértett alsóneműjébe nyúlva megkísérelte annak nemi szervét megsimogatni, ami a sértett védekezése miatt elmaradt. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Főügyészség 6.B.1234/2015/14. számú vádiratában a Kúria 2/2016. BJE számú jogegységi határozatában foglalt minősítésnek megfelelően a Btk. 197. § (2) bekezdésében meghatározott és figyelemmel a (3) bekezdés b) pontjára a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő tizenkettedik életévét be nem töltött hozzátartozó sérelmére elkövetett szexuális erőszak büntetével vádolta meg a terheltet.

A bírói kezdeményezések⁹⁵⁹ és a vonatkozó „Amicus Curiae”⁹⁶⁰ egyaránt rámutatott arra, hogy a BJE megsértette az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését, vagyis a hatalommegosztás elvét, valamint a XXVIII. cikk (4) bekezdését, vagyis a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvéből fakadó kötelezettséget. Ennek indoka az volt, hogy a Kúria nem a Btk.-t értelmezte, hanem felelősséget súlyosító normát alkotott, és a Btk. 197. § (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határát tíz évről tizenöt évre emelte fel.⁹⁶¹

A Kúria jogegységi határozatát és érvelését a hivatkozott szerző és az indítványozók több ponton is támadhatónak minősítették. A továbbiakban ezeket a támadható pontokat összegezem.

1. A szerző és az indítványozók (a továbbiakban együtt: indítványozók) szerint egyrészt problematikus volt, hogy a jogegységi határozat nem tisztázta a (2) bekezdés „dogmatikai karakterét”, vagyis nem foglalt egyértelműen állást abban, hogy az alap vagy minősített eset-e, azonban – ahogyan azt már korábban is rögzítettem – a Kúria megfogalmazásából úgy tűnik, mint ha a (2) bekezdést inkább minősített esetnek tekintené. Ez azonban nem fogadható el, hiszen – ahogy arra korábban már én is utaltam – a minősített esetnek maradéktalanul bele kell illeszkednie az alapesetbe, amely a (2) bekezdés vonatkozásában nem teljesül. Az ellenvélemények szerint emellett az is problematikus volt, hogy a BJE rendelkező része generálisan az (1) bekezdésbe ütközőnek minősítette a cselekményt, pedig annak két fordulata, vagyis az a) és a b) pont fogalmilag kizárják egymást.⁹⁶²

2. Az indítványozók szerint további probléma volt az, hogy a Btk. 197. § (3) bekezdése egyértelmű megfogalmazású utaló norma, amelynek nyelvi jelentése szerint az ott leírt minősítő körülmények az (1) bekezdésben meghatározott alapesetekre voltak alkalmazhatóak, a (2) bekezdésben meghatározott alapesetre nem. Ezért a BJE helytelenül állapította meg azt, hogy

---

⁹⁵⁹ Lásd részletesebben: Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II., Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9.

⁹⁶⁰ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére

⁹⁶¹ Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9. szám 2. o. IV. pont

⁹⁶² SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 1); Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. Indokolás. 2. o.; Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9. Indokolás IV. 3. o.

a (3) bekezdés b) pontjában meghatározott minősítő körülmény alkalmazható volt a (2) bekezdésben meghatározott alapesetre, és ezáltal volt a cselekmény a (4) bekezdés a) pontja szerint minősíthető.⁹⁶³

3. A Kúria által alkalmazott, álláspontjának alátámasztására felhozott valamennyi értelmezési módot, vagyis a történeti, az uniókonform, a teleologikus és a rendszertani értelmezést egyaránt kritika érte.

A történeti értelmezés kapcsán a Kúria a Btk. 197. §-át az 1978. évi IV. törvény 197. és 198. §-ával vetette össze. Az indítványozók szerint azonban a korábbi joggyakorlat nem a BJE-ben foglalt minősítést, hanem pontosan az azzal ellentétes minősítést alapozta meg,⁹⁶⁴ hiszen a régi Btk. alapján a tizenkét éven aluli passzív alanyok sérelmére hozzátartozói, illetve függelmi viszony keretében történő elkövetés csak akkor volt súlyosabban büntetendő, ha az elkövető erőszakot vagy kvalifikált fenyegetést is alkalmazott. Amennyiben a tizenkét éven aluli személlyel az elkövető annak beleegyezésével végzett nemi cselekményt, az az erőszakos közösülés, illetve szemérem elleni erőszak alapesete szerint minősült, hiszen az ilyen korú személyeket a törvényi védelem alapján védekezésre képtelennek kellett tekinteni. A tizenkét éven aluli hozzátartozó sérelmére e módon való elkövetés esetén az alapesettel a vérfertőzés tényállása állhatott halmazatban.

4. Az indítványozók álláspontja szerint az uniós követelményekre való hivatkozás sem adott megfelelő alapot a Kúria döntésének. Ennek oka, hogy amikor a BJE a büntetési tétel emelésének alátámasztása érdekében hivatkozott az irányelvre, nem vette figyelembe azt, hogy az irányelvi előírásnak már önmagában a Btk. 197. § (2) bekezdés szerinti alapeset is eleget tesz, mert büntetési tételkeretének felső határa tíz évig terjedő szabadságvesztés. Az uniós elvárás pedig „csak” legalább nyolc évig terjedő szabadságvesztés a nemi bűncselekménynek a beleegyezési korhatárt el nem ért személyek sérelmére

---

⁹⁶³ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 2); Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. Indokolás. 2. o.; Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9. Indokolás IV. 3. o.

⁹⁶⁴ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 3); Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. Indokolás. 3. o.

történő nem erőszakos elkövetése esetén.⁹⁶⁵ Az indítványozók emellett hangsúlyozták azt is, hogy ha a Btk. nem teljesítené az irányelv elvárásait, akkor sem lehetne a terhelt terhére értékelni az irányelv rendelkezéseit, mivel az a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvét sértené.⁹⁶⁶

5. További kritikus pontja volt a jogegységi határozatnak, hogy az Alaptörvény 28. cikkének objektív teleologikus értelmezéséből az következik, hogy a jogszabály céljára annak szövegéből kell következtetést vonni. Az indítványozók szerint azonban a BJE nem a Btk.-t értelmezte, hanem – lényegében a Btk. nyelvtani értelmezésével szemben –, a jogalkotó vélelmezett szándékára figyelemmel, az úgynevezett szubjektív teleologikus értelmezési módszert alkalmazva felelősséget súlyosító normát alkotott akkor, amikor a Btk. 197. § (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határát tíz évről tizenöt évre emelte fel.⁹⁶⁷

6. További kritikaként került meghatározásra, hogy a BJE kapcsán nem volt egyértelmű az sem, hogy az indokolás miért hivatkozott a szexuális kényszerítés tényállására, miért abból vezette le az álláspontja szerinti helyes minősítést. A probléma ugyanis az volt, hogy a szexuális kényszerítés tényállása az olyan cselekményeket szankcionálja, ahol az elkövető a passzív alannal szemben kényszerítést alkalmaz, a Kúria pedig a tizenkét éven aluliak sérelmére kényszer nélkül megvalósuló szexuális cselekmények minősítését vizsgálta,⁹⁶⁸ így az összevetésnek a rendszertani értelmezés alapján nem volt megfelelő alapja.

---

⁹⁶⁵ 2011/93/EU irányelv, 3. cikk (5) bekezdés i) pont: A gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben: a) a gyermekkel kapcsolatban fennálló, elismert bizalmi vagy hatalmi helyzettel vagy befolyással élnek vissza, szabadságvesztéssel büntetendő, *melynek felső határa legalább nyolc év*, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt nem érte el, és legalább három év, ha a gyermek a beleegyezési korhatárt már betöltötte.

⁹⁶⁶ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 4); Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. Indokolás. 3-4. o.; Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9. Indokolás IV. 3. o.

⁹⁶⁷ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 5); Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. Indokolás. 4. o.; Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9. Indokolás IV. 3. o.

⁹⁶⁸ Lásd részletesebben: SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 6); Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. Indokolás. 4-5. o.

7. Ahogyan a fejezet legelején is utaltam rá, a Kúria értelmezésének és minősítésének alaptörvény-ellenessége – mint legfőbb probléma – is felmerült. Az indítványozók szerint ugyanis a BJE nem megfelelően hivatkozott az Alaptörvény 28. cikkére, mivel a Btk. 197. § (3) bekezdésének utaló normája olyannyira egyértelmű normatartalommal bírt, hogy valójában fel sem merülhetett volna olyan jogértelmezési kérdés, amelyet a szövegtől elrugaszkodva, teleologikus módszerrel kellett volna megoldani. Így valódi jogértelmezési kérdés hiányában a BJE nem tett mást, mint jogot alkotott, amely sértette az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését.⁹⁶⁹ Továbbá az indítványozók álláspontja szerint azt is figyelembe kellett volna venni, hogy a büntetőjogban a felelősséget megalapozó vagy súlyosító bírói jogalkotást és analógiát⁹⁷⁰ az Alaptörvény a XXVIII. cikk (4) bekezdésében⁹⁷¹ kifejezetten tiltja.

Miért is sértette tehát a BJE az Alaptörvény hivatkozott szakaszait?

Az indítványozók szerint ennek oka azt volt, hogy a 2/2016. BJE a Btk. 197. § (2) bekezdés alkalmazásakor a hozzátartozói stb. minőséget illetően szabályozási hézagot vélt felfedezni a norma szövegében, és ezt a hézagot a Btk. 197. § (3) bekezdés b) pontjának analóg alkalmazásával kívánta bezárni a Btk. 197. § (2) bekezdésére vetítve, hogy ezzel lehetővé váljon a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pontjában foglalt minősített eset alkalmazása. A 2/2016. BJE tehát a tiltott analógia módszerével a Btk. 197. § (2) bekezdéséhez képest öt évi szabadságvesztéssel súlyosabb büntetés kiszabását tette lehetővé.⁹⁷²

A felvetett problémákra és az alaptörvény-ellenesség „vádjárá” reagálva a Kúria nevében SZÉKELY Ákos, a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője (továbbiakban: a Kúria) ismételten kifejtette álláspontját és amellet, hogy hivatkozott a korábban a Kúria által már felhozott érvekre, hangsúlyozta, hogy

---

⁹⁶⁹ Alaptörvény C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.

⁹⁷⁰ A nullum crimen sine lege stricta és a nulla poena sine lege stricta alapelveit.

⁹⁷¹ Alaptörvény XXVIII. cikk (4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

⁹⁷² SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegei Ítéltábla kollégiumvezetője részére III. pont 1) és 2); Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. Indokolás. 6-7. o.; Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9. Indokolás IV. 2-3. o.

a Kúria nem sértette az Alaptörvény hivatkozott szakaszait, csupán a jogalkalmazás egységét szolgáló jogértelmezési hatáskörének tett eleget.⁹⁷³ Ezen túlmenően hivatkozott arra is, hogy a jogalkotó a (2) bekezdésben nem egy önálló tényállásnak tekintendő magatartást határozott meg, hanem a (1) bekezdésben meghatározott szexuális erőszakot kiterjesztette arra az esetre is, amikor tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére valósult meg a cselekmény, függetlenül a kényszerelem lététől. Utalt továbbá arra is, hogy bár igaz, hogy a minősített eseteket tartalmazó (3) bekezdés az (1) bekezdésre utalt vissza, azonban ez a visszautalás a (2) bekezdés esetében is megvalósult, amikor a jogalkotó szexuális erőszaknak minősítette a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végzett szexuális cselekményt, meghatározva a bűncselekmény súlyosabban büntetendő esetének speciális sértetti körét.⁹⁷⁴ A SZOMORA által írt *Amicus Curiae* ezzel szemben rögzítette, hogy a Btk. 197. § (1) és (2) bekezdése között nem volt felfedezhető olyan tartalmi-logikai összefüggés, amely alapján a (2) bekezdést az (1) bekezdés minősített esetének tekinthetnénk, ezen pedig az a tény sem változtat, hogy a jogalkotó a (2) bekezdést is szexuális erőszaknak minősítette, hiszen nem lehet a szexuális erőszakhoz képest másképpen nevezni egy olyan tényállást, amely a szexuális erőszak elnevezésű bűncselekmény alá tartozik. A szerző utalt arra is, hogy a büntetőjogi dogmatika vagy a minősített eset vagy a súlyosabban büntetendő alapeset kategóriáját ismeri, ellenben a Kúria által hivatkozott „*súlyosabban büntetendő eset*” kategóriáját nem.⁹⁷⁵

A Kúria ismételten hivatkozott arra is, hogy a hozzátartozói stb. viszonyban történő elkövetés esetén a sértett függelmi, alárendelt, és jellemzően kiszolgáltatott helyzetben van a terhelttel szemben, adott esetben a sértett nem is mer ellenszegülni. Ezt a felismerést követve a 2011/93/EU irányelv is rögzíti, hogy súlyosító körülménynek minősül, ha a bűncselekményt a gyermek sérelmére bizalmi vagy hatalmi helyzetével visszaélő személy követi el.⁹⁷⁶ Ezen

---

⁹⁷³ SZÉKELY: „Amicus Curiae” II. pont 2. o.

⁹⁷⁴ SZÉKELY: „Amicus Curiae” II. pont 2. o.

⁹⁷⁵ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Sulyok Tamás az Alkotmánybíróság elnöke részére. 2. o.

⁹⁷⁶ SZÉKELY: „Amicus Curiae” II. pont 2-3. o.

érv kapcsán korábban már kifejtettem az ellenvéleményeket, azt nem kívánom megismételni.

Mindemellett a Kúria álláspontja szerint a BJE minősítése azért is helytálló volt, mert a törvényszöveg szó szerinti (az indítványozók által is kezdeményezett) értelmezése feloldhatatlan jogi anomáliákhoz vezetett volna. Ezen álláspontot a Kúria többek között azzal támasztotta alá, hogy a bírói kezdeményezésekben rögzített értelmezés alapján fogalmilag nem létezne olyan elkövetési magatartás, amely a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pontjának második vagy harmadik fordulata szerint minősülhetne, a törvényhozónak pedig nem lehetett célja egy olyan bűncselekmény meghatározása, amely gyakorlatilag nem valósulhat meg.⁹⁷⁷ Az ellenvélemény szerint a Kúria jogalkotási anomáliának tekintette azt, hogy a Btk. 197. § (3) bekezdés utaló normájának szövegezése nem tette lehetővé, hogy a minősített esetek a (2) bekezdés esetén is alkalmazhatóak legyenek. SZOMORA felhívta a figyelmet arra, hogy még ha a Kúria ezt a helyzetet jogalkotási anomáliaként is értékelte, nincs a bíróságnak lehetősége arra, hogy ezt az anomáliát a jogalkotó feltehető akaratára figyelemmel a terhelt terhére feloldja, hiszen az sérti a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege alkotmányos elveit. Egyébként pedig nem volt szó alkalmazhatatlan tényállásról, hiszen az (1) bekezdés b), a (3) bekezdés b) és a (4) bekezdés a) pontjának második fordulata alkalmazható volt akkor, ha a gyermek ténylegesen védekezésre képtelen állapotban van.⁹⁷⁸

V.6.6.4. Az Alkotmánybíróság döntése

A fentiekre hivatkozással megállapítható, hogy a Kúria által felsorakoztatott, a minősítését megalapozni kívánó valamennyi értelmezési módszer és érv erősen vitatható volt, amelynek alapján az *Alkotmánybíróság 19/2017. (VII. 18.) AB*

---

⁹⁷⁷ SZÉKELY: „Amicus Curiae” IV. pont 3-4. o.

⁹⁷⁸ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Sulyok Tamás az Alkotmánybíróság elnöke részére. 3-4. o.

*határozatával*⁹⁷⁹ a 2/2016. Büntető jogegységi határozatot alaptörvény-ellenesnek minősítette és 2017. október 31. napjával megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság az eljárása során áttekintve a Lanzarote Egyezmény és a 2011/93/EU irányelv hivatkozott rendelkezéseit egyrészt megállapította, hogy a szexuális erőszak alap- és minősített eseteihez kapcsolt büntetési tételek vonatkozásában a Btk. szabályozása figyelembe vette az irányelv rendelkezéseit, másrészt az irányelv az ítélkezésre és így a jogalkalmazás egységességének biztosítására nézve közvetlen hatállyal nem bír. Ezzel az Alkotmánybíróság egyértelműen az indítványozók álláspontját fogadta el. Az Alkotmánybíróság rögzítette azt is, hogy bár a BJE indokolása áttételesen többször is hivatkozott a Lanzarote Egyezményre és az irányelvre, azokból a Btk. érintett rendelkezéseire nézve következtetést nem vont le, ezért hatáskör hiányában az Alkotmánybíróság nem folytatott le a Btk. érintett normaszövegének vizsgálatára vonatkozó eljárást.⁹⁸⁰

Az Alkotmánybíróság az 1978. évi IV. törvény vonatkozó tényállásaira hivatkozás kapcsán kifejtette, hogy tekintettel arra, hogy a Btk. teljes egészében újraszabályozta a régi Btk. szerinti nemi erkölcs elleni bűncselekmények körét, nem volt tárgyilagos indoka a régi Btk. és a hatályos törvény szabályai összevetésének. A testület hangsúlyozta azt is, hogy a régi Btk. 197. § (3) bekezdése szerinti minősített eset csak a kényszerrel, illetve kvalifikált fenyegetéssel való elkövetés esetén volt alkalmazható, ezért az összehasonlításnak még abban az esetben sem lett volna alapja, ha a szabályozás nem változott volna meg alapjaiban.⁹⁸¹ E történeti értelmezés kapcsán az Alkotmánybíróság tehát szintén osztotta az indítványozók álláspontját.

A rendszertani értelmezés esetében is ugyanígy tett, ugyanis rámutatott arra, hogy a jogalkotó a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére elkövetett szexuális cselekményeket a Btk. 197. §-a szerinti szexuális erőszak törvényi tényállásának keretei között szabályozza, amely alapján a

---

⁹⁷⁹ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

⁹⁸⁰ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [18] pont

⁹⁸¹ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [20] pont

kényszer alkalmazása nélkül végzett vagy végeztetett szexuális cselekményeket is szexuális erőszaknak tekinti, és a (2) bekezdés alatt súlyosabban minősülő alapesetként szankcionálja. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ezen jogalkotói döntés alapján a tizenkettedik életévüket be nem töltött passzív alanyok sérelmére elkövetett cselekmény nem minősülhet sem a 196. § szerinti szexuális kényszerítésként, sem a 198. §-ban szabályozott szexuális visszaélésként, így a BJE által végzett összevetésből a 197. § szerinti normatartalomra vonatkozó következtetés sem vonható le.⁹⁸²

Az Alkotmánybíróság szintén az indítványozók álláspontjával egybecsengően határozta meg azt is, hogy a szexuális erőszak minősített eseteit megállapító – 2018. január 1-jéig hatályos szabályozás – (3) és (4) bekezdése részben közvetlen hivatkozással, részben utaló szabállyal csak az (1) bekezdésben meghatározott fordulatokra hivatkozott, így a (2) bekezdés szerinti alapesetnek a „kontextuális értelmezés szabályainak megtartása mellett,” a törvény szövegéből következően nem volt minősített esete.⁹⁸³

Az Alkotmánybíróság a BJE indokolásának történeti, rendszertani, szerkezeti és kontextuális értelmezését megvizsgálva megállapította, hogy a BJE által hivatkozott jogalkotói célt az indokolásban felhívott egyik értelmezési mód sem támasztotta alá. *„Márpedig abban az esetben, ha a teleologikus értelmezést az adott jogág normáinak értelmezése során elfogadott egyetlen más interpretációs módszerrel sem lehet igazolni, úgy a jogegység biztosítására irányuló jogalkalmazói döntés szinte szükségképpen átveszi a jogalkotó jogkörét.”*⁹⁸⁴ Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy önmagában azzal nem sérült volna a jogalkotói hatalom, ha a bírói hatalom a jogszabályoknak egységesen alkalmazandó tartalmat adott volna, azonban a bírói jogértelmezésre csak a jogi szabályozás keretei között kerülhet sor, a bírói hatalom tehát nem veheti át a jogalkotás funkcióját. A részletezett esetben azonban a BJE átvette a törvényhozó hatalom jogkörét akkor, amikor az egyértelmű normatartalom ellenére – amely csak az (1) bekezdéshez fűzött

---

⁹⁸² 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [22] pont

⁹⁸³ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [24] pont

⁹⁸⁴ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [25] pont

minősítő körülményeket – a Btk. 197. § (2) bekezdésében szabályozott, kényszerítés nélkül elkövetett cselekményt is a 197. § (1) bekezdés a) pontjának hatálya alá vonta azért, hogy egy meghatározott minősítő körülmény, vagyis a hozzátartozó, vagy az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló sértett sérelmére történő elkövetés fennállása esetén a cselekményt a bíróságok minősített esetként értékelhessék.⁹⁸⁵

Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta azonban, hogy jogalkotási szinten lehetőség van arra, hogy a gyermekek sérelmére elkövetett úgynevezett konszenzuális szexuális cselekmények külön törvényi tényállásban kerüljenek szabályozásra, amelyhez kapcsolódóan az alap- és minősített esetek büntetési tételkereteit a törvényhozó a hatályos szabályozásnál arányosabban állapíthatja meg, vagyis akár minősített esetként is értékelheti, és súlyosabb büntetéssel fenyegetheti a függelmi viszonyban történő konszenzusos elkövetést.⁹⁸⁶

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy a BJE meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezte. Mivel az Alkotmánybíróság a BJE alaptörvény-ellenességét a hivatkozott cikk alapján már megállapította, a XXVIII. cikk (4) bekezdésével összefüggő megfelelés vizsgálatát mellőzte. Emellett az Alkotmánybíróság annak érdekében, hogy a Kúria számára a szükséges intézkedések megtételére kellő időt biztosítson, a BJE pro futuro, vagyis 2017. október 31. napjával való megsemmisítéséről döntött.⁹⁸⁷

V.6.6.5. Az Alkotmánybírósági határozat által felvetett problematikus kérdések

Az Alkotmánybírósági határozat valamennyi, a BJE által felvetett problematikus kérdésben állást foglalt és a BJE megsemmisítésével rendezte az

---

⁹⁸⁵ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [26]-[30] pontok

⁹⁸⁶ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [31]-[32] pontok

⁹⁸⁷ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat [33] pont

alaptörvény-ellenes helyzetet. A BJE hatalommegosztás sérelmére alapított, pro futuro hatályú megsemmisítése azonban több alkotmánybíró által megfogalmazott párhuzamos indokolásban és különvéleményben olvasható kritika alapján elvarratlan szálakat hagyott maga után, sőt voltak, akik magával a BJE megsemmisítésével sem értettek egyet.

A BJE pro futuro, vagyis jövőbeli hatályú megsemmisítése indokát az Alkotmánybíróság abban látta, hogy kellő időt biztosítson a Kúria számára az egységes joggyakorlat érdekében szükséges intézkedések megtételére. Különvéleményében azonban több alkotmánybíró is kifejtette, hogy ez a megoldás bizonytalanságot vetett fel abban a kérdésben, hogy a BJE alkalmazható volt-e azokban az egyedi ügyekben, amelyekben a bírák az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezték. Felmerült az is, hogy esetleg az lenne a pro futuro megsemmisítés hatása, hogy bármilyen folyamatban lévő ügyben az eljáró bíró szabadon dönthette el, hogy az ítéletet a megsemmisítés beálltának időpontját, vagyis 2017. október 31-et megelőzően vagy azt követően hozza meg, és ettől függően alkalmazhatja vagy mellőzheti a BJE-t. Többen egyetértettek abban, hogy az alaptörvény-ellenesség megállapításából a jogegységi határozat visszaható vagy azonnali hatályú megsemmisítésének kellett volna következnie, hiszen a pro futuro hatályú megsemmisítés nem szolgálja az egységes, kiszámítható jogalkalmazást, és a jogbiztonság érvényesülését. A pro futuro hatályú megsemmisítést ráadásul nem indokolta az sem, hogy az ex nunc vagy ex tunc megsemmisítés esetén az adott életviszony szabályozatlan maradt volna, hiszen a megsemmisítés magát az életviszonyt szabályozó jogszabályt nem érintette. További kritikaként merült fel, hogy a Kúriának a szükséges intézkedések megtételére biztosított idő, mint a pro futuro hatályú megsemmisítés indoka sem állta meg a helyét, figyelemmel arra, hogy a Kúriának nem állt rendelkezésére megfelelő eszköz arra, hogy a problémát a konkrét esetben kiküszöbölje.⁹⁸⁸

---

⁹⁸⁸ Lásd részletesen: 19/2017. (VII. 18.) AB határozat, Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye [42], Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye [54]-[56], Salamon László alkotmánybíró különvéleménye [59], Szalay Péter alkotmánybíró különvéleménye [60]

A BJE pro futuro hatályú megsemmisítése mellett az is felmerült, hogy a BJE kapcsán *az alaptörvény-ellenességet nem/ vagy nem kizárólag a hatalommegosztás elvének sérelme alapján, hanem a nullum crimen sine lege elv sérelme alapján is* meg kellett volna állapítani. POKOL Béla alkotmánybíró szerint ugyanis a modern jogrendszerek – különösen a polgári jog területén – nem is létezhetnének a nyitott törvényi normákat konkretizáló legfelsőbb bírósági normaalkotás nélkül, amely normaalkotás azonban a büntetőjogban a nullum crimen sine lege/nulla poena sine lege elve alapján szigorúan a törvényhozónak van fenntartva. A BJE tehát álláspontja szerint ezen elvet sértette meg és nem általában a hatalommegosztás elvét azzal, hogy normát alkotott.⁹⁸⁹ Tartalmilag ehhez kapcsolódóan különvéleményében STUMPF István alkotmánybíró is hangsúlyozta, hogy a BJE ugyan megsértette a hatalommegosztás elvét, az Alkotmánybíróság vizsgálatának folytatása esetén azonban azt is meg lehetett/meg kellett volna állapítani, hogy a BJE a nulla poena sine lege elvének sérelmét is megvalósította.⁹⁹⁰

CZINE Ágnes alkotmánybíró egy további problémára hívta fel a figyelmet különvéleményében. Álláspontja szerint az egyik fő probléma az volt, hogy a jogalkotó a Btk. 197. §-ában nem szabályozta kifejezetten és önállóan a szexuális erőszak elkövetésének azt az esetét, amikor az elkövető és a passzív alany hozzátartozói, illetve függelmi stb. viszonyban áll egymással, pedig a joggyakorlat alapján a gyermekekre éppen ezen személyek jelentik a legnagyobb fenyegetést. Az alkotmánybíró álláspontja szerint az Alkotmánybíróságnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy a szexuális erőszak törvényi tényállása eleget tesz-e a normatartalommal szemben az Alaptörvényből fakadó követelményeknek, és hogy a tényállás határozottan és világosan kijelöli-e a büntetendő magatartások körét. Az alkotmánybíró véleménye szerint e követelmények nem teljesültek, vagyis a szexuális erőszak tényállásának megfogalmazása nem felelt meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető, a szankciót kiszabó norma határozottságára,

---

⁹⁸⁹ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat, Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása [35]-[36]

⁹⁹⁰ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat, Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye [57]

körülhatároltságára vonatkozó követelménynek. Ehhez kapcsolódik, hogy a törvény nem szabályozta kifejezetten a bűncselekmény elkövetésének azt az esetét, amelyben a passzív alanyok tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek, az elkövetők pedig velük hatalmi vagy befolyási viszonyban állnak. Ezáltal a szabályozás teret engedett a szubjektív jogalkalmazói értelmezésnek. Ezen álláspont szerint tehát az alaptörvény-ellenes helyzetet a BJE megsemmisítése nem oldotta meg, hiszen a Btk. 197. § szabályozásának a hiányossága és annak következtében a jogalkalmazás bizonytalansága fennmaradt. Az alkotmányossági probléma oly módon lett volna orvosolható, ha az Alkotmánybíróság jogalkotói mulasztással megvalósított alaptörvény-ellenességet állapított volna meg, és ezzel összefüggésben felhívta volna az Országgyűlést jogalkotói feladatának a teljesítésére.⁹⁹¹

HÖRCHERNÉ MAROSI Ildikó és SZABÓ Marcel alkotmánybírák szerint vitatható volt az is, hogy az Alkotmánybíróság a BJE-t önmagában azon az alapon semmisítette meg, hogy a jogszabálynak nem az a tartalma, amelyet a Kúria jogegységi tanácsa annak tulajdonított. Az alkotmánybírák szerint a BJE rendelkező része illeszkedik a közjót szolgáló jogrendbe és érvényre juttatja azt az Alaptörvénybeli rendelkezést, miszerint „minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”⁹⁹²

Végül, de nem utolsó sorban SZALAY Péter alkotmánybíró álláspontja szerint a BJE nem volt alaptörvény-ellenes, ezért azt az Alkotmánybíróságnak nem kellett volna megsemmisítenie, hiszen a Kúria jogértelmezése nem lépte át a jogalkotás határát, csupán a joggyakorlat egységét szolgáló határozatot hozott. Ha azonban alkotmányossági probléma állt volna fenn, azt sem a BJE megsemmisítésével kellett volna megoldani, hanem ezt a problémát mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapításával az Országgyűlésnek kellett volna jelezni.

---

⁹⁹¹ 19/2017. (VII. 18.) AB határozat, Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye [37]-[43]

⁹⁹² 19/2017. (VII. 18.) AB határozat, Hörcherné Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye [44]-[52] és Szabó Marcel alkotmánybíró [53]

V.6.6.6. *A Kúria 1/2017. számú Büntető jogegységi határozata*⁹⁹³

Mindezen előzmények hatására a Legfőbb Ügyész indítványozta, hogy a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa helyezze hatályon kívül a 2/2016. BJE határozatot, és egyúttal határozza meg azt, hogy a Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősül annak a cselekménye, aki a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló, tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végez vagy végeztet szexuális cselekményt erőszak, élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés, avagy a sértett védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználása nélkül. A Legfőbb Ügyész hivatkozott arra, hogy a hatályos törvényszöveg helyes értelmezésének megállapítása érdekében a jogegységi döntés meghozatala továbbra is indokolt, hiszen az Alkotmánybíróság határozata nem változtatott azon a tényen, hogy eltérő jogalkalmazói gyakorlat alakult ki. Az új jogegységi határozat meghozatala szükségességét támasztotta alá az is, hogy az Alkotmánybíróság a jogegységi határozat pro futuro megsemmisítéséről döntött annak érdekében, hogy a Kúriának kellő idő álljon rendelkezésére a szükséges intézkedések megtételére. A Legfőbb Ügyész utalt arra is, hogy csak ezt követően kerülhetne a Kúria abba a helyzetbe, hogy a törvényi tényállás hiányosságaival kapcsolatos esetleges aggályai miatt a jogalkotó figyelmét felhívja a Btk. 197. §-a újraszabályozásának szükségességére.⁹⁹⁴

Mindezen előzmények hatására *a Kúria Büntető Kollégiuma a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője által indítványozott jogegységi eljárásban 2017. október 9-én meghozta az 1/2017. számú BJE határozatát, amely hatályon kívül helyezte az Alkotmánybíróság által pro futuro megsemmisített 2/2016. számú BJE határozatot.* A Kúria hangsúlyozta, hogy bár az Alkotmánybíróság határozata nem jelenti azt, hogy a megsemmisített jogegységi határozatban alaposnak tartott jogegységi igény alaptalanná vált

---

⁹⁹³ 1/2017. számú Büntető jogegységi határozat a 2/2016. Büntető jogegységi határozat hatályon kívül helyezéséről

⁹⁹⁴ 1/2017. számú BJE határozat, II. pont

volna, a Kúriának jogalkotói jogosítványok hiányában azonban nincs lehetősége érdemben újabb jogegységi eljárást lefolytatni és a jogegységi igényről érdemben dönteni. A Kúria hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság határozata azt jelenti, hogy a Kúria 2/2016. BJE határozata általi jogértelmezés nem követendő. Ezzel összhangban áll a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 42. § (3) bekezdése, melynek értelmében a hatályon kívül helyezett jogegységi határozat a hatályon kívül helyező határozat közzétételétől – jelen esetben 2017. november 16-tól – nem volt alkalmazható.⁹⁹⁵ A Kúria emellett utalt arra is, hogy a Btk. érintett rendelkezésének esetleges jövőbeni módosítása indokolt lehet, hiszen a gyermekkorú személy általánostól eltérő megítélése nem mellőzhető szempont.⁹⁹⁶

V.6.6.7. A BJE és az AB határozat kritikája

Végezetül jelen fejezetben az általam felvázolt „*esemény*sor” ismertetését követően összegezném a saját álláspontomat is. Véleményem szerint a Kúria 2/2016. BJE határozatát támadó, részletezett kezdeményezések valamennyi kritikája helytálló volt, hiszen a BJE által rögzített minősítést sem a történeti, sem az uniókonform, sem a rendszertani, sem pedig a teleologikus értelmezés nem támasztotta alá, a minősítés ráadásul nem is jogot értelmezett, hanem a Btk. álláspontom szerint is nehezen áttekinthető, de ennek ellenére egyértelmű normaszövegével szembemelve felelősséget súlyosító normát alkotott. A mindezt megerősítő Alkotmánybírósági határozat rendelkezései közül álláspontom szerint is *problemátikus volt a BJE pro futuro hatályú megsemmisítése*, hiszen ha egyszer megállapításra került, hogy a döntés alaptörvény-ellenes, miért tette lehetővé az Alkotmánybíróság, hogy az továbbra is alkalmazásra kerülhessen, meghatározott ideig – 2017. október 31-ig – mintegy teret engedve a hatalommegosztás elve sérelmének. Az 1/2017.

---

⁹⁹⁵ Magyar Közlöny 2017. évi 187. szám

⁹⁹⁶ 1/2017. számú BJE határozat, I., IV., V. pontok

BJE sem jelentett megoldást erre a problémára, hiszen a 2/2016. BJE-t hatályon kívül helyező 1/2017. BJE csupán november 16-án került közzétételre, vagyis azt követően, hogy a 2/2016. BJE már az Alkotmánybíróság határozata értelmében sem volt alkalmazható. A pro futuro hatályú megsemmisítés tehát bizonytalanságot eredményezett abban a kérdésben, hogy a 2/2016. BJE az Alkotmánybíróság eljárására alapot adó eljárásokban, illetve ezt követően a BJE Alkotmánybíróság általi megsemmisítéséig alkalmazható volt-e.

Teljes mértékben egyetérttek a Legfőbb Ügyész azon indítványával, miszerint – figyelemmel arra, hogy a törvényszöveg helyes értelmezésének megállapítása érdekében a jogegységi döntés meghozatala továbbra is indokolt volt, – a Kúriának jogegységi eljárás keretében ki kellett volna mondania, hogy – *a 2018. január 1-jéig hatályos szabályok értelmében* – a Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősül(t) annak a cselekménye, aki a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló, tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végzett vagy végeztetett szexuális cselekményt erőszak, élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés, avagy a sértett védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználása nélkül. *Azzal nem értek egyet, hogy a Kúria álláspontja szerint ehhez nem voltak meg a megfelelő jogosítványai*, hiszen a hivatkozott minősítés megállapításával a Kúria nem gyakorolt volna jogalkotói jogosítványokat, „egyszerűen csak” jogértelmezési kérdésben döntött volna.

A korábban hivatkozott azon alkotmánybírói különvéleményben foglaltakkal sem értek egyet, amely a normavilágosság megsértésében, illetve a jogalkotói mulasztásban látta az alapvető problémát. Azt el kell ismerni, hogy a 197. § minősítési rendszere nehezen áttekinthető volt a többszöri visszautalások miatt,⁹⁹⁷ azonban a visszautalások mögötti tartalom kibontását követően egyértelműen megállapítható volt, hogy a minősített esetek a (1) bekezdéshez kapcsolódtak, így a (2) bekezdésre nem épültek minősített esetek. Az pedig, hogy a jogalkotó nem kívánt a tizenkét éven aluliakkal végzett

---

⁹⁹⁷ Ez a megállapítás a 2018. január 1-jétől hatályba lépett törvénymódosítás esetében is helytálló.

konszenzusos nemi cselekményekhez minősített eseteket kapcsolni, feltehetően – a szexuális erőszak tényállásának elfogadásakor – tudatos törvényhozói döntés volt. Függetlenül attól, hogy a jogalkotó külön nem emelte ki és nem szankcionálta súlyosabban azt az esetet, amikor a tizenkét éven aluli gyermekkel hozzátartozója vagy vele valamely függelmi viszonyban álló személy végzett szexuális cselekményt – tehát a törvényhozó nem biztosított lehetőséget a nem függelmi viszonyban és a függelmi viszonyban álló személy sérelmére történő elkövetés kapcsán a differenciálásra –, a (2) bekezdés büntetési tétele a nemzetközi követelményeknek megfelel(t).

Mindezek alapján – a 2017. évi CLXXVII. törvény 2018. január 1-jei hatálybalépéséig – a következő minősítések voltak megállapíthatóak:

Ha a tizenkét éven aluli gyermekkel egyenesági rokona létesített konszenzuális szexuális kapcsolatot, akkor a cselekmény a Btk. 197. § (2) bekezdés szerinti alapeset alapján minősült, amellyel halmazatban a vérfertőzés büntette állhatott.⁹⁹⁸ Ha a tizenkét éven aluli gyermekkel testvére konszenzuálisan közösült – ide nem értve tehát a közösülésen kívüli egyéb szexuális cselekményeket –, akkor a cselekmény szintén a Btk. 197. § (2) bekezdés szerinti alapeset körében volt értékelhető, amellyel halmazatban a vérfertőzés vétségét is meg kellett állapítani.⁹⁹⁹ Egyebekben pedig, ha a tizenkét éven aluli gyermekkel más hozzátartozója, vagy a gyermekkel függelmi viszonyban álló más személy létesített konszenzuális szexuális kapcsolatot, akkor a cselekmény a Btk. 197. § (2) bekezdése szerinti alapeset körében volt értékelendő, minősített eset nem valósult meg.¹⁰⁰⁰ Attól függetlenül, hogy ez utóbbi esetben nem beszélhettünk minősített esetről vagy halmazatról, a büntetéskiszabás körében lehetőség volt értékelni a hozzátartozói, függelmi viszonyban való elkövetést, így a jogalkalmazó kifejezésre juttathatta a nem hozzátartozói vagy függelmi

---

⁹⁹⁸ Btk. 199. § (1) bekezdés

⁹⁹⁹ Btk. 199. § (2) bekezdés

¹⁰⁰⁰ Ugyancsak a Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősült az elkövetők cselekménye, ha a tizenkét éven aluli személlyel, egymás tevékenységéről tudva, többen végeztek konszenzuális szexuális cselekményt. Az elkövetők itt nem önálló tettesek, hanem társtettesek voltak. Lásd részletesebben: SZOMORA 2016, 351. o.

viszonyban elkövetés és a hozzátartozói, illetve egyéb függelmi viszonyban történő elkövetés közötti különbséget, vagyis differenciálhatott.

Minősített eset valósult meg – mely minősített eset nem a (2), hanem az (1) bekezdéshez kapcsolódott –, ha a hozzátartozó, vagy a gyermek nevelését, felügyeletét stb. ellátó személy a tizenkét éven aluli gyermeket erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kényszerítette szexuális cselekményre. Ez esetben az elkövető cselekménye a Btk. 197. § (1) bekezdésének a) pontjába ütközött és figyelemmel a (3) bekezdés b) pontjára, a (4) bekezdés a) pontjának II. fordulata szerint súlyosabban minősült. Ha a tizenkét éven aluli gyermek ténylegesen védekezésre képtelen vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotban volt és vele hozzátartozója, vagy nevelését stb. ellátó személy végzett szexuális cselekményt, akkor az elkövető cselekménye a Btk. 197. § (1) bekezdés b) pontjába ütközött és a (3) bekezdés b) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés a) pontjának II. fordulata szerint súlyosabban minősült.¹⁰⁰¹

V.6.6.8. *De lege lata, de lege ferenda*

Mindezen előzmények után – feltehetőleg azt az álláspontot képviselve, miszerint jogalkotói mulasztás következménye volt az, hogy a jogalkotó a szexuális erőszak Btk. 197. § (2) bekezdésében foglalt bűncselekményéhez nem kapcsolt minősített eseteket – az Országgyűlés a törvénymódosítás mellett döntött, és 2017. december 11-én kihirdette a tizenkettedik életévüket be nem töltött gyermekek sérelmére elkövetett szexuális erőszakkal szembeni fokozottabb büntetőjogi védelemről szóló 2017. évi CLXXVII. törvényt, amelynek értelmében:

A Btk. 197. § (4) bekezdés a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő,)

„a) aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

aa) az (1) bekezdésben meghatározott módon,

ab) a (3) bekezdés b) pontjában meghatározott sértett sérelmére, vagy

---

¹⁰⁰¹ Lásd részletesebben: SZOMORA 2016, 351-352. o.

ac) a (3) bekezdés c) pontjában meghatározott módon követi el, vagy”

(2) A Btk. 197. §-a a következő (4a) bekezdéssel egészül ki:

„(4a) A büntetés öt évtől húsz évig terjedő szabadságvesztés, ha a (4) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott bűncselekmény a (4) bekezdés a) pont ab) vagy ac) alpontja szerint is minősül.”

A hatályos szabályozás értelmében tehát már a Btk. 197. § (2) bekezdésére is épülnek minősített esetek, vagyis 2018. január 1-jétől öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett az elkövető cselekménye, ha

- a tizenkét éven aluli gyermekkel erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel végeznek szexuális cselekményt, vagy ha a tizenkét éven aluli gyermek védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használják fel,¹⁰⁰²
- az elkövető a tizenkét éven aluli sértettel szemben erőszakot vagy minősített fenyegetést ugyan nem alkalmazott, azonban az elkövető a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el a szexuális cselekményt,¹⁰⁰³
- a gyermekkel azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva többen végeznek konszenzusos szexuális cselekményt.¹⁰⁰⁴

Abban az esetben pedig, ha az erőszakkal vagy minősített fenyegetéssel szexuális cselekményre kényszerített tizenkét éven aluli passzív alany az elkövető hozzátartozója vagy nevelése, felügyelete stb. alatt áll, vagy azonos alkalommal egymás cselekményéről tudva többen végeznek ezen passzív alannal szexuális cselekményt, a büntetési tétel öt évtől húsz évig terjedő szabadságvesztés. Ugyanez a helyzet áll fenn akkor is, ha az elkövető a tizenkét éven aluli passzív alany védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát használja fel szexuális cselekményre, amennyiben az elkövető a passzív alany hozzátartozója vagy nevelésére stb. köteles személy, vagy ha a többes elkövetés

---

¹⁰⁰² Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont aa) pont

¹⁰⁰³ Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont ab) pont

¹⁰⁰⁴ Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont ac) pont

esete áll fenn.¹⁰⁰⁵ A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetés minősítési rendszere lényegi tartalmát tekintve nem változott.¹⁰⁰⁶

A minősítési kérdések kapcsán fontosnak tartok bemutatni és elemezni egy Miskolci Törvényszéken feldolgozott jogesetet, amely a tizenkét éven aluli sértett sérelmére erőszakkal elkövetett szexuális cselekménykénti minősítés, illetve a tizenkét éven aluli sértett tényleges védekezésre képtelen állapota felhasználásával elkövetett szexuális cselekménykénti minősítés dilemmáit veti fel.

A vonatkozó jogeset tényállása szerint a vádlott bement abba a lakásba, ahol rajta kívül a sértett nagybátyja és annak felesége, valamint a tizenegy hónapos sértett tartózkodtak. A kiskorú sértett a konyhában egy babakocsiban pihent. Amikor a vádlott rövid időre egyedül maradt a gyermekkel, az ülő helyzetbe állított babakocsi jobb oldalához állt, elővette nemi szervét és megpróbálta betenni a sértett szájába. Mivel elsőre ez nem sikerült a vádlott tovább próbálkozott mindaddig, amíg sikerrel nem járt. Ez körülbelül egy-két percig tartott, ugyanis addig nyomkodta nemi szervét a kisfiú ajkaihoz, míg az annak szájüregébe nem hatolt. A sértett nagybátyjának felesége a konyhaajtóból látta a vádlott cselekményét, azonban annyira megijedt, hogy nem mert szólni, hanem kiabált a vádlottnak, hogy vigye oda hozzá a gyermeket. A vádlott ekkor felhagyott a cselekményével.

Az ügyészség a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő és büntetendő tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére erőszakkal elkövetett szexuális erőszak büntette miatt emelt vádat. *[2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer.]* Az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét az ügyészi vádiratban foglaltakkal egybecsengően állapította meg.¹⁰⁰⁷ *A jogeset*

---

¹⁰⁰⁵ Btk. 197. § (4a) bekezdés

¹⁰⁰⁶ Btk. 197. § (4) bekezdés b) pont

¹⁰⁰⁷ Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont I. fordulat (4) bekezdés a) pont I. fordulat [Miskolci Törvényszéken feldolgozott jogeset]

kapcsán érdemes kitérni arra, hogy a vádlott azon cselekménye, hogy nemi szervét addig nyomkodta a tizenegy hónapos kisfiú ajkaihoz, míg az annak szájüregébe nem hatolt minősülhet-e erőszakkal elkövetett szexuális erőszaknak, vagyis történt-e erőszak alkalmazása a vádlott részéről? Az elsőfokon eljáró bíróság álláspontja szerint igen. A bíróság álláspontja alátámasztása érdekében hivatkozott a Kúria elnökhelyettese, dr. Kónya István által szerkesztett Kommentárra és az adott szövegrészt kimunkáló dr. Márki Zoltán kúriai tanácselnöknek a Btk. 197. § (1) és (2) bekezdéseit illető megjegyzéseire,¹⁰⁰⁸ továbbá hangsúlyozta azt, hogy az erőszak a kényszer testi megnyilvánulása, más szóval fizikai kényszer. Az erőszak fizikai erő kifejtésével történő ráhatást, támadást jelent. Lehet lenyűgöző erejű, akaratot megbénító – vis absoluta – és lehet akaratot hajlító – vis compulsiva –. A bíróság utalt arra is, hogy a sértett életkorát és személyi tulajdonságait figyelembe véve adott esetben kisebb mérvű fizikai kényszer is alkalmas lehet a törvényi tényállásban meghatározott erőszak megállapítására.¹⁰⁰⁹ A bíróság hivatkozott arra is, hogy a szóban forgó törvényhely (4) bekezdés a) pontjának I. fordulata szerinti minősített esethez már az is elegendő volna, ha az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bűncselekményt tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el. [2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer.]¹⁰¹⁰ A bíróság álláspontja szerint a vádlott azzal, hogy a tizenegy hónapos, életkorából adódóan teljességgel kiszolgáltatott gyermekkorú sértett szájába nyomta nemi szervét, „a kisdéd számára kivehető, lenyűgöző erejűnek tekintendő erőszakkal” olyan súlyosan szeméremszérintő cselekmény elkövetésére kényszerítette a gyermeket, amely egyértelműen nemi vágya felkeltésére, fenntartására irányult és kielégülésének elmaradása is csak megzavarásának volt betudható. Az elsőfokú bíróság tehát a vádlott bűnösségét a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjának I. fordulatába ütköző, de a (4) bekezdés a) pontjának I. fordulata

---

¹⁰⁰⁸ MÁRKI 2013, 687. o.

¹⁰⁰⁹ BJD 8191.

¹⁰¹⁰ A bíróság ezen megállapítása azonban a fentiekben rögzítettek értelmében nem helytálló.

szerint minősülő és büntetendő *tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére erőszakkal elkövetett szexuális erőszak büntetőjében* állapította meg. [2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer.]

A bíróság megállapította azt is, hogy a Btk. 197. § (3) bekezdés b) pontjának III. fordulata szerinti *felügyelet* a vádlott terhére nem volt megállapítható ugyanis a gyermek felügyeletét ellátó, a sértettet a vádlottal egy szobában hagyó nagybáty a vádlott irányában ilyen kérést maga nem fogalmazott meg és a gyermekkorú sértett édesanyja vagy más felmenője sem bízta rá a gyermeket korábban.

A vádlott és védője fellebbezése nyomán eljáró ítélőtábla a vádlott cselekményét a Btk. 197. § (2) bekezdés szerint minősítette. Az ítélőtábla nem osztotta ugyanis a törvényszék azon álláspontját, hogy a vádlott cselekményét erőszak alkalmazásával követte el. Csatlakozva az ítélőtábla minősítéséhez az kétségtelen, hogy a sértett a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét nem töltötte be, erőszak alatt pedig az emberi testre irányuló külső fizikai ráhatást értjük, amely kizárja, hogy a sértett az akaratának megfelelő magatartást tanúsítson. A vádlotti cselekvőség jelen történeti tényállás esetében azonban „csupán” a szexuális cselekmény volt, melyen túl további fizikai ráhatást – akár a gyermek fejének, kezeinek lefogását, akár a testének magához szorítását – a sértettre nem gyakorolt, így a szexuális cselekmény véghezvitele érdekében erőszakot a sértett speciális életkorát is szem előtt tartva nem alkalmazott. A vádlott cselekményének helyes minősítése így a Btk. 197. § (2) bekezdése volt,¹⁰¹¹ mely a szexuális erőszak büntette alapesetének tekintendő.

Kiemelendő, hogy sem a törvényszék, sem az ítélőtábla nem utalt a sértett védekezésre képességének, illetve képtelenségének kérdéskörére, álláspontom szerint azonban hangsúlyozandó, hogy a tizenegy hónapos, babakocsiban fekvő gyermek a nemi cselekmény elől fizikai úton nem tud

---

¹⁰¹¹ A 2018. január 1-jét megelőző minősítési rendszer.

kitérni, tehát életkorából fakadóan ténylegesen védekezésre képtelen. A 2018. január 1-jét megelőzően hatályos minősítési rendszer értelmében a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont első fordulata a szoros értelemben vett szexuális erőszakot minősítette súlyosabban, míg a második fordulat a Btk. 197. § (3) bekezdésére hivatkozott vissza, amely a Btk. 197. § (1) bekezdés a) és b) pontjára egyaránt visszautalt, ellenben a Btk. 197. § (2) bekezdésére nem épült. Ez azt jelentette, hogy többek általi elkövetés esetén, illetve ha a tizenkét év alatti sértett a tettes hozzátartozója volt, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt állt, akkor vizsgálni kellett azt, hogy a sértett – akár életkorából fakadóan – ténylegesen védekezésre képtelen-e, ilyen esetben ugyanis minősített eset valósult meg. Ugyanez volt a minősítés akkor is, ha egy alvó, ájult, vagy akár a tettes által elkábított tizenkét éven aluli sértettről volt szó. Ugyanakkor a védekezésre képes sértett beleegyezésével folytatott szexuális cselekmények a minősített eset hatókörén kívül estek,¹⁰¹² továbbá azon szexuális cselekmények is kívül estek a minősített esetek körén, amelyeket tizenkettedik életévét be nem töltött, életkorából fakadóan ténylegesen védekezésre képtelen – például a szexuális cselekmény elől kitérni fizikailag nem képes csecsemő – sértett sérelmére követett el olyan személy, aki nem volt a tizenkét éven aluli gyermek hozzátartozója, vagy a sértett nem állt a nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt, illetve ezzel összefüggésben nem állt fenn a többes elkövetés esete sem.

A részletezett jogeset keretében tehát helyes volt az ítéletábra minősítése, hiszen erőszakkal elkövetésről nem beszélhetünk, a tizenkét éven aluli, életkorából fakadóan ténylegesen védekezésre képtelen sértettel végzett szexuális cselekmény a Btk. 197. § (2) bekezdése szerinti esetet alapozta meg, tekintettel arra, hogy a fentiekben rögzítettek szerint ez kívül esett a minősített esetek hatókörén.

---

¹⁰¹² HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 197. §-ához

*A vádlott cselekménye a hatályos minősítési rendszer értelmében azonban már nem a Btk. 197. § (2) bekezdés szerinti alapesetnek, hanem a 197. § (4) bekezdés a) pont aa) pontja szerinti minősített esetnek minősülne.*¹⁰¹³

Ennek indoka az, hogy a (4) bekezdés a) pont aa) pontja a korábbi szabályozással ellentétben generálisan a 197. § (1) bekezdésére utal vissza, vagyis a hatályos minősítési rendszer értelmében súlyosabban minősül és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett az elkövető cselekménye akkor is, ha a passzív alany tizenkét éven aluli és életkoránál fogva ténylegesen védekezésre képtelen – mint a részletezett jogesetben a tizenegy hónapos csecsemő –, vagy ha a tizenkét éven aluli sértett akaratnyilvánításra képtelen, függetlenül a közte és az elkövető között fennálló hozzátartozói vagy egyéb befolyási kapcsolattól, illetve a többes elkövetés esetének fennállásától.

A 2018. január 1-jén hatályba lépő törvénymódosításnak köszönhetően tehát az Alkotmánybíróság és a Kúria által hivatkozott, illetve a fentiekben részletezett, korábban félig-meddig „lefedetlen” esetkör is szabályozásra került, fenntartva azt a büntetőjogi hagyományt, hogy a tizenkét éven aluli gyermekek konszenzuális nemi cselekményei is szexuális erőszaknak minősülnek. *Véleményem szerint az már más kérdés, hogy a törvénymódosítás sem orvosolta azt a problémát, hogy a minősített esetek rendszere meglehetősen bonyolult, nehezen áttekinthető.*

Figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak (2) bekezdésének, valamint a szexuális visszaélésnek¹⁰¹⁴ a jogi tárgya azonos – vagyis a gyermekek zavartalan szexuális fejlődése –, valamint – szemben a szexuális kényszerítés, illetve a szexuális erőszak tényállásával – mindkettő tényállás nélkülözi a kényszerjelemből, csatlakozva a szakirodalom több képviselője¹⁰¹⁵ által is

---

¹⁰¹³ Lásd még ehhez: SZOMORA 2019, 451-452. o.

¹⁰¹⁴ Btk. 198. §

¹⁰¹⁵ HOLLÁN 1998, 19. o., NAGY – SZOMORA 2004b, 24. o., SZOMORA álláspontja szerint a gyermekek és a felnőttek sérelmére kényszerrel, vagy anélkül elkövetett szexuális bűncselekmények szétválasztása mint „kodifikációs praktikum” amellet, hogy egyszerűbbé, illetve áttekinthetőbbé tenné a szabályozást, a „jogtárgyi profiltisztítás” elméleti követelményének is eleget tenne. Lásd ehhez: SZOMORA 2013b, 657. o.

javasolt megoldáshoz, véleményem szerint is helyesebb megoldás lett volna/lenne, ha a jogalkotó a 197. § (2) bekezdését beemelte volna/beemelné a szexuális visszaélés bűncselekményének keretei közé, ott pedig a hozzátartozói, illetve egyéb függelmi viszony keretében történő elkövetést ehhez minősített esetként kapcsolta volna. Így a tizenkét éven aluliak sérelmére történő elkövetés a 198. § (3) bekezdésben – a „szexuális erőszakot követ el az is” fordulat kivételével – a hatályos szabályozás szerinti szöveggel és büntetési tétellel kerülhetne megfogalmazásra, amelyhez az első két alapesethez hasonlóan a (4) bekezdésben kapcsolódhatna a hozzátartozói, illetve egyéb függelmi viszonyban történő elkövetés, valamint a többes elkövetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetve.

V.6.7. A szexuális erőszak egyes halmazati kérdései

A szexuális erőszak látszólagos alaki halmazatban áll a személyi szabadság megsértésével, de az anyagi halmazat valóságos lehet, amennyiben a személyi szabadság megsértése a szexuális erőszaktól térben és időben elkülönül, vagyis ha az elkövető a szexuális erőszakot megelőzően fogva tartja a sértettet, illetve ha esetleg utána sem engedi el.¹⁰¹⁶ Ilyen esetben a személyi szabadság megsértése a kétszeres értékelés tilalmára tekintettel (*ne bis in idem*) nem minősülhet egyúttal aljas indokból elkövetettként.¹⁰¹⁷ A szexuális erőszak büntetett nem, de a személyi szabadság megsértését állapította meg a bíróság, amikor a vádlott a korábbi élettársát – annak lakásába erőszakkal és éjjel behatolva –, hiányos öltözetben elhurcolta, a saját lakására vitte, és ott erőszak, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása nélkül közösködött vele.¹⁰¹⁸ A könnyű testi sértés általában beleolvad a bűncselekménybe,¹⁰¹⁹ a szexuális erőszak azonban halmazatban állhat a magánlaksértéssel,¹⁰²⁰ valamint a súlyos testi sértéssel. A szexuális erőszak

---

¹⁰¹⁶ BH 2004. 448., BH 2001. 2., BH 1991. 91.

¹⁰¹⁷ BH 1991. 97.

¹⁰¹⁸ BH 1997. 108.

¹⁰¹⁹ BJD 2620.

¹⁰²⁰ BH 1981. 302.

véghezvitele érdekében megvalósított súlyos testi sértés nem értékelhető egyszersmind aljas indokból elkövetettnek.¹⁰²¹ A következő jogeset a szexuális erőszak, a személyi szabadság megsértése, a magánlaksértés és a könnyű testi sértés halmazati kérdéseit vizsgálja.

A vádlott és a sértett baráti viszonyban voltak, többször jártak egymás lakásán, de kölcsönösen nem rendelkeztek kulcsokkal.¹⁰²² A sértett többször véget akart vetni a kapcsolatnak, erre a vádlott közölte vele, hogy ebben az esetben a birtokában lévő, a sértettet intim módon ábrázoló fényképeket megmutatja az ismerőseinek. A vádlott ily módon elérte, hogy a sértett ne merje felvállalni a kapcsolat megszüntetését. Egyik nap az esti órákban a vádlott a sértett lakásán tartózkodott és féltékenységi jelenetet rendezett. A sértett a vádlottat távozásra szólította fel, melyre eleinte a vádlott is hajlott, majd meggondolta magát és kijelentette, hogy nem megy sehová. Ezt követően a felindult állapotban lévő vádlott közöselési szándékkal a sértetthez lépett, megragadta a karjait és az ágyra lökte. Kihasználva azt, hogy jóval erősebb testfelépítésű a sértettnél, leszorította a sértett karjait és lerángatta róla az alsóruházatát. A sértett védekezni próbált és kérlelte a vádlottat, hogy hagyja békén. A vádlott ennek ellenére szétfeszítette a sértett lábait, majd vele közöselni próbált, amely fizikailag nem történt meg, de a nemi szervek összeérték.¹⁰²³ Végül a vádlott lehiggadt, a sértett ismételten távozásra szólította fel a vádlottat, aki erre azt közölte, hogy nem megy innen el senki, legfeljebb hullazsákban. A sértett megpróbált kimenni a lakásból, de a vádlott a karját megragadva erőszakkal visszarántotta. Rövidesen a vádlott ismét indulatossá vált, megragadta a sértettet és az ágyra taszította, majd leszaggatta róla az alsóruházatát, de ekkor szexuális cselekményt nem végzett. Ezt követően a vádlott egy kést vett magához és öngyilkossággal

---

¹⁰²¹ BH 1991. 424., BH 1997. 319.

¹⁰²² Ez a magánlaksértés büntette megállapítása szempontjából lesz releváns.

¹⁰²³ A vádlott egyéb, itt nem részletezett szexuális cselekményekre is kényszerítette, illetve kényszeríteni akarta a sértettet.

kezdett fenyegetőzni. Ezt követően a vádlott lehiggadt, de megtagadta, hogy akár ő elmenjen, akár a sértett elhagyja a lakást. A sértett menekülni próbált, a vádlott azonban utolérte, és a száját befogva visszavonszolta a sértettet a lakásába. Kijelentette, hogy „senki nem megy sehova” majd kulcsra zárta és elreteszelte a bejárati ajtót. A sértett ismételten megkérte a vádlottat, hogy távozzon, ennek a vádlott nem tett eleget és a sértettet sem engedte elmenni. A sértett megvárta, amíg a vádlott elalszik, majd elhagyta a lakást. A sértett a bántalmazás következtében a háti gerinc területén nyomásérzékenységgel járó sérülést, a mellkas zúzódásos sérülését, valamint a bal térd felett és a jobb alkaron a könyök alatt véraláfutásos sérülést, az orr jobb oldalán, az orrcimpa felett pedig horzsolásos sérülést szenvedett el. A sérülések gyógytartama egyenként és összességében is nyolc napon belüli volt. A sértett szexuális erőszak és magánlaksértés miatt joghatályos magánindítványt terjesztett elő.

A bíróság a vádlott bűnösségét szexuális erőszak büntetében [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont I. fordulat], személyi szabadság megsértése büntetében [Btk. 194. § (1) bekezdés], valamint magánlaksértés büntetében [Btk. 221. § (2) bekezdés a) pont] mondta ki.¹⁰²⁴ A bíróság ítélete indokolása során hivatkozott arra, hogy a vádlott azáltal, hogy a sértettet *erőszak alkalmazásával arra akarta kényszeríteni, hogy vele közösjön, a sértettet levetkőztette, ruházatát letépte és nemi szervét a sértett nemi szervéhez érintette* a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjának I. fordulatába ütköző szexuális erőszak büntetét megvalósította. Az ügyészség a vádlottal szemben a szexuális erőszak büntetének a minősített esete miatt emelt vádat, miszerint a vádlott az egyéb módon hatalma, vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követte el a bűncselekményt. A bíróság azonban megállapította, hogy a sértett és a vádlott között élettársi kapcsolat nem volt, egymástól egzisztenciálisan, anyagilag függetlenek voltak. A sértett a vádlott által készített kompromittáló fotók miatt sem állt a vádlott befolyása alatt, időközben

---

¹⁰²⁴ Ózdi Járásbíróság 3.B.369/2017/23. szám

ugyanis szakítottak, később kibékültek. A minősítő körülmény akkor állt volna fenn a bíróság álláspontja szerint, ha a vádlott a kompromittáló felvételekkel való fenyegetéssel a sértettet megfosztotta volna a kapcsolat fenntartására vagy megszüntetésére vonatkozó döntési szabadságától. A vádlott a kapcsolat fenntartása érdekében öngyilkossággal fenyegetőzött és a képek nyilvánosságra hozatalát is kilátásba helyezte, a sértett azonban ennek ellenére időlegesen megszakította vele a kapcsolatot, és azt a saját akaratából kezdte újra a későbbiek során. Mindezekre tekintettel a szexuális erőszak büntetének minősített esete nem volt megállapítható.

A vádlott a tényállásban írt azon cselekményével, hogy *a sértettet majd tizenkét órán keresztül nem engedte ki a lakásából, amikor pedig a sértettnek sikerült onnét kiszökni, erőszakkal visszarángatta, az ajtót kulcsra zárta és ezáltal a sértettet a mozgási, helyváltoztatási szabadságától megfosztotta, a Btk. 194. § (1) bekezdésébe ütköző személyi szabadság megsértésének büntetést valósította meg.* Figyelemmel arra, hogy ezen cselekmény elkövetésére az este, illetve éjszaka folyamán megszakítás nélkül került sor, a sértett személyi szabadságában folyamatosan, megszakítás nélkül korlátozva volt, a cselekmény törvényi egységet képez, ezért a bíróság a folytatólágosságra való utalást mellőzte. A vádlott azon cselekményével, hogy *a sértett tulajdonát képező lakásból az éjjeli órákban a sértett felszólítása ellenére nem ment el, a Btk. 221. § (2) bekezdésének a) pontjába ütköző magánlaksértés büntetést is megvalósította.*

A sértett sérülései nyolc napon belül gyógyulóak voltak, így *a könnyű testi sértés vétsége beleolvadt a szexuális erőszak büntetébe.*

A szexuális erőszak halmazata a szexuális kényszerítéssel csupán látszólagos, tekintettel arra, hogy a konzumpció és a specialitás elve alapján az előbbit állapítjuk meg. A szexuális visszaéléssel azonban valódi halmazat jöhet létre, amennyiben az elkövető a sértett tizenkettedik életévének betöltése előtt és után

is végez szexuális cselekményt a sértettel.¹⁰²⁵ A szakirodalomban ezzel ellentétes állásponttal is találkozhatunk. NAGY megközelítése szerint az argumentum a maiore ad minus elvére figyelemmel téves és aggályos az a bírói gyakorlat,¹⁰²⁶ amely a passzív alany tizenkettedik éve előtt kezdődő, majd a tizenkettedik évének betöltése után is folytatott nemi kapcsolat esetén a (folytatólagos) szexuális erőszak és a (folytatólagos) szexuális visszaélés között halmazatot állapít meg. Álláspontja szerint ilyen esetben csak a szexuális erőszakot lehet megállapítani.¹⁰²⁷

Figyelemmel arra, hogy a hozzátartozó sérelmére történő elkövetést a törvény a szexuális erőszak minősített eseteként rendeli büntetni,¹⁰²⁸ a szexuális erőszak büntetével bűnhalmazatban a vérfertőzés nem állhat.¹⁰²⁹ Így álláspontom szerint helytelen az a szakirodalmi álláspont, miszerint a vérfertőzés halmazatban áll a szexuális erőszak büntetével, ha az elkövető leánytestvérevel erőszakkal végez szexuális cselekményt.¹⁰³⁰

V.7. Két „érdekes” elhatárolási eset

V.7.1. Eredménytelen rábírással elkövetett szexuális visszaélés [Btk. 198. § (2) bekezdés] – szexuális kényszerítés kísérlete [Btk. 196. §]

Az irányadó tényállás szerint a vádlott éjszaka felébresztette a felügyelete alatt álló, külön helyiségben alvó unokahúgát, a tizenkettedik életévét betöltött kiskorú sértettet és megkérte, hogy csókolja meg. A sértett közölte vele, hogy hagyja békén. A vádlott erre a sértett jobb combjának belső oldalát simogatni kezdte, mire a sértett eltolta magától a vádlott kezét. A vádlott ezután megfogta a sértett állát, és megpróbálta a sértett száját a saját szájához húzni, a sértett

---

¹⁰²⁵ BH 1983. 1.

¹⁰²⁶ Lásd ehhez: BH 1983. 1., illetve a természet elleni fajtalanság 2002-ben hatályon kívül helyezett tényállása kapcsán: BH 2000. 477.

¹⁰²⁷ NAGY F. 2010, 72. o.

¹⁰²⁸ Btk. 197. § (3) bekezdés b) pont

¹⁰²⁹ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 197. §-ához, MÁRKI 2013, 707. o., SZOMORA 2019, 452. o.

¹⁰³⁰ Lásd ehhez: GÁL 2014a, 132. o., JACSÓ 2013, 183. o., SINKU 2012, 205. o., a régi Btk. kapcsán: BH 1991. 1.

azonban ellökte magától a vádlottat. A vádlott mindeközben folyamatosan kérlelte a sértettet, hogy csókolja meg. A vádlott csak akkor hagyott fel a cselekményével, amikor a sértett megfenyegette, hogy szólni fog a nagybátyjának, amennyiben nem fejezi be a zaklatását. A vádlott másnap közölte a sértettel, hogy az éjszaka azért közeledett hozzá szexuálisan, mivel nagyon szépnek találja. *A bíróság a vádlott bűnösségét az ügyészi vádiratban foglaltakkal egyezően a Btk. 198. § (2) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés b) pontja szerint minősülő felügyelete alatt álló személy sérelmére eredménytelen rábírással elkövetett szexuális visszaélés büntetében állapította meg.*¹⁰³¹

Ahogy a jogesetből is kitűnik a szexuális visszaélés (2) bekezdésének második fordulója esetében a tettes komoly, befolyásolásra alkalmas ráhatást gyakorol a passzív alanyra annak érdekében, hogy vele vagy mással szexuális cselekményt végezzen, de ezen rábírás eredménytelen marad. Az elkövető folyamatosan kérlelte a sértettet, hogy csókolja meg, megsimogatta a sértett combját, és állát megfogva megpróbálta megcsókolni. Amikor a sértett a vádlott közeledését erélyesebben hártotta el a vádlott felhagyott a cselekményével, így cselekvősege az eredménytelen rábírással elkövetett szexuális visszaélés büntetést valósította meg.

*Véleményem szerint a bíróság minősítése helyes, azonban visszautalva a dolgozatban korábban részletezett, a BH 2018. 240. alapjául szolgáló tényállásra,*¹⁰³² felmerülhet az eredménytelen rábírással elkövetett szexuális visszaélés és a szexuális kényszerítés minősített esete [Btk. 196. § (3) bekezdés] kísérlete elhatárolásának kérdése.

Összevetve a két jogesetet, azok számos hasonlóságot mutatnak. A vádlott mindkét jogesetben csókot kért a sértettől, illetve megpróbálta megcsókolni a sértettet úgy, hogy állát/tarkóját megfogta. Mindkét vádlottnak egyértelműen szexuális cselekményre irányult a szándéka – a fent ismertetett jogesetben [1. számú jogeset] a vádlott maga vallotta be, hogy szexuálisan akart közeledni a sértetthez, míg a BH 2018. 240. alapjául szolgáló jogesetben [2. számú jogeset]

---

¹⁰³¹ Egri Járási és Nyomozó Ügyészség B.3760/2015/13-I. szám, Egri Járásbíróság 15.B.93/2017/7. szám

¹⁰³² Lásd ehhez: V.4.3.2. fejezet 2.) pont

abból, hogy a vádlott belenyúlt a sértett nadrágjába erre egyértelmű következtetés vonható le. Az 1. számú jogesetben azonban a sértett azon cselekvőségére, hogy a vádlottat magától eltolta és megfenyegette, hogy szól a nagybátyjának, ha nem hagyja békén, a vádlott felhagyott tolakodó, komoly, befolyásolásra alkalmas ráhatást gyakorló, azonban az erőszakos magatartás, erőszak vagy fenyegetés szintjét el nem érő cselekményével, így különös tekintettel a sértett életkorára eredménytelen rábírással elkövetett szexuális visszaélés a helyes minősítés.¹⁰³³ A 2. számú jogesetben ellenben a vádlott a nagykorú sértett tiltakozása ellenére is folyamatosan követte a tőle hátráló sértettet, megfogta a mellét, majd a sértett nadrágjába is belenyúlt, vagyis a magatartása a szexuális kényszerítés tényállásának keretei közé lépett.

V.7.2. Fenyegetéssel elkövetett szexuális kényszerítés [Btk. 196. §] vagy erőszakkal, illetve kvalifikált fenyegetéssel elkövetett szexuális erőszak [Btk. 197. § (1) bekezdés a) pont] – erőszakkal vagy fenyegetéssel elkövetett kerítés [Btk. 200. § (4) bekezdés c) pont]

A következő jogesetben a vádlott és társai ellen szexuális kényszerítés büntette miatt indult büntetőeljárás. A vádirati tényállás szerint a 2000. május 13. napján született sértett 2013 nyarán ismerkedett meg a vádlottal, köztük kapcsolat alakult ki. 2013 szeptemberében megbeszélték, hogy meglátogatják a vádlott rokonait. A rokoni házból a vádlott az este folyamán elment, majd találkozott D. F-el, akinek az este folyamán jelezte, hogy „*Van eladó nyuszija*”, ezzel pedig

---

¹⁰³³ Lásd még ehhez: A Tapolcai Járásbíróság a 2017. május 10-én meghozott ítéletével szintén *eredménytelen rábírással elkövetett szexuális visszaélés büntetében* mondta ki bűnösnek a 73 éves vádlottat. A jogeset tényállása szerint a vádlott – aki a sértett családjának ismerőse volt – megtudta, hogy a sértett szülei nincsenek otthon, ezért átment a tizenhárom éves sértetthez. A vádlott a házban *a sértetthez lépett, két kézzel átölelte és simogatni kezdte a vállától a fenekéig, valamint a mellén. A sértett próbálta eltaszítani magát a vádlottól, ám a vádlott őt a tarkójánál fogva magához húzta, miközben tovább simogatta a testét. Ezután megpróbálta megcsókolni a sértettet*, aki ez ellen fogai összeszorításával védekezett. Végül a sértett sikerrel eltolta magától a vádlottat és felszólította a ház elhagyására. A vádlott végül elhagyta a házat. Az ítéletet az ügyész tudomásul vette, míg a vádlott és védője a kiszabott büntetés enyhítéséért fellebbezett. Lásd ehhez: Veszprémi Törvényszék – Elsőfokú ítélet szexuális visszaélés büntette miatt indult büntetőügyben.

arra utalt, hogy van olyan nő ismerőse, aki bizonyos ellenszolgáltatás fejében szexuális szolgáltatást nyújtana. A vádlott, a gyermekkorú sértett és D.F. találkoztak P.P-vel és P.D-vel, majd együtt elmentek P.P. házába abból a célból, hogy ott a három, a sértett számára ismeretlen férfi közösüljön a gyermekkorúval. A házban a sértett négy szemközti beszélgetés során jelezte a vádlottnak, hogy ezt nem akarja, ekkor azonban a vádlott a derekát megfogta és fenyegető hangon azt mondta neki, hogy ha nem fekszik le a férfiakkal, akkor „olyan állást kap, hogy összeesik”. A sértett a bántalmazástól való félelmében ebbe beleegyezett, majd egy zárt szobában egymás után közösült a három addig ismeretlen férfival. A vádlott eközben a várakozó férfiakkal beszélgetett és arra akarta rávenni őket, hogy fizessenek a szexuális szolgáltatásért, végül azonban nem tudtak megegyezni, pénz átadására így nem került sor.

Az ügyészség a fenti tényállás alapján a vádlottat a Btk. 200. § (1) bekezdésébe ütköző és figyelemmel a (4) bekezdés a) és c) pontjára az (5) bekezdés szerint minősülő tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére fenyegetéssel elkövetett kerítés büntetével vádolta meg.¹⁰³⁴

A lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen az ítéleti tényállásban már az szerepelt, hogy a terhelt rábeszélte a sértettet arra, hogy létesítsen szexuális kapcsolatot az ismerőseivel, mert ebben az esetben pénzhez fognak jutni, továbbá a vádlott tagadta, hogy tudott volna arról, hogy a sértett még csak tizenhárom éves. A sértett szerint a vádlott ismerősei vele nem erőszakoskodtak, azonban a vádlott őt kényszerítette arra, hogy az ismerőseivel közösüljön, azt nem önszántából tette, továbbá hallotta, hogy az alkalmi partnerek közül valamelyik azt mondta, hogy a vádlott ezért pénzt fog kapni tőlük. Azt is állította, hogy a vádlott tisztában volt az ő életkorával. Később a sértett ennek ellentmondó vallomásokot tett.

A bíróság a vádlott bűnösségét – a vádiratban foglaltaktól eltérően – I rendbeli, a Btk. 200. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő

---

¹⁰³⁴ Egri Járási Ügyészség B.3985/2013/9-II. szám

*tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett kerítés büntetőjében mondta ki.*¹⁰³⁵

A bíróság döntése indokolása során hivatkozott arra, hogy a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a bíróság azt nem látta kétséget kizáró módon bizonyítottanak, hogy a vádlott a sértettet fenyegetéssel bírta rá a barátaival történő szexuális aktusok véghezvitelére.¹⁰³⁶ Az sem volt megállapítható, hogy a vádlott tudott arról, hogy a sértett még csak tizenhárom éves, ellenben az megállapítható volt, hogy a sértettet még erős smink viselése esetén sem lehetett tizenhat-tizenhét évesnél többnek nézni, így azt a vádlottnak tudnia kellett, hogy a sértett a tizennyolcadik életévét még nem töltötte be. A bíróság döntése indokolása során hivatkozott arra is, hogy a kerítés bűncselekményének megállapíthatóságához szükséges haszonszerzési célzatnak a cselekmény elkövetésekor kell fennállnia, és nem utólagosan kell kialakulnia az elkövetőben, ugyanakkor az állandó bírói gyakorlat értelmében a bűncselekmény megvalósul abban az esetben is, ha a vagyoni előny ugyan be lett ígérve az elkövető részére, azonban ahhoz bármilyen okból nem jutott hozzá. Jelen esetben a tanúvallomások alapján az volt megállapítható, hogy a vádlott azért beszélte rá a sértettet a férfiakkal való közösülésre, hogy ők ezért anyagi ellenszolgáltatást teljesítsenek a vádlott részére.

A bíróság minősítésével teljes mértékben egyetértve ki kell térni arra, hogy amennyiben bizonyítást nyert volna az ügyészi vádiratban rögzített azon vádlotti cselekvőség, miszerint miután a gyermekkorú sértett négyszemközti beszélgetés során jelezte a vádlottnak, hogy nem akar szexuális cselekményt végezni az idegen férfiakkal, ekkor azonban a vádlott a sértett derekát megfogta és fenyegető hangon azt mondta a sértettnek, hogy ha nem fekszik le a férfiakkal, akkor „olyan állast kap, hogy összeesik” és a sértett a bántalmazástól való félelmében egyezett bele az idegen férfiakkal való szexuális cselekmény végzésébe, akkor álláspontom szerint a cselekmény helyes minősítése a

---

¹⁰³⁵ Egri Járásbíróság 23.B.94/2014/52. szám. A másodfokú bíróság [Egri Törvényszék Bf.251/2015/5. szám] ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, ez azonban a minősítés kérdését nem érintette.

¹⁰³⁶ A sértett erre utaló kijelentései hitelességét cáfolták a tanúvallomások, illetve a pszichológus szakértő megállapításai.

vádiratban foglaltakkal szemben szexuális erőszak büntette lett volna. Ugyanis a Btk. 200. § (4) bekezdés c) pontban körülírt elkövetési módok kapcsán az erőszak és a fenyegetés a kerítés esetében kizárólag a megszerzésre, azaz a harmadik személy és a passzív alany közötti kapcsolat létrehozására irányul. Ilyen eset áll fenn például, ha a tettes erőszakkal belöki a sértettet a szobába, ahol a harmadik személy várja, vagy a sértettet a lakásba erőszakkal bezárja. Amennyiben az elkövető ezen elkövetési módokat a szexuális cselekmény végrehajtása érdekében fejt ki, akkor nem kerítést, hanem az elkövetés konkrét módjától függően szexuális kényszerítést¹⁰³⁷ vagy szexuális erőszakot¹⁰³⁸ kell megállapítani.¹⁰³⁹ A bizonyítást nem nyert vádlotti fenyegetés a passzív alany testi épsége ellen irányult, illetve közvetlen volt – „*olyan állast kapsz, hogy összeesel!*” – és közvetlenül a szexuális cselekményre – „*ha nem fekszik le a férfiakkal*” – irányult. Így az ügyészi vádiratban szereplő tényállás esetén – a szexuális cselekményre kvalifikált fenyegetéssel történő kényszerítés okán – szexuális erőszak lett volna a helyes minősítés.¹⁰⁴⁰ Figyelemmel arra, hogy a vádlott ismerősei erről nem tudtak és semmiféle kényszert nem alkalmaztak a passzív alannal szemben, az ő esetükben nem beszélhetünk szexuális erőszakról.

---

¹⁰³⁷ Btk. 196. §

¹⁰³⁸ Btk. 197. §

¹⁰³⁹ HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013, a Btk. 200. §-ához, SZOMORA 2013a, 418. o., SZOMORA 2019, 459. o., JACSÓ 2013, 189-190. o., lényegében így SINKU is. Ha az erőszak, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazására azért került sor, hogy a passzív alany más részére váljon hozzáférhetővé, de a szexuális cselekmények végrehajtását e módok már nem segítik elő, kerítést kell megállapítani. Ha azonban az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazására a szexuális cselekmény végrehajtása érdekében kerül sor, az elkövető a szexuális erőszak társtettese lesz. SINKU 2012, 208. o. Az EBH 2016. B. 7. értelmében a kerítés bűncselekménye valósul meg, ha a passzív alannak a szexuális cselekményre megszerzése minősített fenyegetésnek nem értékelhető fenyegetéssel történik. MÁRKI nem tér ki ezen elhatárolási kérdésre. MÁRKI 2013, 726-727. o. Lásd még: 7/2016. számú büntető elvi határozat.

¹⁰⁴⁰ Mellyel halmazatban álláspontom szerint a kerítés (2) fordulata állhat. Btk. 200. § (2) bekezdés: Kerítést követ el, és az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt prostitúcióra felajánl vagy felhív.

V.8. Részösszegzés

A dolgozat jelen fejezetében vizsgálódásom tárgyát a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények hatályos magyar szabályozása képezte. Ennek keretében elemeztem a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak tényállásának közös elemeit, gyakorlati eseteket feldolgozva vizsgáltam azt, hogy hogyan határolható el egymástól a szeméremsértő és a súlyosan szeméremsértő vádlotti cselekvőség.

A szexuális kényszerítés tényállása elemzése keretében hangsúlyosan foglalkoztam a beleegyezés, a kényszerítés és az elkövetési módok kérdéskörével, a bíróságokon végzett kutatómunkám eredményeképpen pedig jogesetekkel, jogalkalmazói érvelésekkel támasztottam alá az egyes kérdések kapcsán kialakult álláspontomat. Az elkövetési módok értelmezése és a bírói gyakorlat elemzése során azon megállapításokra jutottam, hogy a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények hatályos magyar szabályozása keretében a szexuális kényszerítés legáldefiníciója ugyan nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi dokumentumokban foglalt azon követelménynek, hogy az államok kifejezetten a beleegyezés hiányára alapítsák a büntetőjogi felelősséget, azonban a szexuális kényszerítés tényállásának kényszerítés fogalmára alapított szabályozása alkalmas a „non-consensual” típusú szexuális cselekmények szankcionálására. *A szexuális kényszerítés alsó határaként definiáltam* valamennyi olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatást, amelynek következménye az, hogy a passzív alany az eredeti akaratától eltérő magatartást tanúsít azzal, hogy szexuális cselekményt végez vagy azt eltűri, vagyis a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre. Megállapítottam azt is, hogy a kényszerítés fogalmának ekképpen való értelmezése nem idegen a kényszerítést mint elkövetési magatartást elkövetési módok nélkül tartalmazó tényállásoktól, továbbá, hogy jogbiztonsági, alkotmányossági aggályokról – azon az alapon, hogy a jogalkotó nem határozta meg egyértelműen az elkövetési módok körét –

nem beszélhetünk. *A szexuális kényszerítés felső határa* kérdésének elemzése során pedig azt állapítottam meg, hogy erőszak – vis absoluta, vis compulsiva esetén egyaránt – és kvalifikált fenyegetés esetén szexuális erőszak a helyes minősítés, míg élet vagy testi épség ellen irányuló, de nem közvetlen fenyegetés, valamint közvetlen, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányuló fenyegetés esetén, továbbá erőszaknak nem minősülő erőszakos magatartás tanúsítása esetén szexuális kényszerítés a helyes minősítés.

A szexuális erőszak tényállása kapcsán hangsúlyosan vizsgáltam *a sértetti komoly ellenállás követelményét*, valamint a *kísérlet-befejezettség kérdéskörét*. Ennek során azt állapítottam meg, hogy a sértetti komoly ellenállásnak a szexuális erőszak tényállása kapcsán megjelenő tételét rugalmasan, áldozatorientált módon értelmezi a bírói gyakorlat, az eset körülményeire tekintettel a védekezés csekély foka, adott esetben teljes hiánya is megalapozza a szexuális erőszakként minősítést, valamint, hogy a szexuális erőszak – illetve a szexuális kényszerítés – esetében ahhoz, hogy befejezett bűncselekményről beszéljünk, a nemi szerv megérintésén túl további szexuális cselekmény éppúgy nem szükséges, mint a büntetőjogi vagy hétköznapi értelemben vett közösülés. Ez szintén áldozatorientált megközelítést mutat. *A többes elkövetés* – mint minősített eset – kapcsán azt állapítottam meg, hogy a hatályos Btk. már nem feltétlenül a szexuális cselekmény többek általi végzéséhez köti a minősített eset megvalósulását, így a minősített eset akkor is megvalósulhat, ha a sértett(ek)et több elkövető kényszeríti arra, hogy egyetlen másik személlyel végezzen(ek) szexuális cselekményt.

Végezetül *a tizenkét éven aluliak sérelmére elkövetés szabályozása* kapcsán áttekintettem a korábbi minősítési rendszerhez kapcsolódó problémákat, illetve a hatályos szabályozást, valamint egy gyakorlati eseten keresztül vizsgáltam, hogy milyen minősítési dilemmák merülhetnek fel az életkoránál fogva ténylegesen védekezésre képtelen állapotban lévő gyermekek sérelmére történő elkövetés esetén.

VI. KÖVETKEZTETÉSEK, ZÁRÓ GONDOLATOK

Kutatási eredményeim a disszertáció fejezeteihez igazodva a következőképpen összegezhetőek:

III. fejezet – A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának történeti fejlődése

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénynek a nemi deliktumokra vonatkozó, Csemegi Kódextől átvett terminológiája és szabályozási struktúrája az új kriminálpolitikai kihívások, illetve a nemzetközi követelményeknek való megfelelés miatt nem volt már fenntartható.

IV. fejezet – A beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények szankcionálása szempontjából releváns nemzetközi elvárások

Az Isztambuli Egyezmény a nemi erőszak definícióját a beleegyezés hiányára alapozza és felhívja az államokat arra, hogy biztosítsák valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény kriminalizálását.¹⁰⁴¹ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2002)5 számú „A nők erőszakkal szembeni védelméről” című Ajánlása is a „no means no” alapelvet hirdeti és a büntetőjog terén a tagállamok feladatai közé sorolja a beleegyezését nem adó személlyel szemben elkövetett szexuális cselekmények büntetendővé nyilvánítását még akkor is, ha a passzív alany nem adta jelét ellenállásnak.

A szexuális önrendelkezés fokozott védelme több szabályozási modell alapján is megvalósítható.

- *A büntetendő cselekmények pozitív szabályozásának modellje* értelmében valamennyi olyan cselekményt tételesen meghatároz a

---

¹⁰⁴¹ BĽUŠ 2018

pozitív jog, amelyek esetében a nemzeti jog szerint hiányzik a passzív alany szexuális cselekményhez való szabad hozzájárulása.

- *A valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálásának szabályozási modellje* szerint egy olyan alaptényállás büntető törvénykönyvbe iktatása kompatibilis leginkább az Isztambuli Egyezményel, amely valamennyi beleegyezés nélküli szexuális cselekmény szankcionálására alkalmas.¹⁰⁴² Ez utóbbi modell esetében a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása szintén több szabályozási modellre épülhet:

- *a „Yes means yes” alapelv* lényege, hogy ha az egyik fél nem egyezett bele kifejezetten a szexuális cselekménybe, akkor ez megalapozhatja a másik fél büntetőjogi felelősségét;

- *a „No means no” alapelv* értelmében a büntetőjogi felelősséget az alapozza meg, ha a passzív alany egyértelműen kifejezi a szexuális cselekménnyel szembeni ellentétes akaratát.¹⁰⁴³

A hivatkozott szabályozási modelleket görcső alá véve megállapítható, hogy valamennyi modellnek vannak előnyei, de vannak jogdogmatikai és jogtechnikai problémái egyaránt.

Csak néhány olyan európai ország van, – mégpedig az Egyesült Királyság (Anglia, Wales, Skócia, Észak-Írország) Írország, Belgium, Ciprus, Luxemburg, Izland, Németország és Svédország –, ahol a szexuális erőszak legáldéfiníciója kifejezetten a beleegyezés hiányára, a passzív alany akaratára épít.¹⁰⁴⁴ Ez azonban nem jelenti szükségszerűen azt is, hogy más államok nem szankcionálják a passzív alany beleegyezését nélkülöző, azonban az erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kikényszerített szexuális erőszak szintjét el nem érő nemi cselekményeket.

---

¹⁰⁴² EISELE 2017, 961. o., 956. o.

¹⁰⁴³ HÖRNLE 2015, 7. o., 2017b, 1049. o.

¹⁰⁴⁴ BŁUŚ 2018

V. fejezet – A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények hatályos szabályozása Magyarországon

A szexuális önrendelkezés az egyén arra irányuló szabadsága, hogy szabadon dönthet arról, hogy hol, mikor, kivel és milyen szexuális cselekményt akar végezni.¹⁰⁴⁵

A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy megsértésének súlyossága, mint szankcionálási szempont alapján a következő kategorizálást indokolt tenni:

1. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*legenyhébb formája*” a szeméremsértés tényállása.
2. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*súlyosabb alakzata*” a szexuális kényszerítés tényállása.
3. A szexuális önrendelkezés, mint jogi tárgy sérelmének büntetőjog által szankcionált „*legsúlyosabb alakzata*” a szexuális erőszak tényállása.

Az 1. tézist illetően: Az Isztambuli Egyezmény 40. cikke értelmében *szexuális zaklatásnak minősül* a nem kívánt, szexuális természetű szóbeli, nem szóbeli vagy fizikai cselekmény, amelynek célja vagy hatása egy személy méltóságának megsértése. A hatályos magyar szabályozás a szeméremsértés tényállásával,¹⁰⁴⁶ különösen annak (3) bekezdésével biztosítja a fizikai jellegű, szexuális töltetű, a passzív alany emberi méltóságát sértő cselekmények szankcionálását, úgy mint a sértett testének, valamely testrészének a sértett akarata ellenére történő megfogását, ide nem értve a sértett nemi szervének megfogását. A magyar jogban korábban ezek a magatartások becsületsértésként voltak értékelhetőek, azonban tekintettel arra, hogy ezek inkább a sértett nemi önrendelkezési jogát sértik, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények között való elhelyezésük indokolt. Ez a szabályozási megoldás biztosítja a specifikus jogtárgysérelem minősítésbeli kifejeződését, a maximálisan két évig terjedő

---

¹⁰⁴⁵ FISCHER 2017b, 1180. o., BT-Drs. 18/1969, 2. o.

¹⁰⁴⁶ Btk. 205. §

szabadságvesztéssel fenyegetés, valamint az alakzat szubszidiárius jellege pedig arányosnak tekinthető a fejezeten belül.¹⁰⁴⁷

Amennyiben a szemérem sértés tényállását a nemzetközi követelmények szempontjából vesszük górcső alá megállapítható, hogy az nem meríti ki teljes egészében az Isztambuli Egyezményben szexuális zaklatásként meghatározott magatartások körét – mivel az kizárólag a fizikai cselekménnyel való megvalósítás eseteiben alkalmazható¹⁰⁴⁸ –, ez azonban nem jelenti azt, hogy a szemérem sértés tényállása ne felelne meg a nemzetközi sztenderdeknek. A Magyarországon ratifikálásra nem került Isztambuli Egyezmény ugyanis egyrészt nem követeli meg azt, hogy az államok a 40. cikkben körülírt magatartásokat szexuális bűncselekményként rendeljék büntetni, másrészt azt sem írja elő, hogy az ultima ratio jelleggel alkalmazandó büntetőjog eszköztárával lépjenek fel a szexuális zaklatásnak minősülő magatartásokkal szemben. A fentiek mellett hangsúlyozandó az is, hogy a szemérem sértés mindazon elkövetési magatartások szankcionálására alkalmas, amelyek az emberi méltóságot sértik, függetlenül attól, hogy azt szexuális célzattal vagy ennek hiányában követik el. Ez szintén a nemzetközi sztenderdeknek való megfelelést és a passzív alanyok fokozott védelmét biztosítja.

A 2. tézist illetően: A szexuális erőszak és a szexuális kényszerítés tényállásának a szexuális cselekmény, míg a szemérem sértés tényállásának a szemérem sértő cselekmény a központi eleme. A szemérem sértő cselekmény két lényeges ismérvben különbözik a szexuális cselekménytől: egyrészt – ahogyan az már a fentiekben is rögzítésre került – abban, hogy a szemérem sértő cselekménynek nem eleme a szexuális motiváltság, másrészt pedig abban, hogy a szemérem sértő jelleg nem súlyos.¹⁰⁴⁹ A kutatásaim során azt tapasztaltam, hogy a joggyakorlatban nem mindig egyértelmű, hogy az adott magatartás súlyosan szemérem sértőnek minősül-e vagy „csupán” szemérem sértőnek, azonban a gyakorlati esetek feldolgozása alapján meghatározhatóak a szemérem sértés (3)

---

¹⁰⁴⁷ SZOMORA 2013b, 652. o.

¹⁰⁴⁸ GILÁNYI 2017, 202-203. o.

¹⁰⁴⁹ SZOMORA 2013b, 651. o., Egri Törvényszék 2.Bf.1/2018/5. szám 8. o.

bekezdésének¹⁰⁵⁰ tipikus elkövetési magatartásai. Ezek: a sértettnek az akarata ellenére történő simogatása, ölelgetése, puszilgatása, megcsókolása, ideértve az elkövető nyelvének a sértett szájába való átdugását, a sértett nyakát övező bőrfelület szívása, a sértett fenekének, mellének megfogása, a sértett lába közé nyúlás, a sértett szeméremdombjának megsimogatása – ide nem értve a nemi szerv megfogását –, a sértetthez simulás és a szexuális aktust utánzó mozdulatok végzése a sértetten. Ezzel szemben súlyosan szeméremszérintő cselekménynek minősül a sértett nemi szervének a megfogása, a sértett nemi szervébe belenyúlás – akkor is, ha az ruhán vagy fehérneműn keresztül történik –, a vádlott nemi szervének a sértett nemi szervéhez vagy fenekéhez érintése és a sértett nemi szervének puszilgatása.

A 3. tézist illetően: A szakirodalomban kétféle álláspont alakult ki abban a kérdésben, hogy hogyan kell értelmezni a kényszerítés, az erőszak, illetve a fenyegetés egymással való viszonyát.¹⁰⁵¹ Az első megközelítés szerint a kényszerítés összefoglaló fogalomként az erőszak és fenyegetés alkalmazását, mint eszközcselekményt fedti le.¹⁰⁵² A másik – többek által is képviselt – álláspont szerint a kényszerítésnek mint elkövetési magatartásnak az erőszak és a fenyegetés a két elkövetési módja.¹⁰⁵³ Emellett több szerző is utal arra, hogy a kényszerítésnek tipikus, de nem kizárólagos elkövetési módjai az erőszak és a fenyegetés.¹⁰⁵⁴

Több szerzőnél megjelenő tétel, hogy a „kényszerítés a sértett komoly ellenállásának a leküzdésére alkalmas olyan tevékenység, amelynek eredményeként a sértett képtelen valódi akaratának megfelelő magatartás tanúsítására.”¹⁰⁵⁵ Egy másik megközelítés szerint a kényszerítés valamely idegen akarat érvényesülését jelenti [...], tulajdonképpen a kényszerítő és a

---

¹⁰⁵⁰ Btk. 205. § (3) bekezdés

¹⁰⁵¹ Lásd ehhez: GILÁNYI 2015, 122. o.

¹⁰⁵² MÁRKI 2013, 692. o.

¹⁰⁵³ GÁL 2014a, 120. o., SINKU 2012, 196. o., SZOMORA 2013a, 407. o.

¹⁰⁵⁴ DEÁK 2017, 131. o., JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 218. o.

¹⁰⁵⁵ JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 218. o., MÁRKI 2013, 688. o., SINKU 2012, 192. o.

kényszerített közötti viszony, amelynek lényege, hogy a kényszerített olyan magatartást tanúsít, amely a kényszerítő személy akaratának felel meg.¹⁰⁵⁶

A bírói gyakorlat szerint „(...) leszögezhető, hogy a kényszerítés lényege, hogy a sértettnek nem áll szándékában szexuális cselekmény végzése, de az elkövető saját akaratát érvényesíti (...)”¹⁰⁵⁷ „(...) a kényszerítésnek pedig a következménye az, hogy a sértett által tanúsított magatartást nem a saját akarata határozta meg, illetve a tanúsított magatartás ugyan saját akaratán alapult, de azt az akaratelhatározást a kényszerítő (vádolt) magatartása határozta meg.”¹⁰⁵⁸

A Btk. Különös Részében szabályozott azon bűncselekmények, melyek esetében az elkövetési magatartás a kényszerítés, három nagy csoportba sorolhatóak:¹⁰⁵⁹

- a) Az egyik csoportba azok a bűncselekmények tartoznak, amelyeknél a kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint az élet és testi épség elleni közvetlen fenyegetés. Ilyen bűncselekmény például a szexuális erőszak [Btk. 197. §].
- b) A következő csoportba azon tényállások sorolhatóak, amelyeknél a kényszerítés elkövetési módja az erőszak, valamint a fenyegetés. Ilyen bűncselekmény például a kényszerítés [Btk. 195. §].
- c) A harmadik csoportba pedig azon bűncselekmények tartoznak, amelyeknél az elkövetési magatartásként meghatározott kényszerítéshez a jogalkotó nem kapcsol elkövetési módot. Ilyen bűncselekmény például a szexuális kényszerítés [Btk. 196. §].

Fentiek alapján megállapítható, hogy a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények hatályos magyar szabályozása keretében a szexuális kényszerítés legáldefiníciója nem felel meg maradéktalanul a nemzetközi

---

¹⁰⁵⁶ BALOGH – TÓTH 2010a

¹⁰⁵⁷ Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete 19. o.

¹⁰⁵⁸ Ózdi Járásbíróság B.369/2017. szám

¹⁰⁵⁹ Lásd ehhez részletesebben: GILÁNYI 2015, 127-131. o., NAGY A. 2017a, 69. o.

dokumentumokban foglalt azon követelménynek, hogy az államok kifejezetten a beleegyezés hiányára alapítsák a büntetőjogi felelősséget, a tényállás elkövetési magatartásként ugyanis a szexuális cselekményre *kényszerítést*, és nem a passzív alany „*beleegyezése nélkül*” vagy „*akarata ellenére*” elkövetést határozza meg.

A 4. tézist illetően: A kényszerítés fogalmának használata nem vet fel problémát a nemzetközi követelményeknek való megfelelés kérdésén, tekintettel egyrészt arra, hogy az Isztambuli Egyezmény Értelmező Jelentése is felhívja a figyelmet arra, hogy az egyes jogszabályi rendelkezéseket – mint a kényszerítés, erőszak, fenyegetés és más megfogalmazások – úgy kell értelmezni, hogy azok alkalmasak legyenek a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálására, függetlenül azok konkrét jogi terminológiájától,¹⁰⁶⁰ másrészt pedig arra, hogy a konszenzus hiányában megvalósuló szexuális cselekmények esetén a kényszerítés – mint a beleegyezés hiánya – egyértelműen jelen van.

Az 5. tézist illetően: A szexuális kényszerítés „*alsó határának*” megállapítása során iránymutatást ad a Btk. miniszteri indokolása és a bírósági gyakorlat.

- A Btk. miniszteri indoklása szerint a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltérésére való kényszerítés lényegében felölel minden olyan magatartást, amikor a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével, nem szabadon lesz hajlandó a szexuális cselekményre.¹⁰⁶¹

- A kutatásaim során feldolgozott jogesetek a fenti megközelítést támasztják alá: A bíróság szexuális kényszerítés büntetében állapította meg az elkövető büntetőjogi felelősségét akkor, amikor a sértett lényegében csak egy „hátra forduló mozdulattal” fejezte ki az elkövetővel ellentétes akaratát;¹⁰⁶² amikor a sértett csak azért tűrte el az agresszív vádlott – apja – szexuális közeledését, mert a vádlott emiatt engedékenyebb volt vele, mint

---

¹⁰⁶⁰ Explanatory Report 191. pont

¹⁰⁶¹ A 2012. évi C. törvény Indokolása a 196. §-hoz.

¹⁰⁶² Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám, Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám

testvéreivel;¹⁰⁶³ illetve, amikor a vádlott szexuális közeledésével szemben ugyan a három sértett közül csak egy lépett fel határozottan, a másik két sértett pedig kevésbé határozottan juttatta kifejezésre a vádlottéval ellentétes akaratát szóban, illetőleg ráutaló magatartással, azonban a vádlott a másik kettő sértett vonatkozásában sem tapasztalhatott beleegyezést.¹⁰⁶⁴

Fentiek alapján megadható a kényszerítés mint elkövetési magatartás – eszközcselekmény – definíciója. *Eszerint a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán a kényszerítés felőlel minden olyan magatartást, amelynek hatására a passzív alany nem önkéntes beleegyezésével lesz hajlandó a szexuális cselekményre, hanem valamely olyan külső – a sértetti akaratot meg nem engedhető módon hajlító – ráhatás eredményeképpen, melynek következménye az, hogy a passzív alany az eredeti akaratától eltérő magatartást tanúsít azzal, hogy szexuális cselekményt végez vagy azt eltűri.* Ezt mindig az adott ügy konkrét körülményei alapján kell megítélni.

A 6. és 7. tézist illetően: A szexuális kényszerítés tényállása esetében az elkövetési mód, módok kérdése problematikus, a szakirodalom álláspontja megosztott abban a tekintetben, hogy maga a törvényi tényállás egyáltalán tartalmaz-e elkövetési módokat, ha pedig nem, melyek a szexuális kényszerítés implicite elkövetési módjai. A probléma meglétét mutatja, hogy ugyanazon szerző egyazon művében is eltérő megközelítések olvashatóak.¹⁰⁶⁵ A dolgozatban bemutattam a divergáló szakirodalmi álláspontokat, azokat táblázatos formában összegeztem. Valamennyi megközelítési mód kifejtése után rögzítettem, hogy melyek lehetnek az adott megközelítési mód kritikus pontjai és a bíróságokon végzett kutatásaim alapján jogesetekkel alátámasztva – az esetleges gyakorlati ellenpéldákra is kitérve – saját álláspontomat is ismertettem. Ennek lényege a következők szerint foglalható össze:

A kényszerítés bűncselekménye ugyan a szexuális kényszerítés generális tényállásának tekinthető, azonban a szexuális kényszerítés tényállása keretében

---

¹⁰⁶³ Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám, Egri Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám

¹⁰⁶⁴ Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám

¹⁰⁶⁵ Lásd ehhez: MÁRKI 2013, 682-683. o.

meghatározott kényszerítés tartalmilag nem azonosítható a kényszerítés bűncselekményével, és a szexuális kényszerítés törvényi tényállása – szemben a kényszerítés tényállásával – nem tartalmaz explicit elkövetési módot.¹⁰⁶⁶

Az elkövetési módok körének meghatározásánál figyelembe kell venni azt, hogy a szexuális erőszak tényállása értékel elkövetési módokat, ezek között pedig szerepel az erőszak és a kvalifikált fenyegetés. Ebből az a következtetés vonható le, hogy mivel az erőszak, illetve a minősített fenyegetés egy súlyosabb bűncselekmény, vagyis a szexuális erőszak tényállásának elkövetési módjai között szerepel, erőszak – legyen szó akár vis absolutáról, akár vis compulsiváról –, illetve kvalifikált fenyegetés megvalósulása esetén minden esetben szexuális erőszak a helyes minősítés.¹⁰⁶⁷

A szexuális erőszak tényállása alapján a contrario az a következtetés vonható le, hogy a szexuális kényszerítés elkövetési módja az egyszerű fenyegetés. Több általam feldolgozott bírósági ítélet kifejezetten rögzíti, hogy a szexuális kényszerítés tipikus elkövetési módja az egyszerű fenyegetés, mégpedig a munkahely azonnali elvesztésével, esetleg kompromittáló felvétel internetes felületen azonnali közzétételével fenyegetés. Tekintettel azonban arra, hogy a fenyegetés nem a tényállásban meghatározott, hanem csak implicit elkövetési mód, a fenyegetés törvényi fogalma helyett a fenyegetés itt hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet keltsen.¹⁰⁶⁸ A fenyegetés e tágabb értelmezése összhangban van azon nemzetközi dokumentumokkal, amelyek pusztán a beleegyezés hiányára alapítják a büntetőjogi felelősséget. Emellett, figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak tényállása megvalósulásához szükséges fenyegetésnek kettő konjunktív feltétele van, ha e két feltétel közül valamelyik hiányzik, akkor

---

¹⁰⁶⁶ Így: BH 2018. 240. [24], SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 128-131. o., GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 119. o. *Ellentétes álláspontot* fogalmaz meg: SINKU 2012, 193. o.

¹⁰⁶⁷ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 131. o., JACSÓ 2020, 218-219. o., *részben*: MÁRKI 2013, 682-683. o., BENEDEK 2017. *Ezzel szemben* GÁL és SINKU álláspontja szerint vis compulsivával is megvalósulhat a szexuális kényszerítés. GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 119. o., SINKU 2012, 193. o.

¹⁰⁶⁸ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2013b, 653. o., SZOMORA 2019, 444. o., BENEDEK 2017, Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. számú ítélete. *Ezzel ellentétes álláspont* jelenik meg: BH 2019. 96., JACSÓ 2020, 2019. o.

szintén szexuális kényszerítés a helyes minősítés. Ennek alapján szexuális kényszerítés valósul meg, amennyiben a fenyegetés élet vagy testi épség ellen irányul, de nem közvetlen vagy közvetlen a fenyegetés, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányul.¹⁰⁶⁹

Az erőszak kivételével a fenyegetés mellett azonban egyéb elkövetési mód is szóba jöhet,¹⁰⁷⁰ ugyanis a jogalkotó a „kényszerítés” fogalmát használja, amely a fenyegetésnél mindenképpen többet jelent, így ide tartozhat például az erőszaknak nem minősülő erőszakos magatartás tanúsításával való elkövetés,¹⁰⁷¹ amennyiben az elkövető ezen magatartása a passzív alany vonatkozásában egyfajta kényszerhelyzetet, a szexuális cselekmény elkövetését elősegítő, kiszolgáltatott helyzetet eredményez. Az erőszakos magatartás joggyakorlat által kimunkált átfogó fogalma azonban nem alkalmazható teljeskörűen a szexuális kényszerítés tényállásával kapcsolatban: *az erőszakos magatartás fogalma a szexuális kényszerítés tényállása keretében megszorítóan értelmezendő, kizárólag a sértett testének egyszerű megérintésével járó, támadó jellegű, testi sértés okozására nem alkalmas fizikai ráhatásokat, illetve azon magatartásokat foglalhatja magában, amelyek – testi sértés okozására való alkalmasság nélkül – az érintettet mozgásában korlátozzák, tolakodó, akadályozó módon zaklatják.* A sértett teste ellen irányuló, támadó jellegű, tényleges fizikai erő kifejtéssel járó magatartások – mint a rángatás, ütlegelés, arculütés – nem értékelhetőek a szexuális kényszerítés tényállásának keretei között.

Összegezve a felső határ kérdését: erőszak – vis absoluta, vis compulsiva esetén egyaránt – és kvalifikált fenyegetés esetén szexuális erőszak a helyes minősítés, míg élet vagy testi épség ellen irányuló, de nem közvetlen fenyegetés, valamint közvetlen, azonban nem élet vagy testi épség ellen irányuló fenyegetés esetén szexuális kényszerítés a helyes minősítés.

---

¹⁰⁶⁹ Így: SZOMORA 2013a, 404. o., SZOMORA 2019, 444. o., DEÁK 2017, 132. o., MÁRKI 2013, 683. o. Ezzel szemben GÁL álláspontra az, hogy a fenyegetés nem irányulhat élet vagy testi épség ellen. GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 119. o.

¹⁰⁷⁰ Így: GÁL 2013, 12. o., GÁL 2014a, 120. o., JACSÓ 2013, 171. o., JACSÓ 2020, 219. o., lényegében így: DEÁK 2017, 131. o., MÁRKI 2013, 682. o., NAGY A. 2017a, 71. o.

¹⁰⁷¹ Így: BH 2018. 240. [28], lényegében így: JACSÓ 2020, 2019-220. o. Ezzel szemben: SZOMORA 2019, 445. o.

A 8. tézist illetően: A magyar bírói gyakorlat a szexuális erőszak megvalósulásához szükséges sértetti komoly ellenállás követelményét – leszámítva néhány eseti döntést¹⁰⁷² – „rugalmasan” értelmezi, és a joggyakorlatban a sértetti komoly ellenállás követelményének „relativizálásáról” beszélhetünk, amely lényegében súlytalanná teszi a sértetti ellenállás központinak titulált szerepét.¹⁰⁷³ A sértetti komoly ellenállás mint központi tétel ellenére a következő tételek biztosítják a sértetti komoly ellenállás követelményének „relativizálását” a joggyakorlatban:

1. Egyrészt nem elvárt a végsőig való védekezés,¹⁰⁷⁴ a bűncselekmény adott esetben akkor is megvalósulhat, ha a passzív alany „csak” túri a cselekményt az erőszak hatására.¹⁰⁷⁵
2. Másrészt az ellenállás komolyságának megállapítását nem zárja ki, ha a sértett azért nem védekezik, vagy azért hagy fel a védekezéssel, mert helyzetét reménytelennek látja.¹⁰⁷⁶
3. Harmadrészt csekély mértékű fizikai erőszak által is megvalósulhat a kényszerítés,¹⁰⁷⁷ a kiskorú sértett felügyelet alatt állásából fakadó függősége miatt pedig az erőszak, fenyegetés kisebb foka is tényállásszerű lehet.¹⁰⁷⁸
4. A fent meghatározott tételek mellett a sértetti komoly ellenállás követelményének joggyakorlati relativizálását mutatja az is, hogy a szexuális erőszak bűncselekménye esetében a tényállásszerű erőszak megvalósulásához a vis absoluta mellett a vis compulsiva, tehát az akaratot hajlító erőszak is elégséges.¹⁰⁷⁹ A szexuális erőszak esetén a szexuális cselekmény – mint célcselekmény – eszközcselekményeként megfogalmazott erőszak „általában valamely komoly ellenállás leküzdésére szolgáló fizikai kényszer, de nem

---

¹⁰⁷² Lásd például: BJD 3074. számú határozat: „az erőszak egyébként sem volt olyan mérvű, amely a terhelt cselekvési szabadságának teljes kizárására irányult volna, [...] amelyet a bírói gyakorlat az erőszakos nemi közönsüléshez megkíván.”

¹⁰⁷³ SZOMORA 2008b, 28-32. o. Lásd ehhez: BJD 3076., BH 1997. 568., EBH 2004. 1105.

¹⁰⁷⁴ BH 2007. 107., BH 2011. 30., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61]

¹⁰⁷⁵ BH 2011. 30.

¹⁰⁷⁶ BJD 1251., BH 1997. 568., BH 2007.107., BH 2013. 295., BH 2014. 6., BH 2014. 201. [61], Kúria Bfv.28/2014/6. Büntetőügyben hozott határozat, Fővárosi Ítéltábla Bf.294/2008/8. Büntetőügyben hozott határozat, JACSÓ 2013, 175. o., JACSÓ 2020, 225. o.

¹⁰⁷⁷ BJD 8191.

¹⁰⁷⁸ BH 2014. 201. Lásd még ehhez: BÉRCES 2017, 52. o.

¹⁰⁷⁹ SZOMORA 2008b, 29. o., SZOMORA 2013a, 407.o., DEÁK 2017, 77. o.

feltétlenül jelent leküzdhetetlen erőt (vis absoluta), hanem elegendő a sértett életkorát, a személyi adottságait tekintve a viszonylag kisebb mérvű olyan fizikai ráhatás is, amely alkalmas lehet a sértett ellenállásának a leküzdésére.”¹⁰⁸⁰

A 9. tézist illetően: A szakirodalom képviselői jellemzően egyetértenek abban, hogy az új Btk. alapján a szexuális erőszak bűncselekményének három alapesete van, mégpedig: 1) az erőszakkal vagy „kvalifikált” fenyegetéssel elkövetett (szoros értelemben vett) szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja; 2) a védekezésre, akaratnyilvánításra képtelen passzív alanyok sérelmére megvalósuló szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (1) bekezdés b) pontja; és 3) a tizenkét éven aluli gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális erőszak, vagyis a Btk. 197. § (2) bekezdése. A 197. § (2) bekezdés tehát szintén alapeset.¹⁰⁸¹ Ennek indoka, hogy figyelemmel arra, hogy a minősített esetet a jogalkotó az alapesetből emeli ki, annak a dogmatika rendszere szerint maradéktalanul bele kell illeszkednie az alapesetbe, a minősített eset ugyanis az alapesethez képest olyan többletkörülményeket tartalmaz, amelyek a cselekmény társadalomra veszélyességét fokozzák és ennek okán a büntetés mértékét növelik.¹⁰⁸² A (2) bekezdés viszont nem illeszkedik az (1) bekezdésbe,¹⁰⁸³ mivel a passzív alany és az elkövetési magatartás, vagyis a bűncselekmény tárgya és meghatározó tárgyi eleme egyaránt eltérő.¹⁰⁸⁴

A tizenkettedik életévüket be nem töltött gyermekek sérelmére elkövetett szexuális erőszakkal szembeni fokozottabb büntetőjogi védelemről szóló 2017. évi CLXXVII. törvény által bevezetett törvénymódosításig a szakirodalom és a joggyakorlat is megosztott volt azon kérdés megítélésében, hogy a 197. § (2) bekezdésére épülnek-e minősített esetek. A tényállás helyes nyelvtani

---

¹⁰⁸⁰ BH 1997. 568.

¹⁰⁸¹ Lásd ehhez: GÁL 2013, 17-18. o., GÁL 2014a, 125. o., JACSÓ 2013, 174. o., JACSÓ 2020, 224. o., MÁRKI 2013, 688. o., SINKU 2012, 198. o., SZOMORA 2013a, 409. o., SZOMORA 2016, 350-351. o., SZOMORA 2013b, 654. o.

¹⁰⁸² BALOGH Á. 2017, 283. o.

¹⁰⁸³ SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére II. 1) és SZOMORA: „Amicus Curiae” – Dr. Sulyok Tamás az Alkotmánybíróság elnöke részére. 3. o.

¹⁰⁸⁴ MÁRKI 2013, 688. o.

értelmezése alapján azonban leszögezhető, hogy a Btk. 197. §-ának 2018. január 1-jét megelőző minősítési rendszere értelmében a Btk. 197. § (4) bekezdés a) pont első fordulata a szoros értelemben vett szexuális erőszakot minősítette súlyosabban, míg a második fordulat a Btk. 197. § (3) bekezdésére hivatkozott vissza, amely a Btk. 197. § (1) bekezdés a) és b) pontjára egyaránt visszautalt, ellenben a Btk. 197. § (2) bekezdésére nem épült. A hatályos szabályozás értelmében már egyértelműek a minősítési kérdések, a tizenkét éven aluliak sérelmére elkövetett szexuális erőszak minősített eseteit a 197. § (4) bekezdés a) pont aa)-ac) pontjai és (4a) bekezdés akképpen határozzák meg, hogy mind a tizenkét éven aluli passzív alany védekezésre-, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával történő elkövetés, mind a hozzátartozói vagy függelmi viszonyban való elkövetés, mind pedig a többek általi elkövetés minősített esetet valósít meg akkor is, ha a szexuális cselekmény konszenzusos volt.

A 10. tézist illetően: A 2018. január 1-jén hatályba lépő törvénymódosítás fenntartotta azt a büntetőjogi hagyományt, hogy a tizenkét éven aluli gyermekek konszenzuális nemi cselekményei is szexuális erőszaknak minősülnek. Figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak (2) bekezdésének, valamint a szexuális visszaélésnek (Btk. 198. §) a jogi tárgya azonos – vagyis a gyermekek zavartalan szexuális fejlődése –, valamint – szemben a szexuális kényszerítés, illetve a szexuális erőszak tényállásával – mindkettő tényállás nélkülözi a kényszerelmet, csatlakozva a szakirodalom több képviselője¹⁰⁸⁵ által is javasolt megoldáshoz, véleményem szerint is helyesebb megoldás lett volna/lenne, ha a jogalkotó a 197. § (2) bekezdését beemelte volna/beemelné a szexuális visszaélés bűncselekményének keretei közé, ott pedig a hozzátartozói, illetve egyéb függelmi viszony keretében történő elkövetést ehhez minősített esetként kapcsolta volna/kapcsolná. Így a tizenkét éven aluliak sérelmére

---

¹⁰⁸⁵ HOLLÁN 1998, 19. o., NAGY – SZOMORA 2004b, 24. o., SZOMORA álláspontja szerint a gyermekek és a felnőttek sérelmére kényszerrel, vagy anélkül elkövetett szexuális bűncselekmények szétválasztása mint „kodifikációs praktikum” amellet, hogy egyszerűbbé, illetve áttekinthetőbbé tenné a szabályozást, a „jogtárgyi profiltisztítás” elméleti követelményének is eleget tenne. Lásd ehhez: SZOMORA 2013b, 657. o.

történő elkövetés a 198. § (3) bekezdésben – a „szexuális erőszakot követ el az is” fordulat kivételével – a hatályos szabályozás szerinti szöveggel és büntetési tétellel kerülhetne megfogalmazásra, amelyhez az első két alapesethez hasonlóan a (4) bekezdésben kapcsolódhatna a hozzátartozói, illetve egyéb függelmi viszonyban történő elkövetés, valamint a többes elkövetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetve.

A 11. tézist illetően: Az 1978. évi IV. törvény 197. § (2) bekezdés c) pontja és a 198. § (2) bekezdés c) pontja értelmében az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak bűncselekmény minősített esete – a többes elkövetés – csak akkor valósult meg, ha a sértettel azonos alkalommal, egymás cselekményéről tudva többen közöszültek, illetve fajtalankodtak, vagyis legalább két személy közöszült, illetve fajtalankodott. Egy általam feldolgozott gyakorlati esetben a másodfokú tanács megállapította, hogy a három vádlott azon cselekménye, hogy – nemi vágyuk kielégítése érdekében – kettő sértettet arra kényszerítettek, hogy egymás orális kielégítését kölcsönösen elvégezzék, a fenti jogszabályhelyek értelmében minősített esetet nem valósított meg. A tanács azonban kifejtette, hogy a hatályos Btk. már nem feltétlenül a szexuális cselekmény többek általi végzéséhez köti a minősített eset megvalósulását, így a minősített eset akkor is megvalósulhat, ha a sértettet több elkövető kényszeríti arra, hogy egyetlen másik, a szexuális cselekményre ugyancsak erőszakkal vagy kvalifikált fenyegetéssel kényszerített személlyel végezzen szexuális cselekményt.¹⁰⁸⁶

A kommentárirodalom a többes elkövetés, mint minősített eset elemzésénél azt rögzíti, hogy a minősített eset befejezettségéhez az szükséges, hogy legalább két tettes fejtse ki szexuális cselekményt; kísérletéről pedig akkor beszélhetünk, ha legalább két tettes szexuális cselekményre irányuló szándéka mellett legalább két személy meg is kezdte a kényszerítés kifejtését; ha egy tettes végez szexuális cselekményt, szintén kísérletről van szó.¹⁰⁸⁷ E helyes elemzés azonban nem zárja ki a fentiekben rögzített, többes

---

¹⁰⁸⁶ Miskolci Járásbíróság B.3033/2014. szám

¹⁰⁸⁷ Lásd ehhez: MÁRKI 2013, 702-703. o., SINKU 2012, 199. o., SZOMORA 2013a, 410. o., SZOMORA 2019, 451. o.

elkövetésként történő minősítés helyességét. A kommentárirodalom ugyanis azt az esetet vizsgálja, amikor az elkövetők szándéka az, hogy többen „személyesen” végezzenek a passzív alannal szexuális cselekményt, és e körben vizsgálja a minősített eset megvalósulásának feltételeit, illetve stádiumtani kérdéseit. A fentiekben elemzett gyakorlati eset ellenben a többes elkövetés atipikus esetének tekinthető, amikor az elkövetők két sértettet kényszerítettek arra, hogy egymással szexuális cselekményeket végezzenek, amely cselekmények a vádlottak nemi vágyának kielégítését célozták, illetve szolgálták. Figyelemmel a vádlottak e célzatára, illetve arra, hogy a hatályos törvényszöveg értelmében a többes elkövetés minősített esetének már nem tényállási eleme az, hogy az elkövetők szexuális cselekményt végezzenek a passzív alannal, a kommentárirodalom helyes álláspontja mellett a fentiekben rögzített jogeset alapján is megvalósulhat a többes elkövetés esete. Amennyiben a fenti tényállás alapján mindhárom elkövető szexuális cselekményt végzett volna a passzív alanyokkal, akkor szintén a minősített eset valósult volna meg, míg, ha csak az egyik elkövető szándéka irányult volna a szexuális cselekményre, míg a másik kettő elkövető csak a kényszerítésben akart volna részt venni annak érdekében, hogy egy társuk a szexuális cselekményt végrehajthassa, az elkövetők a bűncselekmény alapesetének társtettesei lennének. Az alapeset és minősített eset elhatárolásánál azt kell vizsgálni, hogy a tettesek közül hány tettesnek van szexuális cselekmény végzésére irányuló szándéka:¹⁰⁸⁸ ha legalább kettőnek szexuális cselekmény végzésére – vagy a fenti jogeset tükrében végeztetésére – irányuló szándéka, célzata van, a minősített eset állapítható meg.

Ki kell emelni azt is, hogy a többek általi elkövetés, mint minősített eset elkövetői nem társtettesek lesznek, hanem önálló tettesként vonhatóak felelősségre.¹⁰⁸⁹

---

¹⁰⁸⁸ Lásd ehhez részletesebben: SZOMORA 2019, 451. o.

¹⁰⁸⁹ Lásd ehhez: BH 1994. 9., BH 2000. 279., BH 2003. 271.

A 12. tézist illetően: A szexuális bűncselekmények újrakodifikálása Németországban a szabályozás terén korábban fellelhető joghézagok kiküszöbölését, a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét célozta. A német jogalkotó a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények új tényállásait az Isztambuli Egyezményben foglalt követelményekhez igazította, ennek megfelelően a szexuális támadás tényállása [deuStGB 177. § (1) bekezdés] esetében a szankcionálás fő vonatkoztatási pontjaként a *passzív alany felismerhető akarata, illetve a szexuális cselekménynek a passzív alany felismerhető akarata ellenére történő végrehajtása* került meghatározásra.

Az Isztambuli Egyezménnyel kompatibilis normaszöveg ellenére azonban tisztázatlan az, hogy hogyan kell a szexuális támadás elkövetőjének a passzív alanyt annak akarata ellenére a szexuális cselekményekre rábírnia anélkül, hogy bármilyen kényszert alkalmazna, és büntetőjogi felelősségét ne a bűncselekmény más fordulata vagy más bűncselekmény alapozná meg. Különösen azokban az esetekben vet fel érdekes kérdéseket a szexuális cselekménynek a passzív alany „*felismerhető akarata ellenére*”, *de mindennemű elkövetői kényszer nélkül történő megvalósulása*, amikor a passzív alany végez az elkövetőn nemi cselekményt.¹⁰⁹⁰

Nem tisztázott az sem, hogy mit is jelent a felismerhetőség, illetve, hogy kinek a szempontjából kell a passzív alany ellenálló akaratának felismerhetőnek lennie.

A hatályos magyar szabályozással szemben az a kritika fogalmazódik meg, miszerint a szexuális önrendelkezés fokozott védelmét szolgálni hivatott szexuális kényszerítés tényállása – ellentétben például a német szabályozással – „*az áldozat beleegyezésének hiánya helyett még mindig [...] a kényszerítés alkalmazásán alapul [...]*”,¹⁰⁹¹ így az nem szankcionál valamennyi beleegyezés nélkül megvalósuló szexuális cselekményt.

---

¹⁰⁹⁰ FISCHER 2017b, 1224-1225. o.

¹⁰⁹¹ CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról. A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó Bizottság Magyarország összevont hetedik és nyolcadik időszakos jelentésével kapcsolatban a Bizottság ötvennegyedik ülésén (2013. február 11. - március 1.) elfogadott záró észrevételek 20. pont

Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy bár a magyar szabályozás esetében nincs olyan tényállás, amely a törvényi terminológia alapján kifejezetten a passzív alany akarata ellenére vagy beleegyezése nélkül történő elkövetést szankcionálná, de hivatkozva az általam feldolgozott, az értekezésben részletezett magyar jogesetekre is, a hatályos magyar tényállás – vagyis a szexuális kényszerítés – a dolgozatban elemzett német tényállás által lefedett szabályozási körnek megfeleltethető.

A szexuális önrendelkezés fokozott védelmének biztosítása mellett a szexuális cselekményre kényszerítés fogalma – ellentétben a német szabályozással – ex lege, a törvény szövegét vizsgálva nem vet fel olyan problémákat sem, hogy hogyan is „*kell*” az elkövetőnek a passzív alanyt a szexuális cselekményre rábírnia anélkül, hogy bármilyen kényszert alkalmazna.

-0-

A doktori értekezésem megírásának célja az volt, hogy áttekintsem a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények jogtörténeti fejlődését, az e bűncselekmények törvényi szabályozásával szemben megfogalmazott nemzetközi sztenderdeket, a hatályos magyar szabályozást, a hatályos magyar szabályozás kapcsán felmerülő elméleti és joggyakorlati kérdéseket, továbbá, hogy megkíséreljek választ adni a még nyitott kérdésekre. A magyar szabályozás részletes elemzése mellett vizsgáltam néhány olyan állam törvényi rendelkezéseit is, amelyek a nemzetközi elvárásoknak megfelelően újrakodifikálták a beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények tényállásait.

Az újraszabályozott beleegyezés nélküli szexuális deliktumokkal kapcsolatos elméleti kérdések megválaszolása érdekében részletesen elemeztem a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak tényállásaira épülő, formálódó magyar bírói gyakorlatot: 2018 márciusa és 2018 decembere, valamint 2020 májusa és augusztusa között az Egri Törvényszéken, valamint a Miskolci Törvényszéken több mint 120 aktát dolgoztam fel, a dolgozat központi részét képező, a hatályos magyar szabályozást taglaló elemzéseim jelentős része

a szakirodalom és kommentáriródalom feldolgozása mellett a bíróságokon áttekintett ügyiratokon alapul. A dolgozat megírása során részletesen vizsgáltam azt is, hogy a nemzetközi dokumentumok milyen követelményeket támasztanak a beleegyezés nélküli szexuális deliktumok szankcionálása körében, a rögzített elvárások milyen kodifikációs feladatokat hárítanak a nemzeti jogalkotókra, valamint, hogy azok hogyan jelenhetnek meg a nemzeti szabályozás szintjén. Ennek vizsgálata során részletesen elemeztem a szexuális önrendelkezés fokozott védelmére hivatott, újrakodifikált német szabályozást.

Zárásképpen csupán annyit kívánok ismételtlen hangsúlyozni, hogy álláspontom szerint a hatályos magyar szabályozás és az egymásnak olykor ellentmondó, de formálódó bírói gyakorlat alkalmas a szexuális önrendelkezés nemzetközi követelményekben meghatározott fokozott védelmére.

MAGYAR NYELVŰ ÖSSZEFOGLALÓ

Dolgozatom tárgya a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi értékelésének vizsgálata. Az értekezés címeként, illetve a dolgozat témájaként választott bűncselekményi kör kapcsán különbséget teszek a tágabb és a szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények fogalma között. Olvasatomban a tágabb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális deliktumok közé tartoznak egyrészt az erőszakkal vagy a passzív alany élete vagy testi épsége elleni közvetlen fenyegetéssel kikényszerített, valamint a passzív alany védekezésre, illetve akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával megvalósított szexuális cselekmények, másrészt az e bűncselekmények körén ugyan kívül eső, a szexuális erőszak „szintjét” el nem érő, de mégsem a passzív alany önkéntes hozzájárulásával megvalósított szexuális cselekmények. A szűkebb értelemben vett beleegyezés nélküli szexuális bűncselekmények alatt csupán ez utóbbi bűncselekményi kategóriát értem.

Az értekezés megírásának a célja az volt, hogy egy – a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények büntetőjogi szankcionálásának változását bemutató – jogtörténeti áttekintést, a vonatkozó nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárások, valamint az ezen elvárásoknak megfelelő államok szabályozásának vizsgálatát követően a releváns szakirodalom feldolgozásával részletesen elemezzem a passzív alany akarata ellenére megvalósuló szexuális deliktumok – a szexuális kényszerítés¹⁰⁹² és a szexuális erőszak¹⁰⁹³ – releváns tényállási elemeit és a tényállások által felvetett jogértelmezési kérdéseket. Különösen hangsúlyosnak tartom a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények hazai bírói gyakorlatának elemzését, tekintettel egyrészt arra, hogy az elméleti kérdéseket álláspontom szerint leginkább a gyakorlati esetek feldolgozásával lehet megválaszolni, másrészt pedig arra, hogy egy, a hatályos Btk. beleegyezés nélküli szexuális cselekmények joggyakorlatát is tárgyaló értekezés a

---

¹⁰⁹² Btk. 196. §

¹⁰⁹³ Btk. 197. §

tudományos eredményeken felül a joggyakorlat számára is hasznosítható lehet.¹⁰⁹⁴ Ennek érdekében részletesen elemeztem a szexuális kényszerítés és szexuális erőszak tényállásaira épülő, formálódó bírói gyakorlatot: 2018 márciusa és 2018 decembere, valamint 2020 májusa és augusztusa között az Egri Törvényszéken, valamint a Miskolci Törvényszéken több mint 120 aktát dolgoztam fel, a dolgozat központi részét képező, a hatályos magyar szabályozást taglaló elemzéseim jelentős része a szakirodalom és kommentárirodalom feldolgozása mellett a bíróságokon áttekintett ügyiratokon alapul.

Az értekezés három szerkezeti egységre tagolódik.

Az I. szerkezeti egység (a dolgozat III. fejezete) a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának hazai jogtörténeti fejlődését, a szabályozás változásait, a hatályos szabályozás létrejöttének történeti kontextusát vázolja fel, a releváns kérdésekben kitérve arra is, hogy az egyes rendelkezések kapcsán milyen alapvető problémák indokolták azok módosítását.

Az értekezés II. szerkezeti egységében (a dolgozat IV. fejezete) vizsgálom egyrészt azt, hogy milyen nemzetközi kötelezettség áll fenn a szexuális erőszaknak ugyan még nem minősülő, de mégsem a passzív alany önkéntes hozzájárulásával megvalósuló szexuális cselekmények szankcionálása és a szexuális önrendelkezés fokozott büntetőjogi védelme tekintetében, és a vonatkozó nemzetközi instrumentumok milyen elvárásokat fogalmazznak meg a tagállamok részére. Elemzem a beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálásának kodifikációs lehetőségeit, illetve egy, a téma szempontjából releváns tanulmány alapján vizsgálom azt is, hogy mely európai államok büntető kódexei tesznek eleget a nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott elvárásoknak.

---

¹⁰⁹⁴ Ezzel összefüggésben egy 2020. január végén született másodfokú büntető határozat is megállapítja, hogy a szexuális kényszerítés tényállása kapcsán nincs kialakult joggyakorlat a kényszerítés fogalmának értelmezése tekintetében. (Egri Törvényszék 4.Bf.294/2019/18. szám 14-15. o. 2020. január 21.)

Az értekezés III. szerkezeti egységében (a dolgozat V. fejezete) a hatályos magyar szabályozásra koncentrálna részletesen foglalkozom a szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak tényállásainak dogmatikai elemzésével, az egyes releváns tényállási elemekkel és minősített esetekkel, különös tekintettel a jogi tárgy, a szexuális cselekmény és szeméremsértő cselekmény, a beleegyezés, a kényszerítés, az elkövetési módok, a sértetti komoly ellenállás és az elhatárolás fogalmi kérdéseire. Tárgyalom azt is, hogy a szexuális kényszerítés tényállása mennyiben biztosítja a „non-consensual” szexuális cselekmények szankcionálását, továbbá azt, hogy milyen joggyakorlati problémákhoz vezethet az, hogy a magyar kódex a másik beleegyezés nélküli nemi bűncselekmény, a szexuális erőszak tényállásától elkülönült § alatt szabályozza a „non-consensual” típusú szexuális cselekményeket. Figyelemmel arra, hogy a szexuális erőszak tényállása kapcsán átgondolásra került a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek sérelmére történő elkövetés szankcionálása és a minősítési rendszere is, az értekezésben külön fejezetben tárgyalom az e személyek sérelmére történő elkövetés kérdéskörét. A magyar szabályozás keretében röviden kitérek arra is, hogy a nemzetközi követelményeknek – törvényi szövegezését tekintve – megfelelő, Isztambuli Egyezmény-konform német szabályozás egyértelműbb-e, mint a hatályos magyar szabályozás szexuális kényszerítés tényállása, illetve felvethet-e értelmezési és joggyakorlati problémákat.

ENGLISH SUMMARY

The subject of my dissertation is the examination how non-consensual sexual acts are evaluated in criminal law. In the dissertation I make a distinction between the wider and the narrower notion of non-consensual sexual acts, which is the title and the subject of my dissertation. *In my opinion, the wider notion of the non-consensual criminal acts on the one hand includes* those coerced either by force or threat against the life or bodily integrity of the passive subject or by exploiting a person, who is incapable of self-defence or unable to express his will, for the purpose of sexual acts. On the other hand it also includes sexual acts which fall outside the scope of the above mentioned acts since they do not qualify as sexual violence despite the fact that they are committed without the voluntary consent of the passive subject. In my view *the latter ones constitute the narrow notion of the non-consensual sexual acts.*

The aim of writing the current dissertation was to examine and to analyse in detail the relevant elements of the statement of facts and the issues of interpretation in the relevant scientific literature of criminal acts which are conducted against the will of the passive subject, that is to say sexual exploitation¹⁰⁹⁵ and sexual violence.¹⁰⁹⁶ This aim is achieved by analysing the historic development in criminal law, the examination of the relevant international documents and the requirements laid down in them and examination of the legal frameworks of countries, where the legislation is in accordance with these requirements. In my view the analysis of the Hungarian judicial practice on the non-consensual sexual acts is of paramount importance for two reasons. I firmly believe that on the one hand theoretical questions can be best answered by analysing the judicial practice. Not only does a dissertation aimed at analysing the judicial practice related to the provisions of the *Act C of 2012 on the Criminal Code (CC)* on the non-consensual criminal acts enrich the scientific literature, but it may prove to be useful applying the law, I also

---

¹⁰⁹⁵ Act C of 2012 on the Criminal Code (hereafter: CC) Section 196

¹⁰⁹⁶ CC Section 197

believe.¹⁰⁹⁷ In order to achieve the above mentioned objectives I carried out a thorough research and analysis of the judicial practice on the crimes of sexual exploitation and sexual violence. I studied 120 cases either at the Tribunal of Eger and Miskolc between March and December 2018 and between May and August of 2020, respectively. The core of dissertation, that is to say the introduction of the current Hungarian legal framework is mainly based on the analysis of the judicial practice done during my own research. Of course relevant scientific literature and commentary literature also have been thoroughly considered.

The current thesis is divided into three structural elements.

The first structural element (Chapter III of the dissertation) provides a brief introduction on the evolution of the historic development of the regulation of non-consensual sexual offences, the changes in the regulation and the historic context of how the current regulation was shaped. In doing so – wherever I found it necessary – I briefly introduce what causes made these changes necessary.

In the second structural element (Chapter IV of the dissertation) on the one hand I examine the international obligations related to sanctioning of these crimes, which although do not qualify as sexual violence, but are committed without the voluntary consent of the passive subject. In relation to this, I examine the obligations of the states laid down in international documents related to the requirement of enhanced criminal protection of sexual self-determination. I also analyse the possibilities of how the non-consensual sexual offences may be codified and – based on a study relevant by its subject – I examine, which European states' criminal codes comply with the respective requirements of the relevant international standards.

In the third structural element (Chapter V of the dissertation) – focusing on the effective Hungarian legal framework –, I thoroughly examine the two

---

¹⁰⁹⁷ It is worth mentioning that in a related second instance criminal decision delivered at the end of January 2020, the court stated that there is no established judicial practice on the interpretation of the notion of sexual exploitation. (Tribunal of Eger Case, judgement of 21 January 2020 delivered in case No. 4.Bf.294/2019/18, pp 14-15)

statement of facts of the CC, which are aimed at sanctioning the non-consensual sexual acts and protecting right of the passive subject to sexual self-determination: namely sexual exploitation and sexual violence. My approach is dogmatic. Besides I pay attention to some of the relevant elements of the statement of fact of these crimes and their aggravated instances respectively. Furthermore I pay special attention to the conceptual issues of the legal subject, sexual act and indecent and obscene act, consent, coercing, the methods of conduct, the seriousness of the defence exerted by the offended party and to the issues of distinction. I also pay attention to the issue of how the current Hungarian legal regulation on sexual exploitation provides the sanctioning of non-consensual sexual crimes. Furthermore, I introduce the practical problems caused by the approach of the current legal framework, namely that it contains sexual violence and other non-consensual sexual offences under a different section. Having regarded that the legislator reconsidered the system of qualification and the sanctioning of sexual acts committed against persons under the age of twelve, I devote a full section to the issues related to this crime and the new system of qualification. As a short excursus into the German regulation I examine whether the German legal-framework of sexual exploitation – which, by its wording is in conformity with the Istanbul Convention – more unambiguous than the statement of facts in the Hungarian CC? I am also questioning if it may raise issues of interpretation or the application of law?

IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált szakirodalom:

(a hivatkozások feloldásával)

A

- [1] ABASI 2020 = ABASI, Elyas: Einwilligung und Einverständnis
02.11.2020 <http://www.juraindividuell.de/artikel/einwilligung-und-einverstaendnis/> (Megtekintés ideje: 2020. december 28.)
- [2] AKÁ CZ 2014 = AKÁ CZ József: A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára. II. kötet. (szerk.: KÓN YA István) HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2014.
- [3] ANGYAL 1915 = ANGYAL Pál: A magyar büntetőjog tankönyve. Különös rész. (A munka II. kötete) Az Atheneum Irodalmi és nyomdai R.- Társulat Kiadása. Budapest, 1915.
- [4] ANGYAL 1937 = ANGYAL Pál: A szemérem elleni büntettek és vétségek. Attila-Nyomda Részvénytársaság. Budapest, 1937.

B

- [5] BALOGH Á. 2017 = BALOGH Ágnes: Az életkor jelentősége a szexuális erőszak tényállásának értelmezésénél. Magyar Jog. 2017. 5. szám. 281-287. o.
- [6] BALOGH A. L. 2015 = BALOGH Alexandra Lilla: A férfiak sérelmére elkövetett szexuális erőszak szabályozása és gyakorlati vonatkozásai, különös tekintettel a nők által elkövetett ilyen jellegű bűncselekményekre. Szakdolgozat. Miskolc, 2015.
- [7] BALOGH – TÓTH 2010a = BALOGH Ágnes – TÓTH Mihály: Magyar büntetőjog. Általános rész. Digitális Tankönyvtár. 2010. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_bu-ntetojog/ch01.html (Megtekintés ideje: 2019. november 11.)

- [8] BALOGH – TÓTH 2010b = BALOGH Ágnes – TÓTH Mihály: Magyar Büntetőjog. Általános rész. Osiris Kiadó. Budapest, 2010.
- [9] BARTKÓ 2011 = BARTKÓ Róbert: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. Győr, 2011.
- [10] BARTKÓ 2013 = BARTKÓ Róbert: Kritikai észrevételek a terrorcselekmény 2012. évi C. törvény szerinti szabályozásával kapcsolatban. In: Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére. (szerk.: SZOBOSZLAI-KISS Katalin – DELI Gergely) Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr, 2013. 48-58. o.
- [11] BARTKÓ 2014 = BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény elkövetésével való fenyegetés a hazai bírói gyakorlat tükrében. Jog – Állam – Politika. 2014/4. szám. 3-12. o.
- [12] BARTKÓ 2015 = BARTKÓ Róbert: A terrorcselekmény tényállásának értékelése az uniós követelmények tükrében. Belügyi Szemle. 2015/7-8. szám 39-51. o.
- [13] BELOVICS 2012a = BELOVICS Ervin: A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai. In: Büntetőjog I. Általános rész. (szerk.: BELOVICS Ervin – GELLÉR Balázs – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály) HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2012.
- [14] BELOVICS 2012b = BELOVICS Ervin: Az emberi szabadság elleni bűncselekmények. In: Büntetőjog II. (szerk.: Belovics Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál) HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2012.
- [15] BELOVICS – BÉKÉS – BUSCH – DOMOKOS – GELLÉR – MARGITÁN – MOLNÁR – SINKU 2014 = BELOVICS Ervin – BÉKÉS Imre – BUSCH Béla – DOMOKOS Andrea – GELLÉR Balázs – MARGITÁN Éva – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: Büntetőjog. Általános rész. 5., hatályosított kiadás. HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. 2014. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog5/index.html (Megtekintés ideje: 2018. október 22.)
- [16] BELOVICS – BÉKÉS – BUSCH – MOLNÁR – SINKU – TÓTH 2002 = BELOVICS Ervin – BÉKÉS Imre – BUSCH Béla – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál – TÓTH Mihály: Büntetőjog. Általános Rész. Budapest, 2002.

- [17] BELOVICS – MOLNÁR – SINKU 2004 = BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál: Büntetőjog. Különös rész. HVG-ORAC. Budapest, 2004.
- [18] BELOVICS – NAGY – TÓTH 2015 = BELOVICS Ervin – NAGY Ferenc – TÓTH Mihály: Büntetőjog I. Általános Rész. HVG-ORAC Kiadó. Budapest, 2015.
- [19] BENEDEK 2017 = BENEDEK Tibor: Jogértelmezés és bírói gyakorlat a szexuális kényszerítés, a szexuális erőszak és a szexuális visszaélés miatti büntetőeljárásokban. 2017. október 16.
<http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/139-dr-benedek-tibor-jogertelmezes-es-biroi-gyakorlat-a-szexualis-kenyszerites-a-szexualis-eroszak-es-a-szexualis-visszaeles-miatti-buntetoeljarasokban> (Megtekintés ideje: 2019. november 23.)
- [20] BENKE – HOLZLEITHNER 1998 = BENKE, Nikolaus – HOLZLEITHNER, Elisabeth: Zucht durch Recht. Juristische Konstruktionen der Sittlichkeit im österreichischen Strafrecht. L’Homme. Europäische Zeitschrift für Feministische Geschichtswissenschaft. 1998. 9. (1) 41-88. o.
- [21] BÉRCES 2017 = BÉRCES Viktor: A sértett magatartásának büntetőjogi relevanciájáról: beleegyezés, közrehatás, utólagos hozzájárulás. Büntetőjogi Szemle. 2017. 2. szám. 47-54. o.
- [22] BERKES 2006 = BERKES György (szerk. és társszerző): A magyar büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára. 2. kiadás. HVG-ORAC. Budapest, 2006.
- [23] BERKES – JULIS – KISS – KÓNYA – RABÓCZKI 2002 = BERKES György – JULIS Mihály – KISS Zsigmond – KÓNYA István – RABÓCZKI Ede: Magyar büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2002.
- [24] BERKES – KISS – KÓNYA – MOLNÁR – RABÓCZKI 2003 = BERKES György – KISS Zsigmond – KÓNYA István – MOLNÁR Gábor – RABÓCZKI Ede: Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC. Budapest, 2003.

- [25] BERND 2017 = BERND, Heinrich: Vorlesung Strafrecht – Allgemeiner Teil – Arbeitsblatt Nr. 16 Einverständnis – Einwilligung – Mutmaßliche Einwilligung. 1. Oktober 2017. https://www.jura.uni-tuebingen.de/professoren_und_dozenten/heinrich/materialien/arbeitsblaetter-zur-vorlesung-strafrecht-at-pdf-dateien/16-rechtswidrigkeit-einverstaendnis-einwilligung.pdf (Megtekintés ideje: 2019. október 22.)
- [26] BERTEL – SCHWAIGHOFER 2018 = BERTEL, Christian – SCHWAIGHOFER, Klaus: Strafbare Handlungen gegen die sexuelle Integrität und Selbstbestimmung. In: Österreichisches Strafrecht. Besonderer Teil II. §§ 169 bis 321k StGB. 13. vollständig überarbeitete Auflage von SCHWAIGHOFER, Klaus. Lehrbuch. Verlag Österreich. 2018.
- [27] BLASKÓ 2004 = BLASKÓ Béla: Közösülés – „Paradigmaváltás”? In: Györgyi Kálmán ünnepi kötet. Györgyi Kálmán 65. születésnapjára. (szerk.: GELLÉR Balázs) KJK – KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004. 69-78. o.
- [28] BŁUŚ 2018 = BŁUŚ, Anna: Sex without consent is rape. So why do only nine European countries recognise this? 23 April 2018. <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2018/04/eu-sex-without-consent-is-rape/> (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 10.)

C, Cs

- [29] CHILDS 2001 = CHILDS, Mary: Sexual Autonomy and Law. Review Article on Stephen Schulhofer, Unwanted Sex: The Culture of Intimidation and the Failure of Law (1998). *The Modern Law Review*. 64 (2). 2001.
- [30] Complex CD Jogtár Kommentár – 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- [31] CSERÉP – FÁBIÁN – RÓZSÁS 2018 = CSERÉP Attila – FÁBIÁN Adrián – RÓZSÁS Eszter: Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez

D

[32] DEÁK 2017 = DEÁK Zoltán: A kényszer, az erőszak és a fenyegetés fogalma és jelentősége a magyar büntetőjogban. Doktori (PhD) értekezés. Szeged, 2017.

E

[33] EDVI ILLÉS 1909 = EDVI ILLÉS Károly: A magyar büntető törvénykönyv magyarázata. Révai Kiadó. Budapest, 1909.

[34] EISELE 2008 = EISELE, Jörg: Strafrecht. Besonderer Teil. I. Straftaten gegen die Person und die Allgemeinheit. Verlag W. Kohlhammer, 2008.

[35] EISELE 2017 = EISELE, Jörg: Zur Umsetzung von Art. 36 der Istanbul-Konvention. In: Abschlussbericht der Reformkommission zum Sexualstrafrecht, dem Bundesminister der Justiz und für Verbraucherschutz, Heiko Maas, am 19. Juli 2017 vorgelegt. 956-966. o. https://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFachbuecher/Abschlussbericht_Reformkommission_Sexualstrafrecht.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Megtekintés ideje: 2019. május 19.)

[36] ELEK 2003 = ELEK Balázs: A gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények büntetőjogi megítélésének egyes gyakorlati kérdései. Börtönügyi Szemle. 2003. (22. évf.) 4. szám. 19-26. o.

[37] EL-GHAZI 2017 = EL-GHAZI, Mohamed: Der neue Straftatbestand des sexuellen Übergriffs nach § 177 Abs. 1 StGB n.F. Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik – www.zis-online.com ZIS 3/2017. 157-168. o. http://www.zis-online.com/dat/artikel/2017_3_1094.pdf (Megtekintés ideje: 2019. július 31.)

[38] ERDŐSY – FÖLDVÁRI – TÓTH 2007 = ERDŐSY Emil – FÖLDVÁRI József – TÓTH Mihály: Magyar büntetőjog. Különös rész. 4. kiadás. Osiris Kiadó. Budapest, 2007.

F

- [39] FAYER 1895 = FAYER László: A magyar büntetőjog kézikönyve. Franklin-Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda. Budapest, 1895.
- [40] FEHÉR 2011 = FEHÉR Lenke: A nemi szabadság elleni bűncselekmények problémái nemzetközi kitekintésben. Jogi Iránytű. Az MTA Jogtudományi Intézetének tájékoztató kiadványa. 2011. 2. szám. 1-3. o.
- [41] FEHÉR – GÖRGÉNYI – GULA – HORVÁTH – LÉVAY – SÁNTHA – VÁRADI 2009 = FEHÉR Lenke – GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika: Magyar Büntetőjog. Különös rész. Complex Kiadó. Budapest, 2009.
- [42] FEHÉR – HORVÁTH – LÉVAY 2001 = FEHÉR Lenke – HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós: Magyar büntetőjog. Különös rész. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2001.
- [43] FEHÉR – HORVÁTH – LÉVAY 2003 = FEHÉR Lenke – HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós: Magyar büntetőjog. Különös rész I. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2003.
- [44] FEHÉR – VIRÁG 2006 = FEHÉR Lenke – VIRÁG György: A nemi erőszak büntetőjogi szabályozása. Állam- és Jogtudomány. XLVII. évfolyam. 2006. 31-51. o.
- [45] FEINBERG 1999 = FEINBERG, Joel: Társadalomfilozófia. Osiris Kiadó. Budapest, 1999.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_tarsadalomfilozofia/ch01s04.html (Megtekintés ideje: 2019. március 27.)
- [46] FILÓ 2004 = FILÓ Mihály: A sértett beleegyezése a német büntetőjogban. Magyar Jog. 2004/12. 747-755. o.
- [47] FILÓ 2008 = FILÓ Mihály: A jogi tárgy jelentősége a sértetti beleegyezés dogmatikájában. Jogelméleti szemle. 2008. 4. szám.
http://jesz.ajk.elte.hu/2008_4.html (Megtekintés ideje: 2020. január 10.)
- [48] FINKEY 1905 = FINKEY Ferenc: A magyar büntetőjog tankönyve. Politzer-féle Könyvkiadó Vállalat. Budapest, 1905.
- [49] FISCHER 2000 = FISCHER, Thomas: Sexuelle Selbstbestimmungsrecht in schutzloser Lage. Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft. 2000. 1. szám. 75-105. o.

- [50] FISCHER 2012 = FISCHER, Thomas: Strafgesetzbuch und Nebengesetze. Beck'sche Kurz Kommentare. Band 10. 59. Auflage. C.H. Beck. München, 2012.
- [51] FISCHER 2014 = FISCHER, Thomas: Nein heißt nein. Was schief läuft bei der neuen Debatte über die Strafbarkeit von Vergewaltigungen. Die Zeit Nr. 42/2014. 9. Oktober 2014. <https://www.zeit.de/2014/42/strafrecht-vergewaltigung-missbrauch> (Megtekintés ideje: 2020. március 8.)
- [52] FISCHER 2017a = FISCHER, Thomas: Im Medienrausch der Sexismus-Debatte. Zeit Online. 2017. 12.5. <https://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2017-12/sexualstrafrecht-sexismus-debatte-zahlen> (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 4.)
- [53] FISCHER 2017b = FISCHER, Thomas: Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen. Beck'sche Kurz Kommentare. Band 10. 64. Auflage. C.H. BECK. München, 2017.
- [54] FRANZIA 2014 = FRANZIA Barbara: A nemi önrendelkezési jog és a szexuális kényszerítés. Elemzés és javaslat de lege ferenda. Jog, állam, politika. 2014. (6. évf.) 1. szám. 165-173. o.
- [55] FREUDENBERG – LÖRSCH 2017 = FREUDENBERG, Dagmar – LÖRSCH, Martina: Stellungnahme zum Entwurf eines ... Gesetzes zur Änderung des Strafgesetzbuches – Umsetzung europäischer Vorgaben zum Sexualstrafrecht des Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz (BMJV). Abschlussbericht der Reformkommission zum Sexualstrafrecht, dem Bundesminister der Justiz und für Verbraucherschutz, Heiko Maas, am 19. Juli 2017 vorgelegt. 967-983. o. https://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFachbuecher/Abschlussbericht_Reformkommission_Sexualstrafrecht.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Megtekintés ideje: 2019. július 15.)
- [56] FROMMEL 2013 = FROMMEL, Monika: 13. Abschnitt. Straftaten gegen die sexuelle Selbstbestimmung. In: Nomoskommentar. Strafgesetzbuch. Band 2. (Hrsg.: Urs KINDHÄUSER – Ulfrid NEUMANN – Hans-Ullrich PAEFFGEN) 4. Auflage. Nomos Verlagsgesellschaft. Baden-Baden, 2013.

G

- [57] GÁL 2001 = GÁL István László: Az erőszakos közösülés, de lege ferenda. *Studia Iuvenum*. Pécs, 2001. 251-272. o.
- [58] GÁL 2002 = GÁL István László: Szempontok a nemi erkölcs elleni bűncselekmények új szabályozásához. *Büntetőjogi Kodifikáció*. 2002. 4. szám. 29-33. o.
- [59] GÁL 2013 = GÁL István László: A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: *Új Btk. kommentár*. 4. kötet (szerk.: POLT Péter) Nemzeti Közszerológati és Tankönyv Kiadó. Budapest, 2013.
- [60] GÁL 2014a = GÁL István László: A szexuális bűncselekmények az új magyar büntetőjogban. In: *Igazság, ideál és valóság. Tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére*. (szerk.: ELEK Balázs – HÁGER Tamás – TÓTH Andrea Noémi) Debrecen, 2014. 115-127. o.
- [61] GÁL 2014b = GÁL István László: XIX. fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: *Magyar Büntetőjog. Különös rész*. (szerk.: TÓTH Mihály – NAGY Zoltán) Osiris Kiadó. Budapest, 2014.
- [62] GÁL – HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2019 = GÁL Andor – HEGEDŰS István – JUHÁSZ Zsuzsanna – KARSAI Krisztina – MEZŐLAKI Erik – SZOMORA Zsolt – TÖRŐ Sándor: *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*
- [63] GILÁNYI 2015 = GILÁNYI Eszter: A szexuális kényszerítés tényállása az Isztambuli Egyezmény rendelkezéseinek fényében. *Miskolci Jogi Szemle*. 2015. 2. szám. 118-138. o.
- [64] GILÁNYI 2017 = GILÁNYI Eszter: A nők elleni erőszak és magyar büntetőjogi szabályozása a nemzetközi elvárások tükrében. PhD értekezés. Miskolc, 2017.
- [65] GÖRGÉNYI – GULA – HORVÁTH – JACSÓ – LÉVAY – SÁNTHA – VÁRADI 2013 = GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – JACSÓ Judit – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika: *Magyar Büntetőjog. Különös rész*. Complex Kiadó. Budapest, 2013.

[66] GÖRGÉNYI – GULA – HORVÁTH – JACSÓ – LÉVAY – SÁNTHA – VÁRADI 2020 = GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – JACSÓ Judit – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika: Magyar Büntetőjog. Különös rész. Wolters Kluwer Hungary. Budapest, 2020.

[67] GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT 2016 = GRIEGER, Katja – CLEMM, Christina – ECKHARDT, Anita: Der Paradigmenwechsel im Sexualstrafrecht: Nein heißt jetzt Nein. Eine Erläuterung des neuen Sexualstrafrechtes für bff-Mitglieder. bff. Frauen gegen Gewalt e.v. 2016. https://www.frauennotruf-wetterau.de/ecm/downloads/downloads/assets/das-neue-sexualstrafrecht?style=original&paperclip_database=1&1484908409

(Megtekintés ideje: 2019. május 1.)

[68] GRIEGER – CLEMM – ECKHARDT – HARMANN 2014 = GRIEGER, Katja – CLEMM, Christina – ECKHARDT, Anita – HARMANN, Anna: Was Ihnen Widerfahren ist, ist in Deutschland nicht strafbar. Fallanalyse zu bestehenden Schutzlücken in der Anwendung des deutschen Sexualstrafrechtes bezüglich erwachsener Betroffener, Berlin, Juli 2014. <https://tinyurl.hu/XvR8/>

(Megtekintés ideje: 2018. március 30.)

[69] GROPP 2005 = GROPP, Walter: Strafrecht – Allgemeiner Teil. Dritte überarbeitete und erweiterte Auflage. Springer. 2005.

Gy

[70] GYÖRGYI – WIENER A. 1996 = GYÖRGYI Kálmán – WIENER A. Imre (szerk.): A Büntető Törvénykönyv magyarázata. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1996.

H

[71] HALÁSZ 1909 = HALÁSZ Zoltán: A szemérem elleni bűncselekmények. Tanulmány az anyagi büntetőjog köréből. Az Atheneum Irodalmi és nyomdai R.- Társulat Kiadása. Budapest, 1909.

[72] HEGEDŰS – JUHÁSZ – KARSAI – KATONA – MEZŐLAKI – SZOMORA – TÖRŐ 2013 = HEGEDŰS István – JUHÁSZ Zsuzsanna – KARSAI Krisztina –

KATONA Tibor – MEZŐLAKI Erik – SZOMORA Zsolt – TÖRŐ Sándor:
Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez

[73] HELLER 2015 = HELLER, Zoë: Rape on the campus. The New York Review of Books. 2015. <https://www.nybooks.com/articles/2015/02/05/rape-campus/> (Megtekintés ideje: 2018. május 20.)

[74] HELLMANN 2014 = HELLMANN, Deborah: Repräsentativbefragung zu Viktimisierungserfahrungen in Deutschland. Hannover: KFN. 2014. https://kfn.de/wp-content/uploads/Forschungsberichte/FB_122.pdf (Megtekintés ideje: 2019. január 20.)

[75] HERMANN-KOLB 2005 = HERMANN-KOLB, Barbara: Die Systematik der sexuellen Gewalt- und Missbrauchsdelikte nach den Reformen 1997, 1998 und 2004. Peter Lang GmbH. Internationaler Verlag der Wissenschaften. Frankfurt a.M., 2005.

[76] HINTERHOFER – ROSBAUD 2016 = HINTERHOFER, Hubert – ROSBAUD, Christian: Strafrecht. Besonderer Teil II. §§ 169-321k StGB. 6. überarbeitete Auflage. facultas. Wien, 2016.

[77] HOLLÁN 1998 = HOLLÁN Miklós: A 12 év alatti gyermekek nemi fejlődésének büntetőjogi védelme. Egy törvénymódosítás margójára. Collega. 1998. évi 3. szám. 17-19. o.

[78] HOLLÁN – KIS 2005 = HOLLÁN Miklós – KIS Norbert: Az 1978. évi IV. törvény kommentárja. Az 1978. évi IV. törvény kapcsolódó anyagaként. Hivatalos Jogszabálytár. Hatályos Jogszabályok Hivatalos Gyűjteménye. Hivatalos Közlönykiadó. 2005/11.

[79] HOLZLEITHNER 2017 = HOLZLEITHNER, Elisabeth: Sexuelle Selbstbestimmung als Individualrecht und als Rechtsgut. Überlegungen zu Regulierungen des Intimen als Einschränkung sexueller Autonomie. Springer Fachmedien. Wiesbaden, 2017. U. Lembke (Hrsg.) Regulierungen des Intimen, Geschlecht und Gesellschaft, DOI 10.1007/978-3-658-11749-8_2<https://tinyurl.hu/OphA/> (Megtekintés ideje: 2018. október 5.)

[80] HORDER 2013 = HORDER, Jeremy: Ashworth's Principles of Criminal Law. 7. Auflage. 2013.

- [81] HORVÁTH 2013 = HORVÁTH Tibor: XIV. fejezet. A háborús bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerk.: HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós). Complex Kiadó. Budapest, 2013.
- [82] HORVÁTH 2014 = HORVÁTH Tibor: A jogellenességet kizáró okok. In: Magyar büntetőjog. Általános rész. (szerk.: HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós). Wolters Kluwer CompLex Kiadó. Budapest, 2014.
- [83] HORVÁTH – KERESZTY – MARÁZ – NAGY – VIDA 1999 = HORVÁTH Tibor – KERESZTY Béla – MARÁZ Vilmosné – NAGY Ferenc – VIDA Mihály: A magyar büntetőjog különös része. Korona Kiadó. Budapest, 1999.
- [84] HORVÁTH – SÁNTHA 2013 = HORVÁTH Tibor – SÁNTHA Ferenc: XIII. fejezet. Az emberiség elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerk.: HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós) Complex Kiadó. Budapest, 2013.
- [85] HOVEN 2018 = HOVEN, Elisa: Das neue Sexualstrafrecht – Der Prozess einer Reform. KriPoz. Kriminalpolitische Zeitschrift. 1/2018. 2-11. o. <https://kripoz.de/wp-content/uploads/2018/01/hoven-das-neue-sexualstrafrecht-der-prozess-einer-reform.pdf> (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 1.)
- [86] HÖRNLE 2015 = HÖRNLE, Tatjana: Menschenrechtliche Verpflichtungen aus der Istanbul-Konvention. Ein Gutachten zur Reform des § 177 StGB. Deutsches Institut für Menschenrechte. 2015. https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/uploads/tx_commerce/Menschenrechtliche_Verpflichtungen_aus_der_Istanbul_Konvention_Ein_Gutachten_zur_Reform_des_Paragraf_177_StGB.pdf (Megtekintés ideje: 2019. május 19.)
- [87] HÖRNLE 2017a = HÖRNLE, Tatjana: Das Gesetz zur Verbesserung des Schutzes sexueller Selbstbestimmung. In: Abschlussbericht Reformkommission zum Sexualstrafrecht, dem Bundesminister der Justiz und für Verbraucherschutz, Heiko Maas, am 19. Juli 2017 vorgelegt. 1016-1035. o. https://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFachbuecher/Abschlussbericht_Reformkommission_Sexualstrafrecht.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Megtekintés ideje: 2019. július 15.)

[88] HÖRNLE 2017b = HÖRNLE, Tatjana: Wie § 177 StGB ergänzt werden sollte. In: Abschlussbericht Reformkommission zum Sexualstrafrecht, dem Bundesminister der Justiz und für Verbraucherschutz, Heiko Maas, am 19. Juli 2017 vorgelegt. 1046-1056. o. https://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFachbuecher/Abschlussbericht_Reformkommission_Sexualstrafrecht.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Megtekintés ideje: 2019. július 15.)

J

[89] JACSÓ 2013 = JACSÓ Judit: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerk.: HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós) Complex Kiadó. Budapest, 2013.

[90] JACSÓ 2020 = JACSÓ Judit: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Különös rész. (szerzők: GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – JACSÓ Judit – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika). Wolters Kluwer Hungary. Budapest, 2020.

[91] JESCHECK – WEIGEND 1996 = JESCHECK, Hans-Heinrich – WEIGEND, Thomas: Lehrbuch Des Strafrechts: Allgemeiner Teil. Duncker und Humblot. Berlin, 1996.

K

[92] KÁDÁR – KÁLMÁN 1966 = KÁDÁR Miklós – KÁLMÁN György: A büntetőjog általános tanai. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1966.

[93] KINDHÄUSER 2013 = KINDHÄUSER, Urs: Neunzehnter Abschnitt. Diebstahl und Unterschlagung. In: Nomos Kommentar. Strafgesetzbuch (Hrsg.: Urs KINDHÄUSER – Ulfrid NEUMANN – Hans- Ullrich PAEFFGEN) 4. Auflage. 3. Band. 2013.

[94] KÓNYA 2016 = KÓNYA István: Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat

számára. I. kötet. (szerk.: KÓNYA István) HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. 3. kiadás. Budapest, 2016.

[95] KOVÁCS Gy. 2000 = KOVÁCS Gyula: Az erőszakos közösülés bizonyítási problémái az 1997. évi LXXIII. törvény módosítását követően. Belügyi szemle. 2000. (48. évf.) 4-5. szám. 39-60. o.

[96] KOVÁCS K. 2003 = KOVÁCS Krisztina: Az egyenlőség elvéből fakadó általános követelmények. In: Emberi jogok. (szerk. HALMAI Gábor – TÓTH Gábor Attila) Osiris Kiadó. Budapest, 2003.

[97] KOVÁCS V. 2003 = KOVÁCS Virág: A szexuális szabadság jogi megközelítésének problémái. Jogtudományi Közlöny. 2003. július-augusztus. 322-330. o.

[98] KÖRÖSI 1874 = KÖRÖSI Sándor: Büntetőjogtan. I. kötet. Pápa, 1874.

L

[99] LÁSZLÓ 2018 = LÁSZLÓ Balázs: Erőszak, erőszakos magatartás, személy elleni erőszakos cselekmény – értelmezési kérdések a csekély súlyú, tömegesen előforduló bűncselekmények körében. Büntetőjogi Szemle. 2018/1. szám. 48-54. o.

[100] LAUBENTHAL 2000 = LAUBENTHAL, Klaus: Sexualstraftaten. Die Delikte gegen die sexuelle Selbstbestimmung. Springer-Verlag. Berlin, Heidelberg, 2000.

[101] LAUBENTHAL 2012 = LAUBENTHAL, Klaus: Handbuch. Sexualstraftaten. Die Delikte gegen die sexuelle Selbstbestimmung. Springer-Verlag. Berlin, Heidelberg, 2012.

[102] LEISTER 2018 = LEISTER, Annika: „Nein heißt Nein” Reform des Sexualstrafrechts weist viele Lücken auf. 28.1.2018 <https://www.berliner-zeitung.de/politik/-nein-heisst-nein--reform-des-sexualstrafrechts-weist-viele-luecken-auf-29570436> (Megtekintés ideje: 2019. május 4.)

[103] LUKÁCS – TRAYTLER 1963 = LUKÁCS Tibor – TRAYTLER Endre: A nemi erkölcs elleni bűntettek. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. 1963.

M

[104] MADAI 2018 = MADAI Sándor: Az idősek és fogyatékkal élők fokozott büntetőjogi védelme a gyakorlatban. Magyar Jog. 2018. 10. szám. 585-591. o.

[105] MADAI 2019a = MADAI Sándor: Az idősek és fogyatékkal élők fokozott büntetőjogi védelmének jogpolitikai háttéréről. Jogtudományi Közlöny. 2019. 1. szám. 17-24. o.

[106] MADAI 2019b = MADAI Sándor: Az idős kor vagy fogyatékoság miatti korlátozott elhárítási képesség és a rablási erőszak – I. Magyar Jog. 2019. 10. szám. 551-557. o.

[107] MADAI 2019c = MADAI Sándor: Az idős kor vagy fogyatékoság miatti korlátozott elhárítási képesség és a rablási fenyegetés, öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezés – II. Magyar Jog. 2019. 11. szám. 610-615. o.

[108] MÁRKI 2013 = MÁRKI Zoltán: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Magyar Büntetőjog: Kommentár a gyakorlat számára. (szerk.: KÓNYA István) Harmadik kiadás I. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2013.

[109] MARX 2017 = MARX, Peter: Auswirkungen von § 177-neu- StGB auf die übrigen Missbrauchstatbestände. In: Abschlussbericht Reformkommission zum Sexualstrafrecht, dem Bundesminister der Justiz und für Verbraucherschutz, Heiko Maas, am 19. Juli 2017 vorgelegt. 1171-1182. o. https://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFachbuecher/Abschlussbericht_Reformkommission_Sexualstrafrecht.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 4.)

[110] MERÉNYI 1985 = MERÉNYI Kálmán: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények pönalizálásának fejlődése a Csemegi-Kódextől a felszabadulásig. Jogtudományi Közlöny. 1985. (40. évf.) 7. szám. 391-395. o.

[111] MERÉNYI 1987 = MERÉNYI Kálmán: A szexuális erőszak. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1987.

[112] MORVAY 1996 = MORVAY Krisztina: Van-e az államnak keresnivalója polgára hálósobájában? Beszélő. 1996. (1. évf.) 5. szám. 37-46. o.

[113] MÜLLER – SCHÖTTLE 2014 = MÜLLER, Ursula – SCHÖTTLE, Monika: Lebenssituation, Sicherheit und Gesundheit von Frauen in Deutschland, Langfassung der Untersuchung. Herausgegeben vom Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. 2014. <https://www.bmfsfj.de/blob/84328/0c83aab6e685eeddc01712109bcb02b0/langfassung-studie-frauen-teil-eins-data.pdf> (Megtekintés ideje: 2019. február 20.)

N

[114] NAGY A. 2015a = NAGY Alexandra: A szexuális kényszerítés tényállásának alkotmányjogi és gyakorlati problémái. *Ars boni* online jogi folyóirat felülete. 2015. október 19. <https://arsboni.hu/a-szexualis-kenyszerites-tenyallasanak-alkotmanyjogi-es-gyakorlati-problemai/> (Megtekintés ideje: 2019. január 20.)

[115] NAGY A. 2015b = NAGY Alexandra: A szexuális kényszerítés, mint az új Büntető Törvénykönyv egyik nívuma. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium* = Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai. Tomus: 16. (szerk.: BRAGYÓVA András) Miskolc: Gazdász-Elasztik Kft., 2015. 325-345. o. (Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola kiadványsorozata; 16.)

[116] NAGY A. 2015c = NAGY Alexandra: Die Geschichte der gewaltsamen Geschlechtsdelikte und die Prinzipien des Verfassungsrechts. In: *Doktoranduszok fóruma*. (szerk.: Prof. Dr. SZABÓ Miklós) Miskolc, 2015. november 19. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország, 2015.11.19. Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 241-247. o.

[117] NAGY A. 2016a = NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények új magyar szabályai a nemzetközi és uniós követelmények tükrében. In: *Tavaszi Szél 2016/ Spring Wind* (szerk. KERESZTES Gábor) 2016. Tanulmánykötet I. 299-309. o.

- [118] NAGY A. 2016b = NAGY Alexandra: Néhány gondolat az erőszakos nemi bűncselekmények nemzetközi követelményeknek való megfeleléséről. (szerk.: Mándy Zsuzsanna) interTALENT UNIDEB. Kiadó: Debreceni Egyetem. 2016. 124-133. o
- [119] NAGY A. 2016c = NAGY Alexandra: The theoretical and practical questions of the crime of sexual exploitation in the Hungarian criminal law. *Studia Juridica et Politica Jaurinensis*. 2016. 3:1 28-42. o.
- [120] NAGY A. 2017a = NAGY Alexandra: A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása a büntetőjogban. *Magyar jog*. 2017. 2. szám 65-74.o.
- [121] NAGY A. 2017b = NAGY Alexandra: A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek szexuális cselekményekkel szembeni büntetőjogi védelme. *Miskolci Jogi Szemle*. 2017/2. szám. 185-209. o.
- [122] NAGY A. 2017c = NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények szabályozásának kérdései. In: *Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában*. (szerk.: SÁPI Edit) III. JUMP Kft. Nyomda. Budapest-Miskolc, 2017. 129-146. o.
- [123] NAGY A. 2017d = NAGY Alexandra: Das Recht von sexueller Selbstbestimmung als Grundrecht und die Straftaten von sexueller Nötigung und sexueller Gewalt. *Fasikül Hukuk Dergisi*. Yil: 9. Sayi: 87. Subat 2017. 6-9. o.
- [124] NAGY A. 2017e = NAGY Alexandra: Das Recht von sexueller Selbstbestimmung in Ungarn. In: *Doktoranduszok fóruma*. (szerk.: SZABÓ Miklós) Miskolc, 2017. november 16. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 88-92. o.
- [125] NAGY A. 2017f = NAGY Alexandra: The Criminal uniformity decision no. 2/2016 BJE of Curia about the perpetration questions of sexual violence against a person not having attained the age of 12 years. „MultiScience – XXXI. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, University of Miskolc, Hungary. 20-21 April 2017.

- [126] NAGY A. 2019a = NAGY Alexandra: A szexuális önrendelkezés és a büntetőjog, különös tekintettel a bírói gyakorlatra. Miskolci Jogi Szemle. 2019/1. szám 1. kötet. 128-147. o.
- [127] NAGY A. 2019b = NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi deliktumok története és alkotmányjogi elvei. Pro Publico Bono. Magyar Közigazgatás. 2019/1. 42-67. o.
- [128] NAGY A. 2019c = NAGY Alexandra: Der verstärkte Schutz der Opfer von gewalttätigen sexuellen Delikten im Strafrecht. Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica. Tomus XXXVII/1. Miskolc University Press. 2019. 284-304. o.
- [129] NAGY F. 1996 = NAGY Ferenc: Az anyagi büntetőjog és az alkotmány. In: Alkotmány és jogtudomány. (szerk.: TÓTH Károly) József Attila Tudományegyetem (JATE). Szeged, 1996. 79-95. o. http://acta.bibl.u-szeged.hu/6824/1/juridpol_047_079-095.pdf (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 10.)
- [130] NAGY F. 2005 = NAGY Ferenc: A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: A magyar büntetőjog különös része. (szerk.: NAGY Ferenc) Korona Kiadó. Budapest, 2005.
- [131] NAGY F. 2010 = NAGY Ferenc: A magyar büntetőjog általános része. HVG-ORAC. Budapest, 2010.
- [132] NAGY F. 2014 = NAGY Ferenc: Anyagi büntetőjog – Általános rész I., Iurisperitus Bt. Szeged, 2014.
- [133] NAGY – SZOMORA 2004a = NAGY Ferenc – SZOMORA Zsolt: A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények (Btk. XIV. Fejezet) de lege ferenda – I. rész. Büntetőjogi Kodifikáció. 2004/1. szám. 22-28. o.
- [134] NAGY – SZOMORA 2004b = NAGY Ferenc – SZOMORA Zsolt: A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények (Btk. XIV. Fejezet) de lege ferenda – II. rész. Büntetőjogi Kodifikáció. 2004/2. szám. 17-25. o.

- [135] NELLES 2017 = NELLES, Johanna: Artikel 36 der Istanbul-Konvention des Europarats: Überlegungen zur Umsetzung. In: Abschlussbericht Reformkommission zum Sexualstrafrecht, dem Bundesminister der Justiz und für Verbraucherschutz, Heiko Maas, am 19. Juli 2017 vorgelegt. 1165-1170. o. https://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFachbuecher/Abschlussbericht_Reformkommission_Sexualstrafrecht.pdf?__blob=publicationFile&v=1 (Megtekintés ideje: 2019. július 30.)
- [136] NÉMETH 2010 = NÉMETH Imre: A sértett beleegyezésének relativizálódó határai a testi integritás feletti rendelkezési jog tükrében. Jog – állam – politika. 2010. (2. évf.) 1. szám. 39-55. o.
- [137] NÉMETH 2011 = NÉMETH Imre: A sértett beleegyezésének koncepciója az angol-szász büntetőjogban. Jog-Állam-Politika: Jog- és Politikatudományi folyóirat. 2011. 4. szám. 45-73. o.
- [138] NÉMETH 2012 = NÉMETH Imre: A sértett beleegyezése a büntetőjogban. Doktori Értekezés. Győr, 2012.
- [139] NÉMETH 2015 = NÉMETH Imre: A sértett beleegyezése a büntetőjogban. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. Győr, 2015.

O

- [140] OBERLIES 2002 = OBERLIES, Dagmar: Selbstbestimmung und Behinderung. Wertungswidersprüche im Sexualstrafrecht? Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft. 2002/1. 130-147. o.

P

- [141] PÁLFI 2018 = PÁLFI Rita: Nem nemi erőszak a beleegyezés nélküli szex a legtöbb európai országban. 04.05.2018. <https://hu.euronews.com/2018/05/02/nem-nemi-eroszak-a-beleegyezés-nelkuli-szex-a-legtobb-europai-orszagban> (Megtekintés ideje: 2019. október 6.)
- [142] PAPATHANASIOU 2016 = PAPATHANASIOU, Konstantina: Das reformierte Sexualstrafrecht – Ein Überblick über die vorgenommenen Änderungen. KriPoz. Krimapolitische Zeitschrift. 2/2016. 133-139. o. <https://kripoz.de/wp->

content/uploads/2016/08/papathanasiou-das-reformierte-sexualstrafrecht.pdf

(Megtekintés ideje: 2019. augusztus 1.)

[143] PARTI – SZABÓ – VIRÁG 2017 = PARTI Katalin – SZABÓ Judit – VIRÁG György: A szexuális erőszak jellemzői egy aktakutatás tükrében. In: Szexuális erőszak: mítosz és valóság. Kutatások a szexuális erőszakról. (szerk.: PARTI Katalin) Országos Kriminológiai Intézet. Budapest, 2017. 159-198. o.

[144] PAULER 1870 = PAULER Tivadar: Büntetőjogtan. II. kötet. Pest, 1870.

[145] PFEIFFER – HELLMANN 2014 = PFEIFFER, Christian – HELLMANN, Deborah: Vergewaltigung. Die Schwächen der Strafverfolgung – das Leiden der Opfer. Presseerklärung 17.04.2014, KFN. http://www.landesfrauenrat-mv.de/tl_files/landesfrauenrat/Themendatenbank/Sexueller%20Missbrauch/KFN_Presseerklaerung_Vergewaltigung_01-1.pdf (Megtekintés ideje: 2019. január 20.)

[146] PHILIPP 2018 = PHILIPP, Thomas: Verletzung der sexuellen Selbstbestimmung. In: Wiener Kommentar zum Strafgesetzbuch. (Hrsg.: Frank HÖPFEL – Eckart, RATZ) 2. Auflage. MANZ'sche Verlag- und Universitätsbuchhandlung. Wien, 2018.

[147] PÓCZA 2005 = PÓCZA Róbert: Az erőszakos közöszlenség tényállása az „alkotmányos büntetőjog” tükrében. Magyar Jog. 2005. 1. szám. 13-19. o.

[148] POLT 2013 = POLT Péter (főszerk.): Új Btk. Kommentár. Nemzeti Közzolgálati és Tankönyvkiadó. Budapest, 2013.

[149] POZSÁR-SZENTMIKLÓSY 2016 = POZSÁR-SZENTMIKLÓSY Zoltán: Az emberi méltóság és az élethez való jog. Az önrendelkezési jog. 1. 2016. [http://alkjog.elte.hu/wp-](http://alkjog.elte.hu/wp-content/uploads/M%C3%A9lt%C3%B3s%C3%A1g_AJ3_2016.10.10..pdf)

content/uploads/M%C3%A9lt%C3%B3s%C3%A1g_AJ3_2016.10.10..pdf

(Megtekintés ideje: 2019. augusztus 10.)

R

[150] RENZIKOWSKI 2016 = RENZIKOWSKI, Joachim: Nein! – Das neue Sexualstrafrecht. Neue juristische Wochenschrift: NJW – München: Beck. Bd. 69.2016, 49, 3553-3558. o.

[151] ROXIN 2006 = ROXIN, Claus: Strafrecht Allgemeiner Teil Band I: Grundlagen. Der Aufbau der Verbrechenslehre. 4. Auflage. Verlag C.H. Beck. 2006.

[152] RÖNNAU 2002 = RÖNNAU, Thomas: Voraussetzungen und Grenzen der Einwilligung im Strafrecht. Jura. 2002. 665-675. o.

S, SCH

[153] SÁRI 2012 = SÁRI János: Alapjogok. Alkotmánytan II. Osiris Kiadó. Budapest, 2012.

[154] SÁRI – SOMODY 2008 = SÁRY János – SOMODY Bernadette: Alapjogok. Alkotmánytan II. Osiris Kiadó. Budapest, 2008.

[155] SCHETSCHKE 1996 = SCHETSCHKE, Michael: Die Karriere sozialer Probleme. Soziologische Einführung. Oldenbourg, München, 1996.

[156] SCHNIERER 1885 = SCHNIERER Aladár: A büntettekről és vétségekről szóló Magyar Büntető Törvény Magyarázata. Budapest, 1885.

[157] SCHULTHEISZ 1966 = SCHULTHEISZ Emil: A nemi erkölcs elleni bűntettek de lege lata. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1966.

[158] SICK 1993 = SICK, Brigitte: Sexuelles Selbstbestimmungsrecht und Vergewaltigungsbegriff: ein Beitrag zur gegenwärtigen Diskussion einer Neufassung des [Paragrafen] 177 StGB unter Berücksichtigung der Strafbarkeit de lege lata und empirischer Gesichtspunkte. Duncker & Humblot. Berlin, 1993.

[159] SICK – RENZIKOWSKI 2006 = SICK, Brigitte – RENZIKOWSKI, Joachim: Der Schutz der sexuellen Selbstbestimmung, In: Festschrift für Friedrich-Christian Schroeder zum 70. Geburtstag. (Hrsg.: HOYER, Andreas – Müller, Henning Ernst – PAWLIK, Michael – WOLTER, Jürgen) C. F. Müller Verlag. Heidelberg, 2006. 601-617. o.

[160] SINKU 2005 = SINKU Pál: A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Büntetőjog. Különös Rész. (szerk.: BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor – SINKU Pál) 5. kiadás. HVG-ORAC. Budapest, 2005.

[161] SINKU 2012 = SINKU Pál: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Büntetőjog II. – Különös Rész. (szerk.: BUSCH Béla) HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2012.

[162] SINKU 2013 = SINKU Pál: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények megújuló szabályozása. In: Új Büntető Törvénykönyv. Hagyomány és megújulás a büntetőjogban. (szerk.: HACK Péter) Pátria Nyomda Zrt. 2013. 99-102. o.

SZ

[163] SZABÓ – VIRÁG 2017 = SZABÓ Judit – VIRÁG György: A nemi erőszak mítosza. In: Szexuális erőszak: mítosz és valóság. Kutatások a szexuális erőszakról. (szerk.: PARTI Katalin) Országos Kriminológiai Intézet. Budapest, 2017. 201-237. o.

[164] SZAJBÉLY 2004 = SZAJBÉLY Katalin: Közvetlen és közvetett diszkrimináció a nemi erkölcs elleni bűncselekmények szabályozásában. Magyar Jog. 2004. (51. évf.). 5. szám. 283-291. o.

[165] SZATHMÁRY 2018 = SZATHMÁRY Zoltán: A szado-mazochista aktusok büntetőjogi vonatkozásai és a sértett beleegyezése. Jogtudományi Közlöny. 2018. 2. szám 78-92. o.

[166] SZOMORA 2005 = SZOMORA Zsolt: Néhány gondolat a nemi erkölcs elleni bűncselekmények szabályozása kapcsán. In: Keresztmetszet. Tanulmányok fiatal büntetőjogászok tollából. (szerk.: KARSAI Krisztina) Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 2005. 197-206. o.

[167] SZOMORA 2006a = SZOMORA Zsolt: A nemi erkölcs mint a nemi bűncselekmények alkalmatlan jogi tárgya. Állam- és Jogtudomány. XLVII. évf. 2006. 611-638. o.

[168] SZOMORA 2006b = SZOMORA Zsolt: Nemi erkölcs mint jogi tárgy? (Történeti aspektusok a magyar, német és az osztrák büntetőjogban) Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXVIII. Fasc. 23. Szeged, 2006. 3-52. o.

- [169] SZOMORA 2008a = SZOMORA Zsolt: A nemi bűncselekmények egyes dogmatikai alapkérdéseiről. Doktori értekezés. SZTE ÁJK. Szeged, 2008.
- [170] SZOMORA 2008b = SZOMORA Zsolt: Az erőszakos nemi bűncselekmények kényszerítési eleméről. Büntetőjogi Kodifikáció. 2008. 2. szám. 27-33. o.
- [171] SZOMORA 2009 = SZOMORA Zsolt: A nemi bűncselekmények alapkérdései. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2009.
- [172] SZOMORA 2013a = SZOMORA Zsolt: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. (szerk.: KARSAI Krisztina) Complex Kiadó. Budapest, 2013.
- [173] SZOMORA 2013b = SZOMORA Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. Fejezetéhez. Magyar Jog. 2013. 11. szám 649-657. o.
- [174] SZOMORA 2013c = SZOMORA Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. fejezetéhez. In: Új Büntető Törvénykönyv. Hagyomány és megújulás a büntetőjogban. (szerk.: HACK Péter) Pátria Nyomda Zrt. 2013. 103-122. o.
- [175] SZOMORA 2016 = SZOMORA Zsolt: A tizenkét éven aluli sérelmére elkövetett szexuális erőszak újabb minősítési kérdései, avagy a bírói gyakorlat menthetetlennek látszó vergődése a kétszeres értékelés és más alapelvek hálójában. In: Ad valorem. Ünnepi tanulmányok Vida Mihály 80. születésnapjára. (szerk.: GÁL Andor – KARSAI Krisztina) Iurisperitus Kiadó. Szeged, 2016. 347-360. o.
- [176] SZOMORA 2017 = SZOMORA Zsolt: A szexuális önrendelkezés büntetőjogi védelme. Fundamentum. 2017/3-4. szám. 61-65. o.
- [177] SZOMORA 2019 = SZOMORA Zsolt: XIX. Fejezet. A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. In: Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvhöz. (szerk.: KARSAI Krisztina) Wolters Kluwer Hungary. Budapest, 2019.

T

- [178] TIPOLD 2017 = TIPOLD, Alexander: Verletzung der sexuellen Selbstbestimmung. § 205a. In: StGB. Strafgesetzbuch Kommentar. (Hrsg.: Otto LEUKAUF – Herbert STEININGER) 4. Auflage. Linde Verlag. 2017.
- [179] TÓTH Á. L. 2007 = TÓTH Áron László: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények hatályos szabályozásával kapcsolatos néhány problémáról. *Iustum Aequum Salutare*. 2007. (3. évf.) 4. szám 235-250. o.
- [180] TÓTH G. A. 2003 = TÓTH Gábor Attila: Az emberi méltósághoz való jog és az élethez való jog. In: *Emberi jogok.* (szerk. HALMAI Gábor – TÓTH Gábor Attila) Osiris Kiadó. Budapest, 2003.
- [181] TÓTH G. A. 2005 = TÓTH Gábor Attila: A személyi szabadsághoz való jog az Alkotmányban. *Fundamentum*. 2005. 2. szám. 5-33. o.
- [182] TÓTH M. 1981 = TÓTH Mihály: Gondolatok az erőszak büntetőjogi fogalmáról. *Magyar Jog*. 1981/6. szám. 502-511. o.
- [183] TÓTH O. 2017 = TÓTH Olga: Szexuális erőszak két nemzetközi kutatás tükrében. In: *Szexuális erőszak: mítosz és valóság. Kutatások a szexuális erőszakról.* (szerk.: PARTI Katalin) Országos Kriminológiai Intézet. Budapest, 2017. 11-35. o.
- [184] TRAYTLER 1963 = TRAYTLER Endre: Sajátosságok a nemi bűntettek területén. *Magyar Jog*. 1963. 6. szám
- [185] TRÓCSÁNYI – SCHANDA 2014 = TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: Bevezetés az alkotmányjogba; Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2014. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Alkotmany_jog/ch01s05.html#id496107 (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 10.)

V

- [186] VÁRADI 2013 = VÁRADI Erika: XXVI. fejezet. Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények. In: *Magyar Büntetőjog. Különös rész.* (szerk.: HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós) Complex Kiadó. Budapest, 2013.

[187] VARGHA 1892 = VARGHA Ferenc: Az erőszak és fenyegetés fogalma a büntetőjogban. Magyar Igazságügy XXXVII. kötet. A Magyar Igazságügy Kiadóhivatala. Budapest, 1892.

[188] VASKUTI 2013a = VASKUTI András: A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények. In: Új Btk. kommentár. 7. kötet. (főszerk.: POLT Péter) Nemzeti Közszerológati és Tankönyv Kiadó. Budapest, 2013.

[189] VASKUTI 2013b = VASKUTI András: Új megoldások a nemi erkölcs és a nemi szabadság elleni bűncselekmények szabályozásában. In: Új Büntető Törvénykönyv. Hagyomány és megújulás a büntetőjogban. (szerk.: HACK Péter) Pátria Nyomda Zrt. 2013. 91-98. o.

[190] WESSELS – BEULKE 2006 = WESSELS, Johannes – BEULKE, Werner: Strafrecht Allgemeiner Teil. Die Straftat und ihr Aufbau. 33. Auflage. Heidelberg, 2006.

Egyéb online források:

(a hivatkozások feloldásával)

[1.] Bűnözés és igazságszerológáltatás 2020 = Bűnözés és igazságszerológáltatás. Kiadja: Legfőbb Ügyészség. 2020. <http://ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/merzag/2020/12/bunozes-es-igazsagszolgalatasi.pdf>

(Megtekintés ideje: 2021. március 10.)

[2.] California adopts college sex crime rule 2014 = California adopts college sex crime rule. 29 September 2014. <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-29406138> (Megtekintés ideje: 2018. május 20.)

[3.] Deutscher Juristinnenbund: Stellungnahme 2014 = Deutscher Juristinnenbund: Stellungnahme zur grundsätzlichen Notwendigkeit einer Anpassung des Sexualstrafrechts (insbesondere § 177 StGB) an die Vorgaben der Istanbul-Konvention. 2014. <https://tinyurl.hu/nrLn/> (Megtekintés ideje: 2019. május 3.)

[4.] Die Ereignisse rund um die Silvesternacht in Köln = Die Ereignisse rund um die Silvesternacht in Köln. RP Online. <https://rp->

- online.de/nrw/staedte/koeln/chronik-der-uebergriffe-in-koeln-die-ereignisse-rund-um-die-silvesternacht_bid-9206115 (Megtekintés ideje: 2019. május 2.)
- [5.] Die heikelsten Punkte der "Nein heißt Nein" – Reform 2016 = Die heikelsten Punkte der "Nein heißt Nein"-Reform. Süddeutsche Zeitung. 7. Juli 2016. <http://www.sueddeutsche.de/politik/nein-heisst-nein-die-verschaerfung-des-sexualstrafrechts-ist-keine-kleinigkeit-1.3067324> (Megtekintés ideje: 2018. szeptember 24.)
- [6.] Harvey Weinstein timeline 2020 = Harvey Weinstein timeline: How the scandal unfolded. 29. May 2020. <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-41594672> (Megtekintés ideje: 2018. február 20.)
- [7.] <https://infogram.com/copy-non-consensual-sex-rape-1hxj48rzkk56vg> (Megtekintés ideje: 2019. február 15.)
- [8.] Istanbul Convention. Historical background = Istanbul Convention. Historical background. <http://www.coe.int/hu/web/istanbul-convention/historical-background> (Megtekintés ideje: 2019. augusztus 10.)
- [9.] Legal Definitions in the EU Member States = Legal Definitions in the EU Member States. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/regulatory-and-legal-framework/legal-definitions-in-the-eu/> (Megtekintés ideje: 2020. január 15.)
- [10.] Legislation.gov.uk
- [11.] Magyar színésznők is elkezdtek kitergetni a színészvilág szennyesét 2017 = Magyar színésznők is elkezdtek kitergetni a színészvilág szennyesét. 2017.10.14. https://index.hu/kultur/2017/10/14/egy_magyar_szineszno_is_szexualis_zaklatasrol_szamolt_be/ (Megtekintés ideje: 2018. február 20.)
- [12.] Mehr Schutz vor sexueller Gewalt 2016 = Mehr Schutz vor sexueller Gewalt. 10. November 2016. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/mehr-schutz-vor-sexueller-gewalt-393682> (Megtekintés ideje: 2018. május 2.)
- [13.] Nein heißt Nein! Bundesweite Aktionen: Demos, Vorträge, Hashtags = Nein heißt Nein! Bundesweite Aktionen: Demos, Vorträge, Hashtags.

<https://www.frauen-gegen-gewalt.de/de/Sexualstrafrecht-bundesweite-Aktionen.html> (Megtekintés ideje: 2019. május 2.)

[14.] Nőszervezetek észrevételei 2012 = Nőszervezetek észrevételei a Büntető Törvénykönyv tervezetének a nők elleni erőszak különböző formáit érintő részeinek vonatkozásában. Budapest, 2012. március
<https://nokjoga.hu/sites/default/files/filefield/2012-btk-javaslatmarc-9-nanepatent-mona-ne-benyujtva.pdf> (Megtekintés ideje: 2018. október 4.)

[15.] Schriftliche Stellungnahme, Artikel 36 der Istanbul-Konvention umsetzen – Bestehende Strafbarkeitslücken bei sexueller Gewalt und Vergewaltigung schließen 2015 = Schriftliche Stellungnahme zur öffentlichen Anhörung zu dem Antrag der Abgeordneten, Ulle Schauws, Katja Keul, Katja Dörner, weiterer Abgeordneter und der Fraktion BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN. Artikel 36 der Istanbul-Konvention umsetzen – Bestehende Strafbarkeitslücken bei sexueller Gewalt und Vergewaltigung schließen, am 28. Januar 2015 Ausschuss für Recht und Verbraucherschutz des Deutschen Bundestages
<https://www.bundestag.de/resource/blob/356898/47e52c14440d89d38ce630dae016e97e/bff-data.pdf> (Megtekintés ideje: 2019. április 20.)

[16.] Szexuális zaklatással vádolják a Ponyvaregény producerét 2017 = Szexuális zaklatással vádolják a Ponyvaregény producerét. 2017.10.06.
https://index.hu/kultur/cinematrix/2017/10/06/szexualis_zaklatassal_vadoljak_a_ponyvaregeny_produceret/ (Megtekintés ideje: 2018. február 20.)

[17.] Violence against women: an EU-wide survey 2014 = Violence against women: an EU-wide survey. Main results European Union Agency for Fundamental Rights, 2014. <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report> (Megtekintés ideje: 2018. február 20.)

[18.] Vita az Európai Parlamentben: szexuális zaklatás az EU-ban 2017 = Vita az Európai Parlamentben: szexuális zaklatás az EU-ban. 2017.10.25.
<http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20171023STO86603/vita-az-europai-parlamentben-szexualis-zaklatas-az-eu-ban> (Megtekintés ideje: 2018. február 20.)

[19.] Would it work here? New law in Iceland means rape accused must prove they had explicit consent 2018 = Would it work here? New law in Iceland means rape accused must prove they had explicit consent. Apr 8th 2018. <http://www.thejournal.ie/iceland-consent-3943673-Apr2018/> (Megtekintés ideje: 2019. október 18.)

[20.] Zaklatási botrányok az Egyesült Államokban 2020 = Zaklatási botrányok az Egyesült Államokban. 2020. július 1. https://index.hu/aktak/harvey_weinstein_botrany_hollywood_szexualis_zaklat_as_szereposzto_divany_producer_film/ (Megtekintés ideje: 2018. augusztus 28.)

[21.] Silvester und die Folgen = Silvester und die Folgen. ZEIT ONLINE. Nachrichten, Hintergründe und Debatten. <https://www.zeit.de/thema/koeln-silvester-uebergriffe> (Megtekintés ideje: 2018. február 20.)

[22.] Stortinget svikter offer for overgrep 2018 = Stortinget svikter offer for overgrep. 5. Apr. 2018. <https://www.amnesty.no/stortinget-svikter-offer-overgrep> (Megtekintés ideje: 2019. február 15.)

[23.] Sweden approves new law recognising sex without consent as rape 2018 = Sweden approves new law recognising sex without consent as rape. 24 May 2018. <https://www.bbc.com/news/world-europe-44230786> (Megtekintés ideje: 2019. február 15.)

[24.] Sweden says rape is rape, regardless of force or threats = Sweden says rape is rape, regardless of force or threats <https://www.dw.com/en/sweden-says-rape-is-rape-regardless-of-force-or-threats/a-43904468> (Megtekintés ideje: 2019. február 15.)

Történelmi jogforrások, jogszabályok indokolása:

[1] 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről

[2] 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya

[3] 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről

- [4] 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- [5] 1978. évi IV. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről
- [6] Az 1993. évi XVII. törvény a büntető jogszabályok módosításáról
- [7] Az 1993. évi XVII. törvény miniszteri Indoklása
- [8] 1997. évi LXXIII. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról
- [9] Az 1997. évi LXXIII. törvény Indoklása
- [10] 2005. évi XCI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és más törvények módosításáról
- [11] 2008. évi LXXIX. törvény a közrend, valamint az igazságszolgáltatás működésének védelme érdekében szükséges egyes törvénymódosításokról
- [12] 2017. évi CLXXVII. törvény a tizenkettedik életévüket be nem töltött gyermekek sérelmére elkövetett szexuális erőszakkal szembeni fokozottabb büntetőjogi védelemről

Hatályos jogszabályok, jogszabályok indokolása, egyéb joganyagok:

- [1.] Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- [2.] 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- [3.] 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- [4.] 2012. évi C. törvény miniszteri indokolása a Büntető Törvénykönyvről
- [5.] A Büntető Törvénykönyv 2012-1978. Complex Kiadó. Budapest, 2013.
- [6.] 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
- [7.] 2/2020. (V. 5.) OGY politikai nyilatkozat a gyermekek és nők védelmének fontosságáról, valamint az Isztambuli Egyezményhez való csatlakozás elutasításáról

Uniós és nemzetközi jogforrások, büntető kódexek:

- [1.] 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről

[2.] Az Európai Parlament 2017. szeptember 12-i jogalkotási állásfoglalása az Európa Tanács a nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményének az Európai Unió nevében történő megkötéséről szóló tanácsi határozatról (COM(2016)0109 – 2016/0062(NLE))

[3.] Az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (2011/93/EU irányelv)

[4.] Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec(2002)5 számú Ajánlása a tagállamok számára a nők erőszakkal szembeni védelméről

[5.] CEDAW/C/HUN/CO/7-8 Egyesült Nemzetek Szervezete. Egyezmény a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról. A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó Bizottság Magyarország összevont hetedik és nyolcadik időszakos jelentésével kapcsolatban a Bizottság ötvennegyedik ülésén (2013. február 11. - március 1.) elfogadott záró észrevételek <https://nokert.hu/sat-20130525-1408/1095/1/az-ensz-cedaw-ajanlasai-hazanknak-parkapcsolati-eroszak-elleni-kuzdelem> (Megtekintés ideje: 2018. október 18.)

[6.] Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse. Kihirdette a 2015. évi XCII. törvény az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról. (Lanzarote Egyezmény)

[7.] Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence Istanbul, 11.V.2011. Az Európa Tanács Egyezménye a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról. (Isztambuli Egyezmény)

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008482e>

Magyar nyelven elérhető: <https://nokert.hu/sze-20160720-0010/1466/1/az-izstambuli-egyezmeny-szovege-magyar-nyelven>

[8.] Criminal Code of Belgium. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/regulatory-and-legal-framework/legal-definitions-in-the-eu/belgium-rape> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

[9.] Criminal Code of Cyprus. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/regulatory-and-legal-framework/legal-definitions-in-the-eu/cyprus-rape> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

[10.] Criminal Code of Ireland. Number 2 of 2017 Criminal Law (Sexual Offences) Act 2017. Amendment of Act of 1990. <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2017/act/2/enacted/en/html> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.) Criminal Law, (Sexual Offences) Act 2017, (Act 2 of 2017), <https://www.oireachtas.ie/en/bills/bill/2015/79/>, <https://www.rcni.ie/wp-content/uploads/RCNI-Criminal-Law-Sexual-Offences-Act-2017-Briefing-Substantive-Law-Changes-April-2017.pdf> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

[11.] Criminal Code of Luxembourg. <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/regulatory-and-legal-framework/legal-definitions-in-the-eu/luxembourg-rape> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

[12.] Deutsches Strafgesetzbuch. <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

[13.] Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul, 11.V.2011

<http://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383a> (Megtekintés ideje: 2018. szeptember 30.)

[14.] Französisches Strafgesetzbuch / Code pénal <http://www.bijus.eu/?p=10720> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

[15.] Österreichisches Strafgesetzbuch. <https://www.jusline.at/gesetz/stgb> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

[16.] Senate Bill No. 967. An act to add Section 67386 to the Education Code, relating to student safety. https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billNavClient.xhtml?bill_id=201320140SB967 (Megtekintés ideje: 2018. május 20.)

[17.] Sexual Offences (Northern Ireland) Order 2008. <https://www.legislation.gov.uk/nisi/2008/1769/contents> (Megtekintés ideje: 2019. december 28.)

[18.] Sexual Offences (Scotland) Act 2009. <https://www.legislation.gov.uk/asp/2009/9/contents> (Megtekintés ideje: 2019. december 28.)

[19.] Sexual Offences Act 2003. (UK Public General Acts) <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents> (Megtekintés ideje: 2019. december 28.)

[20.] Schweizerisches Strafbgesetzbuch <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html#> (Megtekintés ideje: 2020. január 20.)

AB határozatok, Amicus Curiaeek:

[1.] 8/1990. (IV. 23.) AB határozat

[2.] 9/1990. (IV. 25.) AB határozat

[3.] 21/1990. (X. 4.) AB határozat

[4.] 64/1991. (XII. 17.) AB határozat

[5.] 9/1992. (I. 30.) AB határozat

[6.] 61/1992. (XI. 20.) AB határozat

[7.] 35/1994. (VI. 24.) AB határozat

[8.] 29/1997. (IV. 29.) AB határozat

[9.] 36/2000. (X. 27.) AB határozat

[10.] 37/2002. (IX.4.) AB határozat

[11.] 38/2012. AB határozat

[12.] 3208/2013. (XI. 18.) AB határozat

[13.] 23/2014. (VII. 15.) AB határozat

- [14.] 19/2017. (VII. 18.) AB határozat
- [15.] 10/2018. (VII. 18.) AB határozat
- [16.] SZÉKELY Ákos: „Amicus Curiae”
- [17.] SZOMORA Zsolt: „Amicus Curiae” (Dr. Hegedűs István, a Szegedi Ítéltábla kollégiumvezetője részére, a BJE-ben előírt értelmezési eredmény alaptörvény-ellenességének kimutatására írt elemzés – Szeged, 2016. november 21.)
- [18.] SZOMORA Zsolt: „Amicus Curiae” (Dr. Sulyok Tamás az Alkotmánybíróság elnöke részére)

Bírósági határozatok, büntető kollégiumi vélemények, elvi döntések, jogegységi határozatok:

- [1.] 27/2007. BK vélemény
- [2.] 34/2007. BK vélemény
- [3.] 71/2008. BK vélemény
- [4.] 7/2016. büntető elvi határozat
- [5.] 2/2016. Büntető jogegységi határozat a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről
- [6.] 1/2017. számú Büntető jogegységi határozat a 2/2016. Büntető jogegységi határozat hatályon kívül helyezéséről
- [7.] BH 1974. 302.
- [8.] BH 1975. 289.
- [9.] BH 1975. 448.
- [10.] BH 1976. 302.
- [11.] BH 1977. 94.
- [12.] BH 1978. 237.
- [13.] BH 1978. 371.
- [14.] BH 1981. 219.
- [15.] BH 1981. 302.
- [16.] BH 1983. 1.
- [17.] BH 1983. 433.

- [18.] BH 1984. 46.
- [19.] BH 1984. 47.
- [20.] BH 1988. 342.
- [21.] BH 1991. 1.
- [22.] BH 1991. 91.
- [23.] BH 1991. 97.
- [24.] BH 1991. 424.
- [25.] BH 1993. 216.
- [26.] BH 1993. 281.
- [27.] BH 1994. 9.
- [28.] BH 1994. 470.
- [29.] BH 1996. 348.
- [30.] BH 1996. 513.
- [31.] BH 1997. 108.
- [32.] BH 1997. 319.
- [33.] BH 1997. 568.
- [34.] BH. 1999. 9., Bírósági Határozatok. 1999/9. szám. Fórum rovat
- [35.] BH 1999. 348.
- [36.] BH 2000. 279.
- [37.] BH 2000. 477.
- [38.] BH 2001. 2.
- [39.] BH 2003. 271.
- [40.] BH 2004. 42.
- [41.] BH 2004. 224.
- [42.] BH 2004. 279.
- [43.] BH 2004. 448.
- [44.] BH 2005. 379.
- [45.] BH 2007. 75.
- [46.] BH 2007. 107.
- [47.] BH 2007. 108.
- [48.] BH 2007. 401.

- [49.] BH 2008. 291.
- [50.] BH 2010. 116.
- [51.] BH 2010. 143.
- [52.] BH 2011. 30.
- [53.] BH 2013. 295.
- [54.] BH 2014. 6.
- [55.] BH 2014. 201.
- [56.] BH 2014. 235.
- [57.] BH 2014. 267.
- [58.] BH 2015. 121.
- [59.] BH 2015. 153.
- [60.] BH 2016. 134.
- [61.] BH 2018. 134.
- [62.] BH 2018. 240.
- [63.] BH 2019. 96.
- [64.] BJD 1248.
- [65.] BJD 1251.
- [66.] BJD 2620.
- [67.] BJD 3074.
- [68.] BJD 3076.
- [69.] BJD 5151.
- [70.] BJD 5153.
- [71.] BJD 7368.
- [72.] BJD 8189.
- [73.] BJD 8191.
- [74.] BJD 8958.
- [75.] BJT I. 370. (döntvény)
- [76.] EBH 2004. 1105.
- [77.] EBH 2007. 1589.
- [78.] EBH 2012. B. 27.
- [79.] EBH 2014. B. 23.

[80.] EBH 2016. B. 7.

EuB és EJEB ítéletek:

[1.] Case of M.C. v. Bulgaria (Application no. 39272/98) Judgement Strasbourg 4 December 2003 Final 04/03/2004.

[2.] UK, C. v. R. [2012] EWCA Crim 2034. Case No: 2011/06166/D1 <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Crim/2012/2034.html> (Megtekintés ideje: 2019. június 2.)

Feldolgozott jogesetek:

Az Egri Törvényszéken feldolgozott jogesetek, ítéletek, vádiratok:

- [1.] Debreceni Ítéltábla Bf.III.337/2014/3. szám
- [2.] Debreceni Ítéltábla Bf.I.497/2015/7. szám
- [3.] Debreceni Ítéltábla Bhar.III.524/2017/7. szám
- [4.] Debreceni Ítéltábla Bf.II.506/2019/15. szám
- [5.] Egri Járásbíróság 23.B. 94/2014/52. szám
- [6.] Egri Járásbíróság 23.B.110/2015/26. szám
- [7.] Egri Járásbíróság 23.B.139/2015/18. szám
- [8.] Egri Járásbíróság 23.B.522/2015/16. szám
- [9.] Egri Járásbíróság 26.B.129/2016/28. szám
- [10.] Egri Járásbíróság 15.B.247/2016/71. szám
- [11.] Egri Járásbíróság 22.B.654/2016/7. szám
- [12.] Egri Járásbíróság 15.B.93/2017/7. szám
- [13.] Egri Járásbíróság 26.B.553/2017/78. szám
- [14.] Egri Járásbíróság 12.B.174/2019/15. szám
- [15.] Egri Járási Ügyészség B. 3985/2013/9-II. szám
- [16.] Egri Járási Ügyészség B.1959/2014/6-I. szám
- [17.] Egri Járási Ügyészség B.2658/2014/17-I. szám
- [18.] Egri Járási Ügyészség B.4405/2014/11-I. szám
- [19.] Egri Járási Ügyészség B.2383/2015/16-I. szám
- [20.] Egri Járási Ügyészség B.1606/2018/9. szám

- [21.] Egrei Járási és Nyomozó Ügyészség B.3760/2015/13-I. szám
- [22.] Egrei Járási és Nyomozó Ügyészség B.2651/2017/16-I. szám
- [23.] Egrei Törvényszék 5.B.3/2014/8. szám
- [24.] Egrei Törvényszék 5.B.6/2015/23. szám
- [25.] Egrei Törvényszék 6.B.29/2015/24. szám
- [26.] Egrei Törvényszék 11.B.33/2015/7. szám
- [27.] Egrei Törvényszék 4.Bf.248/2015/8. szám
- [28.] Egrei Törvényszék Bf.251/2015/5. szám
- [29.] Egrei Törvényszék Bf.306/2015/9. szám
- [30.] Egrei Törvényszék Bf.330/2015/3. szám
- [31.] Egrei Törvényszék 6.B.50/2016/14. szám
- [32.] Egrei Törvényszék 4.Bf.135/2016/5. szám
- [33.] Egrei Törvényszék 2.Bf.231/2016/4. szám
- [34.] Egrei Törvényszék 2.Bf.264/2016/10. szám
- [35.] Egrei Törvényszék 2.Bf.275/2016/5. szám
- [36.] Egrei Törvényszék 4.Bf.360/2016/5. szám
- [37.] Egrei Törvényszék 2.Bf.1/2018/5. szám
- [38.] Egrei Törvényszék 13.B.6/2018/48. szám
- [39.] Egrei Törvényszék 13.B.12/2018/21. szám
- [40.] Egrei Törvényszék 4.Bf.168/2019/10. szám
- [41.] Egrei Törvényszék 4.Bf.245/2019/8. szám
- [42.] Egrei Törvényszék 4.Bf.206/2019/5. szám
- [43.] Egrei Törvényszék 4.Bf.294/2019/18. szám
- [44.] Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.44/2014/41. szám
- [45.] Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.257/2014/2. szám
- [46.] Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.21/2015/10. szám
- [47.] Füzesabonyi Járásbíróság 4.B.44/2018/24. szám
- [48.] Füzesabonyi Járásbíróság 2.B.136/2018/14. szám
- [49.] Füzesabonyi Járási Ügyészség B. 400/2014/23. szám
- [50.] Füzesabonyi Járási Ügyészség B.921/2017/9. szám
- [51.] Gyöngyösi Járási Ügyészség B.1465/2014/13-I. szám

- [52.] Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.316/2015/14. szám
- [53.] Gyöngyösi Járásbíróság 9.B.414/2017/26. szám
- [54.] Hatvani Járásbíróság 5.B.11/2015/6. szám
- [55.] Hatvani Járásbíróság 4.B.78/2015/14. szám
- [56.] Hatvani Járásbíróság 4.B.54/2019/3. szám
- [57.] Hatvani Járási Ügyészség B.648/2014/8-I. szám
- [58.] Hatvani Járási Ügyészség B.804/2014/33-I. szám
- [59.] Hevesi Járási Ügyészség B.22/2016/21. szám
- [60.] Hevesi Járásbíróság 8.Fk.198/2015/15. szám
- [61.] Hevesi Járásbíróság 3.Fk.110/2016/7. szám
- [62.] Hevesi Járásbíróság 8.B.141/2016/12. szám
- [63.] Hevesi Járásbíróság 8. Fk.159/2018/10. szám
- [64.] Hevesi Járásbíróság 6.B.193/2018/8. szám
- [65.] Hevesi Járásbíróság 3.B.47/2019/2. szám
- [66.] Heves Megyei Főügyészség B.1061/2015/12-I. szám
- [67.] Heves Megyei Főügyészség B.867/2016/6. szám
- [68.] Heves Megyei Főügyészség B.611/2016/32-I. szám

A Miskolci Törvényszéken feldolgozott jogesetek, ítéletek:

- [1.] Encsi Járásbíróság 3.B.57/2018/2. szám
- [2.] Kazincbarcikai Járásbíróság 14.B.417/2017/30. szám
- [3.] Miskolci Járásbíróság B.3033/2014. szám
- [4.] Miskolci Járásbíróság B.0324/2017. szám
- [5.] Miskolci Járásbíróság 22.B.2608/2017/12. szám
- [6.] Miskolci Törvényszék 11.B.10/2016/22. szám
- [7.] Miskolci Törvényszék Bf.193/2018. szám
- [8.] Miskolci Törvényszék Bf.229/2018. szám
- [9.] Ózdi Járásbíróság 3.B.369/2017/23. szám

A Miskolci Járásbíróságon feldolgozott, a dolgozat szempontjából releváns további jogesetek, ítéletek:

- [1.] B.412/2014.
- [2.] B.605/2014.
- [3.] B.795/2014.
- [4.] B.840/2014.
- [5.] B.1249/2014.
- [6.] B.1358/2014.
- [7.] B.2865/2014.
- [8.] B.262/2015.
- [9.] B.611/2015.
- [10.] B.721/2015.
- [11.] B.729/2015.
- [12.] B.829/2015.
- [13.] B.1042/2015.
- [14.] B.1090/2015.
- [15.] B.1431/2015.
- [16.] B.1716/2015.
- [17.] B.2118/2015.
- [18.] B.2682/2015.
- [19.] B.2827/2015.
- [20.] B.2976/2015.
- [21.] B.3264/2015.
- [22.] B.178/2016.
- [23.] B.466/2016.
- [24.] B.631/2016.
- [25.] B.642/2016.
- [26.] B.896/2016.
- [27.] B.1223/2016.
- [28.] B.1284/2016.
- [29.] B.1551/2016.
- [30.] B.1908/2016.
- [31.] B.2857/2016.

- [32.] B.132/2017.
- [33.] B.166/2017.
- [34.] B.393/2017.
- [35.] B.399/2017.
- [36.] B.635/2017.
- [37.] B.733/2017.
- [38.] B.1822/2017.
- [39.] B.1873/2017.
- [40.] B.1641/2017.
- [41.] B.275/2018.

A Miskolci Törvényszéken feldolgozott további releváns jogesetek, ítéletek:

- [1.] Bf.257/2018.
- [2.] Bf.379/2018.
- [3.] Bf.461/2018.

További felhasznált jogesetek, bírósági határozatok:

- [1] Debreceni Ítéltábla Bf.I.135/2015/15. (2015. október 20.)
- [2] Debreceni Ítéltábla Bf.II.145/2016/4. (2016. április 4.)
- [3] Debreceni Törvényszék 24.B.444/2015/28. (2016. január 20.)
- [4] Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.23/2018/8. szám
- [5] Fővárosi Ítéltábla Bf.294/2008/8. Büntetőügyben hozott határozat
- [6] Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.156/2013/9. (2014. január 10.)
- [7] Fővárosi Ítéltábla Bf.206/2015/11. Büntetőügyben hozott határozat
- [8] Fővárosi Ítéltábla 6.Bkk.10751/2015/3. (2015. július 1.)
- [9] Fővárosi Ítéltábla 3.Bkk.10834/2015/3. (2015. július 27.)
- [10] Fővárosi Törvényszék 8.B.879/2016/16-II. szám
- [11] Győri Törvényszék B.415/2014/6. (2015. március 10.)
- [12] Győri Ítéltábla Bf.28/2015/6. (2015. november 3.)
- [13] Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Főügyészség 6.B.1234/2015/14.
- [14] Kecskeméti Törvényszék 11.B.349/2015/9. (2015. szeptember 22.)

- [15] Kúria Bfv.28/2014/6. Büntetőügyben hozott határozat
- [16] Kúria Bfv.III.465/2018. Büntetőügyben hozott határozat
- [17] Miskolci Törvényszék 4.B.1845/2014/24. (2015. január 26.)
- [18] Pécsi Ítéltábla Bkk. I.96/2015/3. (2015. április 28.)
- [19] Szegedi Ítéltábla Bf.III.733/2015/5. (2016. február 2.)
- [20] Szegedi Ítéltábla Bf.I.830/2015/20. (2016. május 4.)
- [21] Szegedi Ítéltábla Bpkf.I.27/2016/2. (2016. január 25.)
- [22] Szegedi Törvényszék B.1293/2014/30. (2015. szeptember 10.)
- [23] Szegedi Törvényszék 7.B.1061/2015/4. (2015. december 9.)
- [24] Szolnoki Törvényszék 6.B.1226/2016/9. szám
- [25] Veszprémi Törvényszék - Elsőfokú ítélet szexuális visszaélés büntette miatt indult büntetőügyben. <https://birosag.hu/aktualis-kozlemenyek/veszpremi-torvenyszek-elfofoku-itelet-szexualis-visszaeles-buntette-miatt> (Megtekintés ideje: 2019. január 20.)

Német joganyagok:

- [1.] BBl. 1992 V 451.
- [2.] BGBI. 1973, S. 1725.
- [3.] BGBI. I 2004/15.
- [4.] BGH, Beschluss vom 13.6.2006-4 StR 178/06.
- [5.] BGH NStZ 2010. 149.
- [6.] BGH NStZ 2012, 209, 210.
- [7.] BGHSt 16, 271 (272 f.)
- [8.] Fünfzigstes Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung 2016 = Fünfzigstes Gesetz zur Änderung des Strafgesetzbuches – Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung. Vom 4. November 2016. Bundesgesetzblatt Jahrgang 2016 Teil I. Nr. 52, ausgegeben zu Bonn am 9. November 2016. https://www.bmjv.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/BGBI_Schutz_der_sexuellen_Selbstbestimmung.pdf;jsessionid=A0D67BFD6C89C

659204564468A925401.2_cid334?__blob=publicationFile&v=2%20

(Megtekintés ideje: 2019.09.24.)

[9.] BT-Drs. 10/6137 = Deutscher Bundestag Drucksache 10/6137. 10. Wahlperiode 09.10.86. Entwurf eines Gesetzes zur Aufhebung der Benachteiligung von Frauen in allen gesellschaftlichen Bereichen (Antidiskriminierungsgesetz — ADG) <http://dipbt.bundestag.de/doc/btd/10/061/1006137.pdf> (Megtekintés ideje: 2020. szeptember 30.)

[10.] BT-Drs. 18/1969 = Deutscher Bundestag Drucksache 18/1969. 18. Wahlperiode 02.07.2014. https://dejure.org/Drucksachen/Bundestag/BT-Drs._18/1969 (Megtekintés ideje: 2019. május 5.)

[11.] BT-Drs. 18/8210 = Deutscher Bundestag Drucksache 18/8210. 18. Wahlperiode 25.04.2016. Gesetzentwurf der Bundesregierung Entwurf eines ... Gesetzes zur Änderung des Strafgesetzbuches – Verbesserung des Schutzes der sexuellen Selbstbestimmung. <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/082/1808210.pdf> (Megtekintés ideje: 2019. május 5.)

[12.] BT-Drs. 18/9097 = Deutscher Bundestag Drucksache 18/9097. 18. Wahlperiode 06.07.2016. Beschlussempfehlung und Bericht des Ausschusses für Recht und Verbraucherschutz (6. Ausschuss), <https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/090/1809097.pdf> (Megtekintés ideje: 2019. május 5.)

[13.] KG Berlin, Beschluss vom 3.5. 2013 – (4) 121 Ss 69/13 (78/13)

Osztrák joganyag:

EBRV StRÄG 2015

Rövidítések jegyzéke:

BGBI. – Bundesgesetzblatt

BBl. – Bundesblatt

BGH – Bundesgerichtshof

BGHSt. – Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Strafsachen

BT-Drs. – Deutscher Bundestag Drucksache

deuStGB – Deutsches Strafgesetzbuch

EBRV – Erläuternde Bemerkungen zur Regierungsvorlage

NStz – Neue Zeitschrift für Strafrecht

östStGB – Österreichisches Strafgesetzbuch

Rn. – Randnummer

StR. – Strafrecht

StRÄG – Strafrechtsänderungsgesetz

AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ SAJÁT KÖZLEMÉNYEK

- [1.] NAGY Alexandra: A szexuális önrendelkezés és a büntetőjog, különös tekintettel a bírói gyakorlatra. Miskolci Jogi Szemle. 2019/1. szám. 1. kötet. 128-147. o.
- [2.] NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi deliktumok története és alkotmányjogi elvei. Pro Publico Bono. Magyar Közigazgatás. 2019/1. szám. 42-67. o.
- [3.] NAGY Alexandra: Der verstärkte Schutz der Opfer von gewalttätigen sexuellen Delikten im Strafrecht. Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica. Tomus XXXVII/1. Miskolc University Press. 2019. 284-304. o.
- [4.] NAGY Alexandra: A beleegyezés nélküli szexuális cselekmények szankcionálása a büntetőjogban. Magyar Jog. 2017. 2. szám. 65-74. o.
- [5.] NAGY Alexandra: A tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek szexuális cselekményekkel szembeni büntetőjogi védelme. Miskolci Jogi Szemle. 2017/2. szám. 185-209. o.
- [6.] NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények szabályozásának kérdései. In: Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában III. (szerk.: SÁPI Edit) Doktoranduszok Országos Szövetsége. JUMP Kft. Nyomda. Budapest-Miskolc, 2017. 129-146. o.
- [7.] NAGY Alexandra: Das Recht von sexueller Selbstbestimmung als Grundrecht und die Straftaten von sexueller Nötigung und sexueller Gewalt. Fasikül Hukuk Dergisi, Editör: Bahri ÖZTÜRK, ISSN: 1309-4327 9.87, (2017): 6-9. o. <https://jurix.com.tr/issue/995>, <https://jurix.com.tr/article/10458>
- [8.] NAGY Alexandra: Das Recht von sexueller Selbstbestimmung in Ungarn. In: Doktoranduszok fóruma. (szerk.: SZABÓ Miklós) Miskolc, 2017. november 16. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 88-92. o.

[9.] NAGY Alexandra: The Criminal uniformity decision no. 2/2016 BJE of Curia about the perpetration questions of sexual violence against a person not having attained the age of 12 years. MultiScience – XXXI. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, University of Miskolc, Hungary. 20-21 April 2017.

[10.] NAGY Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények új magyar szabályai a nemzetközi és uniós követelmények tükrében. In: Tavaszi Szél 2016 = Spring Wind 2016. (szerk.: KERESZTES Gábor) Tanulmánykötet I. kötet: Agrártudomány, állam- és jogtudomány, Föld- és fizikatudomány, Had- és rendészettudomány. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest. 299-309. o.

[11.] NAGY Alexandra: Die gewalttätigen Geschlechtsdelikte im deutschen Strafrecht – die Probleme der früheren Regelung und die Veränderung des deutschen gewalttätigen Sexualstrafrechts In: Doktoranduszok fóruma. (szerk.: Prof. Dr. SZABÓ Miklós) Miskolc, 2016. november 17. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. Konferencia helye, ideje: Miskolc, Magyarország, 2016.11.17. Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 251-255. o.

[12.] NAGY Alexandra: Néhány gondolat az erőszakos nemi bűncselekmények nemzetközi követelményeknek való megfeleléséről. In: interTALENT UNIDEB. (szerk.: MÁNDY Zsuzsanna) Debreceni Egyetem. 2016. 124-133. o.

[13.] NAGY Alexandra: The theoretical and practical questions of the crime of sexual exploitation in the Hungarian criminal law. *Studia Juridica et Politica Jaurinensis*. 2016. 3:1 28-42. o.

[14.] NAGY Alexandra: A nemi erkölcs elleni erőszakos bűncselekmények. *Ars boni jogi folyóirat*, jogaszvilag.hu 2015. november 16. <https://jogaszvilag.hu/a-nemi-erkolcs-elleni-eroszakos-buncselekmenyek-a-csemegi-kodextol-az-uj-btk-ig/>

[15.] NAGY Alexandra: A szexuális kényszerítés, mint az új Büntető Törvénykönyv egyik nívuma. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium* = Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai.

Tomus: 16. (szerk.: BRAGYOVA András) Miskolc: Gazdász-Elasztik Kft. 2015. 325-345. o.

(Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola kiadványsorozata; 16.)

[16.] NAGY Alexandra: A szexuális kényszerítés tényállásának alkotmányjogi és gyakorlati problémái. *Ars boni online jogi folyóirat*. 2015. október 19. <https://arsboni.hu/a-szexualis-kenyszerites-tenyallasanak-alkotmanyjogi-es-gyakorlati-problemai/>

[17.] Nagy Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények újraszabályozása – új szabályozás, új problémák? In: *Diáktudomány: A Miskolci Egyetem Tudományos Diákköri Munkáiból 2014-2015.* (szerk.: Prof. Dr. KÉKESI Tamás, Prof. Dr. WOPERA Zsuzsa, Dr. DABASI HALÁSZ Zsuzsa) „ÚTON a tudomány felé – tehetséggondozás az iskolapadtól a kutatói hivatásig” TÁMOP-4.2.2B-15/1/KONV-2015-0003, Gazdász -Elasztik Kft. Miskolc, 2015. 180-184. o.

[18.] NAGY Alexandra: Die Geschichte der gewaltsamen Geschlechtsdelikte und die Prinzipien des Verfassungsrechts. In: *Doktoranduszok fóruma.* (szerk.: Prof. Dr. SZABÓ Miklós) Miskolc, 2015. november 19. Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. Miskolc: Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar. 241-247. o.

[19.] NAGY Alexandra: Szexuális kényszerítés, szexuális erőszak és az elkövetési módok problematikája, avagy melyik bűncselekményt is követték el? *Ars boni online jogi folyóirat* 2014. augusztus 31. <https://arsboni.hu/szexualis-kenyszerites-szexualis-eroszak-es-az-elkovetesi-modok-problematikaja-avagy-melyik-buncselekmenyt-is-kovettek-el/>

[20.] Nagy Alexandra: Az erőszakos szexuális bűncselekmények szabályozása. Ma és holnap? *Mailáth György Tudományos Pályázat* 2014. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/13_dok.pdf

NYILATKOZAT

Ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám. A benne található másoktól származó, nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntetem. Kijelentem továbbá azt is, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából. E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Miskolc, 2021. június 6.

dr. Nagy Alexandra